UMEÅ UNIVERSITET

”Det här är ju dött tåg liksom...”

En studie av metaforer för ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska

Per Boström

Institutionen för språkstudier, Umeå universitet, 2018

©Per Boström, 2018
Detta verk är skyddat av svensk upphovsrätt (Lag 1960:729)
ISBN: 978-91-88466-92-1
ISSN: 0282-7182, 27
Studier i Nordsvenska, nummer 27. Redaktör: Lars-Erik Edlund.
Omslagsbild: Villfarelser, ”Simple insomnia”. Bilden används med tillstånd.
Omslaget är formgivet av Per Boström.
Elektronisk version tillgänglig via: http://umu.diva-portal.org/
Tryckt av: UmU Tryckservice, Umeå universitet
Umeå, Sverige 2018

Innehåll

Abstract v

Tack! vii

1 Inledning och utgångspunkter 1
- 1.1 Syfte och frågeställningar 3
- 1.2 Avhandlingens disposition 4

2 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp 5
- 2.1 Kognitiv Lingvistik 6
- 2.2 Metaforer – språkliga, kognitiva, diskursiva 8
  - 2.2.1 En klassisk metaforsyn 9
  - 2.2.2 Black och Reddy: en brygga till CMT 10
  - 2.2.3 Konceptuell metaforteori (CMT) 11
  - 2.2.4 Föreställningsschematik och metaforik 16
  - 2.2.5 Metaforik och metonymi 18
  - 2.2.6 Metaforer ur dynamiska perspektiv 20
  - 2.2.7 Metaforforskning – en sammanfattning 25
- 2.3 Kulturella modeller: förutfattade, gemensamma och delade 28
- 2.4 Studiens grundläggande språk- och metaforsyn 31

3 Kärlek + metaforer = kärleksmetaforer 33
- 3.1 Historisk kärlek och modern kärlek – en tidsresa 33
- 3.2 Olika perspektiv på romantisk kärlek 37
  - 3.2.1 Filosofiska perspektiv: känsla och relation 38
  - 3.2.2 Feministiska perspektiv: makt och ojämlikhet 39
  - 3.2.3 Psykologiska perspektiv: modeller och prototyper 40
  - 3.2.4 Känsla och relation: två aspekter av ROMANTISK KÄRLEK 42
  - 3.2.5 Vad utmärker en ROMANTISK KÄRLEK? 43
- 3.3 Kärlek och metaforer – tidigare forskning 44
  - 3.3.1 Konceptuella metaforer för (ROMANTISK) KÄRLEK 45
  - 3.3.2 Begreppet ROMANTISK KÄRLEK i metaforforskning 50
  - 3.3.3 Kärleksmetaforforskning och heteronormativa aspekter 53
- 3.4 ROMANTISK KÄRLEK: en litteraturemanerad definition 54

4 Material 57
- 4.1 Materialskapande metod 57
  - 4.1.1 Deltagarurval 59
  - 4.1.2 Öppen rekrytering – en hinderfylld resa 60
  - 4.1.3 Praktiskt genomförande av gruppsamtalen 61
- 4.2 Forskningsetik 67
- 4.3 Materialpresentation 68
  - 4.3.1 Samtal 1. Äldre deltagare (50–54 år) 69
  - 4.3.2 Samtal 2. Äldre deltagare (51–54 år) 71
  - 4.3.3 Samtal 3. Yngre deltagare (26–33 år) 72
  - 4.3.4 Samtal 4. Yngre deltagare (25–26 år) 74
  - 4.3.5 Sammanfattning av samtalsmaterialet 75

5 Metod: att identifiera metaforer i talad svenska 76
5.1 Inledande förtydliganden 76
5.2 Metaforidentifikation 79
5.2.1 MIP/MIPVU 79
5.2.2 En diskursdynamisk metaformetodik 82
5.2.3 Sammanfattning 84
5.3 Metod för rekonstruktionen av en kulturell modell 85
5.4 Min analysmodell: en dynamisk metaforidentifieringsprocedur för talad svenska 87
5.4.1 Gränser för de metaforiska uttrycken 87
5.4.2 Att identifiera kontextuell betydelse 88
5.4.3 Fysisk/konkret betydelse 88
5.4.4 Metaforik, metonymi, eller både och? 90
5.4.5 Idiom, liknelser, vanliga verb, substantiv och prepositioner 90
5.4.6 Att analysera ett övergripande abstrakt begrepp 91
5.4.7 Systematiska metaforer i diskursen 91
5.5 Metod: sammanfattning 91

6 Analys: metaforicering av ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska 92
6.1 Inledning till analyserna 92
6.2 ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT: att få det att fungera med sin partner 95
6.2.1 Kroppsförankrade erfarenheter av FYSISKA OBJEKT 95
6.2.2 Hur bitar och delar av en ROMANTISK KÄRLEK kan fungera och repareras 98
6.2.3 Den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en bild eller en spegel 102
6.2.4 Känslor, relationer och personer som ÄGODELAR 104
6.2.5 ROMANTISK KÄRLEK som en LEVANDE ORGANISM; att vårda kärleken 113
6.2.6 ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT: sammanfattning 116
6.2.7 ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT: diskussion i relation till tidigare forskning 119
6.3 ROMANTISK KÄRLEK som en BEHÅLLARE: att komma in i stabila relationer och att släppa fram känslorna 122
6.3.1 Kroppsförankrade erfarenheter av BEHÅLLARE 122
6.3.2 RELATIONEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE 125
6.3.3 KÄNSLAN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE 139
6.3.4 RELATIONEN som en BYGGNAD 145
6.3.5 Den mänskliga KROPPEN som en BEHÅLLARE 153
6.3.6 ROMANTISK KÄRLEK som en BEHÅLLARE: sammanfattning 159
6.3.7 ROMANTISK KÄRLEK som en BEHÅLLARE: diskussion i relation till tidigare forskning 161
6.4 ROMANTISK KÄRLEK som ett gemensamt RESANDE: att starta resan, trampa på och nå målet 164
6.4.1 Föreställningsschemat VÄG och kroppsförankrade erfarenheter av RESANDE 165
6.4.2 UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET: att starta en relation 169
6.4.3 Det aktiva, gemensamma RESANDET längs en VÄG:

att gå vidare, spåra ur eller stå i vägen för sig själv 172
6.4.4 Det gemensamma RESANDETS MÅL: rädsla för att bara hamna någonstans eller att nå vägs ände 195
6.4.5 Ett kluster av metaforiska uttryck för RESANDE 202
6.4.6 ROMANTISK KÄRLEK som ett gemensamt RESANDE: sammanfattning 205
6.4.7 Metaforicerade måldomänsaspekter: sammanfattande analys 207
6.4.8 ROMANTISK KÄRLEK som ett RESANDE: diskussion i relation till tidigare forskning 211
6.5 ROMANTISK KÄRLEK metaforicerad som en ENHET: att träffa den rätta, bli ihop och hålla ihop 213
6.5.1 Kroppsförankrade erfarenheter av ENHETER 213
6.5.2 Att ETABLERA en ENHET: att vara tillsammans eller ihop 217
6.5.3 Att vara KOMPATIBLA: när personer passar och är rätt för varandra 222
6.5.4 Att UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN: att hålla ihop 231
6.5.5 Att UPPLÖSA en ETABLERAD ENHET: att ”klippa trådarna” 235
6.5.6 ROMANTISK KÄRLEK som en ENHET: sammanfattning 237
6.5.7 Metaforicerade måldomänsaspekter: sammanfattande analys 238
6.5.8 ROMANTISK KÄRLEK som en ENHET: diskussion i relation till tidigare forskning 241
6.6 Mindre vanliga metaforiceringar av den ROMANTISKA KÄRLEKEN 244
6.6.1 ROMANTISK KÄRLEK som en KRAFT: när attraktionen får dig att falla 245
6.6.2 Att drabbas, förblindas och bli vansinnig: ROMANTISK KÄRLEK som en SJUKDOM 251
6.6.3 Att erkänna sig skyldig: ROMANTISK KÄRLEK som ett BROTT 255
6.6.4 Att kämpa emot den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK KONFLIKT 256
6.6.5 När den ROMANTISKA KÄRLEKEN är ett SPEL 257
6.6.6 Mindre vanliga metaforiceringar: sammanfattning 259
7 Sammanfattande diskussion 262
7.1 Hur metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen? 263
7.1.1 Sex systematiska metaforer för ROMANTISK KÄRLEK 264
7.1.2 Nio identifierade källdomäner och 780 metaforiska uttryck 264
7.1.3 RELATION, KÄNSLA, PARTNER: tre aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN 276
7.2 Hur varierar metaforiceringen mellan samtalen? 282
7.2.1 Kvantitativ variation: vissa samband med samtalens ålderssammansättning 282
7.2.2 Metaforicering och samtalsdiskurs 285
7.2.3 Sammanfattning av identifierad variation 290
7.3 Hur kan en rekonstruerad *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN se ut? 292
7.3.1 Rekonstruktionen av en möjlig kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen 295
7.3.2 Att aktivt kunna påverka den ROMANTISKA KÄRLEKEN 297
7.4 Studiens utmaningar och framtida utsikter 300
7.4.1 Teoretiska reflektioner 300
7.4.2 Metodologiska reflektioner 301
7.4.3 Framtida metaforforskning 303

7.5 Slutord 305
English summary 306
Referenser 310
Figurer 327
Tabeller 327
Bilaga 1 – Informationsbrev 328
Bilaga 2 – Samtyckesformulär 330

Abstract

The purpose of this study is to investigate the metaphorization of ROMANTIC LOVE in spoken Swedish. The study is based on 4 semi-structured focus group conversations with participants in two age groups; 24–33 and 50–54. A Swedish short film and questions related to the film were used as stimuli for the conversations. Research questions asked are 1) How is the concept of ROMANTIC LOVE metaphorized in the recorded group conversations? 2) How does the metaphorization vary between the conversations? and 3) What *cultural model* for ROMANTIC LOVE in the conversations can be reconstructed based on identified metaphorizations? The study is situated within *Cognitive Linguistics* and the framework of *Conceptual Metaphor Theory* and a *Discourse Dynamics Approach to Metaphor*. Consequently, metaphor is seen as a cognitive, linguistic, socio-cultural and discursive phenomenon, where metaphorization is a dynamic process that develops, adapts and flows within the conversations and between the participants. Accordingly, the identified metaphorizations are considered to be influenced by the speakers and their embodied experiences, their embodied cognition, the discourse event, and socio-cultural aspects of metaphorization. The focus of the present study, ROMANTIC LOVE, is defined as a dynamic concept based on philosophical, feminist, psychological and metaphorical research. Metaphors are identified through a discourse dynamic version of MIP and MIPVU.

From the analyses, 6 systematic metaphors are proposed, where ROMANTIC LOVE is metaphorized as a PHYSICAL OBJECT (incl. as a POSSESSION and as a LIVING ORGANISM), as a CONTAINER (incl. as a CONSTRUCTION and BODY as a CONTAINER), as TRAVELLING together (with primary focus on TRAVELLING together rather than SOURCE or TARGET), as a UNITY (with focus on how a UNITY is ESTABLISHED, MAINTAINED and DISSOLVED, ideally by two COMPATIBLE partners), as a PHYSICAL and NATURAL FORCE and as a DISEASE (where LOVE can affect a person's perception and sanity). In addition, ROMANTIC LOVE is, in a small number of expressions, metaphorized as a CRIME, as a PHYSICAL CONFLICT and as a GAME. The variation in metaphorization is small between the conversations. Some metaphorizations seem to be related to the age of the participants, and ROMANTIC LOVE is generally seen as something people have influence over and in some ways can control. In total, 780 metaphorical expressions and 9 source domains are identified. Departing from the interplay between metaphorization and culture, a cultural model for ROMANTIC LOVE is reconstructed, where a multifaceted, embodied and experiential concept of ROMANTIC LOVE emerges.

Keywords: metaphor, ROMANTIC LOVE, spoken Swedish, metaphor identification, discourse dynamic metaphor research, conceptual metaphor, cognitive linguistics, cultural model, focus group research

Tack!

Avhandlingsprocessen kan på många sätt metaforiceras som en resa. Den har en tydlig utgångspunkt, en slingrig och osäker väg och ett tydligt, men samtidigt abstrakt mål. Under denna sex år långa resa har många människor rest med mig, och det finns alltså många att tacka.

I sådana här ”tacktal” är det brukligt att tacka en lång rad människor som inspirerat, hjälpt, stöttat, läst, sågat, diskuterat och uppmuntrat under avhandlingsprocessen. Men en person som ofta glöms bort är doktoranden själv. Jag vill alltså först och främst tacka mig själv. Ja, det låter kanske pretentiöst och egenkärt, men faktum är att du inte skulle läsa de här orden om jag inte skrivit dem. Detta gäller även för merparten av de 118 708 ord som denna avhandling består av: jag har skrivit dem. Så, tack till mig och bra jobbat! Nu är det dags att tacka alla andra.

Det första och största tacket måste jag ge mina handledare Ann-Catrine Edlund och Marlene Johansson Falck. Ni är fantastiska människor, forskare och handledare. Jag hade inte kunnat få ett bättre handledarteam! Tack Anki för att du alltid ställer de svåra frågorna och tvingar mig till att reflektera, planera och planera planeringen. Tack Marlene för din aldrig sinande entusiasm, ditt ständiga peppande och din vilja att diskutera små, men oj så intressanta, metaforproblem. Du håller mig ständigt på tårna och har gjort att jag inte gått alltför mycket vilse i metafordjungeln. Jag vill även tacka er för ert stöd och er förståelse när resan varit krokig.

Jag vill tacka alla kollegor på Humanistiska fakulteten och Institutionen för språkstudier för stöd, roligheter, givande samtal, allmän vänlighet och professionalitet. Tack till alla i *CogLing Ume*! Jag hoppas även i framtiden kunna vara en del av detta viktiga och intressanta nätverk. Speciellt tack till alla kring fikabordet för många ocensurerade, absurda och befriande samtal, en perfekt paus i det dagliga kneget. Ett speciellt tack även till ”Annandagsgänget” för roligheter och dumheter, även om mängden GIF:er ibland går överstyr. Tack till de trogna sommarjobbarna Linn och André för att ni hållit mig sällskap under de ”varma” sommarmånaderna.

Tack till alla doktorandkollegor, ingen nämnd ingen glömd! Särskilt tack till bästa bollplanket Hanna för din öppna dörr, dina kloka råd och din kritiska blick. Tack så j***a mycket Parvin/Neynoo/Pamme för att du förgyller vardagen med att vara dig själv! Till de kollegor som haft privilegiet att avnjuta min musiksmak och mitt golvstampande: tack och förlåt! På samma gång: tack till alla hårda band som skriver hård musik och som ständigt hjälper mig att skriva och tänka (hårt).

Under min tid som doktorand har jag sedan första veckan engagerat mig doktorandfackligt som ledamot, vice ordförande och ordförande i *Humanistiska doktorandföreningen* (HumDok). Tack till alla jag mött i och i relation till HumDok för ett kul och givande arbete. Särskilt tack till Matilda för ett fint samarbete och till Hanna för att du introducerade mig till HumDoks arbete. Arbetet i HumDok ledde även till att jag 2017 blev invald som ledamot i *SULF:s Doktorandförening* (SDF), där jag i skrivande stund sitter som vice ordförande. Tack till alla inom SULF centralt, SULF/Umeå och SDF för ett fantastiskt givande och roligt arbete! Kampen för doktranders arbetsvillkor och förbättrad hälsa fortgår. Under åren 2015–2017 utgjorde jag även en av Sveriges ledamöter i styrelsen för *The Scandinavian Association for Language & Cognition* (SALC). Tack för förtroendet!

A big thank you to all the people I've met during conferences and seminars around the world. Thanks Joanna for making RaAM 10 and Sardinia fun! Vielen Dank and *Rama Lama Ding Dong* to Franziska, Regina, "Doro" and Eileen for "adopting" me in Berlin for RaAM 11; conferences aren't the same without you! Mange tak Thomas for interesting discussions both in Slagelse, Lund and Hong Kong!

Jag vill också framföra speciella tack till de som under resans gång läst, kommenterat och bidragit till avhandlingens förbättring. Tack Carita Lundmark för viktiga synpunkter vid mittseminariet. Tack Anna Vogel för bra diskussion och inspiration vid slutseminariet. Tack Bettina Jobin för att du tagit dig tid att läsa och kommentera. Tack till Lars-Erik Edlund för betydelsefulla kommentarer i avhandlingens slutskede. Jag vill även rikta ett stort tack till alla frivilliga samtalsdeltagare. Tack för att ni ville dela med er av er tid och era erfarenheter, utan er hade denna avhandling inte existerat!

Tack till familjen! Tack Emma för att du stöttar mig, för att du har tålamod med mig, för att du är en bra mamma till våra barn och för att vi kan prata med varandra. Förlåt för att jag i perioder varit frånvarande. Tack och förlåt även till bästa Elsa och Ester. Jag hoppas kunna vara den närvarande, stadiga och roliga pappa ni förtjänar nu när avhandligen är färdig. Tack mamma för att du alltid trott på mig. Pappa: nu har jag pluggat klart! Tack Annica och Bengt för att "sta'bon" får komma ut i skogen och koppla av. Extra stort tack till Annica för avlastning i olika stadier av avhandlingsarbetet; tack för trevliga fikastunder och hjälp med att överleva fram till "fem över sju, jag säger bara, fem över sju!". Tack även till familjerna Hiller och Jonsson för stöd och uppmuntran. Mormor och morfar finns inte med oss längre, men utgör fortfarande en viktig del i mitt liv. Jag är den jag är på grund av er, så tack!

Min avhandlingsresa har nu nått sitt mål. Det här målet är samtidigt utgångspunkt för en ny resa mot nya mål. Jag hoppas vi ses på den fortsatta resan! Avslutningsvis lånar jag några ord från textkonstnären Petter och hans låt *En resa* (1998), som får sammanfatta även min avhandlingsresa:

---

när allting bara skenar iväg på fri fot,

jag slår rot i vad jag gör, för båten är skör,

det e höga vågor som går och bränningar som slår,

jag hoppas du förstår allting e metafor.

Per Boström

Umeå, augusti 2018

1 Inledning och utgångspunkter

”men det tror jag är en sån där kemi-- kärleksgrej och så--”
(Emma, S3:1618–1619).

De flesta människor har någon gång försökt förstå sig på, och språkligt uttrycka, sina känslor, men troligen upptäckt hur svårt det kan vara. Hur kan någonting så abstrakt som romantisk kärlek förstås och uttryckas? Ett tillvägagångssätt för att förstå någonting abstrakt, och också uttrycka förståelsen av det abstrakta, är att utgå ifrån någonting konkret, alltså att uttrycka förståelsen *metaforiskt*. Det är precis det som sker i citatet ovan: ”Emma” uttrycker sin förståelse av den romantiska kärleken som en ”grej”; där erfarenheter av en konkret ”grej” används för att uttrycka förståelsen av den abstrakta romantiska kärleken. Emma uttrycker alltså sin förståelse genom en *metafor*. Max Black (1993 [1979])[1], en av den konceptuella metaforvärldens ursprungsfigurer, resonerar slående kring varför metaforer är intressanta, viktiga och kanske nödvändiga:

> Why stretch and twist, press and expand, concepts in this way - Why try to see A as metaphorically B, when it literally is not B? Well, because we can do so, conceptual boundaries not being rigid, but elastic and permeable; and because we often need to do so, the available literal resources of the language being insufficient to express our sense of the rich correspondences, interrelations, and analogies of domains conventionally separated; and because metaphorical thought and utterance sometimes embody insight expressible in no other fashion. (1993, s. 33)

Metaforer kan alltså fungera väl för att uttrycka förståelser och upplevelser som är svåra att uttrycka på andra sätt. I den här avhandlingen undersöker jag *metaforiceringen* av begreppet ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska, och vilka fysiska/konkreta erfarenheter som aktualiseras i de metaforiska uttrycken.[2] För trots hyllmeter av kärleksstudier har ingen tidigare undersökt vilka metaforer som kan identifieras i talad svenska när förståelser och upplevelser av den ROMANTISKA KÄRLEKEN uttrycks.

[1] Antologin *Metaphor and Thought* gavs först ut 1979. Här refereras till den andra upplagan från 1993 (Ortony, 1993).
[2] Här används *metaforicering* (med c) som motsvarande engelskans *metaphorizing*. Detta för att inte förväxlas med termen *metaforisering* (med s) som rör betydelseutvidgningar inom kognitiv semantik (se exv. Svanlund, 2002, s. 44 eller Ekberg, 2004, s. 8). Det viktiga är här att synliggöra att det handlar om användning och inte ett statiskt förhållande mellan en kognitiv förlaga och dess representation. Därför används *metaforicering* istället för exv. metaforanvändning, se avsnitt 2.2.6.

Metaforforskningen är idag inte ense om en enhetlig definition av begreppet *metafor*, men inom den *Kognitiva Lingvistiken* som denna studie har som utgångspunkt är metaforen ett sätt att *förstå en erfarenhet med hjälp av en annan*. Ofta är det erfarenheter av någonting abstrakt, såsom LIVET, TIDEN eller KÄRLEKEN, som förstås med hjälp av erfarenheter av någonting mer konkret, såsom en RESA eller en BEHÅLLARE (se vidare avsnitt 2.4). Metaforer möjliggör ett sätt att uttrycka erfarenheter och upplevelser av abstrakta företeelser vi inte riktigt förstår, och bidrar till att vi kan uttrycka våra innersta åsikter och tankar. På så sätt får vi kontroll över oss själva och våra tankar och idéer (Gibbs & Franks, 2002, s. 163). Inom den Kognitiva Lingvistiken utgör den mänskliga kroppen, dess funktion i omvärlden och de erfarenheter som dagligen görs, grunder för förståelsen av svåra eller abstrakta begrepp. Förståelsen argumenteras således vara *kroppsförankrad* (se avsnitt 2.1).

På samma sätt som metaforer är svåra att definiera, är kärleken notoriskt svårdefinierad, då den i mångt och mycket är en subjektiv upplevelse. Den moderna kärleken är ett begrepp som innefattar en mängd olika ”kärlekar”: människor älskar sina barn, sina bilar, och kanske sina partners. I dag älskar vi allt och lite till. I den här avhandlingen fokuseras den *romantiska kärleken*. Den kärlek som i normalfallet existerar mellan två vuxna människor och som är väsensskild från kärleken till barn, djur eller objekt. Studien är situerad i en västerländsk kontext, och det är således en västerländsk, ofta heterosexuell, romantisk kärlek som undersöks och diskuteras (i kapitel 3 diskuterar jag romantisk kärlek utifrån olika teoretiska perspektiv och i avsnitt 3.4 definierar jag begreppet ROMANTISK KÄRLEK såsom det undersöks i avhandlingen).

För att kunna studera hur den romantiska kärleken metaforiceras i talad svenska behöver man studera människor som pratar svenska, och som också pratar om romantisk kärlek. Men hur får man människor att prata om kärlek och gå med på att bli inspelade när de gör det? Utan att påverka deras metaforicering? Av olika anledningar har jag till den här studien skapat det samtalsmaterial som analyseras (jag redogör för materialskapandet i detalj i kapitel 4). Det skapade samtalsmaterialet består av fyra gruppsamtal, där 3–4 deltagare i två åldersgrupper, 25–33 och 50–54, stimuleras till att prata om kärlek genom att diskutera en svensk kortfilm på tema kärlek. Deltagarna diskuterar fritt, och utan min inblandning, i ca 45 minuter. På så sätt har det producerats ett autentiskt samtalsmaterial på dryga tre timmar där deltagarna diskuterar kärlek och där olika påverkansfaktorer minimerats. Samtalen har sedan transkriberats och analyserats med utgångspunkt i ett diskursdynamiskt perspektiv på metaforicering.

Ett *metaforiskt uttryck* definieras i den här studien som (se även avsnitt 5.1):

> *Ett ord eller en ordsekvens som i den diskurssituerade kontexten har en betydelse som skiljer sig ifrån en mer fysisk/konkret betydelse i en annan kontext men kan förstås i jämförelse med den och som en överföring av fysiska/konkreta erfarenheter till abstrakta erfarenheter.*

Utifrån ovan diskuterade utgångspunkter har jag analyserat hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras i samtalen genom att identifiera metaforiska uttryck, diskutera vilka erfarenheter som aktualiseras, undersöka om olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan identifieras, diskutera hur metaforiceringarna varierar mellan samtalen och hur samtalsdynamiken samverkar med metaforiceringen. Med utgångspunkt i detta, diskuterar jag även hur en rekonstruerad kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK kan se ut. Med den här avhandlingen bidrar jag således med en första inblick i hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras i talad svenska.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande avhandling är att undersöka hur det diskurssituerade begreppet ROMANTISK KÄRLEK metaforiceras i talad svenska. Detta görs genom att studera metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK i fyra semistrukturerade gruppsamtal på svenska. För varje metaforiskt uttryck undersöks också vilken eller vilka fysisk/konkreta erfarenheter som aktualiseras, och hur olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras.

I studien undersöker jag även variationer i metaforiceringarna mellan samtalen, där kvantitativ variation, åldersrelaterad variation och variation i samtalsstil och identifierade samtalsämnen diskuteras. Då språkande ses som ett dynamiskt samspel, undersöker jag även hur samtalsdynamiken samverkar med metaforiceringarna, exempelvis om det går att se samband mellan metaforicering och gruppsamtalens ålderssammansättning. Då metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen också är sociokulturellt situerad, utforskas även, med utgångspunkt i identifierad metaforicering, hur en rekonstruerad kulturell modell för den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan se ut. Studien av hur ROMANTISK KÄRLEK metaforiceras i talad svenska utgår således ifrån följande frågeställningar:

- Hur metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen?
- Hur varierar metaforiceringen mellan samtalen?
- Utifrån identifierad metaforicering i samtalen, hur kan en rekonstruerad *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN se ut?

1.2 Avhandlingens disposition

Avhandlingen fortsätter med att jag i kapitel 2 presenterar och diskuterar studiens teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp. Här diskuteras Kognitiv Lingvistik, utvecklingen av begreppet *metafor* från en traditionell metaforsyn till den Konceptuella metaforteorin och vidare mot ett Diskursdynamiskt metaforramverk, föreställningsscheman, begreppet *domän* samt teorier om *kulturella modeller*. Kapitel 2 avslutas med att jag skriver fram den språk- och metaforsyn jag antar i studien. Fokus för kapitel 3 är begreppet *kärlek*, där jag först tecknar en kort historisk utveckling av begreppet, för att sedan diskutera begreppet utifrån filosofiska, feministiska och psykologiska perspektiv. Här presenteras även tidigare kärleksmetaforforskning. Kapitel 3 avslutas med att jag definierar begreppet ROMANTISK KÄRLEK som det studeras i avhandlingen. I kapitel 4 presenterar jag studiens materialskapande metod och material. Här diskuterar jag först deltagarurval, rekrytering, genomförandet av samtalen, transkription, och forskningsetiska överväganden. Därefter presenteras samtalen, dess deltagarsammansättning och karaktäriseringen av dem utifrån samtalsanalytiska perspektiv. I kapitel 5 diskuteras olika sätt att identifiera metaforiska uttryck, med fokus på den metaforidentifieringsmetod som används för att analysera metaforiceringen i samtalen. Kapitel 6 utgör det centrala analyskapitlet. Här skriver jag fram de analyser jag företagit och presenterar samtalssekvenser ur samtalen där olika metaforiska uttryck identifierats. Dispositionsprincipen i analyskapitlet är att gå från den vanligaste metaforiceringen till de ovanligare metaforiceringarna. Varje analysavsnitt avslutas också med en sammanfattning där resultaten jämförs med tidigare forskning. I kapitel 7 diskuterar jag analyserna med utgångspunkt i de ovan formulerade frågeställningarna. I kapitlet diskuterar jag även rekonstruktionen av en kulturell modell utifrån de systematiska metaforer i diskursen som identifierats. Avslutningsvis reflekterar jag över teoretiska och metodologiska val och begränsningar, samt diskuterar framtida forskningsutsikter. Jag avrundar det hela med ett slutord där jag kort resonerar kring metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen.

2 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp

I detta kapitel diskuterar jag de teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp som studien bygger på. I studien använder jag mig av ett antal teorier och teoretiska ramverk som på sina respektive sätt bidrar till utforskandet av hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras i samtalen.

Studien har sin bas i fältet *Kognitiv Lingvistik* där språkande förstås som en allmänkognitiv process som samverkar med erfarenheter, fysiska samband och mänsklig konfiguration. Med termen *språkande* menar jag, likt andra forskare (Liberg, 1990; Linell, 1998), att språk främst handlar om processer och praktiker. På så sätt är termen *språkande* en dynamisk term som fokuserar *processen*. I metaforsammanhang utgår jag ifrån teorin om *Konceptuella metaforer* (*Conceptual Metaphor Theory*) och teorin om *Föreställningsscheman* (*Image Schemas*) samt deras potentialer att förklara metaforiskt språkande och tänkande. Då studien undersöker metaforicering i ett autentiskt språkmaterial, för jag också in ett *Diskursdynamiskt metaforramverk* som ytterligare kan bidra med argument för den metaforicering som identifieras. Detta innebär att den metaforicering som argumenteras för anses vara kognitiv, språklig och diskursdynamisk samtidigt. Slutligen för jag även in det teoretiska begreppet *kulturell modell* för att nyansera de metaforiceringar som identifieras och för att framhålla den relevans kulturella aspekter har för hur begrepp förstås, upplevs och metaforiceras. Kapitlet är således mångsidigt (både bokstavligt och metaforiskt), men olika perspektiv är nödvändiga för att ge en så rättvis bild som möjligt av den metaforicering som identifieras i samtalen.

Kapitlet disponeras enligt följande: i avsnitt 2.1 diskuteras det teoretiska fältet Kognitiv Lingvistik övergripande, samt hur tanken om *kroppsförankrad kognition* relaterar till studien. I avsnitt 2.2 diskuteras sedan olika teoretiska perspektiv på metaforer, från en traditionell metaforsyn, via konceptuell metaforteori till en diskursdynamisk syn på metaforer i interaktion och diskurs. Här diskuteras även begreppen *föreställningsschema* och *metonymi*. I avsnitt 2.3 diskuteras begreppen *kultur* och *kulturell modell*. Därefter och slutligen, i avsnitt 2.4, presenteras den språk- och metaforsyn som antas i studien.

2.1 Kognitiv Lingvistik

Mest grundläggande kan den *Kognitiva Lingvistiken* karaktäriseras som *studiet av språket i dess kognitiva funktion*, där *kognitiv* refererar till att människans interaktion med omvärlden är kognitivt medierad. Det mänskliga språket anses alltså samverka med en mängd faktorer, bland annat allmänkognition, fysiska sammanhang och mänskliga erfarenheter. Den Kognitiva Lingvistiken brukar definieras av principen att *språk uteslutande handlar om betydelse*: *language is all about meaning* (Geeraerts, 2006, s. 3). Fokus bör alltså inte ligga på kunskap *om* språk, utan på att språk *är* kunskap vilken man kan upptäcka genom att studera betydelse. Det är samtidigt viktigt att skilja på *Kognitiv Lingvistik* och ”*kognitiv* lingvistik” då det finns många andra språkteorier med kognitiva förtecken, såsom *generativ grammatik* (se exempelvis Jackendoff, 2002). Och eftersom man studerar betydelse inom många språkvetenskapliga fält måste definitionen av betydelse inom Kognitiv Lingvistik preciseras ytterligare. Betydelse inom Kognitiv Lingvistik är (efter Geeraerts, 2006, s. 4–6):

- perspektivisk;
- dynamisk och flexibel;
- encyklopedisk och icke-autonom;
- baserad på användning och erfarenhet

Betydelse inom Kognitiv Lingvistik är alltså inte en objektiv reflektion av verkligheten, utan något som varierar beroende på perspektiv. Människan har olika erfarenheter av exempelvis KÄRLEK, och betydelsen skiljer sig därmed beroende på gjorda erfarenheter. Ett problem kan alltså bli att landa i en generell beskrivning av någonting, även om det går att identifiera prototypiska betydelser (se Rosch, 1973, 1975). På samma sätt som betydelse här är perspektivisk är den också *dynamisk* och *flexibel* då ytterligare erfarenheter av någonting bygger vidare på förståelsen som redan är etablerad. Vi behöver alltså inte förändra betydelsekategorier vi redan har, utan endast utveckla dem. Språklig betydelse är följaktligen inte skild från andra kunskaper om omvärlden, utan samverkar med dem, vilket också gör betydelser *encyklopediska* och *icke-autonoma*. Men utöver att människan är en individ som har en viss kroppslig utformning, är människan även en ”produkt” av kulturella och sociala erfarenheter. Betydelse är alltså också beroende på ”var” den fysiska individen befinner sig, där den vanligaste förståelsen av KÄRLEK i en kultur kan skilja sig från den i en annan (se Schröder, 2009; avsnitt 3.3.1). Att *betydelse* är användningsbaserad och erfarenhetsbaserad har redan konstaterats, men detta gäller även *språkandet* i sig. Den språkliga erfarenheten är erfarenheten av ett språk i bruk, inte ord i ett lexikon eller grammatiska ordsekvenser. Där strukturalistiska tankegångar gör skillnad mellan språksystem (*langue*) och språkbruk (*parole*) och anser bruket relativt oviktigt (se Saussure, 1960, eller Saussure, 2015, för en svensk

översättning), är språkandet ytterst viktigt inom Kognitiv Lingvistik, då både språkande och betydelse är baserade på *användning* och *erfarenhet*. Ronald Langacker (2008, s. 29) understryker att språklig betydelse måste tillhöra både en *social* och en *individuell* nivå: ”...meanings are distributed over the entire speech community and cannot be found in any single person's head”. Men även om betydelser ständigt omförhandlas i interaktion, så innebär det inte att man börjar från ”scratch” varje gång man interagerar med någon, utan individer måste ha någon sorts förförståelse om vad de aktuella orden vanligtvis betyder: “While everything may be negotiable, something has to be learned and conventionalized as a basis for negotiation” (Langacker, 2008, s. 30). Således, vår omvärld och den sociala, kulturella gemenskap vi ingår i utgör en viktig grund för vårt språkande och de betydelser vi håller för gemensamma och delade (Langacker, 2008, s. 42). En aktuell språklig betydelse är alltså, i Langackers mening, beroende av en mängd språkliga, kognitiva och sociokulturella faktorer. Vissa erfarenheter delar vi med andra, vissa erfarenheter är mer individuella.

För den aktuella studien innebär detta att förståelsen och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN utgår ifrån de erfarenheter människan erfar som fysiska individer i sociala och kulturella sammanhang. Om man utgår ifrån en sådan här språksyn innebär det att de språkliga uttryck människor använder för att prata om ROMANTISK KÄRLEK även säger någonting om hur de föreställer sig kärleken: man får en inblick i personernas föreställningsvärld. Att vara delaktig i en viss omvärld, som fysiska, sociala och kulturella individer, utgör alltså en ytterst viktig grund för förståelsen av världen och i förlängningen för begreppsliggörandet av den.

Tanken om erfarenhetsbaserad förståelse och språkande länkar på ett tydligt sätt till övertygelsen att den mänskliga kognitionen är *kroppsförankrad*, enligt tesen om *kroppsförankrad kognition* (*Embodied Cognition*).[3] I Lakoff och Johnsons *Philosophy in the Flesh* (1999) talar man om att vår uppfattning om vad som är verkligt, börjar med och beror på vår kropp och dess utformning.[4] Till exempel behöver alla levande varelser kategorisera sin omvärld, där kategoriseringen formas av den fysiska utformningen (1999, s. 19). Mänskliga koncept är följaktligen inte reflektioner av vår externa verklighet, utan skapas av och genom våra kroppar och hjärnor; även idag kommer nivån i vattenglaset att gå *upp* när jag fyller det, och imorgon kommer jag fortfarande gå ut *ur* sovrummet och in *i* köket. Återkommande erfarenheter skapar och formar vår omvärldsförståelse.

---

[3] Jag väljer här att följa Ann-Catrine Edlunds (2000, s. 34–35) översättning *kroppsförankrad* då begreppet fungerar bättre än exempelvis *förkroppsligad* vilket vore en mer direkt översättning av *embodied*.

[4] Termen *embodiment* används på många olika sätt inom kognitiv lingvistik (se Rohrer, 2007, för en översikt), och jag väljer här att fokusera på diskussionen gällande metaforer och kroppsförankring.

Inom Kognitiv Lingvistik reflekterar språket och språkandet våra övergripande erfarenheter som människor och är således dynamiskt, erfarenhetsbaserat och kroppsförankrat. Man motsätter sig alltså att det, rent kognitivt, skulle finnas en språkmodul som verkar utan samverkan med andra kognitiva processer. Även inom den metaforforskning som bedrivs inom den Kognitiva Lingvistiken framhålls erfarenhet och kroppsförankring, där i stort sett all typ av metaforicering vanligtvis kan sägas inbegripa någon form av kroppsförankring, då våra fysiska erfarenheter samverkar med kognition och språkande.[5] Marlene Johansson Falck och Raymond Gibbs (2012) undersöker exempelvis begreppen *road* (väg) och *path* (stig), och kan konkludera att människors mentala bilder av dessa begrepp är starkt knutna till kroppsförankrade erfarenheter av resande längs både vägar och stigar. Kroppsförankrad förståelse utgår alltså inte endast från kroppen, utan även på de erfarenheter människan dagligen gör, med kroppen. Kopplingen mellan kroppsförankring och metaforer blir än tydligare när mycken forskning visar på att många källdomäner återspeglar mönster av kroppsliga erfarenheter.[6] Exempelvis kan den konceptuella metaforen LIVET ÄR EN RESA motiveras i relation till människors erfarenheter av att röra sig från en punkt till en annan (Gibbs m.fl., 2004, s. 1192).

I nästkommande avsnitt diskuterar jag teorier om metaforer ur tre perspektiv: som *språkliga*, som *kognitiva* och som *diskursiva*.

2.2 Metaforer – språkliga, kognitiva, diskursiva

Metaforer är ett begrepp som är lika komplext som det är intressant. Nedan följer en redogörelse för olika sätt att förstå och beskriva metaforer.[7]

Det finns egentligen två dominerande sätt att se på metaforer: ett klassiskt synsätt och ett kognitivt synsätt. För forskare som antar ett klassiskt synsätt är metaforer främst språkliga stildrag, vars uppgift är att försköna texter. Denna tanke har varit förknippad med poesi, skönlitteratur och retorisk finess. Och fortfarande ser vi detta när ordet *metafor* slås upp i Nationalencyklopedin: ”stilterm: ett bildligt uttryckssätt där likheter eller inre överensstämmelser motiverar att en företeelse (sakledet) byts ut mot någon annan (bildledet)” (*NE.se [elektronisk resurs]*, 2000, hämtad 2016-05-03). Här förklaras även att *metafor* kommer från grekiskans *metaphora´*, som bland annat har betydelsen ”bortförande till ett

[5] Det finns förvisso viss metafysisk poesi som innehåller metaforer utan kroppsförankring, men den mesta poesin och vardagligt tal innefattar återkommande mönster av kroppsförankring (se Gibbs, Costa Lima, & Francozo, 2004).
[6] Mer om begreppet *domän* i 2.2.3.1.
[7] Den klassiska metaforsynen är inte del av studiens teoretiska grundantaganden, men presenteras för att tydliggöra hur metaforer *inte* förstås i studien. Och även om jag också undersöker språkliga uttryck, innebär det inte att jag ser de som endast förskönande stildrag.

annat ställe”. En grundläggande funktion är alltså någon form av överföring, och termen metafor är alltså i sig en metafor. Om man istället antar ett kognitivt synsätt på metafor, så ser man metaforer som främst konceptuella mönster, någonting som strukturerar vår kognition och vårt språk.[8] För många metaforforskare med utgångspunkt i betydelse enligt Kognitiv Lingvistisk är metaforer främst konceptuella överföringar (*mappings*) mellan *erfarenhetsdomäner*, ofta från en konkret domän till en abstrakt domän (se exempelvis Kövecses, 2010; Lakoff & Johnson, 1980, 1999).[9] För vissa forskare är överföringen dock mer specifik; från specifika koncept och inte hela domäner:

> It is argued that lexical metaphors are, in fact, lexico-encyclopedic conceptual metaphors (i.e., conceptual mappings that involve speakers' understandings of specific target concepts by means of the specific source concepts that they refer to in metaphorical language), and that they are constrained by cognitive salience. (Johansson Falck, 2018, s. 61)

I studien väljer jag att även införa ett tredje perspektiv som teoretisk utgångspunkt: en utvidgad *diskursdynamisk* metaforsyn där man framhåller metaforicering som en process.[10] Metaforer ur detta perspektiv uppstår i samverkan med, och som resultatet av, samvariationen av en mängd faktorer, exempelvis sociokulturella, diskursiva, kognitiva, språkliga, interaktionella, och processuella faktorer. Metaforer är här inte någonting som *används*, utan någonting som *uppstår* när människor agerar och interagerar i en dynamisk värld.

Det finns alltså olika sätt att förstå vad en metafor är, där den diskursdynamiska synen är en av de senaste teorierna. För att ge en bakgrund till den metaforsyn jag antar i studien, och då metaforvärlden förändrats mycket de senaste 30–40 åren, tecknar jag i följande avsnitt vägen som lett fram till den diskursdynamiska metaforsynen. Redogörelsen är kronologisk, och tar sin utgångspunkt hos Aristoteles och har sitt mål i det diskursdynamiska metaforramverket.

2.2.1 *En klassisk metaforsyn*

Aristoteles ansåg metaforen som ytterst viktig och central för hur man framför sina tankar via språket. Stor vikt läggs här vid den retoriska effekten av metaforen, men i verket *Poetics* framgår även att metaforen har kognitiv funktion och styrka (Stathi, 2012, s. 18). Trots denna flört med det kognitiva, är Aristoteles

---

[8] Notera att det här handlar om språk som system, och inte språkande som en dynamisk process.

[9] Svanlund (2001, s. 14) använder termen *mappning* som svensk motsvarighet till *mapping*. Men då termen förefaller ogenomskinlig väljer jag att översätta *mapping* till *överföring*, och pratar således om *domänöverföring* och inte *domänmappning*.

[10] I och med termen *metaforicering* frångår man inom den dynamiska metaforteorin tanken om metaforen som en *produkt* av kognitiv aktivitet. Metaforer är istället utkomsten av en dynamisk process av att etablera *metaforicitet*. Se även avsnitt 2.3.5.

en företrädare för en klassisk metaforsyn, där metaforer främst är språkliga stildrag. Aristoteles sätter dock fingret på vad fascinationen gällande metaforer kanske egentligen handlar om då han menar att ”vanliga” ord innebär att bara sådant som vi redan vet förmedlas, medan någonting nytt och fräscht kan förmedlas i metaforen (Stathi, 2012, s. 25). Och då handlar det inte bara om ett “fräscht” språkligt uttryck, utan även om en fräsch idé. Även filosofen Donald Davidsons (2012) teori om metaforernas värde kan anses figurera i en klassisk metaforsyn. Davidson menar att en metafor inte betyder mer än de ingående orden då inget ytterligare kan komma ur den, utan ordens primära eller ursprungliga betydelse bevaras, vilka är de enda som är aktiva i det metaforiska sammanhanget (i metaforen). Davidson (2012, s. 66) framför så en klassisk metaforsyn där metaforen främst har en användningsfunktion, men ingen speciell betydelse eller kognitivt innehåll. Med *användningsfunktion* menas här att metaforens funktion inte sträcker sig längre än till just det språkliga uttrycket. Inom en klassisk metaforsyn är metaforen alltså främst en språklig stilfigur, utan ytterligare effekt eller betydelse.

2.2.2 *Black och Reddy: en brygga till CMT*

Max Black (1993 [1979]) är en av de första som påvisar metaforens centrala roll i både språkande och tänkande, och att det finns en ”pervasive tendency for writers [...] to frame their basic insights in metaphorical terms” (Black, 1993, s. 20). Metaforerna är alltså viktiga för formulerandet och förståelsen av olika fundamentala insikter. Black påpekar även att kontexten spelar en viss roll för hur metaforen uppfattas. Den här synen återkommer bland annat hos Cornelia Müller (2008; se avsnitt 2.2.6 nedan). Fler gemensamma nämnare med en mer dynamisk metaforsyn finner vi när Black (1993, s. 31) argumenterar för att metaforens effekt till stor del beror på i vilken miljö (kontext) den används: ”The figure’s effect depends, in this instance, very much on the ambience”. Metaforen är här alltså mer än bara en språklig stilfigur: den kan påverka och kanske även strukturera människans tänkande. Även metaforsynen hos Michael Reddy (1993) kommer att ligga till grund för den *Konceptuella metaforteorin* (*Conceptual Metaphor Theory* (CMT)) enligt Lakoff och Johnson (1980). Den *Konceptuella Metaforteorin* utgår ifrån att metaforer är betydligt mer än bara språkliga uttryck, utan de anses vara kognitivt centrala för människans förståelse av omvärlden (se avsnitt 2.2.3 nedan). Detta synsätt går att identifiera redan hos Reddy, som bland annat argumenterar för att människan förstår kommunikation som sändningen av information från talare till mottagare, där talaren ”paketerar” sina tankar, konceptualiseringar, mm. i ”behållare” (ord, fraser), vilka sedan packas upp av mottagaren. Kommunikation kan alltså förstås som en metaforisk process där människor överför tankar mellan varandra och där språket är själva informations*kanalen* (the *conduit*) (M. Reddy, 1993, s. 166–167). Det viktiga Reddy gör här är alltså att påpeka kopplingen mellan kognition och språk, och

mer specifikt att metaforer är oundvikliga och ständigt närvarande i vårt språk: ”if you try to avoid all obvious conduit metaphor expressions in your usage, you are nearly struck dumb when communication becomes the topic” (1993, s. 178). Reddys vikt i metaforforskningen blir tydlig även då Lakoff (1993, s. 204) framför en hyllning till honom.

Lakoff (1993) framför även att Reddys (och hans egna) perspektiv stod i stark kontrast till den då ledande synen på metaforer som endast språkliga stildrag. Men det handlar också om *var* man anser att metaforen finns. Enligt Davidson (2012) existerar den främst i språket, alltså på en språklig nivå. Hos Black, Reddy och Lakoff existerar metaforen främst kognitivt (konceptuellt), där de språkliga uttrycken är manifestationer av de konceptuella metaforerna. Den konceptuella metaforteorin får med dessa tankar ett stort genomslag, och teorin diskuteras närmare i följande avsnitt.

2.2.3 *Konceptuell metaforteori (CMT)*

Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature (Lakoff & Johnson, 1980, s. 3).

Boken *Metaphors We Live By* (Lakoff & Johnson, 1980) blir startskottet för en (då) ny metaforsyn där metaforer är betydligt mer än bara språkliga stilfigurer. Metaforer är kognitiva, omedvetet och ständigt närvarande samt nödvändiga för människans förståelse av omvärlden. Lakoff & Johnson (1980) var alltså egentligen inte först med dessa tankar (se ovan), men det var publikationen av *Metaphors We Live By* som gjorde att forskarvärlden fick upp ögonen för metaforernas potentiella kraft och påverkan. Teorin kan idag ses som det dominerande teoretiska ramverket för metaforstudier (Gibbs, 2011, s. 530). I *Metaphors We Live By* grundläggs den konceptuella metaforteorin. Genom att studera olika konventionaliserade uttryck argumenteras för att det finns underliggande konceptuella system som påverkar hur människan begreppsliggör olika, framförallt abstrakta, koncept. Mest grundläggande är tanken om *domänöverföringar* (*domain mappings*). Här framhålls att det ständigt och omedvetet sker domänöverföringar mellan en ofta konkret *källdomän* och en ofta abstrakt *måldomän*, exempelvis mellan en konkret RESA och en abstrakt

KÄRLEK.[11] Domänöverföring brukar visualiseras i uppställningar som den i Figur 1 nedan (efter Gibbs, 2017, s. 18; Lakoff, 2006, s. 190–191; min översättning):

Källdomän: RESA	→	**Måldomän: KÄRLEK**
De resande	→	De älskande
Fordonet (som resan företas i)	→	Kärleksrelationen
Hinder längs vägen	→	Hinder i relationen
Mål med resan	→	Mål med relationen

Figur 1. Domänöverföring RESA – KÄRLEK.

I enlighet med uppställningen ovan används alltså olika delar av källdomänen RESA för att underlätta vår förståelse av måldomänen KÄRLEK. Man menar att detta bevisas genom uttryck såsom ”It’s been *a long bumpy road*”; ”Look *how far we’ve come*”; ”We’re at a *crossroads*” (Lakoff, 2006, s. 189; kursiv i original). Dessa och liknande uttryck är alltså tänkta att spegla vissa återkommande domänöverföringar, vilken man då kan ställa upp som en konceptuell metafor: KÄRLEK ÄR EN RESA.[12] En studie av språkliga uttryck kan alltså indikera hur vi förstår någonting. Man menar även att konceptuella metaforer säger någonting om hur den mänskliga kognitionen är strukturerad; den är metaforisk. Konceptuella metaforer är alltså mönster av konceptuell association, och inte enskilda metaforiska uttryck eller konventionella språkliga uttryck. Anna Vogel (2011, s. 62) menar att de konceptuella metaforerna är ”supermetaforer” då de inte verkar i språket utan i ”det konceptuella (begreppsliga) systemet”, och på så sätt samlar metaforiska uttryck och påvisar gemensamma drag.

Den introspektiva metodologin, där forskarna främst ser till sin egen intuition och språkkänsla eller uttryck som man hört andra säga, utgör grunden för den konceptuella metaforteorin (Kövecses, 1986, 1988, 2000; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980). Här argumenterar man exempelvis för den konceptuella metaforen TID ÄR PENGAR baserat på uttrycken ”du slösar med min tid” eller ”förseningen kostade mig en timme”; den konceptuella metaforen MER ÄR UPP på ”min lön ökade förra året” eller ”skruva upp volymen”; den konceptuella metaforen TEORIER ÄR BYGGNADER PÅ ”vad grundar du dina argument på?” eller

[11] I linje med den konceptuella metaforteorin (Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980) skrivs domäner, koncept och konceptuella metaforer med KAPITÄLER. Detta för att tydliggöra att det är tal om konceptuella strukturer och mönster, inte orden eller uttrycken i sig.

[12] Rent ortografiskt är det praxis att skriva de konceptuella mappningarna (metaforerna) med KAPITÄLER, medan det metaforiska uttryck som anses korrespondera till mappningen *kursiveras*. Jag följer här denna praxis (Lakoff 2006, s. 192f). Det ska dock påpekas, precis som Svanlund (2001) gör, att detta inte konsekvent efterföljs, inte ens av Lakoff själv.

”du måste konstruera starka argument”. Detta även för olika metaforer för KÄRLEK: den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA baseras bland annat på uttryck som ”vi har gått skilda vägar”, KÄRLEK ÄR EN ENHET på ”hon är min bättre hälft” och KÄRLEK ÄR EN FYSISK KRAFT på ”jag drogs okontrollerat till honom”. Konceptuella metaforer föreslås alltså efter att konventionella språkiga uttryck samlats och gemensamma nämnare identifierats. De språkliga uttrycken är samtidigt manifestationer av de konceptuella metaforerna, vilka anses strukturera både kognition och språk. I detta resonemang har teorin också blivit kritiserad för rundgång i argumentationen: de konceptuella metaforerna bevisas med språkliga uttryck och de språkliga uttrycken ser ut som de gör eftersom de är produkter av konceptuella metaforer. Detta cirkulära resonemang har kritiserats av olika forskare (exv. Haser, 2005; McGlone & Pfiester, 2009; Svanlund, 2001). I analogi med att teorin kritiserats för cirkelargumentation påpekar Haser (2005) att konstruktionen av konceptuella metaforer är förhållandevis arbiträr, och att de språkliga exempel som ges ibland lika gärna kan relatera till andra metaforer:

> Conceptual metaphors may prove to be little more than the result of a suggestive collection of expressions that tie in with each other in virtue of belonging to the same putative source and the same putative target domain. What is overlooked in applying this rationale is that there are often many entirely different ways of arranging the linguistic “evidence”. (2005, s. 173)

Lakoff och Johnson (1980, s. 5) beskriver samtidigt att den konceptuella metaforen i sin essens handlar om ”understanding and experiencing one kind of thing in terms of another”. Den konceptuella överföringen av delar ur källdomänen till delar av måldomänen är alltså ett verktyg som kan användas för att underlätta förståelsen av abstrakta företeelser. Olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter utgör ofta källdomän i konceptuella metaforer. På detta sätt blir metaforen inom den Kognitiva Lingvistiken primärt kognitiv och endast sekundärt ett språkligt fenomen (i kontrast till en klassisk metaforsyn) (se även Grady, 2007, s. 189). Essensen i konceptuell metaforteori är alltså överföringen mellan konceptuella domäner, inte de språkliga uttrycken.

Men inte heller tanken om domänöverföring är oproblematisk. Hur ”vet” en språkare vilka erfarenheter som kan överföras från en domän till en annan? Och kan alla delar av en källdomän föras över? Varför är det rimligare att prata om att teorier har ”solida grunder” än ”öppna fönster”? Om vi nu förstår TEORIER som BYGGNADER så borde hela källdomänen BYGGNAD kunna användas, inte bara väl valda delar (McGlone, 2007, s. 114). En förklaring är den så kallade *Invarianshypotesen* (*The Invariance Hypothesis*): ”Metaphorical mappings preserve the cognitive topology (this is, the image-schema structure) of the source domain” (Lakoff 1990, s. 54). Detta innebär att endast de delar ur källdomänen

som inte är i konflikt med egenskaper i måldomänen överförs. Lakoff (2006) är fullt övertygad om hypotesens giltighet och menar att källdomänsdelar som är i konflikt med måldomänen inte överförs: ”This simply does not happen” (2006, s. 215). Men detta innebär alltså att TEORIER inte förstås som BYGGNADER, utan att olika *delar* av måldomänen TEORI kan förstås genom överföring av *delar* från källdomänen BYGGNAD. Joseph Gradys (1997) teori om *primära metaforer* (*primary metaphors*) brukar också framföras som ett sätt att förklara domänöverföringarnas begränsningar. De primära metaforerna uppkommer ur direkta, kroppsförankrade erfarenheter. En viktig sådan erfarenhet är till exempel kopplingen mellan upprätt ställning (*erectness*) och funktionalitet (*viability*), då en stående människa är funktionsduglig. Detta är på ett sätt människans normalstatus och således en primär upplevelse: en kroppsförankrad bas för hur människan förstår sin omvärld. I relation till den konceptuella metaforen TEORIER ÄR BYGGNADER menar Grady (1997, s. 45) således att den troligen kan förklaras via två primära metaforer: ORGANISATION ÄR FYSISK STRUKTUR och FUNKTIONSDUGLIGHET ÄR UPPRÄTT STÄLLNING.[13] Utifrån dessa primära metaforer ges en förklaring till varför *grund* och *stöd* är logiska delar av metaforen, medan andra delar såsom *dörrar* och *fönster* inte är det; eftersom de inte är delar av de primära metaforerna. Alltså, endast de logiska delar som ingår i de erfarenhetsbaserade primära metaforerna överförs, och de primära metaforerna sätter således vissa gränser för vilka metaforiska uttryck som är ”tänkbara”. Här vill jag dock framhålla att kontexten ofta glöms bort, och att ”obegripliga” metaforiska uttryck i vissa sammanhang kan förefalla både rimliga och begripliga: att avhandlingstexten saknar ”dörrstopp” eller behöver lite ”ny färg” kan i en viss kontext vara både rimligt och passande.

Begreppet *domän* är ett centralt och komplext begrepp inom metaforforskning, och i nästkommande avsnitt diskuteras begreppet närmare.

2.2.3.1 Begreppet domän – viktiga tydliggöranden

Langacker (2008, s. 44) beskriver begreppet *domän* enligt följande: “The term is broadly interpreted as indicating any kind of conception or realm of experience”. En domän är alltså ett samlingsuttryck för olika erfarenheter, där återkommande erfarenheter av resande kan ge upphov till domänen RESA. I domänen ”ingår” således olika erfarenheter av resande, såsom fordon, förflyttning, hinder, m.fl. Men en domän kan även vara mer abstrakt, såsom erfarenheter av *tid*. Domäner är dock inget som går att räkna. De är heller inte ”saker” som är givna att identifiera:

[13] Engelska: ORGANIZATION IS PHYSICAL STRUCTURE; VIABILITY IS ERECTNESS.

> We should not expect to arrive at any exhaustive list of the domains in a matrix or any unique way to divide an expression's content among them — how many domains we recognize, and which ones, depends on our purpose and to some extent is arbitrary. The important thing is to recognize the diverse and multifaceted nature of the conceptual content an expression evokes. (Langacker, 2008, s. 44)

Langacker (2008, s. 44–45) gör vidare en distinktion mellan *grundläggande* domäner (*basic domains*) och *icke grundläggande* domäner (*nonbasic domains*). En grundläggande domän inkluderas inte i andra, utan är kognitivt *oreducerbara*, såsom *rymd* eller *tid*. De grundläggande domänerna ska inte ses som koncept eller konceptualiseringar, utan mer som ”sfärer av erfarenhetspotential” vari konceptualisering kan ske, eller ur vilka koncept kan uppstå. De flesta domäner är dock icke grundläggande:

> Any kind of conceptualization counts as a nonbasic domain capable of being exploited for semantic purposes. Conceptions fall under this rubric whether they are sensory or intellectual, static or dynamic, fixed or novel, simple or complex. Included as nonbasic domains are instances of immediate sensory, emotive, and motor/kinesthetic experience (e.g. the sensation of wetness, of being afraid, or of blowing up a balloon), as well as the abstracted products of intellectual operations (e.g. concepts like JUSTICE, VERTEBRATE, and BATTING AVERAGE) (Langacker, 2008, s. 44–45).

Det finns inga krav på att icke grundläggande domäner skulle vara statiska eller konventionellt identifierbara, utan deras konceptuella komplexitet varierar, och ofta går det att identifiera olika nivåer av konceptuell struktur i enkla exempel (Langacker, 2008, s. 46). Domänerna (hädanefter *icke grundläggande* domäner) överlappar och interagerar med varandra i komplexa matriser, vilka i sig är öppna för ytterligare domäninkludering: ”According to the encyclopedic view of linguistic semantics [...] the potentially relevant domains are an open-ended set” (Langacker, 2008, s. 47). Språkliga uttryck har alltså inte samma betydelse i alla kontexter, och följaktligen varierar även de domäner som aktualiseras (Langacker, 2008, s. 50). Man kan alltså prata om att olika domäner av erfarenheter aktualiseras för olika metaforiska uttryck. Att domäner *aktualiseras* innebär inte att domäner *aktiveras* och sedan ger upphov till de språkliga yttrandena, utan att olika erfarenheter kan *aktualiseras* i de språkliga uttrycken och på så sätt bidra till metaforiceringen och/eller förståelsen av metaforiceringen.

Då huvudfokus inom CMT ligger på den konceptuella nivån, är tanken om domänöverföring central. De identifierade språkliga uttrycken är bara manifesteringar av den konceptuella domänöverföringen. Begreppet *domän* är inom CMT alltså uteslutande en kognitiv produkt som baseras i erfarenheter, och

som ofta struktureras av *föreställningsscheman* (se avsnitt 2.2.4 nedan). Inom det diskursdynamiska ramverket framhålls dock inte domänöverföring, utan de identifierade metaforiska uttrycken, här *metaforvehiklar* (*metaphor vehicles*) grupperas i vad som benämns *vehikelgrupper* (Cameron, Low, & Maslen, 2010). Dessa vehikelgrupper ger enligt de diskursdynamiska forskarna en bättre bild av vad som sker i diskursen då grupperingarna är textnära och inte utgår ifrån teorier om mänsklig konceptualisering: ”This contrasts with conceptual metaphor theory which starts from the assumption that particular conceptual metaphors are active when a speaker produces a related linguistic metaphor” (Cameron m.fl., 2010, s. 118). Begreppet *domän* kan alltså ses vara centralt inom både konceptuellmetaforisk och diskursdynamisk forskning, även om man inte benämner domänerna som just *domäner*. Gemensamt är att dock att metaforiska uttryck studeras utifrån tanken att erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter aktualiseras i uttrycken. Således kan man kanske också säga någonting om hur ett visst begrepp förstås, upplevs och metaforiceras.

Domäner av erfarenheter som utgör källdomäner i metaforicering är alltså inte helt arbiträra, utan har sin bas i erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter. Inom mycken metaforforskning diskuteras ofta hur *föreställningsscheman* strukturerar de källdomäner man identifierar. I nästa avsnitt diskuterar jag begreppet *föreställningsschema* och hur det relaterar till metaforteori.

2.2.4 *Föreställningsschematik och metaforik*

Teorin om *Föreställningsscheman* (*Image schemas*) utvecklades parallellt med CMT, framförallt av Mark Johnson i *The Body in The Mind* (1987). Centralt för teorin är den kroppsförankrade kognitionen: grundläggande fysiska erfarenheter strukturerar och skapar mening både i kognition och språkande. Erfarenheterna kan sedan representeras som föreställningsscheman, vilka ska förstås som återkommande mönster som hjälper oss att relatera till och resonera kring vår fysiska omgivning (M. Johnson, 1987, s. 75). Föreställningsscheman är dock *inte* bilder (*images*), utan ett sätt att schematiskt strukturera erfarenheter (där den svenska översättningen *föreställningsschema* alltså fungerar väl). Att hävda att ett föreställningsschema ”existerar” är att säga att vissa kroppsförankrade erfarenheter har en viss återkommande struktur, vilken bidrar till vår förståelse av dem. Föreställningsschemat för VÄG strukturerar exempelvis de ytterst kroppsförankrade erfarenheterna av förflyttning:

> Our lives are filled with paths that connect up our spatial world. There is the path from your bed to the bathroom, from the stove to the kitchen table, from your house to the grocery store, from San Francisco to Los Angeles, and from the Earth to the Moon. Some of these paths involve an actual physical surface that you traverse, such as the path from your house to the store. Others involve a projected path, such as the path of a bullet shot into the air. And certain paths exist, at present, only in your imagination, such as the path from Earth to the nearest star outside our solar system. (M. Johnson, 1987, s. 113)

I alla de här exemplen på vägar, finns det en återkommande föreställningsschematisk struktur: det finns alltid en UTGÅNGSPUNKT, ett MÅL och en *förflyttning* längs VÄGEN mellan UTGÅNGSPUNKT och MÅL (SOURCE–PATH–GOAL).[14] Vägar (både konkreta och abstrakta) är på så sätt resvägar för förflyttning från punkt A till punkt B. Också för en relativt vardaglig aktivitet, som att gå till biblioteket, kan man identifiera ett antal föreställningsscheman som strukturerar erfarenheterna av aktiviteten ”gå till biblioteket”:

> For instance, going to the library fits the following image-schematic profile: SOURCE-PATH-GOAL – CONTAINER – COLLECTION – PART-WHOLE – TRANSFER – ITERATION. The library exists as the end point to a path. It also has an inside and an outside, and thus is capable of containing people and objects. Since the objects it contains are of the same kind, the library exploits the notion of collection, which piggybacks on the opposition between part and whole. Physically possessing one of these contained objects in the collection exploits the TRANSFER schema, and its repeatability exploits the ITERATION schema. The above profile represents some of the most conceptually assessable schemas used to structure a working notion of library. (Oakley, 2007, s. 217)

Föreställningsscheman strukturerar alltså olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter, och vi får ett sätt att förstå och förklara olika grundläggande aktiviteter och erfarenheter. Ett föreställningsschema kan alltså beskrivas som en ”tratt av temporala och spatiala egenskaper”, vilka även är, eftersom de utgår ifrån kroppsförankrade erfarenheter, dynamiska och applicerbara på olika kontexter och diskurser (se Oakley, 2007).

Olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter, som kan samlas under föreställningsscheman, utgör ofta källdomän i konceptuella metaforer (M. Johnson, 1987, Kapitel 4). Några av de mest centrala föreställningsschemana är BEHÅLLARE (CONTAINER), VÄG (SOURCE-PATH-GOAL), BALANS (BALANCE), LÄNK (LINK) och CYKEL (CYCLE). Tanken att föreställningsscheman strukturerar källdomäner bidrar till att domänöverföringen förefaller mindre godtycklig, då inte ”vad som helst” överförs till ”vad som helst” (M. Johnson, 1987, s. 113), på

[14] Även föreställningsscheman noteras med kapitäler för att påvisa att det är tal om konceptuella strukturer och mönster.

samma sätt som primära metaforer är tänkta att begränsa de möjliga överföringarna. Föreställningsscheman både strukturerar och påverkar förståelsen av världen, och spelar således en viktig roll i metaforicering av olika abstrakta begrepp. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN får fundamentalt olika karaktär om vi förstår den som en RESA eller som en BEHÅLLARE. Källdomänen RESA kan här tänkas vara strukturerad av föreställningsschemat VÄG, vilket innebär att olika erfarenheter av RESANDE längs en VÄG mellan en UTGÅNGSPUNKT och ett MÅL överförs till förståelsen av ROMANTISK KÄRLEK. Johnson (1987, s. 74) kallar detta för *metaforisk utveckling* (*metaphorical elaboration*) då man utgår ifrån ett föreställningsschema och påvisar metaforiska samband som grundar sig i det aktuella föreställningsschemat. Metaforisk utveckling kan ytterligare exemplifieras med föreställningsschemat BALANS. Föreställningsschemat BALANS baseras på mänskliga erfarenheter av balans, vilka ofta är omedvetna men ändock fundamentala för vår upplevelse av omvärlden: ”The structure of balance is one of the key threads that holds our physical experience together as a relatively coherent and meaningful whole” (M. Johnson, 1987, s. 74). Erfarenheter av balans gör sedan att vi kan förstå även abstrakta företeelser i termer av balans, såsom psykologisk balans, balans i olika förhållanden, balans i yrkeslivet. Föreställningsschemat BALANS skapar alltså struktur i den källdomän som kan identifieras i metaforiceringen av dessa abstrakta företeelser. Följaktligen, på samma sätt som vi kan erfara fysisk balans, kan vi erfara abstrakt balans; en balans som kan upplevas som minst lika verklig. På detta sätt strukturerar föreställningsscheman, i formen av återkommande erfarenheter, ofta de källdomäner som aktualiseras i ett metaforiskt uttryck.

Men föreställningsscheman inte bara strukturerar vår förståelse av världen, utan är också rika nog att *påverka* vår förståelse:

> More basically, one’s understanding is one’s way of being in, or having, a world. This is very much a matter of one’s embodiment, that is, of perceptual mechanisms, patterns of discrimination, motor programs, and various bodily skills. And it is equally a matter of our embeddedness within culture, language, institutions, and historical traditions. (M. Johnson, 1987, s. 137)

Inte bara kroppsliga erfarenheter utgör grunden till språkliga konstruktioner, utan sociokulturell kontext har också en viktig roll. Nära relaterat till konceptuella metaforer och föreställningsscheman är begreppen *metonymi* och *konceptuell metonymi*, vilka diskuteras i följande avsnitt.

2.2.5 *Metaforik och metonymi*

Skillnaden mellan metaforik och metonymi är inte knivskarp. En definition som ofta används är ändå den att konceptuell metaforik handlar om överföring *mellan två* domäner och att konceptuell metonymi handlar om överföring inom *en och*

samma domän. I den konceptuella metaforen LIVET ÄR EN RESA överförs struktur från den konkreta källdomänen RESA till den abstrakta måldomänen LIVET: en domän används för att förstå en annan. I den konceptuella metonymin MINSKAD KROPPSTEMPERATUR STÅR FÖR RÄDSLA, är MINSKAD KROPPSTEMPERATUR en del av domänen RÄDSLA (man kan exempelvis få *kalla fötter*). En del av domänen används alltså för att förstå hela domänen. Det finns olika sorters metonymier, men detta är exempel på en av de vanligaste konceptuella metonymierna; DEL FÖR HELHET (se exempelvis Kövecses, 2000, s. 5; Lakoff, 1987a, s. 288).

Gränserna mellan metaforik och metonymi är dock sällan oproblematiska, och ibland går det att identifiera både metonymi och metaforik i samma uttryck. I de språkliga uttryck Goossens (2003, s. 357) analyserar, går det ofta att argumentera för både en metaforisk och metonymisk tolkning, där slutsatsen ofta är att tolkningen blir ”oavgjord” (”undecided”). Men han diskuterar även hur den metaforiska tolkningen kan bygga på den metonymiska tolkningen. Goossens exemplifierar detta med frasen *snap at* (≈”nafsa efter”, här i betydelsen att svara någon på ett aggressivt sätt), där det sker en domänöverföring från att djur snabbt kan stänga käkarna till en (aggressiv) språklig handling. Men även människor har käkar som kan stängas snabbt och kraftigt. Och eftersom en sådan handling ibland följer på ett aggressivt svar, kan man argumentera för att frasen har en metonymisk bas (Goossens, 2003, s. 357–358). Liknande tolkning är rimlig för frasen *throw mud at* (”kasta lera på”, i betydelsen att baktala någon), då den faktiska handlingen kan kombineras med den verbala handlingen. Samtidigt kan en metaforisk tolkning enkelt etableras, även utan metonymisk bas: att baktala någon *är* (som) att kasta lera på någon. Goossens slutsatser är att det inte alltid går att avgöra vilken tolkning som är den mest troliga, då många fraser *kan* ha metonymisk bas *samtidigt* som frasen tolkas metaforiskt. Tolkningen måste här ständigt göras utifrån aktuell kontext.

Att studera metaforer är alltså inte alltid en rättfram process, utan begreppet är dynamiskt och komplext. Och det blir än mer komplext när aspekter som diskurs och kontext för in i diskussionen. I nästa avsnitt diskuteras således dynamiska perspektiv på metaforer.

2.2.6 *Metaforer ur dynamiska perspektiv*

Quite roughly, the possible reasons for speaking metaphorically refer to bodily, cognitive, linguistic, social, and cultural variables. (Gibbs & Cameron, 2008, s. 65)

En strömning inom metaforforskningen som de senaste 15 åren fått ökat fäste är en mer dynamiskt inriktad metaforsyn (se Cameron, 2008a; Cameron m.fl., 2009; Cameron, 2010a, 2011; Cameron & Maslen, 2010a; Gibbs, 2012; Gibbs & Cameron, 2008; Gibbs & Santa Cruz, 2012; Larsen-Freeman & Cameron, 2008; Müller, 2008). Här tas faktorer såsom *kontext*, *diskurs* och *multimodalitet* i beaktande, och man antar ett odelat fokus på autentiskt språkbruk (i linje med den kritik som riktats mot CMT gällande användningen av konventionella uttryck; se avsnitt 2.2.3). I detta avsnitt presenteras vad en dynamisk syn på metaforer innebär.

Grundantaganden inom ett diskursdynamiskt metaforramverk

Det diskursdynamiska teoretiska ramverket är designat för att fungera för att identifiera metaforicering i social interaktion, och bygger följaktligen på tidigare diskursanalytisk forskning, kognitiv psykologi och sociokulturella teorier. Detta innebär även att det är tal om ett teoretiskt *ramverk*, inte en enhetlig teori. Det dynamiska metaforramverket är alltså dynamiskt i sig själv.

Lynne Cameron har i åtskilliga sammanhang argumenterat för en diskursdynamisk metaforsyn, som i Cameron (1999a, 2003, 2007, 2008b, 2008a, 2008c, 2010a, 2010b, 2011), Cameron m.fl. (2009), Cameron & Maslen (2010a), Cameron & Stelma (2004), Gibbs & Cameron (2008). Här är metaforen *språklig*, *kognitiv*, *affektiv* och *sociokulturell* (Cameron, 2007, s. 200). Den är *språklig* då materialet består av metaforiska uttryck, den är *kognitiv* då de språkliga metaforerna kan uppvisa mönster som kan kopplas till kognitiva mönster (konceptuella metaforer), den är *affektiv* då den ofta bär med sig människors perspektiv, den är *sociokulturell* då metaforen verkar i social interaktion och för att sociala grupper utvecklar olika metaforiska uttrycks- och tankesätt. Där den kognitiva metaforteorin gärna vill identifiera universella kognitiva överföringar (konceptuella metaforer), diskuterar man här diskurssituerade metaforer (Cameron, 2008c). Att *metaforicera* är hos Gibbs och Cameron (2008) en aktivitet som är formad av diskursprocesser som fungerar i dynamisk växelverkan mellan individuell kognition och det fysiska och sociala sammanhanget. Metaforer studeras alltså bäst genom att titta på de fortgående

dynamiska diskursprocesserna. Alltså hur en person, i sin omgivning, *metaforicerar*.

Att se metaforer på det här sättet innebär att man behöver omvärdera metaforbegreppet som det återfinns i CMT: ”it is no longer a static, fixed mapping, but a temporary stability emerging from the activity of interconnecting systems of socially-situated language use and cognitive activity” (Cameron m.fl., 2009, s. 64). Metaforer är alltså ingenting som *finns*, utan någonting som *uppstår*. Och istället för att tala om att personer *använder* metaforer, talar man alltså om *metaforicering*. Metaforiceringen är en process som påverkas av det som sker i det aktuella ögonblicket, i den aktuella diskursen. De metaforiska uttryck som identifieras uppstår och förändras i den aktuella diskursen, i samverkan med, bland andra, språkliga, kognitiva, sociokulturella och diskursiva faktorer (både lokala och globala). Individens språkande är alltså fullt med ”spår” av exempelvis tidigare sociala interaktioner och deltagande i sociokulturella grupper. På så sätt får individer tillgång till delade sociala tankemönster och således också till delade metaformönster. Det går här att se vissa överensstämmelser med Langacker (2008) som framhåller att vissa förståelser aktiveras i vissa kontexter, men inte i andra (se avsnitt 2.1 ovan). Där Langacker använder *aktiveras*, väljer jag dock att prata om att metaforiceringen *aktualiseras* i den aktuella diskursen, då jag ser *aktualisera* som ett mer dynamiskt verb som inte innebär orsak och verkan.[15]

Den aktuella diskurs metaforiceringen kan identifieras i är alltså central för en diskursdynamisk metaforsyn. Begreppet *diskurs* är dock mångfasetterat, komplext och används inom många discipliner. En fullständig utredning av begreppet diskurs görs inte här, utan begränsas till en kort definition. Jag utgår här ifrån den syn på diskurs som skrivs fram inom det diskursdynamiska ramverket; som ett dynamiskt system som byggs upp genom interaktionen i ett samtal:

> The discourse activity is seen as the unfolding of the complex dynamic system that is the group of people engaged in their discussion. As speakers build on each other's or their own ideas, or disagree and offer alternatives, the dynamic system of discourse develops, adapts, and flows. The discourse dynamic system arises from the interaction of the subsystems of each speaker. Within each speaker we can identify further subsystems which interact as people participate in talk: complex dynamic language systems, complex dynamic cognitive systems, and complex dynamic physical systems. These interconnected systems also connect

[15] Se också Müller (2008, s. 5–8) som pratar om ”activation of metaphoricity” genom ”contextual cues”. Jag väljer ändock att prata om att metaforiceringen *aktualiseras*.

> outwards into environmental and sociocultural systems. (Cameron m.fl., 2009, s. 66)

De samtal jag analyserar utgör alltså tillsammans en diskurs som influeras av den sociokulturella diskurs de sker i. Och de enskilda samtalen utgör i sin tur enskilda diskurser, influerade av samtalsdeltagarnas förståelser, upplevelser och metaforiceringar. På samma sätt som det är en växelverkan mellan metaforiceringar och kulturella modeller (se avsnitt 2.3), är det växelverkan mellan olika diskurser. Men att metaforiceringen är diskurssituerad innebär också att metaforiceringen samverkar med diskursen: ”Diskurser definierar, strukturerar och begränsar möjligheterna för hur man pratar om saker och företeelser. Diskurser är former av kunskap, [...] normer och förklaringar [...]” (Söderlund, 2016, s. 42). En diskurs är samtidigt någonting dynamiskt, vilket innebär att strukturer och begränsningar alltså kan förändras: ”Förändringarna sker genom vårt språk och genom våra handlingar” (Söderlund, 2016, s. 43). De metaforiceringar som kan identifieras i samtalen avspeglar alltså de diskurser metaforiceringen identifieras i, men konstruerar och förändrar den samtidigt.

Metaforicering som en process kan slående metaforiceras som ett termitbo (Gibbs, 2012). Varje termit är del i uppbyggandet av boet, men det finns inget arkitektoniskt koncept som alla termiter är medvetna om. Varje termit bidrar med sin del, och detta gör att bygget är resultatet av dynamiska interaktioner mellan flera tusen individer i det aktuella termitsamhället, och inte resultatet av att det finns ett färdigt koncept (ett TERMITBO) i varje termits kognition som sedan realiseras (Gibbs, 2012, s. 352). På liknande sätt antas här inte att konceptuella metaforer *finns* i människors kognition och nyttjas och aktiveras vid metaforicering. Och i jämförelse med CMT påpekar Cameron (2010a) den viktiga skillnaden i att man inom den diskursdynamiska metaforteorin studerar metaforen som ett socialt, diskursivt fenomen, inte som ett isolerat fenomen. Och om man inte studerar metaforen i sin kontext, menar Thomas Wiben Jensen (2016, s. 142) att man löper en risk att missa viktiga aspekter: ”Med andre ord er risikoen ved en sådan dekontekstualiserende tilgang, at man overser de dynamiske, processuelle og distribuerede aspekter ved dannelsen af metaforisk betydning”.

Metaforisk potential: sovande och vaknande metaforer

Metaforer, föreställningsscheman, kontexter och diskurser ”existerar” eftersom det finns individer som möjliggör deras existens. Cornelia Müller (2008) påpekar att det finns en konvention i den klassiska och konceptuella metaforsynen att se vad hon kallar *verbala metaforer* som antingen döda *eller* levande (se Lakoff, 1987b). En död metafor har ”förlorat” sin ursprungliga betydelsekoppling, medan det i en levande metafor fortfarande går att identifiera en aktiv domänöverföring.

Müller (2008, s. 4–5) menar istället att vissa konventionella verbala metaforer, som ger sken av att vara döda, kan aktiveras i vissa sammanhang då metaforer kan vara aktiva (levande) för en viss person i en viss kontext. Så även uttryck där domänöverföringen är ogenomskinlig och numera förbleknad (enligt konvention och lexikon), kan i vissa kontexter återaktiveras; förutsatt att uttrycket i en viss användning återfår sin metaforiska betydelse. Detta innebär alltså att metaforiciteten är *graderbar*: den kan vara mer aktiv i en viss kontext och mindre aktiv i en annan (Müller, 2008, s. 2). Frågan blir alltså inte om metaforerna är döda eller levande, utan om metaforiciteten aktiveras eller inte. Således borde vi istället prata om *sovande* och *uppväckta* metaforer (*sleeping and waking*; Müller, 2008, s. 195). Det finns inga tydliga gränser mellan sovande och uppväckta metaforer, utan de bör ses som ”ytterligheter på en skala av aktiverad metaforicitet” (Müller, 2008, s. 197, min översättning). Rent praktiskt kan detta sammanfattas till att *allt* språkande har potential att vara metaforiskt: ”Metaphors in actual instances of language use range from sleeping to waking, and this implies that they might show different degrees of metaphoricity” (Müller, 2008, s. 198). Således, även en förmodad ”död” metafor kan i en viss kontext identifieras som, och argumenteras vara, både *levande* och *aktiv*. Och då *metaforicitet* inte innebär en gränsdragning mellan metaforiska och icke-metaforiska uttryck, handlar det istället om att uttrycken innehar olika grad av *metaforisk potential*. Potentialen avgörs i den aktuella kontexten och bidrar därigenom till en dynamisk syn där ett och samma uttryck i en kontext har metaforisk potential och i en annan kontext inte har samma metaforiska potential.

Dynamisk metaforicering → systematiska metaforer

Med ett diskursdynamiskt perspektiv blir inga konversationer eller diskurser exakt likadana då det i stunden sker vissa överenskommelser, uppbyggda av det deltagarna delar.[16] Gibbs och Cameron (2008) menar ändå att man kan prata om att identifierade metaforiska uttryck uppvisar *systematik*, men att systematiken är ytterst påverkad och betvingad av den aktuella diskursen. En *systematisk metafor* är alltså en iakttagelse av att vissa metaforiska uttryck, eller en viss metaforicering är återkommande. Språkaren är förmodligen omedveten om eventuell systematik i sitt språkande, och systematiken blir främst någonting som kan argumenteras för i en metaforanalys. Det är samtidigt en viktig skillnad mellan konceptuella metaforer och systematiska metaforer:

> In situated discourse, in contrast to data from a large corpus, collections of connected metaphors are ‘systematic metaphors’ relative to a particular socio-cultural group or discourse community [...] Systematic metaphor can be used as

[16] Jämför med sociolingvisten Herbert Clarks (1996) termer *joint activity* och *common ground*, men även med Langackers (2008) tankar om att olika domäner aktiveras i olika sammanhang.

> evidence of the thinking within the particular discourse community, but to infer or claim conceptual metaphor on the basis of discourse evidence is a further task. (Cameron, 2008c, s. 324)

Inom en dynamisk metaforsyn bortser man inte helt ifrån tanken om konventionella konceptuella metaforer, men man vill inte på förhand anta att färdiga konventionella konceptuella metaforer ”existerar” i kognitionen och *används* i språkandet. Inte heller den systematik som identifieras kan användas som bevis för konceptuella metaforers ”existens”. För detta krävs andra sorters studier. Samtidigt, även om man inte tror på att konventionella konceptuella metaforer finns i människors kognition och sedan används, är (eventuellt) konventionella konceptuella överföringar erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade (se Lakoff & Johnson, 1999; Johnson 1987), och kan på så sätt tänkas ”existera” i en specifik diskurs och samverka med den aktuella metaforiceringen. Återkommande erfarenheter av en viss konceptuell metafor för KÄRLEK, såsom KÄRLEK ÄR EN RESA, kan exempelvis vara något som någon deltagare tar med dig in i en viss diskurs, och blir så en del i metaforiceringen. På så sätt kan man se konceptuella metaforer som *en* faktor i den diskursdynamik som metaforiceringen sker i, men endast som *en* del i förklaringen, inte själva förklaringen till metaforiceringen.

2.2.6.1 Kritik/luckor i en dynamisk metaforsyn

Få teorier är fulländade. Men den dynamiska synen på metaforik är så pass ny att det ännu inte framkommit någon bärande kritik. Detsamma gällde även när CMT var ny, och det dröjde innan kritiken började presenteras (se exv. Gibbs, 2011; Haser, 2005; McGlone, 1996). I det följande resonerar jag kring vissa tillkortakommanden inom ramen för ett diskursdynamiskt metaforramverk och refererar de utvärderingar som hittills publicerats.

Den publicerade kritiken av ett diskursdynamiskt metaforramverk är än så länge knapphändig. Det finns dock några saker som jag anser behöver belysas ytterligare. Ramverket bidrar med många lösningar när det kommer till att undersöka metaforer i diskurs och interaktion, där processer, dynamiska förhållanden och flexibilitet framhålls. Ett sådant teoretiskt ramverk kan lätt förefalla luddigt då man inte kan eller vill definiera nödvändiga och tillräckliga villkor för exempelvis begreppet metaforicering. Metaforicering är istället ett graderbart fenomen. Bristen på tydliga definitioner kan bli betydande, framförallt metodologiskt där en tydlig, fungerande definition av metafor är essentiell. Man kan även se att en dynamisk syn lägger mycket vikt vid forskarens roll att kunna identifiera vad som händer i diskursen: “Metaphorical uses of words and phrases are identified against this background knowledge of the whole event” (Cameron m.fl., 2009, s. 72). Naturligtvis går det inte att redogöra för alla potentiella påverkningar, men att ha så många som möjligt i åtanke när analyser

görs bidrar ju till att möjliga påverkningsfaktorer iallafall inte utesluts. Och kanske att ambitionen inte bör vara att undersöka *alla* perspektiv, utan att ständig hålla i minnet att språkande är en komplex och dynamisk företeelse som, naturligt ur ett kroppsförankrat perspektiv, samverkar med en mängd olika faktorer.

De publicerade värderingar som hittills framkommit är i form av bokrecensioner, där de som här är relevanta är generellt positiva. Jeanette Littlemore (2004) har recenserat *Metaphor in Educational Discourse* (Cameron, 2003). Hon menar att boken är ett viktigt tillskott till metaforlitteraturen, och kritiken är sparsmakad. Men Littlemore tar bland annat upp att en konceptuell metafor borde kunna existera både i den sociala världen (Camerons argument) och i individers sinnen (vilket även Langacker, 2008, framhåller för betydelse överlag; se avsnitt 2.1). Övriga invändningar som Littlemore presenterar rör mestadels metodologiska alternativ. Kathleen Ahrens (2012) har recenserat *Metaphor analysis: research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities* (Cameron & Maslen, 2010a). Även om hon ideligen framför positiva omdömen, framhålls att författarna själva borde ha lagt mer vikt vid att diskutera för- och nackdelar med den dynamiska metaforsynen, och fokuserat mer på jämförelser med andra teorier. Ahrens påpekar vidare att den dynamiska metaforsynen egentligen inte konkurrerar med andra teorier, utan att den främst synliggör att det finns massvis med diskursmaterial som ännu inte adekvat analyserats ur ett metaforperspektiv.

Den publicerade kritiken är alltså knapphändig, och framtida värderingar är att vänta. I avsnitt 7.4.1 och 7.4.2 reflekterar jag ytterligare kring teori och metod utifrån den företagna analysen.

2.2.7 *Metaforforskning – en sammanfattning*

Hur sammanfattar man metaforteori och -forskning som den ser ut idag? Vi började hos Aristoteles där metaforerna är språkliga stildrag, via Lakoff och Johnsons revolutionerande tankar om att metaforer främst är kognitiva mönster, och slutar i en dynamisk metaforsyn där diskursiva processer fokuseras. Det är samtidigt tydligt att metaforforskningen i dag, och det paradigmskifte som Lakoff och Johnson gick i bräschen för, börjar förändras. Den dynamiska metaforsynen kan idag ses som ”det nya”. Hos metaforauktoriteten Raymond Gibbs förefaller det iallafall så:[17]

[17] Utvecklingen noteras också i att det ges konferenser på temat ”Ecological Cognition and Metaphor” där man utgår ifrån en ny syn på kognition, kallad ”4E cognition”. Här ses kognitionen som ett ”görande” som karaktäriseras av att kognitionen är ”embodied, enacted, embedded and extended” (http://www.sdu.dk/om_sdu/institutter_centre/isk/forskning/forskningsprojekter/metnet/raam+ 2017; hämtad 2017-03-10).

> Overall, dynamical system approaches to metaphor see metaphor use and understanding as a whole system activity (i.e., interaction of brain, body, and world), giving rise to both stability and instability in a wide variety of laboratory and real-world behaviors. This approach is consistent with many other contemporary theories of human performance based on principles of self-organization, and holds much promise for studying the ways metaphor shape language, thought, and culture. (Gibbs, 2011, s. 556)

Samtidigt går det inte att förringa inflytandet konceptuell metaforteori har haft, och fortfarande har, för hur vi förstår, förklarar och undersöker metaforer. De senaste 35 åren har metaforfältet berikats med en stor mängd forskning, och det ter sig närmast omöjligt att få en överblick: ”It is simply impossible to properly capture the incredible variety of scholarly work on conceptual metaphor [...] (Gibbs, 2017, s. 53). Gibbs listar samtidigt ett hundratal ämnen som diskuterats i tre olika tidskrifter (*Metaphor and Symbol, Cognitive Linguistics, Review of Cognitive Linguistics*). Bland ämnen som listas kan nämnas *Metaforer för schack*, *Metaforer för musikalisk förflyttning*, *Metaforer för global uppvärmning*, *Kinesiska metaforer för tänkande* och *Hästmetaforer i spanska och engelska* (se Gibbs, 2017, s. 53–55 för referenser). Metaforforskningen är ytterst bred och omfångsrik. Hanks och Giora (2012) har sammanställt fem band med grundläggande teoretiska verk, utvecklingar av metodologiska och teoretiska frågeställningar, kulturella perspektiv, litteraturvetenskapliga perspektiv och neurologiska perspektiv, för att nämna några (se Hanks & Giora, 2012, s. v–xix). Även Helga Mannsåker (2017, s. 43–130) gör en noggrann genomgång av metafor- och metonymiforskning. Då jag inte här vill göra en alltför omfattande utredning, rekommenderar jag istället någon av de ovan nämnda titlarna eller de mycket omfattande handböckerna *The Routledge Handbook of Metaphor and Language* (Semino & Demjén, 2017) och *The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics* (Dancygier, 2017) för kontemporära samlingar av aktuell metaforforskning och aktuella diskussioner om metaforer och dess betydelser; en dynamisk och föränderlig diskussion.

Som en reaktion på att den konceptuella metaforteorin utgår ifrån introspektiva metaforiska uttryck, har metaforfältet på senare år kompletteras med en stor mängd forskning där fokus ligger på hur människor metaforicerar ”på riktigt i den riktiga världen” (se exempelvis antologin *Researching and applying metaphor in the real world*; Low, m.fl., 2010). Idag återfinns således en stor mängd empiridrivna metaforstudier av olika slag. Allt från klassrumssamtal (Cameron 2003) och doktor-patient-samtal (Gibbs & Franks 2002; Semino, Heywood & Short 2004; Semino 2008: 178–190) till politisk dialog (Musolff 2004: 147–158, 2006, 2016; Beigman-Klebanov & Beigman 2010) och

försoningssamtal (Cameron & Deignan 2006; Cameron 2011).[18] Vidare återfinns en stor mängd metaforstudier där talspråk fokuseras ytterligare (och inte bara metaforer i en viss diskurs, såsom klassrummet): Fainsilber och Ortony (1987); Drew och Holt (1998); Cameron och Deignan (2003); Semino (2005) och Kaal (2012). Drew och Holt (1998) har emellertid främst sociologiska utgångspunkter, och Semino (2005) undersöker konversation i korpusar, likväl som Cameron och Deignan (2003) och Kaal (2012). Det finns ytterligare forskning som undersöker talat språk i olika sammanhang, såsom Corts och Meyers (2002) som undersöker figurativt språk i baptistpredikningar, Musolff (2011) som studerar metaforer i politisk dialog, Fiksdal (1999) som fokuserar på metaspråk i högskoleseminarier och påvisar genusskillnader i hur seminarierna uppfattas och Corts och Pollio (1999) som studerar produktionen av figurativt språk i föreläsningar.

Den kognitivlingvistiska metaforforskning som fokuserar det svenska språket är underrepresenterad och är ännu ett relativt outforskat fält, i alla fall i jämförelse med den engelskspråkiga forskningen. Jan Svanlund (2001, 2007) har dock extensivt studerat metaforer och konventionalisering gällande vikt- och tyngdmetaforer i textkorpusar (presstext, romantext och riksdagsprotokoll), men även lexikal etablering och hur nya sammansättningar får sina betydelser (Svanlund, 2009). Anna Vogel (2004) har studerat dimensionella adjektiv i svenska, med ett kognitivlingvistiskt perspektiv, med data från korpus, eliciterad data från talare av svenska, ordboksdefinitioner samt sin egen språkliga intuition. Vogel har även tagit fram den första svenskspråkiga läroboken gällande kognitiv semantik: *Språket, kroppen och tankarna: introduktion till kognitiv semantik* (Vogel, 2011), där metaforer har en central och given plats. Hon har även studerat ”laddade ord” (Vogel, 2014) och metaforer i Tomas Tranströmers diktning (Vogel, 2017). Metaforidentifieringsproceduren *MIPVU* har även nyligen applicerats på danska, norska och svenska, där språkspecifika skillnader och konsekvenser för MIPVU fokuserats (Nacey, Greve, & Johansson Falck, Kommande).[19] Men även kontrastiva studier förekommer, där exempelvis Gustafsson & Hommerberg (2016) undersöker ett svenskspråkigt korpusmaterial i jämförelse med ett engelskspråkigt material gällande upplevelser och metaforicering av cancer (se Semino m.fl., 2017). Även Johansson Falck (2014, 2016) undersöker prepositioner i tidsuttryck i både svenska och engelska. Metaforforskning i Sverige med engelska som arbetsspråk och studieobjekt kan också identifieras (exempelvis Alm-Arvius, 2012; Johansson Falck, 2005, 2012, 2018; Lundmark, 2005).

[18] Man kan här se en viss uppdelning mellan samtalsforskning och diskursforskning i den engelskspråkiga litteraturen, samtidigt som *discourse* ofta fungerar nästan synonymt med *kommunikationsstudie*.

[19] MIPVU = Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit. Proceduren presenteras i avsnitt 5.2.1.

Trots ett omfattande internationellt metaforfält, och trots ett ökat intresse för metaforstudier på svenska ur ett kognitivt lingvistiskt perspektiv, har inga studier med fokus på metaforicering i samtal på svenska hittills genomförts. Inte heller forskning gällande romantisk kärlek och dess metaforicering på svenska har påträffat. Min studie ämnar således bidra dels med att undersöka och diskutera faktiskt metaforbruk i samtal på svenska, så som språkarna faktiskt *språkar* och *metaforicerar*, dels hur den romantiska kärleken metaforiceras. Med detta fokus, och med utgångspunkt i metaforicering som någonting dynamiskt, blir det också av vikt att etablera en förståelse för de sammanhang vari metaforiceringen sker. Här spelar diskurs, kultur och samhällelig kontext en avgörande roll. I följande avsnitt behandlas följaktligen teorin om *kulturella modeller*.

2.3 Kulturella modeller: förutfattade, gemensamma och delade

There is perhaps no experience, however concrete or however novel, that is not informed in some way by the culturally transmitted understandings an adult individual brings to that experience. (Quinn & Holland, 1987, s. 22)

Att ingå i en social och kulturell gemenskap utgör en viktig grund för människans språkande och de betydelser vi håller för gemensamma och delade. En aktuell språklig betydelse är beroende av en mängd faktorer, bland annat ”[the] apprehension of the physical, social, and cultural context” (Langacker, 2008, s. 42). Metaforiceringen av ett visst begrepp är alltså situerad i en viss kontext, där en viss betydelse aktualiseras i samverkan med *gemensamma* och *delade förståelser*. Detta definieras ibland som *kultur*. I det här avsnittet diskuterar jag begreppen *kultur* och *kulturell modell*, hur metaforer genomsyras av kulturella aspekter och hur identifierad metaforicering kan utgöra underlag för rekonstruktionen av en *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen.

Antropologen Naomi Quinn (2005b, s. 3) diskuterar *kultur* som underförstådda, förgivettagna och osynliga antaganden som människor inom en viss grupp delar. De antaganden som människor bär med sig nyttjas när de formar förväntningar, resonerar, berättar historier och utför en mängd andra vardagliga uppgifter. Begreppet *kulturell modell* behandlas extensivt i antologin *Cultural Models in Language and Thought* (Holland & Quinn, 1987), där den nu klassiska definitionen lyder:

> Cultural models are presupposed, taken-for-granted models of the world that are widely shared (although not necessarily to the exclusion of other, alternative models) by the members of a society and that play an enormous role in their understanding of that world and their behavior in it. (Quinn & Holland, 1987, s. 4)

De kulturella modellerna karaktäriseras här som förgivettagna, förutfattade och socialt delade ”modeller” som utgör grund för hur människor i den aktuella sociokulturella miljön förstår sin omvärld.[20] Modellerna är inga modeller *per se*, utan försök till destillering av erfarenheter och upplevelser som anses delade i ett visst sammanhang, i en viss social kontext. En kulturell modell är på så sätt ett kognitivt schema som är delat mellan individer som tillhör en viss social grupp. Giovanni Bennardo och Victor de Munck (2014) menar samtidigt att det är felaktigt att prata om kultur eller kulturella modeller som objekt som går att identifiera eftersom representationer av världen är individuella och inte identiska med någon annans. Den individuella representationen av en viss kulturell modell kan alltså variera, *samtidigt* som en gemensam kulturell modell kan antas:

> If we ask ten people to draw a circle, they will each draw different circles but they will all agree that (assuming they could draw reasonably well) each of them drew “a circle”. From this they all infer that each of the other nine has a cultural model of a circle in their heads. (Bennardo & de Munck, 2014, s. 33)

Vi kan anta att alla i citatet ovan delar en kulturell modell för *cirkel*, men den individuella representationen av den kulturella modellen kan variera. Men så länge ingen avviker från den delade förståelsen, och exempelvis ritar en fyrkant, kan man alltså anta att en delad kulturell modell för cirkel ”existerar”. Detta innebär dock inte att de kulturella modellerna ”styr” det mänskliga beteendet (Edlund, 2000, s. 47), men väl att de har en ”anvisande kraft” (*directive force*) (Quinn & Holland, 1987, s. 9).[21] Kulturella modeller kräver alltså inte ett visst beteende eller ett visst språkande, men kan ha en anvisande kraft gällande vad som exempelvis räknas som ett ”korrekt” kulturellt beteende. Sådana ”korrekta” beteenden är dock dynamiska och måste ständigt omförhandlas och återskapas för att vara just *korrekta* kulturella modeller: ”To gain motivational force in a community, these models must be reinscribed each generation in the minds of its

[20] I den senare antologin *Identity and Agency in Cultural Worlds* (Holland, Lachicotte, Jr., Skinner, & Cain, 2001) används begreppen *kulturell värld/figurerad värld* som ett alternativ till *kulturell modell*. Här framställs den kulturella världen som ”practices and activities situated in historically contingent, socially enacted, culturally constructed ’worlds’: recognized fields or frames of social life, such as romance, mental illness and its treatment, domestic relations [...]” (Holland m.fl., 2001, s. 7), och ligger så nära definitionen av en *kulturell modell*. Begreppet *kulturell värld* förefaller dock främst användas när identitetsskapande ska utforskas i de olika världarna. Då *kulturell modell* är ett mer etablerat begrepp, som tydligare innefattar språkliga metoder, och då jag inte diskuterar identitetsskapande, väljer jag här att använda mig av begreppet *kulturell modell*.

[21] Jag följer här Ann-Catrine Edlunds (2000, s. 47) och Daniel Anderssons (2009, s. 80–82) svenska översättning *anvisande kraft*.

members” (Shore, 1996, s. 47). Att bete sig kulturellt korrekt är alltså alltid en fråga om ett dynamiskt återskapande – genom att bete sig korrekt återskapar man samtidigt att beteendet är korrekt.

Om man då, trots Bennardo och De Muncks avrådan att se modellerna som objekt som existerar, tänker sig att de kulturella modellerna består av någonting, vad består den av? De konceptuella objekt som ”ingår” i en kulturell modell kan vara både konkreta och abstrakta objekt, såsom träd, djur, spatiala koncept eller handlingar: ”Basically, any concept that is formed in a human mind can and does participate in a cultural model of some sort” (Bennardo & de Munck, 2014, s. 51). Man gör alltså ingen skillnad mellan socialt konstruerade företeelser och fysiska föremål, utan även dessa är förankrade i kulturen (se även Edlund, 2000, s. 45). Även metaforer, som de abstrakta koncept de är, utgör en del av en kulturell modell, och används ibland som utgångspunkt för rekonstruktionen av en kulturell modell (exempelvis Quinn, 1987; se avsnitt 5.3 nedan). Metaforer kan ses utgöra en viktig del i inramningen av en viss kulturell förståelse av ett visst begrepp. En förståelse som samtidigt grundas i, och ständig återskapar, en viss kulturell modell. Man kan alltså förstå relationen mellan metaforer och kulturella modeller som en *växelverkan*: metaforer ger ofta uttryck för gemensamma kulturella förståelser, och de gemensamma kulturella förståelserna genomsyrar metaforiceringen.

Den sociala delningen av de kulturella modellerna och dess roll som förgivettagna är centrala aspekter av modellernas ”funktion” då de bidrar till att reducera den kognitiva bördan i olika sociala situationer (D’Andrade, 1987, s. 112). I en tänkt social situation skulle det vara ytterst komplicerat att ständigt behöva omförhandla definitioner och förståelser, och en social interaktion är avhängig att vi på något sätt utgår ifrån en gemensam grund (se Clark, 1996, men även Langacker, 2008).[22] Quinn och Holland (1987, s. 34) diskuterar även hur kulturella modeller uppvisar inbäddning (*nestedness*): de ”samförekommer” med varandra, ingår i varandra, och genererar varandra. Även detta bidrar till en ekonomiserad kulturell förståelse.[23] Om man exempelvis har förståelse för begreppet *förhandling*, för det med sig förståelse för begreppen *inköp*, *produkt*, och *pengahantering*. Och eftersom ”A great deal can be taken for granted” (Quinn & Holland, 1987, s. 34) minskas den kognitiva bördan ytterligare. I vissa situationer kan olika kulturella modeller dock motsäga varandra, och man blir tvungen att välja den modell som anses passa bäst just då. Av just den anledningen framhåller Paul Kay (1987) att kulturella modeller ska ses som

[22] Jag pratar här om interaktion inom en viss kultur. Vid intrakulturell interaktion, där modellerna ser annorlunda ut, förekommer frekvent så kallade *kulturkrockar*. Dessa krockar skulle alltså kunna härledas till att deltagarna i interaktionen tar olika kulturella modeller för givna, eller inte delar den kulturella modell som i tillfället strukturerar situationen.

[23] Andersson (2009, s. 80) använder *inbäddade modeller* för *nested models*. Jag följer denna översättning och talar således om den kulturella modellernas *inbäddning*.

”resources or tools, to be used when suitable and set aside when not” (se Quinn & Holland, 1987, s. 10). De kulturella modellerna samvarierar alltså i hög grad med den aktuella diskursen och vad som upplevs som lämpligt just då, och ger således inte uttryck för en sammanhängande, global eller konsekvent helhet eller sanning.

Något ytterst viktigt att repetera är att kulturella modeller inte ”existerar” medvetet utan att de är upplevda strukturer för kultur, kognition och beteende. De är inga objekt som tydligt kan definieras eller identifieras, utan som, på samma sätt som föreställningsscheman bidrar till struktur i tillvaron, bidrar till omedveten struktur i sociala och kulturella sammanhang. Och även om de kulturella modellerna ibland metaforiceras som *verktyg*, är ”de” inte någonting som enkelt går att plocka fram när de behövs eller vill utforskas:

> Similar to rules of language that people use without being aware of what they are; cultural models lie beneath one’s awareness. People are not able to externalize and describe them at will ... They are acquired, used, and even modified during one’s life experiences, but for the most part they stay outside one’s capacity to explain them, talk about them, or describe them. (Bennardo & de Munck, 2014, s. 282)

De kulturella modellerna fyller alltså den omedvetna funktionen att de anvisar oss om hur världen kan tolkas och förstås, men även om vad vi kan förvänta oss och hur vi bör agera i olika situationer. Vidare slipper vi ständigt definiera och omdefiniera objekt, händelser och beteenden, utan betydelser och förståelser inkorporeras genom gjorda kulturella erfarenheter. De kulturella modellerna blir således centrala för vår upplevelse av världen, men även centrala för vårt språkande.

2.4 Studiens grundläggande språk- och metaforsyn

Den här studien tar alltså sin utgångspunkt i teorier om språkande som ett allmänkognitivt fenomen, i ständig samverkan med faktorer såsom fysiska sammanhang, kroppsförankrade erfarenheter, diskurs och kultur. Språkande ses som en process som uppstår, utvecklas och förändras i den aktuella diskursen. Den syn på språklig betydelse som skrivs fram inom den Kognitiva Lingvistiken är en syn som även min studie har som utgångspunkt. Dess fokus på språk som ett allmänkognitivt fenomen, språklig betydelse som dynamisk och flexibel, kroppens betydelse för språkandet samt ett centrumställt användningsfokus är således grundläggande för studien.

Även när det kommer till metaforer utgår jag ifrån den Kognitiva Lingvistikens erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade syn. Men där den konceptuella metaforteorin diskuterar metaforer som främst kognitiva fenomen som ligger till

grund för språkliga uttryck, ser jag metaforer och metaforicering som ett dynamiskt samspel mellan socialt situerat språkande och kognition. Det är i denna dynamiska process som man sedan kan identifiera metaforiceringen av exempelvis begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Studien antar alltså ett perspektiv på metaforicering där flera länkade perspektiv är viktiga. Metaforiceringen är inte kognitiv *eller* språklig, social *eller* kulturell, utan kognitiv, språklig, social *och* kulturell. Metaforiceringen är också erfarenhetsbaserad och kroppsförankrad: ”[...] metaphor performance is shaped by discourse processes that operate in a continual dynamic interaction between individual cognition and the social and physical environment” (Gibbs & Cameron, 2008, s. 65). Konceptuella metaforer är *en* del i dynamiken, då dessa kan säga någonting om en språkgemenskaps delade kognition och språkande, men kanske också någonting om delade kulturella förståelser. Att de konceptuella metaforer skulle vara preexisterande kognitiva mönster som språkare *använder* och uteslutande är *beroende* av, är dock inte del i studiens metaforsyn.

Begreppet *kulturell modell* bidrar med viktiga kulturella, sociala och kontextuella perspektiv, vilka blir centrala eftersom studien på många sätt är kontextuellt, kulturellt och socialt situerad: studien skrivs på svenska, i Sverige, består av ett samtalsmaterial med personer som har svenska som modersmål och undersöker metaforiceringen av det kulturellt betingade begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Att anta ett diskursdynamiskt angreppssätt, där även kulturella aspekter tas i beaktande, menar jag breddar studiens möjligheter till välgrundade argument för den samtalssituerade metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

Metaforer är studiens ena ben, *kärlek* det andra. I nästa kapitel diskuterar jag det mångfasetterade begreppet KÄRLEK och skriver fram definitionen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK som det studeras i den här avhandlingen. I följande kapitel presenterar jag även tidigare kärleksmetaforforskning.

3 Kärlek + metaforer = kärleksmetaforer

Den moderna kärleken är ett omfattande begrepp med många olika betydelser. I dag älskar vi allt och lite till. I denna studie har jag valt att begränsa mig till den *romantiska kärleken*; den som i normalfallet existerar mellan två vuxna människor och som är väsensskild från kärleken till barn, djur eller objekt. Studien är situerad i en västerländsk kontext, och det är här en sådan, ofta heterosexuell, *romantisk kärlek* som diskuteras.

I detta kapitel diskuterar jag olika perspektiv av begreppet ROMANTISK KÄRLEK utifrån tidigare forskning. Av utrymmes- och syftesskäl fokuserar jag kapitlet till de ämnesområden som förefallit mest relevanta för den aktuella studien, och jag redogör här för historiska, idéhistoriska, filosofiska, feministiska, psykologiska och metaforteoretiska perspektiv på kärlek och romantisk kärlek. Även vissa litteraturvetenskapliga verk kommenteras. Jag diskuterar också hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN ofta kan förstås som ett begrepp bestående av två övergripande delar: *känsla* och *relation*. Dessa redogörelser ligger sedan till grund för, och leder fram till, min definition av begreppet ROMANTISK KÄRLEK såsom det undersöks i denna avhandling. I kapitlet presenterar jag även relevant tidigare metaforforskning.

För att situera den romantiska kärleken i en nutida kontext, inleds kapitlet med en historisk tidsresa i avsnitt 3.1 där den romantiska kärlekens utveckling genom historien kort presenteras. Jag gör här inga anspråk på att fullständigt täcka in ”kärlekens historia”, men jag anser det viktigt att sätta kärleken i historisk relation då begreppet är i ständig förändring. Sedan, i avsnitt 3.2, diskuteras filosofiska, feministiska och psykologiska perspektiv på romantisk kärlek, samt romantisk kärlek som känsla och som relation. I avsnitt 3.3 diskuterar jag sedan tidigare metaforforskning som undersökt metaforiceringen av kärlek. Kapitlet avslutas med att jag presenterar den definition av begreppet ROMANTISK KÄRLEK som studien utgår ifrån.

3.1 Historisk kärlek och modern kärlek – en tidsresa

Kärleken är historiskt betingad, och vi kan endast förstå den om vi förstår dess historia. (Solomon, 1992)

Var börjar en beskrivning av kärleksbegreppet över historien? Filosofen Robert C Solomon (1992, s. 45) refererar filosofen Irving Singer som menar att den

västerländska synen på kärlek ”kanske inte direkt ’uppfanns’ eller ’upptäcktes’, men i alla fall utvecklades på 1200-talet”. Solomon hävdar vidare att kärleken utvecklats under flera tusen år, men att dess romantiska status växt fram under de senaste århundradena. Kärlekens långa historia bidrar även till att vi ”släpar” på ett historiskt betingat bagage: ”inkluderande kvarlevande könsroller, hämningar och en överidealisering som ibland tenderar att leda till en förväxling av kärlek och religion” (Solomon, 1992, s. 45).

Den romantiska kärleken utvecklades samtidigt som den *höviska kärleken* var förhärskande i de övre samhällsskikten i Europa under 1100-talet.[24] Enligt Sävborg (2007, s. 215), som ur ett litteraturvetenskapligt perspektiv undersöker norrön berättarkonst om kärlek, var den höviska kärleken populär även i Skandinavien, ”i såväl bildkonst som litteratur”. Den höviska kärleken var ytterst annorlunda från tidigare ”antika” tankar om kärlek: ”For the ancient Romans, love was a pastime of idle moments [...] But, from early in the twelfth century, the European warrior elite adopted the new courtly love ideal with amazing rapidity and thoroughness” (W. Reddy, 2010, s. 36). Den höviska kärleken ansågs vara en andlig upplevelse, då Gud både behjälpte och gav sitt samtycke till den utomäktenskapliga relationen, någonting som den höviska kärleken ofta kännetecknas av. Den höviska kärleken hade även som huvudpoäng att betona erotikens skönhet och betydelse för kärleken, men endast som en sporre. Längtan efter förening och fulländning var dess egentliga fokus (Solomon, 1992, s. 48). Den höviska kärleken åstadkom alltså det betydelsefulla i att ”introducera den väsentliga romantiska idén om den erotiska kärleken som någonting värdefullt i sig själv” (Solomon, 1992, s. 48); en nyhet i tider av förhärskande kristna kärleksideal. Den höviska kärleken hade mer en offentlig, än intim, funktion, men har ofta förlöjligats och förenklats till bilden av den sjungande trubaduren nedanför ett högt torn med en vacker kvinna i toppen. Poängen var dock att betona betydelsen och skönheten i erotiken, där den ”heliga” föreningen mellan man och kvinna lever kvar än idag (Solomon 1992, s. 49).[25]

Från 1300-talet och framåt låtsades kyrka, stat, och andra viktiga institutioner helt enkelt som att den höviska kärleken inte existerade, och kyrkan framhärdade att den sexuella njutningen var syndfull, även inom äktenskapet. Kärleken mellan man och hustru i det kristna äktenskapet omtalades ofta som *dilectio*: ”a Latin term better translated as ‘familial affection’ than as ‘love’” (W. Reddy, 2010, s. 42). Detta kan även identifieras i merparten av de Islänningasagor (*Íslendingasögur*) Sävborg (2007) undersöker, där explicita omnämnanden av *kärlek* oftast *inte* handlar om romantisk kärlek (eller erotisk kärlek som Sävborg kallar den), utan om kärlek mellan ”barn och föräldrar, mellan syskon, mellan

[24] Den kärlek som på engelska kallas ”courtley love” benämns på svenska ”hövisk kärlek” (Solomon 1992, s. 47–48).
[25] Se också Sävborg (2007, s. 202–215) för en kritisk granskning av den höviska kärleken.

mor- och farföräldrar och barnbarn, mellan fosterföräldrar och fosterbarn, etc." (Sävborg, 2007, s. 36).

Kärleken som äktenskapets känsla

Sedan medeltiden har den romantiska kärleken förändrats fundamentalt, framförallt då den kommit att bli äktenskapets känsla (W. Reddy, 2010, s. 43). Förändringen har dock varit allt annat än snabb. Under reformationen förändrades den heterosexuella kärlekens normer dramatiskt, och man började nu tala om ömsesidig affektion och partnerskap, respekt och det viktiga i att lita på varandra. Detta skapade en tanke om att fysisk attraktion och känslomässig kärlek faktiskt kunde spela en viktig och välgörande, om än begränsad, roll (W. Reddy, 2010, s. 44). Men det blev också än viktigare att fördöma och straffa utomäktenskapliga sexuella relationer. Denna ökade disciplinering ledde till att föräldrarnas roll i äktenskapsmakeriet ökade, vilket i sin tur innebar att kärlek mellan man och hustru spelade ingen, eller liten, roll. Det dröjer ända till upplysningstiden (sent 1700-tal), innan kärlek, i motsats till lust, anses utgöra äktenskapets fundament.

Under upplysningstiden växer tron på naturvetenskap och naturlagar starkt, vilket medför att också det mänskliga beteendet anses styrt av naturlagar. På så sätt anses sexuell åtrå vara det som på ett naturligt sätt gör att individer söker sig till varandra, bildar familj och möjliggör artens fortlevnad (W. Reddy, 2010, s. 45). Denna sexuella åtrå kunde även dras till sin extrem (så att den ansågs vara skadlig), och kallades då för *passion*. Men om den sexuella åtrån kunde modereras, genom disciplin eller av sig självt, så kunde åtrån övergå i kärlek. Kärlek är dock mer som en sinnesstämning, någonting som skulle främja altruism och dygdigt beteende. Det är samtidigt här de första tecknen på en modern västerländsk romantisk kärlek kan skönjas: "Thus, modern 'romantic love' was born of an attempt to rethink traditional ideas (derived from medieval courtly love) in the light of a new secular vision of human nature" (W. Reddy, 2010, s. 45). I kontrast till den höviska kärleken (kärleken som någonting praktiskt som gick att vara bra på, frånkopplat känslor), blir kärleken och dess romantiska aspekter nu framträdande då människans *naturliga* känslor fokuseras. Den svenska idéhistorikern Ronny Ambjörnsson (1978, s. 22) framhåller i relation att äktenskapet här också började inta rollen som någonting som, utöver ekonomi och sex, även skulle kunna erbjuda "andliga värden". Man började nu intressera sig för att teoretiskt definiera den romantiska kärleken, och kärleken är nu en *frivillig* och *nödvändig* förutsättning för äktenskapets *varande*. I och med denna förändrade syn tar kärleken också över arbetsdelningens roll som kittet i familjen. Mannen och kvinnan sågs mer som "likar": "Mannens överlägsenhet över kvinnan på det intellektuella planet motsvarades av kvinnans överlägsenhet på känslans plan" (Ambjörnsson, 1978, s. 23). Ambjörnsson menar vidare att man

under den här tiden också definierar familjen som den ser ut ännu i dag: yrkesarbetande fader, ömsint moder, isolerat barn och kärleken som en tillfällig romantisk känsla. Även förståelsen av kärleksbegreppet förändras. Från att ha varit känslor mellan två individer är kärleken nu en sorts naturlag ”vars nödvändighet inte går att ifrågasätta” (Ambjörnsson, 1978, s. 180). På så sätt kan två personer mötas fria från normer, och till och med fria från sina egna viljor – kärleken är naturlig.

Vidare mot en nutida romantisk kärlek

Under 1900-talets inledning börjar det (mer romantiska) kärleksideal som etablerats under 1800-talet accepteras mer och mer, men avbryts av första världskriget, där efterföljande fascistiska tankemönster förespråkar återgång till mer traditionell återhållsamhet: romantisk kärlek ska leda till äktenskap (W. Reddy, 2010, s. 46). Under tiden efter andra världskriget, i och med framväxten av en avlönad medelklass, sker stora förändringar gällande föräldrars kontroll över lämpliga äktenskapspartners. Män med utbildning och lön kunde nu välja partner utan råd eller medhåll från andra, likväl som att ett uppbrott i relationen inte innebar risk för statusförlus. Reddy (2010, s. 46) framhåller detta som en fundamental samhällelig förändring: ”This change – the rise of the new ‘white collar’ middle class – did more than any legal reform to loosen the strings of parental authority over marital choice”. Äktenskapet blir alltså mer och mer en fråga om valmöjligheter.

Under 1960- och 1970-talet framkommer tankar om fri kärlek och öppna äktenskap, ofta i kombination med kollektiva boenden. Dessa trender har i stort sett försvunnit, även om ett modernt kärleksbegrepp idag vidgats på många andra sätt (exempelvis regnbågsfamiljer). Äktenskapet är dock fortfarande ofta målet med en romantisk kärlek, även i samkönade kärleksrelationer. Reddy resonerar:

> No one would have predicted in 1970 – about the time of the rise of new-wave feminism and the gay and lesbian rights movement – that, thirty-five years later, so many men and women would continue to regard marriage as central to success in life, or that gays and lesbians would be clamouring for the right to marry. (W. Reddy, 2010, s. 46)

Äktenskapet har alltså även idag en ytterst central plats i uppfattningen och förståelsen av romantisk kärlek. Detta trots att valet av partner idag är relativt fritt.

I ett modernt kärleksbegrepp går det alltså att identifiera att vissa värden som historiskt varit viktiga, som den höviska kärlekens fokus på förening och fulländning, fortfarande är viktiga. Samtidigt är den moderna kärleken

väsensskild från medeltidens eller upplysningstidens kärleksbegrepp, då den idag ofta är frivillig och/eller intim. Den könsliga ojämlikheten är dock fortfarande aktuell då kvinnan i vissa sammanhang fortfarande är underlägsen och beroende. Romantisk kärlek och romantiska känslor har i dag en central plats i romantiska kärleksrelationer av olika slag. Tanken om att kärleken förenar genomsyrar än idag förståelsen och upplevelsen av den romantiska kärleken. Som en avslutning på den historiska kärleksresan, som nu landat i modern nutid, låter jag Solomon (1992) sammanfatta:

> Det vi kallar romantisk kärlek är en lång och smärtsam syntes mellan hednisk eros, idealiserad kristlig kärlek och modern filosofi. Den är inte bara – eller ens i första hand – sexuell utan en idealistisk aktualisering av de urgamla dygderna andlighet och sensualism. Att tro att den romantiska kärleken bara är människans ”naturliga” reaktion innebär att man helt bortser från hela den historiska utvecklingen som ligger bakom även den mest ordinära kärlekshistoria. (1992, s. 50–51)

3.2 Olika perspektiv på romantisk kärlek

Kärlek är ett mångfasetterat begrepp, och det moderna kärleksbegreppet innefattar många olika former av kärlek. I detta avsnitt diskuterar jag vad som särskiljer den romantiska kärleken från andra former av kärlek utifrån tre vetenskapliga perspektiv: filosofiska, feministiska och psykologiska. Efter en genomgång av forskningslitteratur som fokuerar *kärlek* och *romantisk kärlek*, har dessa perspektiv visat sig vara de mest relevanta att diskutera. Det filosofiska perspektivet för dess teoretiska diskussioner av romantisk kärlek och dess särdrag, det feministiska perspektivet för dess normkritik, det psykologiska perspektivet för dess systematiska utforskande av romantisk kärlek i termer av modeller och prototyper. I de följande avsnitten är det ett modernt kärleksbegrepp som fokuseras, ett begrepp som samtidigt bygger på historiska föreställningar om kärlekslösa äktenskap, undertryckt lust och hot om dödsstraff för utomäktenskapliga relationer. Jag vill också tydliggöra att det i litteraturen inte alltid är explicit uttryckt om det är *romantisk* kärlek som diskuteras. Ofta går det dock att skönja ett förgivettagande i att det moderna kärleksbegreppet *innebär* romantisk kärlek. I avsnittet behandlas perspektiven i tur och ordning: filosofiska perspektiv först (3.2.1), feministiska perspektiv sedan (3.2.2) och psykologiska perspektiv därefter (3.2.3). I avsnitt 3.2.4 diskuterar jag sedan hur det i begreppet ROMANTISK KÄRLEK går att identifiera två centrala aspekter: KÄNSLA och RELATION. Avsnittet avslutas i avsnitt 3.2.5 med en sammanfattning av de perspektiv som diskuterats, och vad som utmärker begreppet ROMANTISK KÄRLEK.

3.2.1 *Filosofiska perspektiv: känsla och relation*

Robert Solomon (1992, s. 32) menar att om en teori om kärlek ska ha någon mening behöver den begränsas ”till den speciella form av kärlek som är en älskande människas kärlek”, och inte till ”kärleken till vackra ting, hur intensiv och extatisk en sådan känsla än kan vara” [...] ”Ej heller är det fråga om kärleken tills Gud, hur hängiven och passionerad den än kan vara”. Här fokuseras alltså kärleken mellan två vuxna människor:

> Vad vi menar med ”kärlek” är den *exklusiva* kärleken till en *speciell* person [...] Men kärleken är inte åtrå efter eller uppskattning av ett ”föremål”, hur vackert eller charmerande detta än må vara. Kärleken är det emotionella behovet av en annan person som också har känslor och åsikter, och framför allt en person som har känslor för och åsikter om oss [...] Kärleken är med andra ord nödvändigtvis något ömsesidigt. (Solomon, 1992, s. 32–33)

I denna avgränsning definieras den romantiska kärleken som exklusiv och speciell, som ett behov och som någonting ömsesidigt. För att ytterligare särskilja den romantiska kärleken från andra former av kärlek framhåller Solomon (1992, s. 35–37) tre speciella drag: *sexualitet, fri vilja* och kärleken som någonting som existerar *mellan jämlikar*. Den romantiska kärleken börjar ofta med den sexuella attraktionen, även när den är något annat. Newton-Smith (1989) varnar dock för att göra det sexuella till den viktigaste eller enda distinktionen, bland annat för att precisa distinktioner inte alltid är möjliga. Att ha möjligheten att *välja* är ytterligare utmärkande för en romantisk kärlek då vi inte aktivt *väljer* att älska våra föräldrar, barn eller syskon, medan föremålet för vår romantiska kärlek ofta är någonting vi (mer eller mindre aktivt) söker och/eller väljer. Jämlikhet är ett komplicerat problem i de flesta kärleksrelationer, där vissa relationer är mer jämlika än andra. Men att hävda att den romantiska kärleken är en strukturellt ojämlik företeelse är för Solomon (1992, s. 37) en ”smädelse och ett missförstånd av den romantiska kärlekens natur”. Samtidigt framhåller han att den romantiska kärleken ändå fungerar bäst mellan jämlika personer, också ur ett maktperspektiv. Också *intimitet* framhålls som en viktig del av en romantisk kärlek, bland annat för att intimiteten ger en känsla av *enhet*; en känsla av att vara två i någonting speciellt.

Ett annat sätt att förstå och definiera kärleken är utifrån olika ”kärleksbilder” (Newton-Smith, 1989). En framstående bild när det kommer till romantisk kärlek är den ofrivilliga bilden, där kärlek är en känsla som betvingar människan: ”The lover is held to be a victim of his passion [...] This picture will be called the involuntaristic one” (1989, s. 211). Den motsatta bilden blir en frivillig kärlek: ”The voluntaristic picture”, där kärleken istället ses som ett avsiktligt, viljestyrt åtagande till en annan person. Valet av kärleksbild att ”tro” på kan även ha praktiska följder (Newton-Smith 1989, s. 212–213). Om den ofrivilliga bilden

dominerar, kan människan se sig befriad från ansvar; man kan inte rå för sina handlingar. Om man å andra sidan följer en mer frivillig kärleksbild kan man i en situation av ouppnåelig kärlek välja ett annat objekt för sin kärlek, och alltså mer fritt välja vem man ska känna kärlek för. Alltså, enligt dessa kärleksbilder kontrollerar kärleken människan, eller så kontrollerar människan kärleken.

Solomon (1992, s. 39) menar samtidigt att den romantiska kärleken närmast kan förstås som en dynamisk process som blir ”omdefinierad och nyupptäckt” i olika kulturer, vilket gör en allmänkulturell definition av den romantiska kärleken svår eller kanske omöjlig. Att studera metaforiceringen av den romantiska kärleken i sin sociokulturella kontext kan dock bidra med underlag för hur den romantiska kärleken förstås och upplevs (se exempelvis Quinn, 1987).

3.2.2 *Feministiska perspektiv: makt och ojämlikhet*

Ur ett feministiskt perspektiv kan en mer kritisk syn på den romantiska kärleken identifieras. Här framställs den ibland som någonting negativt: ”one of the most destructive ideas in the history of human thought” (hooks, 2000, s. 170).[26] Med detta menas att vi älskar utan vilja och möjligheten till val. Denna idé kan stå i vägen för vår förmåga att älska: ”To sustain our fantasy we substitute romance for love” (2000, s. 170). Även här utgör det sexuella en viktig del, men den erotiska attraktionen ska inte ses som ett tecken på kärlek, utan hooks menar att pressen på män i ett patriarkalt samhälle att prestera sexuellt är så stor, att många män nöjer sig med en partner där det sexuella fungerar och ignorerar resten, bland annat kärleken (hooks, 2000, s. 174). Detta leder till kärlekslösa förhållanden byggda på sex, vilket inte är en solid grund för en kärleksrelation: ”Shared sexual passion can be a sustaining and binding force in a troubled relationship, but it is not the proving ground for love” (hooks, 2000, s. 175). Vi bör alltså inte ersätta kärleken med det sexuella, även om det i det sexuella också ligger tankar om exklusivitet och intimitet.

Exklusivitet framhålls också av feministen Stevi Jackson (2014) som en definierande faktor för den romantiska kärleken. Jackson menar att exklusiviteten främst synliggörs när det kommer till kvinnors förväntade monogami: männen får tillgång till både kvinnan och avkomman. Detta gör exklusiviteten, ur ett heteronormativt perspektiv, fortfarande till en grundbult för den heterosexuella romantiska kärleken (Jackson, 2014, s. 41). Det finns en lång historia av feministisk kritik mot denna monogami, där speciellt fokus ligger på det omoraliska i att se den älskade som en ägodel. Kritiken baseras ofta i att kvinnor i kärleksrelationer ständigt förtrycks, och att förtrycket ligger i kärlekens ideologi; en ideologi som hos Leyna Lowe (2014, s. 193) ses som ”the glue that

[26] Författaren bell hooks stavar sitt namn konsekvent med gemener då hon vill rikta fokus mot verket, inte namnet. Jag följer här hennes konvention.

helps keep these oppressive relations intact". Den romantiska kärleken är alltså något sorts maktmedel. Hos Anna Jónasdóttir (2003) sammanfattas detta i begreppet *kärlekskraft*. Jónasdóttir menar att manssamhället upprätthålls av kvinnornas *rätt* att ge mannen kärlek och omsorg, där mannen har *rätt* att ta emot utan att behöva ge tillbaka. Människans kärleksförmåga, menar hon, brukas i stor utsträckning för mansbestämda syften, där de relationer som i dag dominerar, präglas av att männen exploaterar kvinnans frivilligt givna kärlekskraft. Kärleken är här en kraft som går att nyttja och utnyttja; någonting som människan, eller i alla fall män, har kontroll över.

Etnologen och genusforskaren Britta Lundgren (1995) anlägger ett lite annat perspektiv där hon menar att det sena 1900-talets äktenskapsideal bland annat hyllar makarna som *bästa vänner*, och att det aktiva "kärleksvalet" inte bara medför en partner för kärlek och sexualitet, utan även en partner för djup vänskap. En av Lundgrens informanter uttrycker detta moderna kärleksideal stringent: "'Man kan ju inte ha ett kärleksförhållande om man inte har ett vänskapsförhållande'" (Lundgren, 1995, s. 70). Det går alltså att se *vänskap* som ytterligare en viktig del i förståelsen och definitionen av en modern romantisk kärlek.

3.2.3 *Psykologiska perspektiv: modeller och prototyper*

Inom psykologisk forskning fokuseras främst på definition och precisering av kärleksbegreppet samt utarbetandet av metoder för att undersöka människors förståelser av romantisk kärlek.

I den psykologiska forskningen diskuteras ofta kriterier för romantisk kärlek, vilket bland annat lett till utvecklingen av olika *kärleksmodeller*.[27] En av de första psykologiska modellerna, utvecklad under 70-talet av Ellen Berscheid och Elaine Walster (senare Hatfield) (1974), delade kärlek i två övergripande delar: "sällskaplig kärlek" (*companionate love*) och "passionerad kärlek" (*passionate love*) (se Fehr, 2001, s. 332).[28] Den *sällskapliga* kärleken definieras här som "the affection and tenderness we feel for those with whom our lives are deeply intertwined" och präglas av *tillit*, *respekt*, *ärlighet*, *omhändertagande* och *hängivenhet*. Den *passionerade* kärleken definieras i liknande men ändock särskiljande anda som "a state of intense longing for union with another", där

[27] Denna redogörelse bygger på Fehr (2001). Notera även att det inte är tal om kulturella *modeller*, ej heller kärleksmodeller på det sätt som Kövecses (1986, 1988) diskuterar den *ideala* och *typiska* modellen för kärlek (se avsnitt 3.3.1).

[28] Termen *companionate love* ter sig svåröversatt. Det handlar här om den del av kärleken som inte (=inte längre), är passionerad. Begreppet skulle kunna översättas till relationskärlek, men då antas att relationen är en kärleksrelation, och det är inte vad som här menas. Samtidigt vill man heller inte anta en relation. I brist på annat så använder jag *sällskaplig kärlek*, då essensen är att den passionerade kärleken avtagit men att parterna fortfarande är i sällskap med varandra, men där andra värden nu är viktiga.

begreppen *psykologisk upphetsning*, *sexuell attraktion*, *känsloextremer* och *instabilitet* fokuseras (se Fehr, 2001, s. 332). I denna indelning ligger också en progression: den passionerade kärleken har ett inbyggt mål i att den ska utvecklas till en trygg och tillitsfull sällskaplig kärlek. Dock menar Fehr att forskning utifrån denna modell varit problematisk då det inte funnits tillförlitliga sätt att mäta de olika kärlekarna.

En annan milstolpe inom den psykologiska forskningen gällande romantisk kärlek är Robert Sternbergs ”Triangular Theory of Love” (1986), där han hävdar att kärlek består av tre delar: *intimitet*, *passion* och *beslut/engagemang*; även beskrivna som de *heta*, *varma* och *kalla* delarna av kärlek. Om alla tre delar finns är kärleken ”fulländad” (*Consummate love*), om inga delar finns benämns den ”icke-kärlek” (*Nonlove*). Den romantiska kärleken anses här bestå av de två första delarna (passion och intimitet), men inte den tredje (engagemang): ”In essence, it is liking with an added element, namely, the arousal brought about by physical attraction and its concomitants. According to this view, then, romantic lovers are not only drawn physically to each other but are also bonded emotionally” (Sternberg, 1986, s. 124). Den romantiska kärleken som fokuseras i denna avhandling ligger nära det som här kallas den fulländade kärleken, då även engagemang förefaller vara en viktig del av ett modernt kärleksbegrepp.

I linje med den här studiens forskningsfrågor har man även inom psykologin frågat sig: hur förstår gemene man kärlek? Här har exempelvis psykologen Eleonor Roschs (1973) prototypteori använts för att undersöka både kärleksbeteende och kärlekserfarenheter, men även människors uppfattningar om kärlek. Teorin om prototypikalitet handlar förenklat om att det går att finna naturliga prototyper inom olika semantiska kategorier. Ett klassiskt exempel rör kategorin *fågel*. Det finns mer naturliga medlemmar (*talgoxe*) och mindre naturliga medlemmar (*pingvin*), vilket avgörs av hur väl den aktuella fågeln anses passa in i kategorin, något som bland annat är starkt kulturellt betingat.[29] Beverly Fehr och James Russell (1991) påvisar i relation att människor typiskt framhåller kärlek (*love*) som en prototypisk känsla, där sexuell åtrå (*desire*) endast ses som en komponent i prototypen. Även när människor ombads exkludera termer från kategorin kärlek så var det få som exkluderade orden kärlek (*love*), omhändertagande (*caring*) och affektion (*affection*), medan många exkluderade vilja (*desire*), lust (*lust*) och ”blind” passion (*infatuation*) (Fehr & Russell, 1991, s. 430). Lisa Diamond (2003, 2004) påpekar samtidigt att erfarenheter av olika ”kärlekar” gör att vi kan förstå olika kärlekar som fristående: vi kan alltså känna romantisk kärlek för någon, men inte sexuell åtrå (och omvänt). Här kan man

[29] När Rosch utförde experimentet på sina amerikanska studenter så var fågelsorten rödhake (*robin*) den vanligaste. Detta troligen för att studenterna främst hade erfarenheter av just rödhakar. Rödhake blev då här den prototypiska fågeln, också då den uppfyllde flest prototypiska drag. Hade studien utförts i en annan sociokulturell kontext hade den mest prototypiska fågeln kanske varit en annan.

också argumentera för att kärlek inte är ett statiskt tillstånd, utan dynamiskt till sin natur (se även Solomon, 1992). Och under relationens gång är det således rimligt att nivåerna av romantisk kärlek och sexuell åtrå skiftar. Dessa kärlekar kan också tänkas nå olika höjdpunkter under delar av relationen, där den sexuella åtrån kan tänkas vara starkare under början av relationen, för att sedan övergå i något mer stabilt (se även Solomon, 1992). Olika aspekter av en romantisk kärlek kan alltså ses fungera i dynamik med varandra.

3.2.4 *Känsla och relation: två aspekter av ROMANTISK KÄRLEK*

I den refererade kärlekslitteraturen i avsnitten ovan går det ofta att identifiera att man gör skillnad på *kärlek* och *äktenskap/relation*; *sexuell åtrå* och *romantisk kärlek*; *passion* och *sällskaplighet*; *intimitet/passion* och *engagemang*. Begreppet ROMANTISK KÄRLEK kan alltså argumenteras bestå av två övergripande aspekter, vilka jag här kallar KÄNSLA och RELATION. I följande avsnitt fokuseras dessa aspekter då de nyanserar den romantiska kärleken.

Solomon (1992) menar att relationer främst är praktiska, och att en fungerande relation är avgörande för kärlekens förverkligande. Det handlar helt enkelt om två olika saker: ”Man arbetar fram ett bra förhållande men man odlar kärleken” (Solomon, 1992, s. 71). Historiskt har relationen (ofta äktenskapet) ideligen varit kärlekslöst och främst en ekonomisk och praktisk institution. Under exempelvis den höviska kärlekens tid var det ”romantiska” ett alternativ till äktenskapet: ”att romantiken kunde vara själva äktenskapets grund var något helt otroligt” (Solomon, 1992, s. 50). Under historiens gång kan man också skönja att kärleken inte alls kopplats ihop med äktenskapet, utan att den romantiska kärleken hellre har fungerat som uppror mot äktenskapets lugn och ”praktiskhet”. Under 1600-talet, i och med Shakespeares komedier, går det dock att skymta kärleken och äktenskapet som en förening, där äktenskapet är kärlekens högsta mål och kulmen (Solomon, 1992, s. 50). Idag tas denna förening ofta för givet, och det kan alltså ses som en relativt modern tanke att så tydligt sammankoppla kärlek och relation/äktenskap.[30]

Utifrån den psykologiska forskningen kan man ofta likställa den *sällskapliga kärleken* med aspekten RELATION; någonting som innefattar *tillit*, *respekt*, *ärlighet*, *omhändertagande* och *hängivenhet*. Den *passionerade kärleken* å andra sidan innefattar *psykologisk upphetsning*, *sexuell attraktion*, *känsloextremer* och *instabilitet* (Fehr 2001, s. 332), och skulle närmare kunna förstås som aspekten KÄNSLA. Kärleken och relationen kan alltså uppfattas som olika saker, vilket får konsekvenser för hur vi uppfattar begreppet ROMANTISK KÄRLEK: ”förväxlingen av begreppen kärlek och relation har en oerhörd praktiskt

[30] Se även diskussionen kring de heteronormativa aspekternas frånvaro i metaforlitteraturen i avsnitt 3.3.3 nedan.

betydelse" (Solomon, 1992, s. 72). På samma sätt går det att argumentera för att en relation främst får sin mening om den är baserad på kärlek, där en relation eller ett äktenskap utan kärlek är i det närmaste otänkbart idag:

> Man kan säga att den är en hårfin skillnad, men jag håller strängt på att den är viktig. Ett kärleksförhållande och en relation kan förefalla oupplösligt hopkopplade i den mån man med ett "meningsfullt förhållande" menar ett som hålls samma av kärlek och som för att bli fullt utvecklat kräver total ömsesidighet [...] Om vi förblandar kärleken med den relation i vilken den utvecklas och uttrycker sig, förlorar vi känslan för vårt privata subjektiva jag. Ty sanningen om kärleken – i motsats till relationer – är att sist och slutligen är din kärlek din alldeles egen. (Solomon, 1992, s. 72–73)

I begreppet ROMANTISK KÄRLEK går det alltså att konstatera att aspekterna KÄNSLA och RELATION kan urskiljas, och utgör två centrala aspekter av det komplexa begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Jag återkommer till den ROMANTISKA KÄRLEKENS aspekter i avsnitten nedan då tidigare metaforforskning ofta analyserar kärleksbegreppet som *ett* begrepp.

3.2.5 *Vad utmärker en ROMANTISK KÄRLEK?*

Ovan har filosofiska, feministiska och psykologiska perspektiv på romantisk kärlek presenterats. För att kunna närma mig en definition av begreppet ROMANTISK KÄRLEK sammanfattar jag här de diskuterade perspektiven.

I den filosofiska litteraturen framhåller Solomon (1992) exempelvis *exklusivitet, det sexuella, ömsesidighet, spontanhet, uppsåtlighet* och *den ständiga närvaron av villkor* som utmärkande drag för en romantisk kärlek (se även Ambjörnsson, 1978). Han påpekar dock att det kanske mest utmärkande är kärlekens egenvärde; det är känslan som betyder någonting, inte dess sociala roll. Även den heliga föreningen mellan man och kvinna framhålls som viktig för en modern förståelse av den romantiska kärleken. Den romantiska kärleken är här således heteronormativ. Även inom viss feministisk forskning framhålls *exklusivitet* och *sexuell passion* som utmärkande drag, men där exklusiviteten samtidigt skapar ojämlikhet (Jackson, 2014). Lundgren (1995) framhåller även *vänskap* som en del av det moderna kärleksidealet.

Psykologiska studier som utgått ifrån två kärleksvarianterna *passionerad kärlek* och *sällskaplig kärlek* visar på väldigt olika resultat, där studiedeltagare kan rapportera höga nivåer av båda kärleksvarianterna samtidigt. Och när nivåerna av varianterna jämförs så är resultaten högst beroende på vilken metod som använts. Det går alltså att konstatera att människor upplever höga nivåer av både *sällskaplig* kärlek och *passionerad* kärlek i deras relationer (Fehr, 2001, s. 342). Även när det kommer till prototypstudier förefaller *sällskaplig* och *passionerad*

kärlek vara utmärkande drag för en romantisk kärlek. Andra drag som framhålls är exempelvis *passion, sällskaplighet, tillit, respekt, ärlighet, omhändertagande, hängivenhet, psykologisk upphetsning, sexuell attraktion, känslorextremer* och *instabilitet*.

ROMANTISK KÄRLEK är alltså ett ytterst mångfasetterat begrepp, och diskuteras återkommande som präglad av *intimitet*, *exklusivitet*, *passion* och *omtanke*. Då begreppet ROMANTISK KÄRLEK också är lika abstrakt som det är mångfasetterat, har det även genererat en hel del metaforforskning. I nästa avsnitt diskuterar jag således ett urval av metaforforskning som studerat begreppet KÄRLEK (ofta implicit ROMANTISK KÄRLEK).

3.3 Kärlek och metaforer – tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras tidigare forskning som fokuserat metaforer och begreppet KÄRLEK. Presentationen koncentreras till metaforforskning med koppling till Kognitiv Lingvistik och konceptuell metaforteori. I urvalet av tidigare metaforforskning har jag främst fokuserat på forskning på engelska, ofta på ett engelskspråkigt material. Det finns flera anledningar till detta. För det första är majoriteten av tidigare, för den här studien relevant, metaforforskning som diskuterat och undersökt begreppet KÄRLEK på och om engelska (Beger, 2011; Beger & Jäkel, 2009; Kövecses, 1986, 1988, 1990, 2000; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980). Schröder (2009) har dock undersökt metaforer för KÄRLEK i tyska och brasiliansk portugisiska. För det andra är den engelskspråkiga forskningen språkligt tillgänglig för mig som forskare. För det tredje har den här studien inga kontrastiva syften, vilket gör att jag inte fokuserat på den aspekten i urvalet (men se exempelvis Aksan & Kantar, 2008 eller Mashak, Pazhakh, & Hayati, 2012). För det fjärde så har ingen nordisk forskning som fokuserar på metaforiceringen av begreppet KÄRLEK återfunnits. Sävborg (2007) har dock gjort en gedigen genomgång av norrön litteratur på tema kärlek, men där metaforer visar sig vara ett ”sällsynt fenomen i Íslendingasögurs kärleksskildring”, vilket även gäller ”användningen av metaforik i dessa sagors känsloskildring överlag” (2007, s. 89). Således fokuseras på för studien relevant tidigare metaforforskning där begreppet KÄRLEK diskuterats/undersökts. Och även om den mesta forskningen har engelska som arbets- och undersökningsspråk är de resonemang som framkommer viktiga utgångspunkter även för denna studie.

Ytterligare en aspekt vill jag initialt klargöra. Då den föreliggande studien även antar ett diskursdynamiskt perspektiv på metaforer och metaforicering, antar jag alltså inte att det språkliga uttrycket *endast* reflekterar kognitiva strukturer. Trots detta är den tidigare metaforforskning som diskuterat eller undersökt KÄRLEK uteslutande situerad inom klassisk konceptuellmetaforisk teori, då det inte existerar tidigare forskning på KÄRLEK utifrån ett diskursdynamiskt

metaforperspektiv. Det kan alltså förefalla som att jag här presenterar äpplen för att sedan jämföra dessa med päron, men inom ett diskursdynamiskt ramverk utgör konceptuella metaforer en bit i metaforpusslet, och ska alltså inte bortses ifrån (Gibbs & Cameron, 2008).

I presentationen som följer kommer jag att återknyta till de perspektiv som diskuterats i avsnitt 3.2.1–3.2.3, samt distinktionen mellan KÄNSLA och RELATION. Jag diskuterar även hur heteronormativa aspekter beaktas i den tidigare forskningen. Avsnittet börjar med en sammanfattande introduktion av tidigare kärleksmetaforforskning i avsnitt 3.3.1 för att sedan behandla aspekterna KÄNSLA och RELATION i avsnitt 3.3.2 samt de heteronormativa aspekterna i avsnitt 3.3.3.

3.3.1 *Konceptuella metaforer för (ROMANTISK) KÄRLEK*

Konceptuella metaforer för (ROMANTISK) KÄRLEK i engelska med ett engelskspråkigt material är relativt väl undersökta. Redan i *Metaphors We Live By* (Lakoff & Johnson, 1980) diskuteras en rad konceptuella metaforer för KÄRLEK. Den mest berömda är metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA (LOVE IS A JOURNEY) (1980, s. 44–45).[31]. Andra metaforer som diskuteras är KÄRLEK ÄR EN FYSISK KRAFT (LOVE IS A PHYSICAL FORCE); KÄRLEK ÄR EN PATIENT (LOVE IS A PATIENT); KÄRLEK ÄR KRIG (LOVE IS WAR) (Lakoff & Johnson 1980, s. 49); och den mest explicit diskuterade KÄRLEK ÄR ETT GEMENSAMT ARBETE (LOVE IS A COLLABORATIVE WORK OF ART) (1980, s. 139). Hos författarna ska begreppet KÄRLEK oftast förstås som synonymt med en romantisk, heterosexuell kärlek. Detta nämns inte explicit, utan ett förgivettagande kan skönjas (se diskussion i 3.3.3 nedan). I artikeln *The contemporary theory of metaphor* (Lakoff, 2006) diskuteras metaforer kopplade till KÄRLEK lite närmare, där framförallt KÄRLEK ÄR EN RESA används som bevis för den konceptuella metaforteorin. Men det handlar inte bara om språkliga uttryck, utan även om hur vi resonerar om KÄRLEK, då man antar konceptuella, och alltså kognitiva, samband som möjliggör en överföring av kunskap om källdomänen till måldomänen: ”Such correspondances permit us to reason about love using the knowledge we use to reason about journeys” (Lakoff, 2006, s. 191). Alltså, måldomänen KÄRLEK förstås och metaforiceras ofta som källdomänen RESA. Detta ger upphov till den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA, vilket främst ses som en kognitiv överföring mellan två domäner. Denna överföring manifesterar sig sedan i språket, exempelvis som språkliga uttryck (se även avsnitt 2.2.3).

Inom det konceptuellmetaforiska fältet är det annars Zoltán Kövecses (Kövecses, 1986, 1988, 1990, 2000, 2014; Kövecses, Palmer, & Dirven, 2002) som studerat

[31] Första gången en konceptuell metafor nämns presenteras både det engelska originalet och min svenska översättning. I efterföljande fall används i normalfallet endast den svenska översättningen.

metaforer, kärlek och känslor. Kövecses framhåller ständigt den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET som den mest centrala metaforen för att konceptualisera KÄRLEK.[32] Denna metafor går enligt Kövecses tillbaka till Platon, som menar att naturtillståndet för mänskligheten är isolering, något vi försöker överkomma genom att bli förenade genom kärlek (Kövecses, 1988, s. 18).[33] Över åren har den dock förändrats, och idag menar Kövecses att det mer handlar om naturligt givna enheter dragna ur erfarenheter av biologiska delar som lever i symbios, eller av kemiska processer som kompletterar varandra (i linje med tanken om det kroppsförankrade tänkandet, se avsnitt 2.1). Kövecses (1988, s. 18) argumenterar: ”But what is really significant in all this for our purposes is that there was and still exists today a model of love in our ordinary conceptual system which makes us see love as the unity of two complementary parts”. Bland andra följande konventionella språkliga uttryck anses stödja argumenten (kursiv i original):

- We were *made for each other* (Vi är som gjorda för varandra)
- We *are one* (Vi är ett)
- She is *my better half* (Hon är min bättre hälft)

Förståelsen av KÄRLEK som en ENHET kan, enligt Kövecses, endast vara metaforisk då kärlek är en abstrakt känsla som inte ska förväxlas med en konkret enhet (exv. biologiska enheter) . Också för att det inte är möjligt för två människor att förenas i en enhet på samma sätt som biologiska eller kemiska delar kan. Upplevelsen av KÄRLEKEN som en ENHET är alltså en metaforisk upplevelse, även om den har ursprung i erfarenheter av icke-metaforiska, fysiska/konkreta enheter. Denna självklarhet förs också fram som en anledning till att många erkänner de språkliga uttrycken för denna konceptuella metafor som naturliga och med uppenbar betydelse (Kövecses, 1988, s. 18–19). Men metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET har även andra konsekvenser. När vi upplever KÄRLEKEN som en ENHET, så kan vi också förstå kärleken som förbindelsen eller tillgivenheten mellan de två parterna (Kövecses, 1988, s. 20; kursiv i original):

- She has an *attachment* to him (Hon har en koppling till honom)

[32] Det finns ingen konsekvens i hur denna metafor benämns i litteraturen. Kövecses (1986, s. 62) benämner den LOVE IS A UNITY (OF TWO COMPLIMENTARY PARTS); Kövecses (1988, s. 18) benämner den Love as a Unity (of Two Complimentary Parts) (notera att metaforen inte skrivs i kapitäler, vilket annars är praxis); Kövecses (2000, s. 26) benämner den LOVE IS A UNITY; Beger (2011, s. 29) benämner den LOVE IS A UNITY OF PARTS. Jag väljer här att följa den korta versionen, LOVE IS A UNITY, och översätter den följaktligen till KÄRLEK ÄR EN ENHET.

[33] Ingen närmare definition av kärleksbegreppet anförs här, utan här menas KÄRLEK som *ett* begrepp. Dock nämner han ROMANTISK KÄRLEK (*ROMANTIC LOVE*) vid några tillfällen, men det förs ingen diskussion om eventuella skillnader mellan KÄRLEK och ROMANTISK KÄRLEK. Och generellt behandlas begreppet LOVE som *ett* begrepp, implicit som *ROMANTISK* KÄRLEK.

- There are romantic *ties between* them (Det finns romantiska band mellan dem)

ENHETEN synliggörs även i negativa sammanhang där *upplösningen* av ENHETEN syftar till att KÄRLEKEN eller relationen tar slut: ”Sally and John broke up” (Kövecses, 1988, s. 20). Denna ENHET kan även påverkas av yttre element, där någonting kan ”komma emellan”, och så leda till att ENHETEN bryts, som i ”The differences in cultural background drove a wedge between them” (Kövecses, 1988, s. 20). Enligt Kövecses (1988, s. 21) finns det ytterligare anledningar till att enhetsmetaforiken förefaller naturlig, såsom den kroppsförankrade fysiska närhet som ofta karaktäriserar ROMANTISK KÄRLEK (kursiv i original):

- I want *to be with you* all my life (Jag vill vara med dig resten av mitt liv)
- They’re always *together* (De är alltid tillsammans)

Kövecses noterar samtidigt att dessa uttryck *inte* är metaforiska utan bara beskriver något som många ofta upplever: personer som är kära ofta vill vara nära varandra rent fysiskt.[34] Uttrycken ska istället tolkas som metonymiska uttryck där viljan till fysisk närhet står för att vara kär, och där *vara tillsammans* står för att personerna är kära i varandra. Här ställer jag mig dock tveksam till Kövecses slutledning. Att ”vara tillsammans” med någon innebär inte bara fysisk närhet, utan implicerar även psykologisk förening; personer är fortfarande ”tillsammans” även om de inte är i fysisk närhet av varandra. Att prata om att vara *tillsammans* med någon tycks mig vara metaforiskt eftersom det relaterar till erfarenheter av fysiska enheter som kommer samman, som förenas (se vidare avsnitt 6.5.2).

Mark Johnson (1993, s. 55) argumenterar i relation till metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET för den konceptuella metaforen MARRIAGE IS AN ORGANIC UNITY (ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET). Metaforen innebär överföring från en *biologisk* domän till en *äktenskaplig* domän enligt Figur 2 nedan (efter M. Johnson, 1993, s. 55; min översättning):

[34] Det bör ju påpekas att även nära vänner eller familjemedlemmar också brukar vilja umgås med varandra. Och även där handlar det ju ibland om kärlek, dock om en annan sorts kärlek. Man får här anta att Kövecses främst menar *ROMANTISK* KÄRLEK.

Källdomän: ORGANISK ENHET	→	**Måldomän:** ÄKTENSKAP
Levande fysiska entiteter (A & B)	→	Personer i äktenskapet (partners)
En organisms enhet (helhet); bestående av två delar	→	Andlig, laglig eller psykologisk förening av parterna (själva ”tillsammansskapet”)
En organisms framträdande egenskaper	→	Kreativa möjligheter i parternas relation
Interaktiva processer mellan del A och B av en organism	→	Interaktioner (sociala, emotionella) mellan personer.
Orsakseffekter från A på B, eller B på A	→	Emotionella, psykologiska, fysiska effekter på en part på grund av den andra.

Figur 2. Den konceptuella metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET.

Även om Johnson här fokuserar på ÄKTENSKAPET går det att dra paralleller till den ROMANTISKA KÄRLEKEN där också två personer i en romantisk kärleksrelation psykologiskt kan förenas, eller där det sker interaktion även mellan personerna i en ROMANTISK KÄRLEK.

Kövecses (1988) menar vidare att metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET även innebär tankar om ett *behov* av en andra hälft, för att göra ENHETEN hel och uppnå symbios. Detta relaterar även till föreställningar om en ”äkta kärlek” (*true love*), då det är vanligt att diskutera kärlekspartners i termer av ”Mr. or Mrs. Right” (Kövecses, 1988, s. 23). Viktigt att komma ihåg är att Kövecses i sina teoretiska diskussioner utgår ifrån ”konventionella språkliga uttryck”, men utan att ange någon källa. Detta gör givetvis att slutsatsernas relevans och giltighet i viss mån kan ifrågasättas. När det kommer till metaforstudier av mer autentisk empiri gällande konceptet KÄRLEK, så är studierna relativt få. Det finns dock några som här bör diskuteras.

Anke Beger och Olaf Jäkel (2009) har studerat metaforer kopplade till koncepten ILSKA, KÄRLEK och LEDSENHET (*ANGER*, *LOVE*, *SADNESS*) i en internetkorpus bestående av utdrag ur olika forum där ”experter” och ”lekmän” samtalar kring olika ämnen kopplande till de valda koncepten.[35] Författarna framhåller metaforer kopplade till domänen BEHÅLLARE som tämligen frekvent använda: “LOVE IS A CONTAINER is one of the most important conceptual metaphors used. This is true for the discourse of both experts and laypersons” (Beger & Jäkel, 2009, s. 96). Författarna påvisar även fall som helt motsäger Kövecses teoretiska diskussioner. Exempelvis har man inte hittat ett enda exempel på metaforen KÄRLEK ÄR VÄTSKA I EN BEHÅLLARE (LOVE IS A FLUID IN A CONTAINER). Dock

[35] Termen ”lekman” (*layperson*) är den term som författarna använder och även den som används här. En ”lekman” ska här förstås som den som vänder sig till en ”expert” (här psykolog) för hjälp.

metaforiceras ofta känslan ILSKA på detta sätt: ”it seems that LOVE and ANGER are partially understood via opposing metaphors” (Beger och Jäkel, 2009, s. 97). En introspektiv metodik kan alltså missa vissa aspekter i en metaforicering, där empiriska studier både kan stödja eller motsäga introspektiva diskussioner. Denna introspektiva och intuitiva metodologi har Kövecses på senare år försvarat (Kövecses, 2014, s. 24). Här menar han att även om korpusstudier kan bidra till att skapa en fullständig lista av metaforer gällande känslor, så berättar det lite om hur känslokonceptet är konstituerat: ”In order to arrive at the emotion concepts [...] one needs to make intuitive judgments concerning the structure and content of such concepts”. Som jag tidigare påpekat (avsnitt 2.2.7) är teoretiska diskussioner viktiga, men om man ska uttala sig om förståelser och upplevelser bör argumenten grundas i empirisk forskning (vilket också var grunden till att föreningen *Researching and Applying Metaphor* bildades 2006, och fortfarande idag verkar för vikten av empirisk metaforforskning; se www.raam.org.uk; hämtad 2018-06-08).

Beger (2011) har utvidgat korpusstudien i Beger och Jäkel (2009) och undersöker bland annat konceptet KÄRLEK ytterligare. Hon framhåller att den vanligaste metaforiceringen av begreppet KÄRLEK är som ENHET och BEHÅLLARE (Beger, 2011, s. 29). Och även om ILSKA också ofta metaforiceras som en BEHÅLLARE, så skiljer sig behållarna åt. Där ILSKA ofta metaforiceras som någonting som finns *i en behållare*, så metaforiceras KÄRLEK som *skapande av en behållare* som finns ”utanför” kroppen: ”Instead of having the emotion inside us, we seem to move into the love container when we feel this emotion, as evidenced by the metaphor LOVE IS A CONTAINER” (Beger, 2011, s. 29). Kärleken är här en *kroppsextern* BEHÅLLARE som informanterna bland annat ser sig kunna vara *inuti*, ”You find yourself *in love* (Beger, 2011, s. 30). Även metaforiceringen av KÄRLEK som en ENHET är central hos *lekmännen* i studien (var tredje uttryck; 33,3 %), men ovanlig bland *experterna* (8 %) (Beger, 2011, s. 31). Beger (2011, s. 34–35) diskuterar även metaforen KÄRLEK ÄR EN LEVANDE ORGANISM (LOVE IS A LIVING ORGANISM), vilken identifierats i 10,7 % av metaforerna hos *experterna*, medan den är helt frånvarande hos *lekmännen*. Beger kan alltså påvisa skillnader mellan informantgrupperna, och de verkar använda olika metaforer för att uttrycka sin förståelse av kärleken. Åter tydliggörs alltså vikten av empirisk metaforforskning.

Ulrike Schröder (2009) undersöker kulturella skillnader i metaforiceringen av KÄRLEK i 60 intervjuer med informanter som talar antingen brasiliansk portugisiska eller tyska (intervjuernas längd anges inte). Totalt identifierar hon 310 metaforer och 19 källdomäner, där de vanligaste metaforerna är KÄRLEK som RESA, som VÄXA(UTVECKLING)/ORGANISM/VÄXT, som en KONSTRUKTION och som en FUNGERANDE MASKIN. KÄRLEK som ENHET är dock ovanlig, likväl som att KÄRLEK

som VANSINNE, KRAFT och SPEL är ovanliga (Schröder, 2009, s. 111–112; Table 1).[36] I jämförelse mellan informantgrupperna ser hon vissa skillnader och argumenterar för ”a stronger presence of the passionate ideal of love in the Brazilian one, whereas in the German one, the ideal of romantic love seems to be more accentuated” (Schröder 2009, s. 105). De tysktalande använder också i högre grad metaforer för RESA. Men mest slående är den stora övervikten gällande KÄRLEK som en FUNGERANDE MASKIN i det tyskspråkiga materialet och KÄRLEK som ERÖVRING i det brasilianska materialet. Schröder (2009, s. 117–119) påpekar att dessa skillnader kan ha olika förklaringar, såsom protestantism och individualitet, men kanske även kulturella faktorer som kan leda till intressanta interkulturella möten. Exempelvis kan en tysk kvinna missförstå en brasiliansk mans erövringsförsök och tycka att han inkräktar på hennes territorium, medan han i sin tur kanske bara tror att hon vill förlänga erövringsleken. På så sätt förefaller de olika informantgrupperna fokusera olika delar av kärleken: den romantiska delen och den passionerade delen, vilka då också metaforiceras på olika sätt.

3.3.2 *Begreppet ROMANTISK KÄRLEK i metaforforskning*

Inom den konceptuellmetaforiska litteraturen behandlas begreppet KÄRLEK ofta trubbigt och onyanserat som *ett* begrepp, utan närmare avgränsning eller diskussion (se exv. Lakoff, 2006). Det går även att identifiera att det i normalfallet är en heterosexuell kärleksrelation som förgivettas, något som inte problematiseras (se avsnitt 3.3.3 nedan). Kövecses (1986, 1988, 2000) framhåller samtidigt två kärleksmodeller som han anser vara essentiella om en uttömmande beskrivning av kärleksbegreppet eftersträvas: en *ideal modell* och en *typisk modell*.[37]

Den *ideala modellen* innebär en idealbild, en drömbild, av hur KÄRLEK uppfattas och bör vara. Kövecses (1988) framhåller att metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET framgångsrikt fångar in denna modell och begreppet KÄRLEK. Kärleksbegreppet är dock mer komplicerat än så, och en mängd begrepp, i det ideala fallet, är nära länkat till den ROMANTISKA KÄRLEKEN: ”liking, sex, sexual desire, respect, devotion, self-sacrifice, admiration, enthusiasm, kindness, affection, attachment, caring” (Kövecses, 1988, s. 35).[38] Dessa relaterade begrepp ska dock inte ses som jämlika delar av den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Den fysiska närheten (bland annat *sex*) spelar dock, enligt Kövecses, en väsentlig roll för den ideala kärleksmodellen (se även avsnitt 3.2.1 där Solomon, 1992, framhåller det sexuella som viktigt). I

[36] På engelska: JOURNEY; GROWTH/ORGANISM/PLANT; CONSTRUCTION; FUNCTIONING MACHINE; UNITY OF PARTS; INSANITY; PHYSICAL/NATURAL FORCE; SPORTS/GAMES.
[37] Att det är ROMANTISK KÄRLEK som definieras påpekas endast vid ett tillfälle, sedan benämns konceptet endast LOVE. Jag antar här att det är den ROMANTISKA KÄRLEKEN som diskuteras.
[38] Trots att det här är koncept som diskuteras, noteras dessa inte i kapitäler. Denna inkonsekvens kan även skönjas hos Lakoff och Johnson (1980).

den *typiska* modellen nyanseras den *ideala* modellen, och i den typiska modellen är kärleksbegreppet mer realistiskt (Kövecses, 1988, s. 67–70). Den typiska modellen är inte statisk, utan olika scenarier kan ge upphov till olika modeller. Den typiska modellen har också en tydligare kronologisk struktur, då den (typiskt) börjar i sökandet efter äkta kärlek och slutar i att kärleken fullbordas i äktenskapet: intensiteten avtar och kärleken övergår till tillgivenhet (*affection*) (Kövecses, 1988, s. 68).

Det finns två övergripande skillnader mellan dessa modeller: *kontroll* och *äktenskap* (Kövecses, 1988, s. 68). I den ideala modellen är KÄRLEKEN något som påverkar människan. I den typiska modellen söker personen aktivt efter kärlek, där kärleken kulminerar i äktenskapet. Det går alltså att välja att söka efter kärlek, och kanske även välja vem vi ska älska (se även avsnitt 3.2.1 där Newton-Smith (1989) diskuterar en *frivillig* och *ofrivillig* kärleksbild). Även tanken att kärleken är något som varar för evigt, en del av en ideal modell, ersätts i den typiska modellen med att den vilda ROMANTISKA KÄRLEKEN övergår i ”fridfull tillgivenhet” i en mer typisk modell (Kövecses, 1988, s. 68; se även avsnitt 3.2.3 då man inom den psykologiska forskningen gör liknande uppdelning). Den ideala kärleksmodellen anses bäst förklarad av metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET, medan den typiska modellen kräver andra metaforer. Denna diskussion påbörjas, men avslutas inte. Men drygt 20 år senare (Kövecses, 2000, kap. 5 och 6) diskuterar Kövecses en skillnad mellan *känslor* och *relationer* (vilket förefaller vara det som den ideala och typiska modellen syftar på), och framhåller att en ”master metaphor” för respektive del av KÄRLEKEN kan argumenteras för: KÄNSLOR ÄR KRAFTER och MÄNSKLIGA RELATIONER ÄR KOMPLEXA OBJEKT.[39] I den ideala kärleksmodellen, som den presenteras hos Kövecses (1986, 1988), kan man alltså förstå KÄRLEKEN som en KRAFT som påverkar människan, sammanfattad som metaforen KÄNSLOR ÄR KRAFTER. I den typiska modellen har människan istället aktivt tagit på sig rollen att söka upp KÄRLEKEN, samt skaffa sig, och behålla, kontroll över KÄRLEKEN och dess funktioner, sammanfattad som metaforen MÄNSKLIGA RELATIONER ÄR KOMPLEXA OBJEKT. Man kan alltså skönja ett antagande om att olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras på olika sätt: aspekten KÄNSLA som en KRAFT och aspekten RELATION som ett FYSISKT OBJEKT. Dock, här diskuteras mer allmänna känslor och relationer, där fokus exempelvis ligger på *vänskapsrelationen* som ett FYSISKT OBJEKT, vilken på olika sätt är väsensskild från en romantisk kärleksrelation. Hos Kövecses motiveras detta av att KÄRLEK och äktenskap redan är väl utforskad, där han bland annat refererar till sin egen forskning (Kövecses, 2000, s. 87). Det går alltså att anta att Kövecses med begreppet KÄRLEK menar både *kärlek* och *kärleksrelation/äktenskap*. Detta diskuteras dock inte explicit.

[39] På engelska: EMOTIONS ARE FORCES; HUMAN RELATIONSHIPS ARE COMPLEX OBJECTS

Även i viss empirisk metaforforskning återfinns en diskussion gällande människans aktiva påverkan av KÄRLEKEN. Beger (2011, s. 31–33) påvisar exempelvis att människan ofta inte kan påverka KÄRLEKEN i metaforiska uttryck där BEHÅLLARE och ENHET kan identifieras. Dels diskuteras att KÄRLEKEN kan påverka människan: ”Getting lost is a loss of orientation and control, which means that love can interfere with our normal functioning” (Beger, 2011, s. 31), dels att personer inte aktivt bryter med sin partner, utan att de separeras av ”något” annat: ”It just *tore us apart* as it was more out of spite than real love for the guy I lived with” (Beger, 2011, s. 32, exempel 27). Även i metaforen KÄRLEK ÄR EN MAGNET tydliggörs hur KÄRLEKEN påverkar människan, såsom att en person dras till en annan genom en av naturen given kraft: ”Two people meet. They are not looking for a relationship and yet they are inextricably *drawn to each other*” (Beger, 2011, s. 63, exempel 73). Detta och liknande uttryck kan relateras till de konceptuella metaforerna KÄRLEK ÄR EN FYSISK KRAFT och KÄRLEK ÄR EN NATURLIG KRAFT som också enligt Kövecses (1988, s. 49–50) belyser tre aspekter av kärleksbegreppet: *passivitet*, *brist på kontroll* och *behaglighet*. När KÄRLEKEN metaforiceras som en känsla förefaller det alltså ofta vara som någonting som ligger utanför människans kontroll, som att bli påverkad av fysiska eller naturliga krafter. Bristen på kontroll över kärleken kan även uppfattas som negativ: ”It felt very sort of like a *storm system* that *takes over the whole sky*. You know, like very *boiling clouds*” (Beger, 2011, s. 66, exempel 78). Det är inte alltid man vill betvingas av en KRAFT.

I metaforen KÄRLEK ÄR ETT STRUKTURERAT OBJEKT tydliggörs istället hur människan aktivt kan påverka KÄRLEKEN, då den kan påverkas och manipuleras (Beger, 2011, s. 32–33). Beger diskuterar här hur olika aspekter av KÄRLEKEN accentueras under loppet av den ROMANTISKA KÄRLEKEN. I början kan vi uppleva KÄRLEKEN som en KRAFT som påverkar oss, men med tiden minskar intensiteten och vi återfår kontrollen:

> LOVE is no longer understood as a passive condition we have neither control over nor responsibility for. Instead, the lovers now actively work on their relationship to sustain it. The view of LOVE changes from an irrational romantic one into a factual perspective. (Beger, 2011, s. 69)

Även här framträder att aspekten KÄNSLA accentueras i början och RELATION när känslorna lugnat ner sig och vi återfått kontrollen, vilket man även inom den psykologiska kärleksforskningen tagit fasta på (se avsnitt 3.2.3). Beger diskuterar dock inte explicit olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Att människan kan påverka KÄRLEKEN återfinns också hos Lakoff (2006, s. 190) där han bland annat likställer relationsparterna med resenärer. I Lakoffs argumentation krävs det aktiv handling för att kärleken (här främst kärleks*relationen*) ska fungera. Om inget görs så blir resan inte av: “They can remain in the nonfunctional vehicle

and give up on reaching their destinations; They can abandon the vehicle" (Lakoff, 2006, s. 191). Utifrån tidigare forskning förefaller det alltså som att aspekten KÄNSLA i större utsträckning associeras med brist på kontroll och att KÄRLEKEN påverkar människan, medan aspekten RELATION aktivt kan kontrolleras och påverkas.

I tidigare metaforforskning har man alltså på vissa sätt uppmärksammat att KÄRLEKEN metaforiceras på olika sätt, beroende på vad som fokuseras. Detta sker dock ofta implicit, och begreppet KÄRLEK behandlas i merparten av den tidigare metaforforskningen som ett begrepp, där man inte undersöker om olika aspekter av kärleken metaforiceras på olika sätt. Samtidigt diskuterar Kövecses (2000) att känslor och relationer metaforiceras på olika sätt, men då mer allmänna känslor och relationer. Och även om begreppet ofta inte specificeras, går det att anta att det är just en *ROMANTISK* KÄRLEK som diskuteras. Att ytterligare nyansera begreppet KÄRLEK inom metaforforskningen skulle kunna visa på att olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras på olika sätt; på samma sätt som Beger kan påvisa att olika informantgrupper metaforicerar KÄRLEKEN på olika sätt. Ytterligare fokus på begreppet ROMANTISK KÄRLEK och dess aspekter skulle således också bidra till en mer nyanserad och rättvisande bild av hur begreppet ROMANTISK KÄRLEK och dess olika aspekter förstås, upplevs och metaforiceras.

3.3.3 *Kärleksmetaforforskning och heteronormativa aspekter*

På samma sätt som att begreppet KÄRLEK ofta diskuteras som ett begrepp, utgår man även, ofta oreflekterat, utifrån ett heteronormativt perspektiv. Det den tidigare forskningen diskuterar är alltså ofta KÄRLEKEN mellan en man och en kvinna. Hos Lakoff (2006) tas denna heteronorm för given, bland annat då äktenskapet förs in som bevis för den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA: "The marriage is on the rocks" (2006, s. 189).[40] Inte heller hos Kövecses (1986, 1988, 2000, 2014) återfinns någon diskussion kring heteronormativa aspekter gällande kärleksmetaforiken. Exempelvis impliceras ENHETEN i metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET bestå av en man och en kvinna ("*she* is my better half"), och här diskuteras också traditionella föreställningar om hur en människa delas i två; man och kvinna (se Kövecses 1988, s. 18). I den ideala kärleksmodellen förutsätts vidare att parterna är av olika kön för att modellen ska upplevas som allmängiltig: "[...] the lovers would have to be of different sexes" (Kövecses, 1986, s. 80). Det förefaller inte heller finnas utrymme för fler än två i kärleken, som när Lakoff (1990; 2006) diskuterar att "resenärerna" motsvarar kärlekens *två* parter. Här förutsätts alltså en monogam relation. I den tidigare forskningen antas alltså ofta att kärlek handlar om kärlek mellan man och kvinna. Och vid en litteratursökning

[40] Även om samkönade äktenskap idag blir vanligare, så går det ändock att skönja ett relativt oreflekterat heteronormativt perspektiv hos Lakoff.

framgår att genusaspekter i metaforforskning generellt är sällsynta, trots att det finns hyllmeter av litteratur gällande språk och genus med teman såsom *interaktionsmönster*, *verbala beteenden*, *interpersonliga samtalsstilar* och *avbrott i konversation* (Hegstrom & McCarl-Nielsen, 2002, s. 219). Susan Fiksdal (2008, s. 428f) visar dock på att män och kvinnor använder olika sorts metaforik, där männen exempelvis använder mer *jag*-centrerad metaforik, och kvinnorna använder mer kollektiva metaforer, som har tydliga *vi* och *du*-element. Karen Hussey och Albert Katz (2006) rapporterar samtidigt att män och kvinnor använder samma konceptuella metaforer. Fältet förefaller knappt och de studier som påträffats är inte samstämmiga. Vidare ligger fokus främst på könsliga skillnader, och inte på genusaspekter i ett vidare perspektiv.

I avhandlingen kommer jag inte diskutera heteronormativa aspekter i analysen av metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. Jag vill dock framhålla att tidigare kärleksmetaforforskning i stort har utgått ifrån ett underförstått heteronormativt perspektiv, och att genusaspekter och heteronormativa perspektiv behöver studeras och belysas ytterligare i metaforforskningen.

3.4 ROMANTISK KÄRLEK: en litteraturemanerad definition

Kärleksbegreppet är ytterst mångfasetterat. Inom filosofisk forskning diskuteras KÄRLEKENS väsen och varande (Solomon, 1992); inom feministisk forskning diskuteras KÄRLEK bland annat som maktmedel (Jónasdóttir, 2003); inom psykologisk forskning diskuteras *kärleksmodeller* och att kärleksbegreppet antas bestå av en mångfald av *kärleksstilar* (Fehr, 2001); inom den konceptuellmetaforiska forskningen diskuteras KÄRLEKEN bland annat som en RESA (Lakoff, 2006), eller att KÄNSLOR metaforiceras som KRAFTER och att RELATIONER metaforiceras som KOMPLEXA OBJEKT (Kövecses, 2000). I det här avsnittet presenterar jag en definition av den ROMANTISKA KÄRLEKEN såsom den studeras i avhandlingen. Definitionen utgår ifrån den tidigare forskning jag presenterat ovan, och är på så sätt emanerad ur denna forskning.

Till att börja med fokuserar jag i den här studien på en modern ROMANTISK KÄRLEK, som skiljer sig från andra kärleksformer genom att bland annat karaktäriseras av *intimitet*, *exklusivitet*, *passion* och *omtanke*. Det moderna romantiska kärleksbegreppet kan ytterligare karaktäriseras som den KÄRLEK som förekommer mellan två (eller flera) personer (oberoende av genusidentifikation), som inte är vänskaplig kärlek eller kärleken mellan förälder och barn, och som är den kärlek som i en modern kontext troligen skulle kallas för den prototypiska kärleken (se avsnitt 3.2.3 ovan). Denna ROMANTISKA KÄRLEK förefaller också bestå av flera aspekter, där jag identifierat och benämnt aspekterna som KÄNSLA och RELATION. Aspekten KÄNSLA innefattar *psykologisk upphetsning*, *sexuell*

attraktion, känsloextremer och *instabilitet* (Fehr 2001, s. 332). Aspekten RELATION kan istället liknas vid den *sällskapliga kärlek* som identifieras inom psykologisk forskning, vilken karaktäriseras av *tillit, respekt, ärlighet, omhändertagande* och *hängivenhet* (Fehr, 2001, s. 332). I metaforforskningen diskuterar man även varierande kontroll över de olika aspekterna, där människan kan påverkas av en känsla men påverka och kontrollera relationen (Beger, 2011; Kövecses, 2000). Solomon (1992) omtalar också känslan som själva upplevelsen av kärleken, och relationen som ett medel för att känslan ska utvecklas. Man kan givetvis fundera om det är nödvändigt att urskilja KÄNSLA och RELATION ur kärleksbegreppet, de är ju del i kärleksdiskursen i stort. Utifrån tidigare forskning blir det dock intressant och viktigt att synliggöra om RELATIONEN och KÄNSLAN metaforiceras på olika sätt. Samtidigt kvarstår att det inte alltid går att urskilja en aspekt från en annan.

Utifrån den tidigare forskningen kan man alltså argumentera för att aspekterna KÄNSLA och RELATION bör undersökas. I analysen kommer jag även undersöka aspekten PARTNER då en ROMANTISK KÄRLEK bland annat definieras som kärleken till en viss person: ”Vad vi menar med ”kärlek” är den *exklusiva* kärleken till en *speciell* person [...]” (Solomon, 1992, s. 32). I den metaforiska forskningen definieras även ENHETEN bestå av (oftast) två personer som gör ENHETEN komplett, och i metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA (Lakoff, 2006, s. 190) specificeras att resandet utförs av två personer: ”The lovers correspond to travelers”. Det blir alltså av vikt att även undersöka hur aspekten PARTNER metaforiceras i samtalen.

I metaforforskningen framkommer även grader av *aktivitet* och *kontroll* i relation till den ROMANTISKA KÄRLEKEN, där det är en betydande skillnad på att drabbas av förälskelse och att aktivt avsluta en relation. Även här blir det viktigt att synliggöra hur *kontroll* figurerar i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN, både vad gäller KÄNSLA, RELATION och PARTNER: är kärleken någonting som kan påverkas och kontrolleras, eller någonting som påverkar oss? Jag undersöker dock inte hur eventuell kontroll metaforiceras, utan huruvida aktiv påverkan kan identifieras i metaforiceringarna av den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Jag vill alltså inte kalla *kontroll* för en aspekt av den ROMANTISKA KÄRLEKEN, utan ser kontroll som någonting som upplevs i relation till den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och som på så sätt bidrar till analysen av hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras.

I studien undersöker jag således en modern ROMANTISK KÄRLEK, där aspekterna KÄNSLA, RELATION och PARTNER urskiljs och studeras (där aspekterna går att urskilja). Jag diskuterar även, i rekonstruktionen av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK, hur det går att identifiera personers aktivitet i, och påverkan av, den ROMANTISKA KÄRLEKEN. I konceptuellmetaforisk anda väljer jag här att basera min studie i analysen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Begreppet

innefattar aspekterna KÄNSLA, RELATION och PARTNER och de konnotationer och aspekter som följer med dessa, men innebär även en avgränsning i att det är en *ROMANTISK* KÄRLEK som studeras och att jag alltså bortser från andra former av kärlek (se avsnitt 3.2 ovan). Begreppet ROMANTISK KÄRLEK definieras i denna studie enligt följande:

> *ROMANTISK KÄRLEK – den exklusiva kärleken till en speciell person, som inte är moderskärlek eller syskonkärlek. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN innefattar aspekterna KÄNSLA (psykologisk upphetsning, sexuell attraktion, känsloextremer och instabilitet), RELATION (tillit, respekt, ärlighet, omhändertagande och hängivenhet) och PARTNER (de älskande).*

4 Material

Studiens syfte är att undersöka metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska. Detta syfte kräver ett autentiskt material där talarna får möjlighet att samtala kring ROMANTISK KÄRLEK, helst på ett avslappnat och naturligt sätt, utan inverkan från en nyfiken forskare som ställer frågor eller leder samtalet och på så sätt påverkar språkandet och metaforiceringen. Ett sådant material finns inte enkelt att tillgå, utan till studien har ett sådant material skapats. Nedan redogörs för hur materialskapandet gått till.[41]

Inledningsvis diskuteras den valda metoden för materialskapandet, inklusive deltagarurval, deltagarrekrytering samt praktiskt genomförande. Här presenteras också hur materialet transkriberats och förberetts för analys. Därefter, i avsnitt 4.2 diskuteras forskningsetik och de etiska överväganden jag gjort. Sedan, i avsnitt 4.3 presenteras det skapade samtalsmaterialet och diskuteras utifrån samtalsanalystiska begrepp såsom *samtalsstil* och *talarengagemang*. Kapitlet avslutas med en kort jämförelse av samtalen i avsnitt 4.3.5.

4.1 Materialskapande metod

Många tidigare studier av metaforer i tal eller samtal baseras på regelrätta intervjuer, och kan således sägas vara påverkade av intervjuarens omedvetna inverkan på deltagarnas metaforicering. Den tidigare forskning som ändå ligger närmast denna studie, är de olika diskursdynamiska studier som Lynne Cameron och kollegor utfört (Cameron, 1999a, 1999b, 2007, 2008a; Cameron m.fl., 2009; Cameron, 2011; Cameron & Deignan, 2003, 2006; Cameron & Low, 1999; Cameron m.fl., 2010; Cameron & Maslen, 2010b, 2010a; Cameron & Stelma, 2004). I Cameron (2011) studeras exempelvis metaforer i försoningssamtal mellan en före detta IRA-bombare och dottern till ett offer för ett IRA-bombdåd. I studien framkommer en mängd olika metaforiska uttryck, och Cameron (2011, s. 59) påvisar att egentligen fyra systematiska metaforer förefaller signifikanta för att rama in den utvecklande försoningsprocessen: ATT RESA, ATT LYSSNA PÅ DEN ANDRAS HISTORIA, ATT FÖRÄNDRA EN BRISTFÄLLIG BILD HOS DEN ANDRA och ATT ANKNYTA TILL DEN ANDRA.[42] Cameron (2011, s. 61) framhåller att båda talarna ständigt återkom till just *resan*, men också olika delar av den: ”Jo uses JOURNEY metaphors to focus in particular on the PATH, both on the manner of moving, and on the various staging or stopping PLACES along the PATH”. Cameron (2010b) har även studerat metaforiceringen av terrorism i fokusgruppsamtal. Totalt 12

[41] Jag väljer här att prata om *materialskapande* istället för *materialinsamling* då deltagarna i högsta grad skapar materialet i samtalen.
[42] På engelska: JOURNEYS; LISTENING TO THE OTHER'S STORY; CHANGING A PARTIAL OR DISTORTED IMAGE OF THE OTHER; CONNECTING WITH THE OTHER.

fokusgrupper spelades in och analyserades, och över 12 000 metaforer identifierades. Även här påpekas den vidd av metaforer som identifieras, men också att metaforer som i politiska sammanhang kan vara frekventa, inte återkommer i deltagarnas tal i samma utsträckning. Studien understryker också att en fullödigare bild av förståelserna i samtalen möjliggörs om en diskursdynamisk syn appliceras på materialet, exempelvis att deltagarna utmanar varandras negativa metaforer eller att de uttrycker positiva attityder gentemot andra grupper (t.ex. muslimer) (Cameron, 2010b, s. 609). Dessa delar hade inte kommit fram om inte diskurs, kontext och sammanhang tagits i beaktande.

I den här studien har materialskapandet skett genom modifierade, semistrukturerade fokusgruppsamtal, i linje med språkvetaren Linda Kahlins studie (Kahlin, 2008) och med utgångspunkt i Camerons studier (exempelvis Cameron, 2010b, 2011; Cameron m.fl., 2009). Fokusgruppmetoden har länge ansetts vara en metod som bäst lämpar sig för att undersöka ämnen människor har mindre engagemang i, så kallande *low-involvement topics,* exempelvis åsikter om ett visst varumärke. Men fokusgrupper har även visat sig fungera väl när det rör ämnen människor har mer engagemang i, så kallande *high-involvement topics* (Överlien, Aronsson, & Hydén, 2005, s. 331–332; Wibeck, 2000, s. 20; Cameron, 2010b). Fokusgruppmetoden framställs ibland som ett ”tänkande samhälle i miniatyr” (Jovchelovitch 1997 genom Wibeck 2000, s. 22) och rimmar väl med studiens dynamiska syn på språkande, metaforicering och interaktion:

> The richness of focus group data emerges from the group dynamic and from the diversity of the group. Participants influence each other through their presence and their reactions to what other people say. Because not everyone will have the same views and experiences – because of differences in age, gender, education, access to resources, and other factors – many different viewpoints will likely be expressed by participants. (Mack, Woodsong, MacQueen, Guest, & Namey, 2005, s. 52)

Fokusgruppmetoden är alltså dynamisk till sin natur, vilket gör att resultaten beror på hur gruppen är sammansatt och hur gruppen fungerar. Vissa aspekter går att kontrollera, medan andra endast är resultatet av den aktuella gruppens dynamik. Studiens materialskapande med semistrukturerade fokusgruppsamtal har föranlett att flera avgränsningar behövt göras.

Under hösten 2013 genomfördes en pilotstudie för att testa och utvärdera den planerade metoden. Två semistrukturerade fokusgruppsamtal genomfördes med fyra deltagare per gruppsamtal utifrån det enda kriteriet att alla skulle ha svenska som modersmål. Metaforiska uttryck för ROMANTISK KÄRLEK analyserades grovt i

samtalen för att utröna om metoden genererade det material som studien eftersträvade. Pilotstudien föll väl ut och huvudstudiens materialskapande har utgått ifrån pilotstudien, med de modifieringar som diskuteras i de kommande avsnitten. Flertalet forskare som diskuterar fokusgruppmetoden påpekar att sammansättning och informanturval till största delen beror på vilka forskningsfrågor som är aktuella (Barbour & Kitzinger, 1999; Hollander, 2004; Morgan, 1998a; Wibeck, 2000). Följande redovisning utgår således ifrån studiens syfte att *undersöka metaforiceringen av* ROMANTISK KÄRLEK *i talad svenska*. Nedan diskuteras deltagarurval, rekrytering, planering och genomförande av de gruppsamtal som utgör studiens material.[43]

4.1.1 *Deltagarurval*

Inom traditionell fokusgruppsmetodik är deltagaraurval en av de viktigaste aspekterna, särskilt då syftet ofta är att undersöka vad olika grupper tycker om olika produkter eller företeelser. I materialskapandet till den här studien har jag valt att endast begränsa deltagarurvalet till modersmål och ålder, vilka jag diskuterar i avsnitten nedan.

4.1.1.1 Modersmål och tvåspråkighet

Att vara flerspråkig innebär att de språk man behärskar överlappar och influerar varandra. Marlene Johansson Falck (2012, s. 130) diskuterar att personers andraspråk influerar metaforiceringen, där svenska universitetsstudenter som skriver på engelska oftare använder uttryck med *way* än brittiska studenter; uttryck med *path* eller *road* är dock vanligare bland de brittiska studenterna. Johansson Falck menar att detta kan härledas till att svensktalande studenter oftare använder *väg* (*way*) metaforiskt än *stig* (*path*). Studenternas förstaspråk (svenska) influerar alltså deras språkande och metaforicerande på deras andraspråk (engelska): ”[...] the Swedish students stick to the most relevant features of the mapping (i.e., that paths are meant for motion from one place to another), and in that sense must be similar to their metaphorical uses of *väg* (”road/way”) in their L1” (Johansson Falck, 2012, s. 130; se även Özçalişkan, 2005).

I den här studien fokuseras metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska, och inte andra språks influenser. Deltagarurvalet fokuseras således till deltagare med svenska som modersmål.

4.1.1.2 Ålder

I pilotstudien framkom att ålder spelade en betydande roll för hur man ser på kärlek, där många av deltagarna tyckte att det var skillnad på kärleken som

[43] Hädanefter benämner jag de semistrukturerade fokusgruppsamtalen som *gruppsamtal(en)* eller bara *samtal(en)*.

gestaltades i stimulusfilmen och den som deltagarna närmast associerade till (se avsnitt 4.1.3.5 nedan). Utifrån det teoretiska antagandet om *kroppsförankrad kognition* (se avsnitt 2.1 ovan), förefaller det vidare rimligt att livserfarenhet, bland annat, torde samverka med metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK. En äldre person som (eventuellt) har erfarit flera förhållanden, uppbrott/skilsmässor, eventuella barn och otroheter, tenderar att ha en annan förståelse av begreppet ROMANTISK KÄRLEK, än en yngre person som har begränsade erfarenheter av dessa eller relaterade upplevelser.[44]

För att kunna diskutera eventuella samband mellan gruppsamtalens ålderssammansättning och metaforicering har jag i den här studien valt att rekrytera deltagare utifrån två åldersgrupper: deltagare i 20-årsåldern (20–25) och deltagare i 50-årsåldern (50–55).

4.1.2 *Öppen rekrytering – en hinderfylld resa*

Till den här studien har jag alltså valt att rekrytera deltagare utifrån urvalsvariablerna *modersmål* och *ålder*. Utöver dessa variabler har rekryteringen varit öppen för alla intresserade. För att undvika alltför personliga och delade metaforiceringar deltagarna emellan har jag även valt att rekrytera deltagare utan tidigare kännedom om varandra; det som i fokusgruppslitteraturen karaktäriseras som *främlingar* (*strangers*) (Morgan, 1998a, s. 67; Wibeck, 2002, s. 51). Det finns flera anledningar till att detta. Morgan (1998a, s. 67) menar att det finns en risk i att personer som känner varandra inte är lika öppna, och inte heller lika explicita, då personerna redan delar vissa förståelser. Främlingar måste däremot ofta spendera mer tid på att förklara sig; en positiv aspekt i en studie som undersöker metaforicering. Även i relation till studiens ämne (ROMANTISK KÄRLEK) är det en fördel att deltagarna är främlingar då de annars kan hämmas av tidigare och/eller framtida relationer. Det finns samtidigt nackdelar med att deltagarna är främlingar, exempelvis att främlingar som diskuterar någonting känsligt inte tänker på hur personliga de blir. Problemet med denna företeelse, som benämns ”over-disclosure” (”över-avslöjande”) i litteraturen, är störst i grupper med främlingar och kan liknas vid de samtal som kan uppstå på ett tåg (Morgan, 1998b, s. 91). ”Strangers on a train”-situationen innebär att man upplever samtalet som ett unikt, isolerat tillfälle med någon/några som man med stor sannolikhet inte kommer att träffa igen. För studien anses dock fördelarna överväga eventuella nackdelar, och till studien har jag alltså rekryterat deltagare som inte känner varandra sedan tidigare. Således rekryterades inte inom specifika sociala grupper, såsom föreningar, samfund eller etablerade grupperingar.

[44] Det finns givetvis undantag från denna generalisering.

Rekryteringen har skett efter det urval som ovan presenterats: deltagare med svenska som modersmål i åldersgrupperna 20–25 samt 50–55. Inga andra variabler beaktades, utöver att deltagarna kunde ställa upp på fysiska gruppsamtal i Umeå.[45]

Rekryteringen av samtalsdeltagare företogs i flera omgångar under åren 2014–2016. Anledningen till att rekryteringen skett i flera omgångar under flera år är att det har varit svårt att rekrytera deltagare och bestämma inspelningstillfällen (inklusive sena återbud och/eller uteblivet deltagande). Den praktiska rekryteringen av samtalsdeltagare skedde genom att en intresseanmälan med information om studien skapades och distribuerades på valda Umeå-lokala grupper på Facebook; genom affischering runt Umeå universitets campus och på kommunala bibliotek i Umeå kommun; genom personliga kontakter; och genom att så kallad ”snöbollsrekrytering” har följt på vissa av rekryteringssätten.[46] Intresserade personer har sedan kontaktats via telefon eller e-post, och tider för inspelning av gruppsamtalen har bestämts. Denna process har vid tillfällen varit frustrerande och utmanande, då det ibland har varit svårt att få respons från intressenterna, och svårt att hitta passande inspelningstider. Rekryteringssvårigheterna har också inneburit att åldersspannet 20–25 fått utvidgas. I samtalen med yngre deltagare deltar därför deltagare mellan 25 och 33 år (se även avsnitt 4.3 nedan).

Studiens explicita syfte att undersöka metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK har inte nämnts i rekryteringsprocessen, utan som syfte angavs att ”undersöka hur vi talar om kärlek på svenska”. Detta gjordes för att inte på förhand påverka samtalen och resultatet.

4.1.3 *Praktiskt genomförande av gruppsamtalen*

I detta avsnitt presenteras och diskuteras det praktiska genomförandet av gruppsamtalen och vilka avgränsningar och avgöranden som behövt göras.

4.1.3.1 Gruppstorlek

Det finns olika uppfattningar om vad det optimala antalet deltagare i en fokusgruppsstudie är. Morgan (1998a), menar att den typiska fokusgruppen består av mellan sex och tio deltagare (dock uteslutande i studier där åsikter undersöks). Wibeck (2000, s. 50) drar en gräns vid fyra personer, särskilt när ämnet som ska diskuteras är känsligt, då gruppklimatet i en mindre grupp

[45] Detta innebär dock inte att några regionala slutsatser kan dras, då deltagarnas födelseort eller bostadsort inte efterfrågats. På samma sätt blir det svårt att dra några dialektala slutsatser av studiens resultat, då Umeå är en universitetsstad med många olika dialekter representerade.
[46] Snöbollsrekrytering innebär att intresserade deltagare kan ge förslag på andra personer som kan vara intresserade. I det här fallet bland annat att länkar till intresseanmälan delats eller mejlats vidare.

”varken blir för intimt eller för anonymt”. Wibeck påpekar även att det, för att undvika subgrupper, behövs en ledare i grupper med fler än sex deltagare.

Utifrån erfarenheter från pilotstudien och utifrån studiens syften bedömde jag att en grupp om fyra deltagare var det bästa, också då en mindre grupp enklare klarar sig utan en moderator (se avsnitt 4.1.3.2 nedan). Uteblivet deltagande har dock inneburit att endast ett gruppsamtal består av fyra deltagarna, medan de andra grupperna består av tre deltagare vardera. Tre deltagare sattes, utifrån uppkomna situationer, som ett minimumantal då det annars blivit tal om *dyader*, vilka skiljer sig från gruppsamtal, eller *flerpartssamtal* (Norrby, 2004, s. 37). Gruppsamtalen består alltså av tre eller fyra deltagare.

4.1.3.2 Inspelningsmiljö

Morgan (1998a, s. 122) menar att inspelningsmiljön främst måste vara forskningspraktisk, både vad gäller tillgänglighet för deltagare och smidighet i utförandet av studien. I pilotstudien utfördes inspelningstillfällena hemma hos inspelningsansvarig där tanken var att erbjuda en så avslappnad miljö som möjligt. I fokusgruppssammanhang påpekas att det är relativt vanligt med en ”hemma hos”-miljö i Europa, men mindre vanligt i USA (Morgan, 1998a, s. 126–127). En hemmamiljö kan dock vara tillgänglighetsmässigt opraktisk samt förefalla märklig för deltagarna i och med att forskningens seriositet kan ifrågasättas. Pilotstudien föll väl ut, men inspelningsmiljön bedömdes opraktisk och alltför privat vid planeringen av huvudstudien.

Huvudstudiens inspelningar har skett i Umeå universitets lokaler i ett relativt litet rum med ett runt bord, en liten soffa och några stolar. Väggarna i rummet är beklädda med bokhyllor, fyllda till bredderna med böcker som belyses genom tre fönster. Rummet fungerade väl som inspelningsmiljö för den aktuella studien. Vid inspelningstillfällena har rummet möblerats så att deltagarna kan se varandra, så att de kan se bildskärmen som stimulusfilmen spelas upp på, och så att alla deltagare synts bra i videoupptagningen. Deltagarna erbjöds även vatten samt papper och penna för anteckningar. För att göra situationen mindre experimentlikt och mer avslappnad har rummet inretts med bordsduk samt extra gröna växter vid inspelningstillfällena.

4.1.3.3 Moderator

Eftersom studiens syfte inte är att undersöka åsikter om olika objekt, utan metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK, går det inte att lägga lika mycket vikt vid *moderatorn* som metodlitteraturen förespråkar (Morgan, Krueger, & King, 1998; Wibeck, 2000). Framförallt finns det risker med att moderatorn ”lägger ord i munnen” på deltagarna, eller påverkar genom sin egen metaforicering. Så även om moderatorns roll vid känsliga ämnen är viktig, är riskerna för påverkan alltför stor. Om moderatorn väljs bort, bidrar det till att samtalet får karaktären av ett

semi-strukturerat fokusgruppsamtal: förhoppningsvis en friare diskussion där deltagarna är i fokus (Wibeck, 2000, s. 45–46). En nackdel med att inte ha någon närvarande moderator är att denna kan avstyra ofruktbara diskussioner, och leda samtalet framåt om samtalet haltar. För studiens syften är det metaforiceringen i interaktionen som är i centrum, vilket innebär att inspelningarna företagits moderatorlösa, likt Kahlins (2008) studie.

4.1.3.4 Dokumentation av samtalen och transkribering

I fokusgruppsammanhang är det vanligast att enbart företa ljudinspelningar, men då med en närvarande moderator eller assistent som antecknar turtagningen (Morgan, 1998a). En antecknande moderator blir närmast ett krav om gruppen också är genushomogen då liknande röstlägen kan vara svåra att särskilja (Wibeck, 2000, s. 79). Eftersom gruppsamtalen i den här studien är moderatorlösa har jag valt att komplettera ljudinspelningen med videoinspelning. Jag har alltså spelat in samtalen med både videokamera på stativ och separat diktafon. Kameran har varit placerad framför deltagarna, och diktafonen har legat på bordet framför deltagarna.

Att komplettera ljudupptagningen med video har flera fördelar: a) den fungerar som en sorts anteckning gällande turtagning och underlättar således transkriptionen, b) den kan assistera och komplettera metaforanalysen genom att gester och direkta tilltal kan identifieras, c) den möjliggör analys av den paralingvistiska interaktionen, och det finns möjligheter för framtida multimodala analyser.[47] Närvaron av en videokamera kan samtidigt påverka samtalet då vissa är obekväma inför en sådan inspelningssituation. Etnologen Raymond Madden (2010) menar dock att deltagarna alltid ser en intervjuare eller liknande som en ”inspelare” oavsett hur bekväm situationen annars är. Wibeck (2000, s. 80) diskuterar samtidigt hur människor har en viss repertoar som är tillgänglig även om en kamera är närvarande. Inspelningar med både ljud och bild har fungerat bra för alla samtal, och inga uppenbart negativa påverkansfaktorer har noterats.

4.1.3.5 Stimulusmaterial och diskussionsfrågor

I fokusgruppssammanhang är det vanligt med någon form av stimulusmaterial för att starta och hålla igång samtalet. Om en moderator deltar bidrar denna med stimulus i form av frågor eller diskussionsunderlag. Men då denna studie är moderatorlös initieras och stimuleras samtalen på annat sätt. Kahlin (2008) använde en videosekvens på 10 minuter, varefter deltagarna fritt, utan hennes medverkan, diskuterade i 20 minuter om saker som framkom i filmen, samt de diskussionsfrågor som forskaren själv introducerat. Detta visade sig fungera relativt väl, och Kahlins tillvägagångssätt har varit inspiration till den här studien.

[47] Multimodala analyser företas inte i denna studie, mer än det som nämnts under punkt b).

Jag har således använt en svensk kortfilm på tema kärlek och frågor till filmen som stimulusmaterial. Varje samtal är begränsat till 60 minuter, inklusive ca 15 minuter kortfilm. Deltagarna samtalar alltså i ca 45 minuter utan min eller någon annan moderators närvaro.

I valet av stimulusfilm till studien har det varit viktigt att dialogen inte innehåller mycket tydlig och upprepad metaforik av en viss sort, då detta kan påverka deltagarnas metaforicering. Inför pilotstudien eftersöktes lämpliga svenska kortfilmer via *IMDB*, *YouTube* samt *Mediaarkivet*.[48] Utbudet av svenska kortfilmer på tema *kärlek* utan alltför mycket metaforik visade sig vara knapert. I slutändan stod det mellan två filmer: ”Kärleken bryr sig inte” (Farzaneh, 2013) och ”Nörden och kärleken” (Ljunggren & Tellving, 2012). Efter noggrant övervägande bestämdes att ”Kärleken bryr sig inte” skulle användas (producerad och utgiven av Avokadofilm i Stockholm). Beslutet grundar sig på följande kriterier: den är lagom lång (14:50), förväntades stimulera till diskussion då mycket sker implicit utan alltför mycket dialog samt förväntades ha hög igenkänningsfaktor för deltagarna. Den är vidare relativt okänd och hade vid tillfället för materialskapandet inte visats i Sverige utan endast på internationella kortfilmsfestivaler (*Palm springs Internationella kortfilmsfestival*, *DC shorts Film festival* och *The 36th Starz Denver Film Festival*). Filmen användes till både pilotstudien och huvudstudien.[49]

I *Svensk filmdatabas* kan man läsa följande beskrivning av filmen: ”Rakel och Dag har ett härligt förhållande – roligt, kärleksfullt, sexuellt. Ikväll ska Dags gamla kompis komma på middag och träffa Rakel för första gången. Men vad är det egentligen som uppstår mellan Rakel och kompisen?”.[50] ”Rakel” spelas här av skådespelaren Rakel Benér, ”Dag” av Adam Pålsson, och ”Kompisen” av Christian Hillborg. I det följande återger jag kort filmens handling i mer detalj.

Filmen inleds med att Dag ligger i sängen och tittar på YouTube, medan Rakel är i badrummet och ropar på Dag då hon vill ha hjälp med någonting. Dag hör henne inte, varpå Rakel går ut till honom och de börjar småbråka. Småbråket leder till hångel och en påbörjad sexscen, som avbryts med att det ringer på dörren. Kompisen rusar in när Dag öppnar dörren, kramar Dag och säger att han har saknat honom. De börjar fixa med maten. Rakel kommer in och hälsar på Kompisen som inte svarar med sitt namn, utan frågar om hon vill ha vin. Kompisen slänger hela tiden blickar mot Rakel. Sedan äter de Paella. Kompisen

[48] IMDB: Internet Movie Data Base (http://www.imdb.com/); Youtube (https://www.youtube.com/), MediaCenter Region Västerbotten (http://www.mittmediacenter.se/).
[49] Till inspelningstillfällena har jag redigerat bort filmtiteln och eftertexter då dessa metaforiskt förkroppsligar KÄRLEKEN som en LEVANDE ORGANISM (kärleken som någon som kan bry sig). Detta skulle potentiellt kunna påverka metaforiceringen.
[50] http://www.sfi.se/sv/svensk-filmdatabas/Item/?type=MOVIE&itemid=78044. Hämtad 2017-05-01.

drar historier och alla skrattar. Rakel skrattar så mycket att hon sätter mat i halsen, och en rätt dramatisk scen följer när Rakel inte får luft. Dag försöker hjälpa henne, men det är Kompisen som lyckas få ut maten ur hennes hals. Kompisen tar Rakels huvud i händerna och smeker henne över kinden. Kompisen tar här kommandot och räddar Rakel. Kompisen vill sedan röka, och Rakel följer med. Efter en lång tystnad säger Kompisen att han tycker Rakel och Dag är fina tillsammans. Rakel frågar om han har tjej. Eller kille. Han svarar att han hade när han var i Paris. Rakel frågar om han pratar franska. Kompisen svarar ja och ställer samma fråga tillbaka. Hon svarar med att säga ”bonjour”, ”baguette”, ”brie”, ”camembert”, ”vindruva”. De skrattar, varpå Kompisen, på franska säger: ”Du är så cool. Jag gillar dig verkligen. Jag diggar dig – mer än jag borde. Du är fantastisk. Jag hoppas att Dag förstår hur underbar du är. Du är otroligt vacker. Jag har fjärilar i magen”. Rakel sätter händerna för ansiktet och säger, på franska, ”Vad många ord du kan”. Kompisen ser frågande på Rakel, och hon säger, på franska, ”Jag har bott i Frankrike”. Kompisen sluter ögonen och verkar skämmas. I nästa ögonblick ropar Dag från köket: ”Jag har rensat lite avlopp och tvättat några fönster, men jag kunde inte komma på något mer”. Rakel går mot köket och säger ”vi har rökt klart”. Dag och Rakel pussas i hallen på väg in i köket. Alla dricker kaffe vid köksbordet, och Rakel och Kompisens händer möts och de börjar hångla. Men i nästa sekund frågar Dag om de vill ha mjölk, och då sitter Rakel och Kompisen och bara stirrar framför sig. Beröringen och hånglet har bara hänt i deras fantasi. De fortsätter prata om hur Kompisen haft det i Paris. Kompisen säger att det är ungefär som Stockholm, fast med blommande körsbärsträd, varpå Rakel säger ”lite fler baguetter”. Alla skrattar och filmen slutar abrupt.

För att stimulera till en livlig och givande interaktion, kompletteras filmen med tre diskussionsfrågor:

- Vad anser du vara filmens viktigaste tema(n)?
- Kan du identifiera dig med någon eller något i filmen?
- Är filmen trovärdig? Är det så här det kan gå till?

Frågorna har utformats noggrant och eftertänksamt för att påverka metaforiceringen så lite som möjligt. Framförallt innehåller de ingen uppenbar metaforik och är inte färgade av någon på förhand (medveten och/eller omedveten) analys av filmen. De är också presenterade och formulerade på ett sätt som inte bör vara utelämnande för någon deltagare. Ingen tvingas svara på frågorna, utan frågorna är tänkta som diskussionsstartare.

4.1.3.6 Transkription

Samtliga fyra gruppsamtal har transkriberats i sin helhet. I den praktiska transkriberingen följs de principer som Stelma och Cameron (2007) framarbetat,

då deras material är liknande studiens. Samtalen har transkriberats i så kallade ”Intonationsenheter” (*Intonation Units*).[51] En *intonationsenhet* är typiskt en eller ett par sekunder långa (likt medvetandet) (Stelma & Cameron 2007, s. 366). Eller: ”a stretch of speech uttered under a single coherent intonation contour” (Du Bois, Schuetze-Coburn, Cumming, & Danae, 1993, s. 47). Exempel på intonationsenheter är “ja.”, ”det tror jag inte.” eller ”kanske,”. Det är ett sätt att transkribera uttryck utifrån samspelet mellan kognition och språkande, och när samtalsdata hanteras ur ett diskursdynamiskt perspektiv är transkription i intonationsenheter att föredra (Cameron, 2003, 2007, 2011).

I denna studie används en förenklad IE-analys (se Cameron, 2011). Den innebär att transkriberingen sker i *intonationsenheter*, men att endast explicit långa pauser mäts, och att inga noggranna prosodiska markörer sätts ut. Transkriberingen blir således enklare, men fortfarande tillräckligt detaljerad för analysen av metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Och då studien främst syftar till att undersöka metaforiceringen i diskursen, prioriteras här transkriberingens läsbarhet framför dess talspråkliga exakthet. Till transkriberingen används följande notation (efter Stelma & Cameron, 2007 och Du Bois m.fl., 1993):

- En punkt (.) för slutet av en IE.
- Ett komma (,) för en fortsättande IE.
- Två bindestreck (--) markerar en s.k. trunkerad IE (vilket sker när en IE är svåravgränsad eller ofullständig).
- Ett frågetecken (?) för en frågande, vädjande IE.
- Ett utropstecken (!) används för att markera en tydlig tonhöjning.
- Hakparenteser ([]) markerar samtidigt tal, där den vänstra parentesen är i linje.
- Tre punkter (...) markerar paus. En längre paus markeras med sekundangivelse inom parantes (8).
- Bokstaven X används vid ohörbart tal (X = ett ord, XX = två ord, XXX = tre eller flera ord).
- Beteckningen *haha* används för att markera skratt (ju längre notering desto längre skratt).
- Versaler inom parentes (HOSTA) markerar icke-verbala ljud och metakommentarer.
- Asterisker (*) används för att anonymisera personer, platser eller händelser deltagarna refererar till.

[51] Jag använder hädanefter *intonationsenhet* eller IE.

Som transkriberingsprogram har jag använt programmet *F4* från *audiotranskription.de*. Vid transkriptionen har videoinspelningarna främst använts då dessa underlättar analys av turtagning, interaktioner och eventuella samverkande gester. Diktafoninspelningarna har använts för att komplettera transkriptionen där extra bra ljudkvalitet erfordrats. Transkriptionerna är länkade till videoinspelningarna, och vid analysen (kapitel 6) har transkription och inspelning använts parallellt. Detta rekommenderas bland annat av Linell (1992, s. 2–3) då transkriptionen inte kan skiljas från själva materialet (samtalet), utan endast är en notation av vad som föregår i samtalet. De återgivna samtalssekvenserna (se kapitel 6) återges med samma radnummer som i originaltranskriptionen. På så sätt går det också att identifiera om sekvensen kommer från början, mitten eller slutet av samtalet. Skriftspråkliga former har främst använts, men ibland återges vissa uttryck i talspråksform när de bidrar till förståelsen av samtalet, samtalets karaktär eller metaforicering.

4.2 Forskningsetik

I detta avsnitt diskuterar jag etiska aspekter av materialskapandet, såsom eventuella risker för deltagarna och deltagarnas anonymisering i avhandlingstexten. Studien har genomgått etikprövning och godkänts av regionala etikprövningsnämnden vid Umeå universitet 2014-08-18.[52]

Inga uppenbara risker föreligger med studien. Men som jag diskuterat ovan kan över-avslöjande (*over-disclosure*) ses som en potentiell riskfaktor (Morgan, 1998b). Då studien fokuserar kärlek och relationer är det också möjligt att deltagarna börjar diskutera mer känsliga aspekter av dessa begrepp, såsom åtrå, passion, begär och sexualitet, men även äktenskap, barn och skilsmässa. Detta skulle potentiellt kunna leda till obehag för någon deltagare. Då diskussionsfrågorna är medvetet utformade som öppna frågor, är de samtalsämnen som uppkommer ur diskussionsfrågorna initierade av deltagarna, och således torde detta inte skapa några psykiska risker för deltagarna. Samtidigt finns risken att någon tar illa vid sig av vad någon annan säger, men inga sådana tendenser har noterats. Ingenting i studiens upplägg tvingar någon att dela med sig och deltagarna är informerade om att de kan ångra sin medverkan när som helst.

De deltagare som anmälde intresse till deltagande i studien kontaktades innan samtalen med ytterligare information gällande praktikaliteter runt gruppsamtalen och dess genomförande. I informationsbrevet som skickades ut informerades deltagarna om syftet med studien, studiens praktiska genomförande, tid och plats för samtal, hantering av data och sekretess,

[52] Dnr 2014/186-31Ö.

ersättning för medverkan, deltagandets frivillighet samt studiens ansvariga forskare (se Bilaga 1). I samband med inspelningen av samtalen skrev samtliga deltagare även under ett samtyckesformulär där de åter informerades om och samtycker till frivilligheten att delta, rätten att avsluta samtalet närhelst de vill, att materialet behandlas på ett säkert sätt, Personuppgiftslagen (PuL), samt deltagandets anonymisering i avhandlingstexten (se Bilaga 2). Deltagarna samtycker även till att materialet får användas i forskning samt presenteras i forskningssammanhang. I anslutning till inspelningstillfället, för att få en bättre bild av samtalen och deltagarna, efterfrågades även viss bakgrundsinformation: födelseår, könsidentitet, modersmål, ytterligare språkkunskaper, utbildningsnivå och relationsstatus. Samtliga deltagare i studien har tagit del av ovanstående information och undertecknat samtyckesformuläret.

I transkriberingen anonymiseras deltagarna genom att deltagarna tilldelas alias, som sedan är de enda som används. När deltagarna pratar om någon eller någonting som kan identifiera dem, anonymiseras även detta. Endast jag som inspelningsansvarig har möjlighet att koppla alias till deltagare. Resultaten presenteras både på individ- och gruppnivå då det är den dynamiska samtalsinteraktionen som är av intresse. Dock kommer ingen deltagare att beskrivas så att den kan identifieras. Inga bilder av samtalen kommer heller att publiceras. På så sätt säkerställs deltagarnas anonymitet. I studien gör jag vidare inga anspråk på att resultaten skulle vara generella, utan diskuterar resultaten i relation till de aktuella samtalen och den kontext samtalen förekommer i. Då samtalen sker i två ålderhomogena grupper finns det samtidigt viss risk att resultaten exempelvis generaliseras till att ”alla personer i 50-årsåldern pratar om kärlek som en resa”. Detta kan skapa en känsla av orättvis behandling bland de som känner sig träffade. Dessa följder är svårberäknade och svåra att motverka. Studiens nytta och forskningsvinster anses vara betydande fler än de eventuella utpekande generaliseringar som kan uppstå.

4.3 Materialpresentation

Den materialskapande metod som redogjorts för i avsnitten ovan har genererat följande material: fyra semistrukturerade gruppsamtal där deltagarna utifrån den svenska kortfilmen *Kärleken bryr sig inte* (Farzaneh, 2013) och tillhörande diskussionsfrågor, relaterar till filmen, berättar om upplevelser och erfarenheter av ROMANTISK KÄRLEK och diskuterar normer och förväntningar. De fyra samtalen utgör tillsammans ett material på 4 x 45 minuter ljud- och videoupptagningar, totalt ca 180 minuter samtalsmaterial. Samtliga gruppsamtal har transkriberats och analyserats. Samtalen är planerat åldershomogena där två samtal består av äldre deltagare i åldrarna 50–54 och två samtal består av yngre deltagare i åldrarna 25–33. Den ursprungliga planen var att den yngre åldersgruppen skulle utgöras av personer i åldrarna 20–25, men rekryteringssvårigheter innebar att

åldersspannet utvidgades (se även 4.1.1.2). Samtalen benämns som ”Samtal 1–4” vilket endast fungerar som särskiljande strategi. Inga andra slutsatser ska dras från samtalens numrering. Samtalen med äldre deltagare är Samtal 1 och Samtal 2, samtalen med yngre deltagare är Samtal 3 och Samtal 4.

I följande avsnitt presenterar jag samtalen. Först presenteras deltagarnas könsidentifikation, utbildningsnivå och relationsstatus för att ge en viss bild av samtalens deltagarsammansättning. För att även kunna ta samtalsdiskursen i beaktande i metaforanalysen diskuterar jag sedan samtalen utifrån tre samtalsanalytiska begrepp: *talarengagemang*, *samtalsstil*, och identifierade *ämnesepisoder* (Adelswärd, 1992; Marková, Linell, Grossen, & Salazar Orvig, 2007; Norrby, 2004). Jag gör dock inga anspråk på en fullständig samtalsanalys, men samtalsanalytiska begrepp nyttjas för att presentera samtalen mer precist och för att kunna diskutera samtalsdiskursens samverkan med metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

4.3.1 *Samtal 1. Äldre deltagare (50–54 år)*

I samtal 1 deltar Eva, Karin och Helena. Deltagarna presenteras i Tabell 1 nedan.

Samtal 1: deltagare	**Eva**	**Karin**	**Helena**
Könsidentifikation	Kvinna	Kvinna	Kvinna
Utbildning	Forskarutbildning /motsvarande	Universitet/ högskola	Universitet/ högskola
Relationsstatus	Särbo	Singel	Singel

Tabell 1. Deltagarsammanställning samtal 1.

Talarengagemanget i samtal 1 bedöms som högt. Samtalet kan sägas vara präglat av ”Närhets- och engagemangsstilen” (Norrby, 2004, s. 207–211). I början är det naturligt trevande, men alla deltagare gör sitt bästa för att driva samtalet framåt. Samtalet består av flera längre sammanhängande yttranden/berättelser av deltagarna (det Norrby, 2004, s. 158, benämner *berättelserundor*). Detta tyder på att de ger varandra utrymme att formulera och utveckla sina förståelser i samtalet. Detta är även indikativt för närhet och engagemang i samtalet. Pauserna i samtalet är få, samtalstempot är (uppskattat) högt, och samtalet flyter på väl.[53] I samtalet är deltagarna stöttande och förstående gentemot varandras åsikter och upplevelser; ytterligare något som präglar en engagerad samtalsstil (Norrby, 2004, s. 209). Deltagaren Helena är ofta personlig i sina berättelser, och det är deltagarna Helena och Karin som dominerar samtalet, utifrån en uppskattad *kvantitativ dominans* (Adelswärd, 1992, s. 142–143): Helena och

[53] Samtalstempo uppskattas endast, då en noggrann uträkning bedömts vara alltför tidskrävande och inte del av studiens syfte.

Karin pratar mest. Eva fungerar ofta som den som återför samtalet till diskussionsfrågorna, och kan anses inneha en *strategisk dominans* (Adelswärd, 1992, s. 142). Eva karaktäriseras samtidigt som en *sekundärtalare*, medan både Helena och Karin är tydliga *primärtalare* (Norrby, 2004, s. 153). En *primärtalare* ”lämnar ett signifikant talarbidrag [...] t.ex. genom att återge, berätta, rapportera eller argumentera samtidigt som han eller hon uttrycker sin ståndpunkt eller attityd” (Norrby, 2004, s. 153). En sekundärtalare gör detta fast i mindre omfattning, ”typiskt genom att sekundärtalaren håller med, visar sin uppskattning, begär förtydliganden, [...]” (Norrby, 2004, s. 153).

I samtalet berörs en stor mängd *ämnesepisoder*. En ämnesepisod definieras hos Marková m.fl. (2007, s. 135–136) som en talsekvens som är topikinternt sammanhängande (*internally topically coherent*), såsom att berätta en historia, eller att argumentera för en ståndpunkt, vilken också kan särskiljas från andra ämnesepisoder. Återkommande ämnesepisoder i samtal 1 är *Regler och gränser i förhållanden*, *Otrohet* och *Lojalitet*. Stimulusfilmen diskuteras i liten utsträckning och verkar endast fungera till att starta konversationen, även om Eva vid några tillfällen i samtalet försöker återknyta till diskussionsfrågorna. Gruppen diskuterar också ålders- och generationsskillnader och menar att värderingar blir viktigare ju äldre man blir. Detta diskuteras här i relation till att skådespelarnas låga ålder, och den relation deltagarna anser att de exemplifierar, närmast skulle identifieras som attraktion och passion än som en stadig kärleksrelation. Deltagarna diskuterar även att de nu, när de är äldre, känner sig tryggare i sig själva och vad de känner. Detta gör också att de upplever att bekräftelser blir viktigare och vanligare ju äldre man blir eftersom de som bekräftar också oftast är äldre, och således tryggare i att göra det.

Deltagarna i samtal 1 diskuterar även situationer när man kanske *romantiserar någon* och *bygger upp sagor*, och diskuterar att detta är lätt hänt då man låter *hjärtat styra*. Relaterat är den återkommande ämnesepisoden *Otrohet*, som ofta diskuteras som någonting bra; en *gnista* i förhållandet. Otroheten är här ingenting absolut negativt, samtidigt som Karin påpekar att det trots det kan vara lite fegt och att mycket kanske inte går att *reparera* efter en otrohet. Samtidigt är deltagarna överens om att man inte ska må dåligt i ett förhållande, och att otroheten ibland kan vara det som gör att man kommer ur det dåliga. En annan ämnesepisod som återkommer är *Ofrivillighet och maktlöshet inför kärleken*.

4.3.2 *Samtal 2. Äldre deltagare (51–54 år)*

Samtal 2 består av fyra deltagare: Berit, Gun, Annika och Ylva. Deltagarna presenteras i Tabell 2 nedan.

Samtal 2: deltagare	**Berit**	**Gun**	**Annika**	**Ylva**
Könsidentifikation	Kvinna	Kvinna	Kvinna	Kvinna
Utbildning	Universitet /högskola	Universitet /högskola	Universitet /högskola	Universitet /högskola
Relationsstatus	Singel	Sambo	Gift	Gift

Tabell 2. Deltagarsammanställning samtal 2.

Samtalet i gruppsamtal 2 kan också beskrivas enligt *Närhets- och engagemangsstilen* där deltagarna Berit, Gun, Annika och Ylva är pratglada och verkar ha ett intresse av att dela med sig samt en nyfikenhet på varandras upplevelser och erfarenheter. I början förekommer några längre pauser (ca 6 sekunder), men överlag är det få pauser och mer i linje med det Norrby (2004, s. 209) kallar *stafettal*. Deltagarna undviker även pauser mellan turerna, vilket också resulterar i ett upplevt högt samtalstempo. I samtalet stöttar deltagarna varandra, både språkligt och empatiskt. Och när någon pratar om att skämmas över något, stöttar de andra den talaren; en form av *samarbetsstrategi* (Norrby, 2004, s. 216–219). Alla kommer till tals, även om Ylva är samtalets *sekundärtalare* och Berit den dominerande *primärtalaren* (återger, berättar, rapporterar och argumenterar). Det förekommer många *berättelserundor* i samtalet, och deltagarna verkar inte vara restriktiva med att dela med sig, vilket tyder på en engagerad samtalsstil (Norrby, 2004, s. 158). Berättelserundorna domineras av Berit.

I samtalet framkommer också att deltagarna förefaller ha relativt liknande erfarenheter och åsikter om kärlek och relationer, även om den återkommande ämnesepisoden *Otrohet* delar deltagarna. Just *Otrohet* blir i det här samtalet en röd tråd, och något som återkommer samtalet igenom. I relation är även ämnesepisoden *Lojalitet* återkommande, samt diskussioner om hur den känsla som kärleken kan ge upphov till påverkar människan på oväntade sätt: om man *drabbas* av en förälskelse så kan det vara svårt att stå emot. I samtalet framkommer även en gemensam förståelse kring att en tänkt idealbild inte fungerar i praktiken, där deltagaren Gun pratar om att hon när hon var yngre trodde att det fanns *en* rätt person, men att hon nu insett att det inte fungerar så. Samtalet präglas alltså av egna erfarenheter och förståelser av kärlek och relationer. Filmen refereras sparsamt i samtalet, och redan efter ca 3 minuter in i samtalet framkommer den första personliga erfarenheten, där Ylva beskriver sin relation. Berit framhåller vid flera tillfällen också att hon inte tror att vi är avsedda

att leva i tvåsamhet. Hon återkommer till begreppet *biologi* flera gånger i samtalet, och här får hon medhåll från de andra deltagarna.

I samtalet diskuteras även *ålder* i relation till kärlek och relationer. Deltagarna diskuterar hur det var när de var yngre, att man kanske blir mer *osynlig* med åren, men att det ändå kan vara ”helt ljuvligt att bli tant” (Berit, S2:803).[54] I relation till åldersaspekten framkommer i samtalet en trygghet i att vara singel, då en relation inte alltid är eftersträvat. Detta samtidigt som Gun (S2:901) uttrycker att hon kan känna en viss avundsjuka när de diskuterar den attraktion som de identifierar i filmen: ”ska jag aldrig få vara med om det här något mer?” Rent explicit menar deltagarna också att man idag är strängare och ”mer moralister” än de var när de var yngre.

I samtalet uttrycks också en öppenhet gällande *Polygami* och hur en sådan kulturell norm skulle förändra hur vi upplever våra förhållanden och relationer. Också att polygami skulle kunna ha praktiska fördelar: ”jag hade inte behövt stå ut med han hela tiden” (Berit S2:1757).

4.3.3 *Samtal 3. Yngre deltagare (26–33 år)*

I samtal 3 deltar Linda, David och Emma. Deltagarna presenteras i Tabell 3 nedan.

Samtal 3: deltagare	**Linda**	**David**	**Emma**
Könsidentifikation	Kvinna	Man	Kvinna
Utbildning	Universitet/ högskola	Universitet/ högskola	Universitet/ högskola
Relationsstatus	”Nytt” förhållande	Singel	”Monogamt heterosexuellt samboförhållande”

Tabell 3. Deltagarsammanställning samtal 3.

Talarengagemanget i samtal 3 bedöms som högt. Deltagarna Linda, David och Emma delar på rollerna *primärtalare* och *sekundärtalare*; samtliga återger, berättar, håller med och kommenterar (Norrby, 2004, s. 153), och samtalet kan sägas vara präglat av *Närhets- och engagemangsstilen* (Norrby, 2004, s. 207–211). Alla deltagare driver samtalet framåt. Samtalet består av flera längre berättelserundor där deltagarna ger varandra utrymme att formulera och utveckla sina förståelser i samtalet. Detta är som sagt också indikativt för närhet

[54] Citering av samtalen noteras enligt formeln *Namn (Berit), Samtalsnummer (S2): radnummer i transkriptionen (810).*

och engagemang. Det förekommer också relativt många nyskapande metaforiska uttryck.

Deltagarna är vidare relativt överens och förefaller dela varandras upplevelser och förståelser av kärleksbegreppet, och hur man *vill* att det ska vara. Norrby (2004, s. 216) talar här om att ”vardagliga privatsamtal” kan beskrivas som ”en verksamhet som utgår först och främst från samarbete, samförstånd och gemenskap [...]”, vilket karaktäriserar detta samtal väl. Samtalet har även en uppsluppen karaktär och de skrattar mycket, vilket enligt Adelswärd (1992, s. 140–141), kan tolkas som samtalsstödjande och att deltagarna är överens, men även vara tecken på osäkerhet eller distanstagande. I det här samtalet förefaller det vara tal om det förra.

I samtal 3 har en mängd olika ämnesepisoder identifierats. I början av samtal 3 relaterar deltagarna till diskussionsfrågorna, men relativt snabbt kommer de in på ämnen som *Lojalitet*, *Gränser i ett förhållande*, *Förhållandenormer* och *Förväntningar på partnern*. Man identifierar också att det är skillnad på förälskelse och ”kärleksbiten” (Emma, S3:308). Filmens handling är ett återkommande samtalsämne, bland annat karaktären Dag och Kompisens relation och eventuella tidigare kärleksrelation. Även *Polygami* är en återkommande ämnesepisod. Detta kan ha sin förklaring i att skådespelaren Adam Pålsson som spelar Dag blev nationellt känd i Sverige i och med en framträdande roll i tv-serien ”Torka aldrig tårar utan handskar” (Kaijser, 2012), där han spelade homosexuell. Vidare diskuterar de om situationen i filmen är realistisk, men fokuserar på att karaktären Rakel här reduceras till ett objekt, där Emma menar att hon slutade att identifiera sig med Rakel när karaktären slutade vara aktiv. Men ofta fungerar filmen som utgångspunkt, för att sedan kopplas till deltagarnas egna erfarenheter av ROMANTISK KÄRLEK och romantiska kärleksrelationer. Ibland är dessa egna erfarenheter implicita, som att deltagarna kanske inte vill tydliggöra att det gäller egna erfarenheter:

Samtalssekvens 1. Samtal 3, rad 599–602.

```
599  Linda  jag kan tänka mig att det finns olika situationer när man
            verkligen--

600  Linda  man träffar någon och allting blir ifrågasatt och man
            börjar tvivla på allting,

601  Linda  vad är det här?,

602  Linda  men vad är det jag har och vill jag verkligen ha det här?,
```

Man diskuterar även att man måste ”lära sig” att vara tillsammans med någon, att det finns många orealistiska mål och att vi har en illusion av hur ”det rätta” ska vara då vi ”matas med en idealbild” som vi försöker leva upp till.

4.3.4 *Samtal 4. Yngre deltagare (25–26 år)*

Samtal 4 består av deltagarna Sara, Maria och Karl. Deltagarna presenteras i Tabell 4 nedan.

Samtal 4: deltagare	**Sara**	**Maria**	**Karl**
Könsidentifikation	Kvinna	Kvinna	Man
Utbildning	Universitet/ högskola	Gymnasium	Universitet/ högskola
Relationsstatus	Singel/dejtar	”Träffar en kille, men vill inte ha något förhållande”.	Singel

Tabell 4. Deltagarsammanställning samtal 4.

Det här samtalet är trevande, försiktigt och består av rätt många, och ibland långa, pauser. Det ligger således närmare *Respekt- och hänsynsstilen* än *Närhets- och engagemangsstilen* (Norrby, 2004, s. 208). Respekt- och hänsynsstilen är det Närhets- och engagemangsstilen *inte* är, och präglas av garderingar och indirekta uttryckssätt, längre pauser och lägre samtalstempo. Deltagaren Karl är den som oftast initierar berättelserundor och diskuterar personliga erfarenheter, och han gör sitt bästa att driva samtalet framåt, men *responsen* och *uppföljningen* uteblir ofta (Norrby, 2004, s. 72). Diskussionsfrågorna är bärande för samtalet, och det förefaller som att alla deltagare såg som sin uppgift att utföra ”uppgiften” att svara på frågorna. Maria *backar upp* de andra deltagarna ofta, (*mm, ja, jo*) vilket egentligen utmärker *Närhets- och engagemangsstilen* (Norrby, 2004, s. 209), men som ibland verkar störande för de andra deltagarna, då hon på flera ställen avbryter med sina uppbackningar. Sara karaktäriseras här anta rollen *lyssnare* i samtalet (Norrby, 2004, s. 153), vilken mer backar upp än introducerar och argumenterar, och inte förrän mot slutet av samtalet delar hon med sig av en personlig berättelse.

Stimulusfilmen är det här samtalets mest återkommande ämnesepisod. Ibland kopplas händelserna i filmen till egna erfarenheter, men dessa sekvenser är korta och oftare handlar det om en analys av vad som kanske skulle kunna hända i filmen. På så sätt blir samtalet ofta hypotetiskt och indirekt:

Samtalssekvens 2. Samtal 4, rad 1104–1110.

```
1104  Karl   många gånger kanske jag tycker om en person jättemycket,
```

```
1105  Maria  mm.

1106  Karl   och de ...,

1107  Karl   de ger tillbaka att de tycker om mig,

1108  Maria  jaa.

1109  Karl   men jag kan inte--

1110  Karl   de har aldrig sagt det rakt ut.
```

Ämnesmässigt styr stimulusfilmen och stimulusfrågorna mycket, och dessa leder till att man här återkommande diskuterar att ha en *Connection* med någon, att man inte kan ”styra” över sina känslor eller vad som händer när man träffar någon man ”klickar med”; men även att det är svårt att veta vilken ”nivå” andra ligger på och om de tycker om en tillbaka eller inte. Samtalet präglas alltså av en viss osäkerhet inför begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Det framkommer också en rätt negativ syn på relationer då man pratar om att inte orka ge sig in i ”svängen” igen: ”då springer jag i väg i stället, ... för jag vågar inte hamna där hahaha” (Sara S4:1560–1562).

4.3.5 *Sammanfattning av samtalsmaterialet*

Samtalsmaterialet är övergripande homogent. Alla deltagare har svenska som modersmål och alla utom en deltagare har grundläggande universitetsexamen eller högre. Även den könsliga fördelningen är relativt homogen då endast två män deltar, båda i samtalen med yngre deltagare. Vad gäller relationsstatus är det en mer ojämn fördelning, där sex deltagare uppger att de är gifta, särbos, i ett ”nytt” förhållande, eller i ett ”monogamt heterosexuellt samboförhållande”. Övriga sju deltagare uppger att de är singlar eller dejtar (en deltagare uppger att hon ”träffar någon men inte vill ha ett förhållande”, vilket nog kan räknas till kategorin *dejtar*). Det går även att identifiera variation gällande talarengagemang, samtalsstil, och identifierade ämnesepisoder. Dessa variationer diskuteras utförligt i avsnitt 7.2.

I nästkommande kapitel diskuterar jag olika metoder för att identifiera metaforer i språkande och presenterar de metoder jag använt mig av i studien, både vad gäller metaforidentifiering och rekonstruktion av en kulturell modell.

5 Metod: att identifiera metaforer i talad svenska

I det följande kapitlet presenteras och diskuteras den metaforidentifieringsmetod jag applicerat på studiens samtalsmaterial. Identifikation av metaforer i autentisk diskurs är komplext och utmanande, särskilt då mycken grundforskning på fältet baserats på introspektiv metodologi (exempelvis Kövecses, 1986, 1988, 2000; Lakoff & Johnson, 1980). Olika metoder för adekvat metaforanalys av autentiskt material har dock utarbetats. Den mest använda är *Metaphor Identification Procedure* (MIP), utarbetad av en grupp metaforforskare i början av 2000-talet utifrån den Kognitiva Lingvistiken (Pragglejaz Group, 2007).[55] Denna metod är idag den mest spridda och använda, och har även utvecklats vidare till *Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit* (MIPVU) (Steen m.fl., 2010). MIP har även legat till grund för en mer diskursdynamiskt inriktad metodologi, som jag här kallar *(The) Discourse Dynamics Approach* (DDA) (Cameron & Maslen, 2010a).[56] Även denna metodologi utgår ifrån Kognitiv Lingvistik, även om de kognitiva aspekterna ibland försummas. I kapitlet diskuterar jag även metodologiska aspekter i rekonstruktionen av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK.

Kapitlet inleds med att relevanta metodologiska begrepp presenteras och diskuteras, samt att nödvändiga förtydliganden görs. Därefter diskuterar jag MIP/MIPVU och DDA i avsnitt 5.2 och metoder för rekonstruktionen av *kulturella modeller* i avsnitt 5.3. I avsnitt 5.4 presenterar jag sedan den metaforidentifieringsmetod jag använt mig av samt de avgränsningar som gjorts. Här belyser jag även de begränsningar som föreligger i analysförfarandet. I avsnitt 5.5 sammanfattas metodkapitlet kort.

5.1 Inledande förtydliganden

En av de största metodologiska utmaningarna i studiet av metaforer är *identifikationen* av metaforiska uttryck. En av anledningarna till att metaforer är så svåra att identifiera är bland annat att det inte finns en enhetlig definition av termen *metafor*. Cameron (2011, s. 35) påpekar att metaforer hittills egentligen inte definierats, utan mer beskrivits, ofta med formuleringen att metaforik

[55] PRAGGLEJAZ är en sammanställning av de deltagande forskarnas namn: **P**eter Crisp (Chinese University of Hong Kong), **R**aymond Gibbs (University of California, Santa Cruz), **A**lice Deignan (University of Leeds), **G**raham Low (University of York), **G**erard Steen (Vrije University of Amsterdam), **L**ynne Cameron (University of Leeds/The Open University), **E**lena Semino (Lancaster University), **J**oe Grady (Cultural Logics), **A**lan Cienki (Emory University), och **Z**oltan Kövecses (Eötvös Loránd University).

[56] Det diskursdynamiska ramverket och metodologin som främst arbetats fram av Lynne Cameron har ingen vedertagen förkortning, men jag väljer här att förkorta till *DDA*, och använder hädanefter denna förkortning parallellt med att skriva ut hela benämningen.

handlar om ”seeing one thing in terms of something else”. Sam Glucksberg (2001, s. 3) anser begreppet *metafor* svårdefinierat av två anledningar: dels eftersom begreppet används på så många, om än länkade, sätt, och dels för att sätten det används på reflekterar olika teoretiska antaganden: ”Thus, philosophers; linguists, and psychologists might each define metaphor in their own terms”. I analysen av hur ett visst begrepp metaforiceras i autentiskt språkande blir en metafordefinition nödvändig; så att det är tydligt vad det är man ska leta efter (Cameron & Maslen, 2010b, s. 101–102). En sådan definition skulle i den bästa av världar endast identifiera alla metaforer i materialet, men ingenting som inte är en metafor. Då diskurser inte är ideala, statiska skeenden blir en heltäckande definition dock svår; “for the simple reason that we are dealing with human language use, with its tendency to push boundaries, extend, and play around with ways of speaking” (Cameron & Maslen, 2010b, s. 102). En definition av språklig metafor (metaforiskt uttryck) formuleras ändock:

> Linguistic metaphor can be operationalized for our purposes through identifying words or phrases that can be justified as somehow anomalous, incongruent or ‘alien’ in the on-going discourse, but that can be made sense of through a transfer of meaning in the context. (Cameron & Maslen, 2010b, s. 102)

Ordalydelsen i citatet ovan kräver lite närmare förklaring. Fokus ligger här på att metaforer identifieras genom att ords eller frasers betydelser i de aktuella kontexterna skiljer sig från hur ordet ”vanligtvis” används. Man ska inte tolka detta som att metaforerna är avvikande (*anomalous, incongruent*) eller främmande (*alien*) på så sätt att de är ett problem, ej heller att man ska leta efter ett *avvikande* bruk av orden. Det viktiga är här att undersöka om den kontextuella betydelsen skiljer sig från betydelsen i en annan kontext, ofta en mer fysisk/konkret kontext. Och om det går att identifiera en skillnad i betydelse, samtidigt som den kontextuella betydelsen kan förstås som en överföring av konkret betydelse till kontextuell (ofta abstrakt) betydelse, kan man argumentera för att uttrycket är metaforiskt. Liknande definition återfinns inom MIP: de identifierade lexikala enheterna har en viss betydelse i den aktuella kontexten som skiljer sig från en mer grundläggande betydelse i en annan kontext, men som kan förstås i jämförelse med den (Pragglejaz Group, 2007, s. 3).

Müller (2008, s. 190), som förespråkar en dynamisk syn på metaforer, påpekar att metaforiciteten avgörs av huruvida den metaforiska betydelsen *aktiveras* eller inte, och för detta är den aktuella kontexten avgörande. Detta innebär att en metafor kan vara sovande (*sleeping*) i en kontext och uppvaknande (*waking*) i en annan. Potentiellt kan alltså *allting* vara metaforiskt, beroende på den specifika kontexten (betydelsen måste dock vara genomskinlig).

Studiens övergripande syfte är att undersöka metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska. I den praktiska metaforanalysen identifieras och analyseras *metaforiska uttryck* i den diskurssituerade samtalskontexten. De metaforiska uttryck som identifieras i samtalskontexten ses som utkomsten av en kognitivt, erfarenhetsbaserad och kroppsförankrad metaforiceringsprocess i dynamisk samverkan med diskursiva och kontextuella faktorer. Konceptuella metaforer är en del i denna dynamik, men fokus ligger inte på att koppla metaforiska uttryck till redan etablerade konventionella konceptuella metaforer utifrån tanken att konceptuella metaforer fungerar som oundvikliga förlagor till identifierade metaforiska uttryck (Lakoff & Johnson, 1980). Jag vill alltså tydligt klargöra att mitt syfte är att undersöka de metaforiska uttryck som kan identifieras i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN; där metaforiceringen är en dynamisk process i samverkan med en mängd faktorer, som inte nödvändigtvis beror på konventionella konceptuella metaforer. Jag analyserar samtidigt den systematik som kan identifieras i de metaforiska uttrycken, men eventuell systematik utgår ifrån samtalsdiskursens dynamik. Om man här talar i termer av *Top-Down* och *Bottom-Up* så ligger analysen närmare en *Bottom-Up* analys, samtidigt som betydelse inte enbart finns i de språkliga uttrycken utan etableras i samspelet mellan bland annat fysiska, kognitiva och sociokulturella processer. Eller som Cameron m.fl. (2009) uttrycker det:

> The analysis is neither inductively *bottom-up* (as would be an approach that ignored the possibility of conceptual metaphors), nor deductively *top-down* (as would be a cognitive approach that assumed every instance of metaphor in talk was the expression of underlying conceptual metaphors). It is, rather, an interactive and recursive process that keeps moving between evidence in the transcribed talk and the bigger picture. (2009, s. 69–70)

Att definiera vad som är en metafor och identifiera den är alltså komplicerat, och styrs bland annat av teoretisk inriktning och syfte. I denna studie definieras ett *metaforiskt utryck* enligt följande:

> *Ett metaforiskt uttryck identifieras som ett ord eller en ordsekvens som i den diskurssituerade kontexten har en betydelse som skiljer sig från en mer fysisk/konkret betydelse i en annan kontext, men som kan förstås i jämförelse med den och som en överföring av fysiska/konkreta erfarenheter till abstrakta erfarenheter.*

5.2 Metaforidentifikation

Då *metaforiska uttryck* är *svårdefinierade*, blir även *identifikationen* en relativt komplicerad procedur, och det finns här flera olika synsätt.[57] Nedan diskuteras hur metaforiska uttryck kan identifieras, och den metodik som används i studien.

Det finns olika anledningar till att just MIP, MIPVU och DDA diskuteras. För det första är MIP/MIPVU en av de mest använda metoderna för metaforidentifikation, och har applicerats på både skrivet och talat material (Kaal, 2012; Marhula & Rosinski, 2014; Pragglejaz Group, 2007; Steen m.fl., 2010). För det andra analyseras ett autentiskt språkande i gruppsamtal, där Cameron (2010b) är en av få som har använt just fokusgrupper i metaforforskning, och således utarbetat en metodik för denna och liknande materialtyper (Cameron, 1999a; Cameron m.fl., 2009; Cameron, 2011; Cameron & Maslen, 2010b; Cameron & Stelma, 2004; Stelma & Cameron, 2007). För det tredje kräver studiens material ett noggrant beaktande av betydelse i situerad samtalskontext, där både MIP/MIPVU och DDA undersöker hur lexikala enheter (MIP/MIPVU) eller ord och fraser (DDA) kan argumenteras vara metaforiska i en viss kontext i jämförelse med en annan kontext. Kontextbegreppet skiljer sig samtidigt åt mellan MIP/MIPVU och DDA (se avsnitt 5.2.1 nedan). Diskussionen av, och jämförelsen mellan, MIP/MIPVU och DDA leder fram till en metodik som passar den här studiens material och dess karaktär.

5.2.1 *MIP/MIPVU*

Den mest spridda och använda metaforidentifieringsprocedur är *(The) Metaphor Identification Procedure* (MIP) (Pragglejaz Group, 2007). I MIP analyseras varje enskild lexikal enhet i en text eller i en transkription i en viss ordning för att kunna avgöra om den lexikala enheten är metaforisk eller inte. MIP kan sammanfattas i följande steg (efter Pragglejaz, 2007, s. 3):

1. Analytikern skapar sig en förståelse för betydelsen av hela texten;
2. De lexikala enheterna identifieras;
3. Den lexikala enhetens betydelse i kontexten bestäms;
    a. Analytikern avgör om den valda enheten har en mer grundläggande betydelse i en annan kontext;
    b. Om enheten har en mer grundläggande betydelse i en annan kontext, avgörs om den kontextuella betydelsen skiljer sig från grundbetydelsen, men kan förstås i jämförelse med den;

[57] Jag väljer här att omtala de språkliga uttrycken som *metaforiska uttryck*. Cameron (2003, m.fl.) pratar om *metaforvehiklar* (*metaphor vehicles*). Inom CMT pratar man om språkliga metaforer (*linguistic metaphors*). För enkelhetens skull väljer jag här att prata om *metaforiska uttryck*; och med det menar jag hur metaforiciteten uttrycks språkligt.

4. Om svaret är ja så markeras den lexikala enheten som metaforisk.

Denna procedur är främst framtagen för att systematisera metaforidentifikationen, men även för att göra den mindre godtycklig (Pragglejaz Group, 2007, s. 2). Metoden fungerar bra om man främst är intresserad av huruvida enskilda lexikala enheter är metaforiska eller inte, och man kan på övertygande sätt göra statistiska beräkningar av andelen metaforer i ett visst material (se exempelvis Kaal, 2012; Pasma, 2012; Steen m.fl., 2010). Man bör alltså främst se MIP som ett verktyg för att avgöra om isolerade lexikala enheter är metaforiska eller inte.

MIP har också vidareutvecklats till MIPVU (Steen m.fl., 2010). De främsta skillnaderna är att MIPVU också analyserar vad som kallas *direkt metaforik* (såsom idiom), och *implicit metaforik* (*ersättning* och *ellips*) samt att man också identifierar *metaforsignaler* (*MFlags*); alltså när någonting signalerar att en domänöverföring kanske sker. Man vidareutvecklar även tankarna kring hanteringen av vad som kallas *new lexical units* (för vidare utredning, se Steen m.fl., 2010). Anna Kaals (2012) avhandling fokuserar appliceringen av metaforidentifieringsproceduren *MIPVU* på en korpus med konversationer. Kaal framhåller bland annat att konversationer, vid jämförelse med registren skönlitteratur, nyheter och akademiska texter, innehåller minst andel metaforik, ca 8 %: ”This result suggests that we rather seem to write than speak by metaphors in everyday discourse” (Kaal, 2012, s. 262). Samtidigt, konversationsmaterialet som analyserades kan visserligen klassas som vardaglig konversation (*casual conversation*), men konversationerna handlade ofta om specifika, fysiska, handlingar, vilket påverkar slutsatsen att konversation innehåller färre metaforer än de jämförda registren. Konversationsämnet förefaller alltså påverka graden av metaforik (se Kaal, 2012, s. 269).

Med MIP/MIPVU följer en del avgöranden, som har effekt både för metoden i sig, men som även får teoretiska konsekvenser (se även Cameron & Maslen, 2010a). Att man inom MIP/MIPVU fokuserar lexikala enheter får olika konsekvenser. Bland annat måste alla lexikala enheter analyseras separat: ”MIPVU requires analysts to make a series of decisions of the nominal type. Each word has to be judged as being a lexical unit, or not” (Steen m.fl., 2010, s. 19). Detta gör metoden ytterst tidskrävande. Joanna Marhula & Maciej Rosinski (2014) har utvärderat hur MIPVU fungerar i analysen av radioprat, och menar att en analys på ordnivå vållar vissa problem, bland annat då metaforik som sträcker sig över hela fraser eller längre uttryck riskerar att förbises (2014, s. 39). Således, även om man talar om kontextuell betydelse, förefaller de lexikala enheterna analyseras relativt kontextlöst. Fördelen är samtidigt att ingen metaforik riskerar att missas då alla lexikala enheter analyseras.

Även begreppet *grundläggande betydelse* (*basic meaning*)[58] vållar en hel del huvudbry inom MIP/MIPVU.[59] Här menar man att en grundbetydelse ofta är mer konkret, relaterad till kroppen, mer precis och historiskt äldre. Den behöver dock inte vara den mest frekventa (Pragglejaz Group, 2007, s. 3). Inom MIP/MIPVU bestäms grundbetydelsen genom konsulterandet av en ordbok. På engelska används *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners* (Rundell & Fox, 2007), framförallt då den baseras på en 220 miljoner stor samtida korpus (Pragglejaz Group, 2007, s. 16). Alice Deignan (2005, s. 63) påpekar samtidigt att det kan finnas en negativ pedagogisk dimension med MacMillian då man här förenklar vissa exempel för att passa målgruppen (inlärare av engelska). Även Steen (2007, s. 98) påpekar att betydelsenyanser på grund av utrymmesbrist ibland sammanfogas till en betydelse, något som blir problematiskt vid metaforidentifikationen enligt MIP/MIPVU. Pragglejaz (2007, s. 25) diskuterar även att valet av referensordbok blir avgörande för analysen, då olika källor skiljer sig från varandra: ”the choice of external source can have a significant impact on metaphor identifications”.

Dorst, Reijnierse och Venhuizen (2013) påpekar vidare att man inom MIPVU föredrar en grundläggande betydelse som är *människocentrerad*. Men också att *konkret* och *precis* framhålls framför *abstrakt* och *vag*. Kombinationen *mänsklig* och *konkret* förefaller alltså vara den perfekta kandidaten för en grundläggande betydelse (Dorst m.fl., 2013, s. 85). Ibland är det dock andra kombinationer som utgör grundbetydelsen, vilket bland annat illustreras med verbet *react* (reagera). Här menar man att det är den icke-mänskliga + konkreta betydelsen (”If a chemical substance reacts, it changes when it is mixed with another chemical substance”) som ska räknas som grundläggande, trots att det finns en mänsklig + konkret betydelsekombination (”To become ill when a chemical or drug goes into your body, or when you eat a particular kind of food”). Detta baserar man på att den senare betydelsen bygger på den förra: att bli sjuk är resultatet av kemiska reaktioner (Dorst m.fl., 2013, s. 88–89). Att bestämma den grundläggande betydelsen för varje lexikal enhet är alltså en komplex och tidsödande process.

MIP/MIPVU är den metaforidentifieringsmetoden som är mest utarbetad och applicerad i metaforforskningen idag. Metoden är välbeprövad och pålitlig, men tidskrävande och innebär att man i stort lokaliserar betydelse till det enskilda ordet; den lexikala enheten. På så sätt riskerar man missa övergripande metaforik

[58] Jag väljer här att benämna ”basic meaning” som *grundläggande betydelse* eller *grundbetydelse* på svenska då ”basal betydelse” känns alltför konstruerat och ogenomskinligt.
[59] Just grundläggande betydelse och ”konkrethet” (*concreteness*) var ett återkommande tema på 2018 års *RaAM*-konferens ”Metaphor across contexts and domains: from description to application” (http://www.raam.org.uk/conferences/; hämtad 2018-07-08).

och kontextuella eller diskursiva faktorer. Valet av ordbok och tolkningen av den grundläggande betydelsen utgör också fallgropar i analysen.

5.2.2 *En diskursdynamisk metaformetodik*

Lynne Cameron, en av grundarna till MIP, har på senare tid frångått ett MIP-nära analysförfarande till förmån för en *diskursdynamisk metaforanalys*.[60] Hon fjärmar sig även mer och mer från den konceptuella metaforteorin och menar att metaforen inte kan skiljas från sin diskurs utan att bli någonting annat (Cameron, 2010a, s. 79). De identifierade metaforerna, här *metaforiska vehiklar*, analyseras inom DDA som en del av den diskurs de förekommer i och ses inte som enbart manifestationer av konventionella konceptuella metaforer. En *metaforvehikel* är ett ord eller en fras som bedöms ha metaforisk potential. Vehikeln behöver även en *topik* att fungera tillsammans med. *Topik* används här istället för måldomän, och kan förstås som det metaforen anses metaforicera, såsom KÄRLEK. I ett idealt exempel förekommer dessa tillsammans, som i ”hon är solen”, men explicita topiker förekommer sällan i talat språk (Cameron & Maslen 2010b, s. 103). Det är alltså de metaforiska vehiklarna som blir centrala för identifikationen, då topikerna i samtal ofta är implicita; samtidigt är topikerna troligen tydliga för diskursdeltagarna.

För att ytterligare fjärma sig från den konceptuella metaforteorin menar Cameron att det inte borde finnas något krav på att beskriva grupper av metaforer enligt överordnade konceptuella metaforer, framförallt då man inte säkert kan veta om konceptuella metaforer finns. Samtidigt diskuterar Cameron, i samarbete med Gibbs, att de konceptuella metaforerna anses vara *en* del av den totala dynamiken (Gibbs & Cameron, 2008; se avsnitt 2.2.6 ovan). De mönster som går att identifiera i diskursen är likafullt av intresse: ”However, we *are* interested in patterns of metaphor vehicles used across a discourse event, or particular bounded episode of discourse” (Cameron, 2010a, s. 80). Här introduceras även termen *discourse event*; *diskurshändelse*. En diskurshändelse är en händelse som innefattar både språkande och metaforicering. En lektion, en intervju eller ett gruppsamtal räknas som en diskurshändelse (Cameron, 2010a, s. 93). Diskurshändelsen är situerad i det aktuella samtalet, och blir på så sätt unik för det aktuella samtalet. I diskurshändelsen förekommer även lokala aktiviteter, här kallade *diskursaktiviteter*. Dessa utgör delar av den totala diskurshändelsen. En diskursaktivitet ses som ett spår av det ”pratande-och-tänkande” (*talking-and-thinking*) som sker i realtid. Men likt Fairclough (1992)

[60] Cameron får här stå som företrädare för den diskursdynamiska teorin och metodiken även om andra också bidragit. Vidare används förkortningen DDA även för den metodologiska delen av det diskursdynamiska ramverket. Detta då man på engelska pratar om *approach* vilket rör både teori och metod. Man kan givetvis tänka sig svenska översättningar, men både diskursdynamisk teori och diskursdynamiskt ramverk får förkortningar med andra konnotationer (DDT respektive DDR). Det finns vidare en poäng i att inte separera teori och metod inom ramverket då de måste fungera i symbios.

framhåller även Cameron (2010a, s. 83) att diskursaktiviteterna ständigt ingår i både större och mindre diskurssystem: ”So, any system that we focus on, such as a particular discourse event, is massively connected into larger and smaller systems”. Metaforerna bidrar här till hur diskurssystemen rör sig och förändras. Det blir här också viktigt att hålla isär det som Cameron benämner *systematiska metaforer* från det som inom CMT benämns *konceptuella metaforer*. Skillnaden är att man inom DDA undersöker de mönster som förekommer i diskursen, och menar att de metaforvehiklar som identifieras säger någonting om hur diskursen utvecklas och förstås. Man antar dock inte att de metaforvehiklar som identifieras måste utgå ifrån konventionella konceptuella metaforer, ej heller att de mönster som kan identifieras måste relatera till konventionella konceptuella metaforer.

I det följande diskuteras den praktiska metaforidentifieringen enligt DDA. De fyra stegen i identifikationen har sitt ursprung i MIP, men har modifierats enligt följande (se Cameron & Maslen, 2010b, s. 104):

1. Analytikern gör sig bekant med diskursmaterialet;
2. Analytikern arbetar sig igenom materialet och letar efter möjliga metaforvehiklar;
3. Varje potentiell metaforisk vehikel undersöks sedan efter
    a. betydelsen i kontexten;
    b. om det finns en annan, mer grundläggande betydelse;
    c. om det finns en skillnad mellan dessa betydelser, och om det finns en överföring från grundbetydelsen till den kontextuella betydelsen;
4. Om den metaforiska vehikeln uppfyller de ovan ställda egenskaperna, kodas den som metaforisk.

Det är under punkt två som skillnaden från MIP/MIPVU blir viktig. MIP/MIPVU fokuserar ordnivån och analyserar lexikala enheter, vilket innebär att betydelsen finns i orden: ”language as a system in the minds of the speakers, with words as the basic building blocks” (Cameron och Maslen, 2010b, s. 104–105). Denna språksyn skiljer sig från den diskursdynamiska, som menar att varje gång människan använder språket till att uttrycka tankar och idéer så sker en mjukmontering (*soft-assembling*) av ord och fraser, så att dessa fungerar väl för effektiv kommunikation: ”What we see in talk or textual data is the outcome of this process of ‘soft assembly’, a trace of the mental activity that produced it” (Cameron & Maslen, 2010b, s. 105). Det som identifieras i materialet är alltså *ord* eller *ordsekvenser* som är *potentiellt* metaforiska.

Vid en jämförelse av MIP/MIPVU och DDA kan man även se att begreppet *kontext* relateras till på olika sätt. Inom MIP/MIPVU ser man främst till hur en lexikal enhet fungerar i den aktuella kontexten och hur denna kontextuella

betydelse skiljer sig från en grundbetydelse i en ordbok. Det diskursiva sammanhang uttrycket förekommer i får här inte lika mycket utrymme som hos DDA, utan fokus ligger på betydelseskillnad. Inom DDA tar man hänsyn både till den kontextuella betydelsen i jämförelse med en mer grundläggande betydelse, men även till det diskursiva sammanhang uttrycket förekommer i. Även diskurshändelsen och dess relation till andra diskurshändelser tas hänsyn till, likväl som att man följer metaforvehiklarnas förändringar och utvecklingar under hela diskurshändelsen: samma ord kan i en kontext vara metaforiskt, men inte i en annan (Müller, 2008). Inom MIP/MIPVU går man alltså mer *rakt* från den kontextuella betydelsen till grundbetydelsen, medan DDA går från kontextuell betydelse, via diskursaktivitet och diskurshändelse, till betydelsen i en annan kontext. Inom DDA får kontexten således större vikt och innebär samtidigt att språklig betydelse och metaforicering är ett dynamisk görande.

I en praktisk metaforidentifiering är det ytterligare en mängd detaljer att diskutera och avgöra, men dessa presenteras i samband med beskrivningen av den här studiens metaforidentifieringsmetodik nedan (avsnitt 5.4).

5.2.3 *Sammanfattning*

Metaforidentifikation enligt MIP/MIPVU och DDA har både gemensamma och särskiljande drag. Som alltid måste syfte styra vilken metod som förefaller lämpligast. För den aktuella studien används en modifierad version av DDA. Detta grundar sig främst i hur studiens material ser ut; ett autentiskt språkmaterial av talad svenska, skapat genom semistrukturerade gruppsamtal. Samtalsmaterialet är präglat av dynamiken och samspelet i gruppen, och det är av yttersta vikt att kontext och diskurs beaktas i analysen. Ett av de främsta hindren med att applicera en renodlad MIP/MIPVU på mitt material ser jag i förfarandet att analysera alla lexikala enheter separat. Som Marhula och Rosinski (2014) påpekar så finns det då en risk att man tappar bort den övergripande kontexten, dess samverkan med metaforiceringen, eller övergripande diskursiva/kontextuella sammanhang som samverkar med metaforiken. Inom DDA framhålls att konversation och kommunikation är ett dynamiskt samspel, där språket också tillåts ha oklara gränser, vilket rimmar väl med studiens syfte och grundsyn på språkande (se avsnitt 1.1; 2.4). Att se på språkande som en dynamisk process förefaller rimligt på flera plan, där Gibbs och Santa Cruz (2012, s. 307) uttrycker det stringent: ”[...] people’s metaphor performance is shaped by multiple forces interacting in partial, probabilistic, nonlinear ways”.

Metaforicering kan alltså ses som någonting som uppstår i samspel och kommunikation. Språkandet och metaforiceringen är en process, där språkliga uttryck alltid kan ha en potential att vara metaforiska (Müller, 2008). Detta innebär dock inte att kognitiva aspekter frångås, utan metaforicering i stort är en

kognitiv process. Med denna bakgrund förefaller det rimligt att företa studiens analys enligt en modifierad metodik enligt DDA. Men innan studiens metaforidentifieringsmetodik beskrivs, diskuteras hur en *kulturell modell* kan rekonstrueras utifrån språkligt material.

5.3 Metod för rekonstruktionen av en kulturell modell

Begreppet *kulturell modell* har diskuterats i avsnitt 2.3 ovan, men i det här avsnittet fokuseras den praktiska rekonstruktionen av en kulturell modell utifrån ett språkligt material. Då alla metodologiska ansatser inte kan redovisas här, diskuteras de metoder som anses relevanta för studien.

Kulturella modeller är forskarprodukter. De är samtidigt någonting som många nyttjar dagligen, men som är svåra att se eller medvetet synliggöra. Quinn och Holland (1987, s. 14) menar att den kulturella kunskapen som de kulturella modellerna för med sig ofta går ”bäraren” förbi, och medvetenheten om dem blir således implicit: ”[...] this transparency has posed an absorbing methodological problem for the analyst: how, and from what manner of evidence, to reconstruct the cultural models people use but do not often reflect on or explicitly articulate”. Under åren har olika metodologiska ansatser prövats, omprövats och utvecklats. En av de viktigaste aspekterna när det kommer till metoder för rekonstruktionen av kulturella modeller är den diversifiering av metoder som används. Detta är en naturlig följd av att det koncept man undersöker är komplext, varierande och mångfasetterat. Eftersom de kulturella modellerna är delade inom en viss grupp (*communally shared*) blir metoder från antropologi och sociologi viktiga och naturliga. Men eftersom de kulturella modellerna också påvisar en sorts organisation av kognitiv kunskap, blir metoder från kognitiv psykologi och språkvetenskap också centrala.

Den mesta forskningen på kulturella modeller baseras på språklig data, ofta genom diskursanalys (Bennardo & de Munck, 2014, s. 53). Det språkliga materialet kan bestå av allt från intervjuer till skrivna texter. Bennardo och De Munck kallar språket för en ”cultural mega-model” då det har intern komplexitet och struktur, där strukturen delas av talare inom samma gemenskap. Talare tillåts också producera nya former och nytt innehåll som potentiellt kan leda till att produktionen förändras, men även att strukturen förändras. Kulturella modeller antas här fungera på samma sätt (Bennardo & de Munck, 2014, s. 64). Författarna framhåller vidare att det material som oftast figurerar i språkvetenskaplig forskning på kulturella modeller är den semistrukturerade intervjun där deltagarna får ”tänka fritt” och följa sin egen tankeutveckling (”train of thought”).

Naomi Quinns studie av en kulturell modell för äktenskap i Amerika (se Quinn 1987, 1997, 2005b) är en av få studier där rekonstruktionen av en kulturell modell baserats på metaforer. Quinn analyserade metaforer i intervjuer med 11 gifta par, där varje make och maka intervjuades 15–16 timmar vardera. Ca 400 metaforer identifierades och sorterades i åtta typer av metaforer, varav några förekom oftare: ”Manufactured products, durable things, possessions and journey are drawn upon over and over again as sources of metaphors for lasting marriages” (Quinn, 1997, s. 146). Dessa låg sedan till grund för den kulturella modell för äktenskap som presenteras:

> [...] marriages are ideally lasting, shared and mutually beneficial. Marriages that are not shared will not be mutually beneficial and those not mutually beneficial will not last. Benefit is a matter of fulfillment. Spouses must be compatible in order to be able to fill each others' needs so that their marriage will be fulfilling and hence beneficial. Fulfillment and, more specifically, the compatibility it requires, are difficult to realize but this difficulty can be overcome, and compatibility and fulfillment achieved, with effort. Lasting marriages in which difficulty has been overcome by effort are regarded as successful ones. Incompatibility, lack of benefit, and the resulting marital difficulty, if not overcome, put marriage at risk of failure. (Quinn, 1997, s. 164)

Den inbäddning (*nestedness*) av kulturella modeller som diskuterats i avsnitt 2.3 blir här synliggjord då den kulturella modellen innefattar en mängd olika karaktäristika, vilka alla bidrar till rekonstruktionen. Rekonstruktionen av den kulturella modellen innebär dock inte att deltagarna explicit uttrycker sekvensen ”lasting, shared and mutually beneficial”, men i intervjuerna använder de delar av den för att prata om sina erfarenheter gällande äktenskap: ”This points to the validity of the whole cultural model arrived at, and specifically to its necessary presence in the mind of the interviewees” (Bennardo & de Munck, 2014, s. 118). I rekonstruktionen av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen har jag utgått ifrån Quinns studie (1987; 2005) av en kulturell modell för *äktenskap*. Jag diskuterar detta närmare i avsnitt 7.3 i direkt anslutning till rekonstruktionen av en möjlig kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen.

5.4 Min analysmodell: en dynamisk metaforidentifieringsprocedur för talad svenska

I detta avsnitt presenteras den metaforidentifieringsprocedur jag använt mig av i analysen av studiens samtal. Identifieringen av metaforiska uttryck har skett enligt följande fyra steg:

1. En förståelse för materialet och diskurshändelserna etableras genom bearbetning och analys av materialet, bland annat genom transkribering och identifiering av ämnesepisoder.
2. Materialet arbetas igenom och uttryck (ord eller ordsekvenser) med metaforisk potential identifieras.
3. Varje identifierat uttryck analyseras utifrån om den kontextuella betydelsen skiljer sig ifrån en mer fysisk/konkret betydelse av uttrycket i en annan kontext men kan förstås i jämförelse med den och som en överföring av fysiska/konkreta erfarenheter till abstrakta erfarenheter.
4. Om det går att argumentera för att den kontextuella betydelsen skiljer sig ifrån en mer fysisk/konkret betydelse, tolkas uttrycket som ett *metaforiskt uttryck*.

Således definieras ett *metaforiskt uttryck* som ett ord eller en ordsekvens som i den diskurssituerade kontexten har en betydelse som skiljer sig ifrån en mer fysisk/konkret betydelse i en annan kontext men kan förstås i jämförelse med den och som en överföring av fysiska/konkreta erfarenheter till abstrakta erfarenheter. För varje identifierat metaforiskt uttryck undersöks alltså även vilken/vilka fysisk(a)/konkret(a) erfarenhet(er) som *aktualiseras* i uttrycket. När liknande erfarenheter kan identifieras, föreslås dessa utgöra *källdomäner* i metaforiceringen av *måldomänen* ROMANTISK KÄRLEK. För varje metaforiskt uttryck analyseras även om de identifierade måldomänsaspekterna KÄNSLA, RELATION och PARTNER går att urskilja (se avsnitt 3.4 ovan).

I de följande avsnitten diskuterar jag hur jag förhåller mig till MIP och MIPVU, de praktiska avgöranden som Cameron och Maslen (2010b) diskuterar, samt klargör andra metodspecifika avgöranden.

5.4.1 *Gränser för de metaforiska uttrycken*

Var börjar och slutar ett metaforiskt uttryck? Cameron och Maslen (2010b, s. 108) benämner de metaforiska uttrycken *metaphor vechicles* och menar att man i avgränsningen börjar med ordet med mest uppenbar metaforisk potential och sedan arbetar sig ”utåt” för att avgöra var det metaforiska uttrycket börjar och slutar. Detta tillvägagångssätt har tillämpats i denna studie. Avgränsningen baseras alltså på det aktuella uttrycket, vilket gör att det inte går att följa en strikt mall då uttrycken fungerar på olika sätt i olika diskurshändelser. Detta kan

exemplifieras med ett uttryck från ett av studiens samtal: ”hur man beter sig i ett parförhållande liksom” (David, S3:96). I denna intonationsenhet aktualiseras den metaforiska potentialen främst genom prepositionen *i*. Detta då ett förhållande inte är en behållare som personer kan befinna sig i. Det går alltså att identifiera en överföring från en fysisk betydelse av befintlighet i en behållare till befintlighet i ett parförhållande. Det metaforiska uttrycket börjar alltså med prepositionen *i* men tydliggörs av vad personerna befinner sig i: *ett parförhållande*. Jag har alltså avgränsat det metaforiska uttrycket till ”i ett parförhållande”. Detta innebär dock inte att alla uttryck med prepositionen *i* har metaforisk potential, utan den aktuella diskursaktiviteten ligger till grund för analysen. I analysen inkluderas även *implict metaforik* i form av *elliptiska* fraser med metaforisk potential, såsom att ”vara med någon” kan tolkas som ”vara [tillsammans] med någon” (se Kaal, 2012, s. 79–81).[61]

5.4.2 *Att identifiera kontextuell betydelse*

Att avgöra vad en talare i en konversation menar med ett visst yttrande är svårt, då betydelsen bland annat är kontextberoende: ”Because conversation is highly interactive and speech partners often rely on context in its broadest definition to understand each other, determining the correct interpretation of their speech is not always easy” (Steen m.fl., 2010, s. 68–69). Den kontextuella betydelsen av ett uttryck måste alltså bestämmas utifrån kunskap om diskurshändelsen. I den här studien har jag tillgång till hela diskurshändelsen (hela samtalet i både ljud- och bildformat) och kan, i motsats till både Kaal (2012) och Steen m.fl. (2010) och det korpusmaterial de använder, nyttja min förståelse av diskurshändelsen i tolkningen av den kontextuella betydelsen.[62]

5.4.3 *Fysisk/konkret betydelse*

Inom MIP och MIPVU jämförs som sagt den kontextuella betydelsen med en grundläggande betydelse (i en annan kontext) (Pragglejaz Group, 2007, s. 3; Steen m.fl., 2010, s. 35). Att bestämma en grundläggande betydelse är dock ingen trivial uppgift, även om man har en ordbok att utgå ifrån, då även grundbetydelsen är beroende av kontext (se Dorst m.fl., 2013). Inom den diskursdynamiska metodologin diskuteras inte grundläggande betydelse och hur den bestäms, utan här ser man till hur den kontextuella betydelsen skiljer sig från betydelsen i en mer grundläggande kontext; en betydelse som *ofta* är mer fysisk och konkret.

---

[61] Den syntaktiska konstruktionen *ellips* kan enkelt förklaras som *utelämning*: ”Ellips innebär att ett led optionellt har utelämnats ur en konstruktion utan att denna fått ändrad betydelse eller (bortsett från utelämningen) ändrad syntaktiskt struktur” (SAG 1999, vol. 4, s. 945, §1).

[62] Det går samtidigt inte att utesluta att den aktuella talaren hade en annan betydelse i åtanke.

Att sätta upp kategorier för vilken betydelse av ett ord eller en fras som ska räknas som den mest grundläggande ligger inte i studiens syfte. Att strikt utgå ifrån kriterierna *mänsklig* och *konkret* skulle exempelvis vara att backa bandet till klassisk semantisk kategorisering, och är inget som studien ämnar bidra till. I den här studien jämförs således den kontextuella betydelsen med en mer fysisk/konkret betydelse. Vad som räknas som en mer fysisk/konkret betydelse baseras delvis i de avgöranden som man inom MIP/MIPVU redogör för (Dorst m.fl., 2013; Pragglejaz Group, 2007; Steen m.fl., 2010). Men än mer grundläggande är att förståelsen av världen baseras på en rad erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter, vilka kan aktualiseras i förståelsen av abstrakta företeelser såsom LIVET, TIDEN eller KÄRLEKEN. Den fysiska/konkreta betydelsen kommer inte att redogöras för i detalj vid varje enskild diskussion gällande uttryckens metaforiska potential, men jag lägger stor vikt vid att vara explicit i argumentationen, mer än korrekt eller sanningsenlig: ”explicitness, I argue, must replace correctness or ‘truth’ as a goal for the analyst” (Cameron, 1999a, s. 123).

5.4.3.1 Användning av Svensk Ordbok

När en mer fysisk/konkret betydelse ska fastställas och diskuteras konsulteras både den tryckta och digitala versionen av *Svensk Ordbok* (Svensk Ordbok, 2009). Svensk Ordbok är sammanställd av korpusar och kan således anses spegla autentiska betydelser. Ordboken nyttjas för att tydligare kunna diskutera om det existerar en mer fysisk/konkret betydelse än den aktuella kontextuella betydelsen. Svensk Ordbok utgår ifrån en lemma-lexemmodell, och baseras på att ord som böjs likadant i plural behandlas under samma uppslagsord som två betydelser, vilket noteras enligt *tillsammans 1, tillsammans 2* medan olika pluralböjningar resulterar i att två uppslagsord används (Svensk Ordbok, 2009, s. XI). I referenserna till definitioner i Svensk Ordbok noterar jag vilken grundform som definitionen relaterar till genom att infoga en upphöjd siffra innan uppslagsordet (vilket också föregås av s.v. = *sub verbo*); exempelvis [1]stämma = röst för sång; [2]stämma = stämma instrument. Om det finns flera huvudbetydelser (HB) noteras även dessa efter uppslagsordet (t.ex. HB1). Noteringen i studien blir alltså att ett ord som både har flera grundformer samt flera huvudbetydelser noteras enligt (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]leda, HB1), vilket ska utläsas som grundform 1 och huvudbetydelse 1 av i det här fallet verbet *leda*.

5.4.3.2 Etymologi

Då studien undersöker olika diskurssituerade betydelser kommer även etymologisk betydelse vara närvarande, även om fokus ligger på synkrona betydelser. Det vore oklokt att helt avfärda etymologin, och i de fall där etymologi bedöms nödvändig eller givande kommenteras denna kort. I Svensk Ordbok kommenteras i normalfallet etymologin, men vid behov konsulteras även den

elektroniska versionen av *Svenska Akademiens Ordbok* (SAOB) (Svenska akademien, 1898–; åtkomst via www.svenska.se).

5.4.4 *Metaforik, metonymi, eller både och?*

I analysen är utgångspunkten att allting har potential att vara metaforiskt så länge en metaforisk potential kan argumenteras för. Jag kommer alltså fokusera på uttryckens metaforiska potential, men även diskutera metonymi när en sådan tolkning kan identifieras. Den viktiga skiljelinjen mellan konceptuell metaforik och konceptuell metonymi kvarstår dock: när en överföring sker från en domän till en annan domän så är det metaforik; när överföringen sker inom en och samma domän är det metonymi. Då domäners gränser ofta är suddiga (*fuzzy*) är det naturligt att metafor och metonymi går in i varandra (Goossens, 2003, s. 352; se även avsnitt 2.2.5). Jag kommenterar metonymi fortlöpande i analysen där det är relevant.

5.4.5 *Idiom, liknelser, vanliga verb, substantiv och prepositioner*

Idiom och liknelser förekommer i varierande grad i olika diskurser. Även här följer jag det diskursdynamiska ramverket. En liknelse kan ha metaforisk potential, även om den inleds med en liknelsemarkör (t.ex. *som*) (Cameron & Maslen, 2010b, s. 110–111). Detsamma gäller idiom. Om en metaforisk potential aktualiseras i den aktuella kontexten kan idiomet analyseras som ett metaforiskt uttryck.

I vissa metaforstudier utesluts ”väldigt vanliga” verb, substantiv och prepositioner, där Cameron och Maslen (2010b) exempelvis utesluter ord såsom *have, do* och *get* men analyserar ord såsom *make, give* och *thing*. Istället för att på förhand ta beslut om vilka vanliga ord som bör uteslutas väljer jag att se till uttryckens metaforiska potential och ansluter alltså till Müllers (2008) tankar om att metaforer kan vara sovande och uppvaknande. Vanliga verb, såsom *gå*, kan alltså fortfarande ha metaforisk potential, vilken får avgöras med utgångspunkt i den omliggande kontexten. Hos Müller framgår samtidigt att det finns ord eller uttryck där den metaforiska potentialen inte längre är transparent, varken för talaren eller för den genomsnittlige språkaren, även om forskaren kan argumentera för metaforisk potential. Men eftersom jag i studien begränsar mig till det ännu, i talad svenska, outforskade begreppet ROMANTISK KÄRLEK, bör inga ord eller sekvenser uteslutas på förhand, då vi ännu inte vet vilka metaforiska uttryck och metaforiceringar som förekommer. Eftersom studien även är kvalitativ finns det utrymme för att diskutera även vanliga ords metaforiska potential. Jag har dock ingen ambition att utreda konventionalisering, utan överlåter den diskussionen till andra studier (se exempelvis Svanlund, 2001, 2007).

5.4.6 *Att analysera ett övergripande abstrakt begrepp*

Cameron m.fl. (2009, s. 72) påpekar att en diskursdynamisk metaforanalys inte bör utgå ifrån ett på förhand bestämt ämne, utan att alla potentiella metaforer i ett visst material ska analyseras. I min studie analyseras endast metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK. Detta innebär således att metaforiska uttryck relaterade till andra begrepp inte tas med i analysen. Jag kommer samtidigt ha en god övergripande förståelse för materialet och kommer genomgående att vara uppmärksam på andra metaforer som förekommer och huruvida dessa kan anses samverka med kärleksmetaforiken. Likväl ligger fokus på kärleksmetaforerna, och det är dessa som presenteras i analysen.

Även om ROMANTISK KÄRLEK är det övergripande begrepp som analyseras, identifierar jag även vilken eller vilka aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som metaforiceras. Aspekterna som undersöks är KÄNSLA, RELATION och PARTNER (se avsnitt 3.4). Identifikationen av vilken aspekt som främst metaforiceras sker kontextnära och utifrån min förståelse av samtalen och den metaforicering som identifieras.

5.4.7 *Systematiska metaforer i diskursen*

I linje med DDA kommer jag även diskutera de systematiska metaforer som kan föreslås utifrån analysen av de metaforiska uttrycken. Identifieringen av systematiska metaforer sker som ett av de sista stegen i analysen. Benämningen av dessa sker textnära för att inte generalisera för långt ifrån själva samtalet och vad som sker i diskursen. De systematiska metaforerna i diskursen ligger även till grund för rekonstruktionen av en möjlig kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen.

5.5 Metod: sammanfattning

Analysarbetet i den här studien är mångfasetterat och sker på många olika nivåer, ofta simultant. I analysen av metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i talad svenska identifierar jag alltså metaforiska uttryck, situerade i en viss diskurs, i ständig samverkan med omgivande kontext. Utifrån dessa analyser går det sedan att argumentera för systematiska metaforer i diskursen och det är möjligt att rekonstruera en kulturell modell för den ROMANTISKA KÄRLEKEN som den metaforiceras i samtalen. I nästa kapitel presenteras analyserna av samtalen.

6 Analys: metaforicering av ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska

I detta kapitel presenteras studiens metaforanalyser i detalj. Här kontextualiseras och diskuteras ett urval av metaforiska uttryck, vilka erfarenheter som aktualiseras, vilka aspekter av ROMANTISK KÄRLEK som metaforiceras, samt hur mina resultat relaterar till tidigare kärleksmetaforforskning.

6.1 Inledning till analyserna

De metaforiska uttryck som diskuteras nedan kontextualiseras i *samtalssekvenser*, och noteras genom <u>understrykning</u>. Samtalssekvenserna är kortare utdrag ur samtalstranskriptionerna och således bärande för analysen. Samtalssekvenserna är naturligt olika långa, men jag har som princip att presentera sekvensen till en naturlig paus eller avslut. I vissa samtalssekvenser används flera metaforiska uttryck där olika erfarenheter aktualiseras. För att fokusera analysen har jag valt att bara markera (genom understrykning) de metaforiska uttryck som analyseras i det aktuella avsnittet. Ibland aktualiseras flera erfarenheter i ett och samma uttryck, och i de fallen diskuterar jag kort denna samtidiga aktualisering, eller hänvisar till det avsnitt där just den metaforiceringen diskuteras. I samtalssekvenserna är varje rad en *intonationsenhet*, vilka också markeras med radnummer i respektive samtalstranskription och samtalsdeltagarens namn. Genom att behålla samma radnumrering i samtalssekvenserna som i transkriptionen indikeras *var* i samtalet de metaforiska uttrycken identifierats. När jag i löptexten refererar till metaforiska uttryck från samtalen/samtalssekvenserna sker det enligt formeln *namn*, *samtalsnummer*: *radnummer* i transkriptionen, exempelvis (Gun, S2:1649). Vid andra hänvisningar till transkriptionerna noteras dessa inom ”citationstecken”. Konceptuella begrepp såsom käll- och måldomän, typer av källdomäner, måldomänsaspekter samt föreställningsscheman noteras med kapitäler; BEHÅLLARE. Definitioner kursiveras; verbet *leva*.

Metaforanalyserna har utförts med grund i den metaforidentifieringsprocedur som diskuteras i avsnitt 5.4 ovan. Som där påpekas, framhåller ett diskursdynamiskt ramverk språkande och kognition som någonting dynamiskt, påverkat av en mängd faktorer (se Cameron m.fl., 2009). Således, istället för att prata om metafor-*användning*, vilket implicerar att det finns ett metaforsystem som används, använder jag genomgående begreppet *metaforicering* (även som verb: att *metaforicera*) för att framhålla den dynamiska processen. I analysen identifieras alltså först de metaforiska uttrycken och sedan vilka erfarenheter som *aktualiseras* i uttrycken. Detta innebär dock inte att det finns ett givet samband mellan uttrycket och en viss erfarenhet. I de understrukna metaforiska uttrycken

”du tillhör mig och nu är det våran kärlek” (Gun, S2:1649) aktualiseras exempelvis erfarenheter av att olika FYSISKA OBJEKT kan ägas. Här metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL; ett FYSISKT OBJEKT som någon äger. Här har jag även identifierat att *måldomänsaspekten* PARTNER metaforiceras som en ÄGODEL då personen ”du” *tillhör* personen ”mig”. Det är samtidigt mer oklart vilken *måldomänsaspekt* som metaforiceras i ”våran kärlek”, då *kärlek* här kan relatera till både KÄNSLA och RELATION. När det i andra identifierade metaforiska uttryck går att argumentera för att samma eller liknande erfarenheter aktualiseras, föreslås, utifrån samtalskontext, *källdomäner*; exempelvis FYSISKT OBJEKT eller BEHÅLLARE. Utifrån återkommande metaforiceringar argumenterar jag sedan för *systematiska metaforer i diskursen*, såsom ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETT FYSISKT OBJEKT. De systematiska metaforerna utgör sedan grunden för rekonstruktionen av en *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

För analyspresentationen nedan har jag gjort ett urval av metaforiska uttryck att presentera då det i samtalen sammantaget identifierats 780 metaforiska uttryck. Urvalet baseras på följande:

1. *Uttryckens förekomst*. Metaforiska uttryck som är återkommande, liknande eller identiska. Eller enstaka och/eller icke återkommande. För varje källdomän har jag även valt att presentera metaforiska uttryck där den aktuella källdomänen aktualiseras på olika sätt. Detta för att också påvisa den språkliga variationen.
2. *Metaforteoretiskt och/eller metodologiskt intresse*. Jag diskuterar även metaforiska uttryck som avviker från tidigare kärleksmetaforforskning, och som kan vara av intresse för teoretisk eller metodologisk utveckling.
3. *Uttryckens representativitet*. När det identifierats många liknande metaforiska uttryck, som exempelvis ”vara tillsammans/ihop med någon”, har jag valt att presentera vad jag bedömer som representativa uttryck för den aktuella metaforiceringen. Här har även den aktuella kontexten varit avgörande då jag främst valt uttryck där kontexten bidrar till förståelsen av den utförda analysen. Och även om vissa metaforiska uttryck oftast förekommer i ett visst samtal, väljer jag ibland att diskutera uttryck från ett annat samtal om det uttrycket är mer representativt och/eller tydligare.

Den föreliggande studien är främst kvalitativ. En sammanräkning av antal metaforiska uttryck och en sammanställning av metaforiceringar indikerar samtidigt vilken eller vilka uttryckssätt och metaforiceringar som är vanliga och ovanliga. På så sätt ges en indikation på centrala och mindre centrala förståelser, upplevelser och metaforiceringar av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. De följande analysavsnitten är således disponerade efter frekvens. De vanligaste

metaforiceringarna diskuteras först, och sedan i fallande frekvensordning. Dispositionen av kapitlet är enligt följande: först diskuteras metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT i avsnitt 6.2. I efterföljande avsnitt 6.3 diskuteras metaforiceringen som en BEHÅLLARE. Därefter diskuteras metaforiceringen som ett gemensamt RESANDE i avsnitt 6.4 och som en ENHET i avsnitt 6.5. I avsnitt 6.6 diskuteras gemensamt de mindre vanliga metaforiceringarna av den ROMANTISKA KÄRLEKEN: som en FYSISK och NATURLIG KRAFT, som en SJUKDOM, som ett BROTT, som en FYSISK KONFLIKT och som ett SPEL. Dispositionsprincip för respektive analysavsnitt varierar då den utgår ifrån respektive analys. Aktuell dispositionsprincip presenteras i början av varje analysavsnitt.

6.2 ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT: att få det att fungera med sin partner

---

*”**du tillhör mig** och nu är det **våran kärlek**.”*
(Gun, S2:1649)

En människa omges dagligen av olika FYSISKA OBJEKT. Vi interagerar med maskiner och verktyg, smarta och dumma telefoner, datorer, bilar och mer allmänna ”grejer”. Dessa FYSISKA OBJEKT kan se olika ut, ha olika egenskaper, fungera, gå sönder och lagas. Metaforiceringen av KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT har inte diskuterats i någon större utsträckning i tidigare forskning, även om Beger (2011, s. 29; 61) påvisar att KÄRLEK som ett STRUKTURERAT OBJEKT är en av de tre vanligaste metaforiceringarna i hennes studie. Även Kövecses diskuterar kort KÄRLEK som ett STRUKTURERAT OBJEKT, men under kapitlet ”Alternative Models” (Kövecses, 1988, Kapitel 11), och framhåller att metaforer där KÄRLEK metaforiceras som STRUKTURERADE OBJEKT påvisar en alternativ och inte en central förståelse av KÄRLEKEN. I min studie är likväl metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT den totalt sett vanligaste metaforiceringen och diskuteras således i följande avsnitt.

Avsnittet disponeras enligt följande: först diskuterar jag erfarenheter av FYSISKA OBJEKT utifrån tidigare forskning i 6.2.1. Här presenterar jag även en sammanställning av antal metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras, samt indelningen av de metaforiska uttrycken efter typer av FYSISKA OBJEKT eller hur olika egenskaper hos det FYSISKA OBJEKTET fokuseras (avsnitt 6.2.1.1). Därefter följer analysavsnitten 6.2.2–6.2.5, disponerade efter den indelning av FYSISKA OBJEKT som presenteras i Tabell 5 nedan. Avsnittet avslutas med att jag sammanfattar analyserna och diskuterar mina resultat i relation till tidigare forskning i avsnitt 6.2.6.

6.2.1 *Kroppsförankrade erfarenheter av FYSISKA OBJEKT*

I teorin om *föreställningsscheman* är *kroppsförankring* ett centralt begrepp: ”[...] human bodily movement, manipulation of objects, and perceptual interactions involve recurring patterns without which our experience would be chaotic and incomprehensible” (M. Johnson, 1987, s. xix). En viktig del i denna kroppsförankrade förståelse av omvärlden är alltså relationen till, och manipulationen av, olika FYSISKA OBJEKT. Något föreställningsschema för OBJEKT har dock inte diskuterats i tidigare forskning, utan jag utgår här ifrån Kövecses (2000) karaktärisering av OBJEKT:

> They do not exist first and then they are made; they are made for a purpose; they have a function; they have a large number of parts that interact with each other; they require effort to make and maintain; the stronger they are the longer they last. There are also objects that are not made, but which come into existence by themselves (living organisms). (2000, s. 99)

Ett objekt är alltså någonting som skapas för ett visst ändamål, har en funktion, består av delar, vilka även kan vara olika starka och kräva underhåll. Vissa objekt skapas inte, utan uppstår på samma sätt som levande organismer uppstår. Definitionen av ett objekt är alltså omfattande och komplex, vilket gör att Kövecses i metaforsammanhang diskuterar objekt som KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT (*complex physical objects*) (Kövecses, 2000, s. 97–99). I detta begrepp ryms exempelvis *byggnader*, *maskiner* eller *växter*; alltså i stort sett *allting* som kan upplevas som KOMPLEXA, FYSISKA, OBJEKT.[63] Erfarenheter av KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT fungerar ofta som källdomän för förståelsen av olika KOMPLEXA SYSTEM. I måldomänen KOMPLEXA SYSTEM ryms olika abstrakta begrepp såsom *teori*, *sinne*, eller *komplexa mänskliga relationer* (Kövecses, 2000, s. 97–99). Den här generella metaforen ger upphov till en mängd generella domänöverföringar: SKAPANDET AV DET KOMPLEXA SYSTEMET ÄR SKAPANDET AV OBJEKTET (”att skapa ett förhållande”), FUNKTIONEN AV DET KOMPLEXA SYSTEMET ÄR OBJEKTETS FUNKTION (”vår relation fungerar bra”), UTVECKLINGEN AV DET KOMPLEXA SYSTEMET ÄR VÄXANDET AV OBJEKTET (”relationen frodas”) (Kövecses, 2000, s. 98; mina översättningar och mina exempel). För just *mänskliga relationer* framhåller Kövecses att dessa ofta förstås som KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT, och att denna förståelse kan ses som en ”master metaphor” för relationer, medan KÄNSLA ÄR KRAFT (EMOTION IS FORCE) fungerar som ”master metaphor” för *känslors* metaforicering (Kövecses, 2000, s. 97–99).

FYSISKA OBJEKT kan även *ägas* eller *tillhöra* personer. Grundläggande för erfarenheter av ÄGANDE är återkommande kroppsförankrade erfarenheter av att vissa saker i vår omgivning, ofta FYSISKA OBJEKT som vi på något sätt förfogar över (eller ser oss förfoga över), är våra: vi *äger* dem och kan *köpa* eller *sälja* dem. Vesna Bratić och Milica Vuković Stamatović (2017) diskuterar hur kvinnor i västra Balkan ses som just *ägodelar* enligt metaforen WOMAN IS A CAR (KVINNAN ÄR EN BIL). Denna metafor innebär att kvinnor kan förstås som FYSISKA OBJEKT som kan brukas av ägarna (männen), och alltså hur människor kan metaforiceras som ÄGODELAR.

[63] Metaforiska uttryck där erfarenheter av BYGGNAD aktualiseras diskuterar jag som en typ av BEHÅLLARE, då jag ser tydliga kopplingar mellan KROPPSEXTERN BEHÅLLARE och BYGGNAD; se avsnitt 6.3.4. Samtidigt kvarstår att en BYGGNAD också är ett KOMPLEXT FYSISKT OBJEKT.

Jag väljer här och i fortsättningen, i förenklingssyfte, att benämna källdomänen FYSISKA OBJEKT, och inte KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT. De FYSISKA OBJEKT jag diskuterar är dock fortfarande *komplexa*.

6.2.1.1 Sammanräkning av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT har återkommande identifierats i alla samtal. I de identifierade metaforiska uttrycken går det att identifiera olika typer av FYSISKA OBJEKT, och hur personer interagerar med det FYSISKA OBJEKTET:

- Ett FYSISKT OBJEKT, exempelvis ett objekt som består av ”bitar” eller ”delar” som kan ”fungera” och ”repareras”.
- Ett SPECIFICERAT FYSISKT OBJEKT, exempelvis en ”bild” eller en ”spegel”.
- En ÄGODEL, exempelvis kärleken och partnern som någonting man kan ”ha”, partnern som ”min” eller som någonting som kan *ges* bort till någon.
- En LEVANDE ORGANISM, där kärleken exempelvis kan ”växa fram” eller ”vårdas”.

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT i 203 av totalt 780 metaforiska uttryck. I Tabell 5 nedan presenterar jag en sammanräkning av identifierade metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras, och specificerar även vilka olika typer av OBJEKT som aktualiseras i respektive samtal.

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som	Samtal 1	Samtal 2	Samtal 3	Samtal 4	Totalt
ett FYSISKT OBJEKT	18	11	23	10	62
ett SPECIFICERAT FYSISKT OBJEKT	4	4	2	6	16
en ÄGODEL	32	37	14	18	101
en LEVANDE ORGANISM	3	13	7	1	24
Totalt	57	65	46	35	203 av 780

Tabell 5. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras.

Erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras alltså oftast i metaforiska uttryck i samtal 2 och relativt sällan i metaforiska uttryck i samtal 4. Metaforiceringen av

den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL är den vanligaste metaforiceringen, och har identifierats i 101 av 203 metaforiska uttryck. I 16 uttryck metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett SPECIFICERAT FYSISKT OBJEKT, och variationen mellan samtalen är liten. I 24 av 203 uttryck metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en LEVANDE ORGANISM, där metaforiceringen är vanligast i samtal 2, men ytterst ovanlig i samtal 4. I samtalen har jag alltså identifierat ett stort antal uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras. I de följande avsnitten diskuterar jag ett urval av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras, utifrån indelningen ovan. Metaforicerade måldomänsaspekter diskuteras fortlöpande i analyserna.

6.2.2 *Hur bitar och delar av en ROMANTISK KÄRLEK kan fungera och repareras*

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT på många olika sätt i samtalen. Mest grundläggande metaforiceras den som ett FYSISKT OBJEKT som kan bestå av ”bitar” eller ”delar”. Vissa delar kan ”fungera” bättre än andra, och vissa delar kan behöva ”lagas”. Nedan diskuterar jag fyra uttryck från samtal 3 och fem uttryck från samtal 1. I samtal 3 använder både Linda och Emma uttryck där de pratar om olika ”bitar” av den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och i Samtalssekvenserna 3–6 nedan kontextualiserar jag kort dessa olika uttryck.

I Samtalssekvens 3 nedan diskuterar deltagarna den scen i stimulusfilmen där Rakel sätter i halsen, men där det är Kompisen som tar kommandot och hjälper henne. Linda resonerar här kring huruvida det beteendet kanske istället förväntas av Dag, som Rakels pojkvän.

Samtalssekvens 3. Samtal 3, rad 155–163

```
155  Linda  jag tyckte just det här efter det alltså ... när ha- --

156  Linda  alltså att--

157  Linda  efter det,

158  Linda  när han fråga,

159  Emma   ja jo det här väldigt söta.

160  Linda  "hur är det",

161  Linda  "hur känns det",

162  Linda  alltså mer den,

163  Linda  emotionella biten.
```

I Samtalssekvens 4 nedan har deltagarna precis innan diskuterat vad som egentligen hände mellan Kompisen och Rakel, där Emma framhåller att åtrån som förefaller uppstå mellan dem kanske bara är en ”bit” i det som utgör den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

Samtalssekvens 4. Samtal 3, rad 302–308

```
302  Emma  och då är det ju också,
303  Emma  vad är det,
304  Emma  det här med ...(5),
305  Emma  alltså det är ju ändå ...--
306  Emma  det är ju skillnad på,
307  Emma  sån förälskelse och,
308  Emma  vad man ska säga kärleksbiten också.
```

Senare i samtal 3, i Samtalssekvens 5 nedan, diskuterar deltagarna åter Dag och Rakels relation, där Emma framhåller att allt inte verkade vara helt ok i deras relation eftersom de nonchalerar varandra och varandras behov.

Samtalssekvens 5. Samtal 3, rad 836–848

```
836  Emma   men sen när hon svarade med att alltså ha- han hörde,
837  Emma   då så här,
838  Emma   då funderade jag också,
839  Emma   på den här nonchalansbiten.
840  David  [mm.
841  Linda  [mm.
842  ...
843  David  precis.
844  Emma   och ...,
845  Emma   varf- ...,
```

846 Emma de borde liksom hanter--

847 Emma båda ha- --

848 Emma borde hantera det på ett helt annat sätt.

Ytterligare lite senare i samtal 3, i Samtalssekvens 6 nedan, diskuterar deltagarna åter Dag och Rakels relation. Emma framhåller ytterligare en ”bit”; ”slentrianbiten”.

Samtalssekvens 6. Samtal 3, rad 1095–1098

1095 Emma och att,

1096 Emma att kanske slentrianbiten att folk--

1097 Emma man intet--

1098 Emma ja det finns väl en risk tänker jag.

I sekvenserna ovan metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT som består av olika ”bitar”: ”emotionella biten” (rad 163); kärleksbiten” (rad 308); ”nonchalansbiten” (rad 839) och ”slentrianbiten” (rad 1096). I Samtalssekvens 5 pratar Emma också om att hon tycker personerna i filmen bör ”hantera” det som händer på ett ”helt annat sätt” (rad 848). Även här aktualiseras erfarenheter av att FYSISKA OBJEKT kan *hanteras*, vilket bland annat synliggörs i betydelsen av verbet *hantera* i Svensk Ordbok: ”behandla (föremål, ofta hjälpmedel) på visst sätt vid användning ofta med syftning på det tekniskt riktiga sättet” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. hantera). I uttrycken ovan metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT som består av olika ”bitar” som personer kan ”hantera” på olika sätt.

Gällande måldomänsaspekt går det i de flesta av uttrycken inte att identifiera en viss aspekt, där exempelvis den ”emotionella biten” förefaller utgöra en bit av ”hela” den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Även om uttrycket i sig (*emotionella* biten) kan tänkas relatera till aspekten KÄNSLA så verkar det inte vara aspekten KÄNSLA som metaforiceras, utan att det är den ROMANTISKA KÄRLEKEN som består av olika ”bitar”. Emma identifierar alltså det som tidigare kärleksforskning också framhåller: det är skillnad på *förälskelse* (KÄNSLA) och *kärlek* (RELATION) (se avsnitt 3.2.4). När det kommer till ”kärleksbiten” skulle man alltså kunna argumentera för att det är aspekten RELATION som metaforiceras då den verkar stå i kontrast till ”förälskelsen”. Men även här förefaller det handla om att det generella begreppet ROMANTISK KÄRLEK består av olika ”bitar”.

På liknande sätt som i exemplen ovan diskuterar deltagarna i samtal 1 hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN består av olika ”delar” som också kan ”fungera” olika bra. Det är främst Karin som använder dessa uttryck, och jag kontextualiserar fem metaforiska uttryck i Samtalssekvens 7 nedan.

Samtalssekvens 7. Samtal 1, rad 986–1012

986	Karin	men ett förhållande tänker jag det är,
987	Karin	så var det i mitt fall så iallafall att,
988	Karin	det är ju olika delar,
989	Karin	alltså det är ju massa--
990	Karin	en del ...,
991	Karin	fungerar inte och ...,
992	Karin	men det kanske ...,
993	Helena	mm.
994	Karin	andra delar som ...,
995	Karin	ändå kan överväga att det ...,
996	Helena	mm.
997	Karin	ändå är [värt att stanna kvar.
998	Helena	[som kan funka.
999	Eva	[ja men absolut,
1000	Eva	och då blir det den här ambivalensen eller hur?
1001	Karin	och då är liksom man goda vänner,
1002	Karin	vi var ju typ arbetskamrater i vårat projekt och så här så att,
1003	Karin	och den delen funkade hur bra som helst.
1004	Helena	mm.
1005	Karin	men ...,
1006	Karin	men sen efter ett tag så kom man ju över det där så bara,
1007	Karin	nej men vad fasen,

1008	Karin	nu tar det mer än det ger,
1009	Eva	mm.
1010	Karin	och då ...,
1011	Eva	mm.
1012	Karin	då var det som inget snack till slut.

I alla understrukna uttryck i sekvensen ovan; ”olika delar” (rad 988), ”en del ..., fungerar inte” (rad 990–991), ”andra delar” (rad 994), ”funka”(rad 998), ”den delen funkade” (rad 1003), metaforiceras måldomänsaspekten RELATION (”ett förhållande”, rad 986) som ett FYSISKT OBJEKT som består av olika *delar* som kan *fungera* olika bra. De flesta delarna specificeras inte närmare, förutom en: ”och då är liksom man goda vänner” (rad 1001). Delarna kan också ”fungera”, där det går att identifiera en överföring från att vissa FYSISKA OBJEKT såsom pennor, maskiner och apparater *fungerar*, till att även ett abstrakt förhållande kan *fungera*. Detta exemplifieras i betydelsen av *fungera* i Svensk Ordbok: ”arbeta tillfredsställande för sitt ändamål eller sin uppgift ofta om apparat” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. fungera, HB1). Olika delar i ett förhållande kan alltså ”arbeta” mer eller mindre ”tillfredställande”, på samma sätt som olika delar av ett FYSISKT OBJEKT, exempelvis en *apparat*, ”arbetar tillfredställande”. I totalt 14 metaforiska uttryck aktualiseras erfarenheter av FYSISKA OBJEKT genom användningen av verbet *fungera*, alla på samma sätt som i de nyss diskuterade uttrycken.

Då FYSISKA OBJEKT kan fungera, kan de även *inte* fungera. I samtalen har jag identifierat två metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT behöver *repareras* eller *lagas*: ”det väcker ju-- men det kanske väcker så mycket då så att det ..., [...] det aldrig går att reparera” (Karin, S1:1831–1834); ”man söker hjälp i stor- -- för i stället, [...] och man försöker laga det och” (Eva, S1:972–976). I samband med diskussionerna i de följande avsnitten kommer även andra erfarenheter av FYSISKA OBJEKT tydliggöras.

6.2.3 *Den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en bild eller en spegel*

I ett mindre antal metaforiska uttryck (16 av 203) specificeras det FYSISKA OBJEKT som den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som. I detta avsnitt diskuterar jag två metaforiska uttryck där denna metaforicering identifierats.

I Samtalssekvens 8 nedan kontextualiseras ett uttryck från samtal 3. Här diskuterar deltagarna att de främst pratat om monogama förhållanden och att detta beror på ”kulturella grejer” (Emma, S3:1185), där Emma även menar att det kanske vore bättre om karaktärerna i filmen skulle leva ut sina fantasier. David

resonerar i anslutning till denna diskussion att det finns många faktorer som påverkar hur vi ser på den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

Samtalssekvens 8. Samtal 3, rad 1215–1219

1215	David	men det ja,
1216	David	det är ganska intressant liksom jag ...,
1217	David	jag upplever att det ju ...,
1218	David	det blir ...--
1219	David	att man matas som du säger liksom idealbilden av hur det ska vara liksom,

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras här som ett FYSISKT OBJEKT, en BILD, som personer kan ”matas” med (rad 1219). Här specificeras alltså typen av FYSISKT OBJEKT den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som, vilket står i kontrast till att det i majoriteten av metaforiska uttryck inte går att identifiera en viss typ av FYSISKT OBJEKT (se avsnitt 6.2.2 ovan). Samtidigt metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som någonting som man kan ”matas” med. Således metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT, en BILD, och samtidigt förefaller BILDEN metaforiceras som MAT. Någon måldomänsaspekt går här inte att urskilja, utan det förefaller vara hela begreppet ROMANTISK KÄRLEK som metaforiceras.

I samtal 2 metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett specificerat FYSISKT OBJEKT i fyra metaforiska uttryck. Här diskuterar jag ett sådant uttryck, vilket kontextualiseras i Samtalssekvens 9 nedan. Innan sekvensen tar vid har deltagarna diskuterat hur man kan falla för uppvaktning, oavsett vem som uppvaktar, eller hur eller när uppvaktningen sker. Gun tar fasta på detta och resonerar som i sekvensen nedan.

Samtalssekvens 9. Samtal 2, rad 708–715

702	Gun	är är är det inte liksom jävligt egoistiskt att man vill bli sedd man vill bli--
703	Gun	vara åtråvärd,
704	Annika	mm.
705	Gun	att man egentligen speg- --
706	Gun	det är som en spege- --

707	Berit	det är ett spel.
708	Gun	ja och spegel liksom så här,
709	Gun	åh han gillar mig,
710	Gun	det det är det som är liksom grejen.
711	Berit	ja.
712	Gun	ja men du vet--
713	Ylva	hahaha.
714	Berit	ja.
715	Gun	nej men lite grann så kan jag känna att jag funkar.

I sekvensen ovan metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som det specificerade FYSISKA OBJEKTET SPEGEL: ”det är som en [...] spegel” (rad 706–708). Om någon gillar en är det som att se sig själv i en spegel: ”det det är det som är liksom grejen” (rad 710). Här förefaller det vara måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras som en SPEGEL eftersom det handlar om att det är när någon åtrår en (rad 703) som detta kan upplevas som att se in i en spegel. Här metaforiceras alltså måldomänsaspekten KÄNSLA som ett SPECIFIKT FYSISKT OBJEKT; en SPEGEL.[64]

6.2.4 *Känslor, relationer och personer som ÄGODELAR*

I studiens samtal har jag identifierat totalt 101 metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ÄGODEL. Denna metaforiceringen utgör den vanligaste metaforiceringen där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras (se Tabell 5 ovan). I de metaforiska uttrycken har jag även identifierat att måldomänsaspekten RELATION ofta metaforiceras som en ÄGODEL två personer *har* tillsammans, att måldomänsaspekten KÄNSLA metaforiceras som en ÄGODEL som kan *ges* eller *tas* och att måldomänsaspekten PARTNER återkommande metaforiceras som en ÄGODEL där någon kan *tillhöra* någon annan eller där metaforiceringen aktualiseras genom användningen av possessiva pronomen såsom *min/sin/hennes* (pojkvän). Nedan diskuterar jag 15 uttryck; fem från samtal 3, åtta från samtal 2, två från samtal 4 och ett från samtal 1 där erfarenheter av ÄGODEL aktualiseras i olika metaforiska uttryck.

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL aktualiseras främst i metaforiska uttryck med verbet *ha*. I Samtalssekvens 10 nedan kontextualiseras fem metaforiska uttryck där olika typer av FYSISKA OBJEKT

[64] Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett SPEL diskuteras i avsnitt 6.6.5.

aktualiseras. I sekvensen har Linda en berättelserunda där hon resonerar kring att det finns situationer där ”allting blir ifrågasatt” och där man börjar omvärdera den relation man ”har”. Linda är den enda deltagaren i sekvensen, då Emma bara kort backar upp Linda vid ett tillfälle.

Samtalssekvens 10. Samtal 3, rad 599–617

599	Linda	jag kan tänka mig att det finns olika situationer när man verkligen--
600	Linda	man träffar någon och allting blir ifrågasatt och man börjar tvivla på allting,
601	Linda	vad är det här?,
602	Linda	men vad är det jag har och vill jag verkligen ha det här?,
603	Linda	med tanke på det jag kände så här har jag aldrig känt och oj oj oj oj oj,
604	Linda	man läser in jättemycket i det,
605	Linda	och kanske tar ett beslut att nej jag vill inte vara med den jag är längre för jag måste testa,
606	Linda	och se vart det här leder.
607	Linda	eller att man kanske känner att ja det här bara är en liten ...,
608	Linda	förälskelse vid sidan av,
609	Linda	men som egentligen inte betyder någonting.
610	Linda	det är någonting som dyker upp och någonting som är mänskligt och som dyker upp men jag vill vara med den här personen som jag ...,
611	Linda	älskar genuint och och liksom,
612	Linda	jag vill vara med på grund av det och det och det ...,
613	Emma	mm.
614	Linda	ehm så jag kan tänka mig att det finns olika ...,
615	Linda	situationer och ...,
616	Linda	ja ...,
617	Linda	svårt.

I sekvensen ovan metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL på olika sätt: ”men vad är det jag har och vill jag verkligen ha det här?” (rad 602); ”en liten ..., förälskelse vid sidan av” (rad 607–608) och ”någonting som dyker upp och någonting som är mänskligt och som dyker upp” (rad 610). Jag kommenterar även metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE i uttrycket ”och se vart det här leder” (rad 606). Nedan diskuteras uttrycken i ordningen de används i sekvensen.

I sekvensen pratar Linda om att hon ”har” någonting och ifrågasätter och om hon vill ”ha” det hon ”har” (rad 602). Ur kontexten går det att uttolka att det Linda syftar på är att någon aspekt av ROMANTISK KÄRLEK upplevs som en ÄGODEL. I Svensk Ordbok definieras verbet *ha* bland annat enligt: ”vara i besittning av ngt; spec. med mer el. mindre laglig rätt men äv. allmännare” (Svensk Ordbok, 2009, s.vv. [2]ha, HB1). Att ”ha” en RELATION är alltså att ”besitta” den precis som en ÄGODEL. Verbet *ha* är samtidigt väldigt produktivt. Man kan ”ha tur” eller ”ha barn”, och huruvida detta innefattar erfarenheter av ägande kan kanske diskuteras. Men Linda använder inte *ha* i ett fast uttryck utan hennes användning handlar tydligt om ett ägande: Linda har något = Linda äger någonting, och det hon äger är här den ROMANTISKA KÄRLEKEN, metaforicerad som en ÄGODEL. Det går dock inte att tydligt urskilja om det är måldomänsaspekten RELATION eller KÄNSLA som metaforiceras, men jag tolkar det som att Linda ”har” en RELATION med någon, baserat på tolkningen av uttrycket på raderna 607–608.

I uttrycket ”en liten ..., förälskelse vid sidan av” (rad 607–608) metaforiceras förälskelsen dels som någonting ”litet”, dels som någonting som sker ”vid sidan av” någonting, troligen den relation Linda har med någon annan. På samma sätt som ett FYSISKT OBJEKT kan vara av varierande storlek, förefaller även förälskelsen kunna vara av varierande storlek. I Svensk Ordbok ges följande definition av adjektivet *liten*: ”som har obetydlig utsträckning i rummet absolut el. i förhållande till andra föremål av samma slag”; (Svensk Ordbok, 2009, s.v. liten, HB1). Det går alltså att argumentera för att det sker en överföring från ett FYSISKT OBJEKTS rumsliga utsträckning till förälskelsens rumsliga utsträckning: här är förälskelsen liten i förhållande till vad jag tolkar som den relation Linda jämför med. Förälskelsen metaforiceras alltså som ett FYSISKT OBJEKT. Förälskelsen sker samtidigt ”vid sidan av” den relation jag antar Linda pratar om, och här finns det olika tolkningsmöjligheter. Den kontextuella betydelsen av prepositionen *vid* är samma som huvudbetydelse 1 i Svensk Ordbok: ”på ngn plats i nära anslutning till” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]vid, HB1). Någonting sker alltså på en plats i nära anslutning till något annat, och i kontexten sker förälskelsen nära relationen. Men förälskelsen sker även vid *sidan av*, alltså måste det finnas ett *något* som personen kan vara *vid sidan av*. När det kommer till betydelsen av substantivet *sida*, kan två tolkningar vara möjliga. Dels kan man tolka det som en överföring

av den fysiska/konkreta betydelsen ”endera delen av ett område eller föremål, räknat utåt från en (tänkt) mittlinje”, som exemplifieras med ”köra på fel sida av vägen”. Dels som en överföring av den fysiska/konkreta betydelsen ”mer eller mindre plan yta på (visst) föremål [...]”, med exempel som ”baksida, framsida” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. sida HB1, BN b)). Således, i användningen av substantivet *sida* aktualiseras antingen erfarenheter av en sida i förhållande till en mittlinje, exempelvis en väg, eller en sida i förhållande till en viss yta, exempelvis att hus anses ha fram- och baksidor. Det blir alltså viktigt att utröna om det är erfarenheter av RESANDE eller av FYSISKA OBJEKT som aktualiseras.

I kontexten uttrycker Linda även att man kan ”testa och se vart det här leder” (rad 605–606), där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, och där fokus ligger på RESANDET längs en VÄG (se diskussionen i samband med Samtalssekvens 44; avsnitt 6.4.3.1). Med stöd i kontexten går det alltså att argumentera för att personer färdas längs en väg och att det ”vid sidan av” denna väg förekommer parallella vägar eller stickspår. Förälskelsen är här en sådan parallell väg, en separat resa som görs ”vid sidan av” den andra relationen och det RESANDET. Samtidigt är det inte orimligt att göra tolkningen att erfarenheter av att befinna sig ”vid sidan av” ett FYSISKT OBJEKT aktualiseras, då exempelvis en BEHÅLLARE ofta utgörs av olika sidor som skiljer *ute* från *inne* (se avsnitt 6.3.1). Då Linda i den omedelbara kontexten pratar om att hon vill se vart förälskelsen ”leder”, förefaller det troligt att det i uttrycket ”en liten ..., förälskelse vid sidan av” aktualiseras erfarenheter av RESANDE och inte BEHÅLLARE. Linda och hennes partner gör ett gemensamt RESANDE, men Linda funderar på att ta en parallell väg ”vid sidan av” relationen. Jag tolkar alltså uttrycket ”en liten ..., förälskelse vid sidan av” som ett metaforiskt uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras på flera sätt. Dels metaforiceras måldomänsaspekten RELATION som en ÄGODEL som Linda *har*, där ÄGODELEN (det FYSISKA OBJEKTET) också är större än den *lilla* förälskelsen, dels metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE.

Även uttrycken någonting som dyker upp (rad 610) och dyker upp (rad 610) tolkar jag som metaforiska uttryck där förälskelsen metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT eftersom den kan, utifrån definitionen av *dyka upp* i Svensk Ordbok ”plötsligt visa sig (igen)” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. dyka upp). Även om det också går att förstå ”dyka upp” som att förälskelsen ”visar sig” i att man möter en fysisk person (som står för förälskelsen), kvarstår att förälskelsen i sig är en abstrakt känsla, vilken inte kan ”visa sig” eller ”dyka upp”. Metaforicerad som ett FYSISKT OBJEKT kan förälskelsen dock *dyka upp*. Då det är förälskelsen som metaforiceras, tolkar jag det som att det här är måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT.

Ett andra exempel på när den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT diskuteras i det följande. I Samtalssekvens 11 från samtal 2 nedan aktualiseras erfarenheter av FYSISKA OBJEKT och ÄGODELAR i flera metaforiska uttryck som används i nära anslutning till varandra. Deltagarna diskuterar här *Polygami*, och Gun har en kort berättelserunda där hon berättar om en polygam tjej hon mött och hennes syn på kärlek. Annika backar konsekvent upp Guns berättande, och Ylva ställer mot slutet en fråga riktad till Gun.

Samtalssekvens 11. Samtal 2, rad 1636–1660

1636	Gun	jag träffade en tjej,
1637	Gun	hon var ganska ung men hon lever ju då ... som ... poly... vad heter det nu då?
1638	Annika	polygam haha.
1639	Gun	är det när man <u>har flera</u> poly,
1640	Annika	ja.
1641	Gun	ja.
1642	Gun	och det var helt naturlig liksom hon bara,
1643	Gun	"varför ska <u>min kärlek bara räcka till en?"</u>
1644	Annika	mm.
1645	Gun	<u>"den räcker ju--</u>
1646	Gun	<u>"jag har ju så mycket att ge".</u>
1647	Gun	så hon tycker liksom <u>inte att man kan ha den här äganderätten på någon</u> och att,
1648	Annika	nej.
1649	Gun	<u>du tillhör mig</u> och nu är det <u>våran kärlek</u>.
1650	Gun	alltså hon vände verkligen upp och ner på på perspektivet,
1651	Gun	utan hon liksom älskar alla som hon,
1652	Gun	vill älska.
1653	Annika	ja.
1654	Gun	det kändes helt rätt för henne.

```
1655  Annika  ja.

1656  ...

1657  Ylva    hur många relationer [hade hon då?

1658  Annika                       [i man--

1659  Gun     det hade väl varit lite olika,

1660  Gun     genom åren.
```

I sekvensen ovan har jag identifierat åtta metaforiska uttryck i följande intonationsenheter: ”är det när man har flera poly” (rad 1639); ”’varför ska min kärlek bara räcka till en?’” (rad 1643); ”’den räcker ju—’”(rad 1645); ”’jag har ju så mycket att ge’” (rad 1646); ”så hon tycker liksom inte att man kan ha den här äganderätten på någon och att” (rad 1647); ”du tillhör mig och nu är det våran kärlek” (rad 1649); ”hur många relationer hade hon då?” (rad 1657). Uttrycken på raderna 1639 och 1657 diskuteras inte här då metaforiska uttryck med verbet *ha* diskuterats i samband med Samtalssekvens 10 ovan.

I uttrycken ”du tillhör mig och nu är det våran kärlek” (rad 1649) metaforiceras först måldomänsaspekten PARTNER som en ÄGODEL när ”du tillhör mig”. Verbet *tillhöra* definieras bland annat enligt följande i Svensk Ordbok: ”ha som ägare”; men även ”kunna räknas till gruppen” eller ”vara medlem av” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. tillhöra, HB1). Här tolkar jag det som att Gun pratar om att en person ÄGER den andra. Och då människor idag, i normalfallet, inte lagligt kan ägas, metaforiceras denna som en ÄGODEL som tillhör någon (jag återkommer till metaforiceringen av PARTNER som en ÄGODEL i 6.2.4.1 nedan). I ”våran kärlek” metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL genom det possessiva pronomenet *våran*, där den ROMANTISKA KÄRLEKEN är en ÄGODEL som tillhör eller ÄGS av de två personer som utgör ”vi:et”. Att det är just ”kärleken” som ÄGS kan relatera till både måldomänsaspekten KÄNSLA och RELATION. Dels kan man tänka sig att personerna delar känslor emellan sig, dels kan ”kärlek” här stå för relationen, så att det är relationen som är ”våran”. Då det inte går att tydligt avgöra utifrån kontexten vilken måldomänsaspekt som metaforiceras, konstaterar jag här att olika tolkningsmöjligheter föreligger.

I samtalssekvensen metaforiceras måldomänsaspekten PARTNER som en ÄGODEL även i ”så hon tycker liksom inte att man kan ha den här äganderätten på någon och att” (rad 1647). Här aktualiseras ”ägandet” explicit genom substantivet *äganderätten*, och i Svensk Ordbok uttrycks även en laglig rätt: ”lagligt grundad rätt att äga ngt och därigenom fritt förfoga över det” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. äganderätt). I kontexten handlar det alltså om att någon upplever att de har laglig

rätt att ”fritt förfoga” över PARTNERN. Samtidigt uttrycks i kontexten att detta inte är någonting eftersträvansvärt, utan tvärtom någonting negativt. Det kvarstår dock att PARTNERN metaforiceras som en ÄGODEL.

Det negativa i att äga någon förklaras i uttrycken som kommer före den nyss diskuterade: ”’varför ska min kärlek bara räcka till en?’” (rad 1643); ”’den räcker ju—’(rad 1645); ”’jag har ju så mycket att ge’” (rad 1646). ”Kärleken” metaforiceras i alla uttryck som ett FYSISKT OBJEKT, som kan ”räcka” till många och som går att ”ge” till någon. KÄRLEKEN har här en viss massa, där delar av den kan ges till andra. Här metaforiceras KÄRLEKEN även som en ÄGODEL genom det possessiva pronomenet ”min”. I samtliga uttryck förefaller det vara måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT, då en relation inte troligt kan ges bort eller räcka till flera.

I samtliga ovan diskuterade metaforiska uttryck aktualiseras olika erfarenheter av FYSISKA OBJEKT. Dels metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och aspekterna RELATION, KÄNSLA och PARTNER som en ÄGODEL, dels metaforiceras aspekten KÄNSLA som ett FYSISKT OBJEKT med en massa och som någonting som kan ges till någon. I de metaforiska uttrycken går det även att identifiera hur personer upplever sig kunna påverka och kontrollera den ROMANTISKA KÄRLEKEN då personerna förefaller kunna bestämma om kärleken ska vara ”våran” eller inte, eller om den ska ”räcka” till fler än en. Eller, om man vill behålla den eller ”ge” den till någon annan.

6.2.4.1 Måldomänsaspekten PARTNER som en ÄGODEL

I avsnittet ovan har jag diskuterat ett par metaforiska uttryck där måldomänsaspekten PARTNER metaforiceras som en ÄGODEL (se Samtalssekvens 11). Då just aspekten PARTNER ofta går att identifiera i metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ÄGODEL, diskuterar jag i detta avsnitt ytterligare tre uttryck; tre från samtal 4 och ett från samtal 1.

Det överlag vanligaste sättet måldomänsaspekten PARTNER metaforiceras som en ÄGODEL i samtalen är genom användningen av *possessiva pronomen*: PARTNERN är *min/sin/hennes/hans*: ”min man”, ”hennes pojkvän”. I Samtalssekvens 12 kontextualiseras två uttryck från samtal 4 som exemplifierar detta. I sekvensen diskuterar deltagarna en situation där Karl berättar om hur en kompis till honom träffar någon ny medan hon är i en relation, och att det leder till att hon lämnar sin ”gamla” pojkvän för den ”nya” (situationen diskuteras även i 6.5.3.1 men då med fokus på hur personerna upplevs som mer eller mindre KOMPATIBLA). I denna kontext tar sekvensen nedan vid.

486	Karl	det som var lite konstigt i den situationen var att ...,
487	Karl	den här pojkvännen som hon var tillsammans med hade blivit ganska bra kompis med våran kompisgrupp i allmänhet.
488	Maria	jaha,
489	Maria	alltså den här första då?
490	Karl	ja.
491	Maria	jaa.
492	Karl	så,
493	Karl	när,
494	Karl	hon sen gjorde slut med honom då blev det som att ...,
495	Karl	hon mådde d- --
496	Karl	hon hade dåligt samvete över att hon gjorde slut med honom.
497	Maria	jaa.
498	Sara	ja.
499	Karl	så då började hon hänga med <u>sin nya pojkvän</u> och,
500	Maria	mm.
501	Karl	av någon anledning så,
502	Karl	det var inte jag i våran kompisgrupp men det var nån ann- --
503	Karl	en annan i våran kompisgrupp som bjöd in <u>hennes pojkvän</u> då [till en massa fester och grejer.
504	Maria	[ja ok,
505	Maria	och vad tyckte hon om det?
506	Karl	ja men ...,
507	Karl	hon ...,
508	Karl	jag vet inte om hon såg det som--
509	Maria	eller vad tycke han om det haha?

```
510  Sara   haha.

511  Karl   nej jag tror att ... --

512  Karl   jag vet inte riktigt vad han tycke om det,

513  Karl   han har inte pratat så mycket om det men att ...--

514  Karl   och det var ganska länge sen nu,

515  Maria  mm.

516  Karl   men ...,

517  Karl   hon tyckte nog att...,

518  Karl   hon tyckte nog att det var jobbigt men jag tror också att
            hon såg det som någon form av ...,

519  Karl   passande bestraffning för att hon hade liksom dumpat honom.
```

I det följande diskuterar jag de metaforiska uttrycken ”sin nya pojkvän” (rad 499), ”hennes pojkvän” (rad 503) och ”dumpat honom” (rad 519). Samtliga uttryck används av samtalsdeltagaren Karl. I de två första uttrycken metaforiceras den omtalade pojkvännen (PARTNERN) som en ÄGODEL. Metaforiceringen aktualiseras i uttrycken genom användningen av de possessiva pronomina *sin* och *hennes*, vilka båda uttrycker att någonting *tillhör* någon (Svensk Ordbok, 2009, s.v. sin; hennes). Även i uttrycket ”dumpat honom” metaforiceras aspekten PARTNER som ett FYSISKT OBJEKT. Verbet *dumpa* definieras i Svensk Ordbok enligt: ”sänka avfall, vanligen i havet” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. dumpa), och det går att identifiera att en mer fysisk/konkret betydelse i att *dumpa avfall*, här överförs till den kontextuella betydelsen att *dumpa* en PARTNER. Huruvida dumpningen innebär att det FYSISKA OBJEKTET också är en ÄGODEL framgår inte av kontexten, men det är rimligt att anta att pojkvännen i det här fallet först ägs och sedan dumpas.

Måldomänsaspekten PARTNER metaforiceras inte bara som en ÄGODEL genom possessiva pronomen, utan även i andra metaforiska uttryck. I Samtalssekvens 13 nedan kontextualiseras ett sådant uttryck. I samtalssekvensen, som är hämtad från tidigt i samtal 1, diskuterar deltagarna *Otrohet* och hur fort man egentligen får bli kära i varandra i dagens Sverige, där Helena berättar om att hon var ihop med en kille i tre månader: ”alltså så kära som vi blev, så fort, det får man fan inte bli i Sverige” (Helena, S1:130–132). Detta leder deltagarna till att diskutera om det finns några sådana allmänna regler, vilket Karin introducerar där samtalssekvensen nedan tar vid.

Samtalssekvens 13. Samtal 1, rad 158–169

158	Karin	alltså,
159	Karin	jag menar,
160	Karin	det finns ju,
161	Karin	det finns ju hur mycket regler som helst,
162	Karin	liksom,
163	Karin	vad är det för--
164	Karin	hur stor åldersskillnad får det vara,
165	Helena	mm.
166	Karin	hur fort får man liksom bestämma sig,
167	Karin	hur många partnerbyten får man göra under en livstid haha
168	Eva	ja precis,
169	Eva	och i vilka åldrar?

I det metaforiska uttrycket ”partnerbyten” (rad 167), metaforiceras måldomänsaspekten PARTNER som en ÄGODEL. Metaforiceringen aktualiseras genom användningen av substantivet *partnerbyte* där det går att identifiera en överföring från en mer konkret betydelse av *byte*, i linje med en definition i Svensk Ordbok: ”ersättning av visst föremål med annat av samma slag men med annan el. bättre funktion i ngt avseende” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]byte, HB1), till att PARTNERN, som en ÄGODEL, kan *bytas*. På samma sätt som människor exempelvis byter kläder, förefaller det också kunna gå att *byta* partner.

I metaforiceringen av måldomänsaspekten PARTNER som ett FYSISKT OBJEKT och som en ÄGODEL, metaforiceras alltså en *person*, en *levande organism*, som ett FYSISKT OBJEKT. I samtalen har jag även identifierat när den abstrakta ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM, och i följande avsnitt diskuteras denna metaforicering.

6.2.5 *ROMANTISK KÄRLEK som en LEVANDE ORGANISM; att vårda kärleken*

I detta avsnitt diskuterar jag metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM, där jag på samma sätt som Kövecses (2000) gör skillnad på FYSISKA OBJEKT som är tillverkade och på FYSISKA OBJEKT

som uppstår, lever och existerar av sig själva, som en LEVANDE ORGANISM.[65] Som jag också diskuterar i avsnitt 6.2.1 ovan har människan, som en levande organism, ytterst kroppsförankrade erfarenheter av LEVANDE ORGANISMER. Men en människa erfar även, i varierande grad, andra LEVANDE ORGANISMER såsom växter eller djur, och har alltså återkommande erfarenheter av LEVANDE ORGANISMER som *lever* och *dör*, som *växer* och *blommar*, som är *friska* och *sjuka*. I samtalen har jag identifierat totalt 24 metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM (se Tabell 5; avsnitt 6.2.1.1). I det här avsnittet diskuterar jag ett uttryck från samtal 3 och två uttryck från samtal 2 där den ROMANTISKA KÄRLEKEN, både aspekterna RELATION och KÄNSLA, metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM.

I Samtalssekvens 14 nedan kontextualiseras kort uttrycket jag vill diskutera från samtal 3. I anslutningen till sekvensen har deltagarna diskuterat hur farligt det kan vara att ta varandra för givna i en relation, vilket Emma uttrycker som ”slentrianbiten” (se Samtalssekvens 6; avsnitt 6.2.2). I denna kontext fortsätter Emma resonera kring anledningar till att relationer tar slut, och här ansluter sekvensen nedan.

Samtalssekvens 14. Samtal 3, rad 1107–1113

1107	Emma	men man ...,
1108	Emma	den behövs ändå vårdas,
1109	Emma	alla relationer.
1110	Linda	jo.
1111	David	mm.
1112	Linda	att inte börja ta det för givet och bara...,
1113	Linda	låta det ... vara lite grann.

I sekvensen pratar Emma om att alla relationer, vänskapsrelationer som kärleksrelationer, behöver ”vårdas”: ”den behövs ändå vårdas” (rad 1108). Genom användningen av verbet *vårda* aktualiseras här erfarenheter av att vårda olika LEVANDE ORGANISMER, som att vårda sjuka människor på sjukhus eller att vårda växter i trädgården. I kontexten är det också tydligt att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras, då Emma explicit pratar om

[65] Kövecses benämner domänen ORGANISM medan jag väljer att specificera den ytterligare som LEVANDE ORGANISM, då detta tydliggör skillnaden mellan FYSISKA OBJEKT och ORGANISMER ytterligare.

”relationer” (rad 1109). Här metaforiceras alltså måldomänsaspekten RELATION som en LEVANDE ORGANISM.

Ett andra exempel där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM är två metaforiska uttryck från samtal 2, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 15 nedan. I anslutning till sekvensen diskuterar deltagarna *Otrohet*, där Berit uttrycker en stor tolerans för otrohet, medan Ylva skulle ”aldrig tolerera en otrohet” (Ylva, S2:1224). Deltagaren Gun resonerar då kring att synen på otrohet förändras under relationens gång. Här tar samtalssekvensen vid.

Samtalssekvens 15. Samtal 2, rad 1226–1242

1226	Gun	men det gjorde nog inte jag i början heller utan det här är någonting man,
1227	Gun	lär sig leva med ... på något sätt. (SAGT MED SKRATT)
1228	Annika	det skulle inte jag heller men min definition av otrohet det blev--
1229	Annika	ja den den--
1230	Berit	[men jag tänkte på--
1231	Gun	[men d- det växer ju fram,
1232	Gun	jag menar du har ju varit tillsammans så länge, (PEKAR MOT ANNIKA)
1233	Annika	mm.
1234	Gun	och och jag har också ett ganska långt förhållande.
1235	Gun	det det växer ju liksom fram--
1236	Gun	det är ingenting man--
1237	Gun	när man träffas så är det så här,
1238	Gun	och så är vi otrogna och så gör vi så utan--
1239	Berit	haha.
1240	Gun	det är ju liksom någonting som,
1241	Gun	men livet pågår ju som--
1242	Gun	hela tiden. (GÖR PROCESSGESTER)

Här diskuterar jag uttrycken ”det växer ju fram” (rad 1231) och ”det växer ju liksom fram” (rad 1235). I båda uttrycken metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en LEVANDE ORGANISM genom användningen av verbet *växer fram*, vilket jag, i linje med Svensk Ordbok, hanterar som ett sammansatt verb. Här går det att identifiera en överföring från att en LEVANDE ORGANISM kan *växa fram*, till att den ROMANTISKA KÄRLEKEN ”växer fram”. Verbet *växa fram* definieras dock i Svensk Ordbok enligt: ”(äv. fast sammansättn., se framväxa) uppstå och successivt öka i omfattning” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. växa fram), vilket exemplifieras med: *miljörörelsen växte fram på 1960-talet*. Här kan man således fundera på om rörelser är mer konkreta än känslor, eller om betydelsen i Svensk Ordbok överensstämmer med den kontextuella betydelsen i samtalet. Min tolkning är att även ordboksdefinitionen är metaforisk, vilket kan argumenteras för genom att undersöka betydelsen av verbet *växa*. I Svensk Ordbok definieras verbet *växa* som att någonting: ”(genom naturlig inre livskraft) öka i storlek” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. växa, HB1). Min tolkning är att betydelsen av *växa* i ordboken relaterar till att LEVANDE ORGANISMER genom naturlig inre kraft kan ”öka i storlek”. Jag menar här att det är denna betydelse som ligger till grund för betydelsen av *växer fram* i samtalskontexten ovan, och att det är erfarenheter av LEVANDE ORGANISMER som *växer* som aktualiseras. På så sätt metaforiceras här måldomänsaspekten KÄNSLA (de odefinierade känslorna som representeras av ”*det* växer ju fram”) som en LEVANDE ORGANISM som kan ”öka i storlek”; kanske genom känslornas *naturliga inre livskraft* (se avsnitt 6.6.1 nedan).

6.2.6 *ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT: sammanfattning*

I det här avsnittet sammanfattar jag analyserna av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som olika typer av FYSISKA OBJEKT. Jag diskuterar de olika typer av FYSISKA OBJEKT jag identifierat i samma ordning som avsnitten ovan, varpå jag sammanfattar analysen av metaforicerade måldomänsaspekter. Avsnittet avslutas med att jag ställer mina resultat mot tidigare forskning.

Resultaten påvisar att erfarenheter av olika typer av FYSISKA OBJEKT utgör en central del i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. Samtidigt är det stor variation samtalen emellan. Exempelvis är metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT mycket vanlig i samtal 2 (65 uttryck), men ovanligare i samtal 4 (35 uttryck). Där Kövecses diskuterar att KÄRLEK som ett STRUKTURERAT OBJEKT är en *alternativ* modell och alltså ”nya” och inte konventionella sätt att metaforicera KÄRLEKEN (se avsnitt 6.2), tyder mina resultat istället på det motsatta: metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT är central i samtalen. I avsnitten 6.2.6.1–6.2.6.4 nedan sammanfattar jag kort analyserna av de olika typer av FYSISKA OBJEKT jag identifierat.

6.2.6.1 ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN återkommande som ett FYSISKT OBJEKT (totalt 203 metaforiska uttryck). I 62 av dessa uttryck metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT som exempelvis består av *bitar* eller *delar*, och som kan *fungera* eller *lagas*. Flest uttryck har identifierats i samtal 3 (19 uttryck), och färst uttryck har identifierats i samtal 4 (7 uttryck) (se Tabell 5; avsnitt 6.2.1.1). I samtal 3 metaforiceras återkommande den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT som består av olika ”bitar”: ”emotionella biten” (Linda, S3:163; Samtalssekvens 3); ”kärleksbiten” (Emma, S3:308; Samtalssekvens 4); ”nonchalansbiten” (Emma, S3:839; Samtalssekvens 5) och ”slentrianbiten” (Emma, S3:1096; Samtalssekvens 6). I samtal 1 metaforiceras den återkommande som ett FYSISKT OBJEKT som består av *delar* (se Samtalssekvens 7; avsnitt 6.2.2)

Ofta förefaller det här vara den generella ROMANTISKA KÄRLEKEN som metaforiceras, och måldomänsaspekter är ofta svåra att identifiera i just de här uttrycken. När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT som består av *delar* i samtal 1 (Samtalssekvens 7) är det dock tydligt att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras.

6.2.6.2 ROMANTISK KÄRLEK som ett SPECIFICERAT FYSISKT OBJEKT

I ett mindre antal metaforiska uttryck (16 av 203) går det att ur kontexten identifiera ett specifikt FYSISKT OBJEKT. Exempelvis en kulturell ”idealbild” som personer ”matas” med (Samtalssekvens 8), en ”spegel” (Samtalssekvens 9), en *triangel*: ”oavsett vem jag var i den här triangeln” (Karin, S1:1099), eller som en *katalysator*: ”att det kan komma in en katalysator som ...” (Karin, S1:1761). För uttrycken där det FYSISKA OBJEKTET är specificerat går det ofta att urskilja den metaforicerade måldomänsaspekten, där det exempelvis är måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras som en *spegel*. I något uttryck går det dock inte att tydligt urskilja en aspekt, såsom att det förefaller vara det generella begreppet ROMANTISK KÄRLEK som metaforiceras som en *idealbild*.

6.2.6.3 ROMANTISK KÄRLEK (RELATION, KÄNSLA och PARTNER) som en ÄGODEL

I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras, metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL (101 av 203 uttryck). I uttrycken har jag identifierat detta främst genom att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ÄGODEL personer kan *ha* eller *ge* till någon, men även återkommande genom att den omtalas som *min* eller *våran*. I de metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ÄGODEL går det att identifiera måldomänsaspekterna RELATION, KÄNSLA och PARTNER. Mest vanligt är att måldomänsaspekten RELATION metaforiceras, som i ”hur många relationer hade hon då?” (Ylva, S2:1657; Samtalssekvens 11). Även måldomänsaspekten PARTNER metaforiceras återkommande som en ÄGODEL

(totalt 39 av 101 uttryck), vilket i samtalen främst aktualiseras genom possessiva pronomen: ”sin nya pojkvän” (Karl, S4:499; Samtalssekvens 12), ”hennes pojkvän” (Karl, S4:503; Samtalssekvens 12). Metaforiceringen uttrycks också mer explicit: ”du tillhör mig” (Gun, S2:1649; Samtalssekvens 11) eller ”inte att man kan ha den här äganderätten på någon” (Gun, S4:1647; Samtalssekvens 11). I samtal 1 uttrycker deltagaren Karin också att PARTNERN, likt en ÄGODEL, kan *bytas*: ”hur många partnerbyten får man göra under en livstid haha (Karin, S4:167; Samtalssekvens 13).

I vissa metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ÄGODEL går det dock inte att uttolka vilken aspekt som främst metaforiceras. Exempelvis föreligger flera tolkningsmöjligheter i ”du tillhör mig och nu är det våran kärlek” (Gun, S2:1649). Här kan ”kärleken” som är ”våran” relatera både till aspekten RELATION och till aspekten KÄNSLA.

6.2.6.4 ROMANTISK KÄRLEK som en LEVANDE ORGANISM

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN även som en LEVANDE ORGANISM (24 av 203 uttryck). Metaforiceringen är vanlig i samtal 2, men relativt ovanlig i de andra samtalen, där bara ett uttryck identifierats i samtal 4 (se Tabell 5; avsnitt 6.2.1.1). Metaforiceringen har identifierats i uttryck där kärleken behöver *vård*, ”den behövs ändå vårdas” (Emma, S3:1108; Samtalssekvens 14) eller som någonting som kan *växa fram*, ”[men d det växer ju fram”; ”det växer ju liksom fram--” (Gun, S2:1231, 1235; Samtalssekvens 15).

I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av LEVANDE ORGANISMER aktualiseras är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras, som i Guns uttryck ovan. Men i några få uttryck metaforiceras måldomänsaspekten RELATION som en LEVANDE ORGANISM; som i Emmas uttryck ovan, eller som i Annikas (samtal 2) uttryck: ”att att relationen kan leva vidare ändå” (Annika, S2:1023; Samtalssekvens 43; avsnitt 6.4.3.1).

6.2.6.5 Metaforicerade måldomänsaspekter: sammanfattande analys

I analyserna ovan har jag fortlöpande diskuterat vilken eller vilka måldomänsaspekter som metaforiceras i de olika metaforiska uttrycken. Några generella mönster kan dock inte identifieras. Det tydligaste resultatet är att måldomänsaspekten PARTNER endast metaforiceras som en ÄGODEL (se avsnitt 6.2.4.1). Måldomänsaspekterna RELATION och KÄNSLA metaforiceras dock både som ett FYSISKT OBJEKT, som ett specifikt FYSISKT OBJEKT, som en ÄGODEL och som en LEVANDE ORGANISM. I vissa metaforiceringar är det tydligt att det är aspekten RELATION som metaforiceras: ”men ett förhållande tänker jag det är, så var det i mitt fall så iallafall att, det är ju olika delar” (Karin, S1:986–988; Samtalssekvens 7). I andra är det tydligt att det är aspekten KÄNSLA som metaforiceras: ”eller att man kanske känner att ja det här bara är en liten ..., förälskelse vid sidan av, men

som egentligen inte betyder någonting. det är någonting som dyker upp och någonting som är mänskligt och som dyker upp men jag vill vara med den här personen som jag ...” (Linda, S3:607–610; Samtalssekvens 10). I några uttryck, som i ”våran kärlek” (Gun, S2:1649) är det dock svårt att uttolka metaforicerad aspekt. I detta och liknande fall kan jag endast konstatera att olika tolkningsmöjligheter föreligger, och att en tolkning inte behöver vara mer korrekt än en annan.

6.2.7 *ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT: diskussion i relation till tidigare forskning*

I det här avslutande avsnittet diskuterar jag mina resultat i relation till tidigare metaforforskning som undersökt begreppet KÄRLEK och metaforiceringen av begreppet som ett FYSISKT OBJEKT, en ÄGODEL och en LEVANDE ORGANISM. Några initiala anmärkningar behöver dock göras. Dels har majoriteten av tidigare forskning gällande kärleksmetaforer engelska som arbets- och undersökningsspråk, så det finns ingen motsvarande studie på svenska att jämföra med. Dels baseras majoriteten av Kövecses teoretiska diskussioner på uppfattat konventionella språkliga uttryck som passar mer eller mindre bra in i de konceptuella metaforer man vill bevisa eller undersöka. Ytterligare har ingen av den tidigare forskning jag refererar ett diskursdynamiskt perspektiv på metaforicering, så utgångspunkterna är alltså olika, både teoretiskt och metodologiskt.

Tidigare kärleksmetaforforskning har inte i någon större grad diskuterat metaforiceringen av begreppet KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT. Som jag tidigare nämnt (avsnitt 6.2.1) så diskuterar Kövecses metaforicering av KÄRLEK som STRUKTURERAT OBJEKT eller ORGANISM som ”alternativa modeller”, där KÄRLEK som ENHET eller KÄRLEK som FYSISK eller NATURLIG KRAFT utgör mer traditionella och generella modeller för metaforiceringen av KÄRLEKEN (Kövecses, 1988, s. 79). De här alternativa modellerna framhålls ändå som viktiga eftersom de nyanserar de mer generella modellerna. I de analyserade samtalen är dessa ”alternativa modeller” intressant nog vanliga, samtidigt som de mer traditionella modellerna också identifieras, om än inte i lika stor utsträckning. Beger (2011, s. 29) diskuterar bara kort hur KÄRLEKEN i hennes studier i varierande grad metaforiceras som STRUKTURERADE OBJEKT, där metaforiceringen är betydligt vanligare hos ”experter” än hos ”lekmän”. Denna skillnad förklarar hon som att experterna försöker uppmuntra lekmännen till att vara mer aktiva och inte ett ”offer” för kärleken. Jag kan alltså påvisa ett liknande resultat som Beger, att KÄRLEKEN ofta metaforiceras som någonting som går att påverka, förbättra och utveckla.

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL är inte heller väl utforskad i tidigare metaforforskning. I den *Master Metaphor List* som Lakoff med kollegor påbörjat men inte avslutat (Lakoff, Espenson, & Schwartz, 1991), diskuteras dock den konceptuella metaforen PROPERTIES ARE POSSESSION (EGENSKAPER ÄR ÄGANDE). Denna exemplifieras med uttryck som ”Hon har ett bra sinne för humor” (*She has a nice sense of humor*) (Lakoff m.fl., 1991, s. 11). Här anses personen alltså *äga* denna egenskap, vilket aktualiseras av verbet *ha* (*have*). I de analyserade samtalen har jag identifierat liknande metaforicering, men här handlar det inte om att det är egenskaper personerna ÄGER, men väl att personer anses ÄGA sina RELATIONER och sina KÄNSLOR. Just PARTNERN som en ÄGODEL förekommer i metaforlistan som LOVED ONE IS A POSSESSION (PARTNERN ÄR EN ÄGODEL), och exemplifieras med uttryck såsom ”Du är allt jag har” (*You're all I've got*) eller ”Jag är din – var min” (*I'm yours – be mine*) (Lakoff m.fl., 1991, s. 158). Här menar man att metaforen troligtvis är besläktad med metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET, vilket kan identifieras hos Kövecses (1988, s. 18) som menar att uttryck såsom ”She is my better half” relaterar till erfarenheter av ENHET. Här kan man dock argumentera för att PARTNERN samtidigt metaforiceras som en ÄGODEL genom att det possessiva pronomenet *min* (*my)* aktualiserar att partnern *tillhör* den andra partnern. I relation till metaforiceringen av PARTNERN som en ÄGODEL diskuterar Kövecses (1988, s. 33) också den specifika metaforiceringen OBJEKTET FÖR KÄRLEKEN (=partnern) som ett VÄRDEFULLT OBJEKT; *The Object of Love as a Valuable Object*. Här ligger fokus dock på att partnern är *värdefull*, inte att partnern är en ÄGODEL, även om det är implicit i metaforiceringen. Kövecses (1988, s. 34) framhåller samtidigt att metaforiceringen främst fokuserar *förbindelse* (*attachment*): ”If you possess an object that both you and society value highly, then you will be attached to that object”. Denna förbindelse kan troligtvis uttolkas även i de metaforiska uttryck jag identifierat, men fokus i samtalen ligger på PARTNERN som en ÄGODEL och inte på att ägandet skulle innebära någon förbindelse. Just *förbindelse* diskuterar jag i avsnitt 6.5.4 i relation till metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras, och där ENHETEN UPPRÄTTHÅLLS genom en metaforicerad *förbindelse* mellan personerna som ETABLERAR ENHETEN. I den feministiska forskning som diskuterats i 3.2.2, uttrycks också kritik mot en förhärskande monogami, som speciellt fokuserar på det omoraliska i att se den älskade som en ägodel. I min studie förefaller detta dock vara vanligt.

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en LEVANDE ORGANISM har i tidigare forskning behandlats på olika sätt. Kövecses (1988, s. 79–82) diskuterar metaforen KÄRLEK som en LEVANDE ORGANISM som separat från KÄRLEK som ett STRUKTURERAT OBJEKT. Senare, (Kövecses, 2000, s. 98) diskuterar han ORGANISM som en del av domänen KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT. Beger (2011, s. 32–34) separerar dock ORGANISM från STRUKTURERADE OBJEKT. I mitt material har jag valt att lyfta ut just LEVANDE ORGANISM, då de skiljer sig från andra FYSISKA OBJEKT jag

identifierat genom att inte vara tillverkade, i linje med Kövecses definition av OBJEKT (se avsnitt 6.2.1). Kövecses (1988, s. 80) framhåller även att metaforiceringen av KÄRLEK som en ORGANISM innebär att vi förstår KÄRLEKEN som någonting som existerar utanför oss och oberoende av oss, vilket även jag identifierat i den återkommande metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en EXTERN BEHÅLLARE (se avsnitt 6.3.2 nedan). Men i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ORGANISM menar Kövecses (2000, s. 80) att den aktiva kontrollen inte är lika tydlig jämfört med andra typer av FYSISKA OBJEKT, även om det också går att påverka en LEVANDE ORGANISMS fortlevnad.

Uttrycken Kövecses (1988) och Beger (2011) diskuterar förefaller främst relatera till kärleksrelationen, där Kövecses (2000) framhåller metaforen MÄNSKLIGA RELATIONER ÄR KOMPLEXA OBJEKT som ”master metaphor” för mänskliga relationer generellt. Likväl förs inte en mer utförlig diskussion om hur olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras. I mina resultat går det inte att dra några generella slutsatser kring vilken måldomänsaspekt som främst metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT, men det är tydligt att måldomänsaspekten PARTNER metaforiceras som en ÄGODEL och att aspekten KÄNSLA återkommande metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM. Liknande tendenser går att identifiera i tidigare forskning där metaforen KÄRLEK SOM EN LEVANDE ORGANISM främst exemplifieras med uttryck som relaterar till vad jag definierat som måldomänsaspekten KÄNSLA: ”My love for her will never *die*” (Kövecses, 1988, s. 79).

Sammanfattningsvis framhålls inte metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT som en av de centrala metaforiceringarna för ROMANTISK KÄRLEK i tidigare forskning. Mina resultat pekar dock mot att metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som olika typer av FYSISKA OBJEKT är framträdande i samtalen. I metaforiceringarna uttrycks samtidigt ett *aktivt* förhållningssätt gentemot den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Den kan aktivt påverkas och är inte bara något som ”drabbar” en, vilket även Beger (2011, s. 68) påpekar: ”LOVE is not merely a romantic concept which happens to us, but something we maintain by providing everything a relationship needs”. I den här studien framkommer alltså att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT, där personer aktivt kan påverka den ROMANTISKA KÄRLEKEN, är återkommande och förefaller central.

6.3 ROMANTISK KÄRLEK som en BEHÅLLARE: att komma in i stabila relationer och att släppa fram känslorna

---

*”vad är det värt det att **leva i en relation** om den inte är tillräckligt bra, så bryter jag hellre upp, än **stannar kvar i något** som jag inte vill **vara i**.” (Eva, S1:936–939)*

Dagliga, kroppsförankrade, erfarenheter av olika typer av BEHÅLLARE är ständigt närvarande och utgör en viktig del i förståelsen av olika abstrakta begrepp, bland annat känslor och relationer (se Kövecses, 1990, Kapitel 9; 2000, s. 37). I de analyserade samtalen är metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE en av de vanligaste metaforiceringarna (179 av 780 metaforiska uttryck). I de följande avsnitten diskuterar jag ett urval av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras. Initialt vill jag också tydliggöra att en BEHÅLLARE också är ett sorts FYSISKT OBJEKT. Men eftersom antalet metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras är så pass många, och då det här finns ett relativt väl utforskat föreställningsschema att relatera till, väljer jag att diskutera denna metaforicering i detta separata avsnitt.

Avsnittet disponeras enligt följande: först diskuterar jag erfarenheter av BEHÅLLARE och hur föreställningsschemat för BEHÅLLARE strukturerar metaforiceringar där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras. Här presenterar jag även en sammanställning av antal metaforiska uttryck där BEHÅLLARE aktualiseras, samt vilka typer av BEHÅLLARE som identifierats. Därefter följer analysavsnitten, där dispositionen baseras på frekvensen av metaforicerade måldomänsaspekter och identifierade typer av BEHÅLLARE. Först diskuterar jag hur måldomänsaspekterna RELATION och KÄNSLA metaforiceras som KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE i avsnitt 6.3.2 och 6.3.3. Sedan, i avsnitt 6.3.4, diskuterar jag hur måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en viss sorts KROPPSEXTERN BEHÅLLARE; en BYGGNAD. Därefter, i avsnitt 6.3.5, diskuterar jag metaforiska uttryck där den mänskliga KROPPEN utgör BEHÅLLAREN som känslor kan existera i. Avsnittet avslutas med att jag sammanfattar analyserna i avsnitt 6.3.6 och diskuterar studiens resultat i relation till tidigare forskning i avsnitt 6.3.7.

6.3.1 *Kroppsförankrade erfarenheter av BEHÅLLARE*

Människan erfar ständigt olika sorters konkreta behållare: hus, lådor, bilar, väskor, dricksglas, m.fl. Erfarenheter av BEHÅLLARE spelar en viktig roll i människans omvärldsförståelse. Mark Johnson (1991) framhåller just föreställningsschemat för BEHÅLLARE (benämns också *behållarschema*) som ett

viktigt exempel på hur föreställningsscheman strukturerar människans omvärldsförståelse:

> We experience physical and bodily containment in every aspect of our lives, and this provides imaginative structure for our understanding of all sorts of abstract containment. Whether in two or three dimensions, a container consists of an interior, a boundary, and an exterior. (1991, st. VI)

Vissa av de behållare som utgör föreställningsschemat BEHÅLLARE har vi rent fysiska erfarenheter av, men de flesta tolkningar av världen som BEHÅLLARE sker metaforiskt, som när den abstrakta KÄRLEKEN metaforiceras som en BEHÅLLARE med vissa egenskaper. Karaktäriserande för behållarschemat är att det strukturerar en gräns mellan en utsida och insida, och definierar så den mest grundläggande skillnaden mellan *ute* och *inne* (M. Johnson, 1987, s. 21–23). Johnson (1987, s. 30–31) exemplifierar detta med en kort berättelse:

> You wake **out** of a deep sleep and peer **out** from beneath the covers **into** your room. You gradually emerge **out** of your stupor, pull yourself **out** from under the covers, climb **into** your robe, stretch **out** your limbs, and walk **in** a daze **out** of the bedroom and **into** the bathroom. You look **in** the mirror and see your face staring **out** at you. You reach **into** the medicine cabinet, take out the toothpaste, squeeze **out** some toothpaste, put the toothbrush **into** your mouth, brush your teeth **in** a hurry, and rinse **out** your mouth. At breakfast you perform a host of further in-out moves-pouring **out** the coffee, setting **out** the dishes, putting the toast **in** the toaster, spreading **out** the jam on the toast, and on and on. Once you are more awake you might even get lost **in** the newspaper, might enter **into** a conversation, which leads to your speaking **out** on some topic.

I berättelsen ovan exemplifieras dels rent fysiska erfarenheter som att *gå in i badrummet*, *stoppa tandborsten i munnen*, *lägga brödet i brödrosten*. Men också mer abstrakta icke-spatiala relationer, som att *vakna ur en djup sömn*, *ge sig in i en konversation*, *titta in i rummet*. Alla exempel på fysiska och abstrakta behållare i citatet ovan innebär att en relation mellan *ute* och *inne* etableras, och återkommande kroppsförankrade erfarenheter av BEHÅLLARE synliggörs. Föreställningsschemat BEHÅLLARE är uppbyggt av återkommande erfarenheter av olika fysiska behållare: man kan vara *utanför* eller *innanför*, *ovanför* eller *under*, *i* eller *på*, *framför* och *bakom* behållaren. Erfarenheterna relaterar alltså dels till de *spatiala förutsättningar* en behållare ger upphov till, dels till behållarens *egenskaper*, som att ett hus är en typ av behållare som har dörrar, fönster, tak och väggar, men också till hur människor *interagerar* med olika fysiska behållare.

Vidare är den fysiska mänskliga kroppen också en viktig utgångspunkt för erfarenheter av behållare. Kroppen upplevs ofta just som en behållare som

innehåller olika organ, som vi stoppar in mat *i*, och som luft kommer *ut ur*: ”[...] perhaps the most basic things we do are ingest and excrete, take air into our lungs and breathe it out” (Lakoff, 1987a, s. 271). Också Kövecses (1988, s. 43) framhåller kroppens återkommande betydelse vid metaforik, och diskuterar att kroppen ofta ses som behållaren för våra känslor, där känslorna återkommande förstås som vätskor som exempelvis kan ”välla ut” ur kroppen.

Erfarenheter av BEHÅLLARE är så inrotade att även objekt som inte i normalfallet ses som behållare kan få behållaregenskaper. Ett exempel är när min 3-åring frågar om det är mjukt bröd *inom i* det surdegsbröd med hård skorpa som vi köpt. Brödets skorpa utgör här egenskaper som räcker för att brödet ska ses som en behållare som innehåller någonting. Dessa och liknande återkommande dagliga erfarenheter utgör föreställningsschemat BEHÅLLARE, vars samlade erfarenheter sedan kan överföras till en abstrakt BEHÅLLARE, exempelvis en kärleksrelation. På så sätt aktualiseras olika fysiska erfarenheter för att göra någonting abstrakt begripligt.

6.3.1.1 Sammanräkning av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras

Metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE är vanlig i alla analyserade samtal, även om antalet identifierade metaforiska uttryck varierar något mellan samtalen (se Tabell 6 nedan). I metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE har jag identifierat olika typer av BEHÅLLARE:

- En KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som personer kan befinna sig *inuti*, ”komma in i” och ”ta sig ut ur”, eller en BEHÅLLARE där ovälkomna personer får stå ”utanför”.
- En BYGGNAD som kan vara ”stabil”, ha en ”fasad” och där personerna kan och ”bygga in tillit”.
- KROPPEN SOM EN BEHÅLLARE för känslor, där känslorna kan *dras ut* eller *släppas fram* ur en ”öppen” kropp.

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE i totalt 179 av 780 metaforiska uttryck. I Tabell 6 nedan presenterar jag en sammanräkning av identifierade metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras, och specificerar även vilka olika typer av BEHÅLLARE som aktualiseras i respektive samtal.

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som	Samtal 1	Samtal 2	Samtal 3	Samtal 4	Totalt
en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE	55	22	38	15	130
en BYGGNAD	12	7	3	2	24
känslor som finns i KROPPEN SOM EN BEHÅLLARE	4	6	3	12	25
Totalt	71	35	44	29	179 av 780

Tabell 6. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras.

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras alltså som en BEHÅLLARE i flest antal metaforiska uttryck i samtal 1 (71 uttryck) och i färst antal uttryck i samtal 4 (29 uttryck). I majoriteten av de metaforiska uttrycken (130 av 179) metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras även som en BYGGNAD (24 av 179 uttryck) och som känslor som finns i KROPPEN SOM EN BEHÅLLARE (25 av 179 uttryck). Erfarenheter av BYGGNAD aktualiseras oftast i samtal 1 (12 uttryck), men sällan i samtal 4 (2 uttryck). KROPPEN SOM BEHÅLLARE är vanligast i samtal 4 (12 uttryck), men ovanlig i de andra samtalen (4 uttryck i samtal 1; 6 uttryck i samtal 2; 3 uttryck i samtal 3).

I de följande avsnitten diskuteras metaforiska uttryck där de typer av BEHÅLLARE som jag identifierat aktualiseras, samt vilka erfarenheter av de olika BEHÅLLARNA som fokuseras: BEHÅLLARNAS *egenskaper*, de *spatiala förutsättningar* som BEHÅLLARNA ger upphov till, samt hur personer *interagerar* med BEHÅLLARNA. Jag diskuterar även fortlöpande vilka måldomänsaspekter som metaforiceras, där de följande avsnitten också disponeras efter identifierade måldomänsaspekter då aspekterna ofta är tydligt urskiljbara.

6.3.2 *RELATIONEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE*

I studiens samtliga samtal har jag identifierat metaforiska uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE: en BEHÅLLARE som personer kan vara *i*, komma eller gå *in i*, ta sig *ut ur* eller *stanna kvar i*. I de metaforiska uttrycken används begreppen *relation*, *förhållande* och *äktenskap* omväxlande, vilka alla relaterar till måldomänsaspekten RELATION. I de metaforiska uttryck där en KROPPSEXTERN

BEHÅLLARE aktualiseras, ligger fokus främst på hur personer *interagerar* med BEHÅLLARENS *spatiala förutsättningar*, såsom personers befintlighet i eller förflyttning in i och ut ur BEHÅLLAREN. De egenskaper som ger upphov till dessa interaktioner, att BEHÅLLAREN har en insida och utsida som innebär att en befintlighet är möjlig, aktualiseras endast explicit ett fåtal gånger men impliceras ofta i de spatiala förutsättningarna; BEHÅLLAREN behöver vara just en BEHÅLLARE (tänk *hus*) för att någon ska kunna befinna sig i den eller förflytta sig in i den.

6.3.2.1 Befintlighet i den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN

I detta avsnitt diskuterar jag tre metaforiska uttryck från samtal 3, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 16 nedan. I sekvensen diskuteras vad kärlek är, vilka gränser man kan sätta upp, samt risken att nonchalera sin partner. Deltagare i sekvensen är Emma, Linda och David, och det är Emmas berättelserunda.

Samtalssekvens 16. Samtal 3, rad 1276–1295.

1276	Emma	jag tycker att det är--
1277	Emma	det kan också vara skillnad på vad som är kärlek och vad som är--
1278	Linda	mm.
1279	Emma	eller inte skillnad men--
1280	Emma	förhoppningsvis finns det ju kärlek <u>i en relation</u>,
1281	Linda	mm.
1282	Emma	men var går gränsen för,
1283	Emma	där man sätter andra ...,
1284	Emma	alltså kärleken för den andra personen,
1285	Emma	jämfört med vad som är viktigt <u>i förhållandet</u> för en själv,
1286	Emma	när börjar man liksom tapp--
1287	Emma	när börjar man ställa så här--
1288	Emma	du hämtar inte det här åt mig ...,
1289	Emma	eller,
1290	Emma	när börjar man ...,

```
1291  Linda  mm.

1292  Emma   nonchal- liksom,

1293  Emma   nonchalera den andra personen i relationen,

1294  Emma   hur stark är kärleken då?

1295  David  mm.
```

I det följande diskuterar jag de metaforiska uttrycken: ”i en relation” (rad 1280); ”i förhållandet” (rad 1285); ”i relationen” (rad 1293). I samtliga uttryck aktualiseras metaforiceringen genom användningen av prepositionen *i*, vilken kan definieras på följande sätt: ”inom omfånget av vissa gränser i rum el. tid el. om rörelse dit” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]i, HB1). Här går det alltså att identifiera en överföring från en konkret betydelse till en abstrakt betydelse. I uttrycken avser prepositionen *i* varken rum eller tid utan relaterar till ”relation(en)” eller ”förhållandet”. Relationen utgör här den KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE som personerna befinner sig i, och inom vilken olika saker förutsätts, såsom känslor av kärlek. Erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras inte enbart genom användningen av prepositionen *i*, utan genom att prepositionen används i samband med att det är i *relationen* eller i *förhållandet* som någonting sker. Personerna befinner sig alltså *i* en relation, på samma sätt som personer kan befinna sig i en fysisk kroppsextern behållare. I och med användningen av prepositionen *i* fokuseras även befintlighet i BEHÅLLAREN genom att den har vissa egenskaper (avgränsande delar) som gör att personer kan befinna sig just inom BEHÅLLARENS upplevda *gränser* (”i” behållaren). Befintligheten *i* BEHÅLLAREN aktualiseras i det första uttrycket (rad 1280) också genom verbet *finnas* (här i presensformen *finns*). I samtliga tre metaforiska uttryck aktualiseras erfarenheter av KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE där BEHÅLLARENS avgränsande egenskaper och personers interaktion med BEHÅLLAREN (befintlighet i) fokuseras.

6.3.2.2 Förflyttning in i och ut ur den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN

I metaforiska uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE har jag även identifierat att det kan ske förflyttning *in i* eller *ut ur* BEHÅLLAREN. Nedan diskuterar jag ett uttryck från samtal 3 och fyra uttryck från samtal 1.

I Samtalssekvens 17 från samtal 3 nedan diskuterar deltagarna om de kan identifiera sig med någon eller något i filmen. Den enda deltagaren i sekvensen är David, som ges gott om utrymme att utveckla sin berättelserunda (berättelserundan börjar på rad 668 och slutar på rad 763, men här återger jag endast ett utsnitt).

Samtalssekvens 17. Samtal 3, rad 729–736.

```
729  David  sen så kan jag väl känna igen mig i han,

730  David  kompisens roll liksom,

731  David  om man,

732  David  om man kommer så liksom och kanske,

733  David  funderar mycket över att vara singel eller om man liksom,

734  David  lever ensam så,

735  David  och så kommer man in i någon annans perfekta,

736  David  perfekta relation så liksom.
```

Här diskuterar jag uttrycket ”kommer man in i någon annans perfekta [...] relation” (rad 735–736). Den ”perfekta relationen” metaforiceras här som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som personen kan *komma in i*. I och med förflyttningen *in i* relationen synliggörs en skillnad mellan *ute* och *inne* då personen här kan komma in i någonting, i kontrast till att befinna sig utanför. Verbet *komma* aktualiserar att det handlar om förflyttning, och i just detta exempel fokuseras MÅLET med förflyttningen; personen kommer *in i* relationen (se avsnitt 6.4.4). David kommer alltså in i någon annans BEHÅLLARE, likt han kan komma in i någon annans hus, och jag tolkar uttrycket som ett metaforiskt uttryck där egenskaper av att komma in i en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE aktualiseras, och där fokus, implicit, ligger på BEHÅLLARENS avgränsande *egenskaper*. I uttrycket aktualiseras även erfarenheter av RESANDE och specifikt MÅLET med RESANDET i och med förflyttningen *in i* BEHÅLLAREN (”komma in i”) (se avsnitt 6.4.4 nedan).

I andra metaforiska uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE kan även personers förflyttning *ut ur* BEHÅLLAREN begränsas. I Samtalssekvens 18 nedan kontextualiseras fem metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras och där erfarenheter av RESANDE samtidigt aktualiseras i tre av uttrycken. I sekvensen diskuterar deltagarna varför man stannar kvar i relationer som inte är bra, och att otrohet ibland kan vara ett sätt att ta sig ”ur” relationen. I sekvensen deltar Karin, Eva och Helena aktivt, och de backar upp varandra omväxlande.

Samtalssekvens 18. Samtal 1, rad 936–956

```
936  Eva    vad är det värt det att leva i en relation [om den inte är
            tillräckligt [bra,
```

937 Karin [mm. [mm.

938 Eva så bryter jag hellre upp,

939 Eva än stannar kvar i något som jag inte vill vara i.

940 ...

941 Helena fast jag var då jättelänge i en jättedålig relation,

942 Helena när jag borde ha,

943 Helena jag borde ha,

944 Helena fallit för lockelsen mycket tidigare,

945 Karin [det tror--

946 Helena [för det--

947 Helena det hade hade gett mig en spark i ändan och [tagit mig ur det förhållandet.

948 Eva [men det gick ju ändå då?

949 Eva eller hur--

950 Eva du--

951 Eva alltså det--

952 Helena jo men det tog ju typ 13 år,

953 Helena [det var helt hemskt.

954 Karin [jag tror det jag tror många--

955 Eva ja men min först--

956 Eva mitt första äktenskap var det ju också så att jag var kvar för länge.

Här diskuterar jag uttrycken ”i en relation” (rad 936), ”stannar kvar i något som jag inte vill vara i” (rad 939) och ”i en jättedålig relation” (rad 941), ”jag var kvar för länge” (rad 956). Befintlighet i BEHÅLLAREN aktualiseras här dels genom prepositionen *i*, men även genom verben *stanna* (kvar *i*) och *vara* (*i*), samt genom adverbet *kvar* (stanna *kvar i*). Även i uttrycket ”jag var kvar för länge” (rad 956) tolkar jag det som att Eva pratar om att vara kvar för länge *i* äktenskapet som här utgör den KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE som hon befinner sig i. Här förefaller det

alltså röra sig om *implicit metaforik* i form av *ellips*, där själva BEHÅLLAREN impliceras; ”jag var kvar för länge [i äktenskapet]” (se avsnitt 5.4.1). Tolkningen bygger även på att RELATIONEN återkommande metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE på raderna 936 och 939, och jag tolkar det som att Eva utgår ifrån denna metaforicering när hon på rad 956 pratar om att ”vara kvar för länge”. Även i ”tagit mig ur det förhållandet” (rad 947) metaforiceras måldomänsaspekten RELATION som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE Helena kan förflytta sig *ut ur*. Den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN är alltså någonting som hon befunnit sig i (varit i), som hon nu har ”tagit sig ur”; Helena har alltså förflyttat sig från en UTGÅNGSPUNKT inne i BEHÅLLAREN till ett MÅL utanför. Förflyttningen aktualiseras dels genom verbet *ta (sig)*: ”(ofta med partikel, t.ex. fram, ut) förflytta sig till viss plats” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. ta sig, HB3), dels i användningen av prepositionen *ur*: ”i en riktning som utgår från det inre av ngt föremål, utrymme e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]ur, HB1). Här aktualiseras alltså erfarenheter av att befinna sig i en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, men också erfarenheter av att kunna förflytta sig ut ur den (RESANDE).

I samtliga diskuterade uttryck från Samtalssekvens 18 metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Fokus ligger dels på BEHÅLLARENS *spatiala förutsättningar* som någonting personer på olika sätt ”lever i”, ”stannar kvar i”, ”är i” eller ”tar sig ur”, dels på personers *interaktion* med BEHÅLLAREN i och med att personerna förflyttar sig in i och ut ur den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN. I uttrycken ”stannar kvar i något som jag inte vill vara i” (rad 939), ”tagit mig ur det förhållandet” (rad 947) och ”jag var kvar för länge” (rad 956) aktualiseras även erfarenheter av RESANDE, där alla delar av föreställningsschemat VÄG fokuseras: UTGÅNGSPUNKT (”stannar kvar”; ”var kvar[i]”); VÄG och MÅL (”tagit mig ur”) (se avsnitt 6.4).

6.3.2.3 Att stå utanför BEHÅLLAREN – att vara utomstående

I detta avsnitt diskuterar jag tre uttryck från samtal 3 där BEHÅLLARENS *egenskaper* avgränsar *ute* från *inne*. Detta genom att personerna som etablerar relationen kan befinna sig både *innanför* och *utanför* BEHÅLLAREN.

I Samtalssekvens 19 nedan kontextualiseras det första metaforiska uttrycket från samtal 3. I anslutning till sekvensen diskuterar deltagarna *Altruism* och hur man förhoppningsvis vill både sina vänner och partners väl, oavsett vad som händer, även om ens kompis och ens partner blir förälskade i varandra. Deltagare i sekvensen är David och Emma.

Samtalssekvens 19. Samtal 3, rad 539–557.

```
539  David   men samtidigt kan man spekulera i liksom att ...,
```

540	David	man själv skulle ju vilja ha ...,
541	David	den personen liksom,
542	David	om vi nu säger att det är han kompisen som kommer utifrån så liksom.
543	Emma	mm.
544	David	så att,
545	David	det är klart han skulle kunna vara glad,
546	David	men han skulle väl också känna så här att,
547	Emma	jo säkert helt förkrossad också,
548	David	mm.
549	Emma	men kanske inte just det här avundsjuka utan att mera,
550	...(7)	
551	Emma	så här olycklig kärlek.
552	David	mm mm.
553	David	nej men absolut,
554	David	det blir det ju också liksom,
555	David	i och med att,
556	David	de redan är ...,
557	David	ett par så.

Här diskuterar jag uttrycket ”kompisen som kommer utifrån” (rad 542). Det sker här en förflyttning från en punkt utanför till en punkt innanför, vilket aktualiseras genom användningen av verbet *komma*. Förflyttningens karaktär tydliggörs av den betydelse prepositionen *utifrån* kan ha: ”från en utanför liggande plats i, på eller vid” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [2]utifrån). Det handlar alltså om att Kompisen kommer *utifrån* och *in i* Rakel och Dags RELATION, metaforicerad som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Tolkningen av RELATIONEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE stödjer jag även på att David några rader senare konstaterar: ”i och med att de redan är ... ett par så” (rad 555–557). Det förefaller alltså handla om en metonymisk relation där *paret* står för *(par)relation* (DEL FÖR HELHET; se avsnitt 2.2.5), och att relationen här utgör den KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE som Kompisen ”kommer utifrån” och in i. Det går samtidigt att tänka sig att Kompisen

fysiskt kommer utifrån och in i lägenheten. Men utifrån kontexten bedömer jag att det handlar om att kompisen kommer *in i* den abstrakta RELATIONEN, metaforicerad som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Uttrycket ”kompisen som kommer utifrån” betraktar jag alltså som ett metaforiskt uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. I uttrycket fokuseras dels BEHÅLLARENS avgränsande *egenskaper*, men även personernas *interaktioner* med BEHÅLLAREN i och med förflyttningen in i och befintligheten i BEHÅLLAREN. I uttrycket aktualiseras följaktligen även erfarenheter av RESANDE, här med fokus på alla delar av föreställningsschemat VÄG (se avsnitt 6.4).

Ytterligare ett uttryck som liknar uttrycket ovan har identifierats i samtal 3. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 20 nedan. I samband med att deltagarna diskuterar olika teman man identifierat i stimulusfilmen, tar Linda fasta på de olika roller personer kan ta i ett förhållande. I sekvensen deltar Linda och David, där Linda här en berättelserunda.

Samtalssekvens 20. Samtal 3, rad 111–120.

111	Linda	jag vet inte riktigt,
112	Linda	det är ju också det här just med att,
113	Linda	vem som gör vad i ett förhållande och vad den här utomstående vännen gör.
114	Linda	till exempel att--
115	Linda	när hon inte kunde andas,
116	Linda	då var det han som tog båda händerna runt hennes ansikte och sa "hur är det",
117	David	mm.
118	Linda	de var inte liksom hennes--
119	Linda	det var inte Dag,
120	Linda	det var inte hennes kille som gjorde det,

I sekvensen har jag identifierat två metaforiska uttryck: ”i ett förhållande” (rad 113) och ”utomstående vännen” (rad 113). Det första uttrycket analyserar jag på samma sätt som uttrycken i avsnitt 6.3.2.1: måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som personerna befinner sig i.

Måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE även i uttrycket ”utomstående vännen”, främst genom användningen av adjektivet *utomstående*. Adjektivet *utomstående* kan definieras enligt följande: ”som inte ingår i visst (socialt) sammanhang särsk. om person; ofta substantiverat: *inga ~ fick komma på festen*” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. utomstående), medan prepositionen *utom* kan ha betydelsen ”utanför” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. utom, HB2). Här gör jag tolkningen att betydelsen av *utomstående* i ordboken och den kontextuella betydelsen i stort överensstämmer. Detta skulle alltså innebära att uttrycket inte ska analyseras som metaforiskt eftersom en mer fysisk/konkret betydelse av *utomstående* inte förefaller existera. Men, med stöd i omgivande kontext vill jag ändock argumentera för att ”utomstående vännen” fortfarande har en metaforisk potential som aktualiseras i kontexten. I samma intonationsenhet metaforiceras nämligen förhållandet som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE (”i ett förhållande”), vilket innebär att vissa personer befinner sig *i* BEHÅLLAREN, medan ”vännen” befinner sig utanför: han är ”utomstående”. Detta tolkar jag som att relationen här metaforiceras som en BEHÅLLARE ”vännen” inte får komma in i. Denna tolkning stöds även i SAOB: ”som står utanför” (SAOB *utom-stående* (tryckår 2012)). Att vara *utomstående* kan alltså relatera till en fysisk befintlighet: att stå *utanför* någonting. Således, med stöd i kontext och etymologi, sluter jag mig till att ”utomstående vännen” är ett metaforiskt uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Fokus ligger här på BEHÅLLARENS avgränsande *egenskaper*, samt på hur ”vännen” *interagerar* med BEHÅLLAREN: han står utanför BEHÅLLAREN.

Långt senare i samtal 3 (rad 1009–1027), återkommer en liknande metaforicering som den nyss diskuterade. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 21 nedan. Här är det David ensam som utvecklar en berättelserunda, vilken utgår ifrån att han identifierat relationer där personerna lyckas bortse från ”yttre” påverkningar.

Samtalssekvens 21. Samtal 3, rad 1009–1027.

```
1009  David  jag upplever nästan att det finns sådana förhållanden ...
             eh,

1010  David  bland mina vänner liksom där,

1011  David  ett ...--

1012  David  de inblandade liksom,

1013  David  faktiskt bortser ifrån ...,
```

1014 David nästan allt sånt liksom,

1015 David alla yttre liksom former av ...,

1016 David människor eller liksom ...,

1017 David att dom ...,

1018 David iallafall inte låtsas om det på nåt sätt eller så där att,

1019 David och det kan så- --

1020 David kan man så klart göra liksom men,

1021 David nej jag vet inte.

1022 David om det,

1023 David om det faktiskt finns ett sådant förhållande där man faktiskt inte ...,

1024 David nås av ...,

1025 David sån blixtförä-förälskelse liksom eller en sån ...,

1026 David såna känslor som uppstår för en ann- --

1027 David en utomstående person just då liksom.

I denna samtalssekvens metaforiceras måldomänsaspekten RELATION som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE i uttrycken ”yttre liksom former av människor” (rad 1015–1016), ”sådant förhållande där man faktiskt inte ..., nås av” (rad 1023–1024) och ”utomstående person” (rad 1027).

I uttrycken aktualiseras erfarenheter av KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE på olika sätt. Dels har BEHÅLLAREN en utsida där människor utanför kan upplevas som ”yttre former”. Adjektivet *yttre* relaterar här tydligt till utsidan av ett föremål: ”som har att göra med utsidan hos föremål etc.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]yttre, HB1). Det finns alltså ”förhållanden” (rad 1009) där David identifierat ett *yttre*, likt utsidan på en fysisk KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. På rad 1023–1025 funderar David vidare på om det finns förhållanden där man inte ”nås” av ”blixtförälskelser” eller känslor som ”uppstår för en utomstående person” (rad 1027). Verbet *nå* syftar här till att någon som befinner sig utanför BEHÅLLAREN inte kan få förbindelse med någon som befinner sig innanför BEHÅLLAREN. BEHÅLLAREN fungerar alltså som ett sorts skydd från *yttre* ”nåbarhet”, från ”utomstående” (där jag tolkar *utomstående* på samma sätt som för uttrycket i Samtalssekvens 20 ovan).

Samtliga diskuterade uttryck tolkas som metaforiska uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Fokus ligger här på BEHÅLLARENS *egenskaper* som skyddar personerna i den, men personer *interagerar* även med BEHÅLLAREN och dess *spatiala förutsättningar*: vissa personer befinner sig *inom* BEHÅLLAREN, medan andra är *utomstående* BEHÅLLAREN.

6.3.2.4 Att visa upp BEHÅLLARENS utsida

I samtal 1 och 4 har jag identifierat ytterligare metaforiska uttryck där RELATIONEN metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, och där fokus ligger på BEHÅLLARENS *egenskaper*. Här handlar det om BEHÅLLARENS *insida* och *utsida*. I Samtalssekvens 22 nedan kontextualiseras två uttryck från samtal 1. Här diskuterar deltagarna *Otrohet*, och Helena berättar om bekanta till henne där båda parter är otrogna mot varandra, men där de ändå visar upp en enad ”fasad” (*fasad* diskuteras i avsnitt 6.3.4.3 nedan).

Samtalssekvens 22. Samtal 1, rad 1933–1939

1933	Helena	utåt sett och på Facebook där är det liksom,
1934	Helena	den ideala familjen,
1935	Eva	men varför har man det då?
1936	Helena	men inåt så har man det--
1937	Helena	då har de inte längre något,
1938	Helena	något samliv.
1939	Helena	överhuvudtaget.

I uttrycken ”utåt sett” (rad 1933) och ”inåt” (rad 1936) aktualiseras BEHÅLLARENS insida och utsida genom användningen av *utåt* och *inåt*. I det första uttrycket använder Helena även verbet *se (sett)*, vilket jag tolkar som att Helena står utanför RELATIONEN och ser på den, och det hon ser är vad personerna *i* BEHÅLLAREN visar utåt, på samma sätt som att man bara kan se utsidan av en stängd fysisk behållare. Denna utsida skiljer sig från insidan, alltså den sida som de som befinner sig i BEHÅLLAREN ser. I uttrycken metaforiceras alltså RELATIONEN som en KROPPSEXTEN BEHÅLLARE som kan se olika ut *utåt* och *inåt*, beroende på perspektiv. Deltagaren Helena befinner sig också implicit utanför BEHÅLLAREN medan personerna hon omtalar befinner sig inuti BEHÅLLAREN. Således fokuseras både BEHÅLLARENS *egenskaper* och personers *interaktion* med BEHÅLLAREN.

6.3.2.5 När BEHÅLLAREN sätter gränser

I totalt 20 metaforiska uttryck (tre uttryck i samtal 3 och 17 uttryck i samtal 1) metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som någonting som begränsas av *gränser*, ofta när deltagarna diskuterar *Otrohet*. I det här avsnittet diskuterar jag kort sex uttryck från samtal 1, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 23 nedan. Innan sekvensen tar vid har deltagarna diskuterat *Regler* och *Otrohet*, och att det i dag blivit lättare att vara otrogen, bland annat på grund av ny teknik. I sammanhanget diskuteras också var *Gränsen för otrohet* går och att de flesta drar den vid fysisk otrohet: ”nej men trohet det är ju liksom att man inte ligger med en annan person” (Karin, S1:643).

Samtalssekvens 23. Samtal 1, rad 667–701

667	Eva	jag är också frånskild,
668	Eva	och sen efter ett ganska långt samboförhållande,
669	Eva	på sex år ungefär,
670	Eva	eller fem år iallafall,
671	Eva	fast vi var ihop längre då,
672	Eva	men vi gjorde faktiskt så här lite <u>gränser,</u>
673	Eva	vi ritade som upp lite grann,
674	Eva	ja vad är tillåtet vad är inte tillåtet,
675	Eva	<u>någon slags kärna</u> av vad man kan ...,
676	Eva	så där.
677	Karin	ja.
678	Eva	ja det var--
679	Eva	vi hade väldigt bra diskussioner i början,
680	Eva	nu gick--
681	Eva	funkade det inte i det långa loppet så vi separerade för något år sedan,
682	Eva	men det har--
683	Eva	det hade inte med det att göra,
684	Eva	men vi upptäckte ...,

685	Eva	längs vägen,
686	Eva	även fast man är rationell och man förklarar så där att,
687	Eva	ändå fanns ganska mycket svartsjuka framförallt från hans sida och vad som var,
688	Karin	mm.
689	Eva	det var inte med i de här cirklarna men om man till exempel bara uppmärksamhet,
690	Karin	mm.
691	Helena	mm.
692	Eva	mot någon annan eller mer social kontra introvert så,
693	Eva	det är väldigt jobbigt för ...,
694	Eva	jag är ganska social och han var inte så social,
695	Eva	så det blev också ett hot mot relationen,
696	Karin	mm.
697	Helena	mm.
698	Eva	apropå vad,
699	Eva	vi har,
700	Eva	vi har helt olika ...,
701	Eva	gränser som vi pratar om och gränser som sen är där fast man inte har identifierat dem riktigt.

Nedan diskuterar jag inledningsvis uttrycken ”men vi gjorde faktiskt så här lite gränser” (rad 672) och ”gränser som vi pratar om och gränser som sen är där fast man inte har identifierat dem riktigt” (rad 701). I uttrycken metaforiceras hur relationen har *gränser*, som deltagaren Eva och hennes partner aktivt *ritade upp* (rad 673). Det går här att identifiera en överföring från betydelsen av fysiska gränser till betydelsen av gränser i en abstrakt ROMANTISK KÄRLEK utifrån hur substantivet *gräns* definieras i Svensk Ordbok: ”(tänkt) skiljelinje mellan två ytor eller områden ibl. i form av konkret linje (äv. vattendrag e.d.), stängsel el. annan företeelse, i geografiska sammanhang dock vanligen om fastställd men inte utmärkt linje” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. gräns). I denna betydelse kan en gräns alltså vara ett FYSISKT OBJEKT (exv. ett staket) som avgränsar ett område från ett annat, men också en mer överenskommen än fysiskt utmärkt *gräns* (såsom

gränser mellan två länder eller landskap). I Evas uttryck metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som någonting som kan begränsas av *gränser*, men det tydliggörs också att två personer kan ha olika uppfattningar om vilka *gränser* som finns i relationen.

Det finns här olika tolkningsmöjligheter gällande vilka fysiska erfarenheter som aktualiseras i uttrycken där det finns *gränser* i RELATIONEN. Utifrån definitionen av *gräns* i Svensk Ordbok kan man argumentera för att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en BEHÅLLARE, men inte en tydligt avgränsad BEHÅLLARE, utan ett *område* som likt en BEHÅLLARE avgränsas. Denna tolkning får även stöd i definitionen av föreställningsschemat BEHÅLLARE där en karaktäriserande egenskap är att BEHÅLLAREN utgör *gränsen* mellan *ute* och *inne* (M. Johnson, 1987, s. 21–23). På så sätt skulle man alltså kunna argumentera för att det i uttrycken ovan, och andra där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som någonting med gränser, är erfarenheter av BEHÅLLARE som aktualiseras: den ROMANTISKA KÄRLEKEN är en BEHÅLLARE som två personer befinner sig i och vars egenskap som *inneslutande* specificeras. Antingen håller man sig inom BEHÅLLARENS *gränser* och är trogen, eller så agerar man utanför BEHÅLLARENS *gränser* och är otrogen (om det nu är en gräns man bestämt).

En *gräns* kan samtidigt tolkas som någonting som relaterar till erfarenheter av RESANDE, vilket exemplifieras i Svensk Ordbok: *fly över gränsen*. Således skulle den ROMANTISKA KÄRLEKEN här alltså kunna metaforiceras som ett RESANDE från en UTGÅNGSPUNKT, över en gräns, till ett MÅL på andra sidan gränsen. Att vara otrogen är alltså att förflytta sig från en sida av gränsen till den andra. Denna tolkning skulle kunna föreligga för ett annat relaterat uttryck: ”och sen så plötsligt så har man passerat någon gräns” (Karin, S1:304). Men även i Evas uttryck ovan går det att tolka gränserna på detta sätt: personerna befinner sig på en viss plats och har ritat upp gränser till andra platser; samtidigt som det går att förstå dessa områden som BEHÅLLARE, på samma sätt som att olika grupper kan metaforiceras som BEHÅLLARE. Marlene Johansson Falck (2017, s. 63) förklarar:

> ”If viewed from a distance, members of a category or group that stand together may be perceived as a group with boundaries. Experiences such as these are coherent with this type of *member of a group in group* constructions, and the metaphoric patterns A CATEGORY CONTAINS ITS MEMBERS and A GROUP IS A WHOLE AND ITS MEMBERS ARE PARTS OF IT […]”.

Den grupp som två personer i en relation utgör kan alltså metaforiceras som en grupp med vissa gränser, på samma sätt som en BEHÅLLARE har gränser. Det är inte tal om skarpa *gränser*, men ändock gränser som avgränsar ett *inne* från ett *ute*. Antingen är du trogen och *i* relationen, eller så är du otrogen och *utanför* relationen.

Min tolkning är här att den ROMANTISKA KÄRLEKEN, i de metaforiska uttryck där samtalsdeltagarna pratar om *gränser*, som i Samtalssekvens 23 ovan, metaforiceras som en BEHÅLLARE som avgränsar personerna i relationen från personer utanför relationen. Men BEHÅLLAREN ska inte förstås som en tydligt avgränsad BEHÅLLARE, utan som en BEHÅLLARE som sätter vissa gränser, på samma sätt som en grupp människor kan förstås som en BEHÅLLARE. Denna tolkning kan även argumenteras för i uttrycken: ”någon slags kärna” (rad 675) och ”i de här cirklarna” (rad 685). I det första uttrycket metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE med en ytterst central mittpunkt, en ”kärna”, vilket också medför att det finns *gränser* som avgränsar ”kärnan”. I det andra uttrycket metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ”cirkel”, där jag tolkar cirkeln i sig som de gränser som Eva både före och efter detta uttryck relaterar till. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras alltså som någon sorts BEHÅLLARE som Eva och hennes partner ”ritade upp” *gränser* kring, vilket sågs som *cirklar* som avgränsade RELATIONEN.

Det förefaller även som att det främst är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras i de här uttrycken, samtidigt som det inte går att utesluta att måldomänsaspekten KÄNSLA metaforiceras samtidigt. Gränserna förefaller gälla både åtrå och sexuell upphetsning (KÄNSLA) och tillit och trygghet (RELATION). Och detsamma gäller för övriga metaforiska uttryck där *gränser* används, då det inte går att tydligt utröna om någon aspekt metaforiceras tydligare än någon annan. Något som dock är tydligt, är att personerna upplever att de aktivt kan påverka gränserna: de kan ”rita upp” dem och välja att ”passera” dem. Här kan man samtidigt också tänka sig att gränserna passeras på grund av att någon NATURLIG eller FYSISK KRAFT betvingar personen (se avsnitt 6.6.1), men i just de ovan diskuterade uttrycken förefaller personerna ha kontroll över sina handlingar.

6.3.3 *KÄNSLAN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE*

I avsnittet ovan har jag diskuterat uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. I samtalen metaforiceras också, i enstaka uttryck, måldomänsaspekten KÄNSLA som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Nedan diskuterar jag ett uttryck från samtal 3 och två från samtal 4. I uttrycken aktualiseras både BEHÅLLARENS avgränsande *egenskaper* och personernas *interaktion* med BEHÅLLAREN. Jag diskuterar också ett uttryck från samtal 1 där känslan *tillit* metaforiceras som en viss typ av BEHÅLLARE: en BUBBLA.

6.3.3.1 Att komma ur BEHÅLLAREN

Mot slutet av samtal 3 diskuterar Emma, David och Linda en del av handlingen i filmen *Love Actually* (Curtis, 2003) som ett exempel på att vara kär i någon som

inte är kär tillbaka, och att man ofta inte kan göra så mycket åt det. Här tar Samtalssekvens 24 nedan vid.

Samtalssekvens 24. Samtal 3, rad 1779–1792.

1779	Emma	och då tänker jag att,
1780	Emma	han är ju helt oförmögen att,
1781	David	mm.
1782	Emma	att komma ur den känslan,
1783	Emma	och det är ingenting --
1784	Emma	och hon är inte kär i honom tillbaka så han--
1785	Emma	för hon är ju kär i sin man,
1786	Linda	mm.
1787	Emma	även ... och ... --
1788	Emma	ja ...,
1789	Emma	men han är ju ...,
1790	Emma	han är ju kär i henne.
1791	David	mm.
1792	Emma	utan att få någonting tillbaka.

I uttrycket ”komma ur den känslan” (rad 1782) metaforiceras ett känslotillstånd som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som personen kan förflytta sig ur. Förflyttningen aktualiseras dels genom verbet *komma*, här med mer fokus på MÅLET än på VÄGEN (se avsnitt 6.4.4), dels genom användningen av prepositionen *ur*. Funktionen av *ur* liknar funktionen i uttrycket ”tagit mig ur det förhållandet” i Samtalssekvens 18 ovan, och även i uttrycket ”komma ur den känslan” sker en förflyttning (ut) *ur* en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Här aktualiseras samtidigt en förflyttning från en UTGÅNGSPUNKT inne i BEHÅLLAREN till ett MÅL utanför BEHÅLLAREN. BEHÅLLARENS avgränsande *egenskaper* fokuseras också då KÄNSLAN som en BEHÅLLARE hindrar personen från att ”komma (ut) ur” BEHÅLLAREN, vilket samtidigt tydliggör personens *interaktion* med BEHÅLLAREN. Men i kontrast till uttrycket ”tagit mig ur det förhållandet” är det här ett *känslotillstånd* och inte ett förhållande som förflyttningen sker ut ur. Kövecses (1990, s. 145) har identifierat liknande uttryck i engelska, exempelvis ”Be in love with someone”, som i hans

analys exemplifierar den konceptuella metaforen EMOTIONAL STATES ARE CONTAINERS (EMOTIONELLA TILLSTÅND ÄR BEHÅLLARE). Det förefaller vara en liknande erfarenhet som aktualiseras i Emmas uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och måldomänsaspekten KÄNSLA, metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE.

Även i samtal 4 metaforiceras måldomänsaspekten KÄNSLA som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. I Samtalssekvens 25 nedan kontextualiseras två sådana metaforiska uttryck. I sekvensen diskuterar deltagarna att det är skillnad på att vara kär i någon och att tycka att personen är vacker. Karl framhåller att detta är något han insett nyligen.

Samtalssekvens 25. Samtal 4, rad 1467–1484

1467	Karl	jag ser sådana människor överallt,
1468	Karl	men det är sällan som jag faktiskt ...,
1469	Karl	träffar en person som jag har en sån kontakt med,
1470	Maria	ja.
1471	Sara	mm.
1472	Karl	att jag skulle ...,
1473	Karl	ens,
1474	Karl	komma in i det läget att jag kanske skulle kunna tänka mig det.
1475	Maria	mm,
1476	Maria	mm.
1477	Sara	mm.
1478	Karl	och det ...--
1479	Karl	men jag tror att andra människor kanske är ...,
1480	Karl	betydligt högre på den skalan att de är--
1481	Maria	ja.
1482	Karl	betydligt lättare för att,
1483	Karl	för att komma in i de...,

1484 Karl ordentliga känslorna.

I sekvensen pratar Karl om att han sällan träffar personer där det leder till att han kan ”komma in i det läget” (rad 1474), där själva *läget* inte konkretiseras eller förklaras ytterligare. Av omgivande kontext går det dock att sluta sig till att det handlar om att bli kär i någon och att etablera någon form av kärleksrelation med personen. Jag tolkar detta *läge* som en känsla, ett känslomässigt tillstånd, som här metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som Karl kan ”komma in i”. När han väl befinner sig i känslan kan han tänka sig en kärleksrelation med den personen. Ett *läge* är dock inget som naturligt förstås som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, utan *läge* kan ha en mer fysisk/konkret betydelse: ”sätt som ngt är placerat på spec. med hänsyn till omgivningar o.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. läge, HB1). Men enligt Svensk Ordboks andra huvudbetydelse av *läge*: ”aktuella omständigheter som ngn/ngt befinner sig i” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. läge, HB2), är ”läget” någonting som går att *befinna sig i*, på samma sätt som man kan befinna sig i en behållare. Min tolkning är här att en abstrakt KÄNSLA metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som Karl kan *komma in i*, och att fokus ligger på Karls *interaktion* med BEHÅLLAREN. Också BEHÅLLARENS avgränsande *egenskaper* och hur BEHÅLLARENS *spatiala förutsättningar* samverkar med Karls förflyttning fokuseras. Således, även om det i användningen av substantivet *läge* inte nödvändigtvis aktualiseras erfarenheter av BEHÅLLARE, så aktualiseras att ”läget” är någonting som Karl kan ”komma in i”. I uttrycket ”komma in i det läget” metaforiceras alltså måldomänsaspekten KÄNSLA som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE.

Lite senare i samma sekvens återkommer en liknande metaforicering i uttrycket ”komma in i de ordentliga känslorna” (rad 1483–1484), men då handlar det inte om att komma in i ett *läge*, utan om att komma in i ”de ordentliga känslorna”. Genom verbet *komma*, adverbet *in* och prepositionen *i* tolkar jag uttrycker på samma sätt som det ovan: aspekten KÄNSLA metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. På samma sätt som Emma i Samtalssekvens 24 pratar om att en person är oförmögen att ”komma ur” ett emotionellt tillstånd kan Karl ”komma in i” detta tillstånd, och åter går det att dra paralleller till Kövecses metafor EMOTIONELLA TILLSTÅND ÄR BEHÅLLARE (Kövecses, 1990, s. 145). I de här metaforiska uttrycken aktualiseras även källdomänen RESANDE, där ”läget” och ”känslorna” är MÅLET som fokuseras: när Karl, eller de personer han omtalar, kommit in i BEHÅLLAREN är MÅLET nått (se avsnitt 6.4.4).

6.3.3.2 Att stå utanför … ja vadå?

I det här avsnittet diskuterar jag ett uttryck där metaforiceringen förefaller identisk med uttrycken i 6.3.2.3 ovan, men där måldomänsaspekten inte enkelt kan uttydas. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 26 nedan. I sekvensen

diskuterar deltagarna om de kan identifiera sig med någon i filmen, där Karin framhåller att hon kan identifiera sig med Rakel och Kompisen, men inte med Dag. Eva undrar varför, och framför i sin fråga en möjlig förklaring.

Samtalssekvens 26. Samtal 1, rad 479–496

479	Karin	alltså jag skulle kunna identifiera mig ...,
480	Karin	kanske inte så mycket med den här Youtube ...,
481	Karin	nörden.
482	Eva	haha.
483	Helena	nej men med de båda andra,
484	Helena	lätt.
485	Karin	men ja ...,
486	Karin	att man liksom,
487	Eva	varför just bara de och inte honom?
488	...	
489	Eva	är det för att han är den bedragna,
490	Eva	<u>den som står utanför?</u>
491	Karin	nej ja liksom,
492	Karin	det här med att man går igång på sånt som är spännande och,
493	Karin	alltså lite grann det här med att,
494	Karin	gå ut på den tunna isen och så här va,
495	Karin	det,
496	Eva	flörta med den okända.

Eva pratar här om Dag som den bedragna som ”<u>den som står utanför</u>” (rad 490). Exakt vad Dag *står utanför* framgår inte av sammanhanget, men utifrån stimulusfilmens handling åsyftas troligtvis attraktionen mellan Rakel och Kompisen. Här tolkar jag således uttrycket som att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, då jag gör samma tolkning här som för uttrycken i 6.3.2.3 ovan. Men då det troligtvis är *attraktionen* som utgör

BEHÅLLAREN är det här istället måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras som en BEHÅLLARE. Fokus ligger alltså på BEHÅLLARENS *egenskaper* som avgränsande men också på personernas *interaktion* med BEHÅLLAREN som begränsas av BEHÅLLARENS *spatiala förutsättningar*. Detta gäller både för Rakel och Kompisens befintlighet *i* BEHÅLLAREN och för Dags befintlighet ”utanför” BEHÅLLAREN.

6.3.3.3 TILLITSBUBBLAN

I detta avsnitt diskuterar jag ett samtalsspecifikt uttryck som används av Karin i samtal 1, och som kontextualiseras i Samtalssekvens 27 nedan. Mot slutet av samtal 1 diskuterar deltagarna *Otrohet* och hur det kanske inte är den optimala lösningen för en relation med problem, men att det i alla fall leder till någonting.

Samtalssekvens 27. Samtal 1, rad 1831–1844

1831	Karin	det väcker ju--
1832	Karin	men det kanske väcker så mycket då så att det ...,
1833	Karin	(SUCK)
1834	Karin	det aldrig går att reparera,
1835	Karin	[för då har du,
1836	Karin	[då har du,
1837	Eva	[nej det är väl det kanske,
1838	Eva	då [spelar du ändå ganska högt på något sätt,
1839	Karin	[då har du krossat den här tillits- ...,
1840	Eva	ja.
1841	Karin	[bubblan.
1842	Eva	[och om du inte riktigt vet för att--
1843	Eva	man kanske ändå är goda kamrater men man har tappat bort varandra som ...,
1844	Eva	par.

I den kärleksrelation som Karin pratar om finns en ”tillitsbubbla” (rad 1839–1841). Denna bubbla kan ”krossas” om någon person i relationen är otrogen. En fysisk bubbla är skör och kan lätt spricka, särskilt när erfarenheter av mer fysiska/konkreta *såpbubblor* eller liknande *gasblåsor* aktualiseras, i linje med en

betydelse i Svensk Ordbok: ”gasblåsa som är tillfälligt innesluten i vätska varvid vätskan bildar ett mycket tunt, klotformigt skikt runt gasen” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]bubbla). Att prata om olika mer abstrakta företeelser som bubblor är idag vanligt: *it-bubbla, bostadsbubbla* och *finansbubbla*. Men dessa uttryck är alla metaforiska uttryck där det går att identifiera en överföring från en mer fysisk/konkret betydelse av *bubbla* till dessa abstrakta *bubblor*. I Karins uttryck ”tillitsbubbla” identifierar jag samma överföring där *tilliten* i RELATIONEN är en skör BUBBLA som riskerar att ”krossas” vid yttre åverkan, i det här fallet en akt av otrohet. Denna BUBBLA karaktäriseras av *egenskaper* som *skör* och *lättförstörd*, även om Karin använder det starka verbet *krossa*, vilket skulle kunna betyda att hon ser ”tillitsbubblan” som ovanligt stark och viktig för relationen. Och då *tillitsbubblan* går att *krossa*, tolkar jag det som att en del av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en viss typ av KROPPSEXTERN BEHÅLLARE; och då *tillit* främst kan förstås som en känsla som existerar mellan personerna i relationen, tolkar jag det som det är måldomänsaspekten KÄNSLA som här metaforiceras.

6.3.4 *RELATIONEN som en BYGGNAD*

I vissa metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras, specificeras den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN som en BYGGNAD (24 av 179 uttryck), oftast med fokus på en BYGGNADS olika egenskaper. Nedan diskuterar jag ett urval av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och framförallt aspekten RELATION, metaforiceras som en BYGGNAD.

6.3.4.1 Att bygga en relation

Den metaforicering, och det metaforiska uttryck, som återkommer i alla samtal är att känslor och relationer kan *byggas (upp)*, eller att vissa delar av relationen *bygger* på andra. Metaforiceringen att aktivt *bygga* en relation förekommer oftast i samtal 1, endast i uttryck som används av Karin. I Samtalssekvens 28 nedan kontextualiseras tre uttryck från samtal 1 där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en BYGGNAD.

Samtalssekvens 28. Samtal 1, rad 609–620

609	Karin	nej men det här är ju jättespännande,
610	Karin	för jag tänker just det här att,
611	Karin	visst ...,
612	Karin	min känsla är ju jättestark och man kan känna att nej men så här ...,
613	Karin	den här känslan kommer ju inte att försvinna.

614 Helena mm.

615 Karin men ska man bygga en relation på den,

616 Karin då måste man ju också bygga in tillit i en relation,

617 Helena ja.

618 Karin och den tilliten den är ju någonting som är,

619 Karin tycker jag,

620 Karin jättebräcklig.

I uttrycken ”bygga en relation på den (känslan)” (rad 615), ”bygga in tillit i en relation” (rad 616) och ”den tilliten den är ju någonting som är, tycker ja, jättebräcklig” (rad 618–620) aktualiseras erfarenheter av en fysisk BYGGNAD och konstruktionen av en fysisk BYGGNAD. Till att börja med går det att konstatera att det finns en mer fysisk/konkret betydelse av verbet *bygga*: ”(ibl. med partikel, särsk. upp, utan större betydelseskillnad) framställa (komplicerat föremål) genom att foga samman delar främst med avs. på (del av) hus, men äv. fartyg, fordon etc.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. bygga, HB1). Betydelsen av att ”bygga en relation på den (känslan)” skiljer sig alltså från en mer fysisk betydelse av att exempelvis *bygga* hus. Detsamma gäller för uttrycket ”bygga in tillit i en relation” (rad 616), men där det går att ta *tillit* (som ett FYSISKT OBJEKT) och ”bygga in” i RELATIONEN. På samma sätt som det går att bygga in rum i huskroppen, eller fönster och dörrar i den fysiska byggnadsfasaden, kan den abstrakta *tilliten* byggas in i RELATIONEN. Samma *tillit* metaforiceras även som ”jättebräcklig” (rad 620), på samma sätt som delar av en BYGGNAD kan vara *bräckliga*. I den här korta sekvensen metaforiceras både måldomänsaspekterna RELATION och KÄNSLA som en BYGGNAD där RELATIONEN kan byggas på en känsla, och där KÄNSLAN *tillit* är en ”jättebräcklig” byggnadsdel i RELATIONEN. Detta relaterar också till diskussionen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BUBBLA (avsnitt 6.3.3.3).

6.3.4.2 BYGGNADENS hållfasthet

I samtalssekvensen ovan (Samtalssekvens 28) fokuserades ett aktivt *byggande* genom personers interaktion med BYGGNADEN. I samtalen har jag även identifierat metaforiska uttryck där fokus ligger på BYGGNADENS *egenskaper* och personers interaktioner med *egenskaperna*.

I samtalssekvensen nedan (Samtalssekvens 29) resonerar Karin kring *Otrohet*, och att hennes partner skulle vara den tredje som fick reda på det. Frågan blir dock hur otroheten påverkar relationen.

Samtalssekvens 29. Samtal 1, rad 811–824

```
811  Karin   alltså jag tänkte så här,
812  Karin   sen får vi se,
813  Eva     mm.
814  Karin   hur mycket den här relationen håller för.
815  Karin   och och det roliga var ...,
816  Karin   alltså,
817  Karin   jag är ju som vi sa där,
818  Karin   jag kan väl lätt,
819  Karin   väldigt lätt,
820  Karin   bli attraherad av andra människor.
821  Helena  mm.
822  Karin   och det var ju några gånger som det var...,
823  Karin   väldigt [nära.
824  Helena          [nära.
```

Här diskuterar jag uttrycket ”hur mycket den här relationen håller för” (rad 814). I uttrycket metaforiceras RELATIONEN som en BYGGNAD, här med fokus på BYGGNADENS *hållfasthet*, vilken aktualiseras genom verbet *hålla*: ”ha tillräcklig (inre) stadga för att inte skadas vid påfrestning särsk. om föremål som inte går sönder vid slag el. stöt” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. hålla, HB11). Det finns naturligtvis andra FYSISKA OBJEKT som kan ha *inre stadga*, men då RELATIONEN lite tidigare metaforicerats som en BYGGNAD (”[...] gentemot den som jag bygger någonting tillsammans med så att” (Karin, S1:774)), tolkar jag det även här som att RELATIONEN metaforiceras som en BYGGNAD med en *inre stadga*. RELATIONENS ”hållfasthet” kan sedan testas av olika yttre påverkan, såsom attraktion till andra människor (rad 820).

Även i samtal 2 har jag identifierat två metaforiska uttryck som nära relaterar till RELATIONENS *hållfasthet*, men som endast förekommer i samtal 2. Det första uttrycket används i en kontext där deltagarna diskuterar huruvida *Biologi* spelar in i relationer och attraktioner, varpå Berit relaterar till sina egna barn som träffat

sina partners vid ung ålder. Det första uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 30 nedan.

Samtalssekvens 30. Samtal 2, rad 291–301

291	Berit	och jag tänker på några av mina barn som,
292	Berit	träffade sina partners väldigt unga,
293	Berit	det är säkert jättemysigt och bra att växa ihop,
294	Annika	mm.
295	Berit	jag tror att det blir stabila relationer,
296	Annika	mm.
297	Berit	men,
298	Berit	inte vet jag om det är mer kärlek ... ens en gång,
299	Berit	jo man kanske med åren så lär--
300	Berit	älskar man ju den här människan kanske mer då men,
301	Berit	det kan ju precis bara pang hända också så blir det precis lika bra.

I uttrycket ”stabila relationer” (rad 295) metaforiceras RELATIONEN som någonting som kan vara *stabilt*, på samma sätt som BYGGNADER kan vara *stabila*. På samma sätt som RELATIONEN i samtal 1 metaforiceras som en BYGGNAD som kan vara ”jättebräcklig” eller ”hålla” för yttre påverkan (se Samtalssekvens 28 och Samtalssekvens 29 ovan), metaforiceras alltså även här RELATIONEN som en BYGGNAD. Det bör även här nämnas att det finns många andra konstruktioner än BYGGNADER som kan vara stabila, där även träd kan ses som mer eller mindre stabila. Den konstruktion som ändå förefaller mest framträdande är den fysiska (människokonstruerade) BYGGNADEN, då människan dagligen erfar olika BYGGNADER (och här kan troligen *hus* fungera som en prototypisk BYGGNAD). Jag tolkar alltså uttrycket ”stabila relationer” som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av BYGGNAD aktualiseras, med fokus på BYGGNADENS egenskap som *stabil*.

Det andra metaforiska uttrycket från samtal 2 som relaterar till BYGGNADENS (och RELATIONENS) hållfasthet är av en lite annan karaktär än det precis diskuterade. I sekvensen nedan (Samtalssekvens 31) diskuterar deltagarna åter *Otrohet* och hur synen på otrohet kan förändras ju äldre man blir.

1129	Gun	alltså när jag var ung tänkte jag också att det var slutet på allt,
1130	Gun	och sen när man är med om det så,
1131	Gun	omdefinierar man ju också,
1132	Annika	mm.
1133	Berit	mm.
1134	Gun	är det värt att allting ska ta slut bara för det här hände,
1135	Berit	mm.
1136	Gun	som var någon kanske tillfällig attraktion,
1137	Annika	mm.
1138	Gun	eller en förälskelse som inte alls visade sig,
1139	Gun	vara så jävla stark som han trodde att den var.
1140	Annika	mm.
1141	Gun	att jag var ju ändå <u>stabiliteten i förhållandet</u> och,
1142	Gun	barnen och hemmet och--
1143	Gun	att han svävade ut eller att jag svävade ut eller vad det nu--
1144	Gun	som hände.
1145	Gun	det var som tillfälliga,
1146	Gun	utflykter eller någonting.

I uttrycket ”<u>stabiliteten i förhållandet</u>” (rad 1141) metaforiceras dels RELATIONEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som Gun och hennes partner befinner sig *i* (likt de metaforiska uttrycken i 6.3.2.1). Dels uttrycker Gun att hon var ”*stabiliteten* i förhållandet”, där förhållandet (måldomänsaspekten RELATION) metaforiceras som en BYGGNAD. Men där det i Samtalssekvens 30 ovan var själva RELATIONEN som var stabil, är det här Gun som utgör stabiliteten i förhållandet. Gun är alltså en ingående del i BYGGNADENS struktur, och den som möjliggör och upprätthåller stabiliteten. Är det då Gun som är BYGGNADEN? Jag tolkar det som att förhållandet metaforiceras som en BYGGNAD och att Gun utgör en viktig del i BYGGNADEN. Så,

ja, hon är en del av BYGGNADEN. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det här handlar om en metaforisk BYGGNAD. I metaforiceringen går det att argumentera för en överföring av BYGGNADERS egenskaper till RELATIONEN, där Gun representerar vissa av dessa egenskaper i hennes interaktion med BYGGNADEN. Jag tolkar alltså ”stabiliteten i förhållandet” som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av BYGGNAD aktualiseras, både med fokus på *egenskaper* hos BYGGNADEN och på Guns *interaktion* med BYGGNADEN. I ett och samma uttryck metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN på två olika sätt: RELATIONEN är en BYGGNAD, och personer som befinner sig i BYGGNADEN kan utgöra BYGGNADENS *stabilitet*.

6.3.4.3 Vikten av en bra fasad

I samtal 1 har jag identifierat även andra metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en BYGGNAD. Långt senare efter att RELATIONEN metaforicerats som något som ”byggs av parterna”, och som något som är mer eller mindre ”hållfast”, aktualiseras en annan framstående egenskap hos BYGGNADEN: *fasaden*. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 32 nedan. Här diskuterar deltagarna åter *Otrohet* (en återkommande ämnesepisod i samtal 1), där Helena berättar om några hon känner där båda parter är otrogna mot varandra, samtidigt. Personerna låtsas ändock som att de är en lycklig familj. Det är här Helena som har en berättelserunda, och Eva backar upp på något ställe, och kommenterar berättandet kort.

Samtalssekvens 32. Samtal 1, rad 1933–1948

```
1933  Helena  utåt sett och på Facebook där är det liksom,

1934  Helena  den ideala familjen,

1935  Eva     men varför har man det då?

1936  Helena  men inåt så har man det--

1937  Helena  då har de inte längre något,

1938  Helena  något samliv.

1939  Helena  över huvud taget.

1940  Eva     men väljer ändå,

1941  Eva     att stanna kvar i det där då,

1942  Eva     för ...,

1943  Eva     [för barnen eller--
```

1944 Helena [ja den här fasaden är--

1945 Helena man ska inte underskatta vikten av en bra fasad [i det här landet,

1946 Karin [nej.

1947 Karin nej men det är ju mycket--

1948 Helena tror jag tyvärr.

I det följande diskuterar jag uttrycken ”fasaden” (rad 1944) och ”fasad” (rad 1945). I uttrycken går det att argumentera för att det finns en mer fysisk/konkret betydelse av *fasad*, exempelvis som definitionen i Svensk Ordbok: ”framsida av byggnad vanligen den mest tilltalande sidan, som ska visas upp” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. fasad). Det går alltså att sluta sig till att det här sker en överföring från en mer fysisk/konkret betydelse av *fasad* till betydelsen i kontexten. Jag tolkar det som att måldomänsaspekten RELATION här metaforiceras som en BYGGNAD. Här synliggörs även att inte bara funktionen av fasaden som ”framsida av byggnad” aktualiseras, utan att den metaforiska fasaden i kontexten också förstås som ”den mest tilltalande sidan”. Här överförs alltså inte endast betydelse, utan även positiva och negativa konnotationer till betydelsen. I uttrycken kan man även se att personerna i RELATIONEN aktivt upprätthåller fasaden, i alla fall *utåt*. Man förefaller alltså ha viss kontroll över vad som visas och inte, där *utåt* och *inåt* ytterligare tydliggör metaforiceringen av RELATIONEN som en BEHÅLLARE (se Samtalssekvens 22; avsnitt 6.3.2.4).

6.3.4.4 Att anlägga en trygg grund

I tidigare metaforforskning framhålls *grunden* (*foundation*) ofta som en framträdande byggnadsegenskap som ofta överförs i metaforiceringen av exempelvis TEORIER (se Grady, 1997, s. 38–39). I samtalen har jag bara identifierat *ett* metaforiskt uttryck där *grunden* för RELATIONEN aktualiseras. Uttrycket, från samtal 4, kontextualiseras i Samtalssekvens 33 nedan. Här diskuterar deltagarna om det finns ett rätt läge att säga att man är intresserad av den andra personen, och om det är värt att ta risken att göra bort sig. I sekvensen framför Sara sin syn på saken, och backas upp av Maria och Karl.

Samtalssekvens 33. Samtal 4, rad 1309–1331

1309 Sara nej men alltså det är en himla balansgång det där att man ska--

1310 Maria ja.

1311 Sara när är rätt läge att säga vad?

1312 Maria ja.

1313 Karl mm.

1314 Sara och samtidigt så tycker jag så här,

1315 Sara i en relation,

1316 Sara då ska man inte behöva heller ...--

1317 Sara alltså känner man sig trygg med någon för det är ändå,

1318 Maria mm.

1319 Sara grunden,

1320 Sara alltså var--

1321 Sara man är trygg och litar på varandra,

1322 Maria ja.

1323 Sara någonstans,

1324 Sara och har man fått--

1325 Sara har man klickat på det sättet ...,

1326 Sara så ska man kunna prata om saker utan att ...,

1327 Maria ja.

1328 Sara det blir liksom konstig stämning,

1329 Maria mm.

1330 Sara eller alltså,

1331 Sara så att man kan diskutera det på en mogen nivå.

I uttrycket ”grunden” (rad 1319) går det att argumentera för att substantivet *grund* har en mer fysisk/konkret betydelse i en annan kontext, såsom betydelsen i Svensk Ordbok: ”underliggande, stabil konstruktion avsedd att bära upp ngt slags överbyggnad, vanligen ett hus e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [2]grund). I kontexten metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN, specifikt RELATIONEN som en BYGGNAD som det bör finnas en ”grund” i, och där grunden i det här fallet består av trygghet och tillit. Denna *grund* utgör en viktig egenskap för RELATIONEN, på samma sätt som en fysisk grund är essentiell för en BYGGNAD.

Denna tolkning leder också till att uttrycket ”i en relation” (rad 1315), som i många andra fall tolkas som en ospecificerad KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, här tydligt kan tolkas som en BYGGNAD.

6.3.5 *Den mänskliga KROPPEN som en BEHÅLLARE*

I samtalen har jag även identifierat metaforiska uttryck där den identifierade BEHÅLLAREN inte är en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, och inte en BYGGNAD, utan där den mänskliga *kroppen* metaforiceras som en BEHÅLLARE som kan innehålla känslor. Jag ser här KROPPEN som en typ av BEHÅLLARE, och ur ett kroppsförankrat perspektiv fungerar ofta den fysiska KROPPENS egenskaper (bland annat som en BEHÅLLARE) som utgångspunkt i metaforicering (se avsnitt 6.3.1). Men även om vi ofta utgår ifrån kroppen i vår omvärldsförståelse, använder vi ibland erfarenheter av andra fysiska föremål för att förstå just KROPPEN och det abstrakta känsloliv som försiggår *i* den. Det är just sådana metaforiceringar jag identifierat i samtalen, och som diskuteras nedan. I alla samtal har jag identifierat metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN finns i KROPPEN metaforicerad som en BEHÅLLARE; dock i varierande grad (se Tabell 6; 6.3.1.1). Jag diskuterar här fem metaforiska uttryck från samtal 2, 3 och 4, där erfarenheter av KROPPEN som en BEHÅLLARE aktualiseras på olika sätt.

6.3.5.1 Att vara öppen

I mitten av samtal 2 framhåller deltagaren Berit att hon kan förstå att man kan falla för någon oavsett hur situationen ser ut, och att vissa saker som händer förändrar både känslorna och relationen. Precis innan har diskussionen rört anledningar till att människor fortsätter vara tillsammans, trots attraktioner till andra människor utanför relationen. I Samtalssekvens 34 nedan är det Berit som har en kort berättelserunda, och Annika backar upp vid två tillfällen.

Samtalssekvens 34. Samtal 2, rad 1303–1312.

1303	Berit	men jag kan mycket väl förstå att man kan falla för nån oavsett hur det personen har det.
1304	Annika	mm.
1305	Berit	och speciellt om det är något leds--
1306	Berit	alltså om--
1307	Berit	du vet man har någon sorg kanske gemensamt,
1308	Annika	mm.
1309	Berit	eller man har--

```
1310  Berit   eller om man är sårbar efter en olycka eller sjuk,

1311  Berit   du--

1312  Berit   det kan vara mycket som gör [att vi är mera öppna.
```

I det följande diskuterar jag uttrycket ”vi är mer öppna” (rad 1312). I uttrycket går det att identifiera att *öppna* kan ha en mer fysisk/konkret betydelse i en annan kontext: ”bringa (spärrande anordning) till öppet (eller öppnare) läge” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. öppna, HB1). Här går det alltså att argumentera för en överföring av betydelse, där den fysiska/konkreta betydelsen överförs till KROPPEN som en BEHÅLLARE, så att KROPPEN således metaforiceras som en BEHÅLLARE som kan *öppnas*. Graden av ”öppenhet” modereras här av adverbet *mera*, och kroppen kan alltså vara mer eller mindre öppen. Viktigt är även pronomenet *vi* som aktualiserar att det är människor som kan vara öppna. Jag tolkar alltså uttrycket ”vi är mer öppna” som ett metaforiskt uttryck där KROPPEN metaforiceras som en BEHÅLLARE vari känslor finns. Det är även möjligt att *hjärtat* metaforiceras som BEHÅLLAREN, vilket beror på *var* man anser att känslor ”finns”. Detta avgörande går dock inte att göra utifrån uttryckets kontext, och betydelsen bedömer jag vara liknande oavsett om kroppen eller hjärtat specificeras.

6.3.5.2 Att behöva dra saker ur sin partner

Mot slutet av samtal 4 diskuterar deltagarna hur svårt det kan vara att komma på något bra att säga när man bråkar med någon och att denna ”klockrena” replik brukar komma först i efterhand (rad 1738). I relation till detta berättar Sara att hon för tillfället träffar en kille som hon upplever inte kommunicerar eller pratar om känslor. I detta sammanhang metaforiceras KROPPEN som en BEHÅLLARE av känslor, och uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 35 nedan.

Samtalssekvens 35. Samtal 4, rad 1759–1791

```
1759  Sara   alltså det är så svårt ...--

1760  Sara   för jag,

1761  Sara   jag träffar en en kille nu,

1762  Sara   och han är jätte jättesvår,

1763  Sara   alltså [han kommunicerar inte.

1764  Maria         [ja.

1765  Karl   mm.
```

1766 Sara alltså ...,

1767 Maria åh vad jobbigt!

1768 Sara kan prata om allt annat,

1769 Sara men inte om ...,

1770 Sara liksom känslor [eller liksom,

1771 Maria [nej.

1772 Sara vad han vill eller [vad så här--

1773 Maria nej.

1774 Maria [nej.

1775 Sara så jag måste liksom dra det ur han,

1776 Sara jag måste vara jättetydlig bara,

1777 Sara men vad vill--

1778 Sara vad vill du?

1779 Maria [ja.

1780 Karl [ja.

1781 Sara vill du ...--

1782 Sara eller tycker du om mig,

1783 Maria mm.

1784 Sara liksom verkligen så här--

1785 Sara han bara,

1786 Sara "ja men det är klart jag gör".

1787 Maria ja.

1788 Sara så här,

1789 Sara men varför säger du inte det då hahaha?

1790 Maria jaa.

1791 Karl haha.

Här diskuterar jag uttrycket ”dra det ur han” (rad 1775), där Sara upplever det som att killen hon träffar inte uttrycker sina känslor frivilligt, utan att hon aktivt måste *dra* känslorna och åsikterna ut ur honom. Känslor och åsikter metaforiceras här som ett innehåll i KROPPEN, metaforicerad som en BEHÅLLARE. Här kan man även se att känslorna manifesterar sig som språkliga handlingar, vilket relaterar till Reddys (M. Reddy, 1993) ”Conduit metaphor” där språkliga handlingar metaforiceras som överföringar mellan personer (se avsnitt 2.2.2). Då det Sara tänker sig ”dra ur” sin kille är känslor (manifesterade i språkliga handlingar), tolkar jag uttrycket metaforiskt och att KROPPEN metaforiceras som en BEHÅLLARE.

6.3.5.3 Släppa fram känslorna

I tre av samtalen (samtal 1, 3 och 4) har jag identifierat enstaka metaforiska uttryck där känslor kan ”släppas fram” eller ”släppas ut” ur kroppen, eller att känslorna ”råkar komma fram” (Erik S4:1219). Åter utgör KROPPEN den BEHÅLLARE vari känslorna finns. Nedan diskuterar jag ett uttryck från samtal 1.

Uttrycket i Samtalssekvens 36 nedan används i en kontext där deltagarna diskuterar huruvida de kan identifiera sig med någon i stimulusfilmen. Eva framhåller då att hon kan identifiera sig med Rakel eftersom någonting händer med henne: hon drabbas av attraktion till Kompisen. Här tar sekvensen nedan vid.

Samtalssekvens 36. Samtal 1, rad 566–569

```
566  Karin  sen beror det ju på hur öppen man är,

567  Karin  alltså det finns väl ...,

568  Karin  finns ju personer som ...,

569  Karin  aldrig skulle släppa fram det.
```

Här diskuterar jag främst uttrycket ”släppa fram det” (rad 569), vilket också relaterar till uttrycket ”hur öppen man är” (rad 566). I sekvensen metaforiceras alltså dels att en person (vilket aktualiseras genom pronomenet *man*) kan vara *öppen*, och att beroende på graden av öppenhet (*hur* öppen man är), så kan man kontrollera vilka känslor man ”släpper fram”. KROPPEN (vilken aktualiseras genom användningen av pronomenet *man* och substantivet *personer*) metaforiceras här som en BEHÅLLARE som kan vara mer eller mindre öppen och vari det existerar känslor som kan *släppas fram* ur BEHÅLLAREN. Här återfinns också ett mått av kontroll, då verbet *släppa* signalerar ett aktivt handlande, likt den betydelse som skrivs fram i Svensk ordbok: ”låta (fritt) förflytta sig förbi ngt,

in i ngt etc." (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [2]släppa, HB1). I verbet *släppa* identifieras även en förflyttning av någonting förbi eller in i någonting, och i uttrycket går det alltså att argumentera för att det sker en tänkt förflyttning av känslor från en utgångspunkt inne i KROPPEN till ett läge utanför den. Förflyttningen möjliggörs även genom att någon del av BEHÅLLAREN öppnas. Jag tolkar det alltså som att KROPPEN är en BEHÅLLARE och att BEHÅLLAREN innehåller känslor av attraktion. Om BEHÅLLAREN *öppnas* kan attraktionen *släppas fram*.

6.3.5.4 Utrymme för känslor

I samtal 2 har jag identifierat ett uttryck där KROPPEN metaforiceras som en BEHÅLLARE med ett begränsat utrymme. Uttrycket används bara en gång av Berit i samtal 2, och är alltså samtalsspecifikt. I Samtalssekvens 37 nedan kontextualiseras uttrycket. I anslutning till samtalssekvensen diskuterar deltagarna teman de identifierat i stimulusfilmen, där ett tema är attraktion och huruvida man blivit attraherad av någon när man varit i en relation. Det är här samtalssekvensen nedan tar vid. I sekvensen deltar Gun, Annika, Ylva och Berit omväxlande.

Samtalssekvens 37. Samtal 2, rad 621–639.

621	Gun	men alltså man är i ett förhållande har man blivit attraherad av någon annan?
622	Gun	ja det har ju jag blivit.
623	Annika	ja.
624	Ylva	nej inte jag.
625	Gun	inte så här kanske suttit och hånglat i köket men,
626	Annika	nej haha.
627	Gun	men men absolut.
628	...	
629	Ylva	nej det har jag inte jag har blivit xx
630	Berit	inte när jag var gift alltså det var--
631	Berit	när det är nog olyckligt som man säger den där rädd--
632	Berit	så fanns det som inte <u>utrymme för sådana känslor</u> tror jag.
633	Gun	mm.

```
634  Annika  mm.

635  Ylva    ja.

636  Gun     [xxx

637  Berit   [jag tror att det var så,

638  Annika  ja.

639  Berit   då orkade jag inte känna något sånt.
```

I uttrycket ”utrymme för sådana känslor” (rad 632) aktualiseras metaforiceringen av KROPPEN som en BEHÅLLARE främst genom substantivet *utrymme*. Det finns här en mer fysisk/konkret betydelse än den kontextuella, som den som listas i Svensk Ordbok: ”(tillräcklig) rumslig utsträckning eller volym för att ngt ska få plats; ibl. mer el. mindre bildligt” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. utrymme, HB1). I betydelsen talas om rumslig utsträckning eller volym, alltså konkreta företeelser. I samtalskontexten är det abstrakta känslor som inte får plats i en metaforicerad BEHÅLLARE. Jag tolkar det alltså som att känslorna existerar i KROPPEN som en BEHÅLLARE, men att de inte riktigt får plats. Lite senare i samtalet pratar Berit också om att någonting var ”uppdämt” och att hon blev ”vanvettigt förälskad” när hon äntligen var ”fri” (raderna 652–659). Här tolkar jag det alltså som att kroppen, metaforicerad som en BEHÅLLARE, är fylld till bredden med känslor. Detta stöds ytterligare i och med att Berit omtalar det som någonting ”uppdämt”, vilket har en mer fysisk/konkret betydelse: ”som uppkommit genom att ett vattenflöde hindrats” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. uppdämd). Detta gör att *utrymme* i det här fallet än tydligare kan kopplas till volym: ju mer känslor – desto större volym. Det förefaller även som att utrymmet i KROPPEN kan ta slut.

Det går också att tolka uttrycket på ett annat sätt. Själva äktenskapet kan här förstås som den KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE vari vissa känslor inte ryms, eller får rymmas. Tolkningen är möjlig då Berit tillägger ”när jag var gift”, där det går att tänka sig att det begränsade utrymmet var det utrymme som äktenskapet som en BEHÅLLARE satte. Den slutsats jag ändock håller för mest trolig är att det är KROPPEN som metaforiceras. I Berits kropp fick bara vissa känslor plats, medan attraktionskänslor till andra inte fick plats då det inte fanns utrymme för dem. Här går det även att dra paralleller till att känslorna i sig metaforiceras som någonting som kan mätas, kanske som en vätska i enlighet med den konceptuella metaforen KÄRLEK SOM VÄTSKA I EN BEHÅLLARE (Love as a fluid in a container) (Kövecses, 1988, s. 43). I det metaforiska uttrycket finns dock inget som tydligt aktualiserar känslornas gestalt, utan det är främst KROPPEN som en BEHÅLLARE som fokuseras i metaforiceringen.

6.3.6 *ROMANTISK KÄRLEK som en BEHÅLLARE: sammanfattning*

I detta avsnitt sammanfattar jag analyserna av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras, samt resonerar kring metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE som en central metaforicering i samtalen.

Metaforiceringen av KÄRLEK som en BEHÅLLARE är inget som tidigare metaforforskning framhåller som vanlig eller viktig. Beger (2011, s. 65) nämner liknande metaforicering men diskuterar den endast kort. Kövecses (1988, s. 42–44) diskuterar metaforen LOVE AS A FLUID IN A CONTAINER, men framhåller att den främst handlar om *intensitet*: ”The intensity of love is often expressed by the amount of substance in a container”. Mina analyser tyder emellertid på att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE är frekvent i samtalen. Det handlar dock inte om intensitet, utan främst om att befinna sig *i en* KROPPSEXTERN BEHÅLLARE med någon annan, ibland i en BYGGNAD.

6.3.6.1 RELATION och KÄNSLA som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE

Den vanligaste metaforiceringen relaterad till erfarenheter av olika BEHÅLLARE är att främst måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. I samtalen fokuseras främst BEHÅLLARENS spatiala förutsättningar, men även BEHÅLLARENS egenskaper.

Den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN är ofta relationen, förhållandet eller äktenskapet; en BEHÅLLARE som främst aktualiseras genom personers befintlighet *i* BEHÅLLAREN. RELATIONEN kan här vara en BEHÅLLARE som personer, tillsammans med sin partner, kan befinna sig ”i”, vilket exempelvis aktualiseras i uttrycket ”när börjar man ... nonchalera den andra personen i relationen” (Emma, S3:1293; Samtalssekvens 16). Befintligheten i BEHÅLLAREN aktualiseras även då Eva pratar om att vilja ”stanna kvar” i relationen: ”så bryter jag hellre upp, än stannar kvar i något som jag inte vill vara i” (Eva, S1:938–939; Samtalssekvens 18). I flera metaforiska uttryck aktualiseras också att BEHÅLLAREN sätter gränser för befintligheten: personerna i BEHÅLLAREN bestämmer vilka som får befinna sig i BEHÅLLAREN, samt vilka som får komma in i BEHÅLLAREN. Den som inte får befinna sig i BEHÅLLAREN får sonika *stå utanför* och på så sätt vara *utomstående* BEHÅLLAREN: ”den som står utanför?” (Eva, S1:490; Samtalssekvens 26).

Den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN aktualiseras även genom att personer förflyttar sig in i och ut ur BEHÅLLAREN: ”och så kommer man in i någon annans perfekta, perfekta relation så liksom” (David, S3:735–736; Samtalssekvens 17); ”det hade hade gett mig en spark i ändan och tagit mig ur det förhållandet” (Helena, S1:947; Samtalssekvens 18). I vissa metaforiska uttryck där RELATIONEN metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE aktualiseras alltså även källdomänen RESANDE,

ofta med fokus på rörelsen från en UTGÅNGSPUNKT (antingen utanför eller inifrån relationen) till ett MÅL (antingen komma in i eller ta sig ut ur) (se avsnitt 6.4 nedan). I vissa metaforiska uttryck aktualiseras även den KROPPSEXTERNA BEHÅLLARENS egenskaper, såsom dess *utsida* och *insida*. På så sätt kan personer i BEHÅLLAREN välja att visa en viss sida ”utåt sett” (Helena, S1:1933) även om det personerna ser på insidan ser annorlunda ut ”inåt” (Helena, S1:1936; Samtalssekvens 22). I något uttryck aktualiseras även att den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN kan fungera som ett skydd för de som befinner sig i den då de inte kan ”nås” av blixtförälskelser från ”utomstående” (Samtalssekvens 21; avsnitt 6.3.2.3).

I några uttryck metaforiceras även måldomänsaspekten KÄNSLA som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som går att förflytta sig in i eller ut ur: ”för att komma in i de ..., ordentliga känslorna” (Karl, S4:1483–1484; Samtalssekvens 25); ”han är ju helt oförmögen att, att komma ur den känslan” (Emma, S3:1780–1782; Samtalssekvens 24). Att känna någonting för någon kan alltså upplevas som att ”komma in i” en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Och när man väl kommit in i BEHÅLLAREN kan det, som för personen i ”Love Actually” som Emma i samtal 3 pratar om, vara svårt att ”komma ur den” (Samtalssekvens 24). Även här, på samma sätt som i uttrycket ”[...] tagit mig ur det förhållandet” (Helena, S1:947; Samtalssekvens 18), aktualiseras samtidigt erfarenheter av RESANDE då det går att identifiera en förflyttning *in i* eller *ut ur* KÄNSLAN.

6.3.6.2 Måldomänsaspekten RELATION metaforicerad som en BYGGNAD

När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE specificeras BEHÅLLAREN ibland som en BYGGNAD. I de här metaforiceringarna ligger fokus dels på hur personerna interagerar med BYGGNADEN men också på dess egenskaper.

Metaforiska uttryck där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en BYGGNAD domineras av verbet *bygga*. Här fokuseras personers interaktioner med BYGGNADEN: ”men ska man bygga en relation på den (känslan)” (Karin, S1:615; Samtalssekvens 28); ”då måste man ju också bygga in tillit i relationen” (Karin, S1:616; Samtalssekvens 28). Måldomänsaspekten RELATION metaforiceras här som en BYGGNAD som personerna ”bygger” och som består av olika byggnadsdelar, såsom ”tillit”. Metaforiceringen kan identifieras även i andra uttryck, och deltagen Karin i samtal 1 är den deltagare som dominerar metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BYGGNAD. Detta bland annat genom att RELATIONEN som en BYGGNAD ska vara *hållfast* och ”hålla för” otrohet (Samtalssekvens 29). Även Berit (samtal 2) pratar om att relationen ska vara *stabil*: ”jag tror att det blir stabila relationer” (Berit, S2:295; Samtalssekvens 30), på samma sätt som Gun i samma samtal omtalar sig själv som en viktig del i

BYGGNADENS *stabilitet*: ”att jag var ändå stabiliteten i förhållandet och” (Gun, S2:1141; Samtalssekvens 31).

6.3.6.3 KROPPEN som en BEHÅLLARE

Metaforicering av KROPPEN som en BEHÅLLARE är nästan lika vanlig som metaforiceringen som BYGGNAD, men ovanlig i relation till metaforiceringen som KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Flest uttryck har identifierats i samtal 4, bland annat i ”så jag måste liksom dra det ur han” (Sara, S4: 1775; Samtalssekvens 35). Sara metaforicerar även sin egen kropp som en BEHÅLLARE: ”liksom att man bara kunde släppa ut det” (Sara, S4:1806). Även i samtal 1 metaforiceras känslor som något som kan ”släppas fram”: [...] finns ju personer som ... aldrig skulle släppa fram det” (Karin, S1:568–569; Samtalssekvens 36).

6.3.7 *ROMANTISK KÄRLEK som en BEHÅLLARE: diskussion i relation till tidigare forskning*

Som tidigare nämnts i början av avsnitt 6.3.6 är metaforiceringen av KÄRLEK som BEHÅLLARE relativt underrepresenterad i forskningen, där KÄRLEK som RESA och KÄRLEK som ENHET fått betydligt mer uppmärksamhet (exv. Kövecses, 1988; Lakoff, 2006; se avsnitt 6.4.1 och 6.5.1 nedan). Det är oftast när känslan ILSKA (ANGER) studerats som man identifierat BEHÅLLARE, enligt metaforen ILSKA ÄR HET VÄTSKA I EN BEHÅLLARE (ANGER IS THE HEAT OF A FLUID IN A CONTAINER) (Beger, 2011, s. 20; Kövecses, 1986, s. 20; Lakoff & Kövecses, 1987, s. 198).[66] Beger (2011, s. 29, 61) framhåller samtidigt att metaforiceringen av KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE är relativt vanlig i hennes material, men att det är stora skillnader mellan informantgrupperna. Intressant nog framhåller hon även att det är vanligare att KÄRLEK metaforiceras som en extern BEHÅLLARE än att känslorna skulle finnas inuti människan, där Kövecses (1988, s. 56–71) endast diskuterar KÄRLEK SOM EN VÄTSKA I EN BEHÅLLARE (se nedan).

Mina resultat pekar mot att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE är vanlig och framträdande i alla samtal. I analysen har jag även identifierat att olika typer av BEHÅLLARE tydliggörs i de metaforiska uttrycken: en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, en BYGGNAD, och KROPPEN som en BEHÅLLARE av känslor, dock inte känslor som vätskor. Den vanligaste typen av BEHÅLLARE som identifierats är en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Kövecses (1990, s. 145) diskuterar i relation metaforen EMOTIONELLA TILLSTÅND ÄR BEHÅLLARE, där ett emotionellt tillstånd förstås och upplevs som att befinna sig i en behållare: ”[...] when we are inside the container, we are in the given emotional state”. Detta kan exemplifieras

[66] Beger (2011, s. 20) påpekar här att ordalydelsen av metaforen har förändrats till ANGER IS HOT FLUID IN A CONTAINER (Kövecses, 2000, s. 21), och det är den versionen jag översätter till ILSKA ÄR HET VÄTSKA I EN BEHÅLLARE.

med det konventionella engelska uttrycket ”I’m *in* love (with someone)” där en person upplever sig befinna sig *i* känslan KÄRLEK.[67] Här går således att finna vissa paralleller mellan mina resultat och tidigare forskning, även om metaforiceringen av KÄRLEK som BEHÅLLARE inte är vanlig i majoriteten av tidigare forskning, framförallt inte metaforiceringen som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE.

Den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN specificeras även i ett flertal metaforiska uttryck som en BYGGNAD. Byggnaden kan i många uttryck förstås som ett *hus*, och huset kan argumenteras utgöra en *prototypisk* BYGGNAD i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen (se Rosch, 1975). En metaforicering som jag på förhand trodde skulle vara mer framträdande var den ROMANTISKA KÄRLEKENS metaforicerade *grund*. Grady (1997, s. 38–39) framhåller just *grunden* som en essentiell del i metaforen TEORIER ÄR BYGGNADER.[68] I samtalen har jag dock bara identifierat ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av en BYGGNADS grund aktualiseras: ”alltså känner man sig trygg med någon för det är ändå, grunden, alltså var-- man är trygg och litar på varandra” (Sara, S4:1317–1321; Samtalssekvens 33). I majoriteten av tidigare forskning gällande metaforer för KÄRLEK har just BYGGNAD inte diskuterats specifikt. Däremot diskuteras ibland metaforen KÄRLEK SOM ETT STRUKTURERAT OBJEKT (Beger, 2011, s. 32–34; Kövecses, 1988, s. 80). Ett STRUKTURERAT OBJEKT kan hos Kövecses vara allt från maskiner till verktyg, men även hus (se även avsnitt 6.2 ovan). Drygt tio år senare (Kövecses, 2000, s. 101) omformuleras metaforen till RELATIONER ÄR STRUKTURERADE OBJEKT, där man kan identifiera att det nu är skillnad på *kärlek* och *relation* (se Beger, 2011, s. 33). Och ytterligare tio år senare (Kövecses, 2010, s. 136–137) diskuteras metaforen RELATIONER ÄR BYGGNADER, dock samtidigt som en mängd andra abstrakta begrepp diskuteras, såsom TEORIER eller KARRIÄRER. Utifrån Kövecses teoretiska diskussioner kan man alltså tolka BYGGNADEN som ett STRUKTURERAT OBJEKT, och inte som en typ av BEHÅLLARE. Metaforiceringen skulle alltså kunna diskuteras i avsnitt 6.2 ovan istället. Jag tolkar dock inte en BYGGNAD främst som ett OBJEKT, utan som en BEHÅLLARE då erfarenheter av BYGGNADER som någonting man befinner sig i, går in i och ut ur förefaller mer framträdande än erfarenheter av en BYGGNADS olika komplexa egenskaper och funktioner som ett STRUKTURERAT OBJEKT.

I samtalen metaforiceras även KROPPEN som en BEHÅLLARE. Och även om den mänskliga kroppen ofta fungerar som källdomän i metaforicering då vi har ytterst

[67] Intressant nog förefaller erfarenheter av BEHÅLLARE inte aktualiseras i det motsvarande svenska uttrycket ”vara kär i (någon)”. Här verkar känslan istället riktas mot en mottagare, vilket så skulle aktualisera erfarenheter av KRAFT och RESANDE. Här finns alltså en indikation på att förståelsen av KÄRLEK skiljer sig mellan de två kulturellt närbesläktade språken svenska och engelska. Detta skulle dock behöva utredas närmare.

[68] Till och med titeln på Gradys avhandling *Foundations of meaning* är en metafor där just *grund* (*foundation*) framhålls.

kroppsförankrade erfarenheter av den, så används också erfarenheter av externa fysiska BEHÅLLARE (eller andra FYSISKA OBJEKT) för att metaforicera själva KROPPEN.[69] För trots att kroppen är fysisk och konkret är den samtidigt abstrakt. Kövecses (2000, s. 37) framhåller att BEHÅLLARE som källdomän är vanlig när det kommer till en rad olika känslor, bland annat ILSKA, SKAM och KÄRLEK. Detta bland annat just eftersom behållarschemat definierar perspektivet in- och utsida för den mänskliga kroppen: ”Consequently, emotions in many cultures throughout the world are seen as occurrences inside the body” (Kövecses, 2000, s. 37). På samma sätt som i Kövecses argumentation förefaller alltså KROPPEN som BEHÅLLARE i samtalen innebära ett sätt att förstå ROMANTISK KÄRLEK som känslor som finns i KROPPEN, och som någonting vi har kontroll över: vi kan bestämma vilka känslor vi släpper fram och vilka vi stänger inne. Men när någon vi har känslor för inte släpper ut sina känslor kan detta vara frustrerande, och då kan känslorna behöva ”dras” ut ur den personen.

Sammanfattningsvis är metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE central i samtalen. Där tidigare forskning relativt kortfattat diskuterar KÄRLEK som BEHÅLLARE, och ofta beskriver en generell ”behållare”, har jag identifierat hur olika typer av BEHÅLLARE återkommande aktualiseras i de metaforiska uttrycken samt hur olika aspekter av ROMANTISK KÄRLEK metaforiceras som olika typer av BEHÅLLARE.

[69] Min 3-åring omtalar i skrivande stund blodådror i kroppen konsekvent som ”rör”.

6.4 ROMANTISK KÄRLEK som ett gemensamt RESANDE: att starta resan, trampa på och nå målet

---

*”alltså det här är ju **dött tåg** liksom, det **leder** ingenstans, **avsluta** här nu, han/hon är ett svin.”*
(Linda, S3:1725–1728)

En av de mest kända konceptuella metaforerna för begreppet KÄRLEK är LOVE IS A JOURNEY (KÄRLEK ÄR EN RESA) (exv. Beger, 2011; Kövecses, 1988; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980; se även avsnitt 2.3.3). I de analyserade samtalen är metaforicering av ROMANTISK KÄRLEK som ett gemensamt RESANDE vanligt återkommande i samtliga samtal. I det här avsnittet diskuterar jag ett urval av metaforiska uttryck där olika erfarenheter av ett gemensamt RESANDE aktualiseras. I de identifierade metaforiska uttryck där ett gemensamt RESANDE aktualiseras är det ofta svårt att avgöra vilken måldomänsaspekt (KÄNSLA, RELATION, PARTNER) som metaforiceras. I majoriteten av uttrycken finns det flera olika tolkningsmöjligheter, och istället för att diskutera möjliga tolkningar för varje uttryck diskuterar jag måldomänsaspekter samlat i ett separat avsnitt mot slutet av avsnittet (avsnitt 6.4.7).

Avsnittet disponeras enligt följande: först diskuteras erfarenheter av RESANDE och hur föreställningsschemat för VÄG strukturerar metaforiceringen. Här presenterar jag även en sammanställning av antal metaforiska uttryck där ett gemensamt RESANDE aktualiseras, samt vilka delar av föreställningsschemat VÄG som fokuseras i de olika uttrycken. Sedan följer analysavsnitten, där dispositionen baseras på föreställningsschemat VÄG och strukturen UTGÅNGSPUNKT – VÄG – MÅL. Först diskuterar jag således metaforiska uttryck där fokus ligger på det gemensamma RESANDETS UTGÅNGSPUNKT i avsnitt 6.4.2, sedan uttryck där fokus ligger på det aktiva gemensamma RESANDET längs VÄGEN i avsnitt 6.4.3 och slutligen uttryck där fokus ligger på MÅLET med det gemensamma RESANDET i avsnitt 6.4.4. Detta utgör avsnittets huvuddelar. Därefter diskuterar jag i avsnitt 6.4.5 en samtalssekvens med ett kluster av metaforiska uttryck där alla delar av VÄG-schemat fokuseras i flera olika metaforiska uttryck. I avsnitt 6.4.6 sammanfattar jag kort analyserna. Slutligen diskuterar jag analysen av måldomänsaspekter i avsnitt 6.4.7 och ställer mina resultat mot tidigare forskning i avsnitt 6.4.8.

6.4.1 *Föreställningsschemat VÄG och kroppsförankrade erfarenheter av RESANDE*

Mark Johnson (1987, s. 113) betonar att våra liv är fyllda med vägar som kopplar samman vår spatiala värld: vägen från sängen till badrummet, vägen från hemmet till arbetet och vägen en projektil färdas i luften. Dessa och andra vägar struktureras av föreställningsschemat VÄG, som i sin tur struktureras av, och består av, tre delar: UTGÅNGSPUNKT (*SOURCE*), VÄG (*PATH*), MÅL (*GOAL*). Vägar är således rutter för att ta sig från en UTGÅNGSPUNKT till ett MÅL, längs en VÄG.

Föreställningsschemat för VÄG grundar sig i fysiska erfarenheter av daglig förflyttning längs långa och korta, slingriga och raka, branta och flacka vägar. Johnson (1987, s. 116). framhåller att metaforiceringar som baseras på föreställningsschemat VÄG är så vanliga att vi oftast inte noterar dem: ”this understanding is so natural, so pervasive, and so immediate that we hardly notice it”. Föreställningsschemat VÄG framhålls vidare som en utmärkt kandidat för domänöverföring i konceptuella metaforer, bland annat eftersom: ”It is (a) pervasive in experience, (b) well-understood because it is pervasive, (c) well-structured, (d) simply structured, and (e) emergent and well-demarcated by virtue of (a)–(d)” (Johnson, 1987, s. 116). Schemat för VÄG är alltså grundläggande och genomgripande på en mängd olika nivåer, just eftersom de fysiska erfarenheterna av olika vägar och olika sätt att resa längs olika vägar är ständigt återkommande och mer eller mindre oundvikliga. Det går nästan inte att undvika förflyttning från en punkt till en annan under en vanlig dag. Och även om många inte skulle karaktärisera förflyttningen från sängen till köket som ett RESANDE, kvarstår att förflyttningen karaktäriseras av föreställningsschemat VÄG och alltså kan argumenteras vara ett sorts RESANDE. Även Anna Vogel (2011, s. 56) framhåller schemat för VÄG som ett mycket viktigt föreställningsschema, och understryker att schemat tydliggör ett samband av att man hamnar på ett visst ställe för att man tagit sig dit, vilket också skapar ordning i vår tillvaro: vi får en tydlig UTGÅNGSPUNKT, en tydlig VÄG, och ett tydligt MÅL. Det abstrakta LIVET är ett exempel, där födelsen är RESANDETS UTGÅNGSPUNKT, livet själva RESANDET längs VÄGEN och döden RESANDETS MÅL.

En fullständig analys av föreställningsschemat för VÄG skulle kräva en egen avhandling, och jag väljer således att hålla karaktäriseringen relativt kort. Essensen i föreställningsschemat VÄG är att många olika erfarenheter metaforiceras som RESANDET längs en VÄG, där UTGÅNGSPUNKTEN och MÅLET kan vara både implicit och explicit.[70]

[70] För närmare utredning av föreställningsschemat för VÄG samt relaterade metaforiska användningar, se exempelvis Johansson Falck och Gibbs (2012) eller Oakley (2007), alternativt

I många metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras brukar måldomänen generellt förklaras som MENINGSFULLA AKTIVITETER (*purposeful activities*), där LIVET, KÄRLEKEN, KARRIÄREN eller olika SYFTEN kan ses som MENINGSFULLA AKTIVITETER.[71] Lakoff (2006, s. 207) menar att det här finns en *betydelsehierarki* där strukturer i en metafor ”ärvs” till metaforer på en ”lägre” nivå, vilket Lakoff kallar för ”Inheritance hierarchies” (”arvshierarkier”). Detta innebär exempelvis att metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA ”ärver” strukturer från metaforen LIVET ÄR EN RESA:

> Thus, the LOVE IS A JOURNEY metaphor inherits the structure of the LIFE IS A JOURNEY metaphor. What is special about the LOVE IS A JOURNEY metaphor, is that there are two lovers, who are travelers, and that the love relationship is a vehicle. The rest of the mapping is a consequence of inheriting the LIFE IS A JOURNEY metaphor. Because the lovers are in the same vehicle, they have common destinations, that is, common life goals. Relationship difficulties are impediments to travel. (Lakoff, 2006, s. 208)

I den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA ärvs alltså olika strukturer från metaforiceringen av LIVET som en RESA. På så sätt kan vi komma till ”vägskäl” eller uppleva ”hinder” i LIVET, KARRIÄREN och KÄRLEKEN. Vissa metaforiceringar fungerar dock bara på vissa nivåer, såsom att ”klättra uppåt” inte fungerar väl i LIVET eller KÄRLEKEN, men väl i KARRIÄREN (Lakoff, 2006, s. 209). För att tydliggöra den teoretiska överföringen mellan källdomänen RESA och måldomänen KÄRLEK rekapitulerar jag i Figur 3 nedan uppställningen för den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA (efter Kövecses, 1988, s. 16; Lakoff, 2006, s. 190; också i avsnitt 2.2.3). Utifrån genomförd analys har jag modifierat figuren.

---

studier som undersökt den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA (exempelvis Katz & Taylor, 2008; Kövecses, 1988; Lakoff, 2006; McGlone, 1996; Semino m.fl., 2017).

[71] Se även andra studier där olika abstrakta erfarenheter metaforiceras som RESANDE: SKOLPROCESSEN (Boström, 2010), LÄRANDE (Joan Turner, 1998) BERÄTTANDE (Forceville, 2012), FÖRSONING (Cameron, 2011, s. 61) eller abstrakt RESONERANDE (M. Johnson, 1987, s. 38–39; Lakoff, 2006, s. 204).

Källdomän: RESA	→	Måldomän: KÄRLEK
Resandet och vägen	→	Kärleksrelationen eller känslan
De resande	→	De älskande (parterna i relationen/känslan)
Fordonet (resan företas i)	→	Kärleksrelationen
Hinder längs vägen	→	Hinder i relationen (otrohet, svartsjuka)
Mål med resan	→	Mål med relationen (samboskap, äktenskap, barn)

Figur 3. Domänöverföring RESA – KÄRLEK.

Olika fysiska erfarenheter av RESOR, RESANDE och VÄGAR överförs alltså till (den ROMANTISKA) KÄRLEKEN, där källdomänen RESA struktureras av föreställningsschemat för VÄG. Värt att notera är att uppställningen endast tydliggör en teoretiskt generell bild av hur domänöverföringen kan se ut, och att analysen av ett autentiskt samtalsmaterial kan innebära ytterligare eller andra överföringar. I min analys har jag likväl utgått ifrån föreställningsschemat VÄG och sökt identifiera vilka delar av schemat som fokuseras i de metaforiska uttrycken, utifrån strukturen UTGÅNGSPUNKT – VÄG – MÅL (M. Johnson, 1987, s. 113–114). I analysen väljer jag dock att fokusera på det aktiva, gemensamma *resande* som samtalsdeltagarna ger uttryck för, och modifierar således föreställningsschemats struktur enligt Figur 4 nedan:

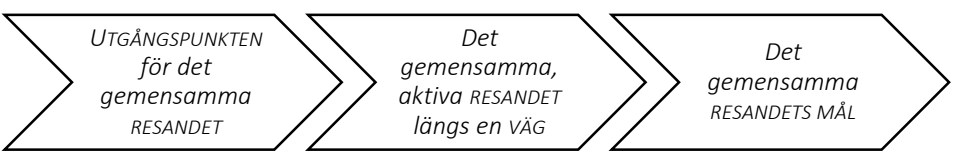

Figur 4. Modifierat föreställningsschema för VÄG.

Jag menar inte att det finns knivskarpa gränser mellan dessa delar av föreställningsschemat. Ofta går det att identifiera flera eller alla delar av föreställningsschemat i ett och samma uttryck då ett RESANDE återkommande startar någonstans och slutar någonstans, även om fokus ligger på själva RESANDET. Men även omvänt: där UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET fokuseras, följer ett aktivt RESANDE, och kanske ett MÅL. Om det finns en UTGÅNGSPUNKT (för ett RESANDE), innebär det även ett RESANDE. Detta innebär dock inte att det finns ett MÅL med RESANDET. Viss överlappning förekommer

alltså då gränserna mellan UTGÅNGSPUNKT, RESANDE och MÅL är flytande. I analysen väljer jag likväl att strukturera efter vilken del av föreställningsschemat VÄG som tydligast fokuseras, då indelningen också kan nyansera metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE.

6.4.1.1 Sammanräkning av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE är relativt vanligt återkommande i alla analyserade samtal (totalt 155 av 780 metaforiska uttryck). Antalet metaforiska uttryck varierar mellan samtalen, likväl som att olika delar av det modifierade föreställningsschemat VÄG fokuseras i varierande grad samtalen emellan. I Tabell 7 nedan presenteras en sammanräkning av metaforiska uttryck där erfarenheter av ett gemensamt RESANDE aktualiseras och där VÄG-schemats olika delar fokuseras.

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett RESANDE, och där	Samtal 1	Samtal 2	Samtal 3	Samtal 4	Totalt
UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET fokuseras	5	0	0	2	7
det gemensamma, aktiva RESANDET längs en VÄG fokuseras	41	21	29	25	116
det gemensamma RESANDETS MÅL fokuseras	8	7	9	8	32
Totalt	54	28	38	35	155 av 780

Tabell 7. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras.

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE är vanligast i samtal 1 (54 av 155 metaforiska uttryck) och minst vanlig i samtal 2 (28 av 155 metaforiska uttryck). I majoriteten av de metaforiska uttrycken (116 av 155) fokuseras det aktiva gemensamma RESANDET längs en VÄG. På grund av det stora antalet uttryck har jag även delat in dessa uttryck i tre undergrupper: uttryck där det *aktiva* RESANDET fokuseras, uttryck där *kontrollen* över RESANDET fokuseras och uttryck där HINDER längs VÄGEN fokuseras (se avsnitt 6.4.3). Näst vanligast är att det gemensamma RESANDETS MÅL fokuseras (32 av 155 uttryck). Här har jag delat in de metaforiska uttrycken i uttryck där ett *målfokuserat* RESANDE

fokuseras och uttryck där MÅLET som *slutet* på det gemensamma RESANDET fokuseras. Minst vanligt är metaforiska uttryck där UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET fokuseras (7 av 155). Metaforiska uttryck där UTGÅNGSPUNKTEN fokuseras har endast identifierats i samtal 1 (5 uttryck) och samtal 4 (2 uttryck).

I följande avsnitt diskuterar jag ett urval av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, och i linje med föreställningsschemat VÄG diskuteras först metaforiska uttryck där fokus ligger på just UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET.

6.4.2 *UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET: att starta en relation*

I detta avsnitt diskuterar jag metaforiska uttryck där fokus ligger på UTGÅNGSPUNKTEN för RESANDET. En förflyttning börjar alltid med en UTGÅNGSPUNKT även om den inte alltid är given eller upplevs som en utgångspunkt. När du tar bilen till jobbet utgår du ifrån platsen där bilen var parkerad, när du går från hemmet till bilen utgår du ifrån hemmet, och när du går från köket till badrummet utgår du ifrån köket, och så vidare. I mitt material har jag identifierat ett litet antal metaforiska uttryck där fokus ligger på RESANDETS UTGÅNGSPUNKT; fem uttryck i samtal 1 och två uttryck i samtal 4. Inga uttryck har identifierats i samtal 2 eller 3. Det gemensamma RESANDETS UTGÅNGSPUNKT är alltså den del av VÄG-schemat som fokuseras färst gånger totalt i samtalen. Nedan diskuterar jag två uttryck från samtal 1 och ett uttryck från samtal 4.

I alla fem uttryck i samtal 1 där fokus ligger på UTGÅNGSPUNKTEN, handlar det om att ”stanna kvar” eller ”vara kvar” någonstans. I Samtalssekvens 38 nedan kontextualiseras två uttryck från samtal 1. I kontexten diskuterar deltagarna att man inte ska ”neka sin partner att kanske få hitta sitt livs lycka” (Helena, S1:1163), även om det innebär att den nuvarande relationen upphör. Helena menar här att man måste ”lita på hjärtat” (Helena, S1:1173) och vara så storsint att man låter sin partner finna lyckan. Eva fortsätter utveckla Helenas resonemang i samtalssekvensen nedan.

Samtalssekvens 38. Samtal 1, rad 1186–1206

```
1186  Eva     ja precis,

1187  Eva     och jag tror också att jag skulle ändå,

1188  Eva     rationellt resonera som du,
```

1189	Eva	att,
1190	Eva	det ...,
1191	Eva	det är hennes beslut,
1192	Eva	måste jag respektera,
1193	Helena	ja.
1194	Eva	oavsett vad det blir,
1195	Eva	för jag skulle ju inte heller vilja att hon var kvar ...,
1196	Eva	med mig om jag var mannen där då,
1197	Helena	mm.
1198	Eva	eller kvinnan det spelar ingen roll.
1199	Eva	men jag tänkte att man var--
1200	Eva	att någon var kvar med mig bara för bekvämlighetsskäl eller,
1201	Eva	praktiska skäl,
1202	Eva	eller tycka synd om,
1203	Eva	eller vad det nu kan vara.
1204	Eva	samtidigt som,
1205	Eva	i hjärtat så skulle man ju ...,
1206	Eva	sörja.

I det följande diskuterar jag uttrycken ”att hon var kvar med mig” (rad 1195–1196) och ”att någon var kvar med mig” (rad 1200). I en mer fysisk/konkret kontext kan *kvar* betyda ”på samma plats eller i samma läge som förut” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]kvar). Användningen av adverbet *kvar* i uttrycken innebär dock inte otvivelaktigt att erfarenheter av RESANDE och RESANDETS UTGÅNGSPUNKT aktualiseras, då befintlighet på en plats inte nödvändigtvis innebär förflyttning. Men med stöd i omgivande samtalskontext och min förståelse av samtalsdiskursen menar jag att det är ett metaforiskt RESANDE som aktualiseras. Uttrycken används i ett sammanhang där Karin tidigare pratat om att det finns ”många utvägar” på problemet i stimulusfilmen och att det inte är säkert att Rakel vill ”gå vidare” med Kompisen (Karin, S1:1144–1146; se Samtalssekvens 40 nedan). Jag menar att dessa metaforiceringar präglar den efterföljande

metaforiceringen, vilket innebär att jag tolkar vara ”kvar” med någon, som ett alternativ till att *gå vidare* och fortsätta sitt RESANDE, ensam eller med en annan partner. Jag tolkar alltså uttrycken ”att hon var kvar med mig” och ”att någon var kvar med mig” som metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE, och där fokus ligger på det gemensamma RESANDETS UTGÅNGSPUNKT.

I ett uttryck från samtal 4 är RESANDETS UTGÅNGSPUNKT än tydligare. Uttrycket används i en kontext där framförallt Karl resonerar kring ”vad man visar” för någon man är intresserad av och att han blivit mer och mer ”kylig” då han insett att han inte behöver vara kär i någon bara för att de ser bra ut. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 39 nedan.

Samtalssekvens 39. Samtal 4, rad 1457–1463

1457	Karl	jag har insett det mer nu på sistone att det snarare är bara liksom en uppskattning av ...,
1458	Karl	att någon är vacker,
1459	Maria	ja.
1460	Sara	mm.
1461	Karl	inte att jag faktiskt är kär i dem,
1462	Maria	nej.
1463	Karl	inte att jag skulle vilja starta en relation.

I uttrycket ”starta en relation” (rad 1463) aktualiseras UTGÅNGSPUNKTEN för RESANDET genom användningen av verbet *starta*, där *starta* kan ha en mer fysisk/konkret betydelse, såsom en betydelse i Svensk Ordbok: ”(ibl. med partikeln upp, utan större betydelseskillnad) få att sätta igång och börja röra sig vanligen med åtföljande snabb förflyttning; spec. vid tävling e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. starta, HB1). Jag tolkar det här som att Karl pratar om att påbörja ett RESANDE med någon (”börja röra sig”; ”snabb förflyttning”) och att det således rör sig om ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras och där fokus ligger på UTGÅNGSPUNKTEN för RESANDET. En annan tolkningsmöjlighet infinner sig dock. Att ”starta en relation” kan även aktualisera erfarenheter av att starta en bil, maskin eller dylikt, en betydelse som listas som en betydelsenyans till huvudbetydelse 1 av verbet *starta* i Svensk Ordbok. Även utifrån den betydelsen kan erfarenheter av ett gemensamt RESANDE aktualiseras, där RESANDET också kan företas i ett fordon. Båda tolkningarna är möjliga, och i

båda tolkningarna bedömer jag att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE, där fokus ligger på RESANDETS UTGÅNGSPUNKT: *starten*.

6.4.3 *Det aktiva, gemensamma RESANDET längs en VÄG: att gå vidare, spåra ur eller stå i vägen för sig själv*

I det här avsnittet diskuteras metaforiska uttryck där fokus ligger på det aktiva RESANDET längs en VÄG; I princip all sorts förflyttningen mellan UTGÅNGSPUNKTEN och MÅLET. Av alla identifierade uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, utgör uttryck där RESANDET längs en VÄG är i fokus majoriteten av identifierade uttryck (116 av 155 uttryck; ca 75 %). Då antalet metaforiska uttryck är stort har jag valt att dela in uttrycken ytterligare:

1. Hur personers aktiva RESANDE företas, inklusive RESANDETS *deltagare*.
2. Resedeltagarnas *kontroll* eller *icke-kontroll* över RESANDET, vilket ibland beror på själva *vägen* och dess egenskaper.
3. Eventuella HINDER som kan inskränka RESANDET.

Viss överlappning mellan grupperna förekommer och är naturlig, men uppdelning syftar till att skapa struktur i ett stort och varierande material. Oftast fokuseras RESANDET, men i ett mindre antal uttryck fokuseras den explicita VÄGEN och/eller dess egenskaper. Jag disponerar avsnittet enligt indelningen ovan.

6.4.3.1 Det aktiva RESANDET

Ett av de vanligaste sätten en människa förflyttar sig på är till fots: vi *går* från köket till hallen, vi *går* från hemmet till bussen och vi *går* från bussen till jobbet.[72] Vissa tar bilen till jobbet, men *går* likväl till och från bilen och gör således små korta resor. Personers abstrakta RESANDE längs en VÄG aktualiseras i samtalen ofta genom användningen av verbet *gå*, men även genom andra språkliga uttryck.[73] Nedan diskuterar jag ett urval av uttryck där fokus ligger på det aktiva RESANDET: nio uttryck från samtal 3, fyra uttryck från samtal 2, tio uttryck från samtal 1 och två uttryck från samtal 4. Urvalet ämnar belysa den variation av uttryck som identifierats i samtalen, och täcker de olika sätt RESANDET aktualiseras i samtalen.

Olika sätt att resa: gå, komma eller trampa på

I mitten av samtal 1 diskuterar deltagarna stimulusfilmen och huruvida den attraktion som uppstår mellan Rakel och Kompisen kommer leda till någonting, eller om det bara är någonting tillfälligt. Här diskuterar de även om filmen är

[72] Detta påstående gäller generellt och givetvis inte för personer med olika funktionsvariationer vars förflyttning till fots är inskränkt eller hindrad.
[73] Jag har även tidigare uppmärksammat verbet *gå* och dess viktiga roll i metaforiceringen av SKOLPROCESSEN som en RESA (Boström, 2010).

trovärdig eller inte, enligt en av diskussionsfrågorna, där Karin då resonerar kring att det finns många olika lösningar på situationen som uppstått. I den här kontexten har jag identifierat två metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, och uttrycken kontextualiseras kort i Samtalssekvens 40 nedan.

Samtalssekvens 40. Samtal 1, rad 1143–1151

1143	Karin	nej men jag säger,
1144	Karin	jag menar det finns ju så <u>många utvägar</u>
1145	Karin	för det första,
1146	Karin	det är ju inte alls säkert att hon vill <u>gå vidare</u> med den här fransmannen,
1147	Helena	nej.
1148	Eva	nej.
1149	Karin	att ...,
1150	Karin	ja ...--
1151	Eva	det behöver inte bli något.

Här diskuterar jag uttrycken ”<u>många utvägar</u>” (rad 1144) och ”<u>gå vidare</u>” (rad 1146). I det första uttrycket fokuseras själva VÄGEN, samtidigt som att situationen metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som det finns många *utvägar* ut ur. I uttrycket metaforiceras alltså för det första attraktionen mellan Rakel och Kompisen som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, någonting de befinner sig i. För det andra aktualiseras alla delar av föreställningsschemat för VÄG: UTGÅNGSPUNKTEN i BEHÅLLAREN, VÄGEN ut ur BEHÅLLAREN och MÅLET utanför BEHÅLLAREN. För det tredje så associerar Karin själv till att en utväg ur situationen är att Rakel kanske inte vill ”<u>gå vidare</u> med den här fransmannen”. Och även här metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE; med fokus på att RESANDET företas *gående*. Karin pratar här alltså om att Rakel och ”fransmannen” (Kompisen), i och med attraktionen dem emellan, har påbörjat något sorts RESANDE, gåendes mot ett visst, här icke-specificerat, mål. Det är dock inte säkert att RESANDET kommer att fortsätta. I båda uttrycken metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE, där fokus ligger på det aktiva gemensamma RESANDET (”<u>gå vidare</u> med den här fransmannen”) längs VÄGEN (”<u>utvägar</u>”), samtidigt som attraktionen metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE.

Uttryckssättet ”gå vidare” är samtidigt ett frekvent och vanligt sätt att uttrycka allmän progression i någonting: *gå vidare med ett projekt*, *gå vidare till nästa bar*, *han har gått vidare* (=han har avlidit). Jag vill dock framhålla att det i alla dessa och liknande uttryck aktualiseras erfarenheter av RESANDE genom användningen av verbet *gå*, enligt betydelsen ”förflytta sig genom att växelvis flytta den ena foten framför den andra, som då hålls kvar mot underlaget vanligen med underförstådd riktning framåt; om människa el. djur” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. gå, HB1). En grundläggande färdighet hos människor (och hos vissa djur) är att förflytta sig till fots, vilket innebär återkommande erfarenheter av förflyttning på ett visst sätt mellan olika punkter längs en tänkt resväg. Dessa resor kan argumenteras ge upphov till att även abstrakta processer förstås och metaforiceras som just resor, där uttryck som ”det går bra nu” eller ”så kan det gå” är vanliga i vardaglig svenska (se Svensk Ordbok, 2009, s.v. gå, HB3). Jag vill här argumentera för att en metaforisk potential ständigt aktualiseras genom verbet *gå*, vilket gäller för en stor mängd uttryck. Jag stödjer detta på att föreställningsschemat för VÄG, såsom Johnson (1987) och andra beskriver det, strukturerar de återkommande erfarenheter av resor och resande en människa dagligen erfar. På så sätt kan man argumentera för att det i användningen av verbet *gå* i många metaforiska uttryck aktualiseras en metaforisk potential genom överföring av betydelse från ett konkret RESANDE till olika abstrakta erfarenheter, exempelvis ROMANTISK KÄRLEK. Jag ser denna aktualisering också som ett argument för det genomslag metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA har fått: eftersom människan dagligen företar ett otal resor är det rimligt att även abstrakta skeenden förstås som ett RESANDE.

I relation till verbet *gå*, har jag även identifierat uttryck där RESANDET aktualiseras genom verbet *komma*. I kontrast till *gå* aktualiserar *komma* oftare en tänkt resas mål och rörelse mot betraktaren (Johansson, 2006, s. 23). Användningen av *gå* fokuserar oftare rörelsens utgångspunkt och rörelse bort från betraktaren, som när Karin uttrycker att Rakel kanske inte vill ”gå vidare” med Kompisen. Användningen av verbet *gå* är betydligt mer frekvent än användningen av *komma* i samtalen, men jag vill ändå kort diskutera ett metaforiskt uttryck. Uttrycket, som kontextualiseras i Samtalssekvens 41 nedan, används av Emma i samtal 3 i en kontext där Emma pratar om att det är skillnader på olika sorts kärlek, där man kan göra allt för att ens lillasyster ska vara lycklig, men att det inte fungerar bra att vara ”helt självuppoffrande” i en kärleksrelation.

Samtalssekvens 41. Samtal 3, rad 1618–1637

```
1618  Emma   men det tror jag är en sån sån där kemi--
```

1619 Emma kärleksgrej och så--

1620 Linda mm.

1621 Emma och sen så ...,

1622 ...

1623 Emma mm ...,

1624 Emma och man kan inte--

1625 Emma och det det man hittar i en kärleksrelation,

1626 Emma då börjar man ju liksom,

1627 Emma i en romantisk kärleksrelation,

1628 Emma då börjar man ju komma någonvart.

1629 Linda mm.

1630 ...

1631 David mm.

1632 Emma men sen är det ju--

1633 Emma det menar--

1634 Emma man kan ju inte vara helt självuppoffrande för då finns ...--

1635 Emma då ...--

1636 Emma man kan vara det men det kommer antagligen inte heller ...,

1637 Emma sluta lyckligt då.

I uttrycket ”börjar man ju komma någonvart” (rad 1628) aktualiseras erfarenheter av RESANDE och fokus på resesättet, men också på riktningen mot något sorts MÅL och RESANDETS UTGÅNGSPUNKT. Det är genom användningen av verbet *komma* och adverbet *någonvart* som erfarenheter av RESANDE främst aktualiseras. *Komma* kan ha en mer fysisk/konkret betydelse: ”ibl. med partikel som anger rörelseriktning, t.ex. in, ut (förflytta sig och inom kort) vara framme på viss plats el. (underförstått) i talarens närhet etc.; ibl. med tonvikt på målet, ibl. på själva förflyttningen” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [2]komma, HB1) och i kontexten aktualiseras således förflyttningen till en viss plats. Även i användningen av adverbet *någonvart* aktualiseras förflyttning och målet med

förflyttningen: ”(äv. två ord; ofta i nekande el. frågande uttryck) till ngn plats över huvud taget” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. någonvart). I kontexten handlar det alltså om att ”komma någonvart” i RELATIONEN, vilket jag tolkar som att personer företar ett gemensamt RESANDE i ”kärleksrelationen” och där personerna i och med att inte vara helt ”självuppoffrande” kommer lite längre i RESANDET: lite närmare MÅLET. I uttrycket kan man även argumentera för att användningen av verbet *börja* bidrar till metaforiceringen. Det gemensamma RESANDET får genom detta också en UTGÅNGSPUNKT. Något tydligt MÅL med resandet formuleras dock inte i kontexten. I betydelsen av *någonvart* framhålls också att det ofta används nekande eller frågande, vilket i kontexten kan förstås som att personerna ”står still”, ett förmodat oönskat tillstånd, men att RESANDET nu kan fortsätta.

Ytterligare relaterat till verbet *gå* har jag i samtal 1 identifierat ett uttryck där *gåendet* nyanseras. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 42 nedan. Här diskuterar deltagarna hur viktigt det är med kommunikation i en relation och att man visar vad det är man vill, något som enligt Karin blivit lättare med åren.

Samtalssekvens 42. Samtal 1, rad 755–770

755	Karin	jag kräver,
756	Karin	[alltså kräver låter ju alltså ...,
757	Eva	[förväntar dig.
758	Helena	[jo men du vill det.
759	Eva	[du vill det,
760	Eva	önskar dig det.
761	Karin	men jag uttrycker att att,
762	Helena	mm.
763	Eva	ja precis.
764	Karin	det är så jag ...,
765	Karin	tror att det måste vara för att det ska fungera.
766	Eva	ja det tror jag också,
767	Eva	men men det kanske är svårt att få till det i praktiken,
768	Eva	att man verkligen har den där dialogen,

769 Eva utan man trampar på och så uppstår det någonting kanske och så ...,

770 Eva ser man hur man tacklar problem.

Här diskuterar jag främst uttrycket ”man trampar på” (rad 769), men kommenterar även uttrycket ”hur man tacklar problem” (rad 770), där den metaforiska tolkningen förefaller relatera till tolkningen av ”man trampar på”. Eva uttrycker här att det finns en föreställning av att man kanske måste ”trampa på” för att se om relationen fungerar som man vill att den ska fungera; i kontexten att det ska finnas dialog mellan personerna i relationen. Att ”trampa på” kan ha en mer fysisk/konkret betydelse i att någon fysiskt går mot ett mål, och på så sätt förflyttar sig (implicit framåt). I kontexten handlar det om ett abstrakt ”trampande” där två personer företar ett gemensamt RESANDE i den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Den här tolkningen bidrar även till analysen av ”hur man tacklar problem” där Eva i sitt RESANDE (med en partner) kan stöta på HINDER i form av ”problem” som kan ”tacklas”. Verbet *tackla* har en mer fysisk/konkret betydelse främst i sportsammanhang: ”gå (boll- eller puckförande motspelare) in på livet i syfte att erövra bollen eller pucken” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. tackla, HB2), en betydelse som här överförs till det abstrakta RESANDET där Eva och hennes partner tacklar ”problem” längs vägen. Här kan man alltså tänka sig att andra personer metaforiceras som potentiella ”motspelare” som kan tacklas för att inte hindra det gemensamma RESANDET. I båda uttrycken tolkar jag det alltså som att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE.

I samtal 2 och 3 har jag vidare identifierat sju metaforiska uttryck där fokus ligger på personers aktiva RESANDE, och där själva VÄGENS egenskaper fokuseras. Jag diskuterar här ett uttryck från samtal 2, som kontextualiseras i Samtalssekvens 43 nedan. Deltagarna diskuterar i anslutning till samtalssekvensen *Otrohet*, och hur otroheten ibland kan leda till att relationer stärks genom att otroheten tillför någonting positivt. I sekvensen deltar Berit, Annika och Gun.

Samtalssekvens 43. Samtal 2, Rad 1007–1024

1007 Berit jag tror att de--

1008 Berit fick ett vara--

1009 Berit jag tror han kände--

1010 Berit det var nog så att--

1011 Berit det var väldigt tydligt att här är ett vägskäl.

1012	Annika	ja.
1013	Gun	men du var ju inne på det också det här att att vi är djur och att vi kanske [inte passar i--
1014	Berit	[ja.
1015	Gun	att leva i parrelationer hela livet.
1016	Gun	det kanske vi inte gör,
1017	Gun	och vi kanske också måste öppna upp för att man,
1018	Gun	fungerar så att man attraheras eller ...--
1019	Gun	av andra--
1020	Annika	mm.
1021	Gun	eller att ens partner gör det.
1022	Annika	men jag tror jag tror att det är en mycket större chans att man--
1023	Annika	att att relationen kan leva vidare ändå.
1024	Gun	det behöver ju liksom inte vara slutet.

I sekvensen har jag identifierat flera olika metaforiska uttryck, men här diskuterar jag främst uttrycket ”här är ett vägskäl” (rad 1011) samt kommenterar uttrycket ”slutet” (rad 1024). I uttrycket ”här är ett vägskäl” går att identifiera att vägskäl har en mer fysisk/konkret betydelse i en annan kontext, såsom definitionen i Svensk Ordbok: ”ställe där en väg delar sig” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. vägskäl). Att tala om att en relation kommer till ett vägskäl noteras samtidigt som en bildlig betydelsenyans i Svensk Ordbok, och kan ses som ett konventionellt uttryckssätt. Här bedömer jag dock att en metaforisk potential fortfarande kan argumenteras för i kontexten, där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE som kan komma till ett upplevt vägskäl. Denna tolkning stödjer även tolkningen av uttrycket ”slutet”. Då den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE som kan komma till olika *vägskäl*, kan man även argumentera för att *slutet* relaterar till att RESANDET når ”vägs ände” och upphör. Jag tolkar det alltså som att även här metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE, men med fokus på att ha nått vägs ände, *slutet* på VÄGEN och således slutet på det gemensamma RESANDET. Detta och liknande uttryck diskuteras ytterligare i avsnitt 6.4.4 nedan.

Att resa med ett dött tåg

Hittills har jag diskuterat metaforiska uttryck där människan främst ”för egen maskin” förflyttar sig. Men RESANDET kan också företas i eller med ett fordon. Detta är dock inte en vanlig metaforicering i samtalen, men jag vill ändå diskutera några uttryck från samtal 3 närmare då metaforiceringen är intressant på olika sätt. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 44 nedan. Linda resonerar i sekvensen kring att ett tema som ofta förekommer i filmer och serier är att en person är förälskad i någon som redan är i ett förhållande eller äktenskap. Men personen som är förälskad inser ofta inte att det är lönlöst. Linda innehar här en berättelserunda, medan Emma backar upp och mot slutet av sekvensen plockar upp det Linda pratar om och framför sin syn på saken. Linda och Emma är här överens och stödjer varandra i resonemangen.

Samtalssekvens 44. Samtal 3, rad 1708–1748.

1708	Linda	ehm nej jag tänker på sådana här filmer man man ser ofta eller eller serier eller så där,
1709	Linda	där någon är upp över upp över öronen förälskad i någon som redan är i ett fö-,
1710	Linda	i ett fö- --
1711	Linda	äktenskap,
1712	Linda	kanske till och med gift.
1713	Emma	mm.
1714	Linda	och den andra är som så här "ja men jag ska skilja mig snart" och så här,
1715	Linda	bara [tummar på det hela tiden,
1716	Emma	[men då är det--
1717	Linda	och den andra är så här "åh snart ska han" --
1718	Linda	"han ska snart eller hon ska snart" eh ...,
1719	Linda	skilja sig och har lovat det och vi ska göra det här men egentligen så--
1720	Linda	vi som ser utifrån ser att,
1721	Emma	men lägg av sluta ja.
1722	Linda	den här--

1723 Linda ja precis,

1724 Linda den bara utnyttjar läget,

1725 Linda alltså det här är ju dött tåg liksom,

1726 Linda det leder ingenstans,

1727 Linda avsluta här nu,

1728 Linda han/hon är ett svin.

1729 Emma mm.

1730 Linda men men,

1731 Linda den förälskade personen ser verkligen inte det,

1732 Linda utan den är bara så här åh,

1733 Emma men det kan också vara så att den förälskade personen ser det,

1734 Linda mm men inte riktigt--

1735 Emma men är liksom oförmögen att göra någonting åt det,

1736 Emma utan bara går och hänger--

1737 Emma liksom,

1738 Linda ja.

1739 Emma bara s- --

1740 Emma bara för att få vara med den här personen--

1741 Emma går med på att den här personen är ett svin.

1742 Linda mm.

1743 Emma det det förekommer tror jag.

1744 Linda mm.

1745 Emma eller tror jag,

1746 Emma det vet jag,

1747 Emma det förekommer liksom.

1748 Linda ja.

Här fokuseras uttrycken ”det här är ju dött tåg liksom” (rad 1725), ”det leder ingenstans” (rad 1726) samt ”avsluta här nu” (rad 1727). I de här uttrycken aktualiseras erfarenheter av RESANDE, men även erfarenheter av FYSISKA OBJEKT och LEVANDE ORGANISMER. Till att börja med så uttrycker Linda på rad 1725 att situationen där någon går och väntar på någon annan är ett ”dött tåg”. Och här finns det en mer fysisk/konkret betydelse av substantivet *tåg*. Betydelsen med mest igenkänning är troligen ”rad av sammankopplade järnvägsvagnar med lok” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]tåg, HB2), som kommer från tyskans *Zug*, samtidigt som betydelsen ”större, kolonnformig grupp marscherande människor” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]tåg, HB1) är äldre och mer kroppsförankrad, och som kommer av lågtyskans *toch* (*resa* eller *krigståg*). Det *tåg* som aktualiseras i kontexten är högst troligt ett järnvägståg där förälskelsen eller den önskade relationen metaforiceras som ett tåg som i normalfallet stadigt förflyttar sig framåt, men som nu är dött och står stilla; en negativ inaktivitet. I användningen av adjektivet *dött* aktualiseras också erfarenheter av LEVANDE ORGANISMER, relaterat till den mer fysiska/konkreta betydelsen av *död*: ”som inte längre lever om varelse el. växt” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]död, HB1).[74] Tåget i sig metaforiceras alltså som en LEVANDE ORGANISM som kan *leva* och *dö* (se avsnitt 6.2.5). Den olyckliga förälskelsen metaforiceras följaktligen som ett stillastående RESANDE då tåget som RESANDET företas i är ”dött”. Detta stillastående aktualiseras ytterligare i det efterföljande uttrycket ”det leder ingenstans”. Eftersom tåget är dött *leder* RESANDET ingenstans, där ett fysiskt RESANDE med ett tåg ofta har karaktären av ett okomplicerat RESANDE med ett tydligt mål, utan naturliga HINDER längs VÄGEN (även om många också har motsatta erfarenheter av tågresande).

Där förälskelsen metaforiceras som ett RESANDE med ett tåg som inte leder någonstans, menar Linda samtidigt att RESANDET nog bör upphöra: ”avsluta här nu” (rad 1727). Genom användningen av verbet *avsluta* aktualiseras inte automatiskt erfarenheter av RESANDE, men i kontexten tolkar jag det som att det handlar om att avsluta RESANDET; ett RESANDE som ändå inte leder någonstans då tåget är *dött*.

Sammantaget betraktas alla ovan analyserade uttryck som metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE och LEVANDE ORGANISMER aktualiseras. Fokus i uttrycken ligger på personernas aktiva RESANDE, vilka befinner sig i/på ett tåg som inte förflyttar sig, och där Lindas rekommendation är att avsluta RESANDET

[74] Även Vogel (2009, avs. 6.1.1) diskuterar hur betydelsen av *död/dött* när det kommer till elektriska apparater, men även förbränningsmotorer, relaterar till betydelsen av *död/dött* när det gäller människor, djur, växter och mikroorganismer då det i båda betydelserna handlar om att inte förbruka energi.

då ”han/hon är ett svin” (där måldomänsaspekten PARTNER också metaforiceras som en annan LEVANDE ORGANISM; ett *svin*).

Att göra ett gemensamt RESANDE: att få följa med på resan

I vissa av de ovan diskuterade uttrycken går det anta att RESANDET sker tillsammans med en partner även om det inte explicit uttrycks. Nedan diskuterar jag ett uttryck där det *gemensamma* RESANDET tydliggörs. Uttrycket används av Annika i samtal 2 i en kontext där deltagarna diskuterar *Otrohet* och där Annika framhåller att det värsta med otrohet är att bli förd ”bakom ljuset”, men att otroheten inte behöver vara så ”hotfull” om man bara är ”öppen med det i relationen”. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 45 nedan. Det är här Annikas berättelserunda, men Berit och Ylva kommer in på slutet för att kommentera Annikas berättande.

Samtalssekvens 45. Samtal 2, rad 1434–1463

1434	Annika	ja.
1435	Annika	för,
1436	Annika	för då skulle det inte bli så hotfullt,
1437	Annika	eh för det var ju så det var för oss,
1438	Annika	vi är vi är vana att babbla med varandra om allt.
1439	Annika	så när någon av oss plötsligt blev attraherad av någon så ville vi ju dela det med varandra,
1440	Annika	det var liksom självklart att,
1441	Annika	åh åh,
1442	Annika	jag har varit med om något häftigt.
1443	Annika	och därför--
1444	Annika	och och och när man då får följa med på den resan,
1445	Annika	då då blev det inte hotfullt utan då blev det mera,
1446	Annika	lite spännande att man kanske--
1447	Berit	ok.
1448	Annika	ja så där.
1449	Berit	så det är klart,

```
1450  Berit   det var ju ett fantastiskt sätt att hantera det eller hur?,

1451  Annika  [mm.

1452  Berit   [det var ju räddningen.

1453  Ylva    [det--

1454  Ylva    [för mig låter det rätt konstigt,

1455  Ylva    förjävligt konstigt och--

1456  Annika  ja jo.

1457  Ylva    men jag tror att jag är lite gammeldags i gänget.

1458  Annika  hahaha.

1459  Berit   men det har ju bevisligen funkat.

1460  Annika  ja jo för oss blev det ju [en en injektion,

1461  Berit                             [ja.

1462  Berit   ja.

1463  Annika  det gav förhållandet ... liksom en nytändning.
```

I sekvensen förekommer många metaforiska uttryck, men jag diskuterar här uttrycket ”följa med på den resan” (rad 1444). Annika pratar här om en relation som hon har, och där en eventuell otrohet inte behöver vara så hotfull om man är öppen med otroheten i relationen. Om man blir attraherad av någon annan och pratar med sin partner om det, så kan den andra parten känna sig mer delaktig. Detta metaforiceras här som att få ”följa med på den resan”, där erfarenheter av ett aktivt, gemensamt, RESANDE aktualiseras. RESANDET personen får följa med på är alltså explicit ett *gemensamt* RESANDE, då *följa med* ofta innebär förflyttning tillsammans med någon, enligt betydelsen ”förflytta sig tillsammans med ngn, ofta som sällskap e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. följa, HB2). Här metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE, med fokus på det aktiva RESANDET som två personer företar tillsammans.

RESANDETS utmaningar: att tappa bort varandra

När RESANDET är gemensamt händer det ibland att man blir desorienterad, går vilse och kanske tappar bort varandra längs vägen. I främst samtal 1 har jag identifierat metaforiska uttryck där erfarenheter av att fysiskt *tappa bort* varandra aktualiseras. I Samtalssekvens 46 nedan kontextualiseras tre sådana

uttryck från samtal 1. Sekvensen kommer från slutet av samtalet där deltagarna diskuterar *Otrohet* och hur den dels kan ”väcka” någonting, dels hur relationen kanske ”aldrig går att reparera”. I sekvensen deltar Eva, Karin och Helena omväxlande.

Samtalssekvens 46. Samtal 1, rad 1838–1900

1838	Eva	då [spelar du ändå ganska högt på något sätt,
1839	Karin	[då har du krossat den här tillits- ...,
1840	Eva	ja.
1841	Karin	[bubblan.
1842	Eva	[och om du inte riktigt vet för att--
1843	Eva	man kanske ändå är goda kamrater men man har tappat bort varandra som ...,
1844	Eva	par.
1845	Helena	mm.
1846	Eva	men ...,
1847	Eva	ja,
1848	Eva	det kan--
1849	Eva	borde ju finnas andra vägar också,
1850	Helena	mm.
1851	Eva	att gå och söka hjälp,
1852	Eva	kanske parterapi eller bara--
1853	Eva	det här med tid för varandra.
1854	Helena	mm
1855	Karin	mm.
1856	Eva	eller att gå tillbaka till varför man fastade för varandra,
1857	Eva	eller återuppliva kanske sin första,
1858	Helena	mm

1859 Eva mötesplats eller något sånt.

1860 Helena men man är väl ofta för sent ute.

1861 Eva ja det tror jag att vi är,

1862 Eva generellt.

1863 Helena men sen tänker jag att det är många--

1864 Helena alltså när jag skiljde mig det var nog lite så här--

1865 Helena en sån här situation.

1866 Helena men jag var inte otrogen,

1867 Helena men,

1868 Helena det fick mig,

1869 Helena att ta beslutet.

1870 Eva mm.

1871 Karin mm.

1872 Helena både på det viset att det va- --

1873 Helena det satte ju som du sa, (KARIN)

1874 Helena fingret på,

1875 Helena det som inte var bra,

1876 Eva mm.

1877 Helena i det förhållande jag hade.

1878 Helena men det gav mig också själv...[känslan,

1879 Eva [självkänslan.

1880 Helena att säga att,

1881 Helena nej men jag är faktiskt värd mer.

1882 Eva mm.

1883 Karin mm.

1884 Helena och jag började fundera lite grann på vad vad är--

1885	Helena	vad ger jag för--
1886	Helena	vad är jag för förebild för mina barn.
1887	Karin	mm.
1888	Helena	i hur man ska ha det i en relation och hur man ska må,
1889	Helena	liksom.
1890	Karin	mm.
1891	Helena	så på det viset ...,
1892	Helena	var det ju bra.
1893	Eva	mm.
1894	Helena	men ...--
1895	Helena	och det hade nog inte varit lika bra [om jag hade varit otrogen.
1896	Karin	[också--
1897	Karin	nej ...,
1898	Karin	nej men jag tror faktiskt att ...,
1899	Karin	det här med att vara otrogen kan ju vara ...--
1900	Karin	så att det blir väldigt svårt att hitta tillbaka.

I denna långa samtalssekvens har jag identifierat flera metaforiska uttryck (där olika erfarenheter aktualiseras), men i det följande diskuterar jag uttrycken ”man har tappat bort varandra som ... par” (rad 1843–1844), ”gå tillbaka till varför man fastade för varandra” (rad 1856) och ”att hitta tillbaka” (rad 1900).

I uttrycket ”man har tappat bort varandra som ... par” är den metaforiska tolkningen ytterst avhängig omgivande kontext. En mer fysisk/konkret betydelse av *tappa bort* är ”(ibl. med partikeln bort) oavsiktligt släppa och låta falla till marken el. golvet” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. tappa, HB3). Men det förefaller inte som att det är denna betydelse som aktualiseras i kontexten, utan jag tolkar det som att fokus ligger på att tappa *bort*, där *bort* som adverb, och inte som partikel till *tappa*, kan ha betydelsen ”i riktning från platsen som framgår av sammanhanget; ofta mot ngn relativt avlägsen plats” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. bort). I denna betydelse aktualiseras erfarenheter av att röra sig från en UTGÅNGSPUNKT och *bort* mot en avlägsen plats: i samtalskontexten att personerna

som utgör paret förflyttar sig så långt åt olika håll att RESANDET inte längre är gemensamt. Här tydliggörs också att personerna tappat bort varandra ”som par”, vilket innebär att det gemensamma RESANDE man tidigare gjort i relationen inte längre görs tillsammans. Tolkningen bygger också på analysen av uttrycket ”gå tillbaka till varför man fastade för varandra” där personerna som tappat bort varandra metaforiskt kan ”gå tillbaka” till en UTGÅNGSPUNKT varifrån man kan påbörja ett nytt gemensamt RESANDE. Denna tolkning infinner sig också för uttrycket ”hitta tillbaka”. När någon varit otrogen kan detta alltså leda till att personerna i relationen påbörjar individuella RESOR, där Karin framhåller att det kan vara svårt att ”hitta tillbaka” till den gemensamma VÄGEN. Även Eva framhåller att det förhoppningsvis finns ”andra vägar också” (rad 1849). Även om *hitta* mer generellt kan ha betydelsen ”komma att upptäcka ngt som man sökt; med avs. på föremål el. abstrakt företeelse” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. hitta), så tolkar jag användningen av *hitta* tillsammans med *tillbaka* (”i riktning mot (och med uppnående av) tidigare läge spec. (men sällan) i fråga om rörelse baklänges” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. tillbaka)) som att två personer kan röra sig mot, och ”komma att upptäcka” ett ”tidigare läge” under sitt gemensamma, metaforicerade, RESANDE. Jag tolkar alltså Karins uttryck som att två personer gemensamt kan förflytta sig tillbaka sig till ett gemensamt MÅL, vilket samtidigt är det gemensamma RESANDETS nya UTGÅNGSPUNKT. I alla tre uttryck metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE, med fokus på det aktiva RESANDET.

Fler metaforiska uttryck med verbet *hitta* har identifierats i samtalen, men då betydelserna är liknande eller samma som det just diskuterade uttrycket nämner jag bara kort några ytterligare exempel. Linda återkommer ofta till att det handlar om att ”hitta den rätta”: ”du ska hitta den rätta, och när du hittar den rätta då är det jättestort och du vet ... allt, allting är rätt liksom” (Linda S3:1140–1142; se avsnitt 6.5.3.3). Deltagaren Eva (samtal 1) uttrycker också ett sökande efter någonting: ”vi söker någonting, har vi-- vad har vi som är bra?” (Eva, G3:1679–1681). Att ”söka” efter en partner och sedan ”hitta” den förefaller alltså vara viktig i samtalen, och utgör ytterligare en viktig del i deltagarnas förståelse, upplevelse och metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

6.4.3.2 Att ha kontroll över RESANDET

I den andra gruppen av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, karaktäriseras det aktiva RESANDET av olika grader av *kontroll* över RESANDET. Vid många fysiska resor kan känslan av kontroll vara viktig. Att veta vart man ska och hur man ska komma dit kan vara avgöra för om resan företas eller inte. De första uttrycken jag vill diskutera tydliggör personers aktiva kontroll över RESANDET och sättet RESANDET företas på. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 47 nedan där Helena har en kort berättelserunda. Deltagarna

diskuterar här *Generationsskillnader* i hur man ser på kärleksrelationer, och att yngre personer i dag har lite mer kontroll.

Samtalssekvens 47. Samtal 1, rad 884–909

884	Helena	jag har funderat mycket på om det är en generationsfråga nu också.
885	Helena	för sen--
886	Helena	vi *** *** *** här i stan,
887	Eva	mm.
888	Helena	och så,
889	Helena	*** dog och jag hade ju separerat och allt sånt där,
890	Helena	så att min umgängeskrets nu den är ganska ung,
891	Helena	de är runt 30,
892	Helena	25–30 nästan alla jag umgås med jag och min syster,
893	Helena	förutom hennes kille.
894	Helena	och de är,
895	Helena	de är de är som du.
896	Helena	alltså de har väldigt så här,
897	Helena	styrsel på,
898	Helena	vad som är trohet och--
899	Helena	ja ungefär lite som *** att man,
900	Helena	de- --
901	Helena	man bestämmer sig och så liksom,
902	Helena	följer man den tråden,
903	Helena	genom livet.
904	Helena	medans jag måste säga att de jag då träffar på som är i min egen ålder,
905	Karin	mm.

906 Helena det är många där som har ...,

907 Helena <u>släppt lite på tyglarna,</u>

908 Karin mm.

909 Helena upplever jag det som.

I sekvensen ovan har jag identifierat tre olika uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE: ”<u>de har väldigt så här, styrsel på, vad som är trohet</u>” (rad 896–898), ”<u>följer man den tråden, genom livet</u>” (rad 902–903) och ”<u>släppt lite på tyglarna</u>” (rad 907). Jag diskuterar uttrycken i ordningen de används i sekvensen.

I det första uttrycket pratar Helena om att yngre människor idag har väldig ”styrsel” på sina relationer, samtidigt som hon nämner ”som du” på raden innan vilket syftar till att hon upplever att även Karin har det. Erfarenheter av RESANDE aktualiseras här främst genom användningen av substantivet *styrsel*. Den metaforiska potentialen är dock ytterst beroende av omgivande kontext och andra identifierade metaforiska uttryck. I Svensk Ordbok har *styrsel* betydelsen: ”kontroll över (kroppsdelars) rörelser” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. styrsel), och den kontextuella betydelsen förefaller vara samma som denna mer fysiska/konkreta betydelse. Uttrycket borde alltså inte tolkas metaforiskt. Dock, då uttrycket förtydligas på de efterföljande raderna med att ”styrseln” är som att ”<u>följa en viss tråd genom livet</u>”, menar jag att *styrsel* här relaterar mer till att fysiskt *styra* någonting än till att ha styrsel (kontroll) över kroppen. I Svensk Ordbok ger man också belägg för att ordet historiskt är relaterat till just *styra*. Jag tolkar alltså uttrycket som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras. Fokus ligger här på det aktiva RESANDET och den *kontroll* personerna har över RESANDET: de kan aktivt *styra* relationen åt ett visst håll och således *följa* en viss vald ”tråd” genom livet. Även uttrycket ”<u>följer man den tråden, genom livet</u>” tolkar jag metaforiskt enligt samma argument som för uttrycket ”<u>följa med på den resan</u>” (Annika, S2:1444; Samtalssekvens 45).

Kontrollen över RESANDET metaforiceras på ett lite annat sätt på rad 907 då Helena pratar om att personer ”i hennes ålder” (alltså runt 50–55) har ”<u>släppt lite på tyglarna</u>”. Substantivet *tygel* (tyglarna) har en mer fysisk/konkret betydelse i relation till ridsport: ”(vanligen plur.) rem(liknande anordning) vars ena ände är fäst vid betslet på ett riddjur och vars andra ände ryttaren håller i handen för att styra djuret” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. tygel). Då människor i normalfallet inte styr varandra med tyglar tolkar jag detta som ett metaforiskt uttryck. Det metaforiska RESANDET kontrolleras och styrs här alltså med hjälp av tyglar, men

man kan också ”släppa lite” på tyglarna för att på så sätt också släppa på kontrollen, samtidigt som det är svårt att veta vilken omfattning *lite* här innebär.

I alla tre metaforiska uttryck metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett aktivt, gemensamt RESANDE. I uttrycken ”de har väldigt så här, styrsel på, vad som är trohet” och ”släppt lite på tyglarna” fokuseras personers *kontroll* över RESANDET. I uttrycket ”följer man den tråden, genom livet” aktualiseras också erfarenheter av RESANDE, men fokus ligger inte tydligt på *kontrollen*, utan att följa en viss ”tråd” är här en konsekvens av att ha ”styrsel” på vad man tycker och vill. Likväl metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE även i detta uttryck.

Att förlora kontrollen och spåra ur

I relation till uttrycket ”det här är ju dött tåg liksom” (Linda, S3:1725; Samtalssekvens 44) har jag identifierat ytterligare ett uttryck där erfarenheter av RESANDET med ett *tåg* aktualiseras. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 48 nedan. I sekvensen, från samtal 2, diskuterar deltagarna skilsmässor, och hur det kan skapa ordentlig osämja mellan parterna.

Samtalssekvens 48. Samtal 2, rad 547–558

```
547  Berit   det verkar ju som att,

548  Berit   när det blir en skilsmässa--

549  Berit   även för de här som, ...

550  Berit   har levt och--

551  Berit   lyckliga som man säger 25-30 år så blir det,

552  Gun     mm.

553  Berit   det kan bli så otroligt giftigt,

554  Annika  mm.

555  Berit   därför att,

556  Berit   den här personen blir väl så sårad så att,

557  Annika  mm.

558  Berit   det spårar ur många gånger.
```

I sekvensen resonerar Berit kring vad som händer när det blir skilsmässa på grund av otrohet, och hur vissa personer blir väldigt sårade av det. Detta uttrycks som att ”det spårar ur många gånger” (rad 558). I uttrycket aktualiseras erfarenheter av RESANDE längs en viss sorts VÄG där det är möjligt att ”spåra ur”. RESANDET längs ett spår är ofta kontrollerat då spåret redan är lagt och det inte finns några egentliga val att göra. Att resa på ett spår innebär i normalfallet även att RESANDET är okomplicerat. Det går visserligen att byta spår, men det är en betydligt mer komplicerad process än att *svänga av vägen* eller *gå åt ett annat håll*. Att någonting *spårar ur* innebär att ett relativt okomplicerat RESANDE inte längre följer den inslagna VÄGEN, och på samma sätt som ett tåg kan spåra ur och krascha, kan personer i en RELATION *spåra ur*. I uttrycket ”det spårar ur många gånger” metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE. Fokus ligger här på att *kontrollen* över RESANDET upphör och att det gemensamma RESANDET avbryts, iallafall tillfälligt.

6.4.3.3 RESANDETS eventuella HINDER

I samband med diskussionen av uttrycken i Samtalssekvens 42 ovan, diskuteras kort ett uttryck där erfarenheter av HINDER längs VÄGEN aktualiseras. Att ett RESANDE kan hindras är en centralt karaktäriserande del av ett RESANDE, och Mark Johnson (1987, s. 45–48) diskuterar att olika HINDER struktureras enligt föreställningsschemat BLOCKAGE (HINDER). Johnson framhåller att likväl som att RESANDE är en ytterst vanlig fysisk erfarenhet, har erfarenheter av olika sorters HINDER en tydligt kroppsförankrad erfarenhetsbas. Han exemplifierar detta med en bebis och dess förflyttning. En krypande bebis, i sin förflyttning mot ett mål, kommer så småningom till en vägg vilken hindrar den fortsatta förflyttningen. Bebisen kan då stanna eller välja en annan väg, och bebisen har således lärt sig en del av betydelsen av kraft och kraftfullt motstånd: ”This experience of blockage involves a pattern that is repeated over and over again throughout our lives” (M. Johnson, 1987, s. 45). Olika HINDER begränsar dagligen en människas rörelser. Dessa fysiska erfarenheter kan sedan överföras till ett abstrakt RESANDE, och vi kan uppleva HINDER i den ROMANTISKA KÄRLEKEN när den metaforiceras som ett RESANDE. I tre av samtalen (samtal 2, 3 och 4) har jag identifierat totalt sex uttryck där fokus ligger på HINDER. Nedan diskuterar jag två uttryck från samtal 3 och två uttryck från samtal 4.

Det första uttrycket från samtal 3 används i en kontext där deltagarna diskuterar *Avundsjuka* och hur man skulle reagera om ens partner blev intresserad av någon annan. Uttrycket kontextualiseras i Samtalssekvens 49 nedan. Emma menar här att man borde låta partnern känna det den känner, även om man själv blir besviken och ledsen.

Samtalssekvens 49. Samtal 3, rad 476–488.

476	Emma	alltså om det om det a- --
477	Emma	avundsjukan är större,
478	Emma	på något vis.
479	Emma	för om det är någon som man håller av på riktigt,
480	Emma	som man verkligen tycker om jag vet inte jag ha- --
481	Emma	om det liksom är äkta kärlek eller vad man säger,
482	Emma	då måst- --
483	Emma	då tänker jag att man inte är avundsjuk på den personen.
484	David	mm.
485	Emma	utan bara alltid liksom,
486	Emma	önska den det absolut bästa,
487	Emma	för att det--
488	Emma	att man ställer sig själv åt sidan.

I uttrycket ”man ställer sig själv åt sidan” (rad 488) aktualiseras erfarenheter av HINDER längs en VÄG under ett gemensamt RESANDE där någon flyttar sig ur vägen för någon annan. När det kommer till verbet *ställa* finns det en mer fysisk/konkret betydelse: ”placera i upprätt läge” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. ställa, HB1). I kontexten är det en människa (*man*; *sig själv*) som *ställs* åt sidan. Men ingenting tyder på att personen i fråga ligger ner och behöver placeras i ”upprätt läge”. I uttrycket ställer personen sig också *åt sidan*, vilket jag tokar som en abstrakt förflyttning åt sidan: för att inte stå i vägen för och hindra den andra personens metaforiska RESANDE med den nya partnern, ”flyttar” personen sig ”åt sidan”. Emma utgör alltså ett HINDER under en persons RESANDE; ett HINDER som avhjälps genom att Emma flyttar sig åt sidan. Sammantaget betraktar jag alltså uttrycket ”man ställer sig själv åt sidan” som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, och där fokus ligger på att en person kan utgöra ett HINDER för andra personers aktiva RESANDE längs en VÄG.

Vid ett senare tillfälle i samtal 3, återkommer David till att olika känslor kan påverka det aktiva RESANDET. I Samtalssekvens 50 nedan kontextualiseras det andra uttrycket från samtal 3 där fokus ligger på HINDER i ett metaforiskt RESANDE. Deltagarna diskuterar här huruvida man ska agera på känslan för någon

annan medan man är i en relation eller inte. David menar då att det beror på situation, och att känslor av tvivel kan vara sådant som påverkar den bild man har av hur ett förhållande ska vara (se avsnitt 6.2.3). Det är här uteslutande Davids berättelserunda, utan uppbackning från Emma eller Linda (berättelserundan fortsätter till rad 1027, men avslutas av utrymmesskäl vid rad 1000).

Samtalssekvens 50. Samtal 3, rad 982–1000.

```
982   David  det är,
983   David  jag tänker liksom att det där är ...,
984   David  det beror ju såkla- --
985   David  såklart på hur man är som person liksom.
986   David  om man är ...,
987   David  en sådan människa som ... eh ...,
988   David  tvivlar mycket eller vad man säger liksom,
989   David  eller så här om man ifrågasätter ... eh --
990   David  det är lite det här som jag ...--
991   David  min erfarenhet är liksom att ...,
992   David  det har kommit i vägen för mig många gånger liksom att,
993   David  jag ifrågasätter om jag är,
994   David  liksom är i ...,
995   David  exempelvis ett förhållande,
996   David  men så liksom utsätts jag för en sån situation,
997   David  och börjar då ifrågasätta liksom,
998   David  nej men vad här det här liksom,
999   David  hur påverkar det här min ... min bild av hur ... hur,
1000  David  ett förhållande ska vara liksom,
```

Här diskuterar jag uttrycket ”det har kommit i vägen för mig” (rad 992). I kontexten talar David om att känslor av tvivel och ifrågasättande har kommit ”i

vägen” för utvecklingen av ett existerande förhållande. I Svensk Ordbok listas det relaterade idiomet ”stå i vägen” under substantivet *väg* med betydelsen ”utgöra ett hinder” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. väg, HB1), där betydelsen av ”komma i vägen” kan sägas vara samma, även om det i och med verbet *komma* innebär en sorts förflyttning av HINDRET, eller att personen förflyttar sig mot HINDRET. Att man listar ”stå i vägen” som ett idiom upplever jag som märkligt då man i Svensk Ordbok utgår ifrån idiomdefinitionen att inte kunna ”uttyda betydelsen av uttrycket med hjälp av de ingående delarna” (Svensk Ordbok, 2009, s. XVII), vilket här går utmärkt. Att *stå i vägen* för någon innebär ju att utgöra ett HINDER för någons fortsatta fysiska förflyttning: någon blockerar vägen för någon annan. I kontexten handlar det om att *tvivel* och *ifrågasättande* upplevs som HINDER för ett fortsatt aktivt RESANDE i förhållandet. Jag tolkar uttrycket metaforiskt och att erfarenheter av RESANDE och HINDER aktualiseras.

I samtal 4 har jag identifierat tre uttryck, alla av Maria, där erfarenheter av RESANDE och HINDER aktualiseras. Här diskuterar jag två av dessa uttryck då de används i samma berättelserunda, kontextualiserade i Samtalssekvens 51 nedan. I anslutning till sekvensen diskuterar deltagarna hur man kan veta vad den andra personen, den man är intresserad av, tänker och känner tillbaka, och att det kan vara jobbigt att gå och spekulera.

Samtalssekvens 51. Samtal 4, rad 1371–1388

1371	Maria	och så det där vi sa förut att,
1372	Maria	jamen vad tänker den andra personen då,
1373	Karl	mm.
1374	Sara	mm.
1375	Maria	att det kan vara så jobbigt,
1376	Maria	och <u>hindrad</u> också att så här att,
1377	Maria	jag vågar inte <u>ta nästa steg</u>,
1378	Maria	för jag vet inte vad den tänker.
1379	Sara	mm.
1380	Maria	och om det är en person man inte känner jätteväl då,
1381	Maria	då kan det ju vara det som <u>hindrar en</u> att så här,
1382	Maria	våga säga att man ...,

```
1383  Maria  gillar för man vet inte riktigt ...,

1384  Sara   nej,

1385  Maria  om den skulle bara ...,

1386  Maria  "oj, nej men va, det var inte alls så som jag hade tänkt
             mig, [vi träffades ju precis",

1387  Sara        [nej men precis.

1388  Maria  typ.
```

I det följande diskuterar jag uttrycken ”hindrad” (rad 1376), ”ta nästa steg” (rad 1377) och ”det som hindrar en” (rad 1381). I uttrycken talar Maria om att vara *hindrad* eller att någonting *hindrar*. Dels är Maria hindrad från att ”ta nästa steg” eftersom hon inte vet vad den andra tänker, dels utgör denna ovetskap ett HINDER för att ”våga säga att man gillar [någon]”. Här går det att argumentera för att något sorts aktivt RESANDE företas, men att Maria upplever HINDER längs vägen som inskränker hennes RESANDE, vilket tydliggörs i uttrycket ”ta nästa steg”. Jag tolkar det här som att det gemensamma RESANDET är i ett tidigt stadie, nära UTGÅNGSPUNKTEN, och att ovetskapen om den andras känslor utgör HINDER för det fortsatta RESANDET. Om detta HINDER försvinner kan RESANDET fortsätta: Maria vågar ”ta nästa steg” och berätta vad hon känner. Jag tolkar alltså uttrycken som metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE och där fokus ligger på att partnerns känslor kan utgöra HINDER för ett fortsatt gemensamt RESANDE.

6.4.4 *Det gemensamma RESANDETS MÅL: rädsla för att bara hamna någonstans eller att nå vägs ände*

I detta avsnitt diskuterar jag metaforiska uttryck där fokus ligger på MÅLET med det gemensamma RESANDET. Först diskuterar jag uttryck där fokus ligger på ett *målfokuserat* RESANDE och därefter uttryck där MÅLET utgör *slutet* på det gemensamma RESANDET. I några av de diskuterade uttrycken ovan går det också att skönja ett MÅL, men i uttrycken nedan är MÅLET i fokus.

6.4.4.1 Ett målfokuserat RESANDE

I majoriteten av uttrycken där fokus ligger på MÅLET (20 av 32), tolkar jag metaforiceringen som ett *målfokuserat* RESANDE. MÅLET som nås kan vara både önskat eller oönskat. Nedan diskuterar jag två uttryck från samtal 3 samt fyra uttryck från samtal 4.

I Samtalssekvens 52 nedan kontextualiseras två uttryck från samtal 3. Här diskuterar David och Emma vad den här ”blixtförälskelsen” mellan Rakel och

Kompisen egentligen innebär och att det kanske inte blir så mycket mer än en tillfällig attraktion.

Samtalssekvens 52. Samtal 3, rad 577–594

577	David	men det är ju det som är svårt att säga också liksom och det det det är ju det som är intressant,
578	David	eh,
579	David	om du säger liksom att ... eh,
580	David	att det är en blixtförälskelse och så liksom att det är någonting som uppkommer för stunden bara och vad vad liksom,
581	Emma	mm.
582	David	va- <u>vad kommer det leda till</u> liksom och det ju ...,
583	David	och det ...,
584	David	kan man ju,
585	David	det kan man ju bara spekulera i liksom,
586	David	man får ju bara typ så här liten,
587	David	en liten inblick i ... --
588	David	för stunden så liksom.
589	Linda	mm.
590	Emma	men det behöver ju inte alltså ...,
591	Emma	i --
592	Emma	<u>behöver det leda till något?</u>
593	Emma	det är ju fortfarande ...,
594	Emma	en känsla.

Här använder både David och Emma uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras och där fokus ligger på ett tänkt, men odefinierat, MÅL med RESANDET: ”<u>vad kommer det leda till</u>” (rad 582) och ”<u>behöver det leda till något?</u>” (rad 592). I båda fraserna är det i användningen av verbet *leda* tillsammans med prepositionen *till* som erfarenheter av RESANDE aktualiseras. Verbet *leda* har jag redan diskuterat i relation till Samtalssekvens 44 ovan, och jag tolkar den

metaforiska betydelsen på liknande sätt i de här uttrycken då det även här handlar om att få någonting att röra sig i en viss riktning. Men i de här uttrycken handlar det också om att någonting leder *till* någonting. På så sätt får RESANDET här ett MÅL, i linje med betydelsen av *till* i Svensk Ordbok: ”med (riktning mot och) slutpunkten i el. på el. vid el. hos; i fråga om rörelse el. (tänkt) sträcka med viss bortre gräns” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]till, HB1). I det här fallet är det blixtförälskelsen som kan få personerna att röra sig i en gemensam riktning mot (till) något sorts MÅL. Vad personerna rör sig mot framkommer dock inte i kontexten, men jag tolkar det som att blixtförälskelsen kan leda till en mer varaktig relation. Samtidigt ifrågasätter Emma på rad 592 också om känslan nödvändigtvis behöver leda till något: ”det är ju fortfarande en känsla” (rad 593–594). Jag tolkar alltså båda uttrycken som metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE, och där fokus ligger på ett *målfokuserat* RESANDE; MÅLET RESANDET *leder till*.

I samtal 4 används, i nära anslutning till varandra och alla av Sara, tre uttryck där fokus ligger på ett *målfokuserat* RESANDE, men där det handlar om en ovilja att nå ett visst mål. Uttrycken används i mitten av samtalet då deltagarna diskuterar om det är möjligt att kontrollera sina känslor, så att man inte blottar sig för mycket. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 53 nedan.

Samtalssekvens 53. Samtal 4, rad 1535–1562

1535	Sara	alltså det där känner ju jag också,
1536	Maria	ja.
1537	Sara	jag är ju så här livrädd för att hamna någonstans [där vart jag är liksom fast i någonting,
1538	Maria	[ja.
1539	Sara	och sen vet jag inte haha ...--
1540	Sara	och jag vill inte heller hamna där.
1541	Maria	nej.
1542	Sara	men,
1543	Sara	samtidigt är jag som,
1544	Sara	typ tvärtemot du, (SYFTAR PÅ KARL)
1545	Karl	mm.
1546	Sara	det--

1547	Sara	jag känner jättemycket,
1548	Sara	jag har väldigt lätt att känna,
1549	Sara	och känner jag att jag tycker om någon,
1550	Sara	jag har--
1551	Sara	då ...,
1552	Sara	då känner jag det,
1553	Maria	ja.
1554	Sara	mycket.
1555	Sara	men däremot är det ju svårt att hitta de som jag har connection med,
1556	Sara	men när jag väl har gjort det,
1557	Sara	då är det kört hahaha.
1558	Maria	hahaha.
1559	Karl	ja.
1560	Sara	då springer jag i väg i stället,
1561	Maria	ja.
1562	Sara	för jag vågar inte hamna där hahaha.

Här diskuterar jag uttrycken ”hamna någonstans där vart jag är liksom fast i någonting” (rad 1537), ”hamna där” (rad 1540) och ”hamna där” (rad 1562). Jag kommenterar även uttrycket ”springer jag i väg” (rad 1560) då det relaterar till uttrycket på rad 1562.

I uttrycken på raderna 1537, 1540 och 1562 aktualiseras erfarenheter av RESANDE genom användningen av verbet *hamna* som kan ha en mer fysisk/konkret betydelse, som den i Svensk Ordbok: ”råka komma (till viss plats) och stanna där” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. hamna). Här kan man alltså argumentera för en överföring från att fysiskt hamna på en plats till att metaforiskt *hamna någonstans*. Genom verbet *hamna* aktualiseras alltså för det första att någon *kommer* till en viss plats, för det andra att personen *råkar* komma till platsen och för det tredje att personen *stannar* på platsen. Alla tre uttryck tolkas alltså som metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras; ett ofrivilligt RESANDE mot ett oönskat MÅL. I uttrycket ”hamna någonstans där vart jag är

liksom fast i någonting” (rad 1537) tydliggörs även att platsen Sara är rädd för att hamna på också inskränker ett fortsatt RESANDE eftersom hon anser sig ”fast” *i* någonting. Platsen hon hamnar på metaforiceras alltså samtidigt som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE (se avsnitt 6.3.2) som inskränker hennes möjligheter att lämna BEHÅLLAREN och fortsätta RESANDET.

Även i uttrycket ”springer jag i väg” (rad 1560) aktualiseras erfarenheter av RESANDE. Men här ligger fokus mer på det aktiva RESANDET, samtidigt som RESANDET är en konsekvens av att det finns ett oönskat MÅL: då det finns en risk för Sara att *hamna* någonstans där hon inte vill hamna, är hennes lösning att ”springa iväg”. Genom verbet *springa* aktualiseras här Saras RESANDE som en snabb förflyttning, och genom adverbet *iväg* aktualiseras att den snabba förflyttningen sker *bort* från en viss plats, alltså i en annan riktning än mot platsen där hon inte vill *hamna*. Detta RESANDE sker dock också mot ett ospecificerat MÅL. I samtliga uttryck ovan går det också att identifiera en varierande *kontroll* över RESANDET. Dels bristen på kontroll i att *hamna* någonstans där man inte vill vara, dels den aktiva kontrollen i att *springa iväg*. I uttrycket ”springa iväg” kan man samtidigt argumentera för att metaforiken vilar på en metonymisk grund då det är mycket möjligt att hon också fysiskt *springer iväg* från någon. Det går här inte att göra ett definitivt avgörande, men tolkningsmöjligheten finns.

Lite senare i samtal 4 specificerar Maria det *målfokuserade* RESANDETS explicita MÅL. Uttrycket kontextualiseras kort i Samtalssekvens 54 nedan. I anslutning till sekvensen har Karl och Sara resonerat kring att det finns en samhällelig press i att träffa någon, gifta sig och skaffa barn, särskilt när man börjar bli lite ”uppåt åren” (runt 30). Maria instämmer i detta och framhåller att man också ”lyckats” när man nått detta ideala mål.

Samtalssekvens 54. Samtal 4, rad 2062–2069

```
2062  Maria  att det är ännu mer den här pressen ...--

2063  Maria  att även om det kan vara pressigt nu så här bara,

2064  Maria  ja men ...,

2065  Maria  att ...,

2066  Maria  ni ska bli ihop nu det är målet,

2067  Maria  det ...--

2068  Sara   mm.
```

2069 Maria då har ni lyckats liksom.

I uttrycket ”ni ska bli ihop nu det är målet” (rad 2066) fokuseras RESANDETS MÅL explicit: ”målet” med det gemensamma RESANDET är att ”bli ihop” (se även avsnitt 6.5.2.1). Likt uttrycken i Samtalssekvens 51 förefaller det gemensamma RESANDET här befinna sig nära resans UTGÅNGSPUNKT, där personerna bör sträva mot det gemensamma MÅLET att ”bli ihop”. Maria tydliggör också att det finns en förväntan och ett ideal i att bli ihop: ”då har ni lyckats liksom” (rad 2069). Denna förväntan kan dock upplevas som någonting ”pressigt”. Att prata om avsedda resultat med en viss handling som mål är vanligt och vedertaget, där exempelvis avhandlingsskrivande har ett tydligt mål i disputationsakten. En sådan betydelse listas som huvudbetydelse 1 i Svensk Ordbok för substantivet *mål*: ”avsett resultat av verksamhet” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. mål, HB1). Min tolkning är att denna betydelse, oavsett dess status som huvudbetydelse 1, struktureras av föreställningsschemat VÄG och fysiska/konkreta erfarenheter av måluppfyllelse genom fysisk förflyttning från punkt a till punkt b. När Maria pratar om att ”målet” är att ”bli ihop” tolkar jag det som en överföring från fysisk förflyttning till en metaforisk förflyttning mot ett gemensamt (abstrakt) MÅL. I Svensk Ordbok listas en sådan betydelse som huvudbetydelse 2: ”avsedd slutpunkt för förflyttning” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. mål, HB2). Min slutsats är att även om det är vedertaget att prata om *mål* som resultat för en viss verksamhet, så baseras denna betydelse på fysiska erfarenheter av att förflytta sig mot en viss ”avsedd slutpunkt”. På så sätt tolkar jag uttrycket ”ni ska bli ihop nu det är målet” som ett metaforiskt uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett RESANDE där MÅLET explicit uttrycks; MÅLET är att bli *ihop* (se avsnitt 6.5.2.1).

6.4.4.2 MÅLET som slutet på det gemensamma RESANDET

I vissa metaforiska uttryck kan MÅLET utgöra UTGÅNGSPUNKT för ett fortsatt RESANDE. Exempelvis kan en känsla leda till etableringen av en relation, vilket kan antas i Samtalssekvens 52 ovan. Relationen kan sedan metaforiceras som ett RESANDE som hade sin UTGÅNGSPUNKT och ”startade” när man kom överens om att vara *tillsammans*. I uttrycken nedan utgör MÅLET inte UTGÅNGSPUNKTEN på ett nytt RESANDE, utan RESANDETS avslut: personerna har nått vägs ände. Nedan diskuterar jag ett uttryck från samtal 3 och kommenterar endast kort några uttryck från de andra samtalen då betydelserna sammanfaller.

Uttrycket som kontextualiseras i Samtalssekvens 55 nedan, används av Emma i en kontext där deltagarna diskuterar att man kan glömma bort tidigare relationserfarenheter när man blir ”jättekär” på nytt. Helt plötsligt har man glömt allt, och åter tror man att den nya relationen ”kommer vara för evigt” (Emma, S3:1390).

1398 David men det är ju en positiv känsla,

1399 David det det vill man hålla kvar i liksom.

1400 Emma ja det vill man ju,

1401 David mm.

1402 Emma men det är klart det är klart men ...--

1403 Emma med erfarenhet av ett långt förhållande som tog slut,

1404 Emma så har jag ju lärt mig jättemycket också,

1405 David mm.

1406 Linda jo.

1407 Emma som jag tror jag kommer ha nytta av nu.

1408 David mm.

1409 Emma så jag kommer nog vara en ...,

1410 Emma bättre person.

1411 Emma och kunna behålla lite av det här lite längre.

1412 Linda mm.

1413 ...

1414 Emma kanske forever då.

1415 David mm.

1416 Emma [hahaha.

1417 Linda [hahaha.

1418 David det får vi hoppas ju,

1419 David ändå tänker jag.

Här diskuterar jag uttrycket ”ett långt förhållande som tog slut” (rad 1403). Att förhållandet *tar slut* tolkar jag som att det RESANDE Emma och hennes partner företagit avslutats. På så sätt aktualiseras erfarenheter av att komma till vägs ände, att nå ett visst MÅL. Att prata om att abstrakta skeenden ”tar slut” på samma

sätt som fysiska resor tar slut, kan idag ses som allmänt vedertaget. Svensk Ordbok listar exempelvis frasen ”göra slut” som ett idiomatiskt uttryck under substantivet *slut* (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]slut, HB1). Min tolkning är att den metaforiska potentialen i att ett förhållande *tar slut* kvarstår och att det i Emmas uttryck aktualiseras erfarenheter av RESANDE. Tolkningen bygger på att Emma tidigare i samtalet pratat om att hon har ett ”*långt kraschat* förhållande [...] bakom mig” (Emma, S3:1387–1388). Förhållandet har, likt ett fordon, *kraschat* och RESANDET har på så sätt avslutats. Ett sorts MÅL är nått även om det kanske inte är önskvärt eller eftersträvansvärt. Emma har sedan lämnat förhållandet bakom sig och nu påbörjat ett nytt RESANDE med en ny partner. På denna nya RESA tar hon också med sig erfarenheter, likt ett fysiskt *bagage*. Uttrycket ”ett långt förhållande som tog slut” tolkar jag alltså som ett metaforiskt uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett RESANDE, och där fokus ligger på RESANDETS slutliga MÅL som ett avslut på det gemensamma RESANDET.

Metaforiceringen som uttrycket ovan exemplifierar har också identifierats i samtal 2 och 3, men inte i samtal 4. I samtal 2 pratar Annika om att det inte är så konstigt att fortsätta umgås med sitt ”ex” förutsatt att äktenskapet inte ”slutat väldigt dramatiskt” (Annika, S2:537) och Gun menar att attraktion till andra (utanför relationen) ”behöver ju liksom inte vara slutet” (Gun, S2:1024). I samtal 1 är det endast Helena som använder liknande metaforicering: ”ja men då kanske det måste ta slut mellan oss va?”; ”att få ett avslut” och ”då skulle det bli slut” (Helena, S1: 370;1257;1967). Jag bedömer att metaforiceringen är densamma i dessa uttryck som i Emmas metaforiska uttryck ovan.

6.4.5 *Ett kluster av metaforiska uttryck för RESANDE*

I avsnitten ovan har jag identifierat och diskuterat uttryck där fokus ligger på olika delar av föreställningsschemat VÄG. I det här avsnittet vill jag diskutera en sekvens ur samtal 1 där jag identifierat ett kluster av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras och där alla delar av föreställningsschemat VÄG fokuseras. I sekvensen går det även att identifiera hur en deltagares metaforicering influerar en annan deltagares metaforicering.

I Samtalssekvens 56 nedan diskuterar deltagarna i samtal 1 åter *Otrohet* och att en bekant till Karin brukar råda par som det ”gått slentrian i” att prova att vara otrogna så att någonting händer. I den här kontexten har jag identifierat sex uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN på olika sätt metaforiceras som ett RESANDE. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 56 nedan.

Samtalssekvens 56. Samtal 1, 1796–1827

```
1796  Karin   när han träffar heteropar som det bara gått slentrian i
```

och de har liksom,

1797 Karin tappat--

1798 Karin de har bara en jättetråkig relation,

1799 Karin och ...,

1800 Karin kanske inte ens har sex och så.

1801 Helena mm.

1802 Karin så brukar han säga åt de så här "men vad fan gå ut och var otrogen så händer det nåt".

1803 Helena mm.

1804 Karin så få- ja--

1805 Karin så leder det till någonting [iallafall.

1806 Helena [någonting iallafall.

1807 Eva istället för att stå stilla.

1808 Karin och då kan det bli ”in or out” liksom.

1809 Karin men ...,

1810 Karin men det det det mest förödande är ju det här bara,

1811 Karin tassa runt varandra.

1812 Helena att inte göra någonting.

1813 Karin leva något icke-liv liksom.

1814 Helena mm

1815 Eva mm.

1816 Karin det skulle jag tycka iallafall.

1817 Helena mm.

1818 Eva mm.

1819 Karin men sen om man--

1820 Karin det är väl lite fegt också att gå och--

1821 Karin den vägen men ...,

1822	Helena	jag tror det är [väldigt vanligt.
1823	Karin	[men det är ju,
1824	Karin	ja,
1825	Eva	mm.
1826	Karin	det är en snabb väg.
1827	Helena	ja.

I sekvensen ovan har jag identifierat flera olika metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras. I uttrycket ”leder det till någonting” (rad 1805) ligger fokus både det aktiva RESANDET längs VÄGEN, på samma sätt som uttrycket i Samtalssekvens 44 ovan, men också på att RESANDET leder ”till” ett visst outtalat MÅL. Även i uttrycket ”tassa runt varandra” (rad 1811) ligger fokus på det aktiva RESANDET, på samma sätt som Eva i Samtalssekvens 42 pratar om att ”trampa på”. På samma sätt ligger fokus på det aktiva RESANDET i uttrycket ”att gå” (rad 1820) och ”den vägen” (rad 1821) samt i uttrycket ”snabb väg” (rad 1826), där RESANDET och själva VÄGEN specificeras som ”snabb”. I uttrycket ”stå stilla” (rad 1807) ligger fokus på det aktiva RESANDET och personens förflyttning, som i det här fallet bedöms som bättre än att ”stå still”. Här har alltså ett visst RESANDE kommit till en punkt där det gemensamma RESANDET avstannat, vilket då kan utgöra UTGÅNGSPUNKT för ett fortsatt RESANDE. I en kontext där Karin precis uttryckt att otrohet kan ”leda till någonting” förefaller det som att Eva här anammar denna metaforicering och förstår situationen på liknande sätt: personerna är på en RESA, men om ingenting händer i förhållandet så påverkar det RESANDETS progression och personerna blir stillastående. Det är här möjligt att Eva menar att personerna fysiskt står still, men den tolkningen är inte särskilt rimlig då det i samma sekvens används ett antal andra metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras.

I sekvensen ovan har jag alltså identifierat ett kluster av uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, och där fokus ligger på olika delar av föreställningsschemat VÄG. I sekvensen exemplifieras även ett dynamiskt metaforicerande där Karin förefaller etablera ett visst scenario som Eva sedan anammar. Men i Karins metaforicerande tydliggörs även att hon förstår RESANDET på olika sätt. Otrohet kan *leda till* någonting annat då den kan ta RESANDET åt ett annat håll; att *tassa runt varandra* kan vara förödande då detta innebär ett osäkert RESANDE; det är samtidigt *fegt* att ta en sådan *snabb väg*. På olika sätt aktualiseras här erfarenheter av RESANDE och tydliggör samtidigt hur produktivt föreställningsschemat VÄG är. Olika erfarenheter av RESANDE förefaller alltså viktiga för metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen.

6.4.6 *ROMANTISK KÄRLEK som ett gemensamt RESANDE: sammanfattning*

I detta avsnitt sammanfattar jag analyserna av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE. Att prata om olika processer som RESOR kan idag ses som vedertaget och vanligt, och även min analys påvisar att det i samtalen är relativt vanligt att metaforicera den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE (se Tabell 7). Resultatet är inte helt oväntat då tidigare forskning framhållit RESANDE som en central metafor för människors upplevelser av processer, meningsfulla aktiviteter och livet i stort (se bland annat Kövecses, 1988; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980). Att förstå den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE möjliggör ett resonerande kring ens egna upplevelser på ett sätt som många andra förstår och kan relatera till, och tanken om den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE förefaller vara delad och gemensam för samtalsdeltagarna.

6.4.6.1 Metaforiska uttryck där UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET fokuseras

Alla fysiska resor har utgångspunkter eller startpunkter, och detsamma går att identifiera i det metaforiska RESANDET som aktualiseras i samtalen. I samtalen fokuseras UTGÅNGSPUNKTEN endast i ett fåtal metaforiska uttryck, men exempelvis genom att personer ”är kvar” i en RELATION med någon: ”att hon var kvar med mig” och ”att någon var kvar med mig” (Eva S1: 1195–1196, 1200; Samtalssekvens 38). I något uttryck tydliggörs UTGÅNGSPUNKTEN explicit som starten på RESANDET, som i Karls uttryck ”starta en relation” (Karl, S4:1463; Samtalssekvens 39).

6.4.6.2 Metaforiska uttryck där det gemensamma, aktiva RESANDET längs en VÄG fokuseras

I majoriteten (116 av 155 uttryck) av de metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras, fokuseras det aktiva gemensamma RESANDET längs en VÄG. I de metaforiska uttrycken är rörelseverbet *gå* återkommande, som i ”gå vidare med den här fransmannen” (Karin, S1:1146; Samtalssekvens 40). I relation till *gå* har jag även identifierat uttryck där förflyttningen i RESANDET fokuseras, som att deltagaren Maria känner sig hindrad att ”ta nästa steg” (Maria, S4:1377; Samtalssekvens 51), eller att deltagaren Eva och hennes partner ”trampar på” för att se om någonting händer (Eva, S1:769; Samtalssekvens 42). Verbet *komma* är förhållandevis ovanligt, kanske för att det mer relaterar till målet med RESANDET, som i ”då börjar man ju komma någonvart” (Emma, S3:1628; Samtalssekvens 41), där det gemensamma RESANDET har ett MÅL, dock ett implicit MÅL. I några andra metaforiska uttryck nämns den explicita RESAN: ”när man då får följa med på den resan” (Annika, S2:1444; Samtalssekvens 45).

Ett gemensamt RESANDE kan också upplevas som avstannat, som ett ”dött tåg” som inte leder någonstans, där det kan vara bäst att ”avsluta” resandet (Linda, S3:1725–1727; Samtalssekvens 44). I uttrycket ”dött tåg” metaforiceras även själva tåget som en LEVANDE ORGANISM, någonting som kan *leva* eller *dö*.[75] Uttrycket ”dött tåg” kan alltså diskuteras vara en *XYZ-metafor* (Mark Turner, 1994, s. 200). En sådan metafor involverar (förenklat) flera domäner samtidigt, som att ett ”dött tåg” dels är dött som en *levande organism* kan vara död, dels att *dött* innebär att tåget inte rör sig, där ett gemensamt RESANDE samtidigt aktualiseras. De här uttrycken tydliggör hur olika fysiska erfarenheter av ett visst sorts RESANDE överförs till förståelsen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Och i relation till RESANDET med tåg, metaforiceras ibland de erfarenheter man tar med sig som ett *bagage*, någonting ”vi bär med oss liksom” (Emma, S3:769–770).

I vissa metaforiska uttryck går det också att identifiera *kontroll* över det aktiva RESANDET, som någonting vissa kan ha ”styrsel på” (Helena, S1:897; Samtalssekvens 47), men där andra kanske ”släppt lite på tyglarna” (Helena, S1:907; Samtalssekvens 47). Här kan RESANDET alltså kontrolleras och styras. I samtalen används också metaforiska uttryck som ”man har tappat bort varandra som par” (Eva, S1:1843–1844) där RESANDET inte alltid är enkelt, och där det kan vara svårt att ”hitta tillbaka” (Karin, S1:1900; Samtalssekvens 46) till det gemensamma RESANDET. RESANDET, och VÄGEN den företas på, kan alltså ske på olika sätt och vara av olika karaktär. Det aktiva RESANDET fokuseras även i uttryck där HINDER uppkommer eller är *i vägen* för någons RESANDE, där man exempelvis ”ställer sig själv åt sidan” (Emma, S3:488; Samtalssekvens 49) så att ens partner kan fortsätta sitt nya RESANDE med någon annan. I samtal 4 pratar Maria också om att explicit vara *hindrad* i sitt RESANDE: ”hindrad också att så här att, jag vågar inte ta nästa steg” (Maria, S4:1376–1377; Samtalssekvens 51).

Många olika perspektiv av RESANDET längs en VÄG fokuseras alltså i samtalen, från att få *följa med på* ett gemensamt RESANDE till att vara *hindrad* att *ta nästa steg*. Sättet RESANDET företas på och VÄGENS karaktär utgör alltså en central del i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en gemensamt RESANDE, såsom den identifierats i samtalen.

6.4.6.3 Metaforiska uttryck där det gemensamma RESANDETS MÅL fokuseras

Metaforiska uttryck där MÅLET med RESANDET fokuseras har identifierats i alla samtal, men i varierande grad (se Tabell 7). I de metaforiska uttrycken ligger fokus dels på ett *målfokuserat* RESANDE, dels på MÅLET som *slutet* på RESANDET. Det *målfokuserade* RESANDET aktualiseras bland annat i metaforiska uttryck som ”hamna någonstans där vart jag är liksom fast i någonting” (Sara, S4:1537; Samtalssekvens 53), men även i uttrycken ”vad kommer det leda till” och

[75] Se avsnitt 6.2.5.

”behöver det leda till något?” (David, S3:582; Emma, S3:592; Samtalssekvens 52). I samtalen är det ovanligt att MÅLET med RESANDET explicit uttrycks, men i samtal 4 uttrycker Maria vid ett tillfälle ett explicit MÅL: ”ni ska bli ihop nu det är målet” (Maria, S4:2066; Samtalssekvens 54).

Jag har även identifierat ett mindre antal metaforiska uttryck där MÅLET med RESANDET innebär *slutet* på RESANDET. Emma pratar exempelvis om ”ett långt förhållande som tog slut” (Emma, S3:1403; Samtalssekvens 55), där ”förhållandet” nått ett visst MÅL, nämligen slutet på VÄGEN och slutet på det gemensamma RESANDET.

Metaforiska uttryck där RESANS och RESANDETS MÅL fokuseras utgör den näst största gruppen metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras. MÅLET med RESANDET kan alltså, i kontrast till RESANDETS UTGÅNGSPUNKT, sägas vara relativt framträdande i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen.

6.4.7 *Metaforicerade måldomänsaspekter: sammanfattande analys*

I detta avsnitt diskuterar jag en samlad analys av identifierade måldomänsaspekter i metaforiska uttryck där ett gemensamt RESANDE aktualiseras. I de metaforiska uttrycken är det ofta oklart vilken eller vilka måldomänsaspekter (av den ROMANTISKA KÄRLEKEN) som metaforiceras, utan aspekterna KÄNSLA och RELATION är ofta oskiljbara från varandra eller går in i varandra. Aspekten PARTNER har inte identifierats. Jag disponerar avsnittet nedan som avsnitten ovan: enligt föreställningsschemastrukturen UTGÅNGSPUNKT – RESANDE/VÄG – MÅL.

UTGÅNGSPUNKT

I metaforiska uttryck där UTGÅNGSPUNKTEN fokuseras går det att argumentera för att det oftast är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras, som i uttrycket ”starta en relation” (Karl, S4:1463). I uttrycken ”att hon var kvar med mig (Eva, S4:1195–1196) och ”att någon var kvar med mig” (Eva, S1:1200) är det inte lika klart vilken eller vilka måldomänsaspekt(er) som metaforiceras. Här kan det dels röra sig om att ”vara kvar” med någon i en RELATION, där RELATIONEN samtidigt metaforiceras som en BEHÅLLARE som personerna kan befinna sig i. Den här tolkningen stöds av att Eva också framhåller att hon inte skulle vilja att någon ”var kvar” med henne av ”bekvämlighetsskäl” eller ”praktiska skäl”, där måldomänsaspekten RELATION karaktäriseras av just olika praktiska värden. På samma gång kan man argumentera för att det inte går att avgöra vad ”var kvar med mig” innebär. Att någon är ”kvar” med någon behöver inte betyda att personerna har en relation, utan de kan uppleva en mer känslomässig process

som ett RESANDE, där man kan tänka sig att även förälskelser kan metaforiceras som ett RESANDE. Och då skulle måldomänsaspekten KÄNSLA metaforiceras som ett RESANDE. Den troligaste tolkningen av Evas uttryck förefaller vara att det är RELATIONEN som metaforiceras som ett gemensamt RESANDE, men helt säker kan tolkningen inte vara.

I de metaforiska uttryck där RESANDETS UTGÅNGSPUNKT fokuseras är det alltså ofta måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras. Ibland är det dock möjligt att även argumentera för måldomänsaspekten KÄNSLA. Det går således inte att komma till någon generell slutsats.

Det aktiva, gemensamma RESANDET

I de metaforiska uttryck där fokus ligger på det aktiva RESANDET går det i majoriteten av uttryck inte att peka ut vilken eller vilka måldomänsaspekter som metaforiceras. I vissa uttryck är det mer tydligt, i vissa uttryck kan det vara flera samtidigt, och i vissa går det inte att avgöra. I det följande diskuterar jag några exempel i just den ordningen.

Ett exempel på när måldomänsaspekt kan identifieras är i uttrycket ”i en romantisk kärleksrelation, då <u>börjar man ju komma någonvart</u>” (Emma, S3:1627–1628; Samtalssekvens 41). Här är det i den ”romantiska kärleksrelationen” som personer börjar ”komma någonvart”, och det går alltså att argumentera för att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras som ett gemensamt RESANDE. Även i ett uttryck i samtal 2 förefaller det vara måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras: ”det var väldigt tydligt att <u>här är ett vägskäl</u>” (Berit, S2:1011; Samtalssekvens 43). Här framgår av kontexten att det är RESANDET i en *relation* som kommit till ett ”vägskäl”. Just ”vägskäl” diskuteras även i tidigare metaforforskning, och en engelsk motsvarighet i ”We’re at a *crossroads*” (Lakoff, 2006, s. 189), figurerar ofta som exempel på den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA (Kövecses, 1986, 1988, 2010; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980, m.fl.). I Berits uttryck, likväl som i det engelska uttrycket, kan man argumentera för att det troligare är RELATIONEN än sexuell åtrå eller psykologisk upphetsning (måldomänsaspekten KÄNSLA) som kommer till ett vägskäl; även om denna tolkning också är möjlig.

I andra metaforiska uttryck är det troligare måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras. Ett exempel är i uttrycket: ”<u>följa med på den resan</u>” (Annika, S2:1444; Samtalssekvens 45). Här är själva *otroheten*, vilket jag tolkar som relaterad till måldomänsaspekten KÄNSLA, den RESA Annika får ”följa med på”.

I ytterligare andra metaforiska uttryck där RESANDET längs en VÄG aktualiseras, metaforiceras flera måldomänsaspekter samtidigt. I samtal 3 använder David

uttrycket ”det har kommit i vägen för mig” (David, S3:992; Samtalssekvens 50). Här företar David ett RESANDE tillsammans med någon i en RELATION och på RESAN uppkommer vissa känslor som *hindrar* det gemensamma RESANDET i RELATIONEN. På så sätt kan man argumentera för att måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som ett RESANDE, samtidigt som måldomänsaspekten KÄNSLA metaforiceras som ett HINDER längs VÄGEN.

Även om det ibland går att urskilja en viss måldomänsaspekt i metaforiska uttryck där RESANDET längs en VÄG aktualiseras, föreligger olika tolkningsmöjligheter i majoriteten av uttrycken. Här diskuterar jag ytterligare två uttryck från samtal 3 där olika tolkningsmöjligheter föreligger: ”det här är ju dött tåg liksom” och ”det leder ingenstans” (Linda S3:1725–1726; Samtalssekvens 44). I kontexten handlar det om att en person är kär i en annan, men att kärleken inte är besvarad. Vad är det då som är ett ”dött tåg”? Är det att personerna inte kommer påbörja ett gemensamt RESANDE mot etableringen av en RELATION? Eller är det att personens känslotillstånd, eftersom känslorna är obesvarade, är som att sitta på ett ”dött tåg” som inte ”leder” någonstans? Sitter personen och väntar på att den andra ska gå ombord på tåget och att det först då börjar röra sig? Och vad skulle en påbörjad rörelse innebära? Exakt vad det ”döda tåget” syftar till går inte att säkert uttolka. Det som går att uttyda är att någonting upplevs som ett ”dött tåg som inte leder någonstans”, och att Lindas råd är att ”avsluta” det inaktiva RESANDET. Vilken måldomänsaspekt som metaforiceras går inte att tydligt uttyda då RESANDET kan relatera till både RELATION och KÄNSLA. Här kan jag således endast konstatera att flera tolkningsmöjligheter föreligger.

Sammantaget går det alltså att identifiera måldomänsaspekterna RELATION och KÄNSLA i metaforiska uttryck där fokus ligger på det gemensamma RESANDET. I vissa uttryck går det att identifiera en aspekt, i andra går det att identifiera flera aspekter samtidigt. I majoriteten av uttrycken går det dock inte att avgöra vilken måldomänsaspekt som tydligast metaforiceras.

MÅLET

I metaforiska uttryck där RESANDETS MÅL fokuseras är det i majoriteten av uttrycken måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras. I något enstaka uttryck metaforiceras måldomänsaspekten KÄNSLA.

I ett *målfokuserat* RESANDE tillsammans med någon kan etableringen av en RELATION med personen vara ett MÅL, som att man kanske vill att känslorna man har ska ”leda till” någonting: ”vad kommer det leda till” (David, S3:582; Samtalssekvens 52). Här framgår att det finns känslor mellan två personer, men att man inte vet vad känslorna kan ”leda till”. Här går det att argumentera för att MÅLET med känslorna personerna emellan är etableringen av en relation, och att

det på så sätt är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras. I uttrycket ”ni ska bli ihop nu det är målet” (Maria, S4:2066; Samtalssekvens 54) har det målfokuserade RESANDET ett tydligt uttryckt MÅL i att personerna ska ”bli ihop”. Men om det handlar om att etablera en RELATION eller att etablera en KÄNSLA av gemenskap och ENHET går inte att entydigt avgöra utifrån samtalskontexten. En tolkning är att ”ihop” syftar till etableringen av en RELATION då Karl innan Marias uttryck pratat om en press att träffa någon, gifta sig och skaffa barn, vilket jag tolkar som delar av måldomänsaspekten RELATION. Men som jag diskuterar i avsnitt 6.5.2.1 nedan kan ”ihop” syfta till både abstrakt förening och mer konkret förening i en ENHET, alltså både till måldomänsaspekten KÄNSLA och RELATION.

I metaforiska uttryck där MÅLET utgör slutet på RESANDET föreligger ofta olika tolkningsmöjligheter gällande metaforicerad måldomänsaspekt. Ett exempel är uttrycket ”avsluta här nu” (Linda S3:1727; Samtalssekvens 44). Här är det inte uppenbart vad som ska avslutas. Dels kan relationen avslutas eftersom RESANDET ”leder ingenstans”, dels kan känslor av psykologisk upphetsning (förälskelse?) avslutas. I uttrycket aktualiseras även att personen aktivt bör avsluta någonting, vilket tydliggör personers *kontroll* över RESANDET. Följaktligen är flera tolkningsmöjligheter rimliga för detta metaforiska uttryck: KÄNSLA och/eller RELATION. I ett annat uttryck är det dock tydligt vad det är som avslutats: ”med erfarenhet av ett långt förhållande som tog slut” (Emma, S3:1403; Samtalssekvens 55). Här uttrycks explicit att det är ”förhållandet” som ”tog slut”, vilket innebär att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras som ett RESANDE i detta uttryck. I det här uttrycket går det även att identifiera brist på *kontroll* eftersom det ”tog” slut, vilket jag tolkar som att slutet på något sätt låg utanför Emmas *kontroll*. Sammanfattningsvis, ofta förefaller det vara aspekten RELATION som metaforiceras när det *målfokuserade* RESANDET aktualiseras. Men när *slutet* på RESANDET fokuseras föreligger ofta flera tolkningsmöjligheter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det oftast oklart vilken måldomänsaspekt som metaforiceras när den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett RESANDE, även om det också finns mer tydliga exempel. Samtidigt kan man misstänkta att det i merparten av uttrycken ändå är RELATIONEN som metaforiceras som ett RESANDE då en *relation*, tydligare än en *attraktion*, troligen kan förstås som ett förlopp eller en process (se Kövecses, 1988, s. 43–48). Således, även om känslor metaforiceras som *bagage* eller *hinder*, så kan man argumentera för att RESANDET ofta relaterar till RELATIONEN. Jag väljer dock ofta att inte fälla ett avgörande om kontexten inte ger tillräckligt underlag för en välinformerad slutsats.

6.4.8 *ROMANTISK KÄRLEK som ett RESANDE: diskussion i relation till tidigare forskning*

I det här avsnittet ställer jag mina resultat mot tidigare forskning som undersökt kärleksmetaforer med fokus på KÄRLEK som RESANDE (Beger, 2011; Kövecses, 1986, 1988; Lakoff, 2006; Schröder, 2009). Som jag nämnt tidigare har majoriteten av tidigare forskning gällande kärleksmetaforer engelska som arbets- och undersökningsspråk, vilket gör att jag inte har någon motsvarande studie på svenska att jämföra med. Därtill baseras majoriteten av Kövecses forskningen på uppfattat konventionella språkliga uttryck som passar mer eller mindre bra in i de konceptuella metaforer man vill bevisa eller undersöka. Huruvida dessa konventionella uttryck faktiskt används i naturlig konversation framgår inte hos Kövecses, men kan ibland bekräftas (Schröder, 2009).

Med detta sagt går det att finna ett antal paralleller till tidigare forskning, där även jag finner metaforiska uttryck som handlar om att *komma till ett vägskäl* (”We’re *at a crossroads*”) eller att *spåra ur* (”We’ve gotten *off the track*”) (Kövecses, 1988, s. 15). Mina resultat visar vidare på att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE är framträdande och frekvent i samtliga samtal, på samma sätt som Lakoff och Johnson (1980), Lakoff (2006), Kövecses (1986, 1988, 2000, 2010), Beger (2011) och Schröder (2009) framhåller. Även i studiens samtal pratar man om gemensamma MÅL med RESANDET, HINDER längs VÄGEN mot det gemensamma MÅLET, olika sätt att företa RESAN på, att förlora *kontrollen* över RESANDET eller att man tar med sig *bagage* på RESAN (Lakoff, 2006, s. 205). Mina resultat påvisar även hur föreställningsschemat VÄG strukturerar metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett RESANDE: från en UTGÅNGSPUNKT, via det aktiva RESANDET längs en VÄG, till ett MÅL. Jag menar att man får en fördjupad förståelse för hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras om olika delar av föreställningsschemat VÄG framhålls. Bland annat är det inte UTGÅNGSPUNKTEN och MÅLET som oftast fokuseras, utan det aktiva gemensamma RESANDET, vilket även Cameron (2011, s. 61) kan notera för en av hennes informanter.

Att det ofta inte går att urskilja vilken måldomänsaspekt som metaforiceras i de metaforiska uttrycken är intressant då det i tidigare forskning främst är metaforiska uttryck där RELATIONEN metaforiceras som används som språkliga exempel för metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA: ”I don’t think this relationship *is going anywhere*; Our relationship is *off the track*; The marriage is *on the rocks*. We may have to *bail out* of this relationship” (Kövecses, 1988, s. 15; Lakoff, 2006, s. 189; Lakoff & Johnson, 1980, s. 44–45). Jag hade alltså på förhand trott att måldomänsaspekten RELATION skulle vara vanlig och återkommande. Och kanske att det går att argumentera för att det är RELATIONEN som utgör det ”övergripande” RESANDET i många av de identifierade metaforiska uttrycken. Även om exempelvis ”ihop” kan relatera till en abstrakt ENHET där ”två blir ett”,

är det dock troligt att ”ihop”, när det metaforiceras i termer av MÅLET med det gemensamma RESANDET, relaterar till att etablera en RELATION med en person. Då jag dock väljer att hålla mig nära samtalskontexten finns det ofta inte belägg för sådana tydliga avgöranden. Man kan alltså, på ett sätt, säga att mina resultat gällande måldomänsaspekter skiljer sig från tidigare forskning, samtidigt som det i tidigare forskning inte gjorts liknande analyser där olika aspekter av måldomänen ROMANTISK KÄRLEK identifierats och analyserats.

Metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK som ett RESANDE är alltså en framträdande och frekvent återkommande metaforicering i samtalen, och ytterligare en pusselbit till att förstå hur samtalsdeltagarna förstår, upplever och metaforicerar den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Det handlar här om att företa ett RESANDE med någon, där man tillsammans utgår ifrån en UTGÅNGSPUNKT, RESER på en VÄG tillsammans och övervinner olika HINDER för att kunna fortsätta RESANDET. Kanske har man satt upp olika ”pressiga” MÅL, som att ”träffa någon, gifta sig och skaffa barn” (Karl, Sara S4:2008–2055). De här MÅLEN kan sen utgöra UTGÅNGSPUNKT för ett nytt RESANDE, och förhoppningsvis upphör inte RESANDET förrän man själv aktivt *avslutar* det.

På samma sätt som ett fysiskt RESANDE är multifasetterat, förefaller även den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforicerad som ett RESANDE vara det: man kan *gå* eller *trampa på*, *spåra ur* och *tappa bort* varandra. Man kan resa med ett *dött tåg* som *inte leder någonstans*. Man kan ta kontrollen och *styra* resandet dit man vill, eller så släpper man på *tyglarna* och ser vad som händer. Man kan stöta på *hinder*, som *hindrar* en att ta *nästa steg*. Man kan nå ett gemensamt *mål* eller inse att resandet kommit till vägs ände och att det är dags att *avsluta* resandet. Människans återkommande fysiska erfarenheter av olika sorters RESOR och RESANDE och allt som förknippas med dem, aktualiseras alltså på åtskilliga sätt i samtalen. Avslutningsvis måste jag sålunda konstatera att förståelsen, upplevelsen och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE är central i samtalen: att älska är att resa.

6.5 ROMANTISK KÄRLEK metaforicerad som en ENHET: att träffa den rätta, bli ihop och hålla ihop

---

*”du ska hitta den **rätta**, och när du hittar den **rätta** då är det jättestort och du vet... allt, allting är **rätt** liksom, allt bara **klaffar** och **stämmer** och, eh känner du inte det så är det kanske inte den **rätta**.” (Linda, S3:1140–1144)*

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET med, oftast två, ingående, kompletterande delar har identifierats och diskuterats i en stor del tidigare forskning som undersökt begreppet KÄRLEK (Beger, 2011; Beger & Jäkel, 2009; M. Johnson, 1993; Kövecses, 1986, 1988, 2000). Kövecses (1988, s. 18) framhåller den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET som den kanske främsta metaforen för att förstå begreppet KÄRLEK (på engelska). Dock återfinns studier där KÄRLEK som ENHET inte alls förefaller central (Baxter, 1992). I de analyserade samtalen är metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET en av de vanligaste metaforiceringarna.

Avsnittet disponeras enligt följande: först diskuterar jag erfarenheter av ENHET samt presenterar en sammanställning av antalet metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ENHET (avsnitt 6.5.1). Därefter, i avsnitt 6.5.2–6.5.5, diskuterar jag identifierade metaforiska uttryck, och disponerar avsnitten efter frekvensen för respektive identifierad *aktivitet* (se avsnitt 6.5.1.1 nedan). Avsnittet avslutas med att analyserna sammanfattas i avsnitt 6.5.6, att metaforicerade måldomänsaspekter diskuteras i avsnitt 6.5.7 och att jag diskuterar mina resultat i jämförelse med tidigare forskning i avsnitt 6.5.8.

6.5.1 *Kroppsförankrade erfarenheter av ENHETER*

I diskussionerna av erfarenheter av BEHÅLLARE och RESANDE (avsnitt 6.3.1 och 6.4.1) framhåller jag hur dessa erfarenheter struktureras av föreställningsschemana BEHÅLLARE och VÄG. I metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET finns inget föreställningsschema att referera till. Kanske eftersom återkommande fysiska erfarenheter av en ENHET inte är lika tydliga som erfarenheter av BEHÅLLARE eller RESANDE. Föreningen av kemiska substanser eller celler som etablerar ENHETER är svåra att erfara, trots den fundamentalt fysiska karaktären. Vidare har människan egentligen väldigt konkreta och kroppsförankrade erfarenheter av ORGANISKA ENHETER då människan i sig är resultatet av föreningen av två organiska delar i en ENHET. Mer generella förklaringar till att erfarenheter av ENHET aktualiseras i metaforiska

uttryck för ROMANTISK KÄRLEK går att finna i teorin om *primära metaforer* (Grady, 1997; se avsnitt 2.3.3.2) och teorin om *sammanflätning* (*theory of conflation*) (C. Johnson, 1999). Primära metaforer uppkommer *naturligt*, *automatiskt* och *omedvetet* genom vardagliga erfarenheter, där människan tidigt i livet exempelvis erfar att AFFEKTION innebär VÄRME, eller att INTIMITET innebär NÄRHET (Lakoff & Johnson, 1999, s. 46; 49–56). Dessa primära upplevelser kan sedan sammanflätas så att människan kopplar icke-sensomotoriska erfarenheter, såsom AFFEKTION, till sensomotoriska erfarenheter, såsom VÄRME och NÄRHET: bebisar hålls *nära* sina föräldrar för att föräldrarna, med *värme*, vill uttrycka *affektion* (bland annat). Även om människan när hon växer upp lär sig att skilja på dessa erfarenheter, så kvarstår associationen mellan domänerna och utgör grund för förståelsen av det abstrakta begreppet AFFEKTION; man vill känna fysisk värme från personen man känner affektion till, och för att känna värme behöver man vara nära den personen.

Människan är sällan medveten om många av de allra tidigaste erfarenheterna som görs, och det går sällan att komma ihåg dem. Men erfarenheterna är ändå gjorda och formar människan livet igenom. Detta är själva kärnan i teorin om ett kroppsförankrat tänkande: ”What is important is that the peculiar nature of our bodies shapes our very possibilities for conceptualization and categorization”; “the body is not merely somehow involved in conceptualization but is shaping its very nature” (Lakoff & Johnson, 1999, s. 19; 37). På samma sätt har vi faktiska erfarenheter av föreningen av fysiska och organiska delar till ENHETER, där den kanske tydligaste kroppsförankrade erfarenheten av ENHET är den sexuella akten, som nog är så nära en *fysisk förening* av två människor vi kan komma (se Kövecses, 1988, s. 19). Resultatet av föreningen är ibland också skapandet/etableringen av en ny ENHET: ett nytt liv. Mark Johnson (1993) diskuterar i relation metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET (se avsnitt 3.3.1). Trots att fokus här ligger på ÄKTENSKAPET och inte ROMANTISK KÄRLEK, kan metaforen fungera som utgångspunkt för analyserna i studien. Metaforen innebär en överföring från den konkreta källdomänen ORGANISK ENHET till den abstrakta måldomänen ÄKTENSKAP, återgiven som Figur 5 nedan (även i avsnitt 3.3.1 som Figur 2):

Källdomän: ORGANISK ENHET	→	**Måldomän:** ÄKTENSKAP
Levande fysiska entiteter (A & B)	→	Personer i äktenskapet (partners)
En organisms enhet (helhet); bestående av två delar	→	Andlig, laglig eller psykologisk förening av parterna (själva ”tillsammansskapet”)
En organisms framträdande egenskaper	→	Kreativa möjligheter i parternas relation
Interaktiva processer mellan del A och B av en organism	→	Interaktioner (sociala, emotionella) mellan personer.
Orsakseffekter från A på B, eller B på A	→	Emotionella, psykologiska, fysiska effekter på en part på grund av den andra.

Figur 5. Den konceptuella metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET.

Metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET synliggör att flera olika aspekter av ett ÄKTENSKAP kan förstås som en ORGANISK ENHET. Exempelvis förekommer interaktion *mellan* makarna och man kan förstå den abstrakta *föreningen* av makarna, ”andligt, lagligt eller psykologiskt”, som föreningen av två organiska delar till en (hel) ENHET. ENHETENS upprätthållande är alltså beroende av att makarna *vill* upprätthålla ENHETEN – utan personers upplevda förening existerar ingen ENHET. Beroendet innebär också att det sätts vissa gränser för friheten i ENHETEN, där den äktenskapliga ENHETEN alltså samtidigt metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE (se avsnitt 6.3.2). Metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET synliggör alltså vissa övertygelser, attityder, förväntningar, mål och beteenden som grundar sig i fysiska, kroppsförankrade erfarenheter av olika ORGANISKA ENHETER (M. Johnson, 1993, s. 55).

Utöver Johnsons diskussion av metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET så är det främst Kövecses analyser av metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET som ligger till grund för min analys av ENHET (Kövecses, 1986, 1988, 1988, 2000; se avsnitt 3.3.1). Kövecses (2000, s. 27) framhåller att den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET och de konsekvenser som kan identifieras på grund av metaforen, gör den central för människans förståelse av den abstrakta KÄRLEKEN: ”The central idea, and hence the central metaphor, in the love system is the notion of UNITY [...]”.[76] Enligt Kövecses bygger människans erfarenheter av olika fysiska ENHETER bland annat på en filosofisk föreställning om att människan i sitt naturtillstånd är ensam och ständigt strävar efter att denna isolering ska upphöra, och som upphör när en ENHET etableras med en partner. Men Kövecses (1988, s. 18) framhåller även erfarenheter av olika kemiska och organiska föreningar som viktiga, exempelvis erfarenheter av olika processer i naturen.

[76] Här bör åter noteras att han diskuterar förståelse för engelskspråkiga individer.

Metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET argumenteras vara rimlig även på grund av en historisk och samhällelig *kärleksmodell*: ”[...] there was and still exist today a model of love in our ordinary conceptual system which makes us see love as the unity of two complementary parts” (Kövecses, 1988, s. 18).

Det finns ytterligare kroppsförankrade erfarenheter som i samverkan med språkandet också utgör grund för metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK som ENHET, exempelvis att vissa fysiska föremål är gjorda för att passa ihop, som när det i instruktionen till en Ikeamöbel indikeras att man ska sammanföra delar tills det säger ”klick!”.[77] När det låter ”klick” är detta ett kvitto på att delarna passar med varandra och har bildat en helhet, en ENHET.

6.5.1.1 Sammanräkning av metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras

Metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET har identifierats återkommande i alla analyserade samtal. I metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET tydliggörs överföringen av en ORGANISK ENHETS olika egenskaper, men också vilka följder överföringen får. På samma sätt har jag i de metaforiska uttrycken identifierat fyra övergripande *aktiviteter* i relation till metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET:

1. Hur personer förenas i och ETABLERAR en ENHET; personer är ”ihop” eller ”tillsammans”.
2. Hur personer är KOMPATIBLA med varandra i ENHETEN; personerna ”passar” eller ”matchar” varandra.
3. Hur någon eller något UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN; genom personernas *förbindelser* eller, som endast uttrycks i samtal 2, att personerna aktivt kan ”hålla ihop” ENHETEN.
4. Hur personerna aktivt kan UPPLÖSA ENHETEN; bland annat genom att ”klippa trådarna”.

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET i i totalt 126 av 780 metaforiska uttryck. Antalet metaforiska uttryck där ENHET aktualiseras varierar mellan samtalen, likväl som att de olika *aktiviteterna* fokuseras i varierande grad samtalen emellan. I Tabell 8 nedan presenterar jag en sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras och vilka aktiviteter som fokuseras i respektive samtal.

[77] Tack Anders Steinvall för exemplet!

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ENHET, och där	Samtal 1	Samtal 2	Samtal 3	Samtal 4	Totalt
personer ETABLERAR ENHETEN (genom att *förenas* i den)	21	14	13	23	71
personer är KOMPATIBLA i ENHETEN	1	1	16	15	33
personer UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN	1	9	2	2	14
personer UPPLÖSER ENHETEN	5	2	1	0	8
Totalt	28	26	32	40	126 av 780

Tabell 8. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras.

Erfarenheter av ENHET aktualiseras alltså oftast i metaforiska uttryck i samtal 4, men mer sällan i de andra samtalen. Variationen mellan samtal 1, 2 och 3 är dock liten. I majoriteten av alla metaforiska uttryck (71 av 126) fokuseras hur personer förenas i och ETABLERAR en ENHET. I dessa uttryck vilar metaforiken ofta på en metonymisk grund. Näst vanligast är uttryck där fokus ligger på att personer är eller bör vara KOMPATIBLA med varandra i ETABLERANDET av ENHETEN (33 av 126 metaforiska uttryck). Personers ”kompatibilitet” fokuseras främst i samtal 3 och 4, men sällan i samtal 1 och 2. Än mindre vanlig är aktiviteten att UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN (14 av 126 metaforiska uttryck). UPPRÄTTHÅLLANDET fokuseras oftast i samtal 2. Minst vanlig är aktiviteten att UPPLÖSA ENHETEN (8 av 126 metaforiska uttryck). UPPLÖSANDET av ENHETEN har identifierats i enstaka metaforiska uttryck i samtal 1, 2 och 3, men inte i samtal 4.

Dispositionen av de följande avsnitten bygger på indelning av de metaforiska uttrycken efter vilken *aktivitet* som fokuseras, och den naturliga progression som kan skönjas; först ETABLERAS ENHETEN, sedan UPPRÄTTHÅLLS ENHETEN och slutligen kan ENHETEN UPPLÖSAS. Det går alltså att (meta-)metaforicera avsnittets disposition som ett RESANDE från en UTGÅNGSPUNKT till ett MÅL.

6.5.2 *Att ETABLERA en ENHET: att vara tillsammans eller ihop*

I detta avsnitt diskuterar jag metaforiska uttryck där fokus ligger på hur personer förenas i, och ETABLERAR, en ENHET. Denna aktivitet har identifierats i flest metaforiska uttryck (se Tabell 8), och domineras av metaforiska uttryck där två

personer ETABLERAR en ENHET genom att vara ”ihop” eller ”tillsammans med någon”.

6.5.2.1 Vara/bli tillsammans/ihop (med någon)

Som jag diskuterat i avsnitt 2.2.4 kan man i vissa metaforiska uttryck identifiera att *metonymi* utgör en kroppsförankrad grund för den metaforiska tolkningen. Ibland är metaforik och metonymi till och med svåra att skilja från varandra, vilket bland annat beror på att domängränser är ”oklara” (*fuzzy*): ”[...] which is one of the reasons why metaphor and metonymy may interpenetrate” (Goossens, 2003, s. 352). I uttrycken ”vara/bli tillsammans/ihop med någon” går det att argumentera för att metaforiken vilar på en metonymisk grund. De fysiska erfarenheterna av att vara nära någon man har en kärleksrelation med eller är kär i innebär att de mer abstrakta delarna av en kärleksrelation eller känslan av att vara kär, också upplevs, och metaforiceras, som en ENHET. På samma sätt som två personer som älskar varandra ibland kanske ”förenas” i en fysisk ENHET (exv. att de har sex), utgör de, även när de *inte* är fysiskt tillsammans, en abstrakt ENHET, där strukturer och betydelser från en fysisk/konkret ENHET (bland annat den metonymiska enheten) överförs till den abstrakta ROMANTISKA KÄRLEKEN. När två personer träffas innebär det inte automatisk att de är ”ihop” eller ”tillsammans”, utan ofta ETABLERAS denna ENHET vid ett bestämt tillfälle, såsom ”vi blev ihop 16 februari 2009” (eget exempel). Innan dess kan personerna på många olika sätt vara fysiskt tillsammans. Men den abstrakta ENHETEN ETABLERAS inte förrän personerna kommer överens om det. På samma sätt är det stor skillnad på att *göra* saker tillsammans med någon och att *vara* tillsammans med någon. Att göra saker tillsammans med någon kan ske utan att romantiska känslor är inblandade, men att ”vara tillsammans” med någon förutsätter (ofta) romantiska känslor. Att ”vara tillsammans” eller ”ihop” med någon förefaller alltså vara metaforiskt, men vila på en kroppsförankrad, metonymisk, grund. Nedan diskuterar jag fyra uttryck från samtal 3 och ett uttryck från samtal 1 då de metaforiska betydelserna är liknande eller samma för alla liknande metaforiska uttryck.

I ungefär mitten av samtal 3 diskuterar samtalsdeltagarna identifikation med personerna i stimulusfilmen, tidigare förhållanden och hur man kan/ska/bör reagera om man börjar känna något för någon annan. Linda har här en lång berättelserunda (den börjar på rad 869). Uttrycket jag vill diskutera kontextualiseras i Samtalssekvens 57 nedan.

Samtalssekvens 57. Samtal 3, rad 905–919.

```
905  Linda  men då vart det så här,

906  Linda  så fort vi träffades igen så åh var det någonting där,
```

907 Linda så det blev en väldigt jobbig grej så att det var--,

908 Linda i slutändan ...,

909 Linda när mer och mer saker började fallera i vårat förhållande,

910 Linda vi är inte tillsammans nu längre,

911 Linda så blev det ju sådana grejer också som kom med i bilden,

912 Linda det här att,

913 Linda ja men,

914 Linda "ja men alltså om det nu är bra varför går jag och känner och tänker så här på det här",

915 Linda att det blev som en bidragande faktor också i att det kanske inte är,

916 Linda som du säger, (RIKTAT TILL EMMA)

917 Linda att då kanske inte allting är helt bra,

918 Linda då kanske det är någonting annat i början,

919 Linda som inte stämmer.

I det följande diskuterar jag uttrycket ”vi är inte tillsammans nu längre” (rad 910). Här är det främst genom användningen av adverbet *tillsammans* som den metaforiska potentialen kan argumenteras för, samtidigt som pronomenet *vi* tydliggör att det är (minst) två personer som är *tillsammans*. Svensk Ordbok definierar adverbet *tillsammans* som ”i sällskap”, vilket exemplifieras med ”barnen hade roligt tillsammans” och ”han tillbringade en vecka tillsammans med henne” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. tillsammans, HB1). Att *vara tillsammans* tolkar jag alltså dels metonymiskt då personerna till och från troligen är i fysiskt sällskap med varandra, dels metaforiskt då personerna är ”tillsammans” även när de inte är i fysiskt sällskap med varandra. Att *vara tillsammans* betyder alltså inte bara att vara fysiskt tillsammans utan också att två personer mer abstrakt är ”tillsammans”: personerna förenas i en abstrakt ENHET och har således också ETABLERAT ENHETEN. I linje med Goossens (2003) skulle jag här säga att Lindas fras är ett exempel på *metafor från metonymi*. Jag tolkar alltså uttrycket ”vi är inte tillsammans nu längre” (och liknande eller identiska uttryck i de andra samtalen) som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras och där fokus ligger på hur två personer förenas i och ETABLERAR en ENHET.

Frasen ”vara tillsammans (med någon)” förekommer även i elliptisk form: ”vara med”. I samtal 3 förekommer relativt många elliptiska konstruktioner, oftast ”vara med”. I Samtalssekvens 58 nedan kontextualiseras tre exempel på ellips av detta slaget. Linda resonerar här kring vad som händer om man känner något för någon annan medan man är i en relation, och att man kanske måste ta ett svårt beslut. Men hon frågar sig också hur man kan veta vilket val som är det rätta.

Samtalssekvens 58. Samtal 3, rad 605–612.

605	Linda	och kanske tar ett beslut att nej jag vill inte vara med den jag är längre för jag måste testa,
606	Linda	och se vart det här leder.
607	Linda	eller att man kanske känner att ja det här bara är en liten ...,
608	Linda	förälskelse vid sidan av,
609	Linda	men som egentligen inte betyder någonting.
610	Linda	det är någonting som dyker upp och någonting som är mänskligt och som dyker upp men jag vill vara med den här personen som jag ...,
611	Linda	älskar genuint och och liksom,
612	Linda	jag vill vara med på grund av det och det och det ...,

I det följande diskuterar jag uttrycken ”vara med den jag är” (rad 605), ”vara med den här personen” (rad 610) och ”vara med” (rad 612). Alla uttryck är exempel på elliptiska konstruktioner där jag tolkar det som att Linda vill/inte vill ”vara [tillsammans] med” personen hon pratar om. Och då uttrycken fortfarande har samma betydelser även utan adverbet *tillsammans*, analyserar jag dem som metaforiska uttryck som bygger på metonymiska erfarenheter där en fysisk ENHET utgör kroppsförankrad grund för den abstrakta ENHETEN.

Att ”vara tillsammans med någon” ligger betydelsemässigt nära ”vara ihop med någon”. I båda fallen handlar det att två personer förenas i och ETABLERAR en ENHET. Frasen ”vara ihop med någon” förekommer inte lika ofta som ”vara tillsammans med någon”, men har identifierats i alla samtal. Nedan diskuterar jag ett uttryck från samtal 1.

I Samtalssekvens 59 nedan kontextualiseras det uttryck jag vill diskutera. Här diskuterar samtalsdeltagarna i samtal 1 *Otrohet* och om det är skillnad på sexuell intimitet och icke-sexuell intimitet, och vilket som egentligen är värst: om någon

sorts intimitet är ”mer” otrohet än den andra. I anslutning berättar Helena om en kille hon träffat, och att deras relation sågs som okonventionell.

Samtalssekvens 59. Samtal 1, rad 125–132

```
125  Helena  alltså jag,

126  Helena  jag träffade ju en kille i ... mitten på ... ****,

127  Helena  och vi var ihop i tre månader sen dog han,

128  Helena  och det--

129  Helena  jag upplevde väl lite så att,

130  Helena  alltså så kära som vi blev,

131  Helena  så fort,

132  Helena  det får man fan inte bli i Sverige.
```

Uttrycket ”vi var ihop” (rad 127) tolkar jag på samma sätt som uttrycken ovan där personer är *tillsammans*. Erfarenheter av ENHET aktualiseras här genom användningen av adverbet *ihop*, där *ihop* kan ha en mer fysisk/konkret betydelse: ”till förening ofta så att en högre enhet uppstår av delarna”, med exemplet *koppla ihop vagnarna* (Svensk Ordbok, 2009, s.v. ihop, HB1). I betydelsen framhålls alltså den fysiska ENHET som uppstår när fysiska delar förenas, där tåget utgör ENHETEN som uppstår när vagnarna kopplas *ihop*. Även här bygger den metaforiska tolkningen på en metonymisk grund. Att det är personer som ETABLERAR en ENHET aktualiseras här genom användningen av pronomenet *vi*, som i normalfallet innebär fler än en person. Det är heller inte så troligt att personerna varit fysiskt/konkret ”ihop” i tre månader, utan min slutsats är att uttrycket ”vi var ihop” är ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras och där fokus ligger på hur två personer förenas i och ETABLERAR en ENHET.

6.5.2.2 Ytterligare uttryck där fokus ligger på ETABLERANDET av en ENHET

Metaforiska uttryck där fokus ligger på ETABLERANDET av en ENHET domineras alltså av uttryck såsom ”vara tillsammans/ihop med någon” (67 av 71 uttryck). I de övriga fyra uttrycken fokuseras ETABLERANDET av ENHETEN genom att personer upplever att de ETABLERAT en ”kärna” (Eva, S1:675), att två personer blir ett: ”nu är vi en varelse” (Karl, S4:2298), att den ETABLERADE ENHETEN är ett tvåmannalag: ”ett team” (Maria, S4:2401), eller att man genom att vara ”uppivarandra” är oskiljaktiga (Karl, S4:2467). Även i dessa uttryck metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET med fokus på ETABLERANDET.

6.5.3 *Att vara KOMPATIBLA: när personer passar och är rätt för varandra*

I samtliga samtal har jag identifierat metaforiska uttryck där fokus ligger på hur personerna kan vara eller bör vara KOMPATIBLA med varandra i den ETABLERADE ENHETEN. I de metaforiska uttrycken fokuseras när personer ”passar”, när de ”inte passar” och när personerna är ”rätt” för varandra. Avsnittet är disponerat enligt dessa tre indelningar. I det följande diskuterar jag tio metaforiska uttryck från samtal 3, samt sju uttryck från samtal 4. Anledningen att så många uttryck diskuteras är för att just de här uttrycken används nära varandra.

6.5.3.1 Att vara KOMPATIBLA: att matcha, passa eller klicka

I Samtalssekvens 60 nedan kontextualiseras flera metaforiska uttryck från samtal 4 där personers ”kompatibilitet” i ENHETEN fokuseras. Karl, Maria och Sara diskuterar här att man kan bli intresserad av någon även om man är i en relation, bara för att den personen ”matchar” en bättre. Sekvensen inleds med en berättelserunda från Karl, där Maria och Sara backar upp Karls berättande. Mot slutet av sekvensen tar Maria över och instämmer i Karls resonemang.

Samtalssekvens 60. Samtal 4, rad 409–465

409	Karl	jag har en,
410	Karl	en annan kompis som ...,
411	Karl	eh träffade en kille via en nån sån här dejtingsida,
412	Maria	mm.
413	Karl	och de blev tillsammans och de trivdes jättebra ihop,
414	Karl	och sen började hon läsa på ...,
415	Karl	typ *** eller nåt sånt där,
416	Karl	hon skulle läsa upp något betyg.
417	Karl	och där träffade hon en kille som,
418	Karl	verkligen--
419	Karl	de <u>de matchade liksom</u>,
420	Maria	ja.
421	Maria	mm.
422	Karl	<u>hundra procent</u>.

423 Karl men då var ju hon redan tillsammans [med en person,

424 Maria [ja.

425 Karl och det blev ju jättejobbigt.

426 Maria jaa.

427 Sara ja.

428 Karl för ...,

429 Karl jag tror att--

430 Karl nej men till slut så gjorde hon ändå slut med killen som hon var tillsammans med och blev,

431 Karl tillsammans med den här andra killen.

432 Maria ok.

433 Karl för--

434 Karl jag vet inte,

435 Karl det var liksom en sån här,

436 Karl "vi är skapta för varandra",

437 Maria jaa.

438 Sara mm.

439 Karl alltså det var nästan en sån situation,

440 Maria ja.

441 Karl tyckte hon.

442 Maria ja.

443 Karl och när man träffade de sen efteråt så märkte man att de ...,

444 Karl de,

445 Karl de passar bra tillsammans.

446 Maria mm.

447 Sara ja.

448 Karl medans den andra killen var liksom ...,

449 Karl de passar ju --

450 Karl de var ju--

451 Karl han var ju inte taskig mot henne,

452 Maria nej.

453 Karl de var ju liksom--

454 Karl de tyckte ju om varandra,

455 Maria ja.

456 Karl men sen kan man ju klicka på en helt annan nivå också.

457 Maria jo men eller hur.

458 Sara jo,

459 Sara precis.

460 Maria och man kan ju s- --

461 Maria ja men klicka så här personlighetsmässigt,

462 Maria men sen kanske ha så här jättematchande värderingar,

463 Maria därtill också,

464 Maria och då bara,

465 Maria men vilken toppenrelation.

Första uttrycket jag vill diskutera är ”de matchade liksom [...] hundra procent” (rad 419–422). Det här uttrycket analyserar jag som en sammanhängande fras även om den är uppdelade på flera rader. I Svensk Ordbok ges följande definition för verbet *matcha*: ”stämma överens med i fråga om utseende e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. matcha, HB2), där jag bedömer att huvudbetydelse 2 är den som den kontextuella betydelsen går att förstås som. Men en initial fråga uppstår: går det att identifiera en överföring av betydelse här eller kan även människor ”stämma överens” med någon, på samma sätt som en färg matchar en annan: ”en mellangrön rya som matchar resten av rummet” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. matcha, HB2)? Den kontextuella betydelsen och betydelsen i Svensk Ordbok tycks sammanfalla. Men, i samtalskontexten är det två personer som matchar på samma sätt som exempelvis två fysiska eller organiska delar i en ENHET kan *matcha* varandra. På så sätt ETABLERAS en komplett ENHET eftersom personerna

är KOMPATIBLA med varandra och ”matchar”. Tolkningen stöds ytterligare av att Karl återvänder till personers ”kompatibilitet” i uttrycket ”vi är skapta för varandra” (rad 436), där ENHETEN personerna ETABLERAR förefaller naturgiven (se avsnitt 6.5.3.3).

Att personer i en ENHET är KOMPATIBLA tydliggörs ytterligare i uttrycken ”de passar bra tillsammans” (rad 445) och ”de passar ju” (rad 449), där två personer som *passar* är just KOMPATIBLA med varandra. Även i uttrycket ”klicka” (rad 456) aktualiseras personers ”kompatibilitet” genom att personerna kan ”klicka” med varandra; på samma sätt som två kompatibla byggdelar kan klicka när de förs samman. På liknande sätt pratar Maria lite senare om att ”klicka så här personlighetsmässigt” (rad 461), där jag tolkar användningen av verbet *klicka* på samma sätt som i Karls uttryck: två personer är KOMPATIBLA, och kan således ETABLERA en komplett ENHET. Även i det efterföljande uttrycket ”jättematchande värderingar” fokuseras två personers ”kompatibilitet” i ENHETEN. Maria konkluderar även att två personer som är KOMPATIBLA verkar utgöra grunden för en ”toppenrelation”. Att relationen är ”toppen” innebär att någonting som är *upp* är *bra*, och har förklarats i den konceptuella metaforen GOOD IS UP (BRA ÄR UPP) (Lakoff & Johnson, 1980, s. 16). Den ENHET som ETABLERAS kan alltså ses som en komplett ENHET eftersom personerna som ETABLERAR den ”matchade liksom hundra procent”: de är ytterst KOMPATIBLA med varandra.

I samtalssekvensen ovan har jag alltså identifierat sju metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras, och där personerna som ETABLERAR ENHETEN är KOMPATIBLA med varandra. Kövecses (1988, s. 24) diskuterar kort hur en person kan ”klicka” med någon, men i hans exempel handlar det om att *inte* klicka: ”[it] just doesn’t click”. Att personer i ENHETEN *inte* är KOMPATIBLA diskuterar jag i följande avsnitt.

6.5.3.2 När personerna som ETABLERAT ENHETEN inte är KOMPATIBLA

I avsnittet ovan diskuterade jag flera metaforiska uttryck där personers ”kompatibilitet” fokuserades, alla exemplifierade uttryck från samtal 4. I samtal 3 har jag i motsats identifierat metaforiska uttryck där personerna i ENHETEN *inte* är KOMPATIBLA med varandra, eller där ENHETEN upplevs som *ofullständig*. Nedan diskuterar jag således tre uttryck från samtal 3, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 61 nedan (som ansluter till Samtalssekvens 57; avsnitt 6.5.2.1). I sekvensen har Linda en lång berättelserunda på temat ”vad man gör om man blir intresserad av någon trots att man är i en relation”; kanske är det något som inte är bra i den relation man har. Linda berättar och Emma backar upp.

913 Linda ja men,

914 Linda "ja men alltså om det nu är bra varför går jag och känner och tänker så här på det här",

915 Linda att det blev som en bidragande faktor också i att det kanske inte är,

916 Linda som du säger, (RIKTAT TILL EMMA)

917 Linda att då kanske inte allting är helt bra,

918 Linda då kanske det är någonting annat i början,

919 Linda som inte stämmer.

920 Emma mm.

921 Linda och som inte är helt hundra som du sa då att,

922 Linda så.

923 Linda sen jag vet inte om,

924 Linda man kanske kommer vara i ett förhållande igen där det här återupprepas och man tänker att det inte--

925 Linda man läser inte in lika mycket i det,

926 Linda att det inte blir en,

927 Linda en faktor på samma sätt som bidrar i--

928 Linda ta-,

929 Linda tas med i åtanke,

930 Linda utan att då är det som,

931 Linda nej men det är något som kan hända och det betyder ingenting.

932 Emma mm.

933 Linda så att jag vet inte,

934 Linda ja det,

935 Linda men det är ju skitsvårt,

936 Emma mm.

937 Linda att veta är det här någonting man alltid kommer att känna eller att,

938 Linda så fort man känner någonting från någon annan då,

939 Linda då vet man att då är--

940 Linda då är något som är fel,

941 Linda då är det något som inte stämmer,

942 Linda då måste jag lämna det här och gå vidare för att nu har--

943 Linda eller kommer man alltid kunna känna de här blixtförälskelserna ...,

944 Linda även om man är lycklig i ett ...,

945 Emma ja.

946 Linda monogamt förhållande,

947 Linda alltså det är skitsvårt.

Här diskuterar jag uttrycken ”stämmer” (rad 919; rad 941) och ”helt hundra” (rad 921). I uttrycken där någonting ”stämmer” är det troligen tal om implicit metaforik i form av *ellips*; ”stämmer [överens]”. I Svensk Ordbok definieras *stämma överens* som ”(äv. fast sammansättn., se överensstämma) vara helt lik viss annan företeelse” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. stämma överens). Här går det alltså att identifiera en överföring från att ett fysiskt objekt kan vara ”helt lik” ett annat, och då KOMPATIBLA, till att olika delar av en ROMANTISK KÄRLEK kan stämma överens och möjliggöra ETABLERANDET av en komplett ENHET. På samma sätt som två färger kan ”passa bra ihop” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. stämma överens, BN2) metaforiceras här den ROMANTISKA KÄRLEKEN som någonting som består av delar som kan passa bra ihop. Och passar delarna inte bra ihop är de inte KOMPATIBLA, och då kan ENHETEN inte ETABLERAS. Det framgår dock inte om det är personerna i sig som inte är KOMPATIBLA med varandra eller om det är andra ”delar” som inte är kompatibla (se avsnitt 6.2.2: *Hur bitar och delar av en ROMANTISK KÄRLEK kan fungera och repareras*).

Vad gäller uttrycket ”[någonting som inte är] helt hundra (rad 921) finns det flera tolkningsmöjligheter rörande den metaforiska potentialen och vilka erfarenheter som aktualiseras. Det går att tolka uttrycket som implicit metaforik, åter som en *ellips*: att det är någonting som inte är ”hundra[-procentigt säkert]”, särskilt som Svensk Ordbok ger följande definition av adjektivet *hundra*: ”hundraprocentigt

säker” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [2]hundra). En annan tolkningsmöjlighet är att erfarenheter av att mäta saker enligt skalor aktualiseras, där ”hundra” skulle kunna relatera till att vara högt upp på skalan och där något som inte är ”helt hundra” innebär att man är långt ner på skalan. Min tolkning är att när någonting är ”hundra” så kan en komplett och hel ENHET ETABLERAS. Detta synliggörs också i metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET där Mark Johnson (1993, s. 55) pratar om ”Unity of whole organism”. Alltså ENHETEN av en *hel* (komplett) ORGANISM. Att någonting inte är ”helt hundra” i ENHETEN kan alltså innebära att ENHETEN är ofullständig: personerna som ETABLERAR ENHETEN är inte KOMPATIBLA med varandra och således är ENHETEN de ETABLERAR inte heller ”helt hundra”.

Metaforiska uttryck där *allting* stämmer och där ENHETEN är komplett har också identifierats i samtal 3, vilka diskuteras i nästa avsnitt.

6.5.3.3 ”Kompatibilitet 2.0”: att hitta den rätta så att allting känns rätt

Linda återvänder till metaforiceringen att någonting ”inte stämmer” lite senare i samtal 3; Samtalssekvens 62 nedan. I sekvensen aktualiseras även erfarenheter av två personers ”kompatibilitet” genom att två personer kan vara *rätt* för varandra. Denna förståelse grundar sig troligen i både fysiska erfarenheter och samhälleliga normer och förväntningar om en ”sann kärlek” (se Kövecses, 1988, s. 23–24). I Samtalssekvens 62 nedan kontextualiseras sex uttryck där personers ultimata ”kompatibilitet” i ENHETEN aktualiseras. I sekvensen nedan har Linda en berättelserunda med endast en kort uppbackning av David. Linda pratar här om förväntningar, om vilken roll media har/har haft och hur de här intrycken påverkar vår syn på kärlek och våra upplevelser av hur det ”ska” kännas när man är kär i någon.

Samtalssekvens 62. Samtal 3, rad 1135–1158.

1135	Linda	men vi har ju som blivit lärda också det här,
1136	Linda	man tänker så här media och filmer,
1137	Linda	och böcker om stora kärlekar och litteratur och allt det här,
1138	Linda	konst,
1139	Linda	alla sådana här intrycken är ju som,
1140	Linda	du ska hitta <u>den rätta</u>,
1141	Linda	och när du hittar <u>den rätta</u> då är det jättestort och du vet ... allt,

1142 Linda allting är rätt liksom,

1143 Linda allt bara klaffar och stämmer och,

1144 Linda eh känner du inte det så är det kanske inte den rätta,

1145 Linda uää!

1146 Linda och ...,

1147 Linda och det hör väl--

1148 Linda och då blir det också så här nästa grej,

1149 Linda att ja men åh ...,

1150 Linda då när allting är rätt då kommer du inte känna någonting för någon annan för då kommer du bara se den här personen liksom,

1151 David mm.

1152 Linda allting annat suddas ut,

1153 Linda du bara ser en person,

1154 Linda och om man det--

1155 Linda och det är den förväntan man har--

1156 Linda den känns ju inte--

1157 Linda den känns ju väldigt skönmålad och ...,

1158 Linda orealistisk.

I sekvensen har jag identifierat sex uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras och personers ”kompatibilitet” fokuseras: ”den rätta” (rad 1140; rad 1141; rad 1144); ”allting är rätt” (rad 1142; rad 1150); ”klaffar och stämmer” (rad 1143). Uttryck där någonting är ”rätt” eller att någon är ”den rätta” har bara identifierats i samtal 3 och det är främst Linda som använder denna metaforicering.[78]

I fem av sex uttryck i sekvensen ovan handlar det om att ”hitta den rätta” eller att ”allting är rätt” (raderna 1140, 1141, 1142, 1144, 1150). Vid en första anblick kan dessa uttryckssätt passera som vardagliga, konventionella uttryck, utan metaforisk potential. Att ”träffa den rätte/rätta” listas även som idiom under adjektivet *rätt* i Svensk Ordbok (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [1]rätt), och ska enligt

[78] Totalt har nio uttryck identifierats där sju används av Linda och två av Emma.

ordboken alltså ses som en ”självständig lexikal enhet” där betydelsen inte går att härleda ur de ingående ordens betydelser (Svensk Ordbok, 2009, s. XVII). Jag vill dock argumentera för att uttrycken fortfarande har metaforisk potential. Min tolkning av uttrycken ”den rätta” och ”allting är rätt” som metaforiska uttryck grundas delvis på tidigare forskning. Kövecses (1988, s. 23) diskuterar att det finns en föreställning och förväntan om *äkta* kärlek och att det således finns en ”Mr. or Mrs. Right”, en ”Herr eller Fru Rätt” som gör ENHETEN hel och fulländad. Jag tolkar det som att det är just det här Linda åsyftar: när någonting är ”rätt”, är någonting utan ”fel” och således *komplett* (Svensk Ordbok, 2009, s.v. ²rätt, HB2). När någonting är *rätt* är det alltså komplett, likt en fysisk ENHET där delarna *passar* eller *klickar*. Slutledningen bygger också på analysen av det metaforiska uttrycket ”klaffar och stämmer”, där personernas ”kompatibilitet” också fokuseras (se nästa stycke). Således sluter jag mig till att uttrycken på raderna 1140, 1141, 1142, 1144, 1150 är metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras, och där personerna i ett utopiskt scenario är ultimat KOMPATIBLA – dels genom att ENHETEN kan vara ”rätt”, dels genom att det finns en person som är ”den rätta” för någon annan.

I uttrycket ”klaffar och stämmer” (rad 1143) tolkar jag verbet *stämma* på samma sätt som i Samtalssekvens 61 ovan. Här dock med tillägget att allting också ”klaffar”. När det kommer till verbet *klaffa* går det att argumentera för att användningen i kontexten har metaforisk potential, även om betydelsen i Svensk Ordbok ligger nära den kontextuella: ”fungera väl <vard.>” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. klaffa). Betydelsen i uttrycket på rad 1143 är nog precis ordboksbetydelsen: tanken är att allting i den ROMANTISKA KÄRLEKEN ska *fungera väl*. Men samtidigt existerar det en mer fysisk/konkret betydelse av *klaffa*, och i Svensk Ordbok noteras att den vardagliga betydelsen av *klaffa* relateras till betydelsen av substantivet *klaff*: ”i bet. ’skivor el. luckor som måste passa ihop’”. Det går alltså att relatera denna betydelse till betydelsen av *klicka* (se avsnitt 6.5.3.1). Och likt två skivor som passar ihop, förefaller ”allting” i den ROMANTISKA KÄRLEK Linda pratar om både kunna ”stämma” och ”klaffa”. Jag tolkar således uttrycket ”klaffar och stämmer” som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras, och där fokus ligger på personers ”kompatibilitet” i ETABLERANDET av en ENHET.

Även om ENHETEN som ETABLERAS förefaller vara ”rätt” och att personen man ETABLERAR ENHETEN med är den ”rätta”, kan ENHETEN ändå behöva UPPRÄTTHÅLLAS. Metaforiska uttryck där någon eller något UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN diskuteras i följande avsnitt.

6.5.4 *Att* UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN*: att hålla ihop*

I samtalen har jag identifierat ett mindre antal metaforiska uttryck där fokus ligger på hur någon eller något UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN och förbinder personerna som ETABLERAR ENHETEN till varandra (14 av totalt 126 uttryck; se Tabell 8, avsnitt 6.5.1.1). Dels kan ENHETEN UPPRÄTTHÅLLAS genom att personerna som ETABLERAR den ”håller ihop” den, dels genom att ENHETEN upprätthålls genom någon sorts *förbindelse* ”mellan” personerna. I följande avsnitt diskuterar jag två uttryck från samtal 2 och ett uttryck från samtal 1.

6.5.4.1 Att hålla ihop

Metaforiska uttryck där personer ”håller ihop” ENHETEN har endast identifierats i samtal 2, där sex uttryck används av Berit och ett av Gun. I Samtalssekvens 63 nedan kontextualiseras två av uttrycken Berit använder. I sekvensen diskuteras *Otrohet* och att alla relationer kanske inte är så starka som man tror. I relation funderar Berit kring varför vissa ändå fortsätter att vara i en relation trots problem. Berit har här en kort berättelserunda och Annika backar upp henne kort vid två tillfällen.

Samtalssekvens 63. Samtal 2, rad 1152–1162.

1152	Berit	nej för jag har ju också ändrat synsättet jag tänker ju annorlunda nu så klart när jag är äldre.
1153	Berit	för att--
1154	Berit	när man ser de här paren då ...,
1155	Berit	så tänker jag att ...,
1156	Berit	ibland har jag faktiskt funderat varför <u>håller de ihop</u> och jag vet liksom att hon har varit med någon liksom vid sidan om liksom och,
1157	Annika	mm.
1158	Berit	och de är inte speciellt jättekära och det är liksom lite problem och,
1159	Berit	ja men det är ju det här vanliga som <u>håller ihop</u>,
1160	Berit	det kanske är en vardag [och ett hus och en stuga som de tycker är roligt,
1161	Annika	[mm.
1162	Berit	de kanske har så mycket vardag att de trivs med det.

I det följande diskuterar jag uttrycken ”håller de ihop” (rad 1156) och ”håller ihop” (rad 1159). Uttrycken kan förefalla identiska, men det finns en viss skillnad här vad gäller *agens*. I det första uttrycket är det personerna som ETABLERAT ENHETEN som ”håller ihop” den, medan det i det andra uttrycket är andra företeelser som ”håller ihop” ENHETEN: ”en vardag, ett hus, en stuga”. I båda uttrycken är det dock något som ”hålls ihop”, vilket jag här tolkar som att RELATIONEN metaforiceras som en ENHET som kan hållas ihop/hållas samman. För att fortsatt UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN måste den alltså ”hållas ihop”. En överföring från en mer fysisk/konkret betydelse till den kontextuella betydelsen kan här identifieras utifrån en av betydelserna av *hålla ihop* i Svensk Ordbok: ”(fortsatt) utgöra en fast enhet och inte gå sönder; om föremål el. företeelser” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. hålla ihop, HB2). ENHETEN i kontexten hålls alltså ihop på samma sätt som att fysiska objekt kan hållas samman för att ”utgöra en fast enhet”. Enligt betydelsen i Svensk Ordbok kan det samtidigt handla om att *företeelser* hålls samman. Och då en företeelse ofta är någonting abstrakt så kan man också argumentera för att den kontextuella betydelsen sammanfaller med ordboksbetydelsen och att uttrycken inte är metaforiska. Man skulle kanske också kunna argumentera för att metaforiken bygger på metonymisk grund. Jag anser dock att den tolkningen i det här fallet blir svag då det är mindre troligt att personerna även fysiskt ”håller ihop” ENHETEN. Här blir det alltså en tolkningsfråga huruvida ”håller ihop” ska tolkas metaforiskt eller inte. Detta också då huvudbetydelse 1 av *hålla ihop* i Svensk Ordbok är abstrakt: ”hålla (ngt) förenat eller samlat” som exemplifieras med ”det var modern som fick hålla ihop familjen”; ”den röda tråd som håller ihop boken” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. hålla ihop, HB1).

Trots att den kontextuella betydelsen och en mer fysisk/konkret betydelse på vissa sätt kan sägas överlappa, kvarstår att det som ”hålls ihop” i samtalskontexten är någonting abstrakt. Det personerna ”håller ihop” är inte fysiskt möjligt att hålla ihop, och på så sätt vill jag argumentera för att uttrycken är metaforiska. Detta oavsett om sammanhållningen sker med händer eller ”röda trådar” (vilket i sig är ett idiom med tydlig metaforisk potential). På så sätt tolkar jag uttrycken ”håller de ihop” och ”håller ihop” som metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras. I det första uttrycket går det även att skönja en aktiv *kontroll* då personerna som ETABLERAR ENHETEN aktivt håller ihop den. I det andra uttrycket är kontrollen mer implicit, då det är en gemensam vardag, ett gemensamt hus och en gemensam stuga som ”håller ihop” ENHETEN. Samtidigt är *vardagen*, *huset* och *stugan* någonting som personerna både fysiskt och abstrakt etablerat och fortsätter upprätthålla; personerna kan alltså ses ha en viss kontroll även över dessa delar av ENHETEN.

6.5.4.2 UPPRÄTTHÅLLANDE genom interaktion

Utöver att någon eller något ”håller ihop” ENHETEN, kan ENHETEN även UPPRÄTTHÅLLAS genom att det finns någonting ”mellan” två personer som

förbinder dem. Detta har dock bara identifierats i fem av 126 metaforiska uttryck, trots att Kövecses (1988, s. 20) framhåller ”bandet” mellan två personer som en viktig konsekvens av metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET: ”These are the things that hold the two persons together”. I uttrycken som identifieras i samtalen går det att identifiera en samtidig aktualisering av erfarenheter av FYSISKA KRAFTER. De KRAFTER som oftast aktualiseras i uttryck där även erfarenheter av ENHET aktualiseras relaterar främst till vad Kövecses talar om som FYSISK KRAFT (PHYSICAL FORCE); exempelvis *magnetisk*, *kemisk* eller *gravitationsmässig* KRAFT (Kövecses, 1986, s. 88–91). Dessa KRAFTER påverkar människan på olika sätt, och ofta går de inte att kontrollera (Kövecses, 1986, s. 90). Således kan man uppleva en förbindelse till någon, även om man inte vill det. Denna upplevda förbindelse kan alltså också utgöra grund för UPPRÄTTHÅLLANDET av ENHETEN. Dock inte alltid genom personers aktiva handlande, utan ibland på grund av en upplevd FYSISK KRAFT.[79]

Ett uttryck från samtal 4 där en abstrakt förbindelse UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN kontextualiseras i Samtalssekvens 64 nedan. Här diskuterar deltagarna Sara, Maria och Karl att personerna i stimulusfilmen skapat en komplicerad situation, och att en ”polygamisk” relation kanske vore det bästa. Detta bygger på att Sara upplever att Dag och Kompisen kanske haft ett kärleksförhållande sedan tidigare.

Samtalssekvens 64. Samtal 4, rad 768–791

```
768  Sara   [det känns som det kommer bli,

769  Sara   antingen komplicerat,

770  Sara   eller om de killarna hade ett kärleksförhållande innan,

771  Maria  ja.

772  Sara   då kanske de skulle kunna ...,

773  Sara   få någon slags [polygamisk relation.

774  Maria                 [mm.

775  Sara   jag hoppas nästan på det alltså,

776  Maria  hahaha.

777  Karl   ja haha.

778  Sara   det skulle vara så mysigt.
```

[79] Metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en KRAFT diskuteras närmare i avsnitt 6.6.1 nedan.

779	Karl	det låter som det.
780	Maria	ja hellre det än att så här,
781	Maria	vi kunde aldrig prata igen för det blev så stelt med det här med att båda gillade Rakel.
782	Karl	mm.
783	Sara	ja,
784	Sara	precis.
785	Maria	mm.
786	...	
787	Sara	men om det fanns <u>något mellan dem</u> sedan innan och de uppenbarligen har så bra relation nu,
788	Maria	jaa.
789	Sara	xx
790	Sara	så kanske det skulle funka.
791	Maria	ja.

Här diskuterar jag uttrycket ”<u>något mellan dem</u>” (rad 787). Sara pratar här om ett ”något” som kanske funnits ”mellan” Dag och Kompisen ”sedan innan”, och ur samtalskontexten går det att förstå detta som att det funnits känslor mellan Dag och Kompisen, då de kanske ”hade ett kärleksförhållande innan” (rad 770). Någonting abstrakt har alltså uppstått i interaktionen *mellan* dessa två personer, vilket jag tolkar som att erfarenheter av ENHET aktualiseras genom att ”något” *förbinder* och UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN, men också att erfarenheter av FYSISK KRAFT aktualiseras genom att ”något” funnits ”mellan” Dag och Kompisen. Då Dag och Kompisen är fysiska människor tolkar jag detta ”något” som en abstrakt FYSISK KRAFT som förbinder personerna i den ETABLERADE, men nu UPPLÖSTA, ENHETEN (det *fanns* något mellan de *sedan tidigare* men inte längre). Det är mindre troligt att det funnits någon fysisk förbindelse eller liknande mellan Dag och Kompisen. De abstrakta förbindelserna mellan personerna i ENHETEN, UPPRÄTTHÅLLER den likaså. Jag tolkar alltså uttrycket ”<u>något mellan dem</u>” som ett metaforiskt uttryck där erfarenheter av både ENHET och KRAFT aktualiseras, och där fokus ligger på hur en ETABLERAD ENHET UPPRÄTTHÅLLS genom att ”något” *förbinder* personerna som ETABLERAR ENHETEN.

6.5.5 *Att* UPPLÖSA *en* ETABLERAD ENHET*: att ”klippa trådarna”*

I avsnittet ovan diskuterade jag hur en förbindelse mellan personer i en ENHET identifierats i samtalen. I ett fåtal andra uttryck (5 av 126 uttryck) har jag även identifierat hur personer kan UPPLÖSA den ETABLERADE ENHETEN, där förbindelsen som UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN ”klipps (av)” (Karin, S1:1327; 1336), ”kapas” (Berit, S2: 1208), ”splittras” (Eva, S1:967), eller att personerna ”bryter upp” från varandra (Eva, S1:938). I detta avsnitt diskuterar jag två uttryck från samtal 1, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 65 nedan. I sekvensen pratar Karin, Helena och Eva om att längta efter någon man aldrig får och hur vissa inte kan sluta prata om sina tidigare partners. Helena framhåller här att hon skulle bli ”vansinnig om jag var den nya” (Helena, S1:1324), varpå sekvensen nedan tar vid.

Samtalssekvens 65. Samtal 1, rad 1326–1347

1326	Karin	mm det kanske egentligen handlar om att,
1327	Karin	[att man försöker klippa av --
1328	Helena	[ja men hur skulle det kännas,
1329	Eva	ja hahaha.
1330	Helena	ja men stå still tror jag,
1331	Helena	då skulle jag nog bli rejält svartsjuk liksom.
1332	Karin	mm.
1333	Helena	nej men det är svårt.
1334	Karin	men jag skulle nog gissa att det,
1335	Karin	det--
1336	Karin	i så fall handlar det nog om att försöka klippa den där trådarna,
1337	Karin	den där,
1338	Helena	ja.
1339	Karin	starka ...,
1340	Karin	känslan som man fortfarande har kvar till den där människan.
1341	Eva	mm.
1342	Karin	så börjar man--

```
1343  Helena  nej jag tror aldrig han kommer träffa någon ny förrän han
              har gjort det,

1344  Karin   mm.

1345  Helena  för han är som inte öppen ...,

1346  Eva     [nej precis man är ...,

1347  Eva     [fast.
```

Uttrycken ”klippa av” (rad 1327) och ”klippa den där trådarna” (rad 1336) fokuseras i den följande diskussionen. I kontexten metaforiceras interaktionen *mellan* personerna som ”trådar”, definierade som ”den där starka känslan som man fortfarande har kvar till den där människan” (rad 1337–1340). Dessa *trådar*, vilka är implicita i första uttrycket eftersom Karin avbryts av Helena, kan också ”klippas (av)” där *klippa* har en mer fysisk/konkret betydelse i att exempelvis ”klippa hår” eller ”klippa invigningsband”. De abstrakta förbindelser som existerar mellan personerna i ENHETEN kan här, likt fysiska trådar, alltså ”klippas (av)”. Genom att klippa trådarna UPPLÖSER personerna ENHETEN då ingenting längre UPPRÄTTHÅLLER den. I sekvensen tydliggörs även att personerna har en viss kontroll över UPPRÄTTHÅLLANDET och UPPLÖSANDET av ENHETEN då det går att aktivt ”klippa (av)” trådarna. Jag tolkar alltså uttrycken ”klippa av” och ”klippa den där trådarna” som metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras och där fokus ligger på hur personerna kan UPPLÖSA ENHETEN genom att ”klippa (av)” de metaforicerade trådar som förbinder personerna i den ETABLERADE ENHETEN.

I de diskuterade uttrycken ovan aktualiseras alltså erfarenheter av ENHET. Men metaforiceringen att det finns något som kan ”klippas (av)” ger även upphov till andra metaforiska uttryck där andra erfarenheter aktualiseras. På rad 1330 aktualiseras erfarenheter av ett gemensamt RESANDE när Helena pratar om att ”stå still”. Erfarenheter av ett gemensamt RESANDE aktualiseras även på rad 1347 där Eva konstaterar att man är ”fast” om man inte klipper av trådarna till sina ex. Här verkar trådarna fungera som ett slags HINDER, men inte ett som hindrar förflyttning genom att blockera VÄGEN, utan genom att hålla kvar någon på en viss plats (se Samtalssekvens 53; avsnitt 6.4.4.1). På rad 1345 aktualiseras vidare erfarenheter av KROPPEN som en BEHÅLLARE. Om trådarna inte ”klipps” så är personen inte ”öppen” för att släppa in nya känslor från någon annan (se avsnitt 6.3.5.1). Erfarenheter av ENHET, RESANDE och BEHÅLLARE samverkar alltså på ett intressant sätt i den här samtalssekvensen. Om personen i fråga inte ”klipper” känslorna till sitt ex, är han inte ”öppen” för nya känslor från ”nya” personer, vilket då också gör att hans förflyttning inskränks: han är ”fast”, utan möjlighet till fortsatt RESANDE. Intressant är även att det här är olika talare som använder

de olika uttrycken. I Karins uttryck aktualiseras ENHET (”klippa trådarna”), i Helenas uttryck aktualiseras BEHÅLLARE (”öppen”) och RESANDE (”stå still”) och i Evas uttryck aktualiseras RESANDE (”vara fast”). De tre samtalsdeltagarna metaforicerar alltså den här situationen på tre olika, men uppenbarligen kompatibla sätt. Sekvensen är alltså ett exempel på när en metaforicering ger upphov till andra och påvisar hur dynamiken i samtalet är avgörande för vilken metaforicering som kan identifieras: metaforiceringen kan här sägas ”flyta” mellan deltagarna (se Cameron m.fl., 2009, s. 66).

6.5.6 *ROMANTISK KÄRLEK som en ENHET: sammanfattning*

I det här avsnittet sammanfattar jag analyserna av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ENHET. Enligt Kövecses (1988, s. 18) är den konceptuella metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET den mest centrala metaforen för förståelsen av konceptet KÄRLEK (i engelska). I min studie kan jag konkludera på ett liknande sätt då metaforicering av ROMANTISK KÄRLEK som ENHET utgör en större del av den identifierade metaforiceringen i alla samtal. Metaforiceringen är dock inte den *mest* centrala metaforiceringen, utan metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT, som en BEHÅLLARE och som ett gemensamt RESANDE är vanligare.

Fyra olika aktiviteter har identifierats i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET: 1) hur två personer ETABLERAR en ENHET (ofta genom att personerna *förenas*), 2) hur personerna som ETABLERAR ENHETEN kan eller bör vara KOMPATIBLA med varandra, 3) hur personer UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN, och 4) hur personer kan UPPLÖSA den ETABLERADE ENHETEN. Att göra denna indelning tydliggör personers olika aktiviteter i relation till ENHETEN och ger en indikation på vilka aktiviteter som fokuseras i de metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras. Indelningen synliggör även vilka aktiviteter som är vanliga och ovanliga, dels i respektive samtal, dels i alla samtal sammantaget. I avsnitten nedan sammanfattar jag kort de identifierade aktiviteterna och hur de metaforiceras i samtalen.

6.5.6.1 Hur personer förenas i och ETABLERAR en ENHET

Den aktivitet som oftast identifierats är ETABLERANDET av ENHETEN, oftast i metaforiska uttryck där två personer är eller blir ”tillsammans” eller ”ihop”. Att personer *upplever* att de *förenas* i en ENHET är det som här ETABLERAR ENHETEN då två personer inte är ”ihop” om de inte *upplever* en förening. Och upplever de inte förening kan en ENHET inte heller ETABLERAS. Att *förenas* i och ETABLERA en abstrakt ENHET har ofta en tydlig start och ibland ett slut: ”och vi var ihop i tre månader sen dog han” (Helena, S1:127). Eftersom *ihop* och *tillsammans* också innebär fysisk närhet kan man argumentera för att metaforiken vilar på en metonymisk grund. Den metonymiska betydelsen ligger här till grund för den

metaforiska betydelsen där den abstrakta ENHETEN (personers abstrakta förening) förefaller bygga på fysiska ENHETEN (personers fysiska förening). Personerna som *förenas* i och ETABLERAR ENHETEN är *ihop* eller *tillsammans* både fysiskt och abstrakt; det finns åtminstone ett antagande att personer som är kära i varandra vill vara nära varandra fysiskt (Kövecses, 1988, s. 21–22).

6.5.6.2 Att vara KOMPATIBLA i ENHETEN

Den näst vanligaste aktiviteten som identifierats är hur två personer, på samma sätt som två delar av en ENHET, kan vara KOMPATIBLA med varandra. Detta kan ofta ses som en förutsättning för ETABLERANDET av ENHETEN, men också signalera att det finns en strävan efter en ENHET med den ”rätta”. I framförallt samtal 3 och 4, uttrycker samtalsdeltagarna på olika sätt att två personer som ETABLERAR en ENHET kan eller ska *passa* eller *matcha* varandra, eller att de kan upplevas som ”skapta för varandra”. Att två personer är KOMPATIBLA i ETABLERANDET av ENHETEN kan alltså uttryckas som att hitta den ”rätta” personen: ”du ska hitta den rätta, och när du hittar den rätta då är det jättestort och du vet ... allt, allting är rätt liksom” (Linda, S3:1140–1142; Samtalssekvens 62). I samtalen går det även att identifiera att personers ”kompatibilitet” är någonting som eftersträvas: ”och det är den förväntan man har--” (Linda, S3:1155).

6.5.6.3 Hur någon eller något UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN

Den tredje vanligaste aktiviteten jag identifierat är hur två personer kan UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN. Detta aktualiseras i metaforiska uttryck där någon sorts interaktion eller tänkt förbindelse *mellan* personerna som ETABLERAR ENHETEN existerar: ”något mellan dem” (Sara, S4:787; Samtalssekvens 64). I samtal 2 metaforiceras UPPRÄTTHÅLLANDET som att två personer eller olika företeelser ”håller ihop” ENHETEN (Berit, S2:1156, 1159; Samtalssekvens 63). Även om människor är fysiska varelser så handlar det här om metaforiska *förbindelser* eller *band* mellan personerna i ENHETEN, förbindelser som alltså UPPRÄTTHÅLLER den metaforiska ENHETEN.

6.5.6.4 Hur personer kan UPPLÖSA en ETABLERAD ENHET

Den minst vanliga aktiviteten som identifierats är hur personer kan UPPLÖSA ENHETEN, exempelvis genom att *kapa* relationen eller *klippa trådarna*: ”i så fall handlar det nog om att försöka klippa den där trådarna” (Karin, S1:1336; Samtalssekvens 65). Uttrycket förutsätter samtidigt att en ENHET har ETABLERATS och att det finns någonting som *förbinder* personerna.

6.5.7 *Metaforicerade måldomänsaspekter: sammanfattande analys*

I det här avsnittet diskuterar jag en samlad analys av identifierade måldomänsaspekter (RELATION, KÄNSLA, PARTNER) i de metaforiska uttryck där

erfarenheter av ENHET aktualiseras. I många av de metaforiska uttrycken där erfarenheter av ENHET aktualiseras är det svårt att avgöra vilken måldomänsaspekt som metaforiceras. Avsnittet är disponerat på samma sätt som avsnitten ovan: ETABLERANDET – ”kompatibilitet” i ETABLERANDET – UPPRÄTTHÅLLANDET – UPPLÖSANDET.

I de metaforiska uttryck där ETABLERANDET av en ENHET fokuseras kan det ofta vara antingen KÄNSLA eller RELATION som metaforiceras, men även båda samtidigt. I uttrycken ”vara tillsammans/ihop med någon” går det dels att argumentera för att det är måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras. ENHETEN som ETABLERAS är en abstrakt ENHET, karaktäriserad bland annat av *psykologisk upphetsning*, *sexuell åtrå* och *instabilitet* (se avsnitt 3.4). Att vara ”tillsammans” med någon utmärker denna ENHET som någonting speciellt där (ofta) bara två personer kan ingå, och kan alltså definieras som själva *upplevelsen* av kärleken (se Solomon, 1992, s. 69). Samtidigt kan ETABLERANDET av ENHETEN innebära att personerna också etablerar en *relation*, där aspekten RELATION kan karaktäriseras i linje med den *sällskapliga kärlek* som definieras i psykologiskt forskning (se avsnitt 3.5) och alltså karaktäriseras av mer praktiska värden såsom *tillit*, *respekt* och *omhändertagande*. Om två personer pratar om att de är ”tillsammans” eller ”ihop” kan det alltså innebära att personerna är i en relation, utöver att känna åtrå till varandra. På så sätt kan både den mer känslomässiga aspekten (KÄNSLA) och den mer praktiska aspekten (RELATION) metaforiceras som ENHET när personer är *tillsammans* eller *ihop*. Då samtalskontexten i majoriteten av fallen inte tydliggör om det handlar om KÄNSLA eller RELATION, får jag ofta konstatera att flera tolkningsmöjligheter föreligger och att jag inte kan avgöra vilken måldomänsaspekt som tydligast metaforiceras. I några uttryck går det dock att argumentera för att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras. Ett sådant exempel är när Linda i samtal 3 uttrycker: ”<u>vi är inte tillsammans nu längre</u>”, vilket föregås av ”när mer och mer saker började fallera i vårat förhållande” (Linda, S3:909–910; Samtalssekvens 57). Här förefaller förhållandet utgöra ENHETEN, vilken UPPLÖSTES när personerna slutade vara ”tillsammans”. I det här fallet kan man alltså argumentera för att det är måldomänsaspekten RELATION metaforiceras som en ENHET.

När fokus ligger på att personer ska vara KOMPATIBLA i ENHETEN är det i majoriteten av uttrycken relativt tydligt att det handlar om att personerna ska vara känslomässigt KOMPATIBLA: de ska ”passa”, ”matcha”, ”klicka” och vara ”rätt” för varandra. ENHETEN som ETABLERAS förefaller alltså vara en känslomässig ENHET. Men huruvida denna känslomässiga ”kompatibilitet” relaterar till måldomänsaspekten KÄNSLA eller RELATION går inte att urskilja ur samtalskontexterna. Samtidigt kan man argumentera för att det är måldomänsaspekten PARTNER som här metaforiceras, då personerna som ETABLERAR ENHETEN kan förstås som de *enhetsdelar* som ”passar” eller ”matchar”

varandra; också då den exklusivitet som kan skönjas i den ETABLERADE ENHETEN är någon som finns mellan två partners. Det förefaller således vara flera lager av metaforicering här. Personerna som ETABLERAR ENHETEN metaforiceras som delar som kan ”passa”, ”matcha” eller ”klicka” och personernas (delarnas) ”kompatibilitet” möjliggör själva ETABLERANDET av ENHETEN. ETABLERANDET av ENHETEN kan sedan dels relatera till en upplevd känslomässig ”kompatibilitet”, dels till att personerna som är känslomässigt förenade kan ETABLERA en RELATION. Måldomänsaspekterna KÄNSLA, RELATION och PARTNER förefaller alltså gå in i varandra och det är ofta problematiskt att urskilja om det är en måldomänsaspekt eller flera samtidigt som metaforiceras.

Svårigheten att identifiera måldomänsaspekt gäller även för de metaforiska uttryck där någon eller något UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN. Där Berit i samtal 2 exempelvis pratar om att ”hålla ihop”, är det inte tydligt vad det är personerna ”håller ihop”. Det kan antingen vara RELATIONEN som hålls ihop eller den upplevda känslomässiga ENHETEN (relaterat till måldomänsaspekten KÄNSLA). Och om det i de här fallen är någon skillnad mellan dem är inte heller klart. Och på samma sätt som ovan är det samtidigt två personer som ETABLERAR ENHETEN, och som aktivt *håller ihop* den, vilket relaterar till måldomänsaspekten PARTNER. I några metaforiska uttryck går det dock att argumentera för att det är måldomänsaspekten RELATIONEN som metaforiceras. I Samtalssekvens 63 pratar Berit om olika ”par” där personer varit otrogna: ”ibland har jag faktiskt funderat varför <u>håller de ihop [...]</u> (Berit, S2:1156; Samtalssekvens 63). I just det här uttrycket tolkar jag det som att ”par” relaterar till en etablerad relation, och att det alltså är själva relationen som deltagarna ”håller ihop”. I det här exemplet verkar det alltså som att det är en mer praktisk ENHET som personerna ”håller ihop”, där det handlar om att få vardagen att fungera i en RELATION, den mer *sällskapliga* delen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN (se avsnitt 3.4). På så sätt kan man i vissa uttryck argumentera för att en viss måldomänsaspekt *troligare* metaforiceras som en ENHET, samtidigt som en etablerad relation också kan definieras av sexualitet och exklusivitet.

I de få metaforiska uttryck där personer kan UPPLÖSA ENHETEN är min genomgående tolkning att det är måldomänsaspekten KÄNSLA som oftast metaforiceras. Detta blir allra tydligast i uttrycket ”<u>klippa den där trådarna</u>” där *trådarna* definieras som ”den där starka känslan som man fortfarande har kvar till den där människan” (Karin, S1:1336–1340; Samtalssekvens 65). Här är det alltså känslorna som är trådarna som förbinder personerna i ENHETEN. I ett uttryck framgår dock explicit att det är relationen som upplöses: ”alltså då hade jag <u>kapat relationen</u>” (Berit, S2:1208). Någon generell slutsats kan alltså inte dras gällande måldomänsaspekt när UPPLÖSANDET av ENHETEN fokuseras.

Sammantaget är metaforicerad måldomänsaspekt svårdefinierad i metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras. En förklaring kan ligga i att ENHETEN ofta kan förstås som både abstrakt och konkret. Den mer känslomässiga aspekten förefaller vara en abstrakt ENHET och den mer relationsinriktade aspekten en mer praktisk eller konkret ENHET, där det finns en ”vardag” som ska fungera och som också kan UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN. Till detta kommer att man också kan förstå personerna som ETABLERAR ENHETEN som *delar* av den. Kanske att den rimligaste förklaringen är att det är flera lager av metaforicering som på olika sätt samverkar och att man kan skönja ett orsakssamband: två personer förefaller vara KOMPATIBLA likt två fysiska enhetsdelar (vilket relaterar till måldomänsaspekten PARTNER); denna ”kompatibilitet” möjliggör att personerna förenas i och ETABLERAR en ENHET (mest troligt en ENHET baserad på psykologisk upphetsning och sexuell åtrå, vilket relaterar till måldomänsaspekten KÄNSLA); denna ENHET UPPRÄTTHÅLLS sedan genom att personerna aktivt ”håller ihop” den (vilket kan relatera till att hålla ihop den mer praktiska RELATIONEN, ibland specificerad som en ”vardag”); och när ENHETEN sedan ska UPPLÖSAS kan det dels vara känslor som *klipps* eller relationen som *kapas*. Det går följaktligen inte att skriva fram en generell slutsats av vilken eller vilka måldomänsaspekter som oftast metaforiceras som ENHET, utan ofta föreligger flera tolkningsmöjligheter, där en tolkning kan vara lika rimlig som den andra.

6.5.8 *ROMANTISK KÄRLEK som en ENHET: diskussion i relation till tidigare forskning*

I detta avslutande avsnitt diskuterar jag hur mina resultat relaterar till tidigare forskning som undersökt metaforer för KÄRLEK, framförallt utifrån Kövecses forskning (Kövecses, 1986, 1988, 1990, 2000) men även utifrån Beger (2011), Johnson (1993) och Schröder (2009). Som tidigare nämnts så har majoriteten av tidigare metaforforskning om KÄRLEK engelska som arbets- och undersökningsspråk, så exakta jämförelser är inte aktuella. Avsnittet är disponerat efter de olika *aktiviteter* jag identifierat.

Tidigare metaforforskning har inte på samma sätt lyft fram hur olika metaforiska uttryck lägger fokus på olika *aktiviteter* i relation till den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET. Likväl går det att finna paralleller till mina resultat. Kövecses, som ständigt framhåller metaforen KÄRLEK ÄR EN ENHET som den främsta metaforen för KÄRLEK, talar om de olika *konsekvenser* en sådan metafor får, både för förståelsen av KÄRLEK och de språkliga uttryck förståelsen ger upphov till (Kövecses, 1988, s. 18–26). De olika aktiviteter jag identifierat går i viss linje med dessa *konsekvenser*. Men en avvikelse finns. Den aktivitet jag identifierat som att personer förenas i och ETABLERAR ENHETEN, och som också är den mest frekvent aktualiserade, omtalas inte som en konsekvens hos Kövecses, utan förklaras genom att det finns en filosofisk, mytologisk och samhällelig *kärleksmodell* (*a*

model of love) där tanken om att människan söker förening (*unity*) med någon i en ENHET är central (Kövecses, 1988, s. 18–26). Kövecses menar att denna modell är så inrotad att den ofta är oundviklig, och att olika metaforiska uttryck kan ses som bevis på att modellen fortfarande idag är aktiv och inflytelserik (Kövecses, 1988, s. 18; se avsnitt 3.3.2 för diskussion av den *ideala* och *typiska modellen* för KÄRLEK). Och även om man kan argumentera för att den sexuella akten är så nära en fysisk förening två personer kan komma, så kvarstår att det för många i en västerländsk, heteronormativ kontext existerar en abstrakt, metaforisk, upplevelse av att förenas i en ENHET med en annan person: ”The fact that I experience love as a unity with another person remains a metaphorical kind of experience even though the experience has a nonmetaphorical basis” (Kövecses, 1988, s. 19). Här synliggörs alltså en överföring mellan erfarenheter av fysiska ENHETER och upplevelser och erfarenheter av ROMANTISK KÄRLEK som en ENHET, som samtidigt ETABLERATS av två personer.

Således, två människor kan inte förenas på samma sätt som fysiska delar eller kemiska ämnen kan, men vi kan ändå metaforicera en sådan ENHET; kanske eftersom vi upplever likheter mellan fysiska/kemiska/naturligt förekommande ENHETER och ROMANTISK KÄRLEK, och/eller eftersom många eftersträvar en sådan *symbios* (se även Kövecses, 1988, s. 19). I samtalen framkommer en sådan här förståelse av den ROMANTISKA KÄRLEKEN bland annat i uttryck där två personer förenas i en ENHET och ETABLERAR ENHETEN genom att vara ”tillsammans” eller ”ihop”. Men som jag argumenterat för i analyserna kan dessa uttryck tolkas både *metaforiskt* och *metonymiskt*, där jag vill framhålla att uttrycken är metaforiska men vilar på en metonymisk grund. Vi kan alltså *förstå* uttryck som ”vara tillsammans” eller ”vara ihop” som metaforiska uttryck eftersom vi kan länka dessa förståelser till någonting vi ofta erfar: personer som är kära i varandra vill vara nära varandra då de mest troligt vill uppnå både konkret och abstrakt förening i en ENHET. Detta är min tolkning av dessa metaforiska uttryck. Andra tolkningsmöjligheter kan föreligga, men jag menar att uttrycken, genom att bygga på erfarenheter av fysisk närhet, tydliggör hur metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK som ENHET i samtalen är ytterst kroppsförankrad (se även Kövecses, 1986, s. 115).

Att en person kan vara ”rätt” person för någon annan är någonting som framförallt Linda i samtal 3 återkommer till upprepade gånger, och som alltså förefaller utgöra en framträdande metaforicering för henne. Kövecses (1988, s. 23) framhåller detta som ytterligare en konsekvens av att förstå KÄRLEK som en ENHET: ”We wait for ‘Mr. or Mrs. Right’ or ‘the one and only love’ to come along [...] If we accept that a part can only be completed by the unique other part that matches it perfectly, then it follows that there is only a single other match for everyone”. Denna metaforicering har även identifierats i uttryck där personer ”matchar” eller ”klickar” med varandra, eller där personerna är som ”skapta för

varandra” (Samtalssekvens 60). Att någon anses vara ”rätt” innebär också att det finns en föreställning om en ”sann kärlek” (*true love*) (Kövecses, 1988, s. 23–24). En ”icke-rätt” kärlek kan bytas ut och ersättas, men den ”rätta” och sanna kärleken är för evigt: ”kanske forever då” (Emma, S3:1414). Intressant nog är fokus på personers ”kompatibilitet” i ENHETEN vanliga i samtalen med yngre deltagare (samtal 3 och 4), men mycket ovanliga i samtalen med äldre samtalsdeltagare (samtal 1 och 2). Jag diskuterar detta närmare i avsnitt 7.2.

I samtal 4 metaforiceras även hur ”något” kanske fanns ”mellan” Dag och Kompisen ”sedan innan”; en sorts abstrakt förbindelse som UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN. Mark Johnson (1993, s. 55) diskuterar olika abstrakta *interaktioner* som för personer samman i ENHETEN och UPPRÄTTHÅLLER den, på samma sätt som det sker interaktioner *mellan* olika delar av en fysisk eller kemisk ENHET. Hos Johnson formuleras detta som de ”sociala eller emotionella interaktionerna” mellan personerna i ÄKTENSKAPET (som ENHETEN): äktenskapets och ENHETENS ETABLERANDE är beroende av interaktionen mellan personerna, vilket också är det som UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN. Kövecses (1988, s. 20) framhåller att upplevelsen av att det finns någonting som förbinder personerna i ENHETEN är ytterligare en konsekvens av att förstå KÄRLEK som ENHET: ”Once we conceive of love as the unity of two parts, then we can also conceive of love as the bond or attachment between the two parts”. Även Quinn (1987, s. 176) diskuterar att metaforiceringen av förbindelser utgör en del av den kulturella modellen för ÄKTENSKAP; ”marriage as a durable bond”. Om vi nu upplever en *förbindelse* mellan två personer i en ENHET, kan förbindelsen (som UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN) också UPPLÖSAS. Kövecses (1988, s. 20) diskuterar detta som en viktig konsekvens som vi, om inte annat, blir varse i och med att tiden går: ”the cohesive force between two physical objects may weaken as time goes by, and the unity may cease to exist altogether”. Detta återkommer även i många äktenskap där man lovar att vara [tillsammans] med varandra tills ”döden skiljer oss åt”: döden är alltså tänkt att UPPLÖSA ENHETEN och göra så att personerna återgår till att vara ensamma eller själva, kanske i väntan på den nya ”rätta”.

Sammanfattningsvis är metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET relativt vanlig i samtalen (126 av 780 metaforiska uttryck). Erfarenheter av ENHET kan alltså sägas utgöra en central del i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen, vilket även merparten av tidigare forskning framhållit (Beger, 2011; M. Johnson, 1993; Kövecses, 1988). Att ETABLERA en ENHET med någon annan förefaller vara ett mål samtalsdeltagarna på olika sätt eftersträvar: målet är att bli *tillsammans* med någon, helst den *rätta* personen eftersom ENHETEN då också blir en där allting känns *rätt* och där personerna är KOMPATIBLA. Att eftersträva känslomässig *symbios* i en ENHET förefaller alltså centralt i samtalen, särskilt för de yngre samtalsdeltagarna.

6.6 Mindre vanliga metaforiceringar av den ROMANTISKA KÄRLEKEN

I avsnitten ovan har jag diskuterat de vanligaste metaforiceringar av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som identifierats i samtalen; som ett FYSISKT OBJEKT, som en BEHÅLLARE, som ett gemensamt RESANDE och som en ENHET. Jag har fokuserat kapitlet till dessa metaforiceringar då de sammanlagt utgör 85 % av all identifierad metaforicering (663 av 780 metaforiska uttryck). I det här avsnittet diskuterar jag kort metaforiceringar som inte är lika vanliga som de nyss nämnda, men som nyanserar resultatet av hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras i samtalen. Vissa metaforforskare (Gibbs, personlig kommunikation) skulle hävda att dessa ovanligare metaforiceringar är de intressanta resultaten, då de kan påvisa någonting nytt och spännande.

Utöver de vanligaste metaforiceringarna har jag även identifierat totalt 117 metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som:

- en FYSISK eller NATURLIG KRAFT som kan påverka människan genom *attraktion*, *magnetism* eller *kemi*, eller få människan att *falla*.
- en SJUKDOM som kan *drabba* människan, påverka *synen*, eller göra människan *vansinnig*.
- ett BROTT, där känslan till någon är något man kan *erkänna* sig skyldig till; både för sig själv och för andra.
- en FYSISK KONFLIKT; någonting man kan *kämpa emot*.
- ett SPEL där man kan *spela* med sina känslor.

Antal metaforiska uttryck per metaforicering varierar mellan samtalen, och i Tabell 9 nedan presenterar jag en sammanställning av antal metaforiska uttryck per metaforicering och samtal.

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som	Samtal 1	Samtal 2	Samtal 3	Samtal 4	Totalt
en KRAFT	15	25	3	7	50
en SJUKDOM	2	25	7	0	34
ett BROTT	0	6	1	4	11
en FYSISK KONFLIKT	4	6	0	1	11
ett SPEL	8	1	0	2	11
Totalt	29	63	11	14	117 av 780

Tabell 9. Sammanställning av metaforiska uttryck för mindre vanliga metaforiceringar.

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras alltså som en KRAFT i totalt 50 metaforiska uttryck i samtalen och är således den vanligaste metaforiceringen bland de ovanligare metaforiceringarna. Variationen mellan samtalen är dock stor. I ett av samtalen (samtal 2) har jag identifierat 25 metaforiska uttryck för KRAFT, men i ett annat samtal (samtal 3) endast 3 uttryck. Metaforiceringen som KRAFT är samtidigt den enda bland de ovanligare metaforiceringarna som identifierats i alla samtal. Metaforiceringen som en SJUKDOM är relativt vanlig i samtalen, men även här är variationen mellan samtalen stor. Metaforiceringen har främst identifierats i samtal 2 (25 uttryck), men i betydligt färre uttryck i de andra samtalen (2 uttryck i samtal 1; 7 uttryck i samtal 3; 0 uttryck i samtal 4). Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett BROTT, en FYSISK KONFLIKT och ett SPEL har identifierats i 11 metaforiska uttryck vardera, men variationen är stor mellan samtalen. Metaforiceringen som BROTT och FYSISK KONFLIKT är vanligast i samtal 2 (6 uttryck vardera) men BROTT har inte identifierats alls i samtal 4 och FYSISK KONFLIKT har inte identifierats i samtal 3. Metaforiceringen som ett SPEL är vanligast i samtal 1 (8 uttryck), men har inte identifierats alls i samtal 3.

I avsnitten nedan diskuterar jag kort ett urval av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA och NATURLIGA KRAFTER, SJUKDOM, FYSISK KONFLIKT, BROTT och SPEL aktualiseras. Dispositionen bygger på antalet uttryck jag presenterat i Tabell 9 ovan, och jag diskuterar således metaforiceringen av KRAFT först, och sedan de andra metaforiceringarna i fallande frekvensordning. Då antalet utryck är relativt få diskuterar jag fortlöpande hur tidigare forskning diskuterat liknande metaforiceringar och vilken eller vilka måldomänsaspekt(er) som metaforiceras.

6.6.1 *ROMANTISK KÄRLEK som en KRAFT: när attraktionen får dig att falla*

I detta avsnitt diskuteras de metaforiska uttryck där erfarenheter av olika FYSISKA och NATURLIGA KRAFTER aktualiseras. Olika sorters KRAFTER påverkar dagligen en människa, även om vi inte alltid kan identifiera eller medvetet uppleva dem. Mark Johnson (1987) framhåller hur olika KRAFTER är essentiella för en människas överlevnad och för förståelsen av vår omvärld :

> In order to survive as organisms, we must interact with our environment. All such causal interaction requires the exertion of *force*, either as we act upon other objects, or as we are acted upon by them. Therefore, in our efforts at comprehending our experience, structures of force come to play a central role. Since our experience is held together by forceful activity, our web of meanings is connected by the structures of such activity. (1987, s. 42)

Ständigt, och oundvikligt, påverkas en människa av olika sorters KRAFTER. Källdomänen KRAFT struktureras ofta av föreställningsschemat för KRAFT (FORCE), som är ett komplext föreställningsschema bestående av många delar och olika kraftstrukturer (*force structures*) såsom BLOCKERING (*blockage*), MOTKRAFT (*counter force*) och ATTRAKTION (*attraction*) (M. Johnson, 1987, s. 47–48). Att vi ständigt påverkas av olika krafter är något vi sällan är medvetna om: ”Because force is everywhere, we tend to take it for granted and to overlook the nature of its operation. We easily forget that our bodies are clusters of forces and that every event of which we are a part consists, minimally, of forces in interaction” (M. Johnson, 1987, s. 42). Våra erfarenheter av olika typer av KRAFTER kan alltså ses som minst lika vanliga som erfarenheter av FYSISKA OBJEKT eller erfarenheter av RESANDE, men inte lika fysiskt framträdande.

Kövecses (1986, s. 88–91) diskuterar i relation till KRAFT de konceptuella metaforerna KÄRLEK ÄR EN NATURLIG KRAFT (LOVE IS A NATURAL FORCE) och KÄRLEK ÄR EN FYSISK KRAFT (LOVE IS A PHYSICAL FORCE). Till de NATURLIGA KRAFTERNA räknas bland annat FLODER, VINDAR och STORMAR (FLOOD, WIND, STORM) där en kraftig vind exempelvis påverkar förmågan att förflytta sig eller kan blåsa omkull människan. Till FYSISKA KRAFTER räknas bland annat MAGNETISK, KEMISK och GRAVITATIONSMÄSSIG KRAFT (MAGNETIC, CHEMICAL, GRAVITATIONAL, etc.), där människan exempelvis ständigt är betvingad av gravitationen.

I analysen nedan har jag tagit fasta på de två kategorier av KRAFT som Kövecses diskuterar: NATURLIG KRAFT och FYSISK KRAFT och diskuterar nedan metaforiceringen av respektive KRAFT. Något som tydliggörs i metaforiceringarna i samtalen är hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN, metaforicerad som en KRAFT, påverkar människan, vilket även Kövecses (1986, s. 90) framhåller: ”The object of the force cannot do anything but obey the physical force”. Vi kan alltså inte hjälpa att vi är eller blir kära i vissa personer om vi upplever oss påverkade eller betvingade av en FYSISK KRAFT som vi inte har kontroll över. Dispositionen av avsnittet bygger på frekvens: först diskuterar jag metaforiska uttryck där erfarenheter av en FYSISK KRAFT aktualiseras, sedan uttryck där erfarenheter av en NATURLIG KRAFT aktualiseras.

6.6.1.1 Någon slags attraktion: ROMANTISK KÄRLEK som en FYSISK KRAFT

I majoriteten av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en KRAFT aktualiseras erfarenheter av FYSISKA KRAFTER (41 av 50 uttryck). Metaforiceringen aktualiseras oftast (i 29 av 50 uttryck) genom användningen av substantivet *attraktion* och verbet *attrahera*.

I Samtalssekvens 66 nedan kontextualiseras fyra metaforiska uttryck från samtal 2 där erfarenheter av FYSISKA KRAFTER aktualiseras. I anslutning till sekvensen diskuterar deltagarna stimulusfilmen, och Berit uttrycker en tolkning av att Dag

och Kompisen troligen varit ”kära” tidigare. Gun menar att det spelar mindre roll men att det viktiga är att filmen beskrev attraktion. Här tar sekvensen vid.

Samtalssekvens 66. Samtal 2, rad 1376–1442

1376	Gun	det var ju någon slags attraktion de beskrev på filmen,
1377	Annika	ja.
1378	Gun	mellan de här människorna,
1379	Gun	och det var ju liksom ingenting--
1380	Gun	jag tror ju inte nån--
1381	Gun	han gick dit och bestämde att nu ska jag bli attraherad av hans flickvän,
1382	Gun	så att d--
1383	Gun	det jag menar är att,
1384	Gun	sådana här saker bara händer.
1385	Gun	och frågan är hur man då--
1386	Gun	om man då tillåter det att hända,
1387	Annika	mm.
1388	Gun	eller om man inte gör det .
1389	Ylva	mm.
1390	...	
1391	Annika	ja men det där är nog också väldigt olika hur passionerad man är,
1392	Annika	jag jag vet inte alltså--
1393	Annika	det här drabbande förälskelsepassion,
1394	Gun	mm mm.
1395	Annika	det det har jag nog nästan inte varit med om tror jag.
1396	Gun	jag tror att jag vill bli drabbad,
1397	Annika	ja.

1398 Gun jag nästan söker upp det så här,

1399 Gun [fiskar upp det.]

1400 Annika [så så det är nog he- helt enkelt väldigt olika.

1401 Gun [jo men--

1402 Annika [de de gånger jag kan ha känt då har det varit liksom just just när det har varit en oåtkomlig person,

1403 Gun mm.

1404 Annika som jag har vetat att den inte har kunnat,

1405 Annika kunnat få.

1406 Gun då är det ganska safe? (PEKAR MOT ANNIKA)

1407 Annika ja hahaha.

1408 Gun hahaha.

1409 Berit ha[hahahahahahahahaha.

1410 Annika [jo men precis men,

1411 Annika så jag tror verkligen på den där att att,

1412 Annika passion och förälskelse ... det det är liksom ... n--

1413 Gun man måste vara mottaglig [eller man måste vara aktiv.]

1414 Annika [de det blir--

1415 Annika [ja men det blir närt un- under ovisshet de det är inte--

1416 Annika det går inte att förena med trygghet.

1417 Gun nej det är ju kanske motsatsen

1418 Annika ja det är motsatsen till trygghet och och det,

1419 Annika och det är också intressant för att,

1420 Annika om man då lever i en en trygg och långvarig relation så så,

1421 Annika alltså,

1422	Annika	man måste som inse att de det är en helt annan kvalitet i förälskelse och det är,
1423	Annika	och,
1424	Annika	j- jag tror att om man kunde öppna upp för att prata om att,
1425	Annika	det ä- det är så att under livet kommer man känna attraktion [för många fler gånger,
1426	Berit	[ja.]
1427	Annika	och att man kan vara öppen med det i i relationen,
1428	Gun	att det inte är [så tabuaktigt.
1429	Annika	[då skull- --
1430	Annika	[nej men precis.
1431	Gun	[att det inte är farligt.
1432	Annika	[för då skulle det--
1433	Berit	[det måste ju vara som ni säger.
1434	Annika	ja.
1435	Annika	för,
1436	Annika	för då skulle det inte bli så hotfullt,
1437	Annika	eh för det var ju så det var för oss,
1438	Annika	vi är vi är vana att babbla med varandra om allt.
1439	Annika	så när nån av oss plötsligt blev attraherad av någon så ville vi ju dela det med varann,
1440	Annika	det var liksom självklart att,
1441	Annika	åh åh,
1442	Annika	jag har varit med om något häftigt.

I det följande diskuterar jag uttrycken ”attraktion” (rad 1376), ”nu ska jag bli attraherad av hans flickvän” (rad 1381), ”känna attraktion” (rad 1425) och ”attraherad av någon” (rad 1439).

I de fyra uttrycken metaforiceras hur två personer, likt två FYSISKA KRAFTER, *attraheras* av varandra och hur det kan finnas *attraktion* mellan dem. Verbet *attrahera* definieras i Svensk Ordbok enligt: ”utöva dragningskraft på (ngt) utan beröring i fråga om fysikaliska krafter, särsk. magnetism och elektricitet” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. attrahera). I de metaforiska uttrycken går det alltså att identifiera en överföring av erfarenheter att FYSISKA KRAFTER kan utöva dragningskraft på varandra till att två personer attraheras av varandra. I definitionen i Svensk Ordbok tydliggörs också att attraktionen sker utan beröring, vilket tydliggörs i kontexten till uttrycket på rad 1376: ”*mellan* de här personerna” (rad 1378). Samtliga uttryck ovan tolkar jag följaktligen som metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA KRAFTER aktualiseras, och där de FYSISKA KRAFTERNA påverkar människan. I alla metaforiska uttryck där deltagarna pratar om *attraktion* eller att bli *attraherad* av någon, är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras; en känsla som personerna inte kan påverka, utan som *påverkar*.

Ytterligare exempel på metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en FYSISK KRAFT är där det finns kemi mellan personerna: ”och sen så bara blir det bara världens kemi då mellan dem” (Emma, S3:500); att det finns elektrisk spänning: ”alltså spänningen som finns här också” (Eva, S1:1374) eller att personerna explicit metaforiceras som magneter: ”du vet magneter så här tjoff” (Berit, S2:2054). I de två sistnämnda uttrycken blir det extra tydligt att det också är *attraktion* det handlar om, då definitionen i Svensk Ordbok exemplifieras med just ”magnetism och elektricitet” (se ovan).

I alla identifierade metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISK KRAFT aktualiseras är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras; en KÄNSLA som påverkar människan.

6.6.1.2 Att falla: ROMANTISK KÄRLEK som en NATURLIG KRAFT

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN även som en NATURLIG KRAFT i ett mindre antal metaforiska uttryck (9 av 50 uttryck där KRAFT aktualiseras).

I Samtalssekvens 67 nedan kontextualiseras två metaforiska uttryck från samtal 2 där erfarenheter av NATURLIGA KRAFTER aktualiseras. I anslutning till sekvensen diskuterar deltagarna hur man får en relation att hålla, men att det kan vara svårt eftersom ”det förbjudna kan ju också locka” (Gun, S2:664). Här tar sekvensen vid.

Samtalssekvens 67. Samtal 2, rad 670–674

```
670  Berit  men jag kan mycket väl tänk--
```

```
671  Berit  det har inte hänt eftersom jag bara har haft de här,

672  Berit  max några år och sedan har det inte hållt,

673  Berit  och så har jag--

674  Berit  men jag kan mycket väl tänka mig att jag skulle falla för
            jag tror att jag faller för uppvaktning.
```

Här diskuterar jag uttrycken ”falla” och ”faller för uppvaktning” (rad 674). Att *falla* är någonting som sker rent fysiskt, och här kan man argumentera för att erfarenheter av att fysiskt *falla* på grund av påverkan av NATURLIGA KRAFTER överförs till att kontextuellt *falla* på grund av påverkan från den abstrakta ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforicerad som en NATURLIG KRAFT. Kövecses (1988, s. 49) diskuterar på liknande sätt det engelska uttrycket ”She *swept me off my feet*”, och Beger (2011, s. 66) framhåller att *brist på kontroll* och *passivitet* är karaktäriserande för metaforiska uttryck där erfarenheter av NATURLIGA KRAFTER aktualiseras. Samtidigt, intressant nog, diskuterar Beger (2011, s. 30–31) att uttrycket ”*falling out of love*” relaterar till metaforiceringen av KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE då personerna för att kunna ”falla ur” måste befinna sig *i* BEHÅLLAREN. I de metaforiska uttryck jag identifierat när någon faller, är en sådan tolkning inte särskilt rimlig, utan jag tolkar det som att *falla* i samtalen är relaterar till erfarenheter av NATURLIGA KRAFTER.

Uttryck där någon *faller* för någonting utgör majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av NATURLIGA KRAFTER aktualiseras (7 av 9 uttryck). I de övriga två uttrycken metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en NATURLIG KRAFT som kan *bränna till*: ”jag tror däremot att man kan bli attraherad det kan liksom bara bränna till” (Berit, S2:2042), eller där förhållandet kan få en *nytändning*: ”det gav förhållandet ... liksom en nytändning” (Annika, S2:1463). Här får den NATURLIGA KRAFTEN inte personer att falla, men den kan, likt den NATURLIGA KRAFTEN *eld*, bränna människan eller tända någonting.

I alla metaforiska uttryck där erfarenheter av NATURLIGA KRAFTER aktualiseras är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras; en KÄNSLA som påverkar människan.

6.6.2 *Att drabbas, förblindas och bli vansinnig:* ROMANTISK KÄRLEK *som en* SJUKDOM

I ett fåtal metaforiska uttryck (totalt 34 av 780 uttryck) har jag identifierat hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan inverka på kroppens fysiologiska förmågor på samma sätt som en SJUKDOM kan. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforicerad som en SJUKDOM kan leda till att man känner sig *förblindad* eller *vansinnig*.

I relation till Samtalssekvens 66 ovan diskuterade jag hur erfarenheter av FYSISKA KRAFTER aktualiseras. I samma sekvens har jag även identifierat metaforiska uttryck där erfarenheter av SJUKDOM aktualiseras. I Samtalssekvens 68 nedan återger jag ett utsnitt ur Samtalssekvens 66 vari två metaforiska uttryck där erfarenheter av SJUKDOM aktualiseras.

Samtalssekvens 68. Samtal 2, rad 1391–1400

1391	Annika	ja men det där är nog också väldigt olika hur passionerad man är,
1392	Annika	jag jag vet inte alltså--
1393	Annika	det här drabbande förälskelsepassion,
1394	Gun	mm mm.
1395	Annika	det det har jag nog nästan inte varit med om tror jag.
1396	Gun	jag tror att jag vill bli drabbad,
1397	Annika	ja.
1398	Gun	jag nästan söker upp det så här,
1399	Gun	[fiskar upp det.]
1400	Annika	[så så det är nog he- helt enkelt väldigt olika.

Här diskuterar jag uttrycken ”drabbande förälskelsepassion” (rad 1393) och ”drabbad” (rad 1396). Det är här genom verbet *drabba* som metaforiceringen aktualiseras, då det finns en mer fysisk/konkret betydelse av *drabba* i en annan kontext, såsom den i Svensk Ordbok: ”(ofta pass.) plötsligt utsätta för den skadliga verkan av olycka, sjukdom, straff e.d.; ofta om ödet e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. drabba). Att bli ”drabbad” handlar alltså om att blir utsatt för någon ”skadlig verkan”. I uttrycken i samtalssekvensen tolkar jag det som att *förälskelsepassionen* metaforiceras som en SJUKDOM som kan *drabba* någon på samma sätt som en sjukdom kan *drabba* någon. Och även om sjukdomar inte generellt är någonting någon vill drabbas av, förefaller förälskelsen som en SJUKDOM vara det. Att bli drabbad av den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan alltså vara någonting eftersträvansvärt, även om det i definitionen av *drabba* ligger att någonting sker plötsligt och utanför personens kontroll. I de här uttrycken metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och specifikt måldomänsaspekten KÄNSLA, som en SJUKDOM. Beger (2011, s. 31) diskuterar i relation till uttrycket ”fall in love”, hur KÄRLEKEN påverkar människans funktion: ”Getting lost is a loss of orientation and control, which means that love can

interfere with our normal functioning”. Beger diskuterar dock detta som exempel på metaforicering som BEHÅLLARE och inte SJUKDOM.

När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en SJUKDOM kan denna även påverka människans fysiologi genom att den kan *förblinda* människan. Kövecses (1988, s. 47) diskuterar liknande metaforer som exempel på KÄRLEKENS *intensitet*: ”[...] the physiological effects that are assumed to accompany love are increased body heat, increased heart rate, blushing and *interference with perception*” (min kursivering). I samtalen har jag identifierat 15 uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar människans fysiologi genom att *förblinda* personen, och nedan diskuterar jag två uttryck från samtal 2, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 69 nedan. I sekvensen har jag även identifierat två uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar människans sinne och kan göra henne *vansinnig*. Jag diskuterar dessa uttryck kort då även de relaterar till hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar människan som en SJUKDOM.

I anslutning till sekvensen nedan diskuterar deltagarna erfarenheter av olika relationer, och hur Gun när hon var yngre trodde på att man skulle träffa *en* person och att det ”skulle vara han och jag resten av livet” (Gun, S2:117–119).

Samtalssekvens 69. Samtal 2, rad 158–177

158	Gun	mina barn har ju sagt till mig så här,
159	Gun	du har älskat din man mer--
160	Gun	alltså det det--
161	Gun	han är inte pappa då.
162	Berit	ah.
163	Gun	du har älskat honom--
164	Gun	han har alltid kommit första rummet--
165	Gun	det är ganska tufft,
166	Annika	jaa.
167	Gun	hacka i sig och det har--
168	Gun	det såg inte jag,
169	Ylva	nej.
170	Gun	jag såg inte det.

171	Gun	jag var så tokig.
172	Annika	jaha.
173	Gun	jag var tok-kär i honom.
174	Berit	ja.
175	Ylva	mm.
176	Gun	och det (xxx),
177	Gun	det hade ju ett pris.

Här diskuterar jag kort uttrycken ”det såg inte jag” (rad 168), ”jag såg inte det” (rad 170), ”jag var så tokig” (rad 171) och ”jag var tok-kär i honom” (rad 173). I samtliga uttryck aktualiseras hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar personens fysiologi och psykiska välmående. I uttrycken ”det såg inte jag” och ”jag såg inte det” påverkar den ROMANTISKA KÄRLEKEN Guns perceptionsförmåga, på samma sätt som Kövecses (1988, s. 47) diskuterar uttryck som ”I *was blinded* by love”. Gun ”såg” alltså inte hur KÄRLEKEN till hennes man påverkade kärleken och relationen till barnen, och det går här alltså att förstå den ROMANTISKA KÄRLEKEN som något så intensivt att kroppens fysik påverkas. Kövecses (1988, s. 42–48) menar att intensiteten i KÄRLEKEN främst brukar förklaras i termer av *värme* eller HETTA (*heat*). Men i mina analyser är det istället vanligare att synen påverkas av den ROMANTISKA KÄRLEKENS förmodade intensitet och förblindar den förälskade personen. I alla uttryck där personer förblindas av den ROMANTISKA KÄRLEKEN är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

I samtalssekvensen ovan kontextualiseras även uttrycken ”jag var så tokig” och ”jag var tok-kär i honom”. I de här uttrycken metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en SJUKDOM kan göra en person ”tokig” eller ”tok-kär”. I tidigare forskning diskuteras KÄRLEK som VANSINNE (*Love as Insanity*; Kövecses, 1988, s. 52) bland annat som en konsekvens av att förstå KÄRLEKEN som en ENHET, då vi endast kan fungera normalt om vi är i ENHET med någon (se avsnitt 6.5.1). Men VANSINNE i relation till KÄRLEK ses också som en konsekvens av brist på kontroll: ”[...] lack of control took the form of one of the physiological effects of love: interference with accurate perception” (Kövecses, 1988, s. 52). Att vara kär kan alltså ses som det ultimata sättet att vara utom kontroll: ”The insane person is not responsible for his or her actions. If and when the insanity metaphor is applied to love, it follows that a person in love is not responsible for what he or she does either” (Kövecses, 1988, s. 53). Dessa tankar återfinns även i viss filosofisk forskning om KÄRLEK, som i teorin om en *frivillig* och en *ofrivillig* kärleksbild (Newton-Smith, 1989; se avsnitt 3.2.1). Här vill jag alltså argumentera för att det

är just det här Gun ger uttryck för: eftersom intensiteten i KÄRLEKEN till hennes man gjorde henne ”tokig”, såg hon inte att barnen kom i andra hand. Och man kan alltså även säga att hon rättfärdigar detta eftersom hon var ”tok-kär”. I alla uttryck ovan är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras, då jag förstår det som att det är intensiteten i vissa KÄNSLOR som får personer att bli förblindade och känna sig tokiga.

6.6.3 *Att erkänna sig skyldig:* ROMANTISK KÄRLEK *som ett* BROTT

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras även som ett BROTT i ett mindre antal metaforiska uttryck (11 av 780 uttryck). Den är här en brottslig handling som går att ”erkänna” eller ”bekänna”. Här diskuterar jag kort tre snarlika uttryck från samtal 2, vilka kontextualiseras i Samtalssekvens 70 nedan. Deltagarna diskuterar här om de kan identifiera sig med någon eller något i filmen (en diskussionsfråga). Gun framhåller då attraktionen till någon annan som en sådan igenkänningsfaktor, och här tar sekvensen vid.

Samtalssekvens 70. Samtal 2, rad 614–619

```
614  Gun   sånt där man inte vill erkänna.

615  Ylva  vad sa du?

616  Gun   sånt där man inte vill erkänna.

617  Ylva  jo ja nej men nog kan jag erkänna det men,

618  Ylva  alltså det är ju efter jag skiljde mig,

619  Ylva  inte under ...,
```

I sekvensen använder både Gun och Ylva uttrycket ”erkänna (det)”. Vid en första anblick förefaller den metaforiska potentialen inte framträdande, men vid närmare analys går det att identifiera en överföring från fysisk/konkret betydelse till abstrakt betydelse i kontexten. I Svensk Ordbok definieras verbet *erkänna* främst som: ”förklara sig skyldig till ngt brott, ngn felaktighet e.d.” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. erkänna, HB1). Även om ”eller dylikt” skulle kunna relatera till ROMANTISK KÄRLEK, menar jag att *erkänna* i ordboksbetydelsen handlar om att erkänna fysiska brott. Och även om ROMANTISK KÄRLEK också kan vara någonting som ger fysiologiskt utslag (se avsnitt 6.6.2 ovan), menar jag att det här är abstrakta känslor av attraktion som Gun inte vill erkänna, men som Ylva, efter att hon skiljt sig, nu kan erkänna. Min tolkning är att den ROMANTISKA KÄRLEKEN, här måldomänsaspekten KÄNSLA (attraktionen), metaforiceras som ett BROTT som går att erkänna sig skyldig till. I den här metaforiceringen går det även

att identifiera att attraktion till någon annan än sin partner inte accepteras utan att en sådan känsla kan förstås som ett BROTT.

I majoriteten av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett BROTT, handlar det om att erkänna eller bekänna sig skyldig till sina känslor (8 av 11 uttryck). I de övriga tre uttrycken aktualiseras metaforiceringen genom att det finns *regler* eller *tillstånd* som går att bryta: ”det finns inga regler som gäller” (Maria, S4:2380); ”när man har liksom fasta regler” (Sara, S4:2393); ”är är det möjligt att tillåta--” (Annika, S2:253). Även dessa uttryck tolkar jag som exempel på att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett BROTT. Här är dock själva *brottet* mer implicit och en konsekvens av att bryta mot regler eller tillstånd.

6.6.4 *Att kämpa emot den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK KONFLIKT*

I ytterligare ett mindre antal metaforiska uttryck (11 av 780 uttryck) har jag identifierat hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en FYSISK KONFLIKT. I det här avsnittet diskuterar jag kort två metaforiska uttryck där denna metaforicering aktualiseras. I alla metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en FYSISK KONFLIKT är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

I början av samtal 2 diskuterar deltagarna *Stimulusfilmen* och *Otrohet*, och hur attraktion (som en FYSISK KRAFT) kan vara svårt att undvika. I detta sammanhang har jag identifierat två uttryck där erfarenheter av FYSISKA KONFLIKTER aktualiseras. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 71 nedan.

Samtalssekvens 71. Samtal 2, rad 48–54

48	Gun	för det är ju svårt att värja sig mot det liksom.
49	Gun	att, att bli bedragen,
50	Gun	då kan man ju inte göra ett skit,
51	Gun	då är man ju bara i den sitsen,
52	Annika	nej.
53	Gun	men man kan ju kämpa emot en attraktion men det är,
54	Gun	är nog ju svårt.

Här diskuterar jag uttrycken ”värja sig mot det” (rad 48) och ”kämpa emot en attraktion” (rad 53). I det första uttrycket går det att identifiera en överföring från den mer fysiska betydelsen av verbet *värja* i Svensk Ordbok: ”(vanligen refl.) skydda (ngn eller ngt) genom att neutralisera eller mildra verkningarna av anfall” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. [2]värja), till att attraktionen är ett anfall någon kan skydda sig ifrån. Attraktionen, en del av måldomänsaspekten KÄNSLA, metaforiceras alltså som ett FYSISKT OBJEKT som kan anfalla en person, på samma sätt som det går att värja sig mot ett fysiskt anfall i en FYSISK KONFLIKT. Kövecses (1988, s. 61) diskuterar i relation metaforiska uttryck som han tolkar som exempel på metaforen KÄRLEK SOM EN MOTSTÅNDARE (Love as an opponent), där det går att dra paralleller till de uttryck jag identifierat. På samma sätt som Kövecses diskuterar att den här metaforiceringen handlar om en strävan efter att inte tappa kontrollen går detta att uttolka i de uttryck jag identifierat. Och med tanke på att erfarenheter av olika typer av FYSISKA OBJEKT är vanliga i samtalen (se avsnitt 6.2.1) blir en sådan tolkning rimlig även för de här uttrycken. Jag gör samma tolkning för uttrycket ”kämpa emot en attraktion”: attraktionen är ett FYSISKT OBJEKT (en motståndare) som går att *kämpa emot* på samma sätt som det går att kämpa emot en fysisk motståndare i en FYSISK KONFLIKT.

I de övriga nio metaforiska uttrycken aktualiseras den FYSISKA KONFLIKTEN på olika sätt, exempelvis att man identifierar en konflikt; ”alltså det är den här konflikten som uppstår” (Eva, S1:261), eller ett hot; ”så det blev också ett hot mot relationen” (Eva, S1:695). Även här metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK KONFLIKT. Ibland till och med som ett regelrätt krig där personerna är ute på ett uppdrag; ”om vi lyckas med det här missionet” (Maria, S4:1958).

6.6.5 *När den ROMANTISKA KÄRLEKEN är ett SPEL*

I ytterligare ett mindre antal metaforiska uttryck (11 av 780 uttryck) har jag identifierat hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett SPEL. I alla metaforiska uttryck är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras. Exempelvis diskuterar deltagarna i samtal 1 *Spänning* och *Erövring* i relation till hur de upplevde KÄRLEKEN när de var yngre, vilket Eva metaforicerar som ett SPEL i fyra uttryck. Uttrycken kontextualiseras i Samtalssekvens 72 nedan.

Samtalssekvens 72. Samtal 1, rad 1381–1397

1381	Eva	ibland tänker jag lite på det där ...,
1382	Eva	spelet som du är inne på lite grand också som kan bli,
1383	Helena	mm.
1384	Eva	är det--

1385	Eva	spelar man ett spel,
1386	Eva	eller testar man gränser hela tiden eller,
1387	Eva	lite pingpong-match som det kan bli,
1388	Eva	någon visar sig lite mer o-,
1389	Eva	ointresserad,
1390	Eva	då blir det liksom,
1391	Helena	mm.
1392	Eva	då följer den andra efter och sen som ...,
1393	Eva	[det blir väldigt--
1394	Karin	[maktaspekten också,
1395	Karin	tycker jag är jätteviktig.
1396	Eva	ja,
1397	Eva	väldigt jobbiga spel kan det bli,

Uttrycken jag diskuterar här är ”spelet” (rad 1382), ”spelar man ett spel” (rad 1385), ”pingpong-match” (rad 1387) och ”väldigt jobbiga spel kan det bli” (rad 1397). I uttrycken metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett SPEL, som i linje med tidigare forskning både kan relatera till SPEL som ”lek” och SPEL som ”sport” (Kövecses, 1988, s. 74). Vilken typ av SPEL Eva pratar om definieras till en början inte, men på samma sätt som Eva själv definierar SPELET som en ”pingpong-match” går denna betydelse att finna i Svensk Ordbok: ”utövande av viss sport särsk. lagsport” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. spel, HB5). Här metaforiceras alltså den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett SPEL, där det i majoriteten av uttrycken förefaller handla om att testa gränser med varandra och att ”spela” med sina känslor.

I ytterligare ett uttryck specificeras spelet som ett som har en *domare*, ”man är en ganska dålig domare” (Maria, S4:2436). Här är Maria själv den domare som bedömer insatsen hon gör/har gjort. Här finns också möjligheten att det handlar om en ”ordförande i domstol” (Svensk Ordbok, 2009, s.v. domare), men utifrån kontexten är det troligare att det handlar om en domare i sportsammanhang. På så sätt tolkar jag även detta uttryck som metaforiskt uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett SPEL.

6.6.6 *Mindre vanliga metaforiceringar: sammanfattning*

I det här avsnittet sammanfattar jag kort metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK och NATURLIG KRAFT, som en SJUKDOM, som en FYSISK KONFLIKT, som ett BROTT och som ett SPEL. Dessa metaforiceringar utgör tillsammans endast en liten del av alla identifierade metaforiska uttryck (117 av 780 uttryck), och kan alltså inte argumenteras vara centrala för upplevelsen, förståelsen och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. I metaforiceringarna nyanseras dock den ROMANTISKA KÄRLEKEN och den framstår som än mer mångfasetterad.

Bland de mindre vanliga metaforiceringarna är det den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK eller NATURLIG KRAFT som identifierats flest gånger (totalt 50 metaforiska uttryck). Erfarenheter av FYSISKA KRAFTER (41 uttryck) aktualiseras oftast genom att deltagarna använder uttryck där två personer *attraheras* av varandra, eller att det finns *attraktion* mellan två personer (se Samtalssekvens 66; avsnitt 6.6.1.1). I några få uttryck definieras den FYSISKA KRAFTEN: som ”kemi” mellan två personer, som att det finns ”spänning” mellan personerna, eller att personerna metaforiceras som ”magneter”. Erfarenheter av NATURLIGA KRAFTER (9 uttryck) aktualiseras oftast genom att KÄRLEKEN påverkar människan så att hon ”faller”. Den NATURLIGA KRAFTEN definieras inte, utan det är effekten av den som synliggörs; på samma sätt som en kraftig vind kan få en person att falla till marken kan den ROMANTISKA KÄRLEKEN får människan att falla. Metaforiceringarna som KRAFT är vanligast förekommande i samtalen med äldre deltagare (15 uttryck i samtal 1; 25 uttryck i samtal 2) och ovanlig i samtalen med yngre deltagare (3 uttryck i samtal 3; 7 uttryck i samtal 4). I alla metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en KRAFT är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

Metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en SJUKDOM som kan förblinda människan och göra henne vansinnig har identifierats i totalt 34 av 780 metaforiska uttryck. Metaforiceringen aktualiseras genom att någon kan ”drabbas” av en förälskelse; ”det här <u>drabbande förälskelsepassion</u>” (Annika, S2:1393; Samtalssekvens 68), eller att förälskelsen *är* en sjukdom; ”men det är nästan som en <u>sjukdom</u>” (Berit, S2:183). I metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en SJUKDOM, metaforiceras även hur den kan förblinda människan och göra henne vansinnig: ”<u>det såg inte jag</u>” (Gun, S2:168; Samtalssekvens 69), ”den förälskade personen <u>ser</u> verkligen inte det” (Linda, S3:1731); ”<u>jag var så tokig</u>” (Gun, S2:171; Samtalssekvens 69), ”flera blev helt <u>galna</u> efteråt” (Berit, S2:391). Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en SJUKDOM är överlag vanligast i ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 2; 25 av 34 uttryck) men förekommer inte alls i ett av samtalen med yngre deltagare (samtal 4; 0 uttryck). För samtalsdeltagarna i samtal 2 förefaller det alltså som att erfarenheter av SJUKDOM är närvarande i metaforiceringen av den ROMANTISKA

KÄRLEKEN, vilket inte kan sägas gälla för de andra samtalen (se Tabell 9 ovan; avsnitt 6.6). I alla metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en SJUKDOM är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras även i ett mindre antal metaforiska uttryck som ett BROTT, en FYSISK KONFLIKT och ett SPEL (11 uttryck vardera). När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett BROTT aktualiseras erfarenheter av BROTT oftast genom att den ROMANTISKA KÄRLEKEN är någonting en person kan ”erkänna” sig skyldig till: ”sånt där man inte vill erkänna” (Gun, S2:614; Samtalssekvens 70). Metaforiceringen som BROTT varierar samtalen emellan, och flest uttryck (6 uttryck) har identifierats i ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 2) men inte alls i det andra samtalet med äldre deltagare (samtal 1). I samtalen med yngre deltagare är det också variation (1 uttryck i samtal 3; 4 uttryck i samtal 4). I alla metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett BROTT är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en FYSISK KONFLIKT aktualiseras detta bland annat som att en attraktion är någonting som går att ”värja sig mot” eller ”kämpa emot” (se Samtalssekvens 71). Metaforiceringen har främst identifierats i samtalen med äldre deltagare (4 uttryck i samtal 1; 6 uttryck i samtal 2), men således bara i ett uttryck i samtalen med yngre deltagare (samtal 4). I alla metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en SJUKDOM är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett SPEL aktualiseras främst i metaforiska uttryck där deltagarna explicit pratar om ett ”spel”: ”väldigt jobbiga spel kan det bli”(Eva, S1:1397) där spelet ibland definieras: ”lite pingpong-match som det kan bli” (Eva, S1:1387; Samtalssekvens 72). Metaforiceringen som SPEL har främst identifierats i ett av samtalen med äldre deltagare (8 uttryck i samtal 1) men endast i enstaka uttryck i de andra samtalen (1 uttryck i samtal 2; 0 uttryck i samtal 3; 2 uttryck i samtal 4). I alla metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett SPEL är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras.

De här mindre vanliga metaforiceringarna kan alltså ses som endast marginella metaforiceringar, och således inte centrala för hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN förstås, upplevs och metaforiceras i samtalen. De nyanserar ändock resultaten. En intressant iakttagelse är att det i majoriteten av dessa metaforiceringar går att identifiera hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN är någonting som påverkar människan: exempelvis som en KÄNSLA som förblindar människan eller gör henne vansinnig. Detta står i kontrast till de vanligaste metaforiceringar som

identifierats där den ROMANTISKA KÄRLEKEN ofta är någonting som går att påverka; ett FYSISKT OBJEKT kan i normalfallet påverkas, och oftast bestämmer man själv vart ens RESANDE ska leda.

Även när det kommer till identifierade måldomänsaspekter skiljer sig dessa mindre vanliga metaforiceringar från de vanliga, där det i de mindre vanliga metaforiceringarna är tydligt att det är måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras: *attraktionen* är en KÄNSLA som metaforiceras som en FYSISK KRAFT; KÄNSLAN som en NATURLIG KRAFT kan få någon att *falla*; KÄNSLORNAS intensitet kan göra människor VANSINNIGA. Detta gäller även för metaforiceringarna av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett BROTT, en FYSISK KONFLIKT och ett SPEL.

Analysen av dessa lågfrekventa metaforiska uttryck har följaktligen både tydliggjort och nyanserat studiens resultat. I jämförelse mellan samtalen tyder resultaten även på att de här mindre vanliga metaforiceringarna utgör en viktig del i ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 2) där över 50 % av de lågfrekventa metaforiceringarna identifierats och där metaforiceringen som KRAFT (25 uttryck) och SJUKDOM (25 uttryck) endast marginellt skiljer sig från metaforiceringen som ett RESANDE (28 uttryck) och en ENHET (26 uttryck). Detta gäller dock bara för samtal 2. Således, även om den ROMANTISKA KÄRLEKEN oftast metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT, en BEHÅLLARE, ett gemensamt RESANDE och en ENHET, ger samtalsdeltagarna också uttryck för att de upplever att de *drabbas* av en förälskelse de kanske inte vill *erkänna* eller att två personer, som *magneter*, kan *attraheras* av varandra och att attraktionen inte alltid går att *kämpa emot*. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN är alltså inte alltid någonting som kan påverkas, utan också någonting som påverkar.

7 Sammanfattande diskussion

Det övergripande syftet med den här avhandlingen är att undersöka metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska. I studien har jag identifierat och analyserat metaforiska uttryck i fyra gruppsamtal med samtalsdeltagare i två åldersgrupper. Jag ställer sammanlagt tre frågor till materialet:

- Hur metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen?
- Hur varierar metaforiceringen mellan samtalen?
- Utifrån identifierad metaforicering i samtalen, hur kan en rekonstruerad *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN se ut?

I det här avslutande kapitlet sammanfattar och diskuterar jag studiens resultat. Jag gör detta genom att i tur och ordning diskutera de ovan listade frågeställningarna. Kapitlet inleds med att jag i avsnitt 7.1 presenterar de sex systematiska metaforer som kan föreslås utifrån identifierad metaforicering. Här diskuteras följaktligen också vilka källdomäner som identifierats och vilka metaforiska uttryck som identifierats för respektive källdomän. I avsnittet diskuterar jag även hur olika aspekter av måldomänen ROMANTISK KÄRLEK metaforiceras, ställer studiens resultat i relation till tidigare kärleksforskning och diskuterar huruvida det går att identifiera ett samband mellan metaforiceringen och gruppsamtalens ålderssammansättning. Åter vill jag påpeka att den tidigare forskning som diskuteras främst har undersökt metaforiceringen av KÄRLEK i engelska. I avsnitt 7.2 diskuterar jag sedan hur metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN varierar samtalen emellan. Här diskuterar jag först den *kvantitativa* variationen av metaforiska uttryck, metaforiceringar och metafordensitet. Därefter diskuterar jag variation i *samtalsstil*, *talarengagemang* och *ämnesepisoder* och hur dessa samtalsanalytiska perspektiv samverkar med identifierad metaforicering; även här diskuterar jag eventuella samband med gruppsamtalens ålderssammansättning. Därefter, i avsnitt 7.3, diskuterar jag hur en möjlig rekonstruerad kulturell modell kan se ut utifrån identifierade metaforiceringar. I avsnitt 7.4 diskuterar jag studiens utmaningar och reflekterar kring teoretiska och metodologiska val och perspektiv. Här diskuterar jag också potentiella framtida forskningsfrågor som emanerat under avhandlingsarbetet. Kapitlet och avhandlingen avslutas i avsnitt 7.5 med ett sammanfattande slutord om metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska.

7.1 Hur metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen?

Att undersöka hur begreppet ROMANTISK KÄRLEK metaforiceras i talad svenska är studiens övergripande syfte, och utgör grunden för studiens mest centrala frågeställning: *Hur metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen*? För att kunna besvara frågeställningen har jag konstruerat fyra analysfrågor:

→ Vilka metaforiska uttryck kan identifieras?
→ Vilka erfarenheter aktualiseras i de metaforiska uttrycken, och vilka källdomäner kan identifieras?
→ Hur metaforiceras olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN?
→ Vilka systematiska metaforer kan argumenteras för i samtalsdiskursen?

I studiens övergripande syfte och centrala frågeställning ryms alltså för det första de språkliga metaforiska uttrycken, för det andra vilka erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter som aktualiseras i de språkliga uttrycken, för det tredje hur olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras, och för det fjärde vilka systematiska metaforer som kan argumenteras för i samtalsdiskursen. Rent metaforteoretiskt vill jag åter framhålla att uttryckens metaforiska potential *aktualiseras* i den kontext och samtalsdiskurs uttrycken används i. Ett uttryck kan alltså vara metaforiskt i en viss kontext i en viss samtalsdiskurs men inte i en annan, vilket den här studien synliggör genom att just analysera uttryckens användning i samtalsdiskursen. En metaforisk betydelse ligger alltså inte ”färdig” i de språkliga uttrycken, utan är någonting som aktualiseras (se Johansson Falck, 2018; Langacker, 2008; Müller, 2008). Analysen rör sig alltså i samspelet mellan språkliga uttryck, kroppsförankrad och erfarenhetsbaserad kognition och samtalsdiskurs (se avsnitt 2.4). I de följande avsnitten sammanfattar jag analysen och diskuterar frågeställningen och analysfrågorna enligt ovan.

Analysen har skett som ett dynamiskt samspel mellan analysfrågorna. Samtidigt är det progression i analysfrågorna: först identifieras metaforiska uttryck, sedan identifieras vilka erfarenheter som aktualiseras och vilka måldomänsaspekter som kan identifieras. Slutligen, utifrån analyserna, argumenteras för systematiska metaforer. I denna sammanfattande diskussion inleder jag med att presentera de systematiska metaforerna och diskuterar därefter hur de systematiska metaforerna underbyggs av analyserna av metaforiska uttryck, aktualiserade erfarenheter och metaforicerade måldomänsaspekter, med ständig utgångspunkt i samtalsdiskurserna.

7.1.1 *Sex systematiska metaforer för ROMANTISK KÄRLEK*

Utifrån analyserna av metaforiceringen i samtalen går det att argumentera för sex systematiska metaforer:

- ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETT FYSISKT OBJEKT; EN ÄGODEL; EN ORGANISM
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR EN BEHÅLLARE; EN KROPPSEXTERN BEHÅLLARE; EN BYGGNAD
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETT GEMENSAMT RESANDE
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETABLERANDET, UPPRÄTTHÅLLANDET OCH UPPLÖSANDET AV EN ENHET
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR EN BÅDE FYSISK OCH NATURLIG KRAFT SOM PÅVERKAR MÄNNISKAN
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR EN SJUKDOM SOM KAN PÅVERKA PERSONERS SYN ELLER GÖRA NÅGON VANSINNIG

De systematiska metaforerna representerar de centrala förståelserna, upplevelserna och metaforiceringarna av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som samtalsdeltagarna ger uttryck för. I det följande avsnittet sammanfattar jag de nio källdomäner som underbygger dessa systematiska metaforer samt redovisar och diskuterar exempel på metaforiska uttryck där källdomänerna aktualiseras.

7.1.2 *Nio identifierade källdomäner och 780 metaforiska uttryck*

I analysavsnitten 6.2–6.6 ovan har jag diskuterat ett urval av de 780 metaforiska uttryck som identifierats i de fyra samtalen där olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter aktualiseras. Totalt har jag identifierat nio källdomäner: FYSISKT OBJEKT, BEHÅLLARE, RESANDE, ENHET, KRAFT, SJUKDOM, BROTT, FYSISK KONFLIKT och SPEL. I Tabell 10 nedan presenteras en sammanställning av antal identifierade metaforiska uttryck, per källdomän och samtal.

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som	Samtal 1	Samtal 2	Samtal 3	Samtal 4	Totalt
ett FYSISKT OBJEKT	57	65	46	35	203
en BEHÅLLARE	71	35	44	29	179
ett gemensamt RESANDE	54	28	38	35	155
en ENHET	28	26	32	40	126
en KRAFT	15	25	3	7	50
en SJUKDOM	2	25	7	0	34
ett BROTT	0	6	1	4	11
en FYSISK KONFLIKT	4	6	0	1	11
ett SPEL	8	1	0	2	11
Totalt	239	217	171	153	780

Tabell 10. Sammanställning av totalt antal metaforiska uttryck i samtalen.

Fyra metaforiceringar aktualiseras alltså frekvent i alla samtal: ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT, som en BEHÅLLARE, som ett gemensamt RESANDE och en ENHET. Metaforiceringen som en KRAFT har identifierats frekvent i två av samtalen (samtal 1 och 2). Övriga metaforiceringar har identifierats i vissa av samtalen: SJUKDOM ofta i samtal 2, BROTT lågfrekvent i tre av samtalen (samtal 2, 3 och 4) och FYSISK KONFLIKT och SPEL lågfrekvent i tre av samtalen (samtal 1, 2 och 4).

För sex av nio metaforiceringar har jag även identifierat att olika typer av, eller delar av, källdomänerna fokuseras. För källdomänerna FYSISKT OBJEKT och BEHÅLLARE har jag identifierat olika typer av FYSISKA OBJEKT och BEHÅLLARE. För källdomänen RESANDE har jag identifierat hur olika delar av föreställningsschemat VÄG fokuseras i de metaforiska uttrycken. I källdomänen ENHET fokuseras olika aktiviteter i relation till ENHETEN, där ENHETEN ETABLERAS, UPPRÄTTHÅLLS och UPPLÖSES. För källdomänen KRAFT kan både FYSISKA och NATURLIGA KRAFTER identifieras och för källdomänen SJUKDOM fokuseras hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar människans fysiologi; dels hur den *förblindar* och dels hur den kan leda till *vansinne*.

I avsnitten nedan diskuterar jag respektive metaforicering, exemplifierar återkommande metaforiska uttryck och/eller språkliga konstruktioner, samt ställer mina resultat mot tidigare forskning.[80]

7.1.2.1 Att äga både kärleken och sin partner

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT har identifierats i flest metaforiska uttryck (203 av 780 uttryck) och är den vanligaste metaforicering som identifierats. Metaforiceringen är vanlig i samtliga samtal, men vanligast i samtal 2.

När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT, kan det FYSISKA OBJEKTET exempelvis bestå av *bitar* eller *delar*: ”emotionella biten” (Linda; 1:163), ”på den här nonchalansbiten” (Emma, S3:839); ”det är ju olika delar” (Karin, S1:988), ”en del [...] fungerar inte” (Karin, S1:990–991). Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras här även som ett FYSISKT OBJEKT som kan ”fungera”, vilket återkommer i flera andra metaforiska uttryck i samtalen, såsom ”jag vet att det kan fungera” (Berit, S2:581). Vissa språkliga konstruktioner och metaforiska uttryck är återkommande i samtalen, såsom uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN ”fungerar”. Samtidigt har jag identifierat ett relativt stort antal metaforiska uttryck som endast förekommer en eller ett fåtal gånger, exempelvis ”det aldrig går att reparera” (Karin, S1:1834). I några få metaforiska uttryck (16 uttryck) metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett specifikt FYSISKT OBJEKT, exempelvis som en BILD eller en SPEGEL. Dessa metaforiceringar är dock ovanliga.

I majoriteten av metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT, är det FYSISKA OBJEKTET en ÄGODEL. De metaforiska uttrycken domineras av språkliga konstruktioner med verbet *ha*, exempelvis ”men vad är det jag har och vill jag verkligen ha det här?” (Linda, S3:602). Den ROMANTISKA KÄRLEKEN (KÄNSLA, RELATION och PARTNER) är alltså någonting som personer *har*, på samma sätt som man *har* och *äger* ett FYSISKT OBJEKT; en ÄGODEL. En annan återkommande språklig konstruktion för ÄGODEL är uttryck med possessiva pronomen (*min*, *sin*, *hennes*): ”min man” (Gun, S2:1773), ”sin nya pojkvän” (Karl, S4:499), ”hennes pojkvän” (Karl, S4:503).

I ett mindre antal metaforiska uttryck metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en LEVANDE ORGANISM. En LEVANDE ORGANISM kan ses som ett slags FYSISKT OBJEKT, men skiljer sig från andra FYSISKA OBJEKT genom att inte vara tillverkade. En LEVANDE ORGANISM *uppstår* och kräver *näring* för att fortsätta *leva*. I samtalen har inga återkommande språkliga konstruktioner för LEVANDE ORGANISM

[80] Med *återkommande* menar jag här att ett metaforiskt uttryck eller språklig konstruktion identifierats tio gånger eller fler.

identifierats, utan de metaforiska uttrycken varierar: ”den behövs ändå vårdas” (Emma, S3:1108), ”men d det växer ju fram” (Gun, S2:1231), ”att att relationen kan leva vidare ändå” (Annika, S2:1023).

Analysen av metaforiska uttryck i samtalen påvisar alltså att metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK som ett FYSISKT OBJEKT är central i förståelsen, upplevelsen och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. Metaforiceringen har dock inte framhållits som central i tidigare forskning. Kövecses (1988, Kapitel 11) diskuterar metaforiceringen av KÄRLEK som ett STRUKTURERAT OBJEKT i engelska uttryck, men diskuterar detta som en *alternativ modell* för förståelsen av KÄRLEKEN, och framhåller istället att förståelsen av KÄRLEKEN som ENHET istället är central (Kövecses, 1988, s. 18). Nästan 30 år senare, i Kövecses (2000), diskuteras hur KOMPLEXA SYSTEM ofta metaforiceras som KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT och där mänskliga RELATIONER ges som exempel på ett KOMPLEXT SYSTEM. ROMANTISK KÄRLEK diskuteras dock inte specifikt, utan fokus i Kövecses diskussioner ligger på relationen VÄNSKAP (Kövecses, 2000, s. 87).[81] Beger (2011, s. 29; 82–83) rapporterar relativt hög förekomst av metaforer där erfarenheter av STRUKTURERADE OBJEKT aktualiseras, men metaforiceringen får ändock inte en central roll.

Mina resultat tyder alltså på att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT är framträdande och central för hur samtalsdeltagarna förstår, upplever och metaforicerar den ROMANTISKA KÄRLEKEN; i viss kontrast mot tidigare forskning.

7.1.2.2 RELATIONEN som en BEHÅLLARE med GRÄNSER

Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE är den näst vanligaste metaforiceringen i samtalen (179 av 780 uttryck). En BEHÅLLARE är visserligen ett FYSISKT OBJEKT, men då antalet metaforiska uttryck där just BEHÅLLARE aktualiseras är stort, har jag valt att diskutera dessa separat. Detta motiveras ytterligare av att det finns ett tydligt föreställningsschema för BEHÅLLARE som strukturerar källdomänen BEHÅLLARE.

I merparten av de metaforiska uttrycken där BEHÅLLARE aktualiseras (154 av 179) metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN, och främst måldomänsaspekten RELATION, som en BEHÅLLARE som personer befinner sig *i*, går *in i*, eller försöker ta sig *ut ur*. Jag kallar detta för en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Här är språkliga konstruktioner med prepositionen *i* återkommande och dominerande: ”lever du i en relation eller?” (Ylva, S2:812), ”än stannar kvar i något som jag inte vill vara i” (Eva, S1:939). Den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN sätter även tydliga GRÄNSER för

[81] Det Kövecses (1988) diskuterar som STRUKTURERADE OBJEKT, diskuteras i Kövecses (2000) som KOMPLEXA FYSISKA OBJEKT.

den ROMANTISKA KÄRLEKEN, där personer *i* relationen kanske ”har varit med någon liksom vid sidan om” (Berit, S2:1156), och att personer som inte ingår i den ROMANTISKA KÄRLEKEN är *utomstående* BEHÅLLAREN: ”vem som gör vad i ett förhållande och vad den här utomstående vännen gör” (Linda, S3:113). Även metaforiska uttryck där substantivet *gräns* används är relativt vanliga i samtalen, såsom ”men vi gjorde faktiskt så här lite gränser” (Eva, S2:672).

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras även i ett mindre antal uttryck (24 av 179 uttryck) som en specifik KROPPSEXTERN BEHÅLLARE; som en BYGGNAD och konstruktionen av den. Det är främst måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras som en BYGGNAD, och fokus i de metaforiska uttrycken ligger oftast på en BYGGNADS egenskaper och hur en BYGGNAD konstrueras. Samtalsdeltagarna pratar bland annat om att *bygga* en relation; ”men ska man bygga en relation på den” (Karin, S1:615), men även om att relationer kan vara *stabila*; ”jag tror att det blir stabila relationer” (Berit, S2:295) eller om vikten av en bra *fasad*; ”man ska inte underskatta vikten av en bra fasad i det här landet” (Helena, S1:1945). Verbet *bygga* är här återkommande men inte dominerande i de metaforiska uttrycken. I övrigt är variationen av metaforiska uttryck relativt stor.

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN även som någonting som finns inuti den mänskliga kroppen, där KROPPEN utgör BEHÅLLAREN vari känslorna finns. Denna metaforicering har identifierats i ett mindre antal uttryck (25 av 179), och aktualiseras exempelvis i uttrycken ”så jag måste liksom dra det ur han” (Sara, S4:1775) och ”finns ju personer som ..., aldrig skulle släppa fram det” (Karin, S1:568–569). I KROPPEN finns här någonting som kan *dras ut* eller *släppas fram*. Vad detta någonting är definieras oftast inte, men i majoriteten av metaforiska uttryck bedömer jag att det är känslor som släpps fram eller dras ut. KROPPEN metaforiceras även som en BEHÅLLARE som kan *öppnas* eller som har ett visst *utrymme*: ”sen beror det ju på hur öppen man är” (Karin, S1:566); ”så fanns det som inte utrymme för sådana känslor tror jag” (Berit, S2:632).

När Kövecses (1988, s. 43) diskuterar KÄRLEK som BEHÅLLARE handlar det uteslutande om att KÄRLEKEN metaforiceras som en VÄTSKA i en BEHÅLLARE, där KROPPEN utgör BEHÅLLAREN för VÄTSKAN. Detta exemplifieras exempelvis med att KÄRLEKEN kan ”fylla” en person.[82] I samtalen förekommer inte metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en VÄTSKA i en BEHÅLLARE, och endast i ett mindre antal metaforiska uttryck (25 av 179) utgör KROPPEN BEHÅLLAREN för känslor. Mina resultat påvisar istället att den ROMANTISKA KÄRLEKEN främst metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Den KROPPSEXTERNA BEHÅLLAREN är en BEHÅLLARE som personer kan befinna sig *i* och *utanför*, och som sätter *gränser* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN. Begers studie (2011, avs. 5.1)

[82] ”She was filled with love” (Kövecses, 1988, s. 43).

påvisar liknande resultat som mina: KÄRLEKEN metaforiceras inte överhuvudtaget som en VÄTSKA i en BEHÅLLARE, utan istället som en EXTERN BEHÅLLARE. Således, varken min eller Begers studie kan bekräfta de teoretiska diskussioner som Kövecses för. Här är det dock viktigt att rekapitulera att Kövecses och Beger studerar det engelska språket, och att det därför också kan ligga kulturella och språkliga skillnader bakom variationen som skulle behöva utforskas ytterligare.

När källdomänen BYGGNAD diskuteras i tidigare forskning är det främst i metaforiceringen av en annan måldomän, nämligen TEORIER (THEORIES ARE BUILDINGS; Grady, 1997), och diskussioner gällande metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BYGGNAD är få. Kövecses (1988, s. 81) diskuterar dock hur ett *hus* är ett STRUKTURERAT OBJEKT som potentiellt kan fungera som källdomän för en RELATION. I Begers studie (2011, s. 34) noteras också att det förekommer uttryck där personer pratar om att *bygga* relationer, men att metaforiceringen främst identifierar personernas aktiva handlande i relationen. Egenskaper av en BYGGNAD och konstruktionen av en BYGGNAD diskuteras inte explicit. I två av samtalen (samtal 2 och 3) är metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BYGGNAD återkommande och framstår alltså som en liten, men viktig, del i hur vissa deltagare metaforicerar den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

Mina resultat tyder alltså på att den ROMANTISKA KÄRLEKEN ofta metaforiceras som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE, ibland som en BYGGNAD, men att metaforiceringen av KÄRLEK som en VÄTSKA i en BEHÅLLARE inte förekommer. Mina resultat skiljer sig således mot vissa tidigare teoretiska diskussioner (Kövecses, 1988), men uppvisar vissa likheter med viss tidigare empirisk forskning (Beger, 2011).

7.1.2.3 KÄRLEKEN – ett gemensamt RESANDE

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE i ett relativt stort antal metaforiska uttryck (155 av 780 uttryck). Denna metaforicering utgör således en av de fyra vanligaste metaforiceringarna i samtalen. I analysen har jag identifierat hur olika delar av föreställningsschemat VÄG fokuseras i de metaforiska uttrycken. Det aktiva, gemensamma RESANDET längs en VÄG aktualiseras oftast (115 av 155 uttryck); RESANDETS MÅL aktualiseras mindre ofta (32 av 155 uttryck); och UTGÅNGSPUNKTEN för det gemensamma RESANDET aktualiseras endast i två av samtalen (samtal 2 och 3) i endast ett fåtal uttryck (7 av 155 uttryck). Resultaten påvisar således att fokus i metaforiceringen ligger på det aktiva, gemensamma RESANDET.

Variationen av metaforiska uttryck är stor när erfarenheter av RESANDE aktualiseras. Det är endast språkliga konstruktioner med verbet *gå* som är återkommande, såsom ”det är ju inte alls säkert att hon vill gå vidare med den

här fransmannen” (Karin, S1:1146). I övrigt aktualiseras erfarenheter av RESANDE i en variation av metaforiska uttryck, exempelvis: ”jag vågar inte ta nästa steg” (Maria, S4:1377), ”alltså det här är ju ... dött tåg liksom” (Linda, S3:1725) eller ”och och och när man då får följa med på den resan” (Annika, S1:1444).

Metaforiceringen av KÄRLEK som en RESA har diskuterats i en stor mängd tidigare forskning (Kövecses, 1986, 1988, 2000; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980). Lakoff (2006) framför bland annat metaforen KÄRLEK ÄR EN RESA som argument för den konceptuella metaforteorin. Och i relation till Lakoffs teoretiska diskussioner går det att finna överensstämmelser med den här studiens resultat. Samtalsdeltagarna pratar om att *följa med på en resa*, om HINDER längs vägen och om att RESANDET har ett MÅL. Detta kan relateras till att Lakoff diskuterar domänöverföringar där RESANDET är RELATIONEN, HINDER längs VÄGEN är HINDER i RELATIONEN och där MÅLET med RESAN är MÅLET med RELATIONEN (se Figur 3; avsnitt 6.4.1). Liknande resultat återfinns hos Schröder (2009, s. 115; Table 2) där RESA är den mest identifierade källdomänen, och även dubbelt så vanlig i samtalsmaterialet med tyskspråkiga deltagare än i materialet med portugisiskspråkiga deltagare. Även i Baxters empiriska studie (1992) av metaforer för ROMANTISKA RELATIONER framhålls bland annat RESA som en av de centrala metaforerna för just KÄRLEKSRELATIONER. Beger (2011) diskuterar dock inte KÄRLEK som RESA överhuvudtaget, vilket jag tolkar som att hon inte identifierat sådan metaforicering (hon redovisar inte alla identifierade metaforer).

Den aktuella studiens resultat är tydliga: metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett gemensamt RESANDE är en av de mest centrala metaforiceringarna i samtalen, och är alltså framträdande i hur samtalsdeltagarna förstår, upplever och metaforicerar den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

7.1.2.4 ”Det sa bara klick!” ETABLERANDET, UPPRÄTTHÅLLANDET och UPPLÖSANDET av en ENHET

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras också som en ENHET i ett relativt stort antal metaforiska uttryck (126 av 780 uttryck), vilket gör denna metaforicering till en av de fyra vanligaste metaforiceringar som identifierats. I de metaforiska uttrycken har jag identifierat olika aktiviteter i relation till ENHETEN: ETABLERANDET av ENHETEN (71 av 126 uttryck), att personerna i ENHETEN är KOMPATIBLA (33 av 126 uttryck), UPPRÄTTHÅLLANDET av ENHETEN (14 av 126 uttryck) och UPPLÖSANDET av ENHETEN (8 av 126 uttryck).

I samtalen fokuseras i majoriteten av de metaforiska uttrycken hur (ofta två) personer förenas i och aktivt ETABLERAR en ENHET. Denna aktivitet uttrycks återkommande som att två personer är *tillsammans* eller *ihop*: ”vi är inte

tillsammans nu längre" (Linda, S3:910) eller "och vi var ihop i tre månader sen dog han" (Helena, S1:127). ETABLERANDET av ENHETEN har även identifierats i uttryck där två personer blir en: "nu är vi en varelse" (Karl, S4:2298)". I de metaforiska uttrycken har jag även identifierat att personerna som ETABLERAR ENHETEN bör vara KOMPATIBLA. Bland annat är sökandet efter *den rätta* återkommande i ett av samtalen med yngre deltagare (samtal 3): "du ska hitta den rätta, och när du hittar den rätta då är det jättestort och du vet ... allt, allting är rätt liksom, allt bara klaffar och stämmer och, eh känner du inte det så är det kanske inte den rätta" (Linda, S3:1140–1144). I det andra samtalet med yngre deltagare (samtal 4) är metaforiska uttryck med verbet *klicka* återkommande, som i "men sen kan man ju klicka på en helt annan nivå också" (Karl, S4:456) eller "ja men klicka så här personlighetsmässigt" (Maria, S4:462). Att två personer är KOMPATIBLA uttrycks även genom att personerna "matchar till hundra procent" eller att två personer anses "skapta för varandra". Metaforiska uttryck där fokus ligger på att två personer är KOMPATIBLA har främst identifierats i samtalen med yngre deltagare (samtal 3 och 4), och är ovanliga i samtalen med äldre deltagare (samtal 1 och 2) (se även avsnitt 7.2 nedan).

I ett mindre antal metaforiska uttryck (14 av 126) har jag identifierat hur personerna som ETABLERAR ENHETEN också aktivt UPPRÄTTHÅLLER den; om det nu är personernas vilja eller strävan. ENHETENS UPPRÄTTHÅLLANDE har främst identifierats i ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 2), som i "ibland har jag faktiskt funderat varför håller de ihop och jag vet liksom att hon har varit med någon liksom vid sidan om liksom och" (Berit, S2:1156). Här är det personerna som ETABLERAR ENHETEN som också aktivt *håller ihop* den ROMANTISKA KÄRLEKEN och således UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN. I samma samtal, bara några intonationsenheter senare, är det dock indirekt personerna som *håller ihop* ENHETEN genom de företeelser de ETABLERAT: "ja men det är ju det här vanliga som håller ihop, det kanske är en vardag och ett hus och en stuga som de tycker är roligt" (Berit, S2:1159–1160). Gemensamma intressen eller en "vardag" kan alltså också bidra till att ENHETEN UPPRÄTTHÅLLS, där dessa aktiviteter samtidigt är avhängiga ett aktivt handlande från personerna som ETABLERAR ENHETEN. Metaforiska uttryck där ENHETENS UPPRÄTTHÅLLANDE aktualiseras är ovanlig i de andra samtalen (1 uttryck i samtal 1; 2 uttryck i samtal 3; 2 uttryck i samtal 4).

I ett fåtal metaforiska uttryck (8 av 126) har jag identifierat hur personer aktivt kan UPPLÖSA den ETABLERADE ENHETEN. Sådan metaforicering är vanlig i ett av samtalen med äldre deltagare (5 uttryck i samtal 1), men ovanlig i de andra samtalen (2 uttryck i samtal 2; 1 uttryck i samtal 3; 0 uttryck i samtal 4). I de metaforiska uttrycken UPPLÖSES ENHETEN genom att den *kapas* eller *splittras*. Eller som Karin uttrycker det: "i så fall handlar det nog om att försöka klippa den där trådarna" (Karin, S1:1336). Det som förenar personerna i den ETABLERADE ENHETEN kan alltså aktivt *kapas*, *splittras* eller *klippas(av)*.

I både tidigare teoretiska diskussioner och empiriska studier diskuteras KÄRLEK som en ENHET ofta. I Kövecses teoretiska diskussioner framhålls KÄRLEK som ENHET som den *mest* centrala metaforen för KÄRLEK i engelska (Kövecses, 1988, s. 18; se avsnitt 3.3.1 och 6.5.1). Kövecses framhåller även KÄRLEK som en ENHET som en modell för KÄRLEK som genomsyrar den mesta kärleksmetaforiceringen. Även Beger (2011, s. 61) framhåller att KÄRLEK som ENHET är den vanligaste metaforen bland många av hennes informanter, dock inte bland alla. Schröders studie (2009, s. 115; Table 2) av kulturella skillnader i metaforiceringen av KÄRLEK påvisar emellertid att KÄRLEK som ENHET är en relativt ovanlig metafor. Således, även om Kövecses, utifrån konventionella engelska uttryck, framhåller KÄRLEK SOM ENHET som *den mest centrala* metaforen för KÄRLEK, pekar mina resultat mot att ROMANTISK KÄRLEK som ENHET visserligen är en av de centrala metaforiceringarna i samtalen, men inte den *mest centrala*. Min studie kan alltså visa på liknande resultat som Beger, men motsatta resultat jämfört med Schröders resultat. Kövecses och Beger framhåller även *passivitet* i relation till KÄRLEKEN som ENHET, där Beger (2011, s. 32) bland annat diskuterar att personerna inte aktivt avbryter ENHETEN utan att ”någonting” tär personerna isär. I min studie har jag istället identifierat att det är betydligt vanligare att ENHETEN *aktivt* ETABLERAS, UPPRÄTTHÅLLS och UPPLÖSES.

Således, KÄRLEK som ENHET är en av de mest centrala metaforiceringarna i samtalen, och i de metaforiska uttrycken har jag identifierat olika *aktiviteter* i relation till ENHETEN. Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET kan alltså argumenteras vara framträdande i samtalsdeltagarnas förståelse, upplevelse och metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

7.1.2.5 Hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar människan: ”jag var så tokig”

I det här avsnittet diskuterar jag kort de mindre vanliga metaforiceringar som identifierats: den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK och NATURLIG KRAFT (50 metaforiska uttryck), som en SJUKDOM (34 metaforiska uttryck); som ett BROTT, som en FYSISK KONFLIKT och som ett SPEL (11 metaforiska uttryck vardera). De här metaforiceringarna räknar jag alltså inte till de centrala metaforiceringarna för den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen, men som viktiga nyanser i hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN förstås, upplevs och metaforiceras.

I studiens centrala metaforiceringar metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT som personer aktivt kan påverka; som den aktiva interaktionen med olika BEHÅLLARE; som ett aktivt RESANDE; som det aktiva ETABLERANDET, UPPRÄTTHÅLLANDET och UPPLÖSANDET av en ENHET. I de centrala metaforiceringarna synliggörs alltså bland annat personers aktiva handlande. I de mindre vanliga metaforiceringarna, metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN istället som någonting som *påverkar* människan. Metaforiceringarna nyanserar

resultatet även genom att det *alltid* är måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras som en KRAFT, som en SJUKDOM, som ett BROTT, som en FYSISK KONFLIKT eller som ett SPEL. Nedan diskuterar jag kort de mindre vanliga metaforiceringarna efter fallande frekvens.

FYSISK och NATURLIG KRAFT

I samtalen metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en KRAFT i ett mindre antal metaforiska uttryck (50 av 780). I majoriteten av uttrycken (41 av 50) metaforiceras den som en FYSISK KRAFT, exempelvis som en KRAFT som gör att två personer *attraheras* av varandra, också uttryckt som en *attraktion*. När erfarenheter av FYSISKA KRAFTER aktualiseras är det just språkliga konstruktioner med verbet/substantivet *attrahera/attraktion* som är återkommande, som i ”så när nån av oss plötsligt blev attraherad av någon så ville vi ju dela det med varandra” (Annika, S2:1439), eller ”det var ju någon slags attraktion de beskrev på filmen” (Gun, S2:1376).

I ett fåtal uttryck (9 av 50) metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en NATURLIG KRAFT. Här är verbet *falla* vanligt: ”men jag kan mycket väl tänka mig att jag skulle falla för jag tror att jag faller för uppvaktning” (Berit, S2:674). På samma sätt som NATURLIGA KRAFTER kan påverka människan till att falla kan här den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en NATURLIG KRAFT påverka människan och få henne att *falla*.

I tidigare forskning identifierar Beger (2011, s. 61) endast ett litet antal metaforer där FYSISK eller NATURLIG KRAFT aktualiseras, och uppvisar alltså ett liknande resultat som den här studien. Schröder (2009) identifierar samtidigt relativt många metaforer där både FYSISK och NATURLIG KRAFT aktualiseras, men bara bland informanterna som talade portugisiska. Metaforerna diskuteras inte i detalj, men Schröder (2009, s. 119) nämner att KÄRLEK som en KRAFT accentuerar ögonblicket och inte framtiden: KÄRLEKEN som en KRAFT händer i ögonblicket och kan således upplevas som någonting som sker plötsligt och utom kontroll. Även i Kövecses teoretiska diskussioner fokuseras bristen på kontroll i relation till metaforiceringen av KÄRLEK som KRAFT: ”The object of the force cannot do anything but obey the physical force” (Kövecses, 1986, s. 90). Detta återkommer även i viss tidigare filosofisk forskning, där en *ofrivillig kärleksbild* kan fungera som motivation för irrationella handlingar: ”The lover is held to be a victim of his passion [...]” (Newton-Smith, 1989, s. 211; se avsnitt 3.2.1). Mina resultat är alltså både liknande och avvikande från tidigare forskning, både vad gäller empiriska studier och teoretiska diskussioner.

SJUKDOM

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en SJUKDOM i ett mindre antal metaforiska uttryck (34 av 780 uttryck). Metaforiceringen har endast identifierats i tre av samtalen (samtal 1, 2 och 3), där metaforiceringen är vanligast i samtal 2 (25 av 34 uttryck). I de metaforiska uttrycken återkommer verbet *drabba* frekvent: ”det här drabbande förälskelsepassion” (Annika, S2:1393), ”jag tror att jag vill bli drabbad” (Gun, S2:1396). I något uttryck omtalas den ROMANTISKA KÄRLEKEN också explicit som en SJUKDOM: ”men det är nästan som en sjukdom” (Berit, S2:183).

I några få uttryck (15 av 34) specificeras även hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN påverkar människans fysiologi och gör henne *förblindad* av kärleken. Denna metaforicering har identifierats i varierande grad i de tre samtalen (samtal 1, 2 och 3; se avsnitt 6.6.2). Här domineras de metaforiska uttrycken av verbet *se*: ”det såg inte jag” (Gun, S2:168) eller ”den förälskade personen ser verkligen inte det” (Linda, S3:1731).

I ytterligare några få uttryck (7 av 34) specificeras hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan påverka människan och göra henne vansinnig. Denna metaforicering har endast identifierats i ett samtal (samtal 2), och i de metaforiska uttrycken återkommer adjektivet *tokig*: ”jag var tok-kär i honom” (Gun, S2:173). Metaforiceringen aktualiseras även i uttryck där personer blir *galna* av KÄRLEKEN: ”flera blev helt galna efteråt” (Berit, S2:391).

BROTT

I tre av samtalen (samtal 2, 3 och 4) har jag identifierat ett litet antal metaforiska uttryck där erfarenheter av BROTT aktualiseras (11 av 780 uttryck). Metaforiceringen tydliggör att känslor, likt BROTT, kan behöva *erkännas*: ”sånt där man inte vill erkänna” (Gun, S2:616) eller ”jo ja nej men nog kan jag erkänna det men” (Ylva, S2:617). Det är intressant att en känsla metaforiceras som någonting olagligt, där det även går att bryta mot lagar och regler. Metaforiceringen skulle dock behöva undersökas ytterligare. Ingen tidigare forskning har diskuterat liknande metaforicering.

FYSISK KONFLIKT

Erfarenheter av FYSISK KONFLIKT har identifierats i tre av samtalen (samtal 1, 2 och 4), men är ovanliga (11 av 780 uttryck). I de metaforiska uttrycken metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEK som någonting personer kan vara i FYSISK KONFLIKT med: ”för det är ju svårt att värja sig mot det liksom” (Gun, S2:48) eller ”men man kan ju kämpa emot en attraktion men det är” (Gun, S2:53).

I tidigare forskning diskuterar Kövecses (1988, s. 72) den relaterade metaforen KÄRLEK SOM KRIG, men då som ett icke-prototypiskt fall, vilket även mina resultat påvisar. Beger (2011) diskuterar inte liknande metaforiceringar. FYSISK KONFLIKT kan även relateras till ERÖVRING, där Schröder (2009, s. 118–119) redovisar att metaforer för ERÖVRING varierar mellan hennes informantgrupper, men att förhållandevis många metaforiska uttryck där ERÖVRING aktualiseras kan identifieras. Mina resultat påvisar dock att erfarenheter av FYSISK KONFLIKT inte är en central del i samtalsdeltagarnas metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

SPEL

I tre av samtalen (samtal 1, 2 och 4) har jag identifierat ett litet antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett SPEL (11 av 780 uttryck). I de metaforiska uttrycken är det oftast verbet/substantivet *spel* som återkommer, som i uttrycken ”spelar man ett spel” (Eva, S1:1385); eller ”väldigt jobbiga spel kan det bli” (Eva, S1:1397). I de metaforiska uttrycken definieras vilket sorts spel det handlar om i endast ett uttryck: ”lite pingpong-match som det kan bli” (Eva, S1:1387).

I tidigare forskning diskuterar Kövecses (1988, s. 74) att metaforen KÄRLEK SOM ETT SPEL tillhör icke-prototypiska fall, vilket även Baxters och Schröders studier tyder på (Baxter, 1992, s. 265; Schröder, 2009).[83] Beger (2011) diskuterar inte metaforer där SPEL aktualiseras. Mina resultat påvisar alltså liknande resultat som tidigare metaforforskning, och jag kan konkludera att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett SPEL inte är en central del i samtalsdeltagarnas förståelse, upplevelse och metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

7.1.2.6 Flera källdomäner i ett metaforiskt uttryck

I den stora mängd metaforiska uttryck som identifierats (totalt 780 metaforiska uttryck) aktualiseras alltså flera olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter, vilka jag diskuterar som nio källdomäner. Gränserna mellan källdomänerna är dock inte knivskarpa, och ibland går det att identifiera att fler än en källdomän aktualiseras i ett och samma metaforiska uttryck. I det metaforiska uttrycket ”gå in i en relation med dig” (Ylva, S2:1300) aktualiseras exempelvis både erfarenheter av KROPPSEXTERN BEHÅLLARE och RESANDE: två personer förflyttar sig tillsammans *in i* relationen, metaforicerad som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Här aktualiseras alltså två ytterst erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter samtidigt. Även i andra metaforiska uttryck går det att identifiera flera källdomäner: ”det här är ju dött tåg liksom” (Linda, S3:1725). Här metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett specifikt FYSISKT

[83] Schröder slår ihop både SPEL och SPORT (SPORTS/GAMES), men identifierar ändock bara 8 av 310 metaforer som SPORT/SPEL.

OBJEKT, ett ”tåg”, som samtidigt metaforiceras som en LEVANDE ORGANISM då det är ”dött”. I uttrycket aktualiseras samtidigt erfarenheter av RESANDE, här RESANDET med ett tåg. Men eftersom tåget är ”dött” leder RESANDET ingenstans. Också i det här metaforiska uttrycket aktualiseras alltså flera källdomäner samtidigt och tydliggör hur dynamiskt och komplext ett autentiskt samtalsmaterial är. Detta tydliggör också hur erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter kan samverka och komplettera varandra i samtalsdeltagarnas metaforicering av den ROMANTISKA KÄRLEKEN.

Där en betydande del av tidigare metaforforskning identifierar *en* källdomän i metaforiceringar av abstrakta begrepp, kan jag påvisa att det i vissa fall är flera erfarenheter som samverkar i metaforiceringen. Detta gör också att en exakt beräkning av antalet metaforiska uttryck per källdomän blir approximativ.

7.1.3 *RELATION, KÄNSLA, PARTNER: tre aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN*

Begreppet ROMANTISK KÄRLEK är ett komplext och mångfasetterat begrepp. I analysen har jag följaktligen, utifrån tidigare kärleksforskning och kärleksmetaforforskning, undersökt hur olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras (se avsnitt 3.2.4; 3.3.2; 3.4). De måldomänsaspekter jag identifierat är KÄNSLA, RELATION och PARTNER. I detta avsnitt sammanfattar jag analysen av identifierade måldomänsaspekter och deras metaforicering. Huruvida aspekterna kan identifieras i de metaforiska uttrycken varierar beroende på metaforicering. Jag diskuterar således först exempel där måldomänsaspekten är tydligt urskiljbar och sedan de svårigheter jag stött på i analysen av måldomänsaspekter.

7.1.3.1 RELATIONEN som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE

I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras, är det måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras. Ett exempel är ”vad är det värt det att leva <u>i en relation</u> om den inte är tillräckligt bra” (Eva, S1:936), där RELATIONEN utgör den BEHÅLLARE som personerna lever *i*, samt sätter GRÄNSER för RELATIONEN och för vad som händer *i* och *utanför* RELATIONEN. I de metaforiska uttrycken där måldomänsaspekten RELATION metaforiceras tydliggörs också att BEHÅLLAREN är KROPPSEXTERN. RELATIONEN är alltså en BEHÅLLARE som befinner sig utanför kroppen, vilket kan kontrasteras mot att Kövecses främst framhåller kroppen som en BEHÅLLARE av känslor (Kövecses, 1988; se avsnitt 7.1.2.2). Även i majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av BYGGNAD aktualiseras, är det måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras: ”men ska man <u>bygga en relation</u> på den, då måste man ju också <u>bygga in tillit i en relation</u>” (Karin, S1:615–616). I merparten av metaforiska uttryck där BEHÅLLARE och BYGGNAD aktualiseras är det alltså tydligt vilken

måldomänsaspekt som metaforiceras, och oftast är det måldomänsaspekten RELATION.

I några metaforiska uttryck där BEHÅLLARE och BYGGNAD metaforiceras går det även att identifiera måldomänsaspekten KÄNSLA. Som i uttrycket: ”att komma ur den känslan” (Emma, S3:1782), där KÄNSLAN utgör den KROPPSEXTERNA BEHÅLLARE som personen försöker komma ur. Där KROPPEN metaforiceras som en BEHÅLLARE av känslor kan även man argumentera för att det är aspekten PARTNER som metaforiceras, där känslorna kan ”släppas fram” eller ”dras ut” ur BEHÅLLAREN.

I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE och BYGGNAD aktualiseras är det alltså relativt tydligt vilken aspekt av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som metaforiceras; oftast aspekten RELATION, men även aspekterna KÄNSLA och PARTNER.

7.1.3.2 PARTNERN som en ÄGODEL och RELATIONEN som ett FYSISKT OBJEKT

I metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras är det ofta tydligt vilken måldomänsaspekt som metaforiceras. I uttrycket ”du tillhör mig” (Gun, S2:1649) metaforiceras måldomänsaspekten PARTNER som en ÄGODEL. Och där Karin i samtal 1 pratar om olika ”delar” går det utifrån samtalskontexten att uttyda att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT (se Samtalssekvens 7). I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras går det att urskilja måldomänsaspekt: aspekten PARTNER metaforiceras tydligt och ofta som en ÄGODEL; aspekten KÄNSLA som en LEVANDE ORGANISM och aspekten RELATION som både ett FYSISKT OBJEKT, en ÄGODEL och en LEVANDE ORGANISM. I vissa uttryck föreligger det samtidigt flera tolkningsmöjligheter, som i ”våran kärlek” (Gun, S2:1649) där både KÄNSLA och RELATION är möjliga tolkningar av ”kärlek”.

7.1.3.3 KÄNSLAN som en KRAFT, en SJUKDOM, ett BROTT, en FYSISK KONFLIKT och ett SPEL

När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en KRAFT, en SJUKDOM, ett BROTT, en FYSISK KONFLIKT och ett SPEL, går det i alla uttryck att tydligt uttyda vilken måldomänsaspekt som metaforiceras. I samtliga uttryck är det måldomänsaspekten KÄNSLA som metaforiceras, som i ”nu ska jag bli attraherad av hans flickvän” (Gun, S2:1381; KRAFT); ”drabbande förälskelsepassion (Annika, S2:1393; SJUKDOM); ”sånt där man inte vill erkänna” (Gun, S2:616; BROTT); ”kämpa emot en attraktion” (Gun, S2:53; FYSISK KONFLIKT); ”väldigt jobbiga spel kan det bli” (Eva, S1:1397; SPEL).

I metaforiska uttryck där erfarenheter av KRAFT aktualiseras, metaforiceras även aspekten PARTNER ofta i samma uttryck som andra måldomänsaspekter.

Exempelvis blir två personer ”attraherade” av varandra och känner ”dragning till varandra”, där aspekten KÄNSLA i sig metaforiceras som en KRAFT som attraherar två delar, samtidigt som delarna här är personerna som är attraherade, vilket relaterar till aspekten PARTNER.

I de här mindre vanliga metaforiceringarna är det alltså tydligt vilken måldomänsaspekt som metaforiceras: i alla metaforiska uttryck metaforiceras aspekten KÄNSLA, och i vissa uttryck går det att identifiera en samtidig metaforicering av aspekten PARTNER.

7.1.3.4 Svårtolkade måldomänsaspekter för RESANDE och ENHET

När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett RESANDE eller en ENHET, är det ofta svårt att uttolka vilken aspekt som metaforiceras. Nedan diskuterar jag först måldomänsaspekter i relation till RESANDE och därefter i relation till ENHET.

RESANDE

I de metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett RESANDE är måldomänsaspekter ofta svåra att uttolka. Exempelvis föreligger svårigheter i tolkningen av uttrycken ”alltså det här är ju dött tåg liksom, det leder ingenstans, avsluta här nu, han/hon är ett svin” (Linda S3:1725–1728). Uttrycken kan här tolkas på olika sätt, och vad det döda tåget är och vad det är som inte leder någonstans går inte att säkert uttyda. Detsamma gäller för uttrycket ”det är ju inte alls säkert att hon vill gå vidare med den här fransmannen” (Karin, S1:1146). Att ”gå vidare” med någon kan relatera både till RELATION och till KÄNSLA. I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras föreligger alltså flera tolkningsmöjligheter. Aspekten PARTNER har inte identifierats i metaforiska uttryck där RESANDE aktualiseras, även om det ofta är två personer, ofta två PARTNERS, som företar RESANDET.

Som jag diskuterat tidigare (avsnitt 3.3.2) går det ofta att identifiera att det är måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras som en RESA i tidigare forskning: ”I don’t think this relationship *is going anywhere*; Our relationship is *off the track*; The marriage is *on the rocks*. We may have to *bail out* of this relationship” (Kövecses, 1988, s. 15; Lakoff, 2006, s. 189; Lakoff & Johnson, 1980, s. 44–45). Och utifrån denna forskning hade jag en initial föreställning om att mina resultat skulle påvisa liknande resultat. Men de metaforiska uttrycken som identifierats för RESANDE i samtalen är ofta tvetydiga och inte så tydliga och tillrättalagda som de uttryck som den refererade tidigare forskningen diskuterar.

Jag kan således konstatera att det i många metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras rimligtvis kan vara både måldomänsaspekten RELATION och KÄNSLA som metaforiceras. Ibland går de in i varandra och kan inte särskiljas,

och ibland går en tolkning inte att göra utifrån uttryckens kontext. Det är alltså svårt att uttyda vad som är KÄNSLA och vad som är RELATION när den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE.

ENHET

I majoriteten av metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras är det oftast än mer oklart än för RESANDE vilken måldomänsaspekt som metaforiceras. Ofta föreligger flera tolkningsmöjligheter. I de mest frekvent identifierade metaforiska uttrycken *vara tillsammans/ihop med någon* kan ENHETEN som personerna ETABLERAR både relatera till KÄNSLA och RELATION. Det personerna ETABLERAR kan vara en upplevd känslomässig ENHET, men också en RELATION. Att två personer är ”ihop” eller ”tillsammans” innebär emellertid inte automatiskt att personerna är i en relation (se avsnitt 3.4). I vissa uttryck går det samtidigt att argumentera för att det är just RELATIONEN som metaforiceras som en ENHET: ”och vi var ju tillsammans i nästan 30 år innan jag tog ut skilsmässa” (Ylva, S2:502). Här har personerna som varit ”tillsammans i nästan 30 år” ETABLERAT och UPPRÄTTHÅLLIT en RELATION (ett äktenskap) som Ylva sedan UPPLÖSTE. Samtidigt kan man tänka sig att relationen/äktenskapet började som ETABLERANDET av en känslomässig ENHET, som tydligare relaterar till måldomänsaspekten KÄNSLA (attraktion), och att denna ENHET utvecklades till en RELATION präglad av *tillit*, *respekt* och *omhändertagande* (se avsnitt 3.4). Om det är RELATION eller KÄNSLA som metaforiceras som ENHETEN i det aktuella uttrycket kan dock inte otvetydigt uttolkas.

Samma tolkningsmöjligheter föreligger när fokus ligger på att personer är KOMPATIBLA i ENHETEN. Ur samtalskontexten går det oftast inte att uttolka om personerna är KOMPATIBLA attraktionsmässigt eller relationsmässigt, utan oftast är båda tolkningsmöjligheterna rimliga. Ytterligare en tolkningsmöjlighet är att det är måldomänsaspekten PARTNER som metaforiceras i de uttryck där personerna *matchar*, *passar* eller *klickar*. Metaforicerad måldomänsaspekt är här svårt att uttolka ur samtalskontexterna, och det förefaller vara ett dynamiskt samspel mellan aspekterna. Svårigheterna är liknande för metaforiska uttryck där fokus ligger på hur personerna UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN, som i ”jag har ganska många som har hållt ihop hela sitt liv från de var väldigt unga då” (Berit S2:1513). Vad som *hålls ihop* framgår inte här, utan det kan både vara RELATIONEN eller KÄNSLA. I något uttryck är det dock tydligare RELATION än KÄNSLA som metaforiceras: ”när man ser de här paren då ..., så tänker jag att ..., ibland har jag faktiskt funderat varför håller de ihop och jag vet liksom att hon har varit med någon liksom vid sidan om liksom och” (Berit S2:1154–1156). I samtalskontexten pratar Berit här om ”paren” som *håller ihop*, där *par* kan stå för att två personer är i en relation. På så sätt kan det här alltså vara måldomänsaspekten RELATION som metaforiceras som en ENHET.

Vad gäller metaforiska uttryck där fokus ligger på att personer UPPLÖSER ENHETEN (endast 8 uttryck), är det dock tydligare vilken måldomänsaspekt som metaforiceras. Exempelvis metaforiceras aspekten KÄNSLA i ”i så fall handlar det nog om att försöka klippa den där trådarna, den där, […] starka ..., känslan som man fortfarande har kvar till den där människan” (Karin, S1:1336–1340). Här är det tydligt att det är känslor som metaforiceras som trådarna som UPPRÄTTHÅLLER ENHETEN. Trådarna kan även klippas och på så sätt UPPLÖSA ENHETEN. Men även aspekten RELATION kan identifieras: ”alltså då hade jag kapat relationen” (Berit, S2:1208).

I tidigare forskning har man främst framhållit uttryck som förefaller relatera till måldomänsaspekten KÄNSLA som stöd för metaforiceringen av KÄRLEK som ENHET: ”We *are one*”; ”We were *made for each other*” (Kövecses, 1988, s. 18). I min analys är det dock ofta är oklart vilken aspekt som metaforiceras. Kövecses (1988) diskuterar samtidigt inte explicit måldomänsaspekter utan undersöker det generella begreppet KÄRLEK. Beger (2011, s. 32) menar att de metaforiska uttryck hon identifierat för ENHET syftar till att ENHETEN utgörs av personer i en RELATION. Men utifrån de metaforiska uttryck Beger ger som stöd för detta kan jag inte komma till samma slutsats. Hon ger följande exempel: ”Since then they moved in together and *are inseparable*”, ”It just *tore us apart* as it was more out of spite than real love for the guy I lived with”, ”I don’t ever want to lose him, he means the world to me, and without him *I’d be broken*” (Beger, 2011, s. 32; exempel 26, 27, 28). Utifrån den kontext som ges förefaller det mig oklart att det är personer i en relation som är oskiljbara (*inseparable*), då personerna kan vara oskiljbara utan att vara i en etablerad relation. Det förefaller mig även oklart att det är relationen som “slits isär” (*tore us apart*). Än mindre klart är det i det sista exemplet, där det tydligt är en person som metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT som går sönder, och inte personerna i en RELATION som en ENHET. Beger kan samtidigt ha mer kontext att utgå ifrån, men baserarat på de exempel hon ger förefaller det oklart vilken måldomänsaspekt som metaforiceras i de här uttrycken, vilket även mina resultat påvisar.

Sammanfattningsvis är det svårt att uttyda att någon måldomänsaspekt tydligare än någon annan metaforiceras som ENHET, utan både KÄNSLA och RELATION metaforiceras. Ibland är aspekterna svåra att särskilja, och ibland är båda lika rimliga. Aspekten PARTNER har inte identifierats, även om ENHETEN i samtliga metaforiska uttryck ETABLERAS av två, förhoppningsvis, KOMPATIBLA personer.

7.1.3.5 Sammanfattning av analysen av måldomänsaspekter

I förhållandevis många identifierade metaforiska uttryck är det relativt enkelt att identifiera att en viss aspekt av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras. Exempelvis metaforiceras måldomänsaspekten PARTNER ofta som en ÄGODEL, och måldomänsaspekten RELATION ofta som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE. Det är

även tydligt att måldomänsaspekten KÄNSLA metaforiceras som en KRAFT, en SJUKDOM, ett BROTT, en FYSISK KONFLIKT och ett SPEL. I metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som RESANDE och ENHET går det dock sällan att urskilja eller särskilja måldomänsaspekter. Ibland går det inte att skilja KÄNSLA från RELATION (*vara tillsammans*) och ibland kan metaforiceringen av RELATION vara lika rimlig som metaforiceringen av KÄNSLA (*gå vidare*). Analysen visar alltså att måldomänsaspekter inte enkelt kan identifieras i alla metaforiska uttryck, utan att den ROMANTISKA KÄRLEKEN är mångfasetterad och komplex.

7.2 Hur varierar metaforiceringen mellan samtalen?

Mitt material består av fyra semistrukturerade gruppsamtal, med deltagare i två åldersgrupper; 25–33 och 50–55.[84] De yttre förutsättningarna för alla samtal var lika: alla samtalsdeltagare såg samma stimulusfilm och hade tillgång till de diskussionsfrågor jag konstruerat, samtalen företogs i samma lokal och alla samtal begränsades till 60 minuter (se avsnitt 4.1). Samtalen och metaforiceringarna varierar likväl på flera sätt. Ovan har jag diskuterat källdomäner och metaforiska uttryck och endast kort noterat att viss variation föreligger. I det här avsnittet diskuterar jag mer i detalj några av de variationer jag identifierat, då all variation inte ryms i denna diskussion. Först diskuterar jag variationen av antal metaforiska uttryck, identifierade källdomäner och metafordensitet. Sedan diskuteras identifierade variationer i samtalsdiskurserna, där jag utgår ifrån de samtalsanalytiska begreppen *samtalsstil*, *talardominans* och identifierade *ämnesepisoder*. Jag diskuterar även samband mellan samtalsstil, talardominans och ämnesepisoder och identifierad metaforicering. Fortlöpande diskuteras även huruvida det går att argumentera för samband mellan identifierade variationer och gruppsamtalens ålderssammansättning.

7.2.1 *Kvantitativ variation: vissa samband med samtalens ålderssammansättning*

De kvantitativa resultaten gällande antal metaforiska uttryck fungerar i den här studien som komplement till de kvalitativa analyserna. De är inte statistiskt säkerställda, men syftar till att ge en överblick av metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. I det här avsnittet sammanfattar jag kort de kvantitativa resultat som sammanställts, vilka initialt visualiseras i Tabell 11 nedan.

[84] Hädanefter använder jag *gruppsamtal* och *samtal* parallellt.

Antal metaforiska uttryck där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som	Samtal 1 (50–54)	Samtal 2 (51–54)	Samtal 3 (26–33)	Samtal 4 (25–26)	Totalt
ett FYSISKT OBJEKT	57	65	46	35	203
en BEHÅLLARE	71	35	44	29	179
ett gemensamt RESANDE	54	28	38	35	155
en ENHET	28	26	32	40	126
en KRAFT	15	25	3	7	50
en SJUKDOM	2	25	7	0	34
ett BROTT	0	6	1	4	11
en FYSISK KONFLIKT	4	6	0	1	11
ett SPEL	8	1	0	2	11
Totalt antal metaforiska uttryck	239	217	171	153	780
Antal transkriberade ord	9651	11 214	9592	10 696	41 153
Metafordensitet (MD)	25	19	18	14	Medel = 19

Tabell 11. Sammanställning av kvantitativa resultat.

Totalt har 780 metaforiska uttryck för ROMANTISK KÄRLEK identifierats i 41 153 transkriberade ord. Detta innebär ett medelvärde i metafordensitet på 19 metaforiska uttryck för ROMANTISK KÄRLEK per tusen transkriberade ord. Då det går att identifiera samband mellan de kvantitativa resultaten och gruppsamtalens ålderssammansättning, utgår jag ifrån ålderssammansättningen i den följande redovisningen.

Antal metaforiska uttryck är liknande i samtalen med äldre deltagare (239 i samtal 1; 217 i samtal 2) och i samtalen med yngre deltagare (171 i samtal 3; 153 i samtal 4). Flest metaforiska uttryck har identifierats i samtalen med äldre deltagare. I de två samtalen med äldre deltagare har jag identifierat ca 40 % fler metaforiska uttryck än i samtalen med yngre deltagare (454 i samtal 1 och 2; 320 i samtal 3 och 4). Och vid jämförelser mellan individuella samtal har jag identifierat 60 % fler metaforiska uttryck i ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 1; 239 uttryck) jämfört med ett av samtalen med yngre deltagare (samtal

4; 153 uttryck). Denna skillnad syns även i beräknad *metafordensitet* (MD) (MD 24 i samtal 1; MD 14 i samtal 4).[85] Detta innebär dock inte att det går att hävda ett tydligt samband mellan metafordensitet och gruppsamtalens ålderssammansättning då skillnaden är marginell mellan samtal 2 (äldre deltagare; MD 19) och samtal 3 (yngre deltagare; MD 18).

Huruvida antalet identifierade metaforiska uttryck i just den här studien är högt eller lågt är svårt att avgöra då det inte finns motsvarande studier att jämföra med, samtidigt som metafordensitet beräknats i bara några få tidigare metaforstudier. Cameron (2003, s. 86–87) beräknar metafordensiteten till mellan 14 och 27 i klassrumsdiskurs, beroende på den aktuella situationen och samtalskontexten. Cameron (2011, s. 37) beräknar metafordensiteten till mellan 68 och 107 i olika konversations- och intervjumaterial. Ytterligare studier där metafordensitet beräknas har inte påträffats.[86] I jämförelse med dessa studier är mina resultat jämbördiga med klassrumsdiskurs, men låga i jämförelse med annat konversations- och intervjumaterial. Den stora skillnaden mellan min studie och dessa är dock att Cameron (2003) identifierade alla metaforer, och att Cameron (2011) studerade det övergripande konceptet FÖRSONING (RECONCILIATION). Således ger jämförelserna en indikation på att mitt samtalsmaterial är förhållandevis rikt på metaforiska uttryck.[87]

I alla samtal är de vanligaste metaforiceringarna de där den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT, ett gemensamt RESANDE, en BEHÅLLARE och en ENHET. Det finns inga tydliga samband mellan dessa metaforiceringar och samtalens ålderssammansättning som inte också har samband med metafordensiteten. Exempelvis är det stor skillnad i antal metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras mellan samtal 1 (äldre deltagare; 71 uttryck) och samtal 4 (yngre deltagare; 29 uttryck), vilket samtidigt återspeglas i metafordensiteten. Således, den individuella skillnaden samvarierar här med skillnaden i metafordensitet. När fokus ligger på de typer av FYSISKA OBJEKT, eller på vilka aktiviteter som fokuseras i relation till ENHET, går det dock att se vissa samband med samtalens ålderssammansättning. Det är exempelvis betydligt vanligare att den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en ÄGODEL i samtalen med äldre deltagare (32 utryck i samtal 1; 37 uttryck i samtal 2) än i samtalen med yngre deltagare (14 uttryck i samtal 3; 18 uttryck i

[85] Cameron (2003, s. 54–56, 86–87; 2011, s. 37) beräknar metafordensitet som antal *metaforiska uttryck per 1000 transkriberade ord*. Jag väljer här att presentera metafordensitet på samma sätt. De kvantitativa resultaten är dock endast komplement till de kvalitativa diskussionerna.
[86] Beräkning av metafordensitet har endast påträffats i några av Camerons refererade studier, men exempelvis Cameron (2010b) presenterar antal metaforer per timme samtal. Inom MIP(VU) räknar man istället antal metaforiskt använda ord, eftersom man analyserar varje lexikal enhet separat; och jämförelser med sådana resultat blir här missvisande och felaktiga.
[87] Quinn (1987, s. 173, 2005, s. 42) identifierar endast drygt 400 metaforer för ÄKTENSKAP i ett över 30 timmar långt intervjumaterial, ett överraskande lågt antal. Quinns studie är dock inte primärt en metaforstudie.

samtal 4) (se Tabell 5). Å andra sidan är det betydligt vanligare att fokus ligger på personers ”kompatibilitet” i ENHETEN i samtalen med yngre deltagare (16 uttryck i samtal 3; 15 uttryck i samtal 2) än i samtalen med äldre deltagare (1 uttryck i samtal 1; 1 uttryck i samtal 2). Det går dock inte alltid att identifiera samband mellan de kvantitativa resultaten och ålderssammansättningen då jag exempelvis identifierat att erfarenheter av RESANDE aktualiseras både mest och minst frekvent i samtalen med äldre deltagare (54 uttryck i samtal 1; 28 uttryck i samtal 2). Och vad gäller metaforiska uttryck för SJUKDOM är det stor variation mellan samtalen med yngre deltagare (7 uttryck i samtal 3; 0 uttryck i samtal 4). Här är sambanden mellan ålderssammansättning och antal metaforiska uttryck alltså inte tydliga, utan analysen visar även på inbördes variation.

Sammanfattningsvis är de vanligaste metaforiceringarna vanliga i alla samtal, oavsett gruppsamtalens ålderssammansättning. Samtidigt går det att identifiera samband mellan vissa kvantitativa resultat och ålderssammansättningen. Överlag har flest metaforiska uttryck identifierats i samtalen med äldre deltagare, där majoriteten av de mindre vanliga metaforiceringarna också är vanligast i ett av dessa samtal (samtal 2). Metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET är samtidigt vanligast i samtalen med yngre deltagare. Resultaten pekar alltså på att det är kvantitativa skillnader och likheter mellan samtalen. Ibland går att se ett samband mellan kvantitativa resultat och samtalens ålderssammansättning; ibland föreligger skillnader och likheter också mellan samtalen med liknande ålderssammansättning.

7.2.2 *Metaforicering och samtalsdiskurs*

I analysen av hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras i samtalen har jag genomgående undersökt samband mellan samtalsdiskurs och metaforicering, och i detta avsnitt diskuteras de samband som identifierats. Samtalsdiskursen har jag analyserat genom begreppen *samtalsstil*, *talarengagemang* och *ämnesepisod*, och frågan blir således: går det att se samband mellan samtalsstil, talarengagemang och ämnesepisoder och identifierad metaforicering?

7.2.2.1 Variation i samtalsstil och talarengagemang

I analysen av samtalsstil har jag identifierat viss variation mellan samtalen.[88] Tre av samtalen (samtal 1, 2 och 3) präglas av ”Närhets- och engagemangsstilen”, vilken bland annat karaktäriseras av en strävan mot en ”vi-känsla” och att det förekommer mycket berättande och få pauser. I samtalen stöttar deltagarna varandra och visar engagemang i varandras berättelser. Vid några tillfällen föreslås även en lösning på ett eventuellt problem som någon deltagare berättar

[88] Här vill jag åter tydliggöra att analyserna av samtalsstil och talarengagemang är generella uppskattningar då en fullständig samtalsanalys inte utförts. Uppskattningarna baseras på den förståelse av samtalen jag etablerat under analysprocessen.

om, som när Karin resonerar kring vikten av att *klippa trådarna* till sin förra partner för att kunna träffa någon ny (se Samtalssekvens 65; avsnitt 6.5.5). Ett av samtalen (samtal 4) präglas av ”Respekt- och hänsynsstilen”, vilken är motsatsen till Närhets- och engagemangsstilen och bland annat karaktäriseras av längre pauser och mindre berättande (se Norrby, 2004, s. 208–211). Visst berättande förekommer i samtal 4, men berättelserna är korta och följs ofta inte upp av de andra deltagarna. Samtalsdeltagaren Karl i samtal 4 är den som oftast försöker initiera nya ämnen, men försöken leder ofta inte vidare. Här är stödet mindre och deltagarnas berättande backas ofta upp endast kort med ett ”mm” eller ”ja”, vilket illustreras i Samtalssekvens 73 nedan där Karl precis innan haft en berättelserunda.

Samtalssekvens 73. Samtal 4, rad 812–819

```
812  Karl   stämningen var ju bra.

813  Maria  mm.

814  Sara   jo.

815  ...

816  Sara   precis.

817  ...

818  Maria  hmhm.

819  ...
```

Talarengagemanget är högt i de tre samtal som präglas av *Närhets- och engagemangsstilen* (samtal 1, 2 och 3) men lågt i samtalet som präglas av *Respekt- och hänsynsstilen* (samtal 4).[89] I två av samtalen (samtal 2 och 3) är talardominansen relativt likvärdig deltagarna emellan. Alla får komma till tals, alla tillåts utveckla berättelserundor, och ingen dominerar aktivt samtalen. I ett av samtalen (samtal 1) dominerar deltagarna Helena och Karin samtalet, medan Eva är mer passiv. I samtal 4 utövar deltagaren Karl en kvantitativ dominans i försöken att driva samtalet framåt; dominansen förefaller dock inte medveten, utan som en strategi för att försöka engagera de andra deltagarna. Vad gäller deltagarrollerna *primärtalare – sekundärtalare – lyssnare* är skalan glidande i alla samtal (vilket är det absolut vanligaste; se Norrby, 2004, s. 153). Den enda deltagare som kan karaktäriseras som *lyssnare* är Sara i samtal 4. Hon är relativt

[89] Jag har endast gjort en tentativ uppskattning av deltagarnas talarengagemang och talardominans, men förefaller samvariera med identifierad samtalsstil. Då jag inte jämför individuella deltagare diskuterar jag inte samband mellan enskilda deltagares talardominans och metaforicering.

passiv i samtalet och backar upp de andra deltagarna mer än introducerar nya ämnen själv. När hon väl introducerar ett ämne är det oftast utifrån de konstruerade diskussionsfrågorna. Sara delar visserligen med sig av några personliga berättelser, men berättelserna är relativt generella och mer som beskrivningar av allmänna erfarenheter.

Antalet metaforiska uttryck varierar mellan samtalen som präglas av *Närhets- och engagemangsstilen* (samtal 1, 2 och 3), men variationen går inte att tydligt koppla till samtalsstilen. För samtal 4 går det dock att diskutera ett eventuellt samband då det är det enda samtal som präglas av *Respekt- och hänsynsstilen* och också det samtal där färst metaforiska uttryck identifierats. Det går även att diskutera ett samband mellan samtalsstil och metafordensitet då densiteten är lägst i samtal 4, trots liknande antal transkriberade ord som för samtal 2 (10 696 i samtal 4; 11 214 i samtal 2; se Tabell 11 ovan). Om det går att diskutera samband mellan *Närhets- och engagemangsstilen*, som präglar de andra samtalen (samtal 1, 2 och 3) och metafordensitet är dock svårare att säga då endast ett samtal (samtal 1) starkt avviker från samtal 4 (MD 25 i samtal 1; MD 14 i samtal 4). Några generella samband mellan samtalsstil och metafordensitet går alltså inte att argumentera för. Även vad gäller samband mellan talarengagemang och metafordensitet går detta främst att argumentera för i samtal 4 där talarengagemanget är lågt och berättelserundorna få. Samtidigt varierar metafordensiteten mellan samtalen även där talarengagemanget är högt (MD 25 i samtal 1; MD 19 i samtal 2; MD 18 i samtal 3).

Några tydliga samband mellan samtalsstil, talarengagemang och samtalens ålderssammansättning har inte identifierats. Även om samtal 4 (med yngre deltagare) utmärker sig både vad gäller samtalsstil och talarengagemang, så är det andra samtalet med yngre deltagare (samtal 3) liknande samtalen med äldre deltagare (samtal 1 och 2).

Sammanfattningsvis har färst antal metaforiska uttryck identifierats i det enda samtal som präglas av *Respekt- och hänsynsstilen* och där talarengagemanget är lågt; samtal 4. Samtidigt har samma centrala metaforiceringar identifierats i detta samtal som i de andra; även i samtal 4 metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN främst som ett FYSISKT OBJEKT, en BEHÅLLARE, ett gemensamt RESANDE och en ENHET. Det går alltså att argumentera för ett visst samband mellan samtalsstil och talarengagemang och antal metaforiska uttryck, dock inte för ett samband med identifierad metaforicering. Samtidigt är skillnaderna i antal metaforiska uttryck mellan samtal 3 och 4 relativt små (171 i samtal 3; 153 i samtal 4). Några tydliga samband mellan samtalsstil och talarengagemang och samtalens ålderssammansättning har inte identifierats.

7.2.2.2 Återkommande ämnesepisoder och samband med metaforicering

Ämnesmässigt är det en stor spännvidd över de fyra samtalen, och samtalsdeltagarna diskuterar ämnen både relaterade till begreppet ROMANTISK KÄRLEK och relaterade till andra begrepp. Identifikationen av ämnesepisoder är en hermeneutisk process, och på samma sätt som att antalet metaforiska uttryck inte är exakta beräkningar och att överlapp förekommer, gäller detsamma för identifierade ämnesepisoder. I detta avsnitt presenterar jag först identifierade ämnesepisoder. Därefter diskuterar jag några exempel där det går att argumentera för ett samband mellan ämnesepisod och metaforicering.

Antal identifierade och återkommande ämnesepisoder

Totalt har jag identifierat 439 ämnesepisoder, vilka varierar i längd och omfattning. I tre av samtalen (samtal 1, 3 och 4) är antalet identifierade ämnesepisoder mycket lika: 101 (samtal 1), 93 (samtal 3) och 91 (samtal 4). I samtal 2 har betydligt fler ämnesepisoder identifierats (154). Några ämnesepisoder återkommer i alla samtal: *Otrohet*, *Lojalitet*, *Förväntningar på partner eller relation*, *Polygami*, *Stimulusfilmens handling och tema* och *Identifikation med någon/något i filmen*. De tre första ämnesepisoderna kan tydligt länkas till handlingen i stimulusfilmen (se avsnitt 4.1.3.5). Att ämnesepisoden *Polygami* återkommer kan ofta förklaras av att en av skådespelarna, Adam Pålsson (”Dag”), spelat homosexuell man i Tv-serien ”Torka aldrig tårar utan handskar” (Kaijser, 2012). Detta kommenteras explicit i alla samtal, även om inte alla samtalsdeltagare sett serien. De två sista ämnesepisoderna härrör ur diskussionsfrågorna (se åter avsnitt 4.1.3.5). Vissa ämnesepisoder har bara identifieras i enskilda samtal, såsom *Kåthetsspiralen* (samtal 1), *Avsexualisering vid sjukdom* (samtal 2), *Nätdejting* (samtal 3) och *Vara dålig på kärlek* (samtal 4). Även om variationen av ämnesepisoder är stor samtalen emellan, så är den röda tråden ROMANTISK KÄRLEK.

Samband mellan ämnesepisoder och metaforicering

Det tydligaste sambandet mellan ämnesepisod och metaforicering är den mellan den frekventa förekomsten av ämnesepisoden *Otrohet* och en varierad metaforicering i flera av samtalen. I ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 2) går det att identifiera ett samband mellan ämnesepisoden *Otrohet* och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som KRAFT och SJUKDOM. När otrohet här diskuteras metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN återkommande som någonting som *drabbar* människan, eller att attraktionen bara händer som ”du vet <u>magneter</u> så här tjoff” (Berit, S2:2054). Attraktionen är någonting som påverkar människan, och eventuell otrohet går inte alltid att styra över. I det andra samtalet med äldre deltagare (samtal 1) går det att identifiera ett samband mellan ämnesepisoden *Otrohet* och metaforiceringen av den ROMANTISKA

KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE. Bland annat att den bedragna står *utanför* BEHÅLLAREN: ”är det för att han är den bedragna, den som står utanför?” (Eva, S1:489–490) eller att otroheten kan få någon att *ta sig ur* behållaren: ”det hade hade gett mig en spark i ändan och tagit mig ur det förhållandet” (Karin, S1:947). I det sistnämnda uttrycket går det samtidigt att argumentera för ett samband mellan *Otrohet* och RESANDE då otroheten här möjliggör en förflyttning *ut ur* BEHÅLLAREN. I samtal 1 går det alltså att diskutera ett samband mellan ämnesepisoden *Otrohet* och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE och som ett gemensamt RESANDE.

Även i samtalen med yngre deltagare (samtal 3 och 4) har jag identifierat vissa samband mellan ämnesepisod och metaforicering. Sambanden är dock inte lika vanliga och tydliga i de här samtalen. I ett av samtalen (samtal 3) kan några tydligare samband mellan ämnesepisoden *Lojalitet* och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL identifieras: ”fast det är ju lojalitet liksom både gentemot, henne mot, sin kille liksom ... eh, nu är det ju svårt att säga om hon faktiskt hade några känslor” (David, S3:254–257). Och bara några rader senare i samtal 3 går det att identifiera ett samband mellan *Lojalitet* och metaforicering som BEHÅLLARE: ”men liksom båda lojalitet, inom ett parförhållande och, lojalitet mot en vän så liksom, att agera eller inte agera så” (David, S3:268–271). I det här samtalet har jag även identifierat ett samband mellan ämnesepisoden *Polygami* och metaforiceringen som ENHET, som i ”det kanske inte finns en rätta det kanske finns flera rätta” (Linda, S3:1166). Också i det andra samtalet med yngre deltagare (samtal 4) går det att identifiera ett samband mellan ämnesepisoderna *Otrohet* och *Lojalitet* och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET, som i ”så då kände jag lite så här att ..., det var ju-- det kunde ju inte jag visa-- alltså vi klickade jättebra” (Maria, S4:300–303). I det här samtalet går det även att identifiera ett samband mellan ämnesepisoden *Otrohet* och metaforiceringen som KRAFT: ”man vet att det är fel någonstans men samtidigt att, det är ju liksom bara de biologiska ..., krafterna eller vad man ska kalla det” (Sara, S4:397–399).

Jag har även identifierat variation i samtalsdeltagarnas attityder till exempelvis ämnesepisoden *Otrohet*, där det också går att identifiera ett samband med samtalens ålderssammansättning. I samtalen med äldre deltagare (samtal 1 och 2) diskuteras ofta att otrohet kan vara någonting bra: ”ja jo för oss blev det ju en en injektion, [...] det gav förhållandet ... liksom en nytändning” (Annika, S2:1460–1463) eller ”det hade hade gett mig en spark i ändan och tagit mig ur det förhållandet” (Karin, S1:947). I samtalen med yngre deltagare (samtal 3 och 4) diskuteras otroheten inte på det här sättet, utan i ett av samtalen (samtal 3) framhålls hur relationen behöver ”vårdas” (Emma, S3:1108) och att det finns en strävan efter en relation där man är nöjd och inte ”nås av sån blixtförälskelse liksom” (David, S3:1025). Och även om de yngre deltagarna också diskuterar hur

det kan vara naturligt att attraheras av någon annan, så innebär det inte att man ska agera på den känslan utan man ska försöka vara nöjd med det man har: ”och jag hade ju som aldrig någon tanke på att liksom utforska det eller se vart det skulle leda eller” (Linda, S3:886). Det förefaller alltså som att de äldre deltagarna inte ser otrohet som det värsta som kan hända, medan de yngre deltagarna i större utsträckning pratar om att ”hitta den rätta” och vara nöjd i det man har (samtidigt som de också diskuterar hur detta ideal ofta inte existerar).

Sammanfattningsvis har jag identifierat samband mellan vissa identifierade ämnesepisoder och vissa metaforiceringar, exempelvis mellan ämnesepisoden *Otrohet* och metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en KRAFT och som en SJUKDOM (samtal 2); eller som en BEHÅLLARE eller ett gemensamt RESANDE (samtal 1). Ämnesepisoder utgör alltså en viktig del i analysen av hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras, och har analysen igenom varit utgångspunkt för identifierad metaforicering. Metaforiceringen kan alltså inte frikopplas från samtalsdiskursen, utan fungerar i samverkan med den.

7.2.3 *Sammanfattning av identifierad variation*

Variationen mellan samtalen är totalt sett liten, även om det finns vissa undantag. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras främst som ett FYSISKT OBJEKT, en BEHÅLLARE, ett RESANDE och en ENHET i samtliga samtal, och variationen i antal metaforiska uttryck mellan samtalen är ibland mycket liten. Metafordensiteten varierar mellan 14 och 25, och förekomsten av metaforiska uttryck för ROMANTISK KÄRLEK varierar således mellan samtalen. Huruvida antalet metaforiska uttryck som identifierats är högt eller lågt går inte att utröna då det inte finns liknande studier att jämföra med. Det går även att argumentera för vissa samband mellan antal metaforiska uttryck och samtalens ålderssammansättning. I ett av samtalen med äldre deltagare (samtal 1) har det exempelvis identifierats över 60 % fler metaforiska uttryck än i ett av samtalen med yngre deltagare (samtal 4).

I tre av fyra samtal (samtal 1, 2 och 3) har samtalsstilen *Närhets- och engagemangsstilen* identifierats; i ett samtal (samtal 4) samtalsstilen *Respekt- och hänsynsstilen* (se avsnitt 7.2.2 ovan). Talarengagemanget varierar mellan samtalen, men är lägst i samtal 4. Något tydligt samband mellan samtalsstil och talarengagemang och metaforicering går generellt inte att argumentera för, även om det kan argumenteras för vissa samband mellan samtalsstil, talarengagemang och antal metaforiska uttryck för samtal 4. I tre av fyra samtal (samtal 1, 3 och 4) har nästan identiskt många ämnesepisoder identifierats. Vissa ämnesepisoder, exempelvis *Otrohet*, *Lojalitet* och *Polygami*, återkommer i alla samtal. Och här går det att identifiera vissa samband med metaforiceringen, exempelvis ett samband mellan ämnesepisoden *Lojalitet* och metaforiceringen av den

ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ÄGODEL och som en BEHÅLLARE (samtal 3). Sambanden är dock inte alltid tydliga.

Sammanfattningsvis har jag identifierat flera troliga samband mellan gruppsamtalens ålderssammansättning och metaforicering, relativt tydliga samband mellan vissa ämnesepisoder och metaforicering samt vissa samband mellan samtalsstil och talarengagemang och metaforicering. Samtalsdiskursen samverkar alltså med metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN på ett flertal sätt.

7.3 Hur kan en rekonstruerad *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN se ut?

I det här avsnittet diskuterar jag en möjlig rekonstruktion av en *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen. Rekonstruktionen baseras på de identifierade metaforiska uttrycken, identifierade källdomäner, systematiska metaforer, analysen av samtalsstil, talarengagemang och ämnesepisoder, samt på den samlade förståelse av samtalen jag etablerat under arbetets gång.

Kulturella modeller rekonstrueras ofta utifrån språklig evidens såsom intervjuer, enkäter eller korpusstudier. Som jag diskuterat i avsnitt 5.3 existerar ingen preciserad metodik för rekonstruktionen av kulturella modeller. Anledningen är att de kulturella modellerna inte kan identifieras eller beräknas, utan just *rekonstrueras* utifrån en samlad analys av den aktuella diskursen. I rekonstruktionen utgår man (ofta) ifrån språkliga uttryck (ibland metaforiska uttryck), kontexten uttrycken används i, samt den sociokulturella kontext som utgör omgivning för språkandet, inklusive forskarens förståelse av den aktuella diskursen och kulturen språkandet analyseras i. I kontrast till en mer rigid metaforidentifieringsmetod såsom MIP (Pragglejaz Group, 2007) kan rekonstruktionen av kulturella modeller förefalla oprecis. Men då delade kulturella föreställningar och förståelser ofta är implicita i människors språkande, är kulturella modeller en rekonstruktion av implicita kulturella förståelser genom analysen av explicita uttryck. De explicita uttrycken får samtidigt sin betydelse, bland annat, genom dessa implicita, kulturellt delade, förståelser. Alltså; kulturella förståelser *genomsyrar* de metaforiska uttryck som identifieras, och de metaforiska uttrycken manifesterar de kulturella förståelserna. Eller som Quinn (2005, s. 45) uttrycker det: ”I came to see my analytic approach as the reconstruction, from what people said explicitly, of the implicit assumptions they must have had in mind to say it”.

I den följande rekonstruktionen av en kulturell modell för den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen har jag utgått ifrån Quinns undersökning av en kulturell modell för det amerikanska *äktenskapet (American marriage)* (Quinn, 1987, 1997, 2005). Jag har utgått ifrån Quinns studie av främst två anledningar: 1) det är en av de få men mest omskriva studierna där metaforer utgör det språkliga material som rekonstruktionen av den kulturella modellen bygger på, 2) det är en av få studier som diskuterar rekonstruktionen av en kulturell modell för ett begrepp relaterat till den ROMANTISKA KÄRLEKEN, nämligen *äktenskapet*.

I studien har Quinn (1987, s. 173; 2005b, s. 47–51) identifierat drygt 400 metaforer för äktenskap i totalt 22 intervjuer à ca 15–16 timmar vardera. Metaforerna som identifierats har delats in i åtta ”klasser” (*classes*), bland annat *varaktighet*, *kompatibilitet*, och *risk* (Quinn, 2005b, s. 48). Utifrån denna

indelning av metaforer menar Quinn (2005b, s. 50) att ett *delat schema* för *äktenskap* kan härledas: ”From this finding, I deduced that the metaphors captured a shared schema for marriage, each class of metaphors representing a key concept in this schema”. Begreppet *schema* innebär här ett schema som byggs upp av erfarenheter, och som hjälper oss att förstå omvärlden (på samma sätt som *föreställningsscheman* strukturerar spatiala erfarenheter). Således, i den grad människor delar erfarenheter, delar de även dessa *kulturella scheman*:

> The social world is constructed in just such a way that many of our experiences – the language we speak, for example, or the way we are brought up as children, or the built environment we inhabit – are indeed shared. Hence, many, many of our schemas are cultural ones. (Quinn, 2005, s. 38)

Att identifiera metaforer, dela in dem i olika ”klasser” och analysera klasserna som delade scheman, kan alltså utgöra grunden i rekonstruktionen av en kulturell modell för det begrepp man vill undersöka. I mina analyser utgår jag således ifrån Quinns metodik, även om jag använder andra begrepp än hon gör. Det Quinn diskuterar som *klasser* av metaforer, diskuterar jag som *källdomäner*, utifrån tanken att olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter aktualiseras i metaforiska uttryck (se avsnitt 2.2). Källdomänen BEHÅLLARE föreslås exempelvis när erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras i ett flertal metaforiska uttryck, och källdomänen kan således ses som en ”klass” av metaforer, eller olika ”påståendescheman” (*schemas for proposition*) (Quinn, 1987, s. 179). Dessa utgör sedan underlag för rekonstruktionen av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i de analyserade samtalen. I min analys innebär detta att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en BEHÅLLARE, som ett exempel, utgör en central del i samtalsdeltagarnas delade förståelser av den ROMANTISKA KÄRLEKEN då det är en av de mest frekvent identifierade metaforiceringarna. Metaforiceringen utgör således också en konstituerande del i en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen, likväl som att andra metaforiceringar utgör sina delar.

Det är här på sin plats att rekapitulera och tydliggöra samspelet mellan språkande, kognition och kroppsförankrade erfarenheter som jag utgått ifrån i studiens analyser. Samspelet mellan språkande, kognition och kroppsförankrade erfarenheter är just ett *samspel*; språkande är inte ett isolerat fenomen, utan samverkar med en mängd faktorer, såsom kognition, kroppsförankring och kulturell situering (se avsnitt 2.2.3; 2.2.4; 2.2.6). En sådan språksyn gör det möjligt att diskutera hur språkande förstås och förklaras utifrån teorier om kognitiv strukturering och erfarenhetsbaserade upplevelser. Rent konkret studerar jag alltså språkliga uttryck i autentiska samtal och hur det går att argumentera för att olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter aktualiseras i de språkliga uttrycken, där de aktualiserade

erfarenheterna ofta är strukturerade av *föreställningsscheman* (se avsnitt 2.2.4). All betydelse ligger dock inte ”färdig” i de språkliga uttrycken, utan betydelsen uppstår, utvecklas och flyter mellan samtalsdeltagarna i den kontextuellt situerade användningen; i samtidig samverkan med bland andra sociokulturella och kognitiva faktorer (Gibbs & Cameron, 2008). Följaktligen, även om jag analyserar språkliga uttryck och vilka erfarenheter som aktualiseras, och även om jag utgår ifrån de språkliga uttrycken i rekonstruktionen av en kulturell modell, så menar jag att den metaforicering som identifieras är dynamisk och kan karaktäriseras som en *växelverkansprocess*. Denna växelverkan innebär ett dynamiskt orsakssamband: inga språkande individer – ingen kulturell modell; ingen kultur modell – inga språkande individer. Och utan kulturellt och socialt situerade, kognitiva och språkande individer: inga metaforer.

7.3.1 *Rekonstruktionen av en möjlig kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen*

I detta avsnitt diskuterar jag hur en möjlig kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK kan se ut, rekonstruerad utifrån identifierad metaforicering och samtalsdiskurs. Alla identifierade metaforiska uttryck och aktualiserade erfarenheter utgör på olika sätt underlag för rekonstruktionen av en kulturell modell, samtidigt som den kulturella modellen genomsyrar de metaforiska uttrycken. I de 780 metaforiska uttrycken aktualiseras alltså nio källdomäner, där de mest centrala metaforiceringarna kan uttryckas enligt de följande systematiska metaforerna:

- ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETT FYSISKT OBJEKT; EN ÄGODEL; EN ORGANISM
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR EN BEHÅLLARE; EN KROPPSEXTERN BEHÅLLARE; EN BYGGNAD
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETT GEMENSAMT RESANDE
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR ETABLERANDET, UPPRÄTTHÅLLANDET OCH UPPLÖSANDET AV EN ENHET
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR EN BÅDE FYSISK OCH NATURLIG KRAFT SOM PÅVERKAR MÄNNISKAN
- ROMANTISK KÄRLEK ÄR EN SJUKDOM SOM KAN PÅVERKA PERSONERS SYN ELLER GÖRA NÅGON VANSINNIG

Dessa *systematiska metaforer i diskursen* (eller *propositionsscheman* (Quinn, 1987)) utgör de centrala delarna av den kulturella modell för ROMANTISK KÄRLEK som kan rekonstrueras. Metaforiska uttryck som samlas under dessa systematiska metaforer utgör 96 % av alla identifierade metaforiska uttryck (747 av 780 uttryck). Hög förekomst innebär inte automatiskt att kulturella förståelser är delade, men återkommande metaforiceringar utgör ett bra underlag för rekonstruktionen av en kulturell modell (Quinn, 1987, s. 179). Hög förekomst innebär inte heller att systematiska metaforer enkelt kan föreslås (Cameron m.fl., 2010, s. 128–130), där exempelvis aktualisering av erfarenheter av SJUKDOM inte är lika vanlig som de övriga, men ändå framträdande (främst i samtal 2). Utifrån dessa systematiska metaforer går det alltså att diskutera att den ROMANTISKA KÄRLEKEN i samtalen förstås, upplevs och metaforiceras som:

- ett FYSISKT OBJEKT som består av *delar* eller *bitar*. Det FYSISKA OBJEKTET kan *fungera*, *repareras* eller *lagas*. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN förstås även som en ÄGODEL som kan vara *våran* eller någonting som någon *har*, eller så kan en partner *tillhöra* den andra. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan även förstås som en LEVANDE ORGANISM som behöver *vårdas* för att kunna fortsätta *leva*.
- olika typer av BEHÅLLARE. Den förstås som en KROPPSEXTERN BEHÅLLARE som personer kan befinna sig *i*, komma *in i*, ta sig *ut ur* eller som en

behållare någon står *utanför*. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN förstås även som en *stabil* BYGGNAD; en BYGGNAD som också har en trygg *grund* och en bra *fasad*. Den förstås ytterligare som någonting som finns inuti den mänskliga KROPPEN som en BEHÅLLARE, varur känslor kan *släppas fram* eller *dras ut*.

- ett gemensamt RESANDE med en UTGÅNGSPUNKT, ett aktivt gemensamt RESANDE och ett MÅL. Den förstås som ett RESANDE som *startas*, sker *gåendes*, *springandes* eller med ett *dött tåg*. Den förstås även som ett RESANDE där olika *vägar* tas eller där man får *följa med* på någon annans *resa*. Även som ett RESANDE där man kan komma till ett *vägskäl* eller *tappa bort* varandra längs VÄGEN. Man kan också ha *styrsel* på RESANDET eller *släppa på tyglarna*. Under RESANDET kan man även behöva *ställa sig själv åt sidan* för att inte hindra någon annans RESANDE, likväl som att man själv kan känna sig hindrad att *ta nästa steg*. RESANDET kan också *leda till* olika MÅL, ibland till en plats där man inte vill *hamna* eftersom man då kan känna sig *fast*. MÅLET med RESANDET kan också utgöra *slutet* på det gemensamma RESANDET.
- en ENHET som två personer ETABLERAR, UPPRÄTTHÅLLER och UPPLÖSER. ENHETEN ETABLERAS genom att två personer upplever att de är *tillsammans* eller *ihop*. ETABLERANDET underlättas av att personerna är KOMPATIBLA med varandra och *klickar*, *klaffar*, *matchar*, *stämmer*, är *rätt*, eller *skapade* för varandra. Den ETABLERADE ENHETEN kan även UPPRÄTTHÅLLAS genom att personer *håller ihop* den eller att det finns *trådar mellan* personerna, likväl som att olika företeelser kan UPPRÄTTHÅLLA ENHETEN. ENHETEN kan också UPPLÖSAS genom att *trådarna klipps*, eller att ENHETEN *kapas* eller *splittras*.
- en FYSISK och NATURLIG KRAFT där två personer *attraheras* av varandra eller där det går att identifiera *attraktion* mellan personerna; eller att det finns *kemi* eller *spänning* mellan personerna på samma sätt som för två *magneter*. KRAFTERNA kan också påverka människan så att hon *faller*, samtidigt som de ibland *bränner till*.
- en SJUKDOM. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan *drabba* människan och göra denna *sjuk*. Den kan även påverka SYNEN så att man inte *ser* klart eller upplever sig *förblindad*. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan även leda till VANSINNE där man kan känna sig *tokig*, vara *tok-kär* eller *vanvettigt förälskad*.

Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras även på andra, men mindre vanliga, sätt. Och även om de inte utgör centrala delar av den identifierade metaforiceringen, utgör de intressanta nyanser i den kulturella modell som kan rekonstrueras. Samtidigt kan de bara tolkas som icke-prototypiska delar av en kulturell modell, och skulle behöva utforskas ytterligare för att tydligare kunna

diskuteras som tydligt konstituerande delar av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK (se Quinn, 1987, s. 188). Enligt dessa mindre vanliga metaforiceringar förstås, upplevs och metaforiceras den ROMANTISKA KÄRLEKEN även som:

- ett BROTT; någonting som går att *erkänna* eller *bekänna*.
- en FYSISK KONFLIKT; någonting som man kan försöka *värja sig mot* eller *kämpa emot*.
- ett SPEL där det går att *spela* med sina känslor, sätta känslorna på *spel* eller uppleva den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en *pingpong-match*.

I rekonstruktionen av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK i samtalen har jag alltså fokuserat på de metaforiska uttryck som identifierats, och de erfarenheter som aktualiseras. Quinn undersöker även hur personer *resonerar* kring kärleken och gör en analys av ”nyckelordet” (*key word*) *love*, för att undersöka överensstämmelser mellan kärlek och äktenskap (Quinn, 2005). Jag har inte utfört någon nyckelordsanalys och jag har inte djupgående analyserat samtalsdeltagarnas *resonerande*. I rekonstruktionen utgår jag således uteslutande utifrån de identifierade metaforiceringarna, vilka samtidigt, ständigt, samverkar med samtalsdiskursen (se avsnitt 7.2.2).

7.3.2 *Att aktivt kunna påverka den ROMANTISKA KÄRLEKEN*

Ytterligare en intressant aspekt som kan identifieras i rekonstruktionen av en möjlig kulturell modell för den ROMANTISKA KÄRLEKEN är hur den i olika grad *aktivt* kan *påverkas*.

I de centrala metaforiceringar som identifierats går det att argumentera för att den ROMANTISKA KÄRLEKEN aktivt kan påverkas. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT kan aktivt lagas och repareras, som en ÄGODEL kan den aktivt bytas eller dumpas och som en LEVANDE ORGANISM kan man aktivt välja att vårda den och hålla liv i den. När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en BEHÅLLARE kan personerna aktivt påverka vilka som får rymmas i BEHÅLLAREN och vilka som står utanför. Personer kan även dra upp gränser och aktivt ta sig ur en dålig relation. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN kan även aktivt byggas och aktivt konstrueras som en stabil BYGGNAD. Också när den ROMANTISKA KÄRLEKEN finns i KROPPEN som en BEHÅLLARE kan känslorna aktivt påverkas; känslorna kan aktivt dras ut ur någon eller aktivt släppas fram. Även när den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett gemensamt RESANDE går det att identifiera hur personer aktivt påverkar själva RESANDET. Det gemensamma RESANDET kan aktivt startas, man kan aktivt välja att trampa på eller gå vidare och man kan välja att aktivt avsluta RESANDET. Även i metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en ENHET går den oftast att aktivt påverka. I de identifierade metaforiceringarna kan personer aktivt påverka vem de ETABLERAR ENHETEN med, där personerna helst

ska vara KOMPATIBLA. Och hittar man inte den rätta fortsätter man att aktivt leta tills allt ”klaffar och stämmer”. Man förefaller även aktivt kunna påverka UPPRÄTTHÅLLANDET och UPPLÖSANDET av ENHETEN: antingen håller man ihop ENHETEN eller så UPPLÖSER man den, kanske genom att klippa trådarna. Samtidigt, när det handlar om att *klicka* med någon, förefaller ”klickandet” ofta ligga utanför människans aktiva kontroll då man inte alltid kan bestämma vem man klickar med.

I de mindre vanliga metaforiceringarna är den aktiva påverkan som ofta framkommer i de centrala metaforiceringarna inte framträdande, utan här är förhållandet det omvända: den ROMANTISKA KÄRLEKEN *påverkar* människan. I metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en FYSISK KRAFT är kärleken någonting som påverkar människan: man kan inte hjälpa vem man attraheras av eller känner dragning till eftersom det bara är ”som magneter”. Den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforicerad som en NATURLIG KRAFT kan även få människan att falla genom yttre påverkan. Också när den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som en SJUKDOM är den någonting som drabbar människan och som utanför människans kontroll kan påverka synen eller göra en person vansinnig. Då känslan också kan upplevas ligga utanför personens aktiva kontroll kanske man inte vill erkänna känslan (BROTT) och således försöka kämpa emot (FYSISK KONFLIKT). Men ofta går SPELET inte att påverka, utan det kan upplevas som en pingpong-match, där spelmässig skicklighet inte kan påverka utfallet. I de här mindre vanliga metaforiceringarna går den ROMANTISKA KÄRLEKEN alltså generellt inte att aktivt påverka, utan människan får bara försöka hantera den påverkan som den ROMANTISKA KÄRLEKEN har.

Det förefaller alltså som att en central del i hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN förstås, upplevs och metaforiceras i samtalen, är som någonting som aktivt kan påverkas. Samtidigt som den i de mindre vanliga metaforiceringarna påverkar människan. Att en aktiv påverkan är framträdande är intressant även i jämförelse med tidigare forskning. Som jag tidigare diskuterat framhåller Kövecses den konceptuella metaforen KÄRLEK SOM ENHET som den mest centrala konceptuella metaforen för KÄRLEK i engelska (se avsnitt 6.5.1). Metaforen bygger enligt Kövecses på en modell för KÄRLEK som utgår ifrån en naturligt given ENHET, något människan inte kan påverka, utan *äkta* kärlek existerar: vissa personer bara passar ihop, som om någon annan bestämt det: ”The modern version of the metaphor preserves the mythological version’s assertions that love is arranged in heaven and we must find our ’matching parts’” (Kövecses, 1988, s. 19). I majoriteten av de teoretiska diskussionerna som Kövecses för, är den ROMANTISKA KÄRLEKEN någonting förutbestämt, där människan främst kan ha en *strävan* efter KÄRLEK och ENHET men inte *påverka* den. Denna passivitet kan identifieras även i Begers studie (2011, s. 32), där hon diskuterar hur ENHETEN upplöses utanför personernas kontroll: ”någonting” tär personerna isär. Mina

resultat skiljer sig alltså från tidigare metaforforskning då de vanligaste metaforiceringarna i studien är de där personer aktivt kan påverka den ROMANTISKA KÄRLEKEN, ibland till och med att personer aktivt försöker bli *drabbade*. Quinn (1997, s. 164; avsnitt 5.3) diskuterar i relation hur ansträngning (*effort*) förefaller vara en viktig del i den amerikanska kulturella modellen för *äktenskap*, men diskuterar inte explicit om den ROMANTISKA KÄRLEKEN aktivt kan påverkas. Också i den filosofiska forskningen framhålls det aktiva valet som ett särskiljande drag för den ROMANTISKA KÄRLEKEN (se avsnitt 3.2.1), där den ”frivilliga kärleksbilden” alltså förefaller mer framträdande i samtalen än den ”ofrivilliga kärleksbilden” (Newton-Smith, 1989, s. 211–213).

Utifrån de ovan diskuterade systematiska metaforerna i samtalsdiskurserna kan en möjlig *kulturell modell* för den ROMANTISKA KÄRLEKEN i de studerade samtalen rekonstrueras enligt följande:

> Den romantiska kärleken är framförallt ett fysiskt objekt bestående av delar eller bitar, vilka kan fungera olika bra. Om någon del inte fungerar, kan den aktivt repareras. Den är även en ägodel som kontrolleras av, och tillhör, människan, och som både kan fås och ges bort. Partnern utgör en viktig del av kärleken, där även denna ofta är en ägodel som går att ha äganderätt över, och följaktligen någonting som kan bytas eller dumpas. Ibland är kärleken en stark organism som växer, ibland är den en organism som behöver vård. Den romantiska kärleken, och framförallt relationen, är ofta dessutom en behållare som rymmer två personer, som personer aktivt kan förbli i, eller ta sig ut ur. Den sätter även, bland annat i relation till otrohet, gränser för vilka som får befinna sig i den. Ibland är den en stabil byggnad där tillit utgör en viktig komponent och där fasaden är essentiell för byggnadens aktiva stabilitet. En romantisk kärlek är många gånger också ett aktivt gemensamt resande, oftast inte med fokus på utgångspunkten eller målet, utan på själva resandet. Vissa har styrsel på resandet, andra tappar bort varandra. Vissa spårar ur och vissa överger aktivt det tåg som dött. Vissa trampar på när man kommer till ett hinder medan andra springer iväg. Den romantiska kärleken är också, främst bland yngre, återkommande en aktiv etablering av en fysisk och psykologisk enhet. Enheten består i idealfallet av kompatibla personer som är rätt för varandra, som både kan upprätthålla den rätta enheten eller aktivt upplösa den enhet som inte är helt hundra. Ibland är den romantiska kärleken en okontrollerbar fysisk eller naturlig kraft som påverkar människan. Den är, främst hos äldre och i samband med otrohet, en kraft som kan påverka personer till att attraheras av någon mot sin vilja eller få en person att falla. Den är även, emellanåt och främst hos äldre personer, en drabbande sjukdom som kan förblinda eller göra någon tokig. I enstaka sammanhang är den romantiska kärleken en känsla som inte vill erkännas, utan någonting som går att kämpa emot. Emellanåt är kärleken också ett spel med känslorna, precis som en pingpong-match.

7.4 Studiens utmaningar och framtida utsikter

I den här studien har jag undersökt metaforiceringen av ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska genom att analysera metaforiska uttryck i fyra gruppsamtal. I det följande diskuterar jag de olika utmaningar arbetet inneburit, reflekterar kring teoretiska och metodologiska val och perspektiv samt diskuterar framtida forskning.

7.4.1 *Teoretiska reflektioner*

I den här studien har det återkommande tydliggjorts hur gäckande metaforer är, och hur ytterst viktig den språkliga kontexten och samtalsdiskursen är för metaforanalysen. Huruvida en fras är metaforisk eller inte måste alltså avgöras från fall till fall, och då kan det bli missvisande att framhålla metaforer som främst kognitiva (Lakoff & Johnson, 1980) eller främst språkliga (Davidson, 2012). Metaforer förefaller vara just både och, plus lite mer: ”Quite roughly, the possible reasons for speaking metaphorically refer to bodily, cognitive, linguistic, social, and cultural variables” (Gibbs & Cameron, 2008, s. 65). Således bör en metaforteori inte sträva efter att vara universell eller generell, utan dynamisk, vilket exempelvis Marlene Johansson Falck (2018) framhåller i begreppet ”lexiko-encyklopediska konceptuella metaforer”. Detta innebär dock inte att tidigare, introspektiv, forskning på konceptuella metaforer nödvändigtvis behöver vara felaktig (se exempelvis Kövecses, 1986, 1988; Lakoff, 2006; Lakoff & Johnson, 1980). Många av de konceptuella metaforer som Lakoff & Johnson och Kövecses identifierat för engelska kan även identifieras i mitt svenskspråkiga material, såsom ROMANTISK KÄRLEK som RESANDE, ENHET, KRAFT och SJUKDOM. I mitt material är metaforiceringen som FYSISKT OBJEKT och BEHÅLLARE dock vanligare, vilket inte fått särskilt stor uppmärksamhet i tidigare forskning. Kanske att kulturella skillnader och förändring över tid kan förklara detta. Kanske att min studie inte rättvist kan jämföras med studier från 1980-talet; och kanske att det finns sociokulturella skillnader som förklarar att metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som ett FYSISKT OBJEKT och som en BEHÅLLARE är mer framträdande i en svenskspråkig kontext. Detta skulle dock behöva undersökas närmare i en tvärspråklig studie med liknande metoder och liknande samtalsmaterial.

Jag har i den här studien lutat mig mycket mot det diskursdynamiska metaforramverket, då det har passat väl för studiens syfte och material. Det finns likväl några aspekter jag anser behöver belysas ytterligare. Det diskursdynamiskt ramverk kan lätt förefalla luddigt, där exempelvis avsaknaden av tydliga definitioner kan bli betydande; bland annat i analysen av metaforiska uttryck i autentisk diskurs. En metaforforskare *måste* dra gränserna någonstans för vad som är metaforiskt eller inte, eller för vilken eller vilka erfarenheter som aktualiseras, oavsett hur dynamiskt man anser ett språkande vara. Det

diskursdynamiska metaforramverket skulle alltså vinna på att förtydliga detta, men även tydliggöra forskarens roll i analysen av diskursen ytterligare; hur mycket ska/kan en forskare veta om en specifik diskurshändelse? Och hur väl ska forskaren ”utforska” deltagarna?

Ytterligare någonting som återkommande slagit mig i analysarbetet är hur ofta olika erfarenhetsbaserade och kroppsförankrade erfarenheter förefaller samverka eller samförekomma. Exempelvis går det i uttrycket ”gå in i en relation med dig” (Ylva, S2:1200) att identifiera erfarenheter av ett gemensamt RESANDE *in i* någonting, samtidigt som relationen metaforiceras som den BEHÅLLARE det gemensamma RESANDET leder in i. Där en stor del av tidigare metaforforskning gärna vill diskutera hur *en* källdomän används för *en* måldomän (se dock Gibbs & Santa Cruz, 2012), förefaller det alltså ofta vara så att flera källdomäner aktualiseras i ett och samma uttryck. Återigen förefaller Johansson Falcks ”lexiko-encyklopediska konceptuella metaforer” kunna bidra med ett vidare perspektiv på metaforicering i autentisk diskurs (se Johansson Falck, 2018). Detta också då det i vissa metaforiska uttryck är mer specifika egenskaper eller ”delar” av ett begrepp som överförs, exempelvis när RELATIONEN metaforiceras som en BYGGNAD genom att den har en *fasad*. Den överföring som kan identifieras sker här inte endast på en övergripande domännivå, utan även på en mer specifik nivå där specifika egenskaper av en BYGGNAD överförs till specifika delar av RELATIONEN. En mer specifik beskrivning av de överföringar som kan argumenteras för kan ge en mer specifik och nyanserad bild av den aktuella metaforiceringen, och kan på så sätt nyansera metaforforskningen.

7.4.2 *Metodologiska reflektioner*

Rent metodologiskt finns det, som ofta när det kommer till vetenskaplig metodik, många olika aspekter att belysa och diskutera.

Materialskapandet är exempelvis någonting som orsakat visst huvudbry. Det visade sig vara svårt att både rekrytera deltagare och att få de rekryterade deltagarna att avsätta tid för samtalen. Svårigheten kan ha vissa förklaringar i de urvalsvariabler som sattes (se avsnitt 4.1). Att begränsa urvalet till modersmål och ålder gjorde att direktrekrytering föreföll besvärligt och känsligt; jag ville inte själv avgöra huruvida en person skulle kunna tänkas vara i 20- eller 50-årsåldern och ha svenska som modersmål. Därför genomfördes rekryteringen genom mer öppna kanaler, såsom sociala medier och affischering. Vidare kan ämnet i sig också utgjort en faktor för rekryteringssvårigheter då det kan kännas främmande för vissa att samtala med personer de inte känner om något som många anser vara väldigt privat. Ingen av de deltagare som ingår i studien har dock gett uttryck för en sådan problematik, utan tvärtom har deltagarna kommenterat att det varit trevligt att samtala om kärlek med främmande människor, och i något fall har

samtalet också fortsatt långt efter att inspelningen avslutats. I ett alternativt rekryteringsscenario hade jag kunnat rekrytera inom vissa avgränsade sociala grupperingar, men då med risken att materialet kunnat bli än mer homogent. Nu blev materialet ändå ytterst homogent, även om studiens rekryteringsstrategi valdes för att möjliggöra ett heterogent material.

Övergripande har ändock materialskapandet med moderatorlösa semistrukturerade gruppsamtal fungerat väl för att elicitera metaforiska uttryck för ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska. I ett samtalsmaterial på ca tre timmar har 780 metaforiska uttryck identifierats, endast för den ROMANTISKA KÄRLEKEN. I jämförelse med Quinns intervjustudie (se avsnitt 5.3) förefaller alltså metodiken jag valt generera betydligt fler metaforiska uttryck.[90]

Identifieringen av metaforiska uttryck i samtalen har överlag fungerat väl, men givetvis inte utan visst huvudbry. Att identifiera metaforiska uttryck i samtalen gör att en noggrann och samtalsnära analys behöver utföras. Processen går inte att automatisera och tar en hel del tid i anspråk. En ständig medbedömare hade varit värdefull. Den kanske största utmaningen i metaforanalysen har varit mängden begrepp att manövrera. Att i diskussionerna av de metaforiska uttrycken tala om att erfarenheter *aktualiseras*, och inte *aktiveras*, innebär exempelvis att jag inte på förhand kan sätta upp kategorier och sedan inordna de metaforiska uttrycken i kategorierna. Analysen blir således ytterst kontextberoende och tidskrävande, samtidigt som en mer dynamisk metaforanalys rimmar väl med en dynamisk språksyn.

I rekonstruktionen av en kulturell modell för ROMANTISK KÄRLEK har jag utgått ifrån de systematiska metaforer som presenteras, i linje med en del av Quinns metodik (Quinn, 2005). Det finns samtidigt många sätt att rekonstruera kulturella modeller, även om identifierade metaforer förefaller vara goda utgångspunkter (se Lakoff & Kövecses, 1987, s. 221; Quinn, 2005, s. 49–51). Och i min studie kan jag konkludera på liknande sätt: identifierade metaforiceringar förefaller utgöra en bra utgångspunkt för rekonstruktionen av en kulturell modell, gärna i kombination med någon form av samtalsanalys och förståelse för samtalsdiskursen. En komplicerande faktor när det kommer till kulturella modeller är den variation i begreppsanvändning som kan identifieras. Forskare diskuterar *kognitiva modeller* (Lakoff, 1987a), *föreställningsscheman* (M. Johnson, 1987), *ramar, kulturella scheman, propositionsscheman, kulturella modeller* och *kulturella världar* (Holland, m.fl., 2001; Quinn, 1987, 2005). En

[90] Quinns studie är samtidigt inte främst en metaforstudie, utan en studie om kulturella modeller, där metaforerna anses reflektera de kulturella modellerna. I kontrast menar Lakoff och Johnson (1980) och Lakoff och Kövecses (1987) att de kulturella modellerna nödvändigtvis är metaforiska; de är konstituerade av metaforer (se Kövecses, 1999). Min definition av metafor och identifieringsprocedur skiljer sig alltså både från Quinns och den ”Lakoffska” synen, där jag hellre diskuterar hur metaforer och kulturella modeller fungerar i växelverkan.

större begreppslig konsensus skulle alltså kunna underlätta rekonstruktionsdiskussionen. Samtidigt kanske någonting så svårfångat som kultur och kognition inte kan eller bör benämnas konsekvent, eftersom det inte finns någonting konsekvent att benämna. Man måste också komma ihåg att begreppen ovan är metaforer för företeelser vi inte kan förklara på andra sätt än med just metaforer; en kulturell modell är ingen modell, lika lite som ett föreställningsschema är ett schema. Begreppen sätter dock ord på någonting abstrakt och hjälper oss att förstå någonting abstrakt med hjälp av någonting som i regel är mer konkret.

Den kanske viktigaste läxan är nog ändå att det är svårt att förutsättningslöst analysera metaforer. Man tar alltid med sig förförståelser och antaganden in i analysen, och det är lätt att vara för snabb i sin tolkning. Förmågan att vara självreflexiv och ta ett steg bakåt i analysen ska inte förringas.

7.4.3 *Framtida metaforforskning*

I den här studien har jag fokuserat på metaforiceringen av begreppet ROMANTISK KÄRLEK, men i samtalsmaterialet kan också ytterligare begrepp undersökas. Detta skulle generera en mer komplett bild av de metaforiceringar som används i samtalen. Man skulle då även, i mer detalj, kunna diskutera hur metaforiceringen av ett begrepp samverkar med metaforiceringen av ett annat begrepp, hur metaforiceringar flyter mellan samtalsdeltagare, och på vilka sätt erfarenheter samverkar i och mellan metaforiceringarna. Detta ligger i linje med rekommendationen att i ett diskursdynamiskt perspektiv studera *alla* metaforiceringar i ett visst material för att på bästa möjliga sätt kunna diskutera hur metaforiceringen uppstår, utvecklas och flyter (Cameron m.fl., 2009, s. 72). Här skulle även en analys av *metaforkluster* kunna bidra med en tydligare bild av vad som oftast metaforiceras och vilka metaforiceringar som oftast förekommer i kluster (se Cameron & Stelma, 2004).

I studien har jag fokuserat analysen till metaforiska uttryck, men också noterat många *metonymiska* uttryck i analysarbetet. I själva verket har många uttryck som initialt analyserats som metaforiska visat sig vara mer metonymiska. Exempelvis pratar deltagarna mycket om att ”träffa” någon; där *träffa* inte bara handlar om att stöta ihop med någon, utan där *träffa* även kan innebära att etablera en kärleksrelation: att ”träffa någon” förefaller stå för att bli ”ihop” eller ”tillsammans” med någon. Framtida studier skulle således kunna fokusera på just metonymiska uttryck för ROMANTISK KÄRLEK, för att lägga till ytterligare en intressant pusselbit till förståelsen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som den diskuteras i samtalen. I några diskuterade metaforiska uttryck har jag även identifierat att metaforiken troligen bygger på en metonymisk grund, vilket även det skulle kunna belysas ytterligare.

Utifrån analyserna av samtalen och i jämförelsen dem emellan har jag även identifierat samband mellan gruppsamtalens ålderssammansättning och identifierad metaforicering. Exempelvis är antalet identifierade metaforiska uttryck över 40 % fler i samtalen med äldre deltagare, där exempelvis metaforiceringen av den ROMANTISKA KÄRLEKEN som en KRAFT är betydligt vanligare i samtalen med äldre deltagare. Hur åldersmässig variation samverkar med metaforiceringen, och framförallt med produktionen av metaforer, är något som fått oväntat lite utrymme i tidigare forskning. Min studie påvisar dock att vissa samband kan identifieras, och i framtida studier skulle detta perspektiv kunna fokuseras ytterligare. Likväl skulle metaforfältet berikas av att genusaspekter tydligare togs i beaktande (där det förefaller relevant), då tidigare forskning främst fokuserat på könsliga skillnader i metaforicering.

I studien har det även visat sig utmanande att studera hur olika aspekter av den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras. Baserat på tidigare metaforteoretiska diskussioner (Kövecses, 1988; Lakoff, 2006) trodde jag på förhand att exempelvis aspekten RELATION oftast skulle metaforiceras som RESANDE och att aspekten KÄNSLA främst skulle metaforiceras som ENHET. Detta visade sig dock inte stämma fullt ut, utan måldomänsaspekter för just RESANDE och ENHET visade sig vara svårdefinierade och svårundersökta. När den ROMANTISKA KÄRLEKEN metaforiceras som ett FYSISKT OBJEKT är det dock tydligare att exempelvis aspekten PARTNER metaforiceras som en ÄGODEL; *min/hans/hennes* partner. Att analysera olika aspekter av måldomänen, oavsett vilken den är, skulle alltså kunna studeras ytterligare för att göra argumenten för exempelvis systematiska metaforer tydligare.

Vad gäller metaforidentifikation i autentiskt samtalsmaterial förefaller det fortfarande finnas behov av utveckling, där studien av hur MIPVU fungerar i skandinaviska språk är ett välkommet inslag (Nacey m.fl., Kommande). Kanske att man måste släppa på ambitionen att konstruera en metod där ”one size fits all” (exv. MIP eller MIPVU), utan i större utsträckning se till att språkande är dynamiskt och att metaforidentifikation eller metaforanalys inte tillförlitligt kan automatiseras. Trots den vurm för digitala verktyg som genomsyrar den mesta metaforforskningen idag, förefaller metaforidentifikation i samtal kräva manuell analys. Detta gör givetvis att metaforidentifikationen kompliceras och blir långsammare, men motsvarar samtidigt själva metaforiceringsprocessen. Och en dynamisk metaforiceringsprocess kräver en lika dynamisk analysprocess.

7.5 Slutord

I den här avhandlingen har jag utforskat, stött och blött, brottats med och tidvis gråtit över den ROMANTISKA KÄRLEKENS metaforicering i talad svenska. ROMANTISK KÄRLEK är ett dynamiskt, komplext och gäckande begrepp, där jag, på samma sätt som Solomon (1992, s.28) kan konkludera att den ROMANTISKA KÄRLEKEN är en serie idéer, föreställningar, upplevelser och erfarenheter som är ”så mycket mer” än sexualitet och sexuell åtrå. Den är en ägodel, ett gemensamt resande och en sjukdom. Den är en byggnad, en fysisk kraft och en fysisk och psykologisk enhet. Den kan vara ett brott, en fysisk konflikt eller ett spel. Den är erfarenhetsbaserad och kroppsförankrad. Den är socialt och kulturellt situerad och betingad. Där den tidigare kärleksmetaforforskningen framställer kärleken som någonting som påverkar människan, kan jag visa på att den ROMANTISKA KÄRLEKEN i majoriteten av de metaforiska uttrycken är någonting människan aktivt kan påverka och ibland kontrollera. Huruvida detta är indikativt för hur den ROMANTISKA KÄRLEKEN förstås, upplevs och metaforiceras i en svenskspråkig kontext överlag kan jag inte uttala mig om. I de analyserade samtalen är det dock tydligt att den ROMANTISKA KÄRLEKEN ofta karaktäriseras av ett aktivt val – om tåget är dött och inte leder någonstans; gå av och ta ett annat.

English summary

”Det här är ju dött tåg liksom...” (”This is like a dead train”). A study of metaphors for ROMANTIC LOVE in spoken Swedish.

The purpose of this study is to investigate the metaphorization of ROMANTIC LOVE in spoken Swedish. The study is based on four semi-structured focus group conversations with participants in two age groups; 24–33 and 50–54. A Swedish short film and questions related to the film were used as stimulus for the conversations. Research questions asked are 1) How is ROMANTIC LOVE metaphorized in the conversations? 2) How does the metaphorization vary between the conversations? and 3) What *cultural model* for ROMANTIC LOVE in the conversations can be reconstructed based on identified metaphorizations?

Theoretical framework

The study is situated within *Cognitive Linguistics* and the framework of *Conceptual Metaphor Theory* (e.g. Lakoff & Johnson, 1980, 1999) and a *Discourse Dynamics Approach to Metaphor* (e.g. Cameron, 2011; Cameron et al., 2009). Consequently, metaphor is seen as a cognitive, linguistic, socio-cultural and discursive phenomenon, where metaphorization is a dynamic process that develops, adapts and flows within the conversations and between the participants. Accordingly, the identified metaphorizations are considered to be influenced by the speakers and their embodied experiences, their embodied cognition, the discourse event, and socio-cultural aspects of metaphorization. The metaphorical expressions identified are thus not interpreted only as products of pre-existing, primarily cognitive, conceptual metaphors, but as an outcome of a dynamic, discourse situated act of *metaphorization*. With the identified metaphorizations as an outset, the reconstruction of a *cultural model* for ROMANTIC LOVE in the conversations is also discussed. The reconstruction of a cultural model is an exploration of how cultural aspects permeate life and certain concepts (Quinn, 1987).

The focus of the present study, ROMANTIC LOVE, is considered as a dynamic concept based on philosophical, feminist, psychological and metaphorical research, and is defined as *Romantic love for one (adult) individual*. The concept involves both *emotional* aspects (e.g. psychological arousal, sexual attraction) and *relationship* aspects (e.g. trust, honesty, sincerity, caretaking and devotion) of ROMANTIC LOVE. In the study I also take the role of the *partner* and peoples' active control of ROMANTIC LOVE into consideration.

Material design and methodology

The study is based on semi-structured group conversations, recorded by audio and video. 13 participants with Swedish as a mother tongue were recruited to 4 group conversations (there were 3–4 participants in each conversation). The aim was that each group would be as heterogeneous as possible. However, in order to control for influence from other first languages, only participants with Swedish as their first language participated in the study. Moreover, in order to study possible differences between age groups, participants were divided into two age groups (25–33; 50–54).

The participants did not know each other before their participation in the study. Recruitment were done through social media, locally posted bills and "snowball sampling" (i.e. existing or potential participants recruit future participants from among their acquaintances or through sharing recruitment information). The participants were informed that the topic of the study was "Love", but were not told about the exact purpose of the study. First, the participants watched the Swedish short film *Kärleken bryr sig inte* (*Love Doesn't Care*; Farzaneh, 2013) for approximately 15 minutes. Then, they were given three questions related to the film to discuss. Finally, for the last 45 minutes, the participants talked and discussed by themselves, engaging in topics like *Infidelity*, *Loyalty* and *Polyamorous relationships*.

The recorded group conversations are transcribed into *Intonation units* (Stelma & Cameron, 2007) and analyzed for metaphorical expressions and experiences actualized in the expressions. Metaphorical expressions are identified through a discourse dynamic version of MIP and MIPVU, as presented in chapter 5. For the purpose of this study, a *metaphorical expression* is defined as: *a word or a sequence of words, which, in the situated discourse, has a meaning that contrasts with a more physical/concrete meaning in another context, but can be understood in comparison with it and as a transfer of more physical/concrete experiences to more abstract experiences.* After metaphorical expressions are identified and analyzed, systematic metaphors are proposed. The systematic metaphors were then used in the reconstruction of a *cultural model* for ROMANTIC LOVE in the conversations. Here I follow Naomi Quinn's (1987; 2005) methodology in her reconstruction of a cultural model for American marriage.

Results and discussion

From the analyses, 6 systematic metaphors are proposed, where ROMANTIC LOVE is metaphorized as a PHYSICAL OBJECT (incl. as a POSSESSION and as a LIVING ORGANISM), as a CONTAINER (incl. CONSTRUCTION and BODY AS A CONTAINER), as

TRAVELLING together (where primary focus lies on TRAVELLING together more than SOURCE or TARGET), as a UNITY (with focus on how a UNITY is ESTABLISHED, MAINTAINED and DISSOLVED, ideally by two COMPATIBLE partners), as a PHYSICAL and NATURAL FORCE and as a DISEASE (where LOVE can affect a person's *perception* and *sanity*). In addition, ROMANTIC LOVE is, in a small number of expressions, metaphorized as a CRIME, as a PHYSICAL CONFLICT and as a GAME. Some metaphorizations seem to be related to the age of the participants. Metaphorization as a UNITY is more common among younger participants, and metaphorization as a FORCE is more common among older participants. Contrary to previous research into LOVE metaphors (in English), the systematic metaphors identified here suggest that ROMANTIC LOVE usually is something that people can have influence over and in some ways control, rather than something that affects people. Taken together, 780 metaphorical expressions and 9 source domains were identified.

Results also indicate that some aspects of ROMANTIC LOVE are fairly easy to identify in the metaphorizations. In ROMANTIC LOVE AS A PHYSICAL OBJECT the aspect PARTNER is often metaphorized as a POSSESSION. Furthermore, the RELATIONSHIP aspect is usually metaphorized as a CONTAINER and the EMOTION aspect as a FORCE. However, when ROMANTIC LOVE is metaphorized as TRAVELLING or as a UNITY, aspects are usually difficult to distinguish from one another as more than one aspect may be relevant to the meaning associated with a given metaphorical expression.

There are many similarities between the metaphorization of ROMANTIC LOVE in the four group conversations. Metaphorization of ROMANTIC LOVE as a PHYSICAL OBJECT, as a CONTAINER, as TRAVELLING, and as a UNITY are the most common ones in all four groups. However, the number of identified metaphorical expressions vary. For example, roughly 40 % more metaphorical expressions are identified in the conversations with older participants. *Metaphor density* (metaphorical expressions per 1000 transcribed words) vary between 14–25 in the four groups. The results further indicate some connections between metaphorization and topical episodes, where a connection between *Infidelity* and metaphorization as TRAVELLING and UNITY can be argued for. For 3 out of 4 conversations, the conversation style is characterized by *closeness* and *engagement* (*Närhets- och engagemangsstilen*), while one conversation (conversation "4") is characterized by respect and consideration (*Respekt- och hänsynsstilen*; Norrby, 2004). However, no clear connections between conversation style and metaphorization have been identified.

The identified metaphorizations are seen as culturally permeated, while at the same time culture is permeated with metaphors. Departing from this interplay, a cultural model for ROMANTIC LOVE in the conversations is reconstructed, where a

multifaceted, embodied and experiential concept of ROMANTIC LOVE emerges. ROMANTIC LOVE is often a PHYSICAL OBJECT with manageable parts or an EXTERNAL CONTAINER to stay in. ROMANTIC LOVE is recurrently also a UNITY of two hopefully COMPATIBLE parts or an act of TRAVELLING together; even if the "train" sometimes is "dead". In general, ROMANTIC LOVE can be affected or controlled, and one can often choose to remain in or leave the CONTAINER. Occasionally, however, ROMANTIC LOVE is a FORCE that affects people, or a DISEASE that can make a person crazy. ROMANTIC LOVE is, more sporadically, also a CRIME, a PHYSICAL CONFLICT or a GAME; sometimes a game of ping-pong.

Referenser

Adelswärd, Viveka (1992). Kommunikativa stildrag – om tystnad och turtagande, skrattande och frågande. I: Siv Strömquist (Red.), *Tal och samtal* (s. 127–149). Lund: Studentlitteratur.

Ahrens, Kathleen (2012). Metaphor Analysis: Research Practice in Applied Linguistics, Social Sciences and the Humanities. *Metaphor and Symbol, 27*(3), 259–261. doi:10.1080/10926488.2012.691767

Aksan, Yeşim, & Kantar, Dilek (2008). No Wellness Feels Better than This Sickness: Love Metaphors from a Cross-Cultural Perspective. *Metaphor and Symbol, 23*(4), 262–291. doi:10.1080/10926480802426795

Alm-Arvius, Christina (2012). Trolls. I: Fiona Macarthur, José Luis Oncins-Martínez, Manuel Sánchez-García, & Ana María Piquer-Píriz (Eds.), *Metaphor in use: context, culture, and communication* (s. 309–327). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Ambjörnsson, Ronny (1978). *Familjeporträtt: essäer om familjen, kvinnan, barnet och kärleken i historien*. Stockholm: Gidlund.

Andersson, Daniel (2009). *Fega pojkar pussar aldrig vackra flickor: könsrelaterade ordspråk i nordnorrländsk agrarmiljö belysta ur språkligt och kulturellt perspektiv* (Avhandling). Nordsvenska 17. Umeå: Umeå universitet.

Barbour, Rosaline S, & Kitzinger, Jenny (Eds.) (1999). *Developing focus group research: politics, theory, and practice*. London; Thousand Oaks: SAGE Publications.

Baxter, Leslie, A (1992). Root Metaphors in Accounts of Developing Romantic Relationships. *Journal of social and personal relationships, 9*, 253–275.

Beger, Anke (2011). *Anger, love and sadness revisited: Studying Emotion Metaphors in Authentic Discourse between Experts and Laypersons*. Flensburg: Flensburg University Press.

Beger, Anke, & Jäkel, Olaf (2009). ANGER, LOVE and SADNESS revisited: Differences in Emotion Metaphors between Experts and Laypersons in the Genre Psychology Guides. I: Claudia Polzin-Haumann (Ed.), *Metapher und Wissenstransfer – Metaphor and Knowledge Transfer (Metaforik.de 16)* (s. 87–108). Hannover: Wehrhahn Verlag.

Bennardo, Giovanni, & de Munck, Victor C. (2014). *Cultural models: genesis, methods, and experiences*. Hämtad från http://dx.doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199908042.001.0001

Berscheid, Ellen, & Walster, Elaine (1974). A little bit about love. I: Ted L. Huston (Ed.), *Foundations of interpersonal attraction* (s. 355–381). New York: Academic Press.

Black, Max (1993). More about metaphor. I: Andrew Ortony (Ed.), *Metaphor and thought* (s. 19–42). Cambridge: Cambridge University Press.

Boström, Per (2010). *Konceptuella metaforer i elevtexter. En kvalitativ undersökning gällande grundskoleelevers konceptualisering av en utbildningsprocess i termer av resande* (Opublicerad Magisteruppsats i Svenska). Stockholms universitet, Stockholm.

Bratić, Vesna, & Vuković Stamatović, Milica (2017). Commodification of women through conceptual metaphors: the metaphor woman as a car in the western Balkans. *Gender and Language*, *11*(1), 51–76. doi:10.1558/genl.22009

Cameron, Lynne (1999a). Identifying and describing metaphor in spoken discourse data. I: Lynne Cameron & Graham Low (Eds.), *Researching and applying metaphor* (s. 105–132). Cambridge: Cambridge University Press.

Cameron, Lynne (1999b). Operationalising "metaphor" for applied linguistic research. I: Lynne Cameron & Graham Low (Eds.), *Researching and applying metaphor* (s. 3–28). Cambridge: Cambridge University Press.

Cameron, Lynne (2003). *Metaphor in educational discourse*. London: Continuum.

Cameron, Lynne (2007). Patterns of metaphor use in reconciliation talk. *Discourse & Society*, *18*(2), 197–222.

Cameron, Lynne (2008a). Metaphor shifting in the dynamics of talk. I: Mara Zanotto Sophia, Lynne Cameron, & Marilda Cavalcanti C. (Eds.), *Confronting Metaphor in Use: An Applied Linguistic Approach* (s. 45–62). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Cameron, Lynne (2008b). Metaphor and Talk. I: Raymond W. Jr. Gibbs (Ed.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (s. 197–211). Cambridge: Cambridge University Press. Hämtad från http://www.loc.gov/catdir/enhancements/fy0834/2007041275-d.html

Cameron, Lynne (2008c). A discourse approach to metaphor: Explaining systematic metaphors for literacy processes in a school discourse community. I: Andrea Tyler, Yiyoung Kim, & Mari Takada (Eds.), *Language in the context of use: discourse and cognitive approaches to language* (s. 321–339). Berlin: Mouton de Gruyter.

Cameron, Lynne (2010a). The discourse dynamics framework for metaphor. I: Lynne Cameron & Robert Maslen (Eds.), *Metaphor analysis: research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities* (s. 77–94). London: Equinox.

Cameron, Lynne (2010b). Responding to the risk of terrorism: the contribution of metaphor. *DELTA: Documentação de Estudos em Lingüística Teórica e Aplicada*, *26*(SPE), 587–614.

Cameron, Lynne (2011). *Metaphor and reconciliation: the discourse dynamics of empathy in post-conflict conversations*. New York: Routledge.

Cameron, Lynne, & Deignan, Alice (2003). Combining Large and Small Corpora to Investigate Tuning Devices Around Metaphor in Spoken Discourse. *Metaphor and Symbol*, *18*(3), 149–160.

Cameron, Lynne, & Deignan, Alice (2006). The Emergence of Metaphor in Discourse. *Applied Linguistics*, *27*(4), 671–690. doi:10.1093/applin/aml032

Cameron, Lynne, & Low, Graham (1999). *Researching and applying metaphor*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cameron, Lynne, Low, Graham, & Maslen, Robert (2010). Finding systematicity in metaphor use. I: Lynne Cameron & Robert Maslen (Eds.), *Metaphor analysis: research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities* (s. 116–146). London: Equinox.

Cameron, Lynne, & Maslen, Robert (Eds.) (2010a). *Metaphor analysis: research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities*. London: Equinox.

Cameron, Lynne, & Maslen, Robert (2010b). Identifying metaphors in discourse data. I: Lynne Cameron & Robert Maslen (Eds.), *Metaphor analysis: research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities* (s. 97–115). London: Equinox.

Cameron, Lynne, Maslen, Robert, Todd, Zazie, Maule, John, Stratton, Peter, & Stanley, Neil (2009). The Discourse Dynamics Approach to Metaphor

and Metaphor-Led Discourse Analysis. *Metaphor and Symbol*, *24*(2), 63–89. doi:10.1080/10926480902830821

Cameron, Lynne, & Stelma, Juurd, H. (2004). Metaphor clusters in discourse. *Journal of Applied Linguistics*, *1.2*, 107–136.

Clark, Herbert H. (1996). *Using language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Corts, Daniel P., & Meyers, Kristina (2002). Conceptual clusters in figurative language production. *Journal of Psycholinguistic Research*, *31*(4), 391–408.

Corts, Daniel P., & Pollio, Howard R. (1999). Spontaneous Production of Figurative Language and Gesture in College Lectures. *Metaphor and Symbol*, *14*(2), 81–100. doi:10.1207/s15327868ms1402_1

Curtis, Richard (Regissör). (2003). *Love Actually* [spelfilm]. USA: Universal.

Dancygier, Barbara (Ed.) (2017). *The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

D'Andrade, Roy (1987). A folk model of the mind. I: Dorothy Holland & Naomi Quinn (Eds.), *Cultural models in language and thought* (112–148). Cambridge: Cambridge University Press.

Davidson, Donald (2012). What metaphors mean. I: Patrick Hanks & Rachel Giora (Eds.), *Metaphor and figurative language: critical concepts in linguistics* (Vol. 1–1, s. 65–81). London: Routledge.

Deignan, Alice (2005). *Metaphor and corpus linguistics*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Diamond, Lisa M. (2003). What does sexual orientation orient? A biobehavioral model distinguishing romantic love and sexual desire. *Psychological Review*, *110*(1), 173–192. doi:10.1037/0033-295X.110.1.173

Diamond, Lisa M. (2004). Emerging Perspectives on Distinctions Between Romantic Love and Sexual Desire. *Current Directions in Psychological Science*, *13*(3), 116–119. doi:10.1111/j.0963-7214.2004.00287.x

Dorst, Aletta G., Reijnierse, Gudrun W., & Venhuizen, Gemma (2013). One small step for MIP towards automated metaphor identification? Formulating general rules to determine basic meanings in large-scale approaches to metaphor. *Metaphor and the Social World*, *3*(1), 77–99.

Drew, Paul, & Holt, Elizabeth (1998). Figures of speech: Figurative expressions and the management of topic transition in conversation. *Language in society*, *27*(4), 495–522.

Du Bois, John W., Schuetze-Coburn, Stephan, Cumming, Susanna, & Danae, Paolino (1993). Outline of discourse transcription. I: Jane Anne Edwards & Martin D. Lampert (Eds.), *Talking data: transcription and coding in discourse research* (s. 45 – 89). Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Edlund, Ann-Catrine (2000). *Sälen och jägaren: de bottniska jägarnas begreppssystem för säl ur ett kognitivt perspektiv* (Avhandling). Umeå universitet, Umeå.

Ekberg, Lena (2004). *Tre uppsatser om semantisk förändring hos relationella lexem*. Lund: institutionen för nordiska språk, Lunds universitet.

Fainsilber, Lynn, & Ortony, Andrew (1987). Metaphorical Uses of Language in the Expression of Emotions. *Metaphor and Symbolic Activity*, *2*(4), 239–250.

Fairclough, Norman (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.

Farzaneh, Farzad (Regissör). (2013). *Kärleken bryr sig inte* [spelfilm]. Sverige, Stockholm: Avokadofilm.

Fehr, Beverley (2001). The Status of Theory and Research on Love and Commitment. I: Garth J. O. Fletcher & Margaret Sydnor Clark (Eds.), *Interpersonal processes* (s. 331–356). Malden, MA: Blackwell Publishers.

Fehr, Beverley, & Russell, James A. (1991). The concept of love viewed from a prototype perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, *60*(3), 425–438.

Fiksdal, Susan (1999). Metaphorically speaking: gender and person. *Language Sciences*, (21), 345–354.

Forceville, Charles (2012). The journey metaphor and the source-path-goal schema in Agnès Varda's autobiographical gleaning documentaries. I: Monika Fludernik (Ed.), *Beyond Cognitive Metaphor Theory: Perspectives on Literary Metaphor* (Routledge studies in rhetoric and stylistics; 3) (s. 281–299). London: Routledge.

Geeraerts, Dirk (2006). Introduction: A rough guide to Cognitive Linguistics. I: Dirk Geeraerts (Ed.), *Cognitive linguistics: basic readings* (s. 1–28). Berlin: Mouton de Gruyter.

Gibbs, Raymond W. Jr. (2011). Evaluating conceptual metaphor theory. *Discourse Processes*, *48*(8), 529–562.

Gibbs, Raymond W. Jr. (2012). Metaphors, snowflakes, and termite nests. I: Fiona Macarthur, José Luis Oncins-Martínez, Manuel Sánchez-García, & Ana María Piquer-Píriz (Eds.), *Metaphor in use: context, culture, and communication* (s. 347–371). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Gibbs, Raymond W. Jr. (2017). *Metaphor wars: conceptual metaphors in human life*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gibbs, Raymond W. Jr., & Cameron, Lynne (2008). The social-cognitive dynamics of metaphor performance. *Cognitive Systems Research*, *9*, 64–75.

Gibbs, Raymond W. Jr., Costa Lima, Paula Lenz, & Francozo, Edson (2004). Metaphor is grounded in embodied experience. *Journal of Pragmatics*, *36*(7), 1189–1210.

Gibbs, Raymond W. Jr., & Franks, Heather (2002). Embodied metaphor in women's narratives about their experiences with cancer. *Health Communication*, *14*(2), 139–165.

Gibbs, Raymond W. Jr., & Santa Cruz, Malaika, J. (2012). Temporal Unfolding of Conceptual Metaphoric Experience. *Metaphor and Symbol*, *27*(4), 299–311.

Glucksberg, Sam (2001). *Understanding figurative language. From metaphors to idioms*. Oxford: Oxford University Press.

Goossens, Louis (2003). Metaphtonymy: The interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action. I: René Dirven & Ralf Pörings (Eds.), *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* (s. 349–377). Berlin: Mouton de Gruyter.

Grady, Joseph, E. (1997). *Foundations of meaning: primary metaphors and primary scenes*. Ann Arbor, Mich.: UMI Dissertation Services.

Grady, Joseph, E. (2007). Metaphor. I: Dirk Geeraerts & Hubert Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (s. 188–213). Oxford: Oxford University Press.

Gustafsson, Anna W., & Hommerberg, Charlotte (2016). ”Pojken lyfter sitt svärd. Ger sig in i en strid han inte kan vinna”. Om metaforer och kronisk cancersjukdom. *Socialmedicinsk tidskrift*, *93*(3), 271–279.

Hanks, Patrick, & Giora, Rachel (2012). *Metaphor and figurative language: critical concepts in linguistics*. London: Routledge.

Haser, Verena (2005). *Metaphor, metonymy, and experientialist philosophy: challenging cognitive semantics*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Hegstrom, Jane. L., & McCarl-Nielsen, Joyce. (2002). Gender and metaphor: Descriptions of familiar persons. *Discourse processes*, *33*(3), 219–234.

Holland, Dorothy, Lachicotte, Jr., William, Skinner, Debra, & Cain, Carole (Eds.) (2001). *Identity and Agency in Cultural Worlds* (2nd ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Holland, Dorothy, & Quinn, Naomi (1987). *Cultural models in language and thought*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hollander, Jocelyn, A. (2004). The Social Contexts of Focus Groups. *Journal of Contemporary Ethnography*, *33*(5), 602–637. doi:10.1177/0891241604266988

hooks, bell (2000). *All about love: New visions*. London: Women’s Press.

Jackendoff, Ray (2002). *Foundations of language: brain, meaning, grammar, evolution*. Oxford: Oxford University Press.

Jackson, Stevi (2014). Love, Social Change and Everyday Heterosexuality. I: Anna G. Jónasdóttir & Ann Ferguson (Eds.), *Love: a question for feminism in the twenty-first century* (s. 33–47). New York: Routledge/Taylor & Francis Group.

Johansson, Annika (2006). *Nederländskans komen och svenskans komma: en kontrastiv undersökning* (Avhandling). Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New Series, 40. Stockholms universitet: Stockholm. Hämtad från http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-850

Johansson Falck, Marlene (2005). *Technology, language and thought: extensions of meaning in the English lexicon* (Avhandling). Luleå University of Technology, Luleå. Hämtad från http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:177115

Johansson Falck, Marlene (2012). Metaphor variation across L1 and L2 speakers of English: Do differences at the level of linguistic metaphor matter? I: Fiona Macarthur, José Luis Oncins-Martínez, Manuel Sánchez-García, & Ana María Piquer-Píriz (Eds.), *Metaphor in use: context, culture, and communication* (s. 109–135). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Johansson Falck, Marlene (2014). Temporal prepositions explained: Cross-linguistic analysis of English and Swedish unit of time landmarks. *Cognitive Linguistic Studies*, *1*(2), 271–288.

Johansson Falck, Marlene (2016). What trajectors reveal about TIME metaphors: analysis of English and Swedish. *International Journal of Corpus Linguistics*, *21*(1), 28–47.

Johansson Falck, Marlene (2017). Embodied motivations for abstract in and on constructions. I: Francisco José Ruiz de Mendoza Ibáñez, Alba Luzondo Oyón, & Paula Pérez Sobrino (Eds.), *Constructing families of constructions: analytical perspectives and theoretical challenges* (s. 53–76). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Johansson Falck, Marlene (2018). From ecological cognition to language: When and why do speakers use words metaphorically? *Metaphor and Symbol*, *33*(2), 61–84. doi:10.1080/10926488.2018.1434937

Johansson Falck, Marlene, & Gibbs, Raymond W. Jr. (2012). Embodied motivations for metaphorical meanings. *Cognitive linguistics*, *23*(2), 251–272.

Johnson, Christopher (1999). Metaphor vs. conflation in the acquisition of polysemy: the case of see. I: Masako Hiraga, Chris Sinha, & Sherman Wilcox (Eds.), *Cultural, psychological, and typological issues in cognitive linguistics selected papers of the bi-annual ICLA meeting in Albuquerque, July 1995* (s. 155–169). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. Hämtad från http://site.ebrary.com/id/10482365

Johnson, Mark (1987). *The body in the mind: the bodily basis of meaning, imagination, and reason*. Chicago: University of Chicago Press.

Johnson, Mark (1991). Knowing through the body. *Philosophical Psychology*, *4*(1), 3–18.

Johnson, Mark (1993). *Moral Imagination: Implications of Cognitive Science for Ethics* (Paperback ed.). Chicago: University of Chicago Press.

Jónasdóttir, Anna G. (2003). *Kärlekskraft, makt och politiska intressen : en teori om patriarkatet i nutida västerländska samhällen*. Göteborg: Daidalos.

Kaal, Anna Albertha (2012). *Metaphor in conversation* (Unpublished PhD thesis). VU University Amsterdam, Amsterdam. Hämtad från http://lingwistyka.pbworks.com/f/'Metaphor%20in%20Conversation'dissertation.pdf

Kahlin, Linda (2008). *Sociala kategoriseringar i samspel: hur kön, etnicitet och generation konstitueras i ungdomars samtal* (Avhandling). Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New Series, 44. Stockholms universitet, Stockholm. Hämtad från http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-7481

Kaijser, Simon (Regissör) (2012). *Torka aldrig tårar utan handskar* [Tv-serie]. Sverige: Sveriges Television.

Katz, Albert N., & Taylor, Tamsen E. (2008). The Journeys of Life: Examining a Conceptual Metaphor with Semantic and Episodic Memory Recall. *Metaphor and Symbol*, *23*(3), 148–173. doi:10.1080/10926480802223051

Kay, Paul (1987). Linguistic competence and folk theories of language: two English hedges. I: Dorothy Holland & Naomi Quinn (Eds.), *Cultural models in language and thought* (s. 67–77). Cambridge: Cambridge University Press.

Kövecses, Zoltán (1986). *Metaphors of anger, pride, and love: a lexical approach to the structure of concepts*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Kövecses, Zoltán (1988). *The language of love: the semantics of passion in conversational English*. Lewisburg: Bucknell University Press.

Kövecses, Zoltán (1990). *Emotion Concepts*. New York: Springer-Verlag.

Kövecses, Zoltán (1999). Metaphor: Does it constitute or reflect cultural models? I: Raymond W. Jr. Gibbs & Gerard Steen (Eds.), *Metaphor in cognitive linguistics: selected papers from the fifth International Cognitive Linguistics Conference, Amsterdam, July 1997* (s. 167–188). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Kövecses, Zoltán (2000). *Metaphor and emotion: language, culture, and body in human feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kövecses, Zoltán (2010). *Metaphor: a practical introduction* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

Kövecses, Zoltán (2014). Conceptualizing emotions. A revised cognitive linguistic perspective. *Poznan Studies in Contemporary Linguistics*, *50*(1), 15–28. doi:10.1515/psicl-2014-0002

Kövecses, Zoltán, Palmer, Gary, B., & Dirven, René (2002). Language and emotion: The interplay of conceptualisation with physiology and culture. I: René Dirven & Ralf Pörings (Eds.), *Metaphor and metonymy in comparison and contrast* (s. 133–159). Berlin: Mouton de Gruyter.

Lakoff, George (1987a). *Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the mind*. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, George (1987b). The Death of Dead Metaphor. *Metaphor and Symbolic Activity*, *2*(2), 143–147.

Lakoff, George (1990). The invariance hypothesis: Is abstract reason based on image-schemas. *Cognitive linguistics*, *1*(1), 39–74.

Lakoff, George (2006). The contemporary theory of metaphor. I: Dirk Geeraerts (Ed.), *Cognitive linguistics: basic readings* (s. 185–238). Berlin: Mouton de Gruyter.

Lakoff, George, Espenson, Jane, & Schwartz, Andrea (1991). Master Metaphor List (second draft copy). Cognitive Linguistics Group: University of California at Berkeley.

Lakoff, George, & Johnson, Mark (1980). *Metaphors We Live By* (Afterword 2003). Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, George, & Johnson, Mark (1999). *Philosophy in the flesh: the embodied mind and its challenge to Western thought*. New York: Basic Books.

Lakoff, George, & Kövecses, Zoltán (1987). The cognitive model of anger inherent in American English. I: Dorothy Holland & Naomi Quinn (Eds.), *Cultural models in language and thought* (s. 195–221). Cambridge: Cambridge University Press.

Langacker, Ronald W. (2008). *Cognitive grammar: a basic introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Larsen-Freeman, Diane, & Cameron, Lynne (2008). *Complex systems and applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

Liberg, Caroline (1990). *Learning how to read and write*. Uppsala, Sweden: Deptartment of Linguistics.

Linell, Per (1992). *Transskription av tal och samtal: teori och praktik*. Linköping: Tema, Kommunikation, Universitetet i Linköping.

Linell, Per (1998). *Approaching dialogue: talk, interaction and contexts in dialogical perspectives*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Littlemore, Jeannette (2004). Book Review. *Metaphor and Symbol*, *19*(4), 307–315. doi:10.1207/s15327868ms1904_4

Ljunggren, Marcus, & Tellving, Max (regissörer). (2012). *Nörden och kärleken* [spelfilm]. Sverige, Malmö: Feedback Film.

Low, Graham, Todd, Zazie, Deignan, Alice, & Cameron, Lynne (Eds.) (2010). *Researching and applying metaphor in the real world*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Lundgren, Britta (1995). *Den ofullkomliga vänskapen: en etnologisk studie av nutida vardagsrelationer*. Stockholm: Carlsson.

Lundmark, Carita (2005). *Metaphor and creativity in British magazine advertising* (Avhandling). Luleå University of Technology, Luleå. Hämtad från http://pure.ltu.se/portal/files/66489/ltu-dt-0542-se.pdf

Mack, Natasha, Woodsong, Cynthia, MacQueen, Kathleen M., Guest, Greg, & Namey, Emily (2005). *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide*. North Carolina: FLI USAID.

Madden, Raymond (2010). *Being ethnographic: a guide to the theory and practice of ethnography*. Los Angeles: SAGE Publications.

Mannsåker, Helga (2017). *Schizofrene symptom og splitta sinn. Kritiske metonymi- og metaforanalysar av fagtermar knytte til diagnosen schizofreni i skandinaviske lærebøker i psykiatri.* (Avhandling). Bergen, Norge: Universitetet i Bergen.

Marhula, Joanna, & Rosinski, Maciej (2014). Identifying metaphor in spoken discourse: Insights from applying MIPVU to radio talk data. *Studia anglica resoviensia*, *11*(85), 32–43.

Marková, Ivana, Linell, Per, Grossen, Michèle, & Salazar Orvig, Anne (2007). *Dialogue in focus groups: exploring in socially shared knowledge*. London: Equinox.

Mashak, Shahrzad Pirzad, Pazhakh, Abdolreza, & Hayati, Abdolmajid. (2012). A Comparative Study on Basic Emotion Conceptual Metaphors in English and Persian Literary Texts. *International Education Studies*, *5*(1), 200–207.

McGlone, Matthew, S. (1996). Conceptual metaphors and figurative language interpretation: Food for thought? *Journal of memory and language*, *35*(4), 544–565.

McGlone, Matthew, S. (2007). What is the explanatory value of a conceptual metaphor? *Language & Communication*, *27*(2), 109–126.

McGlone, Matthew, S., & Pfiester, Abigail, R. (2009). Does time fly when you're having fun, or do you? Affect, agency, and embodiment in temporal communication. *Journal of Language and Social Psychology*, *28*(1), 3–31.

Morgan, David, L. (1998a). *Planning Focus Groups* (6th ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications.

Morgan, David, L. (1998b). *The Focus Group Guidebook* (6th ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications.

Morgan, David, L., Krueger, Richard, A., & King, Jean, A. (1998). *Focus Group Kit* (Vol. 1–6). Thousand Oaks: SAGE Publications.

Musolff, Andreas (2011). Metaphor in political dialogue. *Language and Dialogue*, *1*(2), 191–206.

Müller, Cornelia (2008). *Metaphors dead and alive, sleeping and waking: a dynamic view*. Chicago: University of Chicago Press.

Nacey, Susan, Greve, Linda, & Johansson Falck, Marlene (Kommande). Linguistic metaphor identification in Scandinavian. I: Susan Nacey, Aletta G Dorst, Tina Krennmayr, & Gudrun Reijnierse (Eds.), *MIPVU in multiple languages*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

NE.se [elektronisk resurs] (2000). Malmö: Nationalencyklopedin. Hämtad från www.ne.se

Newton-Smith, William (1989). A conceptual investigation of love. I: Alan Soble (Ed.), *Eros, agape, and philia: readings in the philosophy of Love* (s. 199–217). New York, N.Y: Paragon House.

Norrby, Catrin (2004). *Samtalsanalys: så gör vi när vi pratar med varandra* (2:a [rev.] uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Oakley, Todd (2007). Image Schemas. I: Dirk Geeraerts & Hubert Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (s. 214–236). Oxford: Oxford University Press.

Ortony, Andrew (Ed.), (1993). *Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pasma, Trijntje (2012). Metaphor identification in Dutch discourse. I: Fiona Macarthur, José Luis Oncins-Martínez, Manuel Sánchez-García, & Ana María Piquer-Píriz (Eds.), *Metaphor in use: context, culture, and communication* (s. 69–83). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Petter (1998). *En resa*. På *Mitt sjätte sinne*. Stockholm: Ricochet Records.

Pragglejaz Group (2007). MIP: A method for identifying metaphorically used words in discourse. *Metaphor and Symbol*, *22*(1), 1–39.

Quinn, Naomi (1987). Convergent evidence for a cultural model of American marriage. I: Dorothy Holland & Naomi Quinn (Eds.), *Cultural models in language and thought* (s. 173–192). Cambridge: Cambridge University Press.

Quinn, Naomi (1997). Research on shared task solutions. I: Claudia Strauss & Naomi Quinn (Eds.), *A cognitive theory of cultural meaning* (s. 137–188). Cambridge: Cambridge University Press.

Quinn, Naomi (2005). How to Reconstruct Schemas People Share, From What They Say. I: Naomi Quinn (Ed.), *Finding culture in talk: a collection of methods* (s. 35–81). New York: Palgrave Macmillan.

Quinn, Naomi, & Holland, Dorothy (1987). Culture and Cognition. I: Dorothy Holland & Naomi Quinn (Eds.), *Cultural models in language and thought* (s. 3–40). Cambridge: Cambridge University Press.

Reddy, Michael, J. (1993). The conduit metaphor: A case of frame conflict in our language about language. I: Andrew Ortony (Ed.), *Metaphor and thought* (s. 164–202). Cambridge: Cambridge University Press.

Reddy, William, M. (2010). The Rule of Love. The history of western romantic love in comparative perspective. I: Luisa Passerini, Liliana Ellena, & Alexander C. T. Geppert (Eds.), *New dangerous liaisons: discourses on*

Europe and love in the twentieth century (s. 33–57). New York: Berghahn Books.

Rohrer, Tim (2007). Embodiment and Experientialism. I: Dirk Geeraerts & Hubert Cuyckens (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (s. 25–47). Oxford: Oxford University Press.

Rosch, Eleanor (1973). Natural categories. *Cognitive Psychology*, *4*(3), 328–350. doi:10.1016/0010-0285(73)90017-0

Rosch, Eleanor (1975). Cognitive representations of semantic categories. *Journal of experimental psychology: General*, *104*(3), 192–233.

Rundell, Michael, & Fox, Gwyneth (2007). *Macmillan English dictionary for advanced learners*. Oxford: Macmillan Education.

SAG = *Svenska Akademiens grammatik*. Teleman, Ulf, Hellberg Stefan & Andersson, Erik (1999). Stockholm: Svenska akademien.

SAOB = *Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien* (1898-) [elektronisk version]. Lund: Svenska akademien. Hämtad från www.saob.se; www.svenska.se.

Saussure, Ferdinand de (1960). *Course in general linguistics*. (Charles Bally & Albert Sechehaye, Eds.). London: Owen.

Saussure, Ferdinand de (2015). *Kurs i allmän lingvistik*. (Anders Löfqvist, Översättning). Lund: Arkiv.

Schröder, Ulrike, Agathe (2009). Preferential metaphorical conceptualizations in everyday discourse about love in the Brazilian and German speech communities. *Metaphor and Symbol*, *24*(2), 105–120.

Semino, Elena (2005). The metaphorical construction of complex domains: The case of speech activity in English. *Metaphor and Symbol*, *20*(1), 35–70.

Semino, Elena, & Demjén, Zsófia (Eds.) (2017). *The Routledge Handbook of Metaphor and Language*. London: Routledge.

Semino, Elena, Demjén, Zsófia, Demmen, Jane, Koller, Veronika, Payne, Sheila, Hardie, Andrew, & Rayson, Paul (2017). The online use of Violence and Journey metaphors by patients with cancer, as compared with health professionals: a mixed methods study. *BMJ Supportive & Palliative Care*, *7*(1), 60–66. doi:10.1136/bmjspcare-2014-000785

Shore, Bradd (1996). *Culture in Mind: Cognition, Culture, and the Problem of Meaning*. Oxford: Oxford University Press.

Solomon, Robert C (1992). *Kärlek i vår tid*. (Mikael Katz & Sylven Schmidt Katz, Översättning). Stockholm: Natur och kultur.

Stathi, Katerina (2012). Aristotle on metaphor and other kinds of figurative language. I: Patrick Hanks & Rachel Giora (Eds.), *Metaphor and figurative language: critical concepts in linguistics* (s. 17–32). London: Routledge.

Steen, Gerard (2007). *Finding metaphor in grammar and usage: a methodological analysis of theory and research*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Steen, Gerard, Dorst, Aletta, G., Herrmann, Berenike, J., Kaal, Anna, A., Krennmayr, Tina, & Pasma, Trijntje (2010). *A method for linguistic metaphor identification: from MIP to MIPVU*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Stelma, Juurd H, & Cameron, Lynne (2007). Intonation units in spoken interaction: Developing transcription skills. *Text & Talk – An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse Communication Studies*, *27*(3), 361–393. doi:10.1515/TEXT.2007.015

Sternberg, Robert, J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological review*, *93*(2), 119–135.

Svanlund, Jan (2001). *Metaforen som konvention: graden av bildlighet i svenskans vikt- och tyngdmetaforer* (Avhandling). Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New Series. 23. Stockholm: Almkvist & Wiksell International.

Svanlund, Jan (2002). Lexikalisering. *Språk Och Stil: Tidskrift För Svensk Språkforskning*, *12*, 7–45.

Svanlund, Jan (2007). Metaphor and convention. *Cognitive Linguistics*, *18*(1), 47–89. doi:10.1515/COG.2007.003

Svanlund, Jan (2009). *Lexikal etablering: en korpusundersökning av hur nya sammansättningar konventionaliseras och får sin betydelse*. Acta universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New Series. 52. Stockholm, Stockholms universitet.

Svensk Ordbok (2009). Svenska Akademien (1:a uppl.). Stockholm: Svenska Akademien. Elektronisk version hämtad från www.svenska.se.

Sävborg, Daniel (2007). *Sagan om kärleken: Erotik, känslor och berättarkonst i norrön litteratur*. Uppsala, Uppsala universitet.

Söderlund, Hanna (2016). *”Jättekul att det är så många tjejer här ikväll”. En interaktionell studie om humor och kön i tv-programmet Parlamentet* (Avhandling). Nordsvenska 24. Umeå, Umeå universitet.

Turner, Joan (1998). Turns of phrase and routes to learning: The journey metaphor in educational culture. *Intercultural communication studies, 7*, 23–36.

Turner, Mark (1994). *Reading Minds: The Study of English in the Age of Cognitive Science*. Princeton: Princeton University Press.

Vogel, Anna (2004). *Swedish dimensional adjectives* (Avhandling). Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm studies in Scandinavian philology. New Series. 36. Stockholm: Almkvist & Wiksell International.

Vogel, Anna (2009). A cognitive approach to opposites: The case of Swedish levande ”alive” and död ”dead”. *Varieng. Studies in Variation, Contacts and Change in English, 3*. Hämtad från http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:321534/FULLTEXT01.pdf

Vogel, Anna (2011). *Språket, kroppen och tankarna* (Uppl. 1:1.). Lund: Studentlitteratur.

Vogel, Anna (2014). Laddade ord. Hur nya uttryck, som kategoriserar människor, tas in i svenskan. *Språk Och Stil: Tidskrift För Svensk Språkforskning, NF24*, 72–100.

Vogel, Anna (2017). How to Build a Metaphor: Novel Metaphors Construed by Concrete Elements in Tomas Tranströmer’s Poetry. *Style, 51*(4), 506–525. doi:10.1353/sty.2017.0038

Wibeck, Victoria (2000). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Wibeck, Victoria (2002). *Genmat i fokus: analyser av fokusgruppssamtal om genförändrade livsmedel.* (Avhandling). Linköping Studies in Arts and Science, 260. Linköping: Linköpings universitet, Tema Kommunikation.

Wiben Jensen, Thomas (2016). Metaforicitet. Et kognitivt, økologisk perspektiv på metaforbrug i sproglig interaktion. *Nydanske Sprogstudier NyS, 50*, 120–149.

Överlien, Carolina, Aronsson, Karin, & Hydén, Margareta (2005). The Focus Group Interview as an In-depth Method? Young Women Talking About Sexuality. *International Journal of social research Methodology*, *8*(4), 331–344.

Özçalişkan, Şeyda (2005). Metaphor Meets Typology: Ways of Moving Metaphorically in English and Turkish. *Cognitive Linguistics*, *16*(1), 207–246. doi:10.1515/cogl.2005.16.1.207

Figurer

Figur 1. Domänöverföring RESA – KÄRLEK. 12
Figur 2. Den konceptuella metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET. 48
Figur 3. Domänöverföring RESA – KÄRLEK. 167
Figur 4. Modifierat föreställningsschema för VÄG. 167
Figur 5. Den konceptuella metaforen ÄKTENSKAP ÄR EN ORGANISK ENHET. 215

Tabeller

Tabell 1. Deltagarsammanställning samtal 1. 69
Tabell 2. Deltagarsammanställning samtal 2. 71
Tabell 3. Deltagarsammanställning samtal 3. 72
Tabell 4. Deltagarsammanställning samtal 4. 74
Tabell 5. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av FYSISKA OBJEKT aktualiseras. 97
Tabell 6. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av BEHÅLLARE aktualiseras. 125
Tabell 7. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av RESANDE aktualiseras. 168
Tabell 8. Sammanställning av metaforiska uttryck där erfarenheter av ENHET aktualiseras. 217
Tabell 9. Sammanställning av metaforiska uttryck för mindre vanliga metaforiceringar. 244
Tabell 10. Sammanställning av totalt antal metaforiska uttryck i samtalen. 265
Tabell 11. Sammanställning av kvantitativa resultat. 283

Bilaga 1 – Informationsbrev

Umeå universitet, 901 87 Umeå
Institutionen för språkstudier
Per Boström
Telefon: 090-786 5981
E-post: per.bostrom@umu.se

Informationsbrev

Informationsbrev – gruppsamtal kring tema *kärlek*

Bakgrund och syfte

Mitt namn är Per Boström och jag är doktorand i språkvetenskap vid Umeå universitet. Jag har alltid varit intresserad av hur människor talar och hur vi använder språket för att sätta ord på våra tankar och idéer. Min doktorsavhandling behandlar just hur detta går till. Syftet med avhandlingen är att undersöka hur vi talar om kärlek på svenska. Det gruppsamtal du är inbjuden till utgör huvudmaterial till min avhandling.

Hur går studien till?

Du kommer att delta i ett gruppsamtal med 3 andra personer (jag kommer inte att delta i samtalet). Samtalet börjar med att ni kommer att få se en filmsekvens på ca 15 min. Sedan kommer ni att få ett antal frågor att diskutera och samtala kring. Samtalet kommer att spelas in med både ljud och bild, och jag har satt 45 minuter som en övre gräns på samtalet. Det hela avslutas med en att ni får fylla i en blankett med lite bakgrundsinformation. Sedan bjuds det på fika.

Tid och plats

Tid och plats för samtalet bestäms i samråd med gruppdeltagarna, enligt mejl och Doodle-förfrågan. Om du får förhinder till den bestämda tiden, meddela mig så snart som möjligt till: per.bostrom@umu.se eller 090-786 5981.

Hantering av data och sekretess

Materialet från samtalet kommer att behandlas och förvaras på ett säkert sätt så att inga obehöriga kan ta del av det. Materialet kommer främst att presenteras i min avhandling, men med ditt medgivande skulle jag också vilja ha möjlighet att spela upp delar av samtalet vid seminarier och/eller konferenser. Dina person- och kontaktuppgifter kommer att hanteras konfidentiellt enligt Personuppgiftslagen (PuL). Uppgifterna sparas i 10 år. Ansvarig för dina personuppgifter är Umeå universitet. I avhandlingstexten kommer alla deltagare vara anonymiserade genom att alias används vid referenser till materialet.

Ersättning för din medverkan

I samband med inspelningen kommer det att bjudas på fika. Någon ytterligare ersättning är dessvärre inte möjlig.

Frivillighet

Det är helt frivilligt att delta i studien. Du kan när som helst, utan särskild förklaring, välja att avbryta din medverkan. Du kommer då att plockas bort ur analyserna. Inspelningen kommer dock inte att förstöras, då det bryter mot regelverket om arkivering och bevarande av forskningsmaterial, liksom mot etikprövningslagens regler om återkallande av samtycke. Om du i efterhand ändrar ditt samtycke till studien, vänd dig då till mig: per.bostrom@umu.se, eller 090-786 5981.

Ansvarig för studien

Det är min handledare, Docent Ann-Catrine Edlund, som är huvudansvarig forskare för studien. Jag, Per Boström, är ansvarig för studiens genomförande. Har ni några eventuella frågor går det bra att kontakta antingen Ann-Catrine (ann-catrine.edlund@umu.se; 090-786 5245), eller mig (per.bostrom@umu.se; 090-786 5981). Tveka inte att höra av dig om du har några funderingar!

Med vänliga hälsningar

Per Boström

Bilaga 2 – Samtyckesformulär

Umeå universitet, 901 87 Umeå
Institutionen för språkstudier
Per Boström
Telefon: 090-786 5981
E-post: per.bostrom@umu.se

Samtyckesformulär

Det är helt frivilligt att delta i studien. Du kan när som helst, utan särskild förklaring, välja att avbryta din medverkan. Samtalet kommer att spelas in med både ljud och bild. Materialet kommer att behandlas och förvaras på ett säkert sätt så att inga obehöriga kan ta del av det. Dina person- och kontaktuppgifter kommer att hanteras konfidentiellt, enligt Personuppgiftslagen (PuL). Uppgifterna sparas i 10 år. Ansvarig för dina personuppgifter är Umeå universitet. I avhandlingstexten kommer alla deltagare vara anonymiserade genom att alias används vid referenser till materialet.

Jag samtycker härmed till att delta i ett gruppsamtal om kärlek, samt att materialet används i forskning. Jag samtycker även till att materialet får presenteras i forskningssammanhang, såsom vid forskningsseminarier och konferenser. Jag har även fått information om studien och fått tillfälle att ställa frågor (och fått dessa besvarade). Jag samtycker också till att mina person- och kontaktuppgifter behandlas enligt Personuppgiftslagen (PuL).

---	---
Ort och datum	Namnteckning

NORDSVENSKA

Fram till nr 10 med underrubriken: Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Umeå universitet.

1. Birger Liljestrand: Juttu och sammetsfarmare. Notiser om finlandssvenskt tidningsspråk. 1985.

2. Claes Börje Hagervall: Studier över yngre nybyggesnamn i Västerbottens län, särskilt i Vännäs socken. Ett bidrag till en norrländsk bebyggelsenamnsatlas. (Del i sammanläggningsavhandling.) 1986.

3. Staffan Wiklund: Ägonamn vid Luleälven. Om namnkontinuiteten i Svartlå by i Edefors socken. 1986.

4. Birger Liljestrand: Talspråk och prosadialog. Tre specialstudier. 1987.

5. Marianne Nordman: Rytm och balans i svensk prosatext. 1987.

6. Om växtnamn. Tio föredrag vid växtnamnssymposiet i Umeå den 6–7 december 1988. Utgivna av Sigurd Fries. 1990.

7. Svenskan i skolan. Nordsamling 1. Redigerad av Kent Larsson. 1990.

8. Stilistik och finlandssvenska. En samling artiklar tillägnade Birger Liljestrand den 25 juni 1991. 1991.

9. Eva Erson: ”Det är månen att nå.” En studie i några datorintresserade pojkars språk och föreställningsvärld. (Avhandling.) 1992.

10. Dagboken över Linnés resa på Öland 1741. Utgiven efter handskriften av Sigurd Fries under medverkan av tolv studerande vid Institutionen för svenska inom Umeå universitet 1971. 1998.

11. Studier i svensk språkhistoria 5. Förhandlingar vid Femte sammankomsten för svenska språkets historia. Umeå 20–22 november 1997. Utgivna av Lars-Erik Edlund. 1998.

12. Nils Granberg: The Dynamics of Second Language Learning. A longitudinal and qualitative study of an adult's learning of Swedish. (Avhandling.) 2001.

13. Susanne Haugen: Från bautasten till bautastor. Studier över fornvästnordiska bautasteinn och svenska ord bildade med bauta(-). (Avhandling.) 2007.

14. Solbritt Hellström: Att vänja sig till det svenska språket. Studier av en individuell skriftspråklig förändring utifrån Olof Bertilssons kyrkobok 1636–1668. (Avhandling.) 2008.

15. Maria Dahlin: Tal om terror. Säkerhetspolitisk retorik i Sverige och Ryssland hösten 2001. (Avhandling.) 2008.

16. Namn i flerspråkiga och mångkulturella miljöer. Handlingar från NORNA:s 36:e symposium i Umeå 16–18 november 2006 redigerade av Lars-Erik Edlund och Susanne Haugen. 2009.

17. Daniel Andersson: Fega pojkar pussar aldrig vackra flickor. Könsrelaterade ordspråk i nordnorrländsk agrarmiljö belysta ur språkligt och kulturellt perspektiv. (Avhandling.) 2009.

18. Daniel Andersson & Lars-Erik Edlund (red.). Språkets gränser – och verklighetens: Tretton perspektiv på begreppet gräns. 2012.

19. Ann-Catrine Edlund & Ingmarie Mellenius (red.). Svenskans beskrivning 31. (Förhandlingar vid Trettioförsta sammankomsten för svenskans beskrivning.) 2011.

20. Anna Greggas Bäckström: ”Ja bare skrivar som e låter”. En studie av en grupp Närpesungdomars skriftpraktiker på dialekt med fokus på sms. (Avhandling.) 2011.

21. Annika Norlund Shaswar: Skriftbruk i vardagsliv och i sfi-utbildning. En studie av fem kurdiska sfi-studerandes skriftbrukshistoria och skriftpraktiker. (Avhandling.) 2014.

22. Berit Lundgren & Ulla Damber (red.): Critical literacy i svensk klassrumskontext. 2015.

23. Ulf Lundström: Bebyggelsenamnen i Bureå, Burträsks och Lövångers socknar i Skellefteå kommun jämte studier av huvudleder och nybyggesnamn. (Avhandling.) 2015.

24. Hanna Söderlund: ”Jättekul att det är så många tjejer här ikväll”. En interaktionell studie om humor och kön i tv-programmet Parlamentet. (Avhandling.) 2016.

25. Daniel Andersson, Lars-Erik Edlund, Susanne Haugen & Asbjørg Westum (red.). Studier i svensk språkhistoria 13. Historia och språkhistoria. 2016.

26. Mellannorrland i centrum. Språkliga och historiska studier tillägnade professor Eva Nyman redigerade av Lars-Erik Edlund & Elżbieta Strzelecka under medverkan av Thorsten Andersson. 2016.

27. Per Boström: ”Det här är ju dött tåg liksom...”. En studie av metaforer för ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska. (Avhandling.) 2018.

Nordsvenska. Supplement.

1. Språken, tiden, rummet. Festskrift tillägnad Lars-Erik Edlund på 60-årsdagen den 16 augusti 2013. Studier redigerade av Daniel Andersson och Susanne Haugen. 2013.